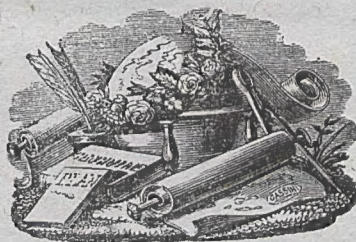

Snorre Sturlesons
norske
Kongers Sagaer.

Oversatte

af

Jacob Hall,
Eier af Næs Bærverk.

Credie Bind.

Christiania.

Trykt i Guldberg & Dzvonkowskis Officin

ved Ludvig Nisum.

1839.

General Introduction

1875

General Introduction

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

1875

Efterat have gennemgaaet Snorre Sturlesons historiske Værker, henvende vi os til andre Forfattere af norske Kongesagaer, der sætte os i Stand til at fuldende det hele Speil af Norges Historie, som er os af Alderdommens troværdige Hænder overantvordet. Vor Fortids Historie vilde være aldeles ufuldstændig, naar ikke Snorres Efterfølgere i Sagaskriftens Forplantning stilledes ved Siden af hans eget Værk, og Læseren vilde tabe den Deel af Norges Old-Historie, som fortæller om dets kraftfuldeste og rigeste Periode, og om den, hvori Norge spillede den vigtigste Rolle i den udenlandske Politik, og havde gjort de største Fremstridt i Uddannelsen af de indvortes Statsforhold i Middelalderen.

Det kunde maaske synes overflødig, at lægge denne Oversættelse ved Siden af den, som i Danmark er bleven behandlet af dygtige Hænder, og som, med saa Undtagelser, stemmer overeens med Kongesagaernes Udgave i Folio. Men flere Grunde have bestemt nærværende Oversætter til ogsaa at underkaste sig dette Arbejde. Siin danske Oversættelse hører til et Værk, der formedelst sit Omfang og Kostbarhed ligger udenfor den almindelige Læsning, og Hovedhensigten af Kongesagaernes nye Bearbejdelse, nemlig at udbrede den iblandt Landsmænd i en større Kreds end forhen, vilde let forfeiles, naar den lavere Priis, som ligger til Grund for nærværende Udgave, saa mærkeligen vorede. Desuden har nærværende Oversætter fulgt andre Grundsætninger ved at bearbejde sin Omplantning end hans lærde Forgængere. Han har havt nærmest Hensyn til sine Landsmænd, og søgt at gjengive den Aand, der hviler over disse Oldskrifter, og hvoraf der endnu findes Spor i store Strækninger af Fædrelandet.

I Følge Sverrers Sagas eget Udsagn skylder den flere Forfattere sin Oprindelse. Den første Deel — efter Nogle de første 41, efter Andre de første 100 Capitler — ere forfattede af Karl Abbed, hvis Lærdom og store Anlæg roses af Oldgraanslere. Karl blev opdragen i Thingere-Kloster paa Island, hvor han hos Kloster-Abbeden Asgrim, eller Arngrim, Bestlids Son, der var bekjendt for sin Lærdom, og har givet gode Bidrag til Olaf Tryggvessons Historie, fik den Opmuntring til Studeringer, hvilken han siden som Forfatter gjorde frugtbringende. Karls Lyst og Kald, som Historieskriver, udviklede sig tillige i Omgang med Munkene Odd og Gunlaug, Olaf Tryggvessons bekjendte Biographer. Snart udmærkede Karl sig saa meget ved Lærdom og store Anlæg, at han udnævnedes til Arngrims Efterfølger, som Abbed i Thingere Kloster, Aaret 1169, hvoraf han siden almindeligen kaldes Karl Abbed. Dette Embede forestod han indtil Aaret 1181, da han igjen — af Mærker, som Historien ikke omtaler — gik over i Munkestanden. Nogle Aar derefter foretog han en Reise til Norge, som gav Anledning til hans Forbindelse med Kong Sverrer, og til hans Udarbejdelse af en Deel af Sverrers Saga. Til Norge kom han just som Sverrers Lykke havde naaet sin høieste Spidse, nemlig 1185, da Magnus Erlingsson var falden, og Sverrer var udnævnt til Konge over hele Landet. Det er klart, at han skrev sin Andeel af Sverrers Saga under Kongens Dine, hvad enten Sverrer selv gav ham de fornødne Bidrag i

IV

Hænde, eller og udfyldte og forbedrede Karls egne Samlinger, som han i sine lærde Forgjængerens Spor havde udarbejdet og fra Island medbragt. Imidlertid tilbragte han neppe 2 Aar ved Kong Sverrers Hof, hvor han ikke havde noget egentligt Embede. Da Krigens Fæddel paa ny tændtes, forlod Karl Norge, reiste over til Island, og overtog sit gamle Embede, som Abbed i Thingore Kloster, Aaret 1217, og i denne Stilling tilbragte han sine øvrige Levedage. Mindre Vægt ville vi lægge derpaa, at der allerede i Sagaens første Deel findes Bemærkninger, som synes at udelukke Kong Sverrer fra den umiddelbare Andeel, han siges at have havt i Sagaens Udarbejdelse, da der i det 59de Capitel yttres en Tvivl om Sverrers Fødsel, som ei kan formodes under Sverrers egne Dine at være nedskreven. Thi Karl har maaske nedskrevet dette Svar som historisk, og Sverrer har ladet det staae som ikke umiddelbart fornærmeligt for sig. Desuden have vi i den gamle Historie særegne Beviser paa den Upartiskhed, hvormed Historien behandles. Derimod have vi Sagaens eget Vidnesbyrd for, at en af Flatabogens fornemste Medarbejdere, Magnus Thorhallsson, har leveret den vigtigste Deel af Sverrers Saga, og at han heri har fulgt den lærde Præst, Styrmer Frode, der er os bekendt som Snorres tro Medhjælper, og som døde 1265. Dog lader det sig nu ikke bestemme, hvilken Deel disse lærde Mænd have taget i den egentlige Udarbejdelse. Vi have Vanskelighed ved at tænke os dem som blotte Afskrivere — især ikke Styrmer, som arbejdede ved Snorres Side, og kunde tilegne sig hans Forfatter-Mand. Ved at give ham en alvorligere Andeel i Sagaens Udarbejdelse, forklare vi os lettere den Lighed med de øvrige Sagaer, med Hensyn til Stil og Behandling, som tildeels hersker i denne; men vist er det, at flere Hænder have udarbejdet Sverrers Saga,¹⁾ og at alle Medarbejdere have tilegnet sig Snorres historiske Stil og Behandling; thi i denne Henseende ligner denne vor Saga de ældre af Snorre nedskrevne.

Der gives især tvende Omstændigheder, som deels forklare os det her omhandlede Tidspunkts Rigdom paa historiske Forfattere, deels den Eenhed, som hersker i samme Tids Sagaskrift, med Hensyn til Indhold og Tone. I det Tidspunkt, da det islandske Forfattervæsen i Middelalderen mest blomstrede, vare trende lærde Skoler oprettede paa Island, nemlig paa Haukedal, Odde og Høle. Hvorledes disse Skoler egentligen vare indrettede, og hvilke Doktriner der foredroges, vide vi vel ikke bestemt; men dog saa meget med Visshed, at Disciplerne, foruden at lære Læsning, Skrivning og Sang, ogsaa gjordes bekendt med de klassiske Forfattere. Det var derhos ikke sjældent, at de Discipler, som havde Formue, fra Skolen af reiste over til fremmede Landes lærde Stiftelser, fornemmeligen Erfurt, Paris og Lincoln, og Historien fortæller, at enkelte Islændere der saa meget udmærkede sig, at disse Skolers Lærde søgte at holde dem tilbage, formodentligen til den lærde Stiftelses Gavn.²⁾ Blandt disse trende Skoler fortjener især den, som stiftedes af Sæmund Frode paa Odde, vor Opmærksomhed; thi fra denne udgik de bedste af Islands Historiekrivere, hvis Skrifter ere komne i Efterslægtens Hænder. Hos Sæmunds Sønnesøn, Jon Koptson, tilbragte Snorre sin Barndom, og fra denne Skole udgik ogsaa Snorres Samtidige, Styrmer,³⁾ og siden Sturle Thordsson, Snorres Brodersøn, og Forfatter af Hakon

1) I denne Henseende henvises til Formanna-Sögurs 8de og 9de Bind i Fortalen. Dennes lærde Forfatter, Finn Magnussen, søger at gjøre det rimeligt, at Snorre selv har forfattet et Udto. af Sverrers Saga, som endnu findes i Danmarks Manuskript-Arkiv. Han troer tillige, at Gísfur Hallsson, Sigurd Munds Stallar, har havt sin gode Deel i denne Saga, og Ingen kunde være mere flittig dertil end han, som var Sigurds Ven og vigtigste Embedsmand, og derfor maatte have stor Interesse for Sigurds Søn, Sverrer. Gísfur var desuden en lærd Mand, opdragen i en af Islands bedste Skoler, havde besøgt udenlandske lærde Stiftelser, og var bekendt som Forfatter. 2) See Finni Johannæi Historia Ecclesiastica Tom. I. Pag. 198. 3) Dette formodes dog kun; men vides ei med Visshed.

Hafonssons, og den mestendeels tabte Magnus Sagabæters Saga.¹⁾ Den anden Understøttelse for den Tids Boglærdom var den store Bogsamling, hvortil Grunden lagdes paa Odde, som foregedes af den rige Snorre, arvedes af Sturle Thordsson, og gik fra Haand til Haand i den Række af historiske Sagaforfattere, som vi skyldte Middelalderens Historie. Disse lærde Mænd udgik fra eet Lærdoms-Punkt og vare udstyrede med de samme Lærdoms-Kilder, og det er intet Under, at deres Værker i Grundighed, Sprogfuldkommenhed, og konstfærdig Behandling ligne hverandre saa meget, at de ligesom vare udslygte af een Pen, og vi ere uvisse om, hvor den Ene endte og den Anden begyndte. Derhos kunne vi ikke tvivle om, hvor fremmede Afstfivere have ved anomaliske Tilføjninger forvansket den rene Skrift.²⁾

En stor Forskiel findes imidlertid i andre Henseender imellem Everters Saga, og saavel de foregaaende som den efterfølgende store Hafon Hafonssons Saga. Der findes i hiin meget saa Vers, og slet ingen, som besyngte Everters egen Priis. Men vi forklare os let denne Omstændighed, som mere styrker end svækker Sagaens Troværdighed. Everters krigeriske Regjering var mere stiftet til at opdrage Helte end Digtere, og det er naturligt, at vi ei gjenfinde i hans Kriger-Skare den Samling af improviserende Troubadurer, hvis Sange under foregaaende Konger vidne om den krigeriske Skalds Digteraand, Dannelsen og Begeistring. Sagaforfatterne ledsagede desuden den ældre, udenfor deres egen Tid liggende, Historie med Vers, som Bevise for de fortalte Begivenheders Sandhed, fordi denne lettere bevares i bunden end i ubunden Stil; men dette Vidnesbyrd behøvedes ikke paa den Maade for Begivenheder, som foregik under Skribentens Dine, og kunde bekræftes af Vidner, som havde været tilstede. Den Skare, hvorfra Evertter dannede en Krigshær, som hjalp ham paa Tronen, bestod af den raaste og mindst oplyste Deel af Nationen, og Skarens Udgang erstattede han mestendeels med Ugjerningsmænd. Saa ofte disse Mænd fremtræde, røbe de deres ringe Herkomst, deres raas og uundede Væsen og Aand. Deres Tale svarede til deres Navne, og var optagen af Pobelens Dynd. Vi maae prise Everters Konst, som af denne plumpe Masse vidste at skaffe sig Midler til at bestige Konge-Tronen, og som deraf efterhaanden dannede sig en Omgivelse, der omfide kunde taale at stilles ved Siden af dannede Forgængere og Efterfølgere. Thi efterhaanden forædledes denne Skare, og dens værdste Elementer forgik i Krigens mordiske Verelag, og under Tidens fremskridende Gang. Af den tappre Kriger-Skare fremstod en Hovdingeslof, som fortjente og erhvervede sig Folkets Agtelse og Kjærlighed. Thi det er en ugrundet Anklage, at disse Evertter-Helte stedse og altid vare en Gjenstand for Folkets Had og Forsølgelse. De nævnes ofte med Agtelse af den Tids Historieforfattere, de fremstilles af dem som Menstre paa Kjæthed, Harvaagenhed og Trostid, og de lærte ingenlunde i deres Mesters Skole Ringagt imod Medborgeres Liv og Skjebne. Virkebenernes Fane var ingenlunde mere blodfarvet end Baglernes. Da denne Forandring var foregaaet, da Virkebenernes Skare havde afvasket det Smuds, hvorfra den var oprunden, og tilegnet sig den høie Aand, hvorfra deres Formand besjæledes, indfandt Skjalden sig i deres Flok, og forevigede ved Sang deres Bedrifter.

Men Evertter er af flere Historieforfattere — de flittigste og humaneste Oldgrandskere i vor Tid — indstævnet for Efterverdenens Domstol for de groveste Forbrydelser, som, om de vare

1) Den ældste Historieforfatter, ligesom de Dvriges Mønstre, der stedse nævnes af sine Samtidige med den høieste Agtelse, Ase Frode, var vel opdragen i Haukedals Skole; men disse lærde Stiftelser havde vel alle een Indretning og Lære-Methode. 2) Den Ros maa dog gives disse Afstfivere, at de passende have udfyldt mangan af Møl og Smuds fortæret Sætning, og tilveiebragt en grammatikalisk og orthographisk Korrekthed. Snorres Manuskript ligner maa ske saa lidet hans trykte Værk, som Voltaires den Udgave, der haves af hans Værker.

VI

aldeles grundede, maatte berede ham vor Affky i Stedet for vor Afgtelse. Han erklæres for en Bedrager og Voldsmand, der ved nedrige Konster forjog en retmæssig og elsket Konge, som en Giftblander og Frændemorder, forhadet af sine Landsmænd, og hvis Minde længe forbandedes af Efterslægten. Vi ville ikke paatage os at forsvare den moralske Grund til Sverrers Fremgangsmaade. En saadan Karakteristik over Stormænds Færd, om denne end ligger os langt nærmere end Sverrers, er ophøiet over Menneskets Dom. Vi kunne endog tilstaae, at han benyttede sig af Tidens Konstgreb og Mængdens Enfoldighed, for at frembringe Beviser paa sin Herkomst. Men han ansaa sig i denne Henseende at staae ved Siden af en uægte Kongestamme, som havde anmasset sig Kongekronen paa usædvanlige og ulovlige Veie. Historiens Blade fra den Tid ere fulde af den Slags Bedrageri. En ægte Rod af den gamle Kongestamme var vanskeligen mere at finde. Men Sverrer maatte ikke alene være en Bedrager; men den groveste Hyfler, Gudsfornægter og Gudsbespotter, dersom han ikke ansaa sin Sag for retfærdig, og meente at handle til Fædrelandets Gavn. Han beredte sig aldrig til et vigtigt Slag, uden at han sendte varme Bønner til Gud og guddommelige Helgener om et lykkeligt Udfald. I Slaget ved Rordnæs styder han sin Sag under den almægtige Gud, og beder om et saadant Udfald paa Striden imellem ham og Kong Magnus, „som hans Sag fortjente.“ Da han paa Livets Grændse staaer paa Veien at stille sig for sin høieste Dommer, befaler han sine sorgende Venner efter Døden at blotte hans Legeme for alle Tilskuere, paa det hans Uvenner kunde see, om deres Forbandelse gik i Opfyldelse paa ham; „thi da kan jeg,“ tilføier han, „ikke skjule, om min Tilstand er bedre end de have sagt.“ Det var hans Fiender, Baglerslægten, som forbandede hans Minde, og endog disse Anklageres Bitterhed tabte sig i Tidens Løb, ligesom Birkebenerne ikke manglede at synge de samme Slags Klager tilbage paa Baglerne. Sverrers upartiske Historiefriivere, lægge ingen Forbandelse paa hans Minde. Efterat Sagafriveren har tillagt Sonnen Sverrer mange Fortrin for hans — rette eller foregivne — Fader, tilføier han: „begge vare store i Raad og Sind; begge vare hirdprude, milde mod sine Venner; men stridige mod sine Fiender, elskede af deres Hird og deres Tjenere; begge gode Hjælpere i Nøden, og mest elskede af dem, som bedst kjendte deres Færd.“¹⁾ Hans Død beklagedes derfor ikke alene af hans Venner; men hans Fiender maatte og tilstaae, at sliq Mand ikke var kommen til Norge i deres Dage som Sverrer. Dersom vi saaledes ikke ville fæste Mistillid til Sagafriftens Sanddrubhed og Upartiskhed, som vi saa ofte have havt Leilighed til at prise, saa maae vi enten tro, at de Misgjerninger, hvorfor han anklages, i Følge de daværende Tiders Tegn, betragtedes af hans Samtidige i et mildere Lys, eller og maa hans Brode være bleven forstorret af hans strænge Dommere. Dersom han, hvorum Historien giver Vink, havde sin Haand i de Mænds Mord, som vendte tilbage fra Rom med Paven's Svar-Skrivelse, og dersom han foranledigede sin, af ham selv erkjendte, Broder, Erik's, Kones og Søn's Død, da har han vistnok derved paadraget sit Minde en Skamplet, som vi forgjæves vilde forsøge at aftrætte. Men ere vi end nødte til at vende vore Bine fra denne mørke Side af hans Historie, uden at kunne oplyse den ved et historisk begrundet Forsvar, saa kan det dog ikke nægtes, at han har sin store Fortjeneste af sit Fædreland just ved sin skjæffe Færd imod Geistligheden, ligesom vi og maae bedømme Heltenes Færd i hiin Tid efter Tidsaandens Karakteristik. Det var ogsaa upaatviveligen denne hans Modstand mod Geistlighedens Anmasselser, som paadrog ham dennes Had og Forfølgelse i Skrift og Tale. Danmarks berømte Oldgrandfæter Werlauf har i et lille Skrift gjort det rimeligt, at Sverrer var Forfatter til en Afhandling, som sætter Geistlighedens Forhold til Stat og Konge i sit rette Lys, og giver begges Myndighed sin tilbørlige Plads i Statssty-

1) Denne Karakteristik er rimeligen af Gisjur Hallsson, Sigurd Munds Stallar, som overlevede Sverrer, og bedst kunde give den.

relsen.¹⁾ Sverrer kan altsaa ansees som den Konge, der først hævdede den norske Stats Selvstændighed mod Geistlighedens Anmasselser. Hans Sonneson Hakon delte Faderens alvorlige Færd mod Geistligheden og Iver for at forsvare Kongens og Landets Ret imod Geistlighedens lovstridige Fordringer; men han stødte paa oplyste, velsindede og upartiske Udsendinger fra Paven, som nedstemte Geistlighedens Fordringer, og paa ædelt sindede Bisper, som understøttede deres Konges Sag, hvor Retfærdigheden krævede det. Hakon Hakonssons milde og rene Karakter tillod ham desuden ingen grum eller trædsk Udfærd.²⁾

Imidlertid fremledte den frække og selvstændige Sverrer, der ved egen Kraft fra en ubetydelig Stilling spingede sig op paa Norges Trone, i Norges Statsforfatning en Hovedforandring, som havde baade sin gode og sin onde Side. Det norske Riges Aristokrati, som gennem dets Lendermænd udvikledes til en farlig Høide under hans Forgjængere, fik under ham sit Raadestød. I Raadet og paa Thinge havde, før hans Tid, deres Ord den vigtigste Indflydelse, og det udtalede sig ofte med en djærv Frimodighed, som mestendeels boiede den omhandlede Sag efter deres Villie. Slaf den Hellige prøvede paa at kue denne stolte Kraft; men faldt som et Offer for den forgjæves Anstrængelse. Sverrer derimod, i Klogskab og i Feldtherre-Konst, om ikke i Tapperhed, slaf langt overlegen, lykkedes det med langt ringere Midler at bryde Staven over disse stolte Stormænd. Han søgte ikke Raad hos Andre end hos sig selv, og han var omringet af en Krigerfare, som Intet eiede, uden hvad de under hans Fane tilfjæmpede sig, og havde hverken Dannelse eller Indsigt til at give ham et godt Raad. Vel finde vi, at han undertiden spurgte sine Krigsfæller til Raads i Farens Stund; men deels synes dette at være mere en klog Tale-Vending, end ærligen meent Raadforseg, da han sædvanligen fulgte sit eget Hoved, deels befandt han sig ofte saa ilde ved at følge deres Raad, naar det forlangtes, at han maatte bestyrkes i ene at stole paa sit eget. Norges Stormænd indsaae den Fare, hvori deres fra Oldtiden nedarvede Vælde svævede, og deres kraftfulde Anstrængelser, forenede med djærve Kron-Prætendenteres, gjorde Sverrers Liv til det uroligste blandt vore henfarne Kongers, og hans Wei til Tronen den vanskeligste, der i Norges Historie beskrives. Efter hans Død begyndte de vel igjen at reise deres Hoved; men vi finde aldrig mere den Fritalenhed paa Thinge og i afgjørende Forhold, ikke den kraftige Modstand mod andre Statskræfters Udvikling. Efter et kort Mellemrum steg atter en udmærket Konge, Hakon Hakonsson, paa Norges Trone, og hans store Egenstaber, som Kriger og Statsmand, tillod ikke Lendermands Aristokratiet igjen at hæve sig til nogen betydelig Høide. Geistligheden reiste nu igjen sin Stemme, og vi finde vistnok ved Hakons Side dygtige Lendermænd; men deres Stemme opløstede de ikke med Jordums Frimodighed. Saaledes lagde vistnok Sverrer, som selvstændig Eneherker, Grunden til Undergangen af det norske Lendermands Aristokrati, som under senere Konger, efter en kort Kongerække, formedelst indvortes Urolighed, Pest, og omsider et frem-

1) Anecdoton historiam Sverreri illustrans, ed. E. C. Werlauf, Havnia 1815. 2) Islandt Sverrers udenlandske Anklagere nævnes især Saxo Grammaticus og Wilhelm Neuburgensis. Den første omtaler kun Sverrer med saa Ord, og nævner blot hans Uforskammenhed i at anmasse sig Regjeringen under et laant Navn, uden at berøre de øvrige mod ham gjorte Beskyldninger. Wilhelm er vidtsæftigere, og tilskriver hans onde Gjerninger en Djævelens Qvinde, som ved Troldoms Konster understøttede ham, og gav hans Fiender den Dødsmaade, han forestrev. Torfæus anfører Wilhelms Ord som et Beviis for, hoormeget Udlændingers forvanskende Beretninger affikke fra vore historiske Forfatters simple Fortælling. Saxo og Wilhelm havde desuden Vanskelighed ved at finde Sandhed i de Rygter, som Sverrers Fiender i England og Danmark udbredte om ham. Med disse Anklagere have nyere skarpe Stemmer forenet sig — Stemmer, som vi agte for høit, til ubetinget at underkjennde deres Dom. Vi ville — for at tale med Professor Dahlmann — heller nedlægge vor Pen end nedskrive et Ord, som kunde ned sætte den store Oldgranskers, P. E. Müllers Fortjeneste; men i det vi have søgt at formilde den haarde Dom om Sverrer, glæde vi os ved at finde vor Mening, der grunder sig paa Sagaens omhyggelige Gransking, bekræftet af flere dygtige Oldgranskere.

VIII

med Kongestifte, foranledigede en Overgang til andre Forhold. Vi kunne ikke fordybe os i disse Undersøgelser, eller benytte dem som et Sammenligningsled imellem Nutid og Fortid, efter Frihedens lange Dvale; men det er blot vor Hensigt, at fremstille Sverrer i Historiens Speil med det dobbelte Ansigt, hvormed den saa ofte afmaler Jordens Konger og Helte.¹⁾

I Øvrigt kan Sverrer selv tale sin egen Sag. Hans Klogskab til at udrede sig af Færer, hans Feldtherre-Gaver, hans Kraft til at styre Riget, og Kongjerrigheden og overholde Orden, udmærkede ham fremfor de fleste Konger, og neppe gaves der nogen større Taler iblandt den nordiske Oldtids veltalende Mænd, end han var. Nogle af hans Taler ville stedse læses med Behag og aande en Viisdoms Lære, der passer til alle Tider. Kan der siges noget mere træffende end den Tale, hvori han formaner sit Folk til Ederlighed? Stor var derfor vistnok denne Mand i sin Gjerning, som Helt og Regent, og som Menneſte kunde han vel ei være saa yndet af sin Omgivelse, saa hæderligen omtalt af upartiske Stribenter, naar han med Rette bar Byrden af de Laster, hvormed hans Navn forvanskedes. Hans moralske Væsen er omgivet med en uigjennemtrængelig Taage, — hvilket Menneſte formaaer at adsprede den? — Hans Færd som Konge ligger klart for hver Mands Øie, og drog en lys Linie gjennem en fjern Efterslægt.

Om de øvrige Saga-Fortællinger, som dette Bind indeholder, kunne vi bruge færre Ord. Efter Sverrers Saga følger Sagaen om denne Konges tre nærmeste Eftersølgere. Den har været til i tvende Bearbejdelser: en kortere, af hvilken kun Begyndelsen er tilbage, og en vidtløftigere, som nu ikke mere findes i Grundsproget, uden maaskee i Nogle Brudstykker, men af hvilken hos Peder Clausen er bevaret en Oversættelse. Vi have ikke betænkt os paa at optage denne Oversættelse i vor Samling, fordi den er fuldstændigere, og giver en større Sammenhæng i Kongesagaerne, end de Sagastumper, som gaae forud. Læserne ville forhaabentligen finde Meningen i Clausens Text aldeles usforvansket, endstjøndt den her er given med andre Ord, der mere nærme sig den Saga-Tone, som Snorre og hans Eftersølgere have brugt.

Forfatteren til Hakon Hakonssons Saga var en af Snorres nærmeste Frændre, Sturle Thordsson, en Søn af Snorres Broder og trofaste Ven, Thord Sturlesson. Sturle, som blev født 1314, blev i sin første Barndom opdraget hos sin Bedstemoder Gudny, der testamenterede ham sin Formue, eller i det mindste en Deel deraf. Men denne synes ei at være kommen ham til stor Nytte, da Farbroderen Snorre Sturleson, i hvis Huus Bedstemoderen tilbragte sine sidste Dage, bemægtigede sig Formuen. Begge Brødrene, Snorre og Thord, forenede sig venfskabeligen om denne Arv, og det lader ikke til, at deraf er opstaaet nogen Uenighed imellem disse trofaste Venner eller deres Familie. Sturle levede nogen Tid efter i Snorres Huus, var sædvanlig i venfskabelig Forstaaelse med Urækja, Snorres Søn, og stod paa dennes Side i hans mange Stridigheder. Men om end Sturle hævede sig til nogen Anseelse blandt sine Landsmænd, naaede han dog aldrig nogen betydelig Grad af Formue, ja kjæmpede stundom med stor Armod. Paa Jælland levede Sturle et uroligt Liv, og viiste stort Mod og Tapperhed i at modstaae egne og Frænders Fiender, indtil han omsider joges i Landflygtighed, og forsoiede sig til Norge, hvor han indfandt sig i Bergen ved Magnus Hakonssons Hof. Der ankom han i den mest trængeude Forfatning, ligesom og Rygtet havde beredt ham en koldsindig Modtagelse af Kongen, da han afmaledes af sine Fiender, som den der mest skadede Kongens Sag paa Jælland. Det maa ikke undre os, at

1) Dersom ikke Sverrer havde dæmpet dette Lendermands-Aristokrati, uden at de følgende Omstændigheder gavede det Anledning til at reise sig, vilde Norges indre Forfatning maaskee i denne Henseende ei være bleven saa ulig det øvrige Nordens.

det gjorde denne kjække og oplyste Islænder ondt, at see sit Fædreland efterhaanden som en Provinds at synke i Norges Bold. Imidlertid havde han vidst at skaffe sig Yndest hos Kongens fortrolige Ven og Raadgiver, Gaut af Mel, der foreløbigen omstemte Kongen, saa at Magnus tillod Sturle at gaae ombord i Kongeskipet, under Kongens Reise til Østlandet. Paa denne lykkedes det Sturle, først at tiltrække sig Skibsmandskabets Opmærksomhed ved Fortællingen af et gammelt Eventyr, og siden Dronningens og Kongens Yndest ved sine Digte,¹⁾ hvorefter han endog overdrog ham at skrive sin Faders, Hakon Hakonsøns Historie, hvilken han begyndte, som det synes, 1264. Dertil maatte han være særdeles skikket, da han længe havde været i Snorre Sturlesøns Huus, med ham besøgt den lærde Skole paa Odde, hvor han formodentligen fik sin Opdragelse, og tillige kom i Besiddelse af Snorres Bogsamling. Foruden dette store Verk, skrev han ogsaa Magnus Lagabæters Historie, endskjønt det er uvidt om han fuldendte det, eller til hvad Tid han forfattede det, da Verket kun i ufuldstændige Fragmenter er til. Tilgemaade tillægges ham Bearbejdelsen af en Deel af den store Sturlunga-Saga, Landnamabogen, og flere prosaiske og poetiske Arbejder. Paa Island forestod han en Tid lang Lagmands-Embedet, uden at Historien lærer os, hvor heldig eller virksom han har været i dette Embede, som han i ældre Dage nedlagde. Ved Magnus Lagabæters Død havde han flere Hird-Bestillinger, ligesom han stod i saa stor Yndest hos Kongen, at han ved hans Hjælp drev sine Ønsker igjennem. Sin meste Tid tilbragte dog Sturle paa Island, paa Gaarden Stadarhol; men endte sine Dage i al Rolighed paa Fagur-D 1284, 70 Aar gammel.

Denne Sagas Værd maa Læseren lære at kjende af Verket selv. Han vil uden Tvivl ved nærmere Bekjendtskab dermed finde, at ikke alene Snorres Blod flød i Sturles Arer; men at ogsaa hans Aand er gaaet over i hans Verk. I Henseende til pragmatisk Behandling overgaaer denne Saga vistnok Everters Saga, omendskjønt denne, formedelst sin omhyggelige og livlige Fremstilling af interessante Begivenheder, og udfyldt med saa mange af Everters Veltalenheds Fostre, maasse læses med nok saa megen Interesse. Everters Vaaben hvilede aldrig, derfor gaaer Sværdebrag igjennem denne Konges Saga, medens Hakon under en lang Række af hans senere Regjerings-Aar, kunde skjænke Landets indvortes, og sin egen Families Anliggender stor Opmærksomhed. Historien har indsat Enhver af disse tvende store Konger paa sin rette Plads. Paa den blodige Val banede Evert sin Familie Udgang til Norges Trone, og i Fredens Ly under den større Deel af sin lange Regjering, befæstede Hakon sit Kongesæde, og hævede Norge til en politisk Betydning, som det hverken før eller siden har havt. Der findes ingen Saga i vor store Sagakreds, der giver os et saa tydeligt Begreb, som Hakon Hakonsøns Saga, om de værste Kongers Forhold til Geistligheden, om Kronings-Ceremonierne og Hoffets Sæder, saavel som om Landet indvortes og udvortes Stilling i det Hele, og vi maae være Sturle taknemmelige, der saalunde fuldendte et Saga-Speil, hvorpaa saa mange dygtige Hænder have arbejdet. Med Erkjendelsen heraf blander sig et smerteligt Savn af denne Forfatters senere Arbejder, der vilde have bragt os det Tidspunkt nærmere, som var Vidne til Norges Tilbagegang. Saa Aarhundredet henrandt efter Hakons Død, og Norge var ikke mere at gjenkjende; men Historien stammer, i det den fremleder dette Fornedrelses-Tidspunkt; thi ingen Snorre-Slægt, Frænder af dens Blod og dens Aand, har fra den Tid indtil vore Dage fortsat og fuldendt det historiske Speil.

Vi kunne ikke være enige med dem, som tillægge Verket mindre poetisk Interesse i Almindelighed end de Konge-Sagaer, som gaae foran Everters Saga, om endog dets Digtere staae tilbage for nogle enkelte af hines. Digter-Aanden ligesom opvaagner paa ny efter den fuldkomne

1) Kongen blev saa indtaget af hans Vers, at han skjænkede i for ham, og drak ham til med de Ord: „Du gjør bedre Vers end Paven selv.“

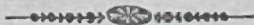
X

Tausshed i Sverrers Saga. Poesien er forskjellig fra den, som sædvanligen findes i de foregaaende Sagaer; men Tankens Flugt, Billedernes Dannelse, Versenes Fortolkning af den prosaiske Text, hvis Grundvold de udgjøre, har megen Lighed med de ældre Digteres. Vi tvivle ikke om, at en nyere Digter, som vil sætte sig ind i den gamle Poesies særegne Art og Fuldkommenhed, jo vil finde, ligesaa vel i Brødrene Sturle Thordssøns og Olaf Hvitastalds, som i deres Forgjængeres Skjaldeqvad, Stof til en poetisk Blomstersamling. Disse Brødres Digte have og den særegne Interesse, at deres Skjaldefange ere nogle af den islandske Poesies sidste, ligesom Sturle Thordssøns Konge-Saga er det sidste store historiske Verk, som pryder vor historiske Sagasamling. I hans Tid ophørte Islands Frihed, og med den forstummede Skjaldens Tunge. Den frie Forsatning gav Digter-Nanden et friere og lettere Sving, og ligesom vi have islandiske Digtere de smukkeste Oldtidens Sange at takke, saaledes lod og den frimodigste Tale og den skarpeste Daddel igjennem de islandiske Digteres Vers.¹⁾ Dertil kom, at Bragalonnen, der ofte var meget betydelig,²⁾ efterhaanden formindskedes og forsvandt. Norge led saa meget efter den Tid ved indvortes Uroligheder, Landeplager, Regjeringsffikte og andre Omstændigheder, at islandiske Digtere ikke mere fandt den Opmuntring for Udøvelsen af deres Kandskaber hos norske kongelige Beskyttere. Ikke hellere vare de saa velkomne Gjæster ved fremmede Hoffer som fordem. De drog tilforn om i Udlandet, vel udstyrede fra Hjemmet med hvad der behøvedes, for at fremstille sig paa en værdig Maade. Ofte forbandt Helten sig med Digteren i een Person, for i fremmede Lande at spille en betydningsfuld Rolle. Dersom Norge tabte sin Selvstændighed og politiske Vælde under National-Ulykker, saa var dette Tilfældet i en høiere Grad i Island, naar efter Forbindelsen med Norge, ligesom Landets mindre physiske Kraft maatte gjøre Tilbagegangen mere mærkelig. Saa fri Island var, saa liden Betydning havde det i politisk Henseende. Det var en Fribytter-D, som ofte udsendte tappre Skarer, der hærjede Ostens forsvarsløse Kyster. Island faldt, uden endnu den Dag i Dag at have reist sig, fordi det siden, formedelst en trykkende Monopol-Handel, stedmoderligen behandledes af det gamle Moderland, og siden af dets nærværende Statsfrænde.

Sturle Thordssøns og Olaf Hvitastalds Sange kunne saaledes betragtes som Skalde-Poesiens Svanesang, og ville, saavel formedelst sin indre Bessaffenhed, som det Tidssrum, hvori de digtedes, stedse fortjene Nordens Opmærksomhed. Norge sætter ogsaa disse Skaldes Minder, der ligesom toge den gamle islandiske Skaldekonst med sig i Graven, paa den Minde-Tavle af islandiske Frænder, der have knyttet Fortiden til Nutiden, og som fortjener mere at læses, og granskes gjennem dens tildeels knudrede Traade, end vor nærværende Slægt har villet tilstaae.³⁾ Hvad Island er, det maa dets nye Søsterland forsvare — hvad det var for Norden i Almindelighed, for Norge i Sæderlesshed, som Middelalderens Historiograf, det vil det gamle Frændeland aldrig — aldrig glemme.

Saaledes nedlægger Oversætteren sin Saga-Pen, som har fort hans Landsmænd igjennem Forfædrenes dyrebare Sagaminder. Om det vil lykkes ham at føie til denne gamle Tale en Fortsættelse, som Frukt af eget Studium, af Norges Historie til Kalmar-Unionen, det vil beroe deels paa den Dom, som Landsmænd fælde over dette hans Arbejde, deels paa Omstændigheder, som han ei raader over.

1) Blandt flere Exempler anføre vi Sigvats vakre Fritalenheds-Vise, som efter Historiens Vidnesbyrd frembragte en stor Forandring i Magnus Godes Fremgangsmaade. 2) Den bestod stundom i hele Skibe, endog med fuld Last, vægtige Guldringe, store Pengesummer o. s. v. ligesom Beskjendtskab med Skjalden ofte gav Kongen Anledning til at indgaae Fællesskab med ham i Vikingetog og Handelsreiser. 3) Saa længe den islandiske Poesi stod som en Gaade i Historiens Ramme, der ei kunde tydes, blev den omtalt og behandlet med Ringægt og Skjodesløshed. Vore bedste og ældste Oldgranskere betragtede den deels som ulæselige Hieroglyfer, eller efterlignede den stolpende Gang, uden at trænge ind i dens Aand og Bæsen. Men efterat senere Fortolkere, med kritisk Skarpsindighed og poetisk Sands, have lagt den knudrede, men betydningsfulde, Mening i klare og forstaaelige Linier for Oldgranskerens Bine, er et nyt Lys opgaaet over den, som maa forandre den ugunstige Dom.

Fortale.

Her begynder Fortællingen om de Begivenheder, som tildroge sig for en Stund siden, og vare i de Mænds Minde, efter hvis Ord denne Bog er nedskreven, det er at sige om Kong Sverrer, en Søn af Kong Sigurd Haraldsson. Begyndelsen til denne Bog er nedskreven efter den, som Abbeden Karl Jonsen først forfattede; men Kong Sverrer sad selv hos ham, og raadede for hvad der skulde skrives, saa denne Fortælling er ikke hentet langt borte. Deri fortælles om nogle af hans Slag, og jo længer det lider hen i Bogen, jo mere voxer hans Styrke, og denne Styrke henpeger paa end større Ting; thi kaldtes denne Deel af Bogen Gryla.¹⁾ Den senere Deel af Bogen er skreven efter de Mænds Fortælling, som havde den i Minde, eftersom de selv havde hørt og seet disse Tildragelser, ja endog Nogle af disse Mænd have været med Kong Sverrer i Slagene. Nogle af disse Begivenheder vare fast i disse Mænds Minde, fordi de bleve nedskrevne nyvordne,²⁾ uden at de siden bleve forandrede. Dog kan det vel være, om de Mænd see denne Bog, som kjende Alt hvad deri er skrevet, at dem tykkes Begivenhederne mangesteds skynneligen overfarne, og Mangt ubeladt, som syntes værd at fortælle, hvilket de end kunde lade nedtegne, om de ville. Endstjøndt Udfaldet af nogle af Slagene er andenlund fortalt, end rimeligt kunde synes formeldt Forfjæl paa Mængden af Folk, saa vide dog Alle Sandheden deraf og at Intet er tilagt, ligesom det tykkes os rimeligt, at de Fortællinger monne være sandfærdige, der i Bøger ere nedskrevne om gjæve Mænd, som i den henfarne Tid have levet.

Kong Sverrers Saga.

Sverrer regjerede fra 1177 til 1202.

Proe, som paa den Tid var Biskop paa Færøerne, havde en Broder ved Navn Unas Rambari. Unas giftede sig med en norsk Kone, som hedte Gunhild, og dette skede i Harald Gilles Sønners, Brødrene Inges, Sigurds og Eysteins sidste Levedage. Gunhild kom uventet hastig ned med en Søn, som fik Navnet Sverrer; men han blev dog anseet for en Søn af Unas. Før Guttens Fødsel aabenbaredes store og mærkelige Drømme, hvilke ofte som Værser gaae foran dem, der siden vorde særdeles mægtige og meget raadende. Hans Moder Gunhild fortalte en Drøm, som hun havde havt før hans Fødsel. Hende syntes, at

Capitel 1.
Kong Sverrer
fødes.

1) Et Skraeffebillede. 2) Nyligen efterat de havde tildraget sig.

hun stod i en pyntelig Løstsal, og troede sig sin Forløsning nær med det Barn, som hun gif med. En Tjenestepige sad foran hendes Knæ og skulde tage mod Barnet, saasnart det fødtes. Men som hun syntes Barnet var født, paakom den Pige, som sad over hende, en stor Rædsel, og hun udbrodt i et stort Raab med de Ord: „Gunhild min, Du haver født et underligt Foster, forfærdeligen at see til.“ Tre Gange freg hun de samme Ord. Da hun nu hørte Pigen med skjælvende Røst saa ofte raabe det samme, tykkedes hun blive nysgjerrig efter at vide, hvilket Foster hun havde født. Hende syntes at det var en temmelig stor Steen, snehvid af Læ, der glødede saa stærkt, at det allevegne gnistrede af den, som af gløende Jærn, der flyder for Smede-Avlen.¹⁾ Nu tiltalte hun sin Tjenestepige saalunde: „lad os omhyggeligen forvare dette Foster, saa ingen Mand bliver det vaer; thi det monne tykkes de Fleste et underligt Syn.“ Siden syntes hun som de toge Stenen, lagde den paa en Stol og skjulte den med fagre Klæder; men da de havde gjemt Stenen, fløi Gnisterne allevegne gennem Klæderne og overalt indenom Løstsalen. Dette forfærdelige Syn gjorde dem meget rædde, og derpaa vaagne de hun af denne Drøm. Unas og Gunhild havde en Søn sammen, som hedte Hilde, og en Datter, som blev gift med Svine-Stefen, og deres Søn var Peter Stepper; men de havde desuden flere Døttre. Sverrer var 5 Aar gammel, da han foer fra Norge vester til Færøerne, og der blev han opfostret og opfodt hos Hroe Biskop. Biskoppen satte ham til Bogen, gav ham Indvielse, og viede ham til Præst. Da han havde naaet fuldkommen Mands Alder, opførte han sig ikke som præstelig Lærer; men var heller ustyrlig. Han blev uenig med Brynjolf, en Søn af Ralf Sendemand, som havde et Kongs-Sysel der paa Verne. Sverrer havde nemlig slaaet en Mand, hvorpaa Brynjolf angreb ham med sine Mænd i hans Hjem; men han slap ene bort. Saa nær vare de hinanden i denne Færd, at han flygtede ind i en Stue, hvor en Kone skjulte ham i Ovnen, satte en Helle for Dørhullet, og gjorde derpaa Ild udenfor. De søgte efter ham i Stuen, men fandt ham ikke. Da det nu siden blev bekjendt hvad Mand han blev, syntes Folk at have flere Mærker paa, hvor store Natur-Gaver han havde.

Capitel 2.
Om Sverrers
Drømme.

Sverrer drømte store Drømme, hvilket Nogle ansaae for Gias og gjorde Spot deraf. Da fortalte han siden den Drøm, at han tykkedes være i Norge, og være bleven til saa stor en Fugl, at hans Næb naaede øster indtil Lands-Ende, men hans Gumpesjære heelt nord til Finmarken, og med Vingerne skjulte han hele Landet. Denne Drøm fortalte han en forstandig Mand, som hedte Einar, og spurgte ham om, hvad han meente denne Drøm monne betyde. Einar svarede, at dette var ganske blindt for ham; men ansaae det dog for rimeligt, at derved bebudedes nogen Magt; „kan være,“ siger han, „at Du vorder Erkebiskop.“ Sverrer svarer: „ei synes det rimeligt, at jeg vorder Erkebiskop; thi jeg duer ikke til Præst.“ Sverrer var 23 Aar gammel, før han fik vis Kundskab om sin Fædrene-Let, og var siden et Aar paa Færøerne før han foer til Norge.

Capitel 3.
Om Magnus Er-
lingsson.

Magnus Konge og Erling Jarl havde paa denne Tid stor Styrke, baade af mægtige Mænd og af Almuen; thi Magnus var afholdt og elsket; men Jarlen var mægtig og forstandig, haardraadig og seiersæl, og hele Landsens Styrelse var i hans Haand; dog havde han mange Avindsmænd, baade blandt Mægtige og Ringe, og det mest nord i Landet i Thrøndelagen. Men Eysteinn Erkebisp, som styrede alt Folket der nord, var Magnus Konges største Hjerterven, og holdt hele Styrken under ham nord i Landet. Magnus Konge havde hos sig de største Mænd, som i Landet vare, Nogle i sin Hird, og Nogle sadde i hans Lehn. Desuden var det hele Almuens Samtykke at hæve ham, og overgive ham Riget. Mest elskedes han af Landsfolkene for sine Forsædres Skyld; thi det vilde heller tjene Sigurd Jorsalafars Afkom end Harald Gille og hans Mænd.

1) Smede-Elsen.

Nu indtraf den Nyhed, at Gunhild, Sverrers Moder, tog sig en Reise for ud af Landet sør til Romaborg. Men da hun fremstillede sig for den Mand, som skristede hende, sagde hun, at hun havde en Søn, som havde en anden Fader end hun havde sagt; thi hans Fader var en Konge; men dette var skjult for hendes Søn selv. Da nu denne Sag blev baaren for Paven, blev det hende i Skriftemaalet befalet, at hun skulde lade sin Søn vide sin Fædrene-Øt, saasnart hun fandt ham. Kort efterat hun var kommen hjem, fortsatte hun Reisen til Færøerne og sagde Sverrer, at han var en Søn af Kong Sigurd Mund. Over denne Fortælling blev han meget tankefuld og vankelmødig; thi det syntes ham vanskeligt, at indlade sig i Strid med Magnus Konge og Erling Jarl om Riget, derimod syntes det ham lidet mandigt, at lægge Hænderne i Skjødets, som en ringe Bondesøn, naar han var Kongesøn. Og da han mindebedes hvordunde de Drømme, som han havde haft, vare blevne udtydede af forstandige Mænd, qvifnede hans Sind til at hevne sine Frænder.

Capitel 2.
Sverrer faaer
sin Fædrene-Øt
at vide.

Saalunde haver Sverrer fortalt en anden af sine Drømme, at han syntes at være kommen vestenfra over Havet til Norge, og til nogen Hæder der, saa at han endog var bleven valgt til Bisfop. Nu syntes ham der var stor Ufred i Landet formeddelt Konge-Trætter, og at Olaf Haraldsøn den Hellige havde Strid med Magnus Konge og Erling Jarl. Da han nu overveiede hos sig Selv paa hvis Side han skulde stille sig, syntes han heller at ville fare til Kong Olaf, og da han kom did, blev han vel og med stor Blidhed modtagen. Ikke længe havde han været der, før det traf sig en Morgen, at han syntes der var saa Folk hos Kongen, ikke meer end 15 eller 16, og at Kongen toede sig ved et firkantet Bord i en Loftstue. Da han var færdig, vilde en anden Mand gange til Bordet og toe sig i samme Vand, hvori Kongen havde vadsket sig, men Kongen skjød ham tilside med Haanden og befalede ham at lade dette være. Derpaa nævne Sverrer Magnus ved Navn, og bød ham at toe sig i samme Vand. Han tyffedes gjøre som han bød, og da han var toet, kom en Mand løbende ind i Stuen med en brat Tidende, og befalede Mændene i største Hast at tage deres Vaaben, saasom Kongens Uvenner vare for Døren. Kongen siger at det Intet havde at betyde, men bød Mandfabet gribe til deres Hugvaaben, og saa gange ud, sigende, at han havde sit Skjold, hvormed han skulde beskytte dem Alle. De gjorde som Kongen sagde. Derpaa tog han sit Sværd og overgav det til den unge Mand Sverrer, gav ham derpaa sit Mærke i Haanden, og sagde: „tag nu mod Mærket, Herre, og betænk hos Dig Selv, at dette Mærke skal du bære fra denne Dag.“ Han syntes modtage Mærket, dog med nogen Rædsel. Nu tog Kongen Skjoldet, og Alle ginge samtligen ud i stor Hast. Ham tyffedes at Forstuen, hvorigjennem de skulde gaae, var ikke mindre end 60 Favne lang, og det syntes ham, som de ei kunde bære Mærket meget høit saa længe de vare i Huset. Da de nu vare komne til Døren, hvorigjennem de skulde gange, kom 7 Mænd imod dem med Vaaben og vilde fælde Mærkesmanden; men Kongen stillede sig foran dem med sit Skjold, saa at dem Intet vederfores. Derpaa kom de til et Vidland¹⁾ og en sager Vold, hvor han syntes Mærket blev opreist og baaren til Magnus Konges og Erling Jarls Fylking, der syntes strax at rykke tilbage, da Anfaldet skede. Derpaa vaagnede han og overtænkte sin Drøm, og hvor underlig den forekom ham, var han dog glad i den. Siden fortalte han denne Drøm til nogle saa af sine Venner, der udtydede den næsten efter Udsaldet. Naar flige Ting randt ham i Hu, styrkedes han meget derved.

Capitel 3.
Sverrers Drøm.

Nu gjør Sverrer sig reisesfærdig til Norge, for at see hvad Udsaldet vilde blive, og da han kom did, havde en Mand ved Navn Enstein, som var hans Søskendebarn, ladet sig

Capitel 6.
Sverrers Be-
søgen-herd til
Norge.

1) En stor viid Mark.

gibe Kongenavn. Da Sverrer spurgte dette, forstøede han omhyggeligen efter denne Mands Færd, og eftersom han alene fandt, at hans Raad og Adfærd var høist barnagtig, holdt dette ham tilbage, saa han ei ansaae det for Raadeligt at forene sig med ham. Siden paatog han sig en Reise nord i Landet; thi hans Fosterfader, Hroe Bisfop, havde raadet ham til at indfinde sig i Besøg hos Erkebiskoppen og aabenbare ham sin Vaande. Men da han kom paa Veien, udsurgte han nysgjerrigen alle de Mænd, som kom nordensfra. En Stund opholdt han sig paa Selja; thi der vare Nogle af hans Kjendinger føre ham. Der var og en Præst, som nsiagtigen fortalte ham, hvad han vilde vide, og deraf seer Sverrer, hvor stor Modstand Erkebiskoppen havde gjort hans Brødre, saa han syntes at have lidet Haab om Opreisning der, hvor hans Brødre monne stupe; thi vendte han sig igjen mod Syd, i den Agt at fare ud af Landet. Siden foer han med Lastdragere til Tunsberg, og derfra øster til Konghelle. Jævnlig kom han i Samtale med selve Jarlen; men dulgte sig dog saalunde for ham, at Jarlen ikke fik at vide, hvad der boede i Sverrers Sind, eller hvo han var. Ofte kom han ogsaa Kongen selv og hans Mænd i Tale, og var da saa glad og munter, at de hver Stund syntes at have Skjæmt og Gammen af hans Tale. Under denne hans Samtale loffede han snildeligen saa meget af dem, at han fik mange Ting at vide af dem, som de ei gjerne vilde have ladet komme for Lyset, om de havde vidst hvo han var, eller med hvem de havde talt. Han forstøede omhyggeligen efter om Almuen yttrede et dobbelt Sind i sit Ordslag; thi Ingen havde Mistanke til hans Ord, og Ingen vidste hvad der boede i hans Sind. Kun dette fandt han da, at Almuen, Alle som Een, var Kong Magnus huld og tro. Fra Konghelle foer han til Ljódhús, og efter en meget vaad og besværlig Reise, kom han med stor Møie til Øster-Götland. Han kom 2 Nætter før Juul til sin Svoger Jarlen, Birger Brose, som var gift med hans Fæster Birgitte. Der forelagde han sin Svoger og Frændfene sin Vaande; men de gjorde liden Greie i hans Sag, og det af to Aarsager. Den ene var, at hans Frænde Enstein derfra havde begyndt at samle sin Skare, og de vilde ei hjælpe nogen Anden, saalænge han var i Live. Den anden Aarsag var den, at det var baaren Birger for Dre, at Erling Jarl havde sendt ham bid til Spot. Sverrer blev der om Julen og forebragte ofte Jarlen sin Vaande, bedende ham om et Frelseraad, hvorledes han skulde forholde sig. Men det bar saa til, som jævnlig kan hændes, at der vare Folk tilstede, der vare mere fulde af Avind end af et velvilligt Sind, hvilket førte til stor Fare for ham. Thi mange fortsynede Mænd ansaae dette Angte for sandt, og vilde dræbe ham; men Jarlen vilde ei tillade det, uden dertil var skjellig Grund, og vilde heller ved List efterspore, hvorledes det havde sig med ham. Der blev givet ham baade Viin og Mjød at drikke, om han kunde blive drukken, og nogle Ord falde af hans Mund, der kunde give skjellig Grund til Sag mod ham, eller stille ham ved Livet. Men da Sverrers Sind hver Stund var henvendt paa hans Sag, ændsede han lidet Mjøden eller Vinen, skjønt han fik meer end nok deraf, og tog sig desto mere i Agt, jo mere han fandt, at Svaret paa den Sag, der laa ham saa meget paa Hjærte, unddroges ham, saa at de, som vilde gjøre ham drukken, slet ingen Grund havde til at anklage ham.

Capitel 7.
Sverrers Reise
til Værmeland.

Da Juletiden var leden, vendte han sin Færd til Værmeland; thi han syntes ikke at faa det Svar af Jarlen paa sin Sag, der kunde hjælpe ham. Ikke heller foregædes hans Følge; thi foer han derfra Selv anden, og paa denne Færd leed han meget af

Cap. 6. Selja, Sæls, i Nordfjord, see 1 B. S. 196.

Ljódhús (Hljódhús), nu gamle Ledøse, beliggende ved Gsta-Elven i Ale-Herred i Vester-Götland, omtrent 2 Mile nordensfor Konghelle eller Kongelf.

Cap. 7. Værmeland i Svijþjóð, see 1 B. S. 31.

Uveir og Reifens Besværlighed. Hans Skjæbne var ligest den, hvorom der fortælles i gamle Sagn, naar Kongebørn maae taale Forsølgelse af Stismødre;¹⁾ thi i samtlige 6 eller 7 Dage foer han vild i store og ubekjendte Skove, og maatte paa denne Omvælten lide baade Hunger og Kulde. Da han nu kom til Bærmeland, mødte han der Mænd, som kom fra Norge. Disse spurgte han omhyggeligen, hvad Nyt der havde tilbraget sig, og de kunde fortælle ham den Tidende, at Kong Eysteinn var kommen nordensfra øster til Viken, og havde holdt et Slag med Kong Magnus paa Re, hvori Kong Eysteinn med en stor Deel af sit Mandskab var falden; men den Deel, som undkom, var flygtet til Bærmeland, Thelemarken eller sør til Danmark. Dette syntes Sverrer meget at forøge hans Harmen og vaandefulde Stilling, og farer derpaa først til sin Søster Cecilie,²⁾ der havde gjort et Gæstebud i Stand for sin Broder, saasnart hun fik spurgt hans Færd. Da de traf hinanden, blev hun meget glad og modtog ham med stor Bliidhed. Da holdt de Raad om hvad han nu skulde foretage, eftersom han ei vel kunde vende tilbage til Norge, fordi der var allerede kommen Rygte did om hans Stilling og Færd. Det syntes derfor rimeligst, at han i nogen Tid søgte ukjendt Land, og biede der Begivenhedernes Gang, om Gud vilde aabne en eller anden Vej for hans Forehavende.

Nu spørger hiin usle Skare, som havde mistet sin Høvding, at Kong Sigurd Munds Søn var kommen til Bærmeland, og Enhver, som det spurgte, foer til ham og bad ham paatage sig deres Sag og stille sig i Spidsen for dem som Høvding. Deres Mandskab var stedt i stor Nød; Nogle vare meget saarede og klædesløse, og Alle næsten vaabenløse. Desuden vare Alle saa meget unge, at de ei syntes meget stikkede til at give gode Raad; thi svarer han dem saalunde: „for Ingen af os synes mig dette Raad antageligt; thi jeg seer Eders Uselighed, saa elendige som I ere, ligesom jeg er uformuende Mand og Eder ubekjendt, saa at I monne sige, om mine Raadslag ikke tækkes Eder, at I ei grant vide, hvem I tjene. Jeg er ogsaa født der, hvor Folk er lidet vant til saa store og besværlige Foretagender, saa at mig synes, vi have lidet at lægge i Samlag med hverandre, uden Fattigdom og stor Vaande; thi har jeg ingen Lust at binde Eders Vaande til mine Bekymringer. Men eftersom I have stundet til os, da vil jeg give Eder et Raad, som mig synes monne Eder gavne. Min Svoger Birger og hans Hustru Birgitte have 3 Sønner, der ved Byrd ere ligesaa berettigede til Riget, som Kong Magnus Erlingsson. Farer did og beder ham give Eder Een af dem til Formand. Ved omhyggeligen at betragte Eders Mandskab, finder jeg og hvor aldeles lidet I gjøre Forskjel paa Folk, saa det vilde være utjenligt for mig at stille mig i Spidsen for Eders Skare. Jeg forudseer og stor Vanskelighed for vor Sag, fordi vi til dens Fremme savne det mest, som paa begge Sider mindst kan undværes, da der nemlig i Eders Følge mangler den Evne til at styre Landet, som kræves af Erling Jarls Modstander. Mig selv fattes Evne til at give gode Raad, som en Mand, der er fød i et Udsfjær, fjærnt fra andre Lande. Lidet haver jeg og seet af andre Folks Stikke før jeg kom i Eders Land; men allermindst forstaaer jeg dog at anføre en Hær eller at ordne Landsens Raad. Til Alt dette er jeg aldeles uskikket, og ubekjendt for alle Mand, ligesom Ingen kjender min Væ, der er dulgt for Alle, uden hvad jeg selv ene siger derom. Nu kunde I vel sige det samme til mig, som til Eders forrige Høvding, at I ikke vidste, hvilken Mands Barn han var, under hvis Tjeneste I boiede Eder, og det samme vil kunne bebreides Eder, hvorsomhelst I møde Eders Uvenner. Alle Mand kjende Birges Sønner; men ingen Mand mig.“

Capitel 8.
Birgerens
Forslag til
Sverrer.

1) Maafee med Henyn til den fabelagtige Fortælling om Bjørns Forfølgelse af sin Stifmoder i Rolf Krakes Saga. 2) Som var gift med Lagmanden i Bærmeland.

Capitel 9.
Birkebenerne fa-
rer til Jarlen
Birger Brose.

Disse Mænd fore til Birger Brose for at fremme det samme Vrende. Han beklagede meget deres Skade, og sagde som saa: „mine Sønner ere Børn af Alder og kunne hverken raade sig selv eller Andre, og formedelst deres Ungdom ere de ei flittede til Sligt. I Eders Flok synes og Jaa at være at vælge, som kunne give mine Sønner Raad. Ikke kan jeg heller herfra reise nogen Hær; thi Nordmændene taale ikke, at en gotisk Hær rykke ind paa dem og ind i deres Land. Dog eftersom I have henvendt Eder til mig, monne jeg give Eder et Raad; men det staaer til Gud, hvorledes det falder ud. Kong Sigurd Munds Søn var hos os i Julen, og nu monne han være i Bærmeland; tager ham til Eders Hovding; han haver Alder dertil, og giver godt Haab om sin Forstand, beder ham om at tage sig af Eders Sag.“ De svare: „vi indfandt os hos denne Mand; men han viste os fra sig.“ Jarlen opmuntrer dem end videre med de Ord: „min Hu siger mig, at I ingen Dpreisning finde for Eders Sag, dersom den ei kommer derfra; thi skulle I end opføge ham, om I ville have et Raad af mig. Værer derhos disse mine Ord til ham, at jeg lover ham mit Venkab i Alt hvad der staaer i min Magt; tillige skal han og hans Hær finde et fredeligt Land i Sveavælske, hvorsomhelst han kommer. Giver ham de Raar, at han enten tager sig af den Nød, hvori I samtligen ere stedte, eller og at I monne tage ham af Dage.“ De havde sat Vagt for at holde Die med ham, medens de fore til Birger Jarl; thi det var Sverrers Agt at fare til Jorsfaler, saasom han ei tykkedes at kjende de Mænd i Norge, som han kunde vente nogen Trøst af. Saa grumt havde Magnus Konge og Erling Jarl faret afsted mod hele den Slægt, at Ingen vovede at nævne Sigurd eller Hakon med Konge-Navn, eller engang omtale dem. Nu kom disse Mænd anden Gang til Sverrer med Kong Knuts og Birger Jarls Breve, der indeholdt de Ord: „det er vor Bøn, at I lade Eder overtale til at hjælpe denne fattige Flok, og paa det I nu skulle agte vort Ord meer end tilforn, da skulle vi, hvor lidet vi end forhen toge os af Eders Sag, støtte og styrke Eders Rige med Alt, hvad der staaer i vor Magt.“ Endstjønt de nu loffede ham ved denne sagre Tiltale, indsaar han dog sin Uformuenhed til at udføre saa stort et Verk, og negtede deres Bøn. Da mindede de Birger Jarls Slutningsord, og bøde ham vælge disse tvende Vilkaar: enten at ynkes over deres Stilling, eller og vente af dem at tilføies en hurtigere Ulempe, og sige saalunde: „længe have vi tjent Eders Frænder, mistet vore Fædre, Brødre, og næsten alle vore Frænder, saavel som Fred i Landet for Din Faders Skyld, og nu tilbyde vi os at gaae i samme Fare for Dig selv; men Du forsmaar baade os og Din egen Hæder. Nu skal Du vide for vist, at vi monne dræbe Dig og Dine Frænder, og derved tilkjøbe os Fred med Kong Magnus, og saalunde vorde grumme mod Eder, som vi vare tilforn huldest.“ Nu syntes ham, at hans Sag paa Ny meget forværredes, og han overveiede hos sig selv, at hans og hans Fædres Uet snarest maatte gaa til Grunde, dersom han underkastede sig dette farlige Vilkaar. Omfider tog han derimod, og den første Søndag i Syd-Algers Fasten forbandt de sig til en fælles Forening, og strax Mandagen efter ginge 70 Mand Sverrer til Haande, og Nogle bleve hans Hirdmænd, Nogle hans Gæster, Andre hans Huuskarle.

Capitel 10.
Sverrers Drenge.

Næste Nat efter drømte Sverrer, at han var øster i Sarpsborg, hvor Raum-Elven falder i Søen, og ham tykkedes, at Magnus Konge og Erling Jarl monne være i Byen med sine Krigsfolk. Ham syntes der var Mummel om, at en Kongesøn monne være kommen til Byen, som alle Folk ledte efter, og det forekom ham, at Rygtet var om ham Selv. Han drømte, at han lønligen foer ud af Byen og at Mariæ-Kirken laa for ham.

Did søgte han til Messe, og da han var i Færd med at bede i Kirken, syntes ham en Mand gange mod sig, der tog ham i Haanden, ledte ham ind i en Stue nord ifra Sanghuusdøren og tiltalede ham saalunde: „gaf med mig, Broder, jeg har Noget i Cœnrum med Dig at afgjøre.“ Han syntes gange med ham og nøie betragte hans Udseende. Manden forekom ham overmaade gammel, med sneehvide Haar. Han havde et stort Skjæg, side Klæder, var rød i Ansigtet, havde stut Haar rundt om Hovedet, og var heller frygtelig af Udseende. Sverrer synes at være tankefuld over hvad denne Mand monne ville. Dette mærkede den gamle Mand og sagde: „ræddes ei Du Broder; thi Gud haver sendt mig.“ Da tyffedes han neie til Jorden for ham, og spørge: „hvad Mand er Du, Herre, paa det jeg vist kan vide, at Gud haver sendt Dig?“ Hiin gamle Mand svarer anden Gang, og bad Sverrer ikke forfærdes, sigende at Gud havde sendt ham. Da syntes han at vorde endnu ræddere end før. Derpaa tog hiin gamle Mand ham i Haand, reiste ham op og sagde tredie Gang; „ræddes ei, Du Broder, Fred være med Dig; thi jeg er Samuel, Guds Prophet, og haver Guds Værende til Dig at frembære.“ Derpaa tog den gamle Mand et Horn af sin Skræppe, som han havde om Halsen, og der syntes ham at være en Salve i Hornet. Da sagde den gamle Mand til Sverrer: „lad mig see Dine Hænder,“ hvorpaa han tyffedes række frem begge sine Hænder. Nu smurte Manden hans Hænder og sagde saa: „disse Hænder styrkes og helliges til Had mod sine Uvenner og Modstandere, og til at styre mange Folk.“ Derpaa kyskede han Sverrer, tog ham i hans høire Haand og sagde til ham: „søg Du nu øster paa, ud af Dine Frænders Trængsel; thi Du skal vorde Konge,“ og end kyskede han Sverrer anden Gang sigende: „vær Du modig og stærk; thi Gud monne staae Dig bi.“ Derefter vaagnede han, og fortalte strax denne Drøm for de 12 Mænd, der sov i samme Herberge som han, nemlig 2 Præster og 10 andre Mænd. Dem Alle syntes Drømmen stor og mærkelig, og alle hans Mænd bleve ikke lidet glade i Drømmen. Men da han søgte at formaa dem til at udtyde Drømmen, trøstede Ingen sig dertil; men Alle syntes det var bedre, at Drømmen var drømt end ikke. Og da han mærkede, at denne Drøm ei monne blive udtydet, bad han dem ei gjøre mange Ord af at den var baaren for ham. Alle som tilstede vare, syntes finde, at der foregik stor Forandring i hans Sind efter denne Drøm. I alt dette var og stor Fare, eftersom han var i ukjendt Land og blandt idel ukjendte Folk. Det traf og ind paa samme Tid, da han havde sat sig i Spidsen for sit Følge, at han tillige maatte bære Omhu for dem, som tjente ham, eftersom der ingen var, iblandt dem, som han havde paataget sig at anføre og til hvem han havde bundet sin Skjæbne, der kunde vejlede ham, uden han Selv.

Onsdagen efter, som vi kalde Aste-Onsdag, tog han imod denne Skare, og begyndte sin Færd fra Hammer i Værmeland, uden at have meer end 70 Mand med sig. Han foer ned i Viken; men paa dette Stykke Vei drev Folk til ham, saa han havde 350 Mand, da han kom til et Sted i Viken, som heder Saurbø. Der lod han stævne til Things, og der vilde hans Mænd give ham Kongenavn; men han frabad sig det og sagde, det sømmede sig bedre, at hans Sag først med sande Vidnesbyrd blev bekræftet. Men de sagde, at de ei vilde høre derpaa, og ei tjene ham, saalænge han ei var høiere end de Andre, som

Capitel 11.
Om Kong
Sverrer.

Mariu-kyrkja. den Kirke, som hermed synes meent, er Mariæ Kirke i Oslo, see S. 55.

Cap. 11. Hamar er uden Tvivl Gaarden Hammer paa Hammerøen, $\frac{1}{2}$ Mil i Syd for nuværende Carlstad.

Saurbø, nu Sørbo, see 1 B. S. 63 og foran S. 185.

fulgte ham. Det var første Søndag i Langesfasten, da hans Mænd ginge ham til Haande og svore til ham, under at berøre hans Sværd. Ikke længe havde han styret denne Skare, førend han erfarede, hvad han forud havde havt Mistanke om, at han ei meget vilde vorde styrket ved deres Raadslag; thi lagde han al Omsorg paa sine egne Hænder, og medens han og de vare i Viken, lagde han omhyggeligen Mærke til deres Sæder og Væsen, som vare komne i hans Følge. Saaledes forekom Folket ham meget ujævnt, idet Nogle vare gjæve Gutter og spagfærdige Mænd, men Andre derimod ustyrlige og tilbøielige til Ran og Usæder. Da randt det ham i Sinde, at prøve, om disse Folk vilde følge ham til noget Andet end Ran og Ustykker; thi foer han tilbage til Bærmeland, eftersom han ei vilde røve i Viken; men heller ved Slag vinde det Rige, hvortil han var fød og baaren. Fra Bærmeland begynder han sin Reise, og agter sig nord i Landet. Saalunde foer han indtil han kom til Eidaflog, hvor han mønstrede sine Folk, og da prøvedes det, at Mange havde givet sig i hans Tjeneste med liden Værlighed, mest fordi de tænkte paa at blive Ransmænd, heller end at gaae i Slag, deres Konge til Hæder. Udfaldet paa denne Mønstring blev, at han ikke havde meer end 80 Mand af de 400. Da saae han ingen Evne til at udføre det, hvortil han havde bestemt sig, med saa saa Folk mod saa overvættens en Mængde, som han kunde vente mod sig. Han saae, at han ei kunde lide paa det Mandskab, som hverken vilde følge ham Nord paa eller Nord fra. De syntes heller at vilde opirre og egge Almue imod sig ved Ran og store Ustykker end følge ham i Mandsprøver. Dette gif ham meget nær; thi han var i Begyndelsen næsten imod sin Villie bleven udvalgt til Konge af disse Mænd, som siden ingen god Hjælp ydede ham. Nu overtænkte han sin Stilling; men syntes ikke at see nogen Mulighed til at kunne komme bort fra disse Folk, eftersom de, der helst vilde følge ham, holdt et vaagent Nie med ham, saasnart han havde faaet Kongenavn og var bleven Alle i Landet bekjendt. Nu vender han tilbage til Bærmeland og holdt Paaste med en Præst, som gjorde et herligt Gjæstebud for ham. Derefter sendte han sine Breve til Norge til Thelemarken; thi Thelerne vare uenige med Magnus Konge og Erling Jarl, og Sverrer lovede dem Kettebøder om de vendte sig til ham. Han stævne dem til at møde sig nord i Landet, om de vilde staae sig paa hans Side og yde ham Hjælp.

Capitel 12.
Om Kong Sver-
rers Reise.

Da Paaste-Ugen var leden, saae han, at han ei kunde komme nord i Landet, med mindre han tog en ukjendt og mærkelig Veie, eftersom der blev gjort store Rustninger over hele Landet, saasnart det blev bekjendt, at der reiste sig en Flok paa Benene øster i Landet. Saaledes var det dem ikke muligt at komme ind i Landet, hvor der vare store Bygder; thi ansaae han det for raadeligst at vende om til Østersfalt. Siden farer han over en Skov, som var 12 Raster lang, før han kom til Eikis-Herred. Da de fore derfra, havde de for sig en meget lang Skov, førend han kom til et Sted, som heder Molung. Derfra foer han til Jærnberaland over en Skov som var 15 Raster. I disse Skove var ingen anden Føde at faa, end Fugle- og Elgsdyr-Kjød. Mange og tunge Be-

Eidaskógr, Eidstoug, see 1 B. S. 32 og foran S. 328.

Pelamørk, Thelemarken, see 1 B. S. 65, cfr. S. 169 om den geistlige Inddeling.

Cap. 12. Eysra- eller Øysra-salt (Angelsax. Ostse, Adam af Bremens pelagus orientalis), nu Østersøen.

Tolfmilaskogen. Den oven ommeldte 12 Raster lange Skov er den samme, som endnu kaldes Tolfmila-Skogen, og Eikis-hérad er nuværende Eiksherreds (Eker-Herreds) Sogn i Elvedals-Herred i Bærmeland.

Molung, nu Malungs Sogn i Vester-Dalarne i Sverige.

Jærnberaland, er nærmest den Deel af Dalarne, som nu kaldes Øster-dalarne, cfr. 1 B. S. 8.

sværligheder maatte han udholde paa denne Færd; thi de fore længe omkring i ubeboede Egne, hvor de maatte taale baade Hunger og Kulde og megen Besvær. Der kunde heller ikke benyttes Heste eller anden Slags Befordring; thi paa den Tid var det værst at færdes, eftersom Sneen løsnede i Skovene, og Isen paa Vandene. Stundom fore de over Moser eller store Myrer og tykke Skove eller store Skovbrot.¹⁾ Jærnberaland er under Sveafongens Vælde, og var dengang endnu hedenst. De havde aldrig før seet en Konge komme i deres Land, og vare aldeles ubekjendte med en Kongefærd. Der kunde saaledes næsten siges, at der fandtes neppe en Mand, der kunde sige om en Konge var en Mand eller et Dyr; thi var det saare vanskeligt at færdes blandt saa taabelige Folk. Dog viste den almægtige Gud Kong Sverrer saa stor en Miskundhed, at han af dette Folk fik en saare venlig Modtagelse og Lov til at fare gennem Landet, saa saare de fik hans Ord at høre. Desuden gif Veien som oftest over øde og ubyggede Egne, Skove, Moser og Myrer, store Elve og stille Bæde. Fra Jærnberaland foer han over en Skov, som var 18 Raster lang, til et Herred, der heder Herdalen og hører til Norge. Derfra foer han over en Skov, som var 38 Raster at fare over. Paa denne Skov var deres Reise saa haard, at de havde Intet at spise uden Bark og Sevie,²⁾ samt de Bær, som havde lagt under Sneen om Vinteren.³⁾

Det hændte sig, at Kong Sverrer skulde fare over et stort Vand i en Skov, og der var ingen Farkoster i Nærheden, uden at Folk, 3 eller 4 sammen, gjorde sig en Flaade af Lømmen, som Leiligheden gaves. Den Flaade, som Kongen var paa, var ikke stor, og der var 4 derpaa. Saasnart de kom et kort Stykke fra Land seeg Flaaden i Vandet, saa det stod dem midt paa Benene, og Vandet var en halv Miil bredt. I det samme Dieblis kom en Mand løbende til Vandstranden, som var meget træt af at gaa; thi de vare nu i den største Skov, og havde været madløse i 2 foregaaende Dage. Denne Mand raabte til dem, som paa Flaaden vare og bad dem hjælpe sig, sigende, at han havde givet sig over af Reisens Nøie. Det øvrige Mandskab var næsten kommet over Vandet, og da Kongen hørte hans Raab, indsaar han, at det gjældte Mandens Liv om de ei modtog ham, endstjøndt det syntes ham paa den anden Side, som Flaaden vanskeligen kunde bære alle de Mænd, som forud vare derpaa. Dog lod han Flaaden lægge til Land igjen, og tog Manden op, hvor farligt det end var. Da nu Manden kom paa Flaaden til dem, gif Vandet dem over Knæerne, og saaledes fore de over Vandet, indtil de landede ved et omfaldet Træ og ginge siden af Flaaden. Kongen gif sidst, og saasnart han steeg ud, sank Flaaden som Steen, hvilken Hændelse i Førstningen forekom alle Mand baade mærkelig og underlig. Dog nu er det let at see for Alle, at denne Flaade bar en Byrde, som var bestemt til et stort Verk, der paa den Tid ei var aabenbart, og til en høiere Værdighed end han havde, eftersom Flaaden flød medens den var ladet med Folk, men sank da disse forlode den. To Nætter senere vare de i en Orken, og havde ingen Mad, men aad Løllesevie, og suede Saften af Birketræer; men den 3^{die} Dag var Mandskabet næsten astraaten.⁴⁾ Da vare de komne saa langt hen i disse øde Skove, at de kun havde forte 14 Raster tilbage. Nu gif det saa vidt, at da Mandskabet foer over en stor Aa, lagde det sig ned paa Elvebakken, eftersom det kom over, og skjøttede ei om at gange længere formedelsk den Træthed, som var over dem. Kongen foer iblandt de sidste, selv tredie, og de dreve langt ned efter Aaen, men dreiede omsider til Lands, og toge nogen Hvile. Da bad Kongen sine Mænd

Capitel 13.
Der gjøres et
Bortgaa for
Kong Sverrer.

1) Træer, som vare faldne om eller fældede i Skoven. 2) Den indre Bark af Træerne. 3) Tranebær.
4) Forkomne af Møde og Mangel.

at samle deres Kræfter; thi nu var der kun kort til Bygden, og de vilde kunne glædes igjen ved den røde Jld, naar de omsider kom til christne Mænd i Bygderne.

Capitel 14.
Om Kong Sver-
rers Reiser.

Nu kom han til Jämtland, hvor Folket vilde stande op imod ham. Da sendte han Sigurd af Saltuæs forud, og meente, hvilket og siden prøvedes, at de mindre vilde tage sig vare mod kloge Anslag, saalænge Høvdingen selv ikke var kommen. Paa denne Færd tog Sigurd alle deres Skibe, som de havde agtet sig til Landeværn. Da nu Kongen kom, savnede de deres Skibe, saa det bedste de kunde gjøre var at gange Kongen tilhaande.¹⁾ Der vare mange af Magnus Konges Lendermænd, som alle indgik Forlig. Der blev da lavet til store Gjestebud, og al Greje gjort for Kongen, som de gave 40 Mand. Efter dette begynder han sin Afreise derfra, og endnu var Færden saa besværlig, at ingen Mand hjerpede sig med Mad i 5 Dage, og ei heller sove de; thi Kongen vilde ei lade Rygtet gaae foran sig. Fredags-Matten før Pintsøndag kom de i Nærheden af Byen.²⁾ Da Kjøbstadsmændene spurgte dette, fore de over Nid imod dem med 1600 Mand, hvis Anførere vare Sigurd Nikolausson, Erik Arneson, Ivar Horte, Ivar Selke og Ivar Gjafaldsøn. Da Kongen blev dette vaer, foer han selv dem i Møde med en anden Mand, som hedte Jon, og da han kom ind i selve Skaren, fik de sand Kundskab om, hvor stor Forfjellen var paa Mandtal, og ansaae det saalunde ei for raadeligt med 100 Mand at staaes imod 1600 Mand; thi vendte de om dennesinde. Da havde Sælboerne samlet sig imod dem med 700 Mand; men Sverrers Folk vare saa møde af lang Baagst og Besværlighed, at Hvile var dem nødvendig. Siden sendte han Bud til Vigleif paa Digren, at han skulde give hans Folk Mad, og venligen adløb han Ordsendingen. Da de fore bort derfra, gik det Kongen efter Guds Villie saa vel, at han og hans Folk kom imellem Bondesamlingen og deres Skibe. Saaledes toge de hvert Skib fra Sælboerne, og fore siden om i de Mænds Bygder, som gjerne vilde sætte dem efter Livet; de satte sig fast i deres Gaarde uden at ændse hvordan Eierne syntes derom. Da disse kom hjem, var der intet Andet for, end at samtykke i Alt hvad Kongen fordrøede af dem, og han paalagde dem Tjæld af en halv Maanedes Kosthold. Kongen var da paa en Holme i Sæla-Søen, som siden har faaet Navnet Kongsholmen. Derfra fore de om Matten, saa at ingen Mand fik det at vide uden de selv. Derpaa begave de sig op paa et Fjeld, som hedder Vatzfjeld, hvor de vare saalunde, at ingen Mand blev dem vaer, hvorimod de grangiveligen saa Alt hvad der foregik i Byen, og hørte Mangt og Meget, som blev talt om dem selv. Guldbølerne havde og en stor Mængde Folk samlet, hvilket de og tydeligen saae; men da hine ei i nogle Dage bleve Kongen og hans Folk vaer, splitredes Forsamlingen. Dette saae Birkebenerne snart, fulgte dem i Hælene og kom uventendes for alle Mand i Bygden. Da maatte de gladeligen underkaste sig Alt hvad Kong Sverrer krævede. Da dette snart spurgtes til Byen, sendte de Folk derfra efter ham.

1) Underkaste sig Kongen. 2) Nidaros.

Cap. 14. Jämtland, nu Jämtland, see 1 B. S. 67.

Saltues, nu Saltuæs i Budvikens Sogn i Sydvest for Throndhjem, see 2 B. S. 209.

Selbúar, Indbyggerne i Selabú (Sælbo) i Sydøst for Throndhjem, see 1 B. S. 52.

Digrin, nu Gd. Digre i Bratsberg Sogn i Strinden, søndenfor Throndhjem,

Selasjór, nu Sælbo-Søen. Konungshólmr (Kongeholmen) skal efter Schønings Formening (see hans Reise 1 H. S. 35, 39) være den nuværende Høe, henved $\frac{1}{2}$ Milis Wei vestenfor Sælbo Kirke.

Vatzfell (Vazfell, Vazafell), nu Vatz-Fjeld imellem Klæbo og Melhuus Præstegjælde eller mellem Nid-Elven og Gul-Elven i Syd for Throndhjem.

Gauldælir, d. e. Indbyggerne i Guldalen.

Atter maatte Kong Sverrer og hans Følge for den Gang undvige, og fore op i Søgne-dalen. Der han kom did, spurgte han, at Rut med 80 Mand, Alle vel bevæbnede, vare komne fra Thelemarken, i Følge den Ordsending og de Breve, hvilke han, efter hvad ovenfor er fortalt, havde sendt til Thelemarken. Over denne Tidende blev han glad, og foer op imod dem til Kennabu.

Derpaa vendte han om, og havde da 180 Mand. De fore indtil de kom til Gaularós, og satte der paa Eger¹⁾ over Aaen. De 20 Mænd, som først kom over Aaen, sendte Kongen ud som Speidere, og Formanden for dem var Jon Gudrunson fra Salt-næs. Bymændene havde ogsaa sendt Speidere fra deres Side, 7 i Tallet, og da disse Speidere mødtes, blev 5 af Bymændene dræbte, og een tagen til Fange, men een undkom og bar Tidenden derom til Byen. Efter dette foer Byfolket ud af Byen med sit Mandskab, som bestod af 1200 Mand, og fylkede det. Da sagde Ivar Horte: „nu skulle vi spille dem et Puds, og skjule noget af vort Mandskab; thi ikke vove de sig i Kæst med os, dersom de see alt Mandskabet. Derpaa satte de 700 Mand under et Gjerde, og agtede først at komme frem mod aabent Skjold,¹⁾ naar begge Hære stødte sammen. De gik saa vidt i deres Dyrighed, at de toge Kong Olaf den Helliges Mærke, og lod det bære mod Kong Sverrers, endstjondt de vare kun Lendermænd og Bønder; men dette saldt saalunde ud, som I nu monne høre. Den Mand, som Banneret bar, blev sat paa Hesteryg og ilede efter Hæren; men da han ei kunde standse Hesten, løb den mod 2 Mænd, hvoraf den Ene strax fik sin Bane, men den Anden blev saa lemlæstet, at han aldrig siden blev færdig; selv saldt han af Hesten, og da saldt Banneret paa Jorden. Kongen fylkede sin Hær mod de 500 Mand, som opstillede vare, og satte sine Buemænd sammen, saa hver Mand vel kunde bruge sine Vaaben. De derimod, som imidlertid laae under Gjærdet, mærkede ikke til Noget, før Pilene fløi hvinende over deres Hoved. Saaledes kom de først paa Flugten, som Ivar satte mest Lid til, og den Ene løb ovenpaa den Anden, og de havde at glæde sig over Seieren, som mindst syntes at kunne vente den formædlest den store Forskjel paa Folkemængde. Der sælbede Kong Sverrer Ivar Selke og Ivar Gjalafdsen, og med dem mere end 100 Mand. Da toge de Kong Olaf den Helliges Banner og bare det ind i Byen efter denne sagre Seier; men de Hovdinger, som vare komne derfra med Livet, løbe hid og did, som Myster i Musehul. Der blev Erik Arnesen tagen til Fange. Derpaa begyndte Folk at bede om Naade, og da ginge Mange med Ydmyghed til ham, som havde blæst sig op i megen Stoltshed imod ham. Sverrer Konge takkede nu den almægtige Gud, den velsignede Guds Moder Maria og den hellige Kong Olaf for denne sagre Seier, som Gud gav ham, hvilken Taknemlighed han lagde for Dagen derved, at han gav dem Naade, som bade derom. Han syntes indsee, at de mange Stormænd, som vare undflyede, vilde komme imod ham med Svig, dersom han ei saae sig for. Efter dette Slag sender Kongen fra alle Kanter af Byen Speidere, som vare borte i 3 Nætter, og kom tilbage med den Tidende, at Jndthrønderne havde samlet 2000 Mand, som vare allerede paa Farten; desuden havde Ivar 50 Skibe ude ved Raudaberg. Da disse Ti-

Capitel 15.
Kong Sverrers
Seier.

1) Færgebaade. 2) Fælde dem i Ryggen.

Sóknadalr, nu Søgne, Alnæs sogn til Støren's Præstegjæld i Guldalen, cfr. 1 B. S. 52.
Rennabú, nu Rennebo, Alnæs sogn til Meldals Præstegjæld i Orkedalen, see sammesteds.
Cap. 15. Gaularós (ifke Gaularás), d. e. Udløbet af Gul-Elven, hvorefter hele den syd-
østlige Arm af Orkedals-Fjorden har Navn af Gulosen.
Saltnes (ifke Sandnes eller Sannes), see ovenfor.
Raudabjörg, nu Røberg, en Bergodde strax i Syd for Stadsbygdens Kirke, halvanden
Mil i Nordvest for Throndhjem.

bender kom alle paa engang for Kongens Dren, saae han der ei var Tid at tøve, men ilede med sit Mandskab til Skibene og fik 11 Skuder. Da de vare komne et kort Stykke ud ifra Holmen, saae de Indthrøndernes Flaade, som foer indenfor, og de kom hverandre paa Skudvidde nær; men 40 Lastdragere laae ved Raadaberg. Kong Sverrer vilde ikke gjøre dem Noget; thi de vare alle Kjøbmænd, og komne fra Baagen; men Sverrer vilde aldrig gjøre Kjøbmændene nogen Meen, naar de holdt sig inden sine Grændser. Der laae og 11 Skuder og et Langfib, som Ivar havde sammendraget. Disse flygtede strax, og turde ei give sig i Slag med Virkebenerne; men Kongen foer ud til Agdanæs, hvor de foresandt 9 Skuder, og disse angreb Kong Sverrer strax. De slap saaledes fra denne Handel, at de overgave sine Klæder og Baaben, bleve forstedte og ilde medhandlede, og gave Slip paa Alt, hvad de havde af nogen Værdi; dog lod Kongen ei disse Mænd dræbe. Derfra fore de ud til Folskn, hvor de fandt et Lastfib, som tilhørte Ivar, og hvorpaa der var 6 Mark Gulb, hvilke de toge til sig. Derefter fore de sør til Møre, hvor de traf 14 Skuder. Disse Mænd gjorde det samme Marked, som de forrige; thi begge Partier agtede at fare til Ivar, dersom ei Trolb kom mellem Huus og Hjem.

Capitel 16.
Kong Sverrer
gives Konge-
navn paa
Drething.

Efter dette vender Kongen om igjen nord til Throndhjem, og da han med sit Følge kom til Byen, viste de ham den Værelse, som summer sig en Konge, ringede over hele Byen og ginge ham i Møde i en Procession. Derpaa lader Kongen udgaa Stevning til at møde paa Dre-Thing, og udnævne 12 Mænd af hvert af de 8 Fylker, som ere indenfor Agdanæs, og da de kom, blev der givet Sverrer Kongenavn paa dette 8 Fylkers Thing, og Land og Folk, efter gamle Lands-Love, ham tildømt med Baabentag og Ed. Dette Nymæle¹⁾ foer brat omkring, og kom for Magnus Konges og Erling Jarls Dren. Strax samlede de Mandskab og styrede nordøst langs med Landet. Da Kong Sverrer spørger dette, vilde han ei bie, men tog sine Skibe og Baaben, og foer ud til Orkadale. Der satte de Skibene paa Land, stak Ild paa dem og brændte dem alle op. Siden vendte de sig til Opplandene, og da de kom over Dovrefjeld i Gudbrandsdalen, holdt de Thing, og drog fra Thinget til et Vand som kaldes Mjors. Der var en Samling af Lendermænd, som havde 18 Skibe. Der vare 3 Lendermænd, Halvard af Saaastad, Sæbjørn Sindresson og Ivar Gæsling. De havde samlet en anden Hær paa Landet, der bestod af 1200 Mand; men Kong Sverrer havde kun 200 Mand. Han undersøgte hos sit Folk, hvad nu var at foretage; men Alle vilde flaaes. Kongen svarer saalunde: „ikke synes mig, som dette monne være Eder til Held; thi her have vi med stor Overmagt at gjøre. Andenlund agter jeg at vinde Haab om at hevne min Harm, end ved at gange i flig Snare; thi ikke er det at hevne min Fader eller Brødre og mange Forsædre, at jeg selv vorder lagt paa Jord eller jaget paa Flugt.“ Siden trak de sig mod deres Villie, men efter Kongens Raad, 2 Dage seiser tilbage. Kongen sendte 40 Mand forud til Hadaland, til et Vand som hedder

1) Denne Ryhed.

Hólmr (Nidarhólmr), nu Munkholmen ved Throndhjem, see 1 B. S. 149

Vågar, nu Baagen i Lofoten i Halogaland, see 1 B. S. 276.

Fólskn (Fólkn Fólson), nu Stor-Fosen, en gammel Kongsgaard paa Den af samme Navn i Orlandets Præstegjæld. Efter denne Gaard fik Fosens-Lehn, nu Fosens Fegderi, Navn.

Cap. 16. Mjors eller Mjers, Indøen Mjosen paa Hedemarken, see 1 B. S. 33.

Sáastadir, nu Gaarden Saaastad i Stange Sogn og Præstegjæld paa Hedemarken. Paa denne Gaard stod i Middelalderen en Kirke.

Sundhú (Sunnhú), nu Gaarden Sandbo i Vaage Sogn og Præstegjæld i Gudbrandsdalen, var Ivar Gæslings og hans Descendents Sæde; see om dette gamle Herdingesæde Krafts N. B. II. 136, Urda I. 381—82.

Rønd, og disse toge alle de Skibe der vare at faa. Da nu Kongen kom der, vare 3 Flokke forud samlede der, 300 Mand paa 2 Steder og 500 Mand paa et. Derpaa deelte Kongen sin Hær i to, og tog selv med sig 100 Mand, men de andre 100 Mand sendte han til Djur Valles Gaard, hvor de røvede indtil 20 Mark Guld. Medens de vare borte, vilde Kongen ei heller være ledig, men vovede et Angreb med det Mandskab, som var tilbage, imod en Skare, der bestod af 300 Mand. Derpaa rustede de sig paa begge Sider efter flig Leilighed, som da var forhaanden. Men saasnart Birkebenerne svingede deres Baaben, blev Bønderkarlenes Sind flagen med Rædsel, og de valgte det bedre Raad, bade om Naade, fastede deres Baaben, og lagde saalunde deres Skæk for Dagen. Kongen gjorde nu som før, og gav hver Mand Naade, som bad derom, og da de Andre, som havde været med i Flokken, saae hvorlunde det var gaaet deres Stridsfæller, forligte de sig ogsaa med Kongen. Da blev ham Lydighed lovet, som aldrig før var sket paa Hadeland, og der blev et Thing sammentkaldt, hvorpaa der skulde handles om Forlig med Kongen. Dette Forligsmøde var efter Bøndernes Agt ikke svigløst; thi de saae at Kongen havde kun lidet Mandskab, og de agtede at gjøre et Anfald mod ham paa Thinget. Men den Dag da Thinget skulde være, kom de tilstede, som vare farne hen for at plyndre Djurs Gaard, og da var Antallet af Kongens Mandskab større end af Bøndernes; thi vovede de ei i mindste Naade at gaae anden Vej end Kongen vilde. Saaledes paalagde Kongen dem Alt hvad ham syntes, og de samtykkede i Alt hvad Kongen foresagde dem. Det hedte vel saalunde, at de vare forligte; men dog prøvedes som før, at Bønderne havde en Ræv bag Dret. De besluttede da at sende Ord til Drm Kongebroder, at han skulde drage fra Viken mod Kongen, om han kunde; thi han var den Tid ombord paa sine Skibe, hvorimod de lovede at ville drage mod Sverrer, om han vilde undfly. Siden lod Drm samle et stort Mandskab, og lod store Skibe drage ud af et Vand, som heder Tyri, og agtede at trække dem over Land op til Vandet Rønd mod Kong Sverrer, som var der paa sine Skibe. Saaledes havde de ordnet deres Bagt, at der var 14 Skibe, alle i Njers paa Hedemarken. Dette spurgte Kong Sverrer, og tog derefter sin Beslutning. Han lod som han vilde fare ud imod Drm, og sendte hid alle sine Speidere. Siden foer han ud i Skoven med 40 Mand, som sælbede Lømmen; men ingen Mand vidste til hvilken Ende. Han havde befalet sine Mænd, at de skulde komme efter ham, og saa gjorde de; de kom hvor han var og bleve der om Natten. Om Morgenens i Dagningen blev der blæst i Luren, og hele Mandskabet stod op, uden at Nogen vidste hvad Kongen vilde foretage sig. Da Mandskabet var klædt, mønstrede han det, og befalede dem at trække de Skibe, som vare i Rønd-Bandet, 5 Raster over en Vej, hvor der før aldrig var faret med Skibe. Nu behøvede man ei at spørge, hvortil det Lømmen skulde, som Kongen Forredagen lod sælde i Skoven; det var nemlig Skibsruller. De fortsatte uafbrudt deres Færd indtil de kom til Njers, hvor de gjorde uventet brat Anfald paa Løndermændene, som vare der forud. Deres Stridsmøde endtes saa, at han fik Gavn deraf, som Gud vilde, og Sverrer jog alle sine Fiender bort. Da der nu var bleven renset for Fiender, foer Kongen til Hamar-Kjøping, hvor han holdt Thing med Bønderne, og der modsatte Ingen sig hans Villie. Løndermændene flygtede for Kongen til den sydlige Ende af Bandet, men

Rønd, nu Randsfjorden, see 1 B. S. 42.

Balla, en Variant har Bilsi, der maaskee rigtigere læses Billi eller Billin, som da med Rimelighed kunde antages for Bilden, en stor Gaard i Grans Præstegjæld paa Hadeland.

Tyrvi (Tyrsk eller Týri), nu Tyrifjorden paa Ringerige, see 1 B. S. 45.

Kjølvegr, nu Kjelveien — den store Landevei imellem Hadeland og Thoten — er et Navn, som end minder om denne Sverres mærkværdige Skibsfotning, cfr. Haf. S. Cap. 136.

Hamar-kaupangr, Kjøbstaden Hammer, hvorefter see foran S. 170.

men Kongen var paa den nordlige, saa der var langt imellem dem; thi Mjers er saa stort et Vand, at det er ligere Søen selv.

Capitel 17.
Kong Sverrers
Forhandling med
Lendermændene.

Halvard af Saaftad og andre Lendermænd gjorde et stort Gilde paa Saaftad, og indbød alle dem, som komme vilde, paa det Flokken kunde worde den største. Paa den Tid var der Kirkemesse. I dette Gilde vare 300 Mand, dog kom flere end indbudne vare. Birkebenerne søgte og til Kirkemessen; men rustede sig til Slag. Paa begge Sider stillede de deres Mandskab i Slagorden, rykkede frem, og stode paa hverandre; men meget snart gave Lendermændene sig paa Flugt med deres Mandskab, hvoraf 7 bleve dræbte og 5 tagne til Fange. Nu satte de sig til Gjestebudsbordet, som ubudne kom; men hine bleve jagne bort, som lode det tillave. De rendte til Orm Kongebroder og fortalte deres lidet hæderlige Færd. Siden lod Kong Sverrer udforske af de Mænd, som fangne vare, hvor deres Skibe vare skjulte, og dette sagde de. Derefter tog Kongen alle de Skibe, som i Mjers vare, baade store og smaa. Der gjorde Kongen alle Lendermændenes Gods til Bytte, saavelsom deres der undflyede, saa og al den Landsfylde, som Magnus Konge og Erling Jarl agtede sig selv. Nu havde Kong Sverrer hele Oplandene og Østerdalene i sin Magt, og stedse blev deres Lod bedre, som bøiede sig under ham, end deres der stampede mod ham. Og saasom Folk saae, at hans Styrke voksede, mere formedelst hans forstandige Raad, end Mængde af Mandskab, lyntes de med stedse større Lyst at stunde til ham. Saaledes samlede saaa mange Folk om ham, at han havde 300 Mand. Da Magnus Konge og Erling Jarl derefter kom til Viken, og hørte den Tidende om Birkebenerne, som nu er fortalt, samle de Mandskab paa Ny over hele Viken, og finge en ustyrtelig Hærmagt. Da nu Kong Sverrer saae, at det ei var raadeligt for ham dersteds at bide denne Fare og store Overmagt, overveiede han, hvad han nu havde at gjøre.

Capitel 18.
Om Kong Sver-
rer og Sogni 9.
ende.

Nu gjør Kong Sverrer sig færdig til at fare ned til Sogn, og agter sig til Bergen. Og eftersom den almægtige Gud og den hellige Jomfru Maria haver givet Kong Sverrer mangan en fager Seier, kan det vel være, at avindsfulde og uforstandige Mænd ei ville tro vor Fortælling og kalde os usandsfærdige, om vi sige, at han stedse har havt Seier. Nu skulle vi gjendrive deres Mistanke, troligen fortsætte vore Frasagn og fortælle baade Godt og Ondt. Thi mangan Sørgesti maatte han og hans Mænd betræde, før saa megen og saa stor en Harm blev hevnet, som han havde at gjengjælde Fader og Søn,¹⁾ og kun med Sværd i Haand fik han sin Fædrenerve af de Stormænd, som vare ham imod, med ikke større Mandskab end han havde. Og endstjont han gjennemgik mangan Baande under Uveir og Besværlighed, kom han dog aldrig i lig Fare, baade af Mødighed og haardt Veir, Sørnløshed og Madløshed, som i denne Færd. Nu giver han sig paa Veien, og agter sig til Bergen; men da han kom til Sogn, havde hans Fienders Speidere faret fortere end han; thi mødte han der en stor Skare. Det første han kom med sit Mandskab ned i Sogn, faldt hans Bei over en eenslig Sti, og paa den ene Side deraf løb en Å i saa strid en Strøm, at den gik overalt i en Fos, saa ingen levende Skabning kunde komme derover uden en flyvende Fugl, og paa den anden Side var der et Styrtberg, som ingen Bei gik over. Denne Sti var saa trang, at ikke flere end Een af Gangen kunde komme frem paa den. Oppe paa disse Fjeldknatter sadde en stor Skare Bønder med store Stene og Tømmerved, beredte til at styrte disse ned, saasnart Kongens Mandskab var kommet lige under dem. Da Kongen saae dette, opfandt han Raad mod Raad, og taltalte sit Folk saalunde: „nu skulle I ei give disse Mænd Leilighed til at gjøre Eder Skade, men I skulle see om muligen at spille dem et Puds, og jeg skal forsøge, om

1) Magnus og Erling.

jeg ikke kan faa nogle af deres Mandſkab jaget bort.“ Derpaa foer han med nogle Mænd til et Sted, hvor Fjældet kunde bestiges, og kom uforvarendes bag paa dem. De gave sig strax paa Flugten, men Nogle bleve dræbte. Siden foer han ned i Bygden med sit Mandſkab, og de bleve inde i Lærdalen. Om Morgenens vidste de af ingen Ting, før Dyr Valle kom farendes med 25 Skibe. Birkebenerne grebe strax til deres Vaaben, og ginge imod dem; men endſkjønt der var en stor Mængde Mandſkab paa Skibene, troste de sig ikke til at gange paa Land, hvilket syntes dem farligt, fordi Birkebenerne stode paa Land ved selve Havnen; thi lagde de igjen fra Land.

Da Kongen nu saae, at der var ingen Skibe at faa, eftersom Speiderne vare komne foran dem, agter han at fare op til Vørs og derfra ned til Bergen. Dette var en Fares-Færd vinterdags; thi der er megen Fjeldvei, hvor der kunde ventes megen Sne, dog beslattede de sig dertil; thi Skjæbnen havde dennesinde bestemt dem et Slag. Siden fore de op til Vørs, og store og mangfoldige Farer udebleve ei for dem. Den første var, at deres Fiender der havde samlet sig, nemlig alle Vørser, mange Sogninger, Hardangere og Søndhorder, og det var en ustyrtelig Hær. Alt dette Mandſkab kom uforvarendes paa Birkebenerne Simons Messedag, just som Kongen sad ved Madbordet og agtede derpaa at fortsætte Reisen. Da de bleve dette vaer, sprang de op fra Bordet, vaabentklædte sig og biede efter det øvrige Mandſkab; thi de havde ikke Alle eet Herberge om Natten. Da nu alt Mandſkabet var kommen sammen, fylkede baade Birkebenerne og Bønderne deres Hær; men endſkjønt Birkebenerne vare mandfærre, vilde de ikke være de sidste til at an-

Capitel 19.
Om Kong Sver-
rers Færd.

Cap. 18. Læradalr (Leradalr), nu Lerdal i Jndre-Sogn. Den steile og vanskelige Klippeſti langs en fraadende Elv, som ovenfor bestrives, synes nærmest at passe til den gamle Bei fra Borgunds Kirke til Gaarden Husum. Da Beien nedad Bindhelleren og over Galderne er de senere Tiders Verk, saa kan denne selgeligen ei være meent.

Cap. 19. Vørs, Vø, see 1 B. S. 114. Fra Læradal (Lerdal) maa altsaa Kongen have taget op ad Grote-Dalen, i Nærheden af Tenjums Hovedkirke, og over Fjeldet til Aurland (Urland), samt videre til Kaardalen i Floms Innersegn og over Raudafjall, som Vøſerne nu kalde Raueggen, et lavt Fjeld imellem Kaardalen og Vøſefstranden, (de Gamles Sygnastrand, 1 B. S. 43) — ikke mellem hin Dal og Rundalen. Førind Beien blev anlagt over Staleim igjennem Næro-Dalen til Gudvangen, var Pasſagen over Flom og Raueggen den eneste Communication-Bei imellem Jndre-Sogn og Vø. Endog i vor Tid befares denne Bei ikke ſjelden af Vøſer og Urlændinger. Naar det altsaa Cap. 152 ſiges, at Sverrer „anden Gang“ drog over Raudafjall, saa har Forfatteren nemlig havt Hensyn til denne Kongens Reise til Vø, men ei til hans Tilbagetog gjennem Rundalen, hvorom see nedenfor.

Sverrestien. Paa det mofommelige og farefulde Tilbagetog fra Vø, var det at Kong Sverrer paſſerede en af ham selv banet ſteil og snever Bei eller Klippeſti, beſkjendt under Navn af Sverrestien, om hvis Beliggenhed man har været af meget forſkjellig Mening. Saaledes ſiger Pontoppidan i ſin Norg. Naturhiſt. I. 93, at den er beliggende ved Næro-Fjorden, hvor endnu Beien findes hængende i de ſamme Jærntapper, som Kong Sverrer der lod inddrive i Fjeldet, da han banede Bei for ſin Armee o. ſ. v. Falsen henlægger den med endnu mindre Rimelighed til Giljefreen imellem Segndal og Fylkeſbygden i Jndre-Sogn o. ſ. f. Begge Meninger ere aabenbar urigtige, hvilket ved en nøiere Betragtning af Kongens Stilling allerede maa blive fuldkommen indlyſende. Alt Kong Sverrer nemlig har taget mod Øſt igjennem Rundalen, derom kan ei være mindſte Tvivl (ſee Flottmann i Norſke Tilſtuer 4 Aarg. Nr. 3 og 4). For denne Mening tale ſaavel Sagnet, ſom Navnet Kongſtien, eller Kong Sverres Sti, ved Gaarden Nedre-Kløve, omtrent 1½ Mil ovenfor Vøſefvangen, hvor Dalen indnibes til en ſmal Kevne. En liden Side-Dal, omtrent halvanden Mil øſtenfor Sverrestien, hvor Kongen ventelig har leiret ſig eller overnattet, kaldes endnu Sverre-Dalen, hvorfra gaaer en Fjeldvei over til Hallingdal. Denne Bei er det uden al Tvivl at Kongen har taget; thi at han ved at overſtige det forte Fjeld til Kaardalen i Urlands Præſtegjæld i Sogn, ſkulde kunne fare vild i over 8 Dage, er aldeles uantageligt. Den første Bygd Kongen kom til, kan ſaaledes have været den iſolerede, omtrent halvanden Mil i Nordveſt for Hals Hovedkirke i Hallingdal liggende Dal, Vatsbygden kaldet, hvornæſt Kongen maa have taget Beien igjennem Vatndalen over Hal, Thorpe, Goel og Hemsdal til Balderſ, cfr. Krafts Norg. Beſkr. IV. 666, 989—90.

gribe, men gjorde et saa haardt Anfald, at Spidsen af Bondehæren rykkede tilbage. De flygtede over Aaen, hvor den var smal, og op paa nogle Knatter, som laae ved den, hvor de stode paa hverandre. De fore nu paa hver sin Side af Aaen, og Bønderne vilde omgaae dem for at komme bag paa dem. Høiere oppe var Elveløsten bredere, og ved den øverste Ende var et Band, saaledes at der var en længere Afstand imellem dem jo længere de fore. Saaledes kom Matten paa og skjulte dem saa for hverandre, at de ei kunde gjøre hverandre nogen Skade. Ei heller var der nogen Kanst at komme til Byen, efter som Tiden den om dem allerede forud var kommen der, og der var saa stor en Styrke og Mangfoldighed af Mandskab i Bergen, at der for Birkebenerne var intet at udrette. Han vilde derfor fare samme Vej tilbage, og tog 5 Ledsagere, som veiviseste vare, og dette kunde nok behøves; thi Veiret blev saa slemt, som sjældent er Tilfældet, og der kom saa stor Sne, at neppe Mage var seet. Kort at fortælle, de mistede der meer end 120 Heste med forgyldte Sædler og Vidstler, kostbare Klæder og mange andre gode Ting. Dertil kom, at de vidste ikke hvor de fore, vare mædlose og manglede Vand tilligemed alt Andet. I 8 Dage smagte de Intet uden Sne. Dagen før Allehelgenes-Messe blev Veiret ogsaa saa slemt, som de, der høre denne Fortælling, neppe ville troe, saa at en Mand endog omkom i det Stormen kastede ham overende, og Ryggen blev sønderbrudt paa tre Steder.. Det eneste de kunde gjøre naar Stormbyggerne kom, var at kaste sig ned i Sneen og holde Skjoldene saa fast muligt over sig, og da lagde ogsaa Ledsagerne sig ned; thi de vidste ei hvorhen de vare komne, og det var saa mørkt, at de ikke kunde see for sig. Saa medtaget var Mandskabet baade af Mødighed og Sult, og Nogle af Kulde og Uveir, at de ingenlunde vilde fare længere, og da de omsider kunde see noget fra sig, saae de, at de vare komne i Nærheden af nogle bratte Fjeldknatter. Da begyndte en slæm Knurren blandt Kongens Folk; Somme sagde at de vilde kaste sig ud over Fjeldknatterne, og saaledes gjøre en hurtig Ende paa denne utaalelige Dval; Nogle sagde: „det er mere hæderligt for os at mindes Forsædres Gjerning og følge tappre Mænds Exempel, som selv bare Vaaben paa hverandre, og hellere dræbe hverandre end taale længer slig Nød.“

Capitel 20.
Everters Tale.

Da bød Kongen Taushed og tog saalunde til Orde: „jeg haver en Stund lyttet til Eders Raadslag, som synes mig fortvivlet, og dette Eders Forsæt duer ikke det allermindste.¹⁾ Dersom I gange ud over Fjeldet og omkomme Eder selv, da gjøre I gal Mænds Verk, som de, der ei kunne styre sine Been. Vilde I derimod vende Eders Vaaben mod Eder selv, da er dette hedensk Mænds Skik, som ei kjende Gud; men vi, som ere christne Mænd og christne Mænds Børn, vi vide, at den Mand, som volder selv sin Bane, ingen Naade kan haabe hos Gud. Nu er dette Djævelens Tilskyndelse, og hans Villie ville vi ikke gjøre; men vende os til Guds Misfandhed og vel ihukomme, at, omendstjændt Gud synes at tilstikke os en haard Kamp, monne han ei straffe haardt, hvor lidet er forbrudt. Lader os derfor nu angre vore Synder og erkjende, at vi straffes af Gud for vort onde Levnet, og ei formedelst hans Grumhed, som ei er til. Thi skulle vi med Ydmyghed og Sagtmodighed bøie os for ham, som han selv haver lært os, sigende: lærer af mig; thi jeg er ydmyg og sagtomdig i Hjertet, og I monne finde Hvile for Eders Sjæle. Nu kan enhver Mand see, at det er bedre med det Gode at bøie sig under Guds Misfandhed, end ubesindigen at kaste sig i Djævelens Vold. Thi vil jeg, at I skulle give Eders Minde til at undergange samme Løfte, som jeg vil gjøre, nemlig med hellige Bønner paakalde Guds, den hellige Marias og den hellige Kong Olafs Misfandhed.“ Følgen af denne Kongens Tale blev, at de med Haandslag og Vaabentag bekræftede det Løfte, som Kongen havde foresagt dem.

1) I Texten „ikke Betta,“ som er forstaaeligt nok i vort Bøndesprog.

Endskjendt Uveiret var saa overvættes hvast da Kongen begyndte at tale, at de som nærmest stode vansteliggen kunde høre ham, viste Gud, da han havde fremsagt sit Øste, saa brat og høi Misfandhed imod dem, saa de ei tyffedes mærke, hveden Vinden kom. Der blev strax Solskin og saa klart og blidt et Veir, som om det var Midtsommers. Nu kjendte de først hvor de vare, og at de vare farne tværs af den Bei, som de skulde; dog var Kongens Folk saa udmattede, at 20 faldt døde ned i en kort Stund. Nu søgte de til Bygderne; dog var deres Færd seen og besværlig, og da de kom til nogle Sætere, kastede de sig ned der og toge Hvile. Henimod Midnat søgte de at faae Jld, der høiligen behøvedes om det kunde lyffes dem; men de vare saa medtagne, at Ingen var i Stand til at faae Jld. Da gif det som oftere, at de med Guds Misfandhed fik Hjælp fra en Kant; thi det gjældte deres Liv om de ikke fik Jld. Men han slog Jld, som styrede denne Skares Skjæbne, og hvis Raadslag alene gjaldt, og det var Kong Sverrer. Han slog Jld med en Flintesteen og tændte derved en Kjerter; denne gav han sine Mænd i Haanden, som dermed gjorde en stor Jld, hvorved de varmede og tørkede sig. Ikke langt derfra var en liden Gaard, og Kongen foer til den Bonde, som der boede, og blev der om Natten; men Nogle af Mandstabet fore til Hovedbygden. Da Kongen nu saae, at hans Folk var vederqvæget med hvad der var forhaanden, foer han Selv, tilligemed det Mandstab, som var bedst kommen paa Fode, for at holde Vagt; thi der var en Een-Sti, og naar den bevogtedes, vare de Alle i god Behold. Paa dette Vagthold var Kongen indtil den tredje Dag; men da vilde han stige ned i den større Bygd, hvor nogle af hans Folk vare. Meget vanskeligt var det imidlertid her at fare; thi mellem Bygderne var en høi Fjeldvei, ellers maatte bratte Bergier overfares, til Folkets store Fare. Ikke heller kunde Kongehæren fare op over Fjeldene; thi saasnart de kom i Bygden, kom det onde Veir paa dem.

Siden foer Kong Sverrer op til Baldres, hvor han lod sig beværte paa sine Gaarde, og derfra til Gudbrandsdalene, hvor der blev gjort en halv Maanedes Gilde for ham og alle hans Folk paa hans Gaard Steig. Efter den Tid kunde han ei længere sidde i Ro; thi der var 12 Bønder paa Hedemarken, som aftalte med hverandre, at hver af dem skulde sætte sig i Spidsen for en Skare af 100 Mand, og desuden vare og Magnus Konges Mænd fra Hamar-Kjøping der. Da Kongen spurgte denne Tidende, gjorde han sig færdig til at reise fra Dalene; thi han vilde ei der blive indestængt, om de stillede sig for Dalemundingen. Den Bonde, som var Bøndernes Formand, og havde ophidset denne Skare, hedte Thorgrim. Kongen paasthyndede sin Færd; thi han vilde heller selv speide sine Fiender, end at Andre skulde gjøre det for ham. En Nat forlod han selv sit Mandstab; thi han vilde ikke at den hele Flok skulde forsinkes ved denne Sysse. Han foer den Nat selv 5te, og kom til Thorgrims Gaard, hvor han fandt ham hjemme med 9 Mand. Da blev deres Møde anderledes end Thorgrim havde tænkt; thi Gud skiftede saa mellem dem, at han fik den bedre Lod, som fornemst var, og Bonden blev bunden, men hans Huuskarle aspryggede. Saaledes endtes denne Sag, at Kongen tog megen Formue fra Thorgrim, som desuden maatte betale Sverrer Konge en halv Mark Guld, og glad var han, at han slap med det. Derefter skiftes de ad.

Efter dette foer Sverrer Konge til Hamar-Kjøping, hvor Harald Gudbrandsøn blev tagen til Fange; men saasom han var en Frænde af Kongen, bade Mange at han ei vilde lade ham dræbe, og han betalte Kongen 12 Drer Guld. Andre af Magnus Konges Mænd undløbe og mistede stor Formue i alskens Kostbarheder. Derpaa foer Kongen til

Capitel 21.
Om Kong Sver-
rer og Bønderne.

Capitel 22.
Kong Sverrers
Reiser.

Osterdalene, og kom der 5 Nætter før Jul; men da Bønderne tænkte, at han vilde sætte sig der i Kost med sit Mandskab i Julen, bare de Omsorg for, at ingen Mand gjorde noget Julegilde i Stand, hverken med Aldrikke eller anden Kost. Da Kongen mærkede denne deres Hensigt, finder han paa et Raad derimod; thi han og hans Folk trængte ikke mindre til Julekost, endskjønt Bønderne ei dertil vilde forhjælpe ham. Nu vender han sin Færd bort derfra, lader som han vilde fare øster til Bærmeland, og drager øster til Eidafløg, hvor den rette Veien laa. Da han kommer der, stiller han sin Flok og lader 100 Mand fare øster over Skoven til Bærmeland, hvor de vare velkomne. Kongen selv derimod vender om paa Veien til Dalene med 200 Mand; thi han tyffedes vide, at de monne have gjort sig i Stand til Julegilde, saasnart han med sine Folk var faren afsted, og dette, som saa mangt andet, prøvedes at være som Kongen tænkte. Saaledes kom de tilbage under Julen, og da nøde Alle lige godt af Julekosten, hvordan end Bønderne syntes derom, saa at Kongen og hans Mænd fik den bedste Beværtning i hele Julen, hvorsomhelst han kom frem.

Capitel 23.
Om Erling Jarl
og hans Raadslag.

Erling Jarl var øster i Viken, da han spurgte dette, og var derover ilde tilfreds. Strax efter Jul lod han udbyde til Leding, og tænkte at han skulde gjøre Drøn for Birkebenernes Dør,¹⁾ stoppe dem Alle ind i Dalene og fange dem i en Næ,²⁾ som Souver, der føres til Slagterbænken. Men det gik anderledes, da Kong Sverrer betimeligen vogtede sig for den Snare, hvori de vilde fange ham. Kongen havde indrettet sig saa, at han tog sine første Julegilder nord i Dalene, og siden, da Julen var leden, søgte han først efter mod Mundingen. Saaledes var han kommen bort og øster til Bærmeland, før Jarlen kom did, og kunde blot plifstre i hans Spor.³⁾ Nu agter Jarlen at fare øster efter ham til Bærmeland; men Bærmerne hindrede det og sagde, at han ei skulde have faret en værre Færd, og sælbede Braate i Veien for ham. Formedelt alt dette vendte han om.

Capitel 24.
Sverrer plyndrer Simons Gaard.

Kong Sverrer samlede nu alt sit Mandskab sammen, og red med 500 Mand ned i Viken til Simuns Gaard i Skriksvik, plyndrede hans Bo og brændte Gaarden med alle hans Langsibe, saavelsom et ganske nyt Ostfarer-Skib, og lod 40 Nød drive til Bærmeland. Da Simun spurgte sin Skade, lod han opstjære Krigsspil mod Birkebenerne og stævne Frie og Ufrie til denne Færd. Simun var en stor og mægtig Høvding, mod hvis Bud Ingen vovede at handle; thi drog han i en kort Stund saa meget Mandskab sammen, at han havde 420 Mand; men Kongen var imidlertid faren undan øster til Elven, og var kommen til Landsgrændsen. Simun foer da langs op efter Geta-Elven, just som Kongen opholdt sig i en liden Bygd, men hans Folk laae fordeelt i Herberge kort derfra; thi Bygden var liden. Kongen kjendte endda ikke til den bratte Fare, som svævede over ham; men hans Benner sendte et Budskab til ham om Natten fra Gøtland, at Simon foer med en ustyrtelig Hær og vilde komme brat paa ham, om han ei tog sig i Agt. Da nu Kong Sverrer spurgte dette, var der Intet andet for, end strax at tage til Klæder og Baaben. Siden sendte han Bud til sine Folk, og det gik ikke fort; thi de dreve vide omkring her og der. Kongen foer til en Skov, som heder Hufunæs-Skov

1) Overumpfe dem. 2) En indhegnet Plads, en Fald. 3) Gjøre Stoi og Larm uden at naa ham.

Cap. 22. Eystridalir eller Øystradalir, Osterdalen, see 1 B. S. 315.

Cap. 24. Skriksvik, nu Gd. Skredsvik, hvorpaa Sognekirken staaer, ved Gullmars-Fjord i Læne-Herred i Bahuus-Lehn, halvanden Miil vestenfor Uddevalla.

Hufunæs-skógr (Hufanæs-skógr). Den Gaard, paa hvis Grund Staden Benersborg i Mæret 1612 blev anlagt, hedder Hufudnæs; i Nærheden af denne Stad og Geta-Elvens Udløb af Benern maa vel altsaa denne Skov have været.

og biede der sit Mandſkab. Da nu hans Mænd vare komne, raadførte han ſig med dem om, hvad nu var at gjøre, og ſagde ſom ſaa, at det monne worde dem tungt at ſlaaes mod Magnus Konge og Erling Jarl, naar de ſkulde fly for hans Lendermænd, førend de havde prøvet en Dyst med dem, endſkjøndt de havde meget Folk. Alle ſom Een paastode heller at vilde ſlaaes med Simon end fly; men troede ham dog ei ſaa mandſtærk, ſom han virkelig var. Derefter fore de nu mod Simon, og de mødtes før Dag i et ſaa ſtort Bælmørke, at Ingen vidſte af nogen Ting før Mærket kneiſede over dem. Strax begyndte de at ſlaaes, og Slaget var haardt dog ikke langt, men endte ſaa, at Gud gav Kongen en fager Seier, og der ſaldt 140 af Simons Mænd, og af Kong Sverrers kun 7. De trøſtede ſig dog ikke til at forfølge de Flygtende formedelſt Hærens Mængde og det Mørke, ſom var over dem.

Efter dette Slag begav Kong Sverrer ſig paa Veien til Konghelle, hvor han fik meget af de Mænds Gods og Formue, ſom vare undflyede, og lagde Byen i 20 veiede Marks Bod. Der var han ikke længere end 2 Nætter; thi han tænkte, ſom rimeligt var, at da ſaa meget Mandſkab var flygtet med Simon, monne de igjen vende tilbage. Derfra foer han til Bjodhuus, hvor han dvælede nogle Nætter. Efter dette ſamlede Magnus Konge og Erling Jarl en ſtor Hær ſammen, ſaa at de havde alle de Lendermænd, ſom i Viken vare, med ſig. Det bar da ſaalunde til, at den Ene ikke vidſte noget til den Anden, men fore beent mod hinanden. Da vilde Kong Sverrer lægge en Snare for dem i Viken, om dertil gaves nogen Leilighed. En Nat var der ikke længer mellem deres Matteherberger, end en Miil, uden at den Ene vidſte Noget til den Anden. Fra dette Matteherberge, fore de mod hverandre, indtil der ei var længere imellem dem, end en Fjerdedeel Miil. Nu ſaar Kong Sverrer at vide, hvor Fader og Søn fore med deres Mandſkab, vendte derpaa ſtrax om, og fortsatte Reiſen indtil han kom øſter til Bærmeland. Der havde han et Stævnemøde med alle de mægtigſte og forſtandigſte Mænd, og ſpurgte om de vilde indgaae et Sambaand med ham, og være ham et Bryſt- og Skjærme-Skjold, og Landsens Folk lægge Mandſkab til, eller om de vilde afſlaae dette Tilbud. De ſagde, at de gjerne vilde ſlaaes ved hans Side, ſom om han var deres rette Konge. Sundølerne talede og ſlige Ord, at de ſkulde komme bag paa Fienderne, dem til liden Gavn, derſom de forfulgte ham did øſter. Da nu Magnus Konge og Erling Jarl ſpurgte dette, vendte de under diſſe Omſtændigheder tilbage; men ſendte Orm Kongebroder til Oplandene; thi der var hans hele Frænde-Styrke, og der ſkulde han forblive, om Kong Sverrer ſøgte did fra Bærmeland. Kong Sverrer ſaae nu, at der for ham Intet var at gjøre, og begiver ſig derfor paa Reiſen alt øſter til Øſterſalt; men tog dog ei meer end 200 Mand med ſig. Da han kom til Jærnberaland, mødte han en ſtor Folkeſamling, der ſældede Skovbrot i Veien for ham og ſagde, at de ei vare vante til Kongers Gjennemreiſe, og vilde ei heller nu tillade den. Da reed Kongen frem og tiltalede dem, og Enden paa Talen blev, at de lode ham fare ſom han vilde, og gjorde al den Greie for ham, de kunde ſom beſt.

Derfra foer Kong Sverrer til Helsingeland, og da han kom til et Sted, ſom hedder Alptar, mødte han en ſtor Mængde, ſom ſamlede ſig imod ham, ei mindre end 3000 Mand, alle ſlagfærdige, og 100 deraf var i fuld Harniſt. Alt dette Mandſkab havde paalagt hver Mand Niddings-Mavn, ſom gav dem Fred eller lod dem fare frem, og hav-

Capitel 25.
Om Kong Sver-
rers Reiſer.

Capitel 26.
Om Helsingerne
og Jærnterne.

Cap. 25. Sunndælir, d. e. Indbyggerne i Sundals-Herred i Dalsland.

Cap. 26. Helsingjaland, hvorom ſee 1 B. S. 8. Alptar eller Alptir, nu Alſta Segn, er beliggende i den ſydveſtlige Deel af Søndre Helsingland.

de Alle bekræftet dette med Vaabentag. Dertil kom ogsaa, at de ikke tillod nogen Kongens Mand at komme paa deres Thing, og der tale et Ord; dog tillodes det dem omfider at fare paa deres Thing og høre paa Folkets Tale. Da sagde Kong Sverrer til sine Mænd, at de skulde fylke deres Mandskab, og være vel beredte paa Alt hvad disse Folk vilde tage sig til. Da nu Lands-Almuen saae dette, mygnede deres Sind saavidt, at de Ord fore derfra imellem dem, at Kongen skulde gange paa deres Thing, og hans Mænd bære hans Vrende frem; men ham selv blev ei givet Lov at tale. End sagde Helsingerne, at han aldrig der skulde komme frem, og at der var Intet andet for, end at vende samme Wei tilbage. Omfider kom det dog saavidt, at det blev Kongen tilladt at fremsætte sit Vrende i en Tale. Saalunde begyndte Kongen sin Tale: „ikke er os bekjendt, hvad Klagemaal I kunne føre over os; men vel skulle I betænke, at vi Alle have een Gud, og kalde ham vor Fader; thi er det helligen Fornødent og vor Skyldighed, at holde Fred indbyrdes, og at sørge for hverandres Bedste, som for vort eget; thi aldrig have mine Mænd gjort Eder nogen Meen. Betænk derhos hvor lidet Godt I have at lenne Magnus Konge og Erling Jarl.“ Siden lod han fremlede to Heste, som han befalede skulde slagtes, sigende, at det vilde fare om i hvert Land, om de sparede saalunde deres Mad, at christne Mænd vare nødt til at æde Hestekød hos dem, for at opholde Livet. Da han havde endt sin Tale, indbød de Samme ham til Gjæst med 70 Mand, som tilforn havde lagt Riddings-Ord paa hvem der tilbød Kongen Gjennemreise, og siden indbød Bønderne ham og alt hans Folk til Gilde. Da Jæmterne spurgte, hvorlunde Helsingerne havde baaren sig ad, toge de ogsaa vel imod dem, og nu foer Kong Sverrer om i Gilder østenom Landet. Da han kom Nord i Landet, satte han Lid til deres Venne-Tale, sendte Mandskabet fra sig, og fordeelte dem i Herberger omkring i Bygderne, saa at Kongen havde kun 100 Mand tilbage hos sig. Engang ved Midnats Tid kom en Mand til ham, der bragte ham den Tidende, at Jæmterne havde samlet Folk østenfra Landet, og fore efter Kongen med Frie og Ufrie i den Agt, at dræbe ham med alt hans Folk, og at alle Lendemænd vare med i dette Raad. Strax reisste Kong Sverrer sig op, lod vække alle sine Mænd og bød dem væbne sig, sigende dem hvad Tidende ham var bleven berettet og tilføier, hvorlunde han mest ræddedes for, at hans Mænd, som havde faret om i Bygderne, vare blevne dræbte. Strax samme Nat foer han nu med det Mandskab, som fulgte ham, og imod den Kant, hvor han spurgte Jæmterne vare. Men disse vare farne i trende Flokke og fringsatte Kongen saalunde, at hver kom fra sit Hjørne imod ham. Da Kongen nu foer over en Vand-Vis paa Sundet imellem Undurs-Øerne og Fastlandet, kom Jæmternes Hær, som bestod af 1200 Mand, imod ham og sloge en Ring om dem. Da tiltalede Kong Sverrer sine Mænd saalunde: „bruger nu samme Ordtag og Opmuntring, som I høre Jæmterne have, og saasnart det er os muligt, ville vi trække os ud af deres Hær og ud paa Den; men lader os først gjøre et haardt Anfald, om vi kunde bringe dem til at vige.“ Birkebenerne reisste nu et Hærffrig og løbe bjærveligen frem; men Jæmterne anfaldt dem fra alle Kanter. Der blev et stort Slag og en haard Strid; men det var saa mørkt af Natten, at Ingen kunde kjende den Anden ved Synet. Da trak Birkebenerne sig ud af Bønde-Støien og op paa Den, efter at have udholdt en haard Dyst. Dette mærkede Bønderne ei saa snart, men sloges selv en lang Stund indtil Dagningen

Undursøyjar, d. e. den i Stor-Øen, ligeoverfor Sunde Kirke i Sunne Præstegjæld i Jæmteland liggende Andersø, og f. rmodentlig have de strax vestenfor liggende Øer, blandt hvilke Nordø — ogsaa været henregnede under denne Benævnelse; hvorimod dette umulig lader sig antage om Frøøen (Frøys- eller Freysey)

nærmede sig. Da nu Bønderne holdt op med at slaaes, og mærkede at de dræbte hverandre indbyrdes, gjorde Birkebenerne et saa haardt Anfald imod dem, at Bønderne rykkede tilbage, og da de saa deres Mænds Ufærd, flygtede de, medens Birkebenerne satte efter dem og dræbte saa mange, som de vilde. Der saldt af Jæmterne nær 100 Mand, og en stor Mængde blev saaret. Kong Sverrer havde 100 Mand, men Jæmterne havde 1200. Om Morgen sendte Kongen Bud efter sine Folk, som Alle kom til ham. Da havde Jæmterne om Naade, gave Kongen Gidsler og forligte sig med ham. Kongen paalagde dem stor Tjælb, og de samtykkede i at blive hans Undersaatter, og han satte Syselmænd over Sagefald og anden Skjld. Dette Forlig befæstede de med mange Mænds Ed, og da Bønderne vare udbredede stiltes de saalunde ad.

Herefter begav Kong Sverrer sig nordestover over Fjeldet, og kom ned i Naumadal. Der anstæffede han sig Skibe, som tilhørte Bønderne, og lagde siden ud til Skillingar. Her holdt Kongen Huusthing med sit Mandskab; thi han vilde ikke, at Landsfolket skulde saa at vide hvad de omhandlede. Kongen raadførte sig da med sit Folk om, hvorledes de skulde indrette deres Færd, og siger, at ham syntes de havde tre Raar at vælge imellem: det ene at fare Nord til Halogaland, for der at samle Gods og Formue, siden søge Syd til Bergen, og prøve om de kunde saa nogen Bugt med deres Venner. Det andet Raar var at fare ud af Landet vester til Derne, hvor der var mere Haab om at forøge deres Folke-magt. Det tredje var at hærje paa Irland eller et andet Land i Vesten, hvorhos han yttrede den Mening, at jo længere Magnus Konge og Erling Jarl raadede over Landene, jo mindre vennesele monne de vorde; men for Tiden er deres Styrke saa stor, at det er tungt for os at modstaae dem. I sit Svar yttrede alt Folket, at de vilde søge ind til Byen, og meente, at de uden Vanskelighed kunde naae den, eftersom intet Kongemandskab var der. Saa meget lettere vilde de vinde Nidaros, som Kongen der havde mange Venner, hvorved deres Magt forøgedes. Kongen svarede: „dertil haver jeg aldeles ingen Lust; thi efter det lidet jeg har drømt, synes mig, nu som før, tjenligere, at I søier Eder efter mit Raad; og siden søge vi til Byen.“ Folket vilde intet andet end til Byen, og da sagde Kongen, at de monne raade. Mod Kongens Villie fore de nu før til Throndhjems-Munding, og da de kom til Fjorden, siger Kongen, at han vilde før til Bergen, men ei ind i Fjorden, idet han paastod, at dette efter hans Mening ikke monne vorde en Hæders-Færd for dem denne Gang. Folket sagde, at dette ei var saa vist, og at det var en let Sag at naae Byen. Saaledes bleve Alle, uden Kongen, enige om at de skulde til Throndhjem. Nu roe de ind i Fjorden til Raudaberg og landede der. Da lod Kongen kalde alle sine Mænd fra Skibene og spurgte dem høit og lydeligen, hvorledes de agtede at indrette deres Anfald mod Byen, eftersom de stundede saa meget derefter. De sagde, at det var deres Agt at roe ind til Byen og prøve om Landgang vilde lykkes dem. Kongen svarer: „ei synes mig dette raadeligt; thi ikke tænker jeg, at Byændene ville overgive Byen i vor Vold; men jeg venter, at de ville forsvare Byen, eftersom de kun monne haabe liden Skaansel af os Birkebenerne med Kan og Plyndring. Det er derfor mit Raad, at sende en Skude ind ved Stad paa Speideri førend det begynder at lysne af Dag, og saa over Fjorden inden

Capitel 27.
Kong Sverrers
Raadslag.

Cap. 27. Skillingar, nu Stjengen-Derne ved Mundingen af Ransen-Fjord i Fosnæs Præstegjæld i Numedalen.

Vestr i Eyjar, d. e. de paa den Tid Norge tilhørende Der i Vester-Havet, hvorom see 1 B. S. 68.

Fólskn, Stor-Fosen, see foran S. 12.

Raudabjörg, Reberg, see sammest.

for Holmen. Denne Skude skal lægges under Ladhammeren saa yderligen, at den vel kan sees fra Byen naar det vorder lyst, og den skal telttes paa det bedste. End skulle alle de Mænd, som ere paa Skuden, gange i Land, op i Skoven, og saa den øvre Bei ovenfor Lade, derpaa stævne op paa Aasen ovenfor Broen og sidde der til Lysningen. Vi derimod skulle roe ind over Fjorden til Fladke, og saa ind langs med Gaular-Nas, indtil vi lægge i Land ved Gulldhammer. Da venter jeg, at, saasnart det tager til at lysne, og de fra Byen af see et Skib ligge ved Gladehammeren, at de monne fikke deres Skibe ud af Byen, i den Tanke, at det er vor hele Magt. De ville troe, at der monne ligge flere Skibe der, hvor de see eet ligge. Mig synes det raadeligt for os, at vi roe und- af Hefring og ind til Dren, medens de roe til Ladehammeren; thi da have vi Haab om at holde dem fra Byen, og ikke de os." Gudlog svarer: „ei monne vort Mandskab tykkes os for talrigt, om vi end ikke fikte det i to." Da nu flere Mænd fulgte hans Raad end Kongens, blev det besluttet, at de skulle roe ind til Byen saasnart det blev lyst. Kongen erklærede, at han maatte vel være der, hvor de vare; men at dog dette var mod hans Villie, „og jeg tænker," sagde han, „at Eders Raadslag mod min Villie monne have slet Fremgang.

Capitel 28.
Kong Sverrers
Slag med Rjeb-
stads mændene.

Paa den Tid var Erkebiskop Eysteinn i Byen og havde ladet blæse til Møde to Dage forud; han sagde, at han havde spurgt Birkebenernes Ankomst ned til Naumadal over Fjeldet, hvorfra de havde taget sønderud tilfæs. „Derfra," sagde han, „monne de see ind til denne Fjord; men mig er sagt, at de have saa Folt og smaa Skibe, og at Mandskabet desuden er træt og uselt. Nu er det utilberligt for Bønder og Rjebmænd, at overgive deres Klædemon eller Gods til disse Lyve og Skarnsmenne, som Sverrer haver sammenkrabet; heller ville vi give Eder nogen Styrke til at holde Værn for Byen." Han lovede at ville lade dem faae sit Skib med de Huuskarle, som opholdt sig i Bispe-Gaarden, om Bymændene og Rjebmændene vilde lægge dem selv til. Dette Raad syntes Alle antageligt, og de sagde hellere at ville dette, end see roligen paa Birkebenernes Landgang. Saaledes blev der udrustet 4 Skibe af Bymænd og Rjebmænd, og det 5te var Erkebiskoppens Skib. Paa dette, som var bedst bemandet, vare hans Huuskarle, og Sigurd, en Søn af Dzur Valle, var Anfører for dem. Bymændene holdt Vagt ved Varden paa Digermulen, og da de om Morgen i Daglysningen saae at Skibene vare ved Raudaberg, stak de Varden i lys Lue. Da nu Bymændene saae dette, sammenkaldte de Mandskabet ved Krigsluren til Skibene og lagde ud af Naen. Birkebenene derimod slog ned deres Telte og roede over Fjorden ind under Gaular-Nas. Bymændene roede over Bugten dem imøde, og da de kom udenfor Digermulen fik de hverandre i Sigte, og mødtes i Viken indenfor Hattarhammer. De fra Byen havde 4 Skibe, som vare brugbare til Slag;

Stad, Stadsbygden, see 1 B. S. 55, 80.

Hólmr. Munkholmen, see 1 B. S. 149.

Ladhamrar (Hladhamrar eller Ladhamar), nu Ladhammeren, $\frac{1}{4}$ Miil i Nordøst for Throndhjem.

Ladir eller Ladir, Gaarden Lade, hvorom see 1 B. S. 54.

Fladki (Flagdki), nu Flak, en stor Gaard beliggende paa en udspringende Odde, den nordligste Gaard i Bynæssets Præstegjæld vestenfor Throndhjem. Efter denne Gaard kaldtes Fjorden imellem ny nævnte Præstegjæld og Stadsbygden Fladkafjærd, nu Flakke-Fjord.

Gaularás, nu Bjaasen, see 1 B. S. 205.

Gulldhamar maa være beliggende strax udenfor Hefring, nu Hefring, i Nordvest for Throndhjem, cfr. 2 B. S. 91.

Eyrar eller Øyrar, Dren ved Throndhjem, see sammesteds S. 3, 112.

Cap. Digermúli, nu Digermulen, et temmelig høit og steilt Fjorbjerg og den nordligste Odde af Gaularás, omtrent $\frac{1}{4}$ Miil i Nordvest for Throndhjem.

Hattarhamar, Hattammer, noget vestenfor Digermulen.

Kong Sverrer havde vel ogsaa 4 Skibe, men kun et var tyvsefædigt. Derpaa begyndte der et stort og haardt Slag. Veiret var godt og en sagte Nordostvind blæste medens de sloges, hvorved alle Skibene drev mod Landet indtil de kom det ganske nær. Da de havde stredet en Stund, foer Erkebiskoppens Skib, som var kommen senere fra Byen, frem. Da Birkebenerne saae dette, ventede de sig deraf ikke noget godt, eftersom det allerede gik tungt for dem før dette Skib kom; thi gave de sig paa Flugten og løbe paa Land fra deres Skibe. Kong Sverrer, som var iført en blaa og siid Hætte-Kappe, var gaaet frem i Skibet blandt de første, i den Agt at gaae i Land; men da han kom frem ved Masten, vippede en Planke under hans Fod med ham, og han faldt ned i Rummet. Imidlertid løb Folk saa tykt over ham, at han ikke kunde komme op, hvilket forsinkede hans Færd en meget lang Stund, imedens Mandskabet som tykkest løb over ham. I sidste Laget løb en Mand, som hedte Helge med Tilnavn Bygvomb; Kongen saae til ham, og da Helge kjendte ham, sagde han: „ilde monne vi stilles ved vor Konge, om han skal ligge her i Oserummet,“ tog derpaa Kongen i Skulderen og trak ham op af Rummet. Da sagde Kongen: „vær ei saa hyppig, Helge, med Kongenavnet i første Laget.“ Derpaa løb begge sammen op paa Land, og da de kom op paa Stranden, fore 3 af Bymændene imod dem. Helge løb mod dem og sloges med dem, hvorpaa Kongen blev op paa en brat Bakke; men da han næsten havde naaet op, treen han i sin Kappe, og Fodderne glede under ham, saa han styrte ned paa Stranden igjen. Da løb en Mand, som før havde anfaldt Helge imod ham, og vilde hugge til ham; men da Helge saae dette, skød han sig undaf sine tvende Modstandere, styrte sig didhen hvor han saae Kongen behøvede Hjælp, og gav den Mand Banehug, som før vilde dræbe Kongen, hvorpaa Kongen anden Gang søgte at komme op. Nu havde hine Mænd, som før havde fristet Helge, mindre Øyst til at angribe ham; men vendte om med usorrettet Sag. Kongen var ikke vel tilpas, da han havde faaet et Saar i Foden af et Gaffelspyd, som i Slaget var stødt imod ham, og dette Saar fik han af Serk fra Rjoder. Nu fulgte Helge Kongen, og de stilede op efter Gaular-Aasen, indtil det Mandskab, som var undkommet, samledes til dem. Kongen gik frem paa Fjeldet og hvilede sig der, og de kunde høre Bymændenes Tale mellem sig, at de nemlig talede om enten Sverrer monne være falden eller ikke. Da svarer Helge saa høit, at Bymændene hørte det: „Sverrer Konge skal vove en værre Øyst med Eder førend han døer.“ Der vare mange gjæve Krigsmænd faldne; Sigurd af Saltvæs og Jon Ketling, hans Broder, faldt paa Stranden; men deres Broder Vilhelm undkom paa et Skib langs med Gular-Aasen og kom Næstet forbi. Bymændene listede Birkebenernes Klæder mellem sig, og vendte saaledes tilbage. Gudlaug Stallar, som var iført en Skarlagens Kjortel, blev haardt saaret, men undkom op paa Aasen. Der mødte han en Bonde, som tykkedes tydeligen see, at han var af de Flygtende. Bonden havde en Bolere i Haanden og hug til ham der, hvor Hals og Nakke mødes. Gudlaug faldt ved dette Hug, og da Bonden meente at han havde dræbt ham, flættede han Klæderne af ham, dækkede ham til med Riis, og gik derpaa sin Vej. Kort efter kom Gudløg til sig selv igjen, stod op og kom til en liden Gaard, hvor han blev venligen modtagen. Siden foer han efter Kongen og hans Saar bleve lagte. Efter den Dag kaldte Birkebenerne ham Gudlaug Gnita-Sker.

Efter dette Slag foer Kongen med sine Folk til Opplandene; men Nogle overumplesede Serk paa Møre og dræbte ham selv tolvte, hvorpaa de fore efter Kong Sverrer. Da

Capitel 29.
Kong Sverrers
Tale til sit Folk.

Rjóðar (á Rjóðum) paa Mæri (see Cap. 29), nu Røen i Stangviks Sogn og Præstegjæld paa Nordmør.

Magnus Konge og Drm Kongebroder erføre, at Birkebenerne vare komne til Viken, gjøre de sig rejsesfærdige for at lede dem op, og saasnart de spurgte til dem, forfulgte de dem; men Birkebenerne undvege dem, efter som de havde kun lidet Mandskab mod det som Kong Magnus havde. Kong Sverrer holdt da følgende Tale til sine Folk: „det var mod min Villie, at I fore ind i Throndhjem, for med mit Mandskab at slaaes med Kjøbstædmændene, hvorved vi have mistet vort Folk og de bedste Krigsmænd blandt vore Fæller. Og naar nu Bønderne spørge vor uheldige Færd, blive vi fordrevne og forrevne hvor vi komme frem, og alle Folk, som vide hvorledes vi ere tiltrakke, ville ansee os for Stympere. Men førend dette Slag stod, havde vi jævnlig Seier og Overhaand, saa de fleste ræddedes for at fare mod os til Strid. Nu monne I have spurgt, at Magnus Konge farer efter os med stort Mandskab, og kun en kort Stund monne vi saalunde lade os jage af dem Landet omkring, førend baade Frie og Trælle lægge sig paa os, og da vil vor hele Skare worde splittet ad og dræbt, os til liden Hæder, ligesom alle de, der paa Flugten falde. Nu synes det mig mandigere at snu os mod vore Venner, thi vi have ikke meget Folk, og skulde vi end worde overmandede, da kunne vi vel mage det saa, at vi falde med et godt Eftermæle, om vi slaaes med selve Magnus Konge. Vorder det derimod saa vel at vi seire over ham, da vil vor Styrke derved vore; thi det maa ei ventes, at vi saa letteligen vilde komme til dette Land og Rige, saa vi ei engang fik see Magnus Konges Banner vaie i Luften. Længe nok have vi nu ladet os jage rundt om i Landet, og taalt mange Slags Fortrædeligheder af vore Venner.“ Siden talede Sverrer Konge mange sagre Ord for sit Mandskab og ophidsede dem meget. Han sagde, at han anede Intet, uden godt; derved trostes hans Folk, og hans Tale optoges med stort og lydeligt Bisald.

Capitel 50.
Kongens Slag
ved Hirta.

Derefter fore de deres Vej indtil de kom over Broen paa en Aa, som hedder Hirtaa, og havde da faaet vis Rundskab om, at Magnus Konge var kommen dem nær. Sverrer Konge førte sit Folk over til et Kjør fort fra Broen. Magnus Konge og Drm Kongebroder havde ogsaa faaet sand Rundskab om Birkebenernes Færd, og da de kom til Broen, lod Kong Magnus sit Mærke strax fare over, og fulgte selv efter; det samme gjorde og Drm Kongebroder. Da Kongen var kommen over Broen med Nogle af Hæren, gjorde Birkebenerne et haardt Anfald imod dem, hvorpaa begyndtes et Karpt men ikke langvarigt Slag, hvori der faldt mange af Magnus Konges Folk; men han selv tilligemed Drm Kongebroder, flygtede tilbage over Broen, begge saarede. I dette Slag mistede Kong Magnus mange Folk, og efterat de havde kjudt paa hverandre tværs over Aaen en Stund, flittedes de ad. Magnus Konge foer derpaa tilbage til Tunsberg til sine Skibe, og siden østerefter langs med Landet; men Kong Sverrer foer op til Raumarige og østerover til Ljodhuus. Da han der spurgte, at Kong Magnus var i Konghelle, foer han did og kom der gandske uventet. Der blev da et stort Slag, men ei meget stort Mandfald. Kong Magnus styrede ned efter Aaen, og Sverrer tog der nogle Skibe, som han lod brænde op.

Cap. 30. Hirta (Heyrta) og Hirtubru. Uagtet det udtryffeligen siges, at Kong Magnus efter Striden ved Hirta vendte tilbage til sine Skibe i Tonsberg, og at Kong Sverrer drog op til Romerige og siden øster til Godesse, saa har man dog villet henføre denne Begivenhed til Baahus-Lehn. Stedet er upaatvivelig intet andet, end nuværende Hørte, der ogsaa „i den rene Bog“ skrives „Hirta“ og „Hyrta“, en Gaard, som er beliggende under den høie og stejle Hørte-Kold ved Hols-Fjorden i Syllingdals Innerfogn til Lier Præstegjæld i Bustruds Fegderi, hvilken Egn, som forhen (1 D. S. 31, 38) bemærket, hørte til den vestlige Deel af Oslo-Eyssel. I Nærheden af denne Gaard løber en ikke ubetydelig Elv, og her forbi gaaer Veien fra Modum langs Hols-Fjordens sydlige og vestlige Strand til Lier-Dalen. I samme Egn forefaldt ogsaa i Aaret 1222 en Affaire imellem Birkebenerne og Ribbungerne (Haf. Haf. S. Cap. 75).

Derpaa foer Magnus Konge nord i Viken og ind til Oslo, sad der en Stund, og sendte Speidere alt øster til Gøt-Elven. Kong Sverrer underlagde sig nu alle de østre Sysler, og hævdede deraf al Skat og Skyld. Den Gang vare baade Birkebenerne og Heklungerne paa engang i Viken, og gjorde med forskjelligt Held jævnlig Anfald paa hverandre.

Kong Sverrer foer nord i Viken med sin Hær, for at lægge en eller anden Snare for sine Fiender, om Leilighed gaves. En Nat red Kongen selv ud i en Skov med 7 Mand for at speide, ikke langt fra Saurbo. Samme Nat foer en Høvding for en Afdeling af Magnus Konges Hær med 50 Mand, i den Agt at gjøre et Forsøg paa at dræbe Nogle af Kong Sverrers Folk sør i Herredet. Natten var mørk, og Kong Sverrer hørte disse Mænd, som vare meget drukne af Mjød, komme ridendes. De pludrede en heel Hoben og ventede aldeles ingen Fare. Veien var ikke bredere end kun een Mand i Senn kunde ride paa den. Kong Sverrer sagde til sine Mænd, at de skulde være aldeles taus, „men vi ville holde vore Buer og Pile særdige, og stille os paa begge Sider af Veien, naar de da komme lige over for os, ville vi skyde Skud paa Skud, og naar de faae saadanne Varler, kan det vel være, at de ansee vort Mandskab for talrigere end det er; men blive vi derimod overmandede kunne vi let undfly.“ Nu skyde Birkebenerne Skud paa Skud did hvor de hørte hines Tale; men det var saa mørkt, at Ingen kunde see en Haand for sig, saa at de som rede bagest ei kunde vide hvoraf det kom sig, at det gik saa ugreit for dem som foran vare, og trængte sig alle sammen, uvidende om hvad der var paa Færde. Da nu Birkebenerne bleve ved at skyde det haardeste de kunde, meente de, at der vare mange Mænd i Skoven, og toge Benene fat alt hvad de vare istand til. Birkebenerne forfulgte dem, og æltede dem alt hvad de kunde; men om Morgenens da det var bleven lyst, og de vendte tilbage, fandt de 18 Mand dræbte foruden mange Heste.

Capitel 31.
Om K. Sverrer,
og Magnus Kon-
ges Mænd.

Om Høsten foer Kong Sverrer nord til Throndhjem, og gjorde et stort Nederlag paa Magnus Konges Mænd i Kjøbstaden, hvor han vandt Seier. Der tog han 10 Skibe, og Baaren efter foer han ud efter Fjorden sør til Møre, og siden udenfjærs længere Syd paa. Da de nu seilede nordfra henad Stadt, kom Magnus Konge, Erling Jarl, Erkebiskop Eysteinn og Drm Kongebroder imod dem tilligemed mange Lendermænd, og de havde en overmaade talrig Hær og store Skibe med sig. Da Kong Sverrer saae denne store Krigsmagt, og de kjendte hverandre, stak han med sine Mænd ud til Havs, og de baade seilede og roede affted paa det Hurtigste. Da Kong Magnus saae dette, forfulgte han dem med sin Flaade det Skarpeste han kunde baade med Aarer og Seil. Nu halede de ind paa Sverrer Konges Skib, saa at det Skib som Erling Jarl styrede kom saa nær, at de saae Folk ombord. Derpaa lod Jarlen lægge paa Aarerne, og biede alle sine Mænd. Da nu alle Skibene vare komne efter, raabte Jarlen, i det han ordnede til Angreb, at der rimeligviis nu vilde blive et Stridsmøde mellem dem og Birkebenerne, og bød sine Mænd mindes, hvor stor Skade Birkebenerne havde gjort ved Manddrab og Ran; derhos bød han hver Mand vogte sig for den Djærvhed, at give Birkebenerne Naade, tilføiende, at han skulde synes vel om det bar saa til, at Sverrer Præst blev tagen til Fange og levende ham overantvordet. Dette sagde Alle ja til, lode deres Seil heise og joge efter dem. Da Kong Sverrer saae, at Magnus Konges Skib var langt rasere, og halede ind paa ham og hans, saae han ingen Raad til at slippe deraf, med mindre Gud viiste dem større Misfandhed, end efter Tingenes Stilling da kunde ventes. Kong Sverrer lagde sig da

Capitel 32.
Om Olaf den Hel-
liges Færd for
K. Sverrer.

Cap. 31. Saurboar, Sørbo i Bahund-Lehn, see 2 B. S. 185.

Cap. 32. Stad, Stadtland i Nordfjord, see 1 B. S. 58.

III. Bindes 1ste Hefte.

paa Bønner, gjorde Løfter til Kong Olaf den Hellige, og fremførte mange sagre Ord. I samme Stund lagde sig en saa tyk Taage paa Sæen, at det ene Skib ei kunde see til det andet, og da Magnus Ronge og Erling Jarl ingen Veie kunde see for sig, vendte de Stavnene og dreiede ind under Land. Da sagde Jarlen: „saa gif det ikke, da Lykken var med os.“ Nu samlede hele Hæren ved Herøerne; men Dagen efter spurgte de til Birkebenerne, at de vare med 5 Skibe seilede gjennem Sundet, og havde stævnet ind i Fjorden. Da sammenkaldte Jarlen Hovdingerne til en Samtale og Raadslag, sigende, at han ei kunde vide, om Birkebenerne havde vendt sig sør eller nordøst, da de havde søgt Landet, og at det derfor syntes ham fornødent, at sende en Krigsmagt til begge Kanter. Jarlen siger, han vil, at Gystein Erkebiskop og Orm Kongebroder med andre Lendermænd og Skibsstyrere, som han vil udnævne, skulde fare sør til Bergen for der at værge Landet; „men Magnus Ronge og jeg,“ siger han, „skulde fare Nord, og med os den større Deel af Hæren.“ Saa blev gjort som Jarlen sagde.

Capitel 33.
Kong Sverrers
Tilbud til Magnus
og Erling.

Da Magnus Ronge og Erling Jarl kom til Nordmør, spurgte de den Tidende, at Kong Sverrer var seilet ind fra Havet imellem Smyl og Ede, og nord efter til Knarrarskeid. Derfra foer Sverrer Ronge hele Skibsløbet nord til Throndhjems-Mynne, og siden ind til Kjøbstaden, hvor han lagde sine Skibe tæt ved Bryggen. Magnus Ronge og Erling Jarl satte nord efter dem, og da Kong Sverrer og hans Mænd saae deres Seil, og at de havde kun kort til Byen, lod han sine Mænd ved Luren sammenkalde til et Møde og siger dem sin Agt, at gange fra sine Skibe, tilføiende, at Ingen skulde være saa bjærv og føre mere med sig, end sine Vaaben og de Klæder, han gif og stod i. Efter dette Møde væbnede Birkebenerne sig og ginge op i Byen, medens alle Skibene teltede fløde ved Bryggen. Kæierne laae i Rummene og Skibskisterne stode paa Skibene, med Nøglerne i alle Laag. Da nu Magnus Ronge og Erling Jarl roede op ad Aaen med deres Flaade, ginge just Birkebenerne op over Broen. Saa haver Kong Sverrer selv sagt, at det han helst kunde rose sig af, hvad der ei monne være mange Exempler paa, var, at flygtende Folk havde flitt sig saaledes ved deres Eiendele eller Skibe, som de gjorde, tilføiende, at det dog ei var vist, hvilken af begge Parter skulde nyde godt af Guds, Klæder eller andre Ting. Magnus Konges og Erling Jarls Mænd lagde til ude ved Bratøren udenfor Skibet, og der ginge de paa Land. Da Jarlen løb op paa Land, stupede han forover paa Knæerne, og sagde, i det han satte begge Hænderne for sig: „Fald er Reisens Held.“ Siden fore de op igjennem Strædet, hver med sit Skibshj, efter som det var steget paa Land og havde gjort sig færdig til Strid. Jarlen blev først færdig med sin Skare, og da han kom op forbi Krist-Kirkegaard og ovenfor Biskops-Gaarden til Broen, saae han Sverrer Konges Mærke fare skyndeligen afsted og stævne opad Landeveien til Kleppabu;

Herøjar, Herø paa Søndmør, see 1 B. S. 140.

Cap.. Smyl (Smjøel) og Edey, nu Derne Smølen og Ede i Ede Præstegæld paa Nordmør, see 1 B. S. 55.

Knarrarskeid (Knarskeid), et Stedsnavn, dannet af Knørr, et Slags Skib (Kjøbmands-Skib) og Skeid, en Bane. Sifferligen nuværende Otterholm i Nordøst for, og ikke langt fra, Ede. Denne lille Ø eller Holme har omtrent Formen af et H, og er saaledes paa begge Sider, men fornemmelig paa den nordre, forsynet med en god Havn. Paa Midten er et lavt Eid, hvorover man maa see i et eller andet Tilfælde i Fortiden kan have draget Skibe fra den ene Havn til den anden, hvoraf Navnet sandsynligviis er opstaaet.

Brøttueyri eller Brøttuoyri, nu Bratøren, paa den vestre Kant af Rind-Elvens Udlob; noget inde i Elvemundingen var Skipa-krök. Der distingveres imellem Brøttuoyri og Øyrar, hvor Thinget holdtes, som var den vestenfor liggende flade Strand.

Kleppabú, Klæbo Præstegd. i Syd for Throndhjem, see 1 B. S. 52.

thi tænkte han, at Kongen med sine fleste Folf monne være deriblandt. Nu søgte Jarlen op over Broen til Sprotavoldene; men Kong Sverrer, med den største Deel af sit Mandſkab, laa i en Dal fort fra Broen ovenfor den nedre Sandbrink. Jarlen vidste ikke at Kong Sverrer var her for ham; men han tænkte paa at faa nogle af de Mænd, som vare bageſt i Jærden. Saaledes mærkede han ikke til nogen Ting, før Birkebenerne løbe frem imod ham, hvorpaa Jarlen vendte om, og søgte tilbage over Broen, og derpaa over den. Birkebenerne fulgte dem til et Gjærde, som var opført mellem Bro-Enden og Byen. Da nu Magnus Konges og Jarlens Folf søgte op mod Birkebenerne, vendte de tilbage over Broen, og de ſkjøde en Stund paa hverandre over den. Jarlen bød sine Mænd at gange ud af Skudvidde, ſætte ſig ned paa Ageren og ſee paa hvad de vilde foretage ſig. Kong Sverrer og hans Mænd ſatte ſig ned paa et andet Sted paa en Baſke tæt ved Sandbrinken, og begge Parter bleve ſiddende ſaaledes en lang Stund ud paa Dagen. Magnus Konges Mænd lod ſig hente Vdrifke nebe fra Byen. Mange Mænd i begge Hære, ſom havde Buer, ſkjøde paa hverandre, og Nogle bleve ſaarede paa begge Sider. Da nu Dagen led ſaa henimod 11 om Eftermiddagen, gif Gudlaug, Kong Sverrers Stallar, til Bro-Enden med et Skjold foran ſig, raabte paa Magnus Konges Folf og ſagde, at han vilde tale med dem, om de vilde lyde paa ham. Ivar Horte af Magnus Konges Hær ſvarer, at han vil lyde paa hvad han havde at ſige. Gudlaug begyndte nu ſaaledes ſin Tale: „Kong Sverrer tilbyder Magnus Konge, Erling Jarl og deres hele Folkeſtære 3de Vilkaar; det ene ſkal være det, at de gange over Broen; men Sverrer ganger langt op derfra med alt ſit Mandſkab. Da ſylke hver Part ſit Mandſkab ſom den beſt vil, ſiden ſlaaes vi paa Sprotavoldene, og han have Seieren, ſom Gud vil. Men derſom Magnus Konge og Erling Jarl ikke ville modtage dette Vilkaar, da tilbyder Kong Sverrer et andet, nemlig at de med deres Folf gaae ud til Vorgen, og der i god Ro ſtille deres Folf i Orden; men vi Birkebenere derimod ſøge over Broen imod dem, og da lade Skjæbnen dele imellem os. Vil de ikke modtage nogen af diſſe, da er dette det tredje Vilkaar, at de gange ud paa Dren til deres Stibe, og der ſylke ſom de beſt ville; da ſulle vi Birkebenere komme dem imøde, ſøge ud af Byen og ſlaaes indtil vi trotne;¹⁾ thi det ſulle I med Sandhed vide, at Kong Sverrer vil gladeligen ſlaaes, om han maa raade.“ Efter denne Tale gif Ivar Horte fra Baſken hen til det Sted, hvor han forhen havde ſtaaet, derfra op paa Ageren til Erling Jarl og melder ham dette Tilbud. Magnus Konge var indſovnet paa Ageren hos Jarlen, og Jarlen klappede ham paa Ryggen med ſin Haand og bad ham vaagne. Kongen ſpurgte, hvad der var paa Jærde? Jarlen fortalte ham nu de Vilkaar, ſom Sverrer Præſt havde tilbuden dem. Magnus Konge bød Jarlen ſelv vælge, og Jarlen erklærede, at han ingen af diſſe Kaar vilde vælge, men meente, at han heller monne foreſkrive Sverrer Præſt Vilkaar, end denne ham. Derefter gif Ivar og bragte Gudlaug Jarlens Svar. Siden foer Gudlaug tilbage og ſagde Birkebenerne hvad Jarlen havde ſvaret. Nu flokkede de ſig ſammen en Stund go ſatte ſig derefter i Gang. Kong Sverrer ſtævnebe op ad Veien øſtenfor Aaen til Kleppabu; men de indrettede deres Gang ſaaledes, at den Ene gif efter den Anden, og da ſyntes der at være mange Folf at ſee, førend de kom til den ſidſte Mand, hvorefter de for den Gang ſilttes ad. Kong Sverrer drog op langs med Aaen til en

1) Blive trætte.

Sprotavellir, nu Voſſan eller Vaſſan, en til Gaarden Elſæter (Helgaſætr) hørende Slette ved Elven, paa den ſøndre Side af Staden. Broen over Rid-Elven laa fordmum lige for Sprotavoldene.

K o t. Af dette Navn findes nu ingen Gaard ved Rid-Elven. Den maa dog omtrent have ligget imellem Gaardene Lera og Hſa eller Eſle i Bratsberg Sogn i Strinden; ligeoverfor, paa

Gaard som heder Rot, hvor han lod rive ned nogle Huse og deraf gjøre en Sommerflaade. Paa denne Flaade satte de over Mid-Elven, og ved Midastens Tid¹⁾ fore de ud om Thjodmyrene, saa ned til Staf, og satte sig der over Gaul-Naen paa Eger. Da de vare komne over, bød Kongen dem hvile sig, da han sagde, at han var søvntung og vilde sove. Brat sovne Kongen ind, og ved Natmaals Tid²⁾ kom der en Bonde, der foer med en Malt-Kløv, og agtede at sælge Maltet i Byen. Birkebenerne stormede om ham og lode som de vilde kjøbe Maltet. Nu vaagnede Kongen og spurgte, hvad der var paa Færde. De svarede, at der var kommen en Bonde med Malt. Kong Sverrer sagde, at han vilde tale med ham, og saa skede. Kongen sagde til Bonden: „ikke monne vi forsinke Din Færd; men siig Sandheden, hvor Du kommer, at Du sandt Birkebenerne, at de vare komne over Gaul-Naen og agtede at holde Nattestad paa Medalhuus i Nat,“ hvorefter de skiltes ad. Birkebenerne bleve der 3 eller 4 Nætter, førend de anden Gang søgte til Byen.

Capitel 34.
Om Erling Jarl.

En Aften, just som Jarlen havde faaet sig Nad, kom Sigurd Nikolausson og Jon af Randaberg til ham. Da sagde Sigurd: „ere Udvagterne i Orden, Herre? Os er sagt, at vi snart monne vente et Besøg af Birkebenerne; thi er det mit Raad, at Mandstabet ved Luren sammenblæses ud til Borgen fuldtbevæbne, paa det vi kunne være rede om de ville besøge os her i Byen. Vi mene det er Sandhed, at Birkebenerne nu ere komne til Gaulardal, og Nogle tro, at de ville søge op til Fjelds; men os er sagt for Sandhed, at det er ligesaa rimeligt, de agte sig hid imod os.“ Da svarer Jarlen: „jeg vilde gjerne det var sandt, at de søgte hid mod os; thi jeg venter da, at de ville faae et for os ønskeligt Værende; dog tænker jeg, at I urædde kunne sove nattelangs for Birkebenerne; thi mig er sagt, at de monne have vendt om og op til Fjelds, og ei vil Sverrer vove at søge mod os hid, naar vi forud, som nu, vide Besked derom.“ Da sagde Jon af Randaberg: „maatte det være noget særdeles Godt, som Jarlen lover os, og at vi ei behøve at tage os vare for Birkebenerne; men nogle Folk siige, Herre, at I lægger mere Vind paa at gjøre Eder overdrucken af Mjød eller Viin, end at give Eders Folk et Raad, som kan staa fast.“ Da svarer Jarlen meget vred: „sjelden have I før beskylt mig for, at jeg ei har været vaer³⁾ nok; men nu veed jeg ikke ret hvorledes det helst forholder sig, enten at jeg ingen Omsorg drager for mine Folk, som I siige, eller og snarere at I ere mere rædde end I skulde være. Men for den Sags Skyld maae I ligge uden Frygt denne Nat; thi nu skal jeg selv vaage og holde Vagt, om I troe mig dertil. Det er før bleven anseet for sikkert nok, da vi havde med større Overmagt at stride end nu.“ Derefter ginge Sigurd og Jon bort til deres Skibe; men en Stund senere gif Jarlen til Sengs, flædte sig af og lagde sig til at sove med alt sit Folk, undtagen Udvagterne, som sædvanligen vare udsatte.

Capitel 35.
Kong Sverrers Tale.

Nu er det at fortælle om Birkebenerne, at de kom udenfra til Steenberg, just som Daggrøet tændtes. Da spurgte Lendermændene, hvorhen han stillede sin Færd? Kong Sverrer svarer dem, at han agtede sig til Byen mod Jarlen. Da han kom over Aasen paa Feginsbrekke steg han af Hesten, saldt paa Knæ og holdt Bøn. Derefter talede han nogle Ord til Folket, og bad dem følges vel og mandigen ad; „thi nu monne vi vinde

1) Kloffen 6 om Eftermiddagen 2) Kloffen 9 om Aftenen. 3) forsigtig.

den vestre Side af Elven, er Hjódmyrar, nu den vidtløftige, efter Gaarden Sjetne benævnte, Sjetne-Myr, og i Sydvest for denne, i Nærheden af Rypens Kirke og Gul-Elven, ligger Gaarden Stafr, nu Stav.

Medalhús, Melhuus Sogn i Guldalen, see 1 B. S. 52, 94.

Cap. 34. Randaberg, Ranneberg i Rysfylke, see 1 B. S. 65.

Cap. 35. Steinhjörg, nu Steenberget, strax i Vest og Sydvest for Thronhjelm, see 2 B. S. 91. Et Sted henimod Nedgangen til Byen havde Navn af Feginsbrekka.

VIEW
OF THE
GREAT HALL, BRISTOL

en fager Seier. Ei behøver jeg vidtløftigen at sætte ud for Eder, i hvilken Nød og usikker Omvanken I have været stødte, førend I kom her til Landet, medens kun lidet er sket til Eders sande Gavn og Gode. Af mit eget Sindelag maa jeg vel og formærke, at I monne synes det nu er paa Tide at høste mere Godt af Eders Nøie og store Fare, end hidtil er faldet i vor Lod. Kun Sligt have vi faaet, som vi have kjæmpet os til, nemlig her Herberge, hvor dette har været at faae, og hist andet Guds, som vi kunde faae fat paa. Men nu ligger der dog noget Mere for os, end som ofte hidtil har kostet os en Dyst, nemlig Byen Nidaros. Her er nu ogsaa Magnus Konge og Erling Jarl tilstede i Byen, foruden mange Lendermænd og Hirdmænd; thi have vi nu mere Hæder at søge, end jeg tænker jævnlig monne falde i vor Lod, og, efter hvad jeg har drømt, synes det mig rimeligt, at vi vinde Seier. Lader os derfor angribe fastere, jo mere jeg venter vi nu monne vorde belønnede. Nu vil jeg og gjøre Eder vitteligt, hvad Enhver af Eder skal vinde; „Han, som sælger en Lendermand efter sande Vidnesbyrd, skal selv vorde Lendermand, og Enhver vorde den Slags Hædersmand, som han selv rydder sig Plads til; han vorde Hirdmand, som Hirdmand dræber, og modtage desuden mange andre gode Ting som Hæders-Beviser af os. Men medens vi nu gaae i sliq Leg, tænker jeg, at de ingen Nys have om vor Færd; meget mere er det mit Haab og Forventning, at Lykken har forladt dem, at de monne være komne til den sidste Dag af deres Livs-Stund, og at vi monne faae Seier, og hæves til den Hæder, som os tilkommer. Saaledes vil Gud skifte imellem os; thi længe nok have de siddet over vort Rige og vor Hæder, og nu kan det vel være at de miste, hvad de med Uret have faaet, baade Hæderen og Magten, ja det er ei urimeligt at de nu sætte Livet til. Gjører det første Anfald som haardest, da gaaer det nok vel for Øvrigt. De monne være meget drukne, søvnige og raadeløse, Nogle paa Skibene, Nogle her og der i Byen, og monne vanskeligen vide, hvorhen de skulde vende sig eller hvad de skulde tage fat paa.“ Da Sverrer havde endt sin Tale, blev den vel optagen, og de fore nord over Steenbjerg.

„Nu maae vi fortælle Noget om Magnus Konges Mænd. Samme Nat holdt de Vagt ude paa Dren og holdt Lege med hverandre, og da de saae Birkebenerne fare udenfra over Steenberg, blæstes i Luren, og tillige blev raabt, at Hæren skulde væbne sig og gange ud. Mange af Magnus Konges Folk laae oppe i Byen, og havde været overstadig drukne om Nvælden, eftersom Kongen havde skjænket dem om Dagen, og de laae i de Gaarde, hvor de havde taget Herberge. Da Jarlen fik dette at vide, stod han op, klædte sig paa, og befalede Mandskabet at væbne sig. Da kom hans Frænde Ivar Horte og sagde: „vore Folk ere spredt ad oppe i Byen, og monne have været lidet ved sig selv da de lagde sig til at sove; thi troer jeg ikke, at de komme saa fort sammen, som det turde behøves. Det er derfor mit Raad, at blæse alt Mandskabet sammen ud til Skibene, lade disse sige ud fra Bryggen, og berede os i god Mag til at slaaes, om dertil synes os Leilighed at være, hvis ikke, da roe ud langs efter Elven; thi jeg frygter for, at ikke Byfolkene er os tro i sin Hjælp.“ Da svarer Jarlen: „maaskee, Ivar, dette kan være os raadeligt, men ikke vil jeg vide af, at den Djævels-Præst Sverrer sidder i min Søns Rum.“ Derpaa stod Jarlen op, raabte og bød alle følge sig. Da gik Folket paa Land, og han gik op igjennem Byen langs Strædet, og hilsede Kirken med Kys. Der kom ogsaa til ham Magnus Konge med sit Banner og sit Følge, Sigurd Nikolausson, Jon af Randaberg, og Ivar Horte med deres Svite,¹⁾ og da lagde mange Mænd sig paa Knæ og holdt Bøn. Dernæst vendte Jarlen sig fra Kirken,

Capitel 56.
Om Erling og
hans Følge.

1) Sveit maa det vel være tilladt at oversætte med dette franske klingende Ord.

og sagde til sine Mænd: „stander op og tager Eders Baaben, det kan være det falder i Nogle af Eders Lod at ligge her en Stund.“ Erling Jarl havde en rød Bomulds-Kjortel paa, en Silkehue og en Spænde-Brynne, som ei var ganske lukket sammen, draget Sværd i Haanden, som han kastede fra Haand til Haand og sagde: „end Fulle I sige, at denne Gamle Fal kunne svinge sit Sværd i Dag.“ Derpaa sagde han til Lur-Svendene at de skulde blæse saa fort de kunde, og da de kom forbi Laarnet, saae Jarlen om til begge Sider og sagde: „hvor ere vi nu Alle?“

Capitel 37
Kongernes Slag
og Erling Jarls
Fald.

Kong Sverrer havde fra Gaulardal nær 300 Mand, noget mere eller mindre; men dette Mandstak var slet bevæbnet. Bønderne havde sendt deres Arbeidsmænd fra deres Hjem, eftersom de ei selv torde fare, af Frygt for Erling Jarls Røvelse. Da de fore udenfra over Steenberg, sprang en Mand frem foran de Andre, som var baade stor og stærk, og havde en stor Træ-Lurk over Axelen, men intet andet Vaaben. Da sagde Præsten Þjur: „hvad vil Du, Mand? Hvi løber Du saa med denne Træ-Lurk, hvor ere Dine Vaaben? Det er noget Andet at slaaes med Erling Jarl, end at træffe Korn, hvortil kan bruges en Pleiel.“ Han svarer: „de Vaaben, jeg agter at slaaes med, monne komme imod mig fra Byen; men de ere endnu i Jarle-Mændenes Hænder.“ De spurgte om hans Navn, og han sagde, det var Eyvind. Da svarede Hjarande Hvide: „Held følge Dine Ord, Du tappre Mand, Du er vistnok en rask Mand og dygtig Helt.“ Derpaa gav han ham sit korte Spyd og sin Haand-Vre, og sagde: „slaaes Du med disse Vaaben.“ Nu fore Birkebenerne udenfra mod Byen, og de mødtes paa Ageren ovenfor Laarnet, lidt udenfor Byen. Magnus Konge og Erling Jarl havde rundeligen 500 Mand. Der blev strax et stort Slag, og den stærkeste Kamp, som dog ei var langvarig. Þhorer Spole bar Erling Jarls Banner, og der faldt Mænd paa begge Sider, dog mest af Magnus Konges Folk. Især trængtes haardt ind der hvor Erling Jarls Banner stod, og da Þhorer derved stødtes i stor Rød, faldt han Mærkestangen ned i Ageren, saa den stod lige i Beiret. Nu begyndte Jarlens Fylking at sige tilbage, og saaledes kom det, at Banneret stod næsten i Ryggen paa de Birkebenere, som trængte mest frem. De, som nu vare bagest, tænkte at Jarlen fulgte efter, bleve rædde, og meente at deres Folk vare komne paa Flugt; men da Kong Sverrer mærkede dette, lod han Stangen hugge isønder. I samme Stund fik Erling Jarl et Stik af et kort Spyd midt paa Livet. Da sagde en Mand: „et farligt Stik, Herre.“ Jarlen svarer: „følger I vel Kongens Banner, mig fader Intet.“ Kort efter kom Þjur Præst og Helge Þhorfinnsøn i Nærheden af Jarlen. Jarlen hug til Þjur tværs over Ansigtet, og det blev et stort og stygt Saar. Derpaa satte Jarlen sig ned, og da gik Døden paa ham. Da faldt Jarlen, og den største Deel af den Skare, som stod ham nærmest. Efter dette gav Magnus Konges Hær sig paa Flugten, og under Flugten kom Kongen til det Sted, hvor hans Fader laa med Ansigtet i Beiret. Kongen luede sig mod sin Fader, kyskede ham og sagde: „vi samles igjen, Fader min, paa Glædens Dag.“ Jarlens Læber rørte sig; men Kraften var ikke til at svare. Kongen kunde da ei tøve længere, men maatte hjælpe sig selv. Han flygtede ind i Byen, og meget Mandstak med ham. Han tog Skibet Rude, som Jarlen havde havt, og førte det med sig ud af Elven. Der paa Ageren faldt Sigurd Nikolausson, Jon af Randaberg, Ivar Þorte, Lendermanden Einar Litle, Botolf fra Þjorðene med sine 2 Sønner. Bjørn Buk sprang ud i Aaen og vilde svømme over til Skel-

Cap. 37. Akvin (Ageren), nu Kalvskindet, (Kalvskinds-Ageren), en slet Mark, som nu ligger indenfor Stadens vestre Port ved Rød-Elven.

Firdir (Þjorðene), nu Sønder og Nordfjords-Fogderi, see 1 B. S. 57.

lingarhella, men omkom; han havde Brynje paa, og sank strax til Bunds. Mange andre Mænd løb ud i Elven, og Nogle omkom der, Andre slap derfra med Livet. Der faldt og Ivar Sveinsson og Guttorm Sneril. Alle disse vare Magnus Konges Lendermænd. Nær 60 Hirdmænd faldt der, foruden mange Andre. Kong Sverrer tog Dlaf-Suden, som Magnus Konge før havde styret, tilligemed de allerfeste af deres øvrige Skibe. Der fik han og sit Skib igjen, som han havde maattet levne Magnus Konge og Erling Jarl.

Erling Jarls Liig blev baaren til Graven søndenfor Kirken; men nu er hans Grav inden i Kirken. Da Liget var jordet talede Kong Sverrer over hans Grav disse Ord: „Det sømmer sig ei aldeles at tie ved saa gjæv Mands Grav, som vi nu stande over. Et stort Tidsfiske er nu vorden, som I kunne see, og underligen haver det vendt sig, da her nu kun er een Mand i Stedet for 3, nemlig for Kongen, Jarlen og Erkebispfen, og denne Mand er jeg. Her ere nu mange Nyheder at see og erfare, som ere meget mærkværdige, og mange Mænd maae være taknemmelige for, at der baade til denne og andre Kirker bæres mange af de Mænds Liig, som have fulgt Magnus Konge. Thi det er mange Mænd vitterligt, at Eystein Erkebiskop og mange andre lærde Mænd have jævnlig sagt, om alle de Mænd, som sloges ved Magnus Konges Side og værge hans Land, at deres Sjæle, naar de omkom i Striden, før Skulde komme til Paradis, end deres Blod vorde koldt paa Jorden. Nu maae vi Alle være glade over saa mange Mænds Helligdom, som her ere blevne Helgener, dersom det er saa, som Erkebiskoppen haver sagt, at alle de Mænd vorde Helgener, som faldne ere med Erling Jarl. Da kunne vi og forestille os, hvor hellig Erling selv er vorden, efter hvis Raad Magnus først blev udnævnt til Konge, medens han var Barn, ligesom han og haver fremmet og støttet hans Rige alt indtil denne Stund. Saa monne vi og tænke, hvor stor Hjælp hans Forbøns-Ord monne være hos den almægtige Gud, hvis det ellers ei er saa, at Erkebiskoppen helbede for meget til sine Venner i denne sin Tale. Nu er der fleet den Forandring, at vi stande over dem, som længe bare Skræffens Hjelm over os og mange Andre. Nu seer jeg da mangan En stande forrigfuld over denne Grav, som vilde være fuldglade, om de stode over mig, endstjøndt der blev gjort mindre Stads med mit Liig. Men sliig Tale synes mig baade forsynet og utilbørlig, eftersom det ofte nok har været Eder klart, hvad vi Alle havde i Forventning, naar vi lode Livet under sliige Omstændigheder. Mig synes vi paa begge Sider maatte være meget glade, naar Menneſke-Livets Skjæbne tilfikkes, som Gud selv vil, ligesom vi og her-efter maae leve os til nogen Baade, og med mindre Frygt end hidtil, saasom vi nu ei mere have at ræddes for dem, over hvis Grav vi nu stande. End monne Eders Glæde være langt større over de Mænds Død, hvis legemlige Baand med Eder nu ere opløste,¹⁾ og derhos monne I omhyggeligen ihukomme Erkebiskoppens foromtalte Løfte. Nu er en Stund leden siden deres Blod blev koldt, og endstjøndt vi ei strax kunne glæde os ved deres Jertegn, da monne der dog i denne Stund ei være Mangel paa hedenfarne Helgener. I monne derfor ikke have mistet dem, meget mere maae de nu kunne vise Eder sagre Frugter af sine Gjerninger, om I dyrke dem som hellige Mænd, saasom I have tænkt. Men om saa ilde er, som mine Anelser sige mig, at det er kommen dertil, at de sagre Løfter, som vare dem givne, ere brudte, da monne de alt for længe have bødet for denne Løgn og løse Tale, saavelsom Alle de, der troede derpaa. Thi er det mit Raad, at gaae andenlund frem, og bede for dem, som ere henfarne fra denne Verden, at de Synder, som af Erling Jarl ere begangne, medens han levede paa denne Jord, monne vorde ham tilgivne, og især den,

Capitel 38.
Kong Sverrers
Tale over Erling
Jarls Grav.

1) I vor Original staaer „skyldir“ som maa rettes til „skildir“.

at han, endstjøndt kun Lendermand, tiltog sig den Djærvehed, at lade sin Søn give Kongenavn, ja ovenpaa dette reiste en Skare og Banner mod Kongesønner, nemlig Hakon Konge, en Søn af Sigurd Konge, og Eysteinn Konge, hvilke begge han styrkede fra Tronen, ligesom han siden styrede Riket med Kong Magnus med ei større Ret end I nu monne høre. Vi skulle nu ogsaa bede for alle Mænds Sjæle, deres, som have ladet deres Liv i denne uretfærdige Tvist, baade nu og før; bede Gud at han vil tilgive dem alle Synder, og frelse deres Sjæle, ligesom jeg og for Guds Skyld vil tilgive dem Alt, hvad de mod mig have forbrudt. Nu gjøre hver, som ham synes, og han troer mest gavnligt for sig, saavel som for dem, der ere henfarne fra denne Jord, og saa hastigen bortkaldte, at de vare uden Messe og uden Skrifte, samt mindre forberedte og med en grimmere Hu, end de nu selv monne ønske. Heller vil jeg være Eder Borgen for, at Alt det, som I gjøre for deres Sjæle, skal vorde Eder til stor Hjælp og fuldkommen Misfandhed, heller end om I beslutte, at de ingen Bønner behøve.“ Da Kongen nu dette havde talt, boiede han sin Tale efter den Sædvane, som brugtes, naar der blev talt ved gjæveres Mænds Grav. Først takkede han geistlige Mænd for deres Sang og sagre Liigtale, dernæst hele Almuen for deres Bønholdelse og al den Noie Enhver havde havt, til Gavn for sin Ven eller Paarørende. Hver Mand bad han at sørge saa omhyggeligen, som han selv vilde, for sin Frændes og Hjærtevens Jordefærd, og tilføiede, at han selv vilde besørge deres Begravelse, som ingen Anden vilde paatage sig. Saalunde sluttede Kongen sin Tale, at den tækkedes Alles Sind, og mange Mænd lagde stor Roes paa den.

Capitel 39.
Om Kong
Magnus.

Magnus Konge foer med den Hær, som undkom, før til Bergen. Da Thrand i Vita blev spurgt om denne Tidende, svarede han: „saalunde ophidsede vi nu den Graahærde, at han blev liggende tilbage.“ Kong Magnus traf Eysteinn Erkebiskop og Drm Kongebroder i Bergen, og fortalte dem denne Tidende. Derpaa holdt Magnus Konge Thing med sit Mandskab og Bymændene, fortalte dem sin Skade, og bad dem dernæst om deres Hjælp. Da svarer Eysteinn Erkebiskop paa Kongens Tale med de Ord, at alle dygtige Mænd monne være villige til at styrke hans Rige, og af al Magt understøtte ham til at beholde Land og Rige. „Dette Stridsmøde,“ siger han, „haver havt det Udfald Herre, som Mange monne ville, at I uskadt er kommen tilbage, som alt Folket elsker. Men endstjøndt Erling Jarl var en forstandig og mægtig Mand, da tykkedes dog Mange hans Stolthed saa stor, at det var tungt at bære den. Men alle Mand monne gladeligen vove sit Liv for Eders Liv, for at I kunne faae Land og Rige igjen.“ Denne Tale modtoges med stort Bifald, og Alle bekræftede, hellere at ville døe med Magnus Konge, end tjene Sverrer. Derpaa drog Kong Magnus med sit Mandskab til Viken, hvor han blev om Vinteren, omgivet af en stor Skare og mange mægtige Mænd, ligesom han og fik megen Styrke ved Krigsrustning og Skibsbygning.

Capitel 40.
Om Kong Sver-
rer og Birtebe-
nerne.

Efter alt det, som nu er fortalt, Erling Jarls Fald og det Slag der blev holdt, vorede Kong Sverrers Magt saa meget, at der var ingen Mand i Norge, som jo da kaldte ham Konge, uden Magnus Konge og hans Mænd. Til den Tid ansaaes det for en Skam, hvor mægtige Mænd opholdt sig, i Kjøbstæder eller andensteds, naar en Mand kaldtes Birtebener; men fra den Tid af tykkedes det at være et Hædersnavn, og de, som kaldtes saa, at være i høi Agt. De selvsamme, som havde været Arbeidsmænd, ja endog tildeels Ransmænd og Urostiftere, bare, efterat de havde været i Kong Sverrers Hær og vundet Seier,

Cap. 39. Vita (eller Vitá), nu Gaarden Bedaa i den Egn, som fordum kaldtes Strauhmarf, i Haug Prestegjæld paa Øster-Den i Nordhordland.

den, Skrud, Skarlagan og gode Baaben, som Magnus Konges Hirdmænd eller Lendermænd før havde baaret. Og endskjendt de, som før havde seet dem, kjendte dem af Udseende, forfulgte de dog, at de monne være de Samme, som før havde været fattige; ja de monne selv neppe erindre deres forrige Dage. Det er almindelig Folke-Tale, at aldrig haver været tappreere Folk i hele Norge, end de som den Tid var med Kong Sverrer, og det samme vidne han selv ofte siden, og omtalte hine gamle Birkebenere, naar han fandt sine Mænd staae sig til Uagtsomhed eller Aldrif, naar de ikke passede paa deres Bagthold, eller vilde ei taale Uveir og Besvær, eller speide i Ufredstid. Det varede ikke længe inden Kong Sverrer gav sin Hird Sold, og hævdede Mange til Hæder og Ære, og da beskikkede han Sysselmænd over hele Throndhjem.

Det var truffet øster i Viken, at en Stadvjærring¹⁾ var død og havde efterladt sig en Kofte, og i denne Kofte fandtes meget Sølv, som deri var indshyet. Da Magnus Konges Mænd bleve dette vaer, toge de Koften, brændte den og skiftede Sølvet imellem sig. Da nu Birkebenerne spurgte dette, kaldte de dem Hefle-Arvinger eller Heflungere.

Capitel 41.
Om Heflungerne.

Kong Sverrer havde en Drøm før Jarlen Erling faldt, hvorefter han syntes forud vide, hvad Udfald Slaget med Jarlen og Magnus vilde faae. Ham syntes, at han sov paa et Loft i Byen, og vidste at Natten var lys. Da saae han en Mand gange ind paa Loftet til den Seng han hvilede i, der talede disse Ord: „reis Dig op, Sverrer, og gik med mig.“ Ham syntes denne Mand see frygtelig ud, og han trøstede sig ei til at gjøre Andet, end hvad han bød. Manden foer op i Byen, og han efter, indtil de kom til et Sted, hvor der stod en Ild for dem, og en stegt Mand laa paa Gløderne. Da sagde Manden i Drømmen, at han skulde sætte sig ned og faae sig Mad, og lægger derpaa den stegte Mand for ham. Han syntes svare reent ud sin Mening, at aldrig havde han ædt noget Liig, og ikke hellere nu vilde æde det. Da sagde Manden i Drømme: „Du skal æde og Du vil æde, og saa vil han som raader over Alt.“ Da syntes han at gribe til, og først æde alt Kjød af Benene, og hvert Vid syntes ham trægt at gange ned; men jo længere han aad, jo mindre var det ham imod, da han kom høiere op paa Legemet. Da han kom til Hovedet, vilde han og æde det; men den Mand, som ledte ham did, tog Hovedet til sig og sagde, at nu skulde han holde op. Da kostede det ham mere at gaa derfra, end i Forstningen at gaa dertil; dog maatte han gaa derfra. Derpaa ginge de tilbage til Byen til det samme Huus, og da han syntes at være kommen i samme Seng, hvorefter han før havde reist sig, saae han sin Ledsager gange ud, og siden vaagnede han. Derfor opmuntrede Kong Sverrer saa meget sin Hær at gange til Byen, fordi han udtydede sin Drøm saalunde, at den Mand, som paa Ilden laa, monne være Erling Jarl, der da begyndte meget at ældes; men Magnus Konge og hans Mænd monne da være som gamle og affældige i Raad. En at han aad Manden, betydte, at han skulde ødelægge Lendermænd og Hirdmænd, ja volde Magnus Konges egne Dages Ende; dog skulde Kongen end selv undkomme, eftersom Hovedet ei blev opædt.

Capitel 42.
Kong Sverrers Drøm.

Efter dette stimlede mange rige Mænd og af god Æt i Throndelagen til Kong Sverrer, og Mange, som hjemme sadde, indgik Venstabs med ham, da satte han meget sin Trøst og Tillid til Thronderne; thi de havde allenkundt kun været lidet Ven af Erling Jarl og hans Rige, hvilket kan sees af de Forhandlinger, som Jarlen havde med Thronderne, hvorom ovenfor er fortalt. Kong Sverrer kaldte derfor Throndhjem jævnlig siden sit rette Hjem; han gjorde Thronderne til de Landsens Mænd, som vare ham fjærest, og talede tidt om, hvor trofaste Venner Thronderne havde været hans Fader, Kong

Capitel 43.
Om K. Sverrer.

1) Fattigkone.

III. Bind 1ste Hefte.

Sigurd, eller hans Broder Kong Hakon, eller Eystein Birkebener, og om, at de altid havde tjent under det samme Skjold. Kong Sverrer dræbte en Stund nord i Kjøbstaden, og lod da opbyde til Leding over al Throndhjem, baade med Mød og Mandskab, og krævede Skibe af Bønderne fra Herrederne. Der han var særdig, seilede han sønder ud efter Kong Magnus; men da han kom til Bergen, var Magnus Konge faren undaf øster med sin hele Krigsmagt. Kong Sverrer satte sine Syselmænd i alle de Landskaber, han giennemfoer paa Reisen nordfra, og om Høsten foer han tilbage til Kjøbstaden (Mindaros), hvor han sad om Vinteren.

Capitel 44.
Om Kong Magnus
og Hestun-
gernes Ræderlag.

Om Vaaren udbød Kong Magnus hele Almuen før fra Landet til Leding, østenfor Lidandesnæs og nordest for over Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn, fra Fjordene, begge Mørene og fra Raumsdalen, og foer med denne hele Hær om Vaaren nordest for til Throndhjem. Der var da med ham Eystein Erkebiskop, Drm Kongebroder, Nikolaus og Philippus, Sønner af Kongens Svoger Arne, samt alle Lendermænd før fra Landet, som her siges:

Kongen fulgte
Ryger og Herder,
Filer og Sygner,
Samt Fjordenes Folt,
Alle Mører,
Raumsdalske Mænd,
Erkebiskop,
Alt Threndelag.

Kong Magnus kom med sin Hær nord til Throndhjem og lagde til ved Gaarden Stein søndenfor Næsfet, hvor han laa nogle Nætter. Kong Sverrer var da inde i Kjøbstaden, og sendte fra sig Thorolf Rympe, Thjostar Svarte, Eynolf Haffesson og Havard Lax med en stor Skare, for at gjøre Jagt paa Magnus Konges Mandskab, om Leiligheden gaves til at besnære Nogle af dem. De kom frem paa en Gaard, som heder Langloar, hvor der er en Dal bevoren med Selier,¹⁾ som gaar ned til Søen, og i denne Dal lagde de sig. Magnus Konges Mænd bleve ei Birkebenerne vaer, førend disse kom lige paa dem. Magnus Konge var gaaen i Land, og agtede sig til Badstuen paa Gaarden Stein; men da han blev Birkebenerne vaer, ilede han hasteligen til Skibene. Der dræbte Birkebenerne næsten 30 Mand, som de kom over paa Landet. Men da nu Magnus Konges Mænd grebe til deres Vaaben og løbe paa Land, søgte Birkebenerne undaf saa fort de funde, fore efter dette Stykke Arbeide tilbage til Kjøbstaden, og berettede Kong Sverrer det.

Capitel 45.
Sverrers Brev-
sending til Mag-
nus Konge.

Efter dette lagde Kong Magnus ind til Holmen, og tøvede der en Stund; men Kong Sverrer rustede sig i Byen. Siden sendte Kong Magnus et Skib bort fra sig, hvorpaa Birger Gaur og Thrand Lyrta vare Styrmænd, for at hente en Bonde ved Navn Haffe og bringe ham til sig; thi hans Søn Eynolf var Kong Sverrers Hirdmand, som Kong Magnus vilde have til sig. Saaledes sendte han Brev ind til Byen med en Mand ved

1) Piletrær.

Cap. 44. Steinn, nu Gd. Steen. paa hvis Grund Næsfets (Bynæssets) Hovedkirke er opført, i sydvest for Throndhjem.

Lánglóar, nu Gd. Langlo, østenfor Steen i Nærheden af Gul-Elvens Udløb, i Bynæssets Sogn og Præstegjæld.

Cap. 45. Lyrta (en Variant har Hvida o: Hvita?). Formodentlig er saaledes den her forekommende Thrand Lyrta identisk med den fort forhen nævnte Thrand i Hvita.

Gaur, er formodentlig Navnet paa en Gaard, og kan i saa Fald neppe være nogen anden,

Navn Hedin paa Lade, hvori han satte det, at dersom han vilde frelse sin Faders Liv, skulde han komme ud til Magnus Konge og vorde hans Mand. Hedin farer til Byen og overgiver Eynolf Brevet. Han fandt Sagen betænkelig, gik med Brevet og flyede det til Kong Sverrer. Kongen læste Brevet og sagde derpaa: „Saa bringe mig Sligt; men vi skulle her finde paa et godt Raad; leed ham hid, som Brevet bar.“ Kongen lod skrive et andet Brev, hvori der stod disse Ord: „Dersom Du, Magnus Konge, gjør Hæse Meen eller Skade, da skal jeg lade dræbe Eilif Eplastang, Skrude-Eirik og Eindrid Slandra, fordi deres Sønner Thorer Knap, Ulf Kneri og Gunnar ere med Eder. De skulle saae sliig Dødsdag, som I giver Hæse, og dette skal Eynolf udføre.“ Nu soer Sendemanden med den Bæfled og overgav Magnus Konge Brevet. Da han saae dette, blev han vred, løb frem fra Skandsen med Brevet i Haanden og sagde: „det seer jeg, at de ville raade for, hvo der skal dræbes og hvo der skal beholde Livet, men ikke jeg.“ Nu toge Ulf, Thorer og Gunnar Ordet i denne Sag, bade Kongen formildes og meente han ei var Landet nærmere, om han lod en Bondefarl dræbe, tilføiende, at de ei vilde vove deres Fædres Liv paa Sverrers Indskab. Saaledes slap Hæse i Fred til sin Gaard.

Magnus Konge roede nogle Dage ind under Dren til Samtale, og Kong Sverrer gik ned fra Byen ham i Møde. Han tilbød Kong Magnus, at de skulde skifte Landet i to lige Dele, og begge være Konger, som Magnus Barfods eller Haralds Sønner vare. Derom blev meget talt; men dog blev der intet Jorlig af; thi Kong Magnus vilde ei indlade sig derpaa, da Mogle af hans Mænd raadede fra, Andre til. Saalunde skildtes de ad, og Magnus Konge roede med sit Følge under Holmen. Kong Magnus og hans Mænd holdt Raad, medens de laae under Holmen, paa hvad Maade de skulde gjøre Landgang mod Byen, og meente, at Sverrer Konge monne være træg til at gange ud af sin Træborg. De lode Tømmerstokke binde fast til Anker, hvormed de agtede at roe ind under Dren, og styrte Ankerne med Tømmeret over Bondehæren. Dette blev saaledes gjort i Stand, men kom ei til Udførelse, ligesom de havde mange sliige Forsætter, som ei prøvedes. Mandagen i Gavndagene,¹⁾ aarle om Morgenens, roede Kong Magnus ind til Dren til en Samtale, hvori de ophidsede hverandre indbyrdes. Birkebenerne eggede Magnus Konge til at han skulde lægge til ved Dren; Magnus derimod hidsede dem til at forlade deres Træborg og slaaes med ham paa Jlevold. Da sagde Kong Sverrer: „vi ville samtykke i hvad I nu begjærer,“ og saaledes blev den faste Aftale gjort imellem Kongerne, at de Morgenens efter skulde mødes paa Jlevold og der slaaes. Derefter roede Kong Magnus med sine Mænd tilbage til sin Flaade. Kong Sverrer lod nu sit Mandskab sige, hvad bestemt var, og bød sine Mænd gjøre sig færdig med Skriftegang og Vaabenrustning. Tirsdagen i Gavndagene, just som Solen randt op, lod Magnus Konge blæse i Luren til at lette og forlade Holmen. De fastede Teltene ned, roede ind til Landet og lagde sig under Berget udenfor Jla, hvor de stige i Land. Da havde Kong Magnus sit store Krigsskib, som blev lagt for Anker udenfor, men Skuder og smærre Skibe roede til Lands. Kong Magnus gik med alt sit Mandskab op til Steenberget, satte sig der og biede, indtil Solen kom høiere paa Himmelen, saa at de ei bestandigen havde den lige i Dinene; men da de havde tøvet der

Capitel 46.
Kongerne ruste
sig til Slag.

1) Gavndagene vare Bededage, kort førend Pintse, som holdtes til almindeligt Gavn for Aarets Afgørelse. De kaldtes og Gangdage, fordi Huusbonden gik om sin Gaard med Kors, Bievand og under Ben.

end Goven paa Thjemo ved Tønsberg, som i „den røde Bog“ skrives Gorn og Goorn.

Cap. 46. Treborgin (Træborgen), hvorefter se Nidaros 1 B. S. 204.

Jla, nu den ved Thronhjems vestre Side ved Seen liggende Forstad Jlen.

en Stund, ginge de ned og fylkede Hæren. Da gik Kong Sverrer ud af Træborgen, fylkede sin Hær og rykkede imod dem ud paa Volden, ganske nær under Berget. Kong Magnus havde opstillet sin Hird og sit Banner paa den Arm, som viiste mod Søen; thi der saae han Kong Sverrers Mærke for sig, som var baade stort og fagert. Under dette meente han Kong Sverrer selv var; men dette Mærke havde Gudlaug Stallar, og med ham vare Bymænd, Herredsmænd og Ledingsfolk. Derimod lod Kong Sverrer føre sit Mærke ovenom langs med Berget, hvor han ventede det skarpe Angreb, efter som ikke alle Magnus Konges Mænd vare komne ned af Berget. Magnus Konge havde sat en stor Skare til at falde Birkebenerne i Ryggen, og havde gjort Nikolaus Arneson, Kong Inges Broder, til Anfører for den. Kong Sverrer sendte ogsaa Mandskab fra sig imod dem, over hvilket Ulf af Laufnæs blev gjort til Hovding, og derfor kom Nikolaus's Fylking ikke Kong Magnus til nogen Nytte.

Capitel 47.
Kong Sverrers
Tale til sit Folk.

Kong Sverrer holdt en Tale til sine Folk, før Fylkingerne ginge mod hinanden, hvilken han begyndte saalunde: „Her er en stor Hær og vakkert Folk kommen sammen; men det synes nu, at vi have at stride med en stor Overmagt, da Magnus Konges Fylkinge stande over alle Marker, med gyldne Vaaben og dyrebare Klæder, og I vilde have vel gjort, om I bare begge Dele til Byen i Nævd. Seer nu, vakkre Gutter, to gode Ting at vælge iblandt, den ene at vinde Seier, den anden at dø med tappert Mod. Det gaaer nu ikke saalunde til her, som naar I vises til Skovs for at hugge Lømmer, saasom I skulle stifte Hug med Magnus Konges Løndermænd; thi er det ingen Skam saa Skjel, at tage og give store Hug. Her gjælder det som Skalden quod:

Det er ei som Kulved flevet,
Naar Jarl dræbes af gjæve Karl.

Saa sagde en Bonde, da han fulgte sin Søn til et Krigsskib og gav ham gode Raad med paa Veien. Han bad ham være rast og haard i Mandeproven; thi godt Ord lever længst efter Enhver, siger han. Eller siig mig, hvorlunde vilde Du forholde Dig, naar Du kom i Strid, og vidste forud Du der skulde falde? Han svarer: „hvad var da andet at gjøre, end at hugge paa med begge Hænder?“ Den gamle Mand sagde: „men om Nogen kunde med Sandhed si Dig, Du ei der skulde falde?“ Han svarer: „hvi skulde jeg da spare, at gange frem som bedst?“ Bonden gjenmælede: „i hvert et Slag, hvori Du stander, monne et af to ske: enten falder Du eller undkommer Du, og vær Du derfor djærv og modig; thi alt er forud laget af Skæbnen. Den som ei er feig,¹⁾ kommer ei til Hel, og den Feige kan ei undfly; men Faldet er værst i Flugten.“ End videre talte Kong Sverrer saalunde: „nu maae I og vide det, Birkebenere, at det er en slem Sag, at søge Naade hos Heflungerne: der er kun een Udvei, at stande som fastest og ei tilstede dem Fremgang; thi er det godt for Eder Birkebenere, at prøve Eders Sværd paa visse Vikværingers Lænder-Jndvolde. Vi have ført noksom vakkert og talrigt Mandskab til dette Slag, og om de have en overvættens stor Mængde, kunne de ei bruge den overalt; thi den største Deel af deres Mandskab er mere stiftet til Bryllupsfolk end Krigsfolk, og ere mere vant til Mjødrikke, end Krigsvæsen. Min Hird og mit Banner vil jeg lade føre mod Magnus Konges Banner; thi af hans Hird kunne vi vente den skarpe Strid og Anfald.

1) Feig er her i den Betydning: som ei har længe at leve.

Laufnæs, er rimeligviis Od. Lofnæs i Halmø Sogn og Fosnæs Præstegjæld i Rømedalen. Under Kong Sverres Tog igjennem denne Egn i Aaret 1178 har det ventelig været, at Ulf er bleven hans Mand.

Lendermændene derimod ville tage sig mere i Agt, og Bonde-Almuen, som med Tvang er slæbet hid, ændser aldrig hvo der falder, naar de selv blive usaarede; thi det veed jeg med Sandhed, at det er saa med alle Thrender, som Skjalden quod:

Jeg agter mig hiin No,
Hiin fagermundet Ingun,
Hvordan end Slaget monne gaa
Med Sverrer gjæv' og Magnus.

„Ganger nu raßt frem, vakkre Gutter, og Gud give os Lykke!“ Denne Tale blev Birkebenerne til stor Opmuntring og Fremstyndelse. De stolede paa Kongens Forsorg, trøstige Bink og Anelse om Slaget. Thorolf Rympe og hans Broder Karl Rjotlær¹⁾ valgtes selv 12te til at gaa i Spidsen af Fylkingen under Slaget.

Nu sigte Fylkingerne sammen, og strax blev det haardeste Slag. Intet Slag havde de før holdt med hinanden med saa talrigt et Mandskab, dog havde Kong Magnus langt flere Folk. Der hvor Sverrers Banner foer frem, fulgte hans hele Hird og alle hans Gæster, der seeg ogsaa Magnus Konges Fylking undas og blev strax kastet paa Flugt; men andensteds, hvor Magnus Konges Banner foer frem, rykkede Gudlaug Stallars og Bymændenes Fylking tilbage, saa den var nær ved at fly, og Nogle allerede paa Rasen.²⁾ Sverrer Konge sad til Hest, og da han saae sine Mænds uheldige Færd, ilede han mod dem og Freg høit: „hvi flye I? Snuer om og strider som bedst; see I ikke, at deres hele Hær flyer til Skibene; tager Mod i Brystet og forfølger de Flygtende uden at give dem Raft eller No.“ Da hans Mænd hørte dette og saae Kongen, toge de Mod til sig, og vendte sig mod Fienden. Da Kong Sverrers Hird saae, at Magnus Konges hele Krigsmagt flygtede, vendte de sig did hvor de saae hans Banner, og kom dem i Ryggen, hvorpaa der blev et stort Mandfald. Da sagde en Mand: „flyer nu, Magnus Konge?“ — „Jkke end,“ svarede en Anden, løb imod ham og gav ham Banehug. Denne Anden var Magnus Konge selv. Derpaa flygtede Kong Magnus med alt sit Mandskab uden det som dræbt var. Der faldt Philippus Arneson og Brynjolf Blanda, en Søn af Eindrid Jonsen. Ivar Galle blev haardt saaret, og medens de Flygtende forfulgtes, red Kong Sverrer ind paa Valpladsen, kom til Ivar, lubede sig ned paa Hesten og spurgte, om han meente hans Saar kunde læges, og bød ham Naade. Han svarer, at der vel var Haab om at hans Saar kunde groe til igjen, dersom en Læge var at saae. Jkke langt derfra laa ogsaa en Mand, haardt saaret, og det var Brynjolf, en Søn af Ralf Sendemand fra Færøerne. Han reiste sig paa Knæ, hug til Kongen med Sverdet og sigtede efter Halsen; men Kongen kastede Ranten af Staalhuen for, saa Sværdspejlsen faldt paa den; dog ramte Sverdet Dret, og gav Kongen en dygtig Skramme paa Halsen; men Kongen kastede sig af Hesten paa den anden Side af ham. Strax stode Sværd og Spyd saa tykt paa Brynjolf, at han med Nød og Mepe kunde falde. Der blev og Ivar Galle dræbt, saavel som hans Frænde Sigurd Skjom, der holdt ham under Skuldrene. Disse Lendermænd faldt paa Jlevold: Nikolaus Mondul Andreson, Jon Kula, Kolbein Gisleson og Erik Lok. Nikolaus Mondul var den stærkeste blandt dem alle; han havde Brynje og Brynjevoser, der vare saa trofaste, at aldrig Vaaben kunde bide paa dem. Han hug med begge Hænder og stod en Stund ene blandt sine faldne Mænd; men omsider blev han saa mødig, at han faldt om, hvorpaa Birkebenerne flættede Brynjen af ham og dræbte ham. Kong Sverrer fik Magnus Konges store Langfib tilligemed mange andre Skibe. Birkebenerne

Capitel 48.
Slaget imellem
Kongerne Sver-
rer og Magnus.

1) Rjotlaar. 2) Flugten.

løbe ombord i Skibene, forfulgte dem, og toge ude ved Digermulen Eindrid Kalfsson, tillige med 30 Mand, som de skjænkede Liv og Fred; men Eindrid undkom op paa Land. Et andet Skib toge de indenfor Raubaberg, og to Røst-Skibe ude ved Stad. Nikolaus Arneson foer med sin Skare ud efter Gaular-Aasen, og saa ud til Stein, hvor de fik nogle Skuder; men en stor Deel af Magnus Konges Følk foer Landeveien. Kong Magnus selv foer sør til Bergen med det Mandflab, som var tilbage, og Bergensmændene toge vel mod ham. Der holdt han Thing, og Bymændene bade ham tøve der, yttrende den Formodning, at Kong Sverrer monne komme der snart, hvorhos Bymændene tilbød at værge Byen med ham. Siden lod Magnus Konge tage alle KjøbmandsSkibene, som vare i Byen, og lægge ud fra Holmen over til Munkebryggen, og bandt Skibene saa tæt til hverandre mellem Bryggerne, saa at man kunde gaae tværs over Vaagen. Da sagde Kongens Raadgivere til ham, at det var uraadeligt at tro Bergensmændene saa vel, og stænge sig og Skibene inde i Vaagen. Efter dette foer Kong Magnus bort sørpaa langs Landet, og siden til Danmark, hvor han besøgte sin Frænde Kong Valdemar, og dvælede hos ham en Stund.

Capitel 49.
Om Sverrer og
Bøndernes
Tide.

Kong Sverrer foer om Sommeren nordensfra og kom til Bergen næste Dag sør Peters- og Pauls-Messen. Han gav alle Bymændene Naade og Fred; de toge igjen sømmeligen mod ham efter deres Pligt, og nu lagde han hele Landet under sig. Lendermændene holdt Raad imellem sig, hvad enten de skulde helst fare mod Paal, Magnus Konges Lendermand, eller og til Bergen. De kaarede at fare mod Paal, og overumplede ham om Morgenens, saa Paal ikke mærkede til nogen Ting, før end han hørte Krigsluren udenfor. Paal og hans Mænd laae i deres Senge, da Birkebenerne kom, og hine ventede mindst disses Ankomst. Paal med Sine sprang op, fastede Teltningen ned og værge sig vel, saa der blev et stort Mandfald. Der saldt Paal Andreson, og mange Mand med ham. Den samme Vinter hendte det sig den anden Uge i Langefasten, Natten efter Mandagen, at Sverrers Vagtmænd bleve mange Langskibe vaer, som roede ind i Vaagen. Der var reist et Banner paa et af Skibene og de hørte megen Vaabenbrag blandt Krigsfolket. Vagtmændene lode strax Luren synge, og nu blev der en stor Braaf i Byen af Birkebenerne, da det Rygte strax foer om, at Magnus Konge var kommen der med sin Krigsmagt. Mange klædte sig paa i en Hast, Nogle væbnede sig, Andre ikke; men alle flygtede, Nogle til Kirker, Nogle op paa Fjeldet, Nogle en anden Wei ud af Byen. Kong Sverrer var da gaaet fra sit Herberge ud paa Svalen, og da den første Lyd af Krigsblæsten kom sør hans Øren, sagde han: „nu beskytte os Gud og den hellige Kong Olaf.“ Derpaa løb han ned i Gaarden og ind efter Strædet; men traf paa ingen Mand sør han kom op til Nonnesædet, hvor en Bønde kom ham ridende imøde. Kongen bad Bønden om Hesten; men han gjorde Indvendinger og vilde ikke overlade den. Men saa meget var det Kongen om at gjøre at saa Hesten, saa han sagde med Vaaben at vilde tage den, om han ei paa anden Wei kunde faae den. Saa nødvendigt var det ham da at komme til at ride, saa at han maatte klammes og trætte sig til en Ride-Hest, som han ellers ikke uden Nødvendighed sør Guld eller Sølv vilde ride paa; thi ofte sagde han siden, at aldrig havde han redet paa en værre Hest. Dog red han paa den op til Alrekstad, hvor han foresandt nogle Birkebenere. Medens de biede der en Stund, kom Birkebenerne op fra Byen 2, 3, 6 eller 7 sammen. Da kom

Cap. 48. Munka-bryggja (Munke-Bryggen), var uden Tvivl beliggende nedenfor Munke-lif Kloster paa Nordnæs.

Cap. 49. Nunnusætr, nu Lungegaarden ved Bergen, see 2 B. S. 85.
Alrekstadir, Gaarden Alrekstad sammesteds, see 1 B. S. 81.

tillige det Rygte, at det var Bondehæren; men ikke Magnus Konges Hær, og der vare Vørfser, Østersingerne og Nordhorderne. Deres Anfører var Jon Kutiza, og de havde roet over paa Skibe ved Jons-Bryggen. Der ginge de op, opstillede strax deres Fylking paa Jonsvoldene og kom næsten ganske ind til Vaags-Bunden, uden dog at gjøre noget Indfald i Byen. Med en Deel af deres Mandskab landede de ude paa Holmen, ginge op udenfor Krist-Kirkegaard, blæste i Krigsluren og gjorde Krigsraab; Nogle løbe ind i Kongsgaarden, men fore dog ikke modigen frem. Fordi det nu var mørke Natten, saa at Birkebenerne ei kunde see deres Krigsmagt, flygtede de for dem; men om de havde vidst hvad Mandskab det var, da monne de i en Fart have jaget dem fra sig; thi dette var en mindre Deel af Bondehæren, end den, som var over paa Jonsvoldene. Da nu Kong Sverrer havde faaet fuld Visshed om at det var Bondehæren, og ikke Magnus Konges Folk, lod han kalde alle sine Mænd, som der vare komne, sammen, og bad dem vende tilbage til Byen, sigende, at deres hele Mandskab snart monne samles, naar de hørte hans Luur Andvake.¹⁾ Han ansaae det for rimeligt, at meget Folk var løbet i Kirker, eller fljult sig her og der i Byen, men alle monne ville til ham, naar de kunde komme. Medens Kongen søgte ned til Byen, samlede Mandskabet, og da var det i Dagningen; men da han kom til Olafs-Kirken, lod han blæse i Andvake og reise Mærket. Der havde været mange Birkebener i Olafs-Kirken, Kors-Kirken, Nikolai-Kirken og Steen-Kirken, som alle kom til ham, foruden Mange fra Byen. Derpaa fylkede Kongen sin Hær ned ved Alle-Helgens-Kirke og talede til Mandskabet. Han bad dem gange djærveligen i dette Slag; „thi Bønderne ville fare saa meget værre deri, end vi, som de ere flere tilsammen.“ Da sagde Birkebenerne alle som een Mand, at de ønskede den Mand aldrig maatte trives, som ræddedes for Bondehæren, reiste derpaa Krigsraabet, løbe ud af Fylkingen og ud paa Voldene mod den opstillede Bondehær med Raab og Skrig og heftig Ophidsen. Da nu Bønderne saa mod Dagskjæret, at Kongens Banner vaiede høit over dem, paafom der dem strax en Rædsel, og den Ene fljød den Anden for sig, og da Birkebenernes Vaaben dernæst dundrede paa dem, vendte den Deel af Bønderne, som fremmest stod, sig først paa Flugt, og siden Alle, En efter den Anden. Nu forfulgte Birkebenerne dem med Hug og Slag, og hug dem ned som Slagteqvæg. Nogle Bønder flygtede til Skibene, Andre kastede sig i Havet, og Mange omkom, men Nogle bleve tagne op af Sundet. Birkebenerne forfulgte dem til Stranden, og da saaledes den første Skare var jaget paa Flugt, vendte Kongen sig om til Jonsvoldene, og drog derpaa indenfor Vaags-Bunden til Byen. Der kom mange Bønder til ham, og han gav dem Alle, der overgave sig i hans Vold, Liv og Fred. Kongen gik ud igjennem Byen, og hilsede alle Hovedkirker andægtigen. Da var det bleven lyst af Dagen. Jon Kutiza var ikke gaaen i Land fra Skibene; thi han var gammel Mand, svag, og tungfærdendes. Bønderne roede strax ud af Vaagen, da de kom ombord paa Skibene, og glædest var han, som først kom bort. Folk syntes, som sandt var, at aldrig flætttere Tog var gjort end dette, saa stort et Mandskab, som de havde.

1) Stedse vaagen, aarvaagen, andvaagen.

Vorsar (Vørfser, see 1 B. S. 114), Austrøyingar eller Østrøyingar, Beboerne af Øster-Den, Nordhordar, Indbyggerne paa Nordhordland, see 1 B. S. 50, 114.

Jónsbryggja, nu Smørð-Almindings Brygge, og Jónsvellir (Engen), see 2 B. S. 442.

Olafs-kyrkja (Domkirken), Kors-kyrkja (Korskirken), Nicolás-kyrkja (Nikolai-Kirke), Stein-kyrkja (Steenkirken) og Allraheilagra-kyrkja (Alle-Helgens-Kirke), see Bergens Beskrivelse af Eagen og Fos S. 34 ff. og foran i 2 B. S. 85.

Capitel 50.
Bøndernes For-
lig med Kong
Sverrer.

Strax efter foer Kong Sverrer med en Skude-Glaade sørefter langs med Landet, ind til Hardanger og vide om paa Hordaland, hvor han indgif Forlig med Bønderne og tog Tiggeld af dem; thi mange Sønd-Horder havde fulgt Bondehæren. Dorser og Nord-Hor-der stævne de han ogsaa til sig, og Mange indgif Forlig; men Mange flygtede øster til Viken, for at opsoge Magnus Konge, om de kunde finde ham. Den Vinter var han i Danmark hos sin Frænde, Kong Baldemar, som gladeligen modtog ham. Magnus Konge havde sat alle sine Mænd i Sysler omkring i Viken, og tog deraf Skat og Skuld. Orm Kongebroder var med nogle Lendermænd som oftest i Viken, men Nogle var i Danmark hos Magnus Konge, og Alle havde samtlige en stor Mængde Ffolk. Da det leed hen i Lange-fasten, søgte Orm Kongebroder og de øvrige Lendermænd med deres Krigsmagt sørefter Magnus Konge i Møde. Kong Sverrer sad i Bergen indtil det leed til Paaske, og gjorde sig derpaa reiseferdig med stort og vakkert Mandskab. Han havde og store og stærkt bemandede Skibe. Da sagde Kong Sverrer til sine Mænd: „nu haver jeg alle Magnus Konges Lendermænds Trofskab i min Pung, undtagen Nikolaus Rufungs.“ Meningen af disse Ord var, at alle Magnus Konges Lendermænd havde sendt Kong Sverrer Brevbreve, og søgt deri hans Naade og fuldkomne Venfskab, og disse Breve havde Kongen i sin Pung.

Capitel 51.
Om Kongernes
Møde og For-
handling i Salt-
esund.

Kong Sverrer foer fra Bergen noget efter Paaske-Algen østerefter langs med Landet, og overalt hvor han foer frem, gif Ffolk et gladeligen under ham. Da foer han øster til Viken, hvor han tog al Skuld og Udbredsel og Alt hvad han af Bønderne kunde forlange. Da han spurgte at Magnus Konge var sør i Danmark med sin Krigsmagt, søgte han østerud langt ind i Viken, og lagde sig ved Spjør i Saltøsfund. En Dag gif Kong Sverrer op paa et Berg paa Den til sine Vagtmænd, og de saae en Mængde Seil komme seilendes fra Østen. Da sagde Kongen, at det monne være Krigsmænd, og befalede at støde i Luren for at kalde Mandskabet sammen til Landgang og Samtale. Derefter tiltalte Kong Sverrer sine Mænd saalunde: „Magnus Konge farer med sin Hær imod os, og det synes mig at vi Virkebenere have med en stor Overmagt at gjøre, med Hensyn til Mængde af Ffolk. Endog vi have meget Ffolk og trofast i Slag, behøver jeg at tage Raad af Eder, forstandige Mænd, nemlig Havard Jarlsfon, eller Ulf af Laufnæs, eller Ulf Fly, eller andre forstandige Mænd i vort Følge, hvad enten vi skulle gaae i Slag mod Magnus Konge, eller undrømme Nord i Landet; thi der have vi Venner, men her ingen. Lader os nu med Guds Bistand tage en god og hastig Beslutning.“ Da svarer Havard Jarlsfon: „min Mening skal jeg snart lægge for Dagen: lader os gange ud paa vore Skibe, kaste vore Telte ned og roe ud af denne endeløse Bugt; lader os reise vore Master og seile undaf nordefter, og ei slaas her med Magnus Konge og hans Overmagt; thi Landsfolket her er os utro, og forlade vi her vore Skibe, vil det gaae os værre end de fletteste Hedninge-Ffolk; thi her er ikke Livs Haab for Nogen, som kommer i Heflungernes eller Vikværingernes Hænder.“ Denne hans Tale fik lydeligt Bifald; Alle syntes vel om dette Raad, og nu roede de ud af Havnen. Neppe havde Virkebenerne heiset deres Seil, førend Magnus Konges Skibe løb imod dem sendesfra ud af Sundet. Først fore Heflungernes Skuder og lette Skibe Virkebenerne paa Skudvidde nær, men torde ei fæste sig til de store Skibe, eftersom Intet syntes rimeligere, end at det her vilde komme til Slag. Eyolf Haffesson styrede en Skude, som hedte Rævinden, og han

Cap. 50. Hardánger, Hardanger, see 1 B. S. 110.

Cap. 51. Spjør, nu Den Spjer, en af Hvaløerne (Hvalir) i Borgeshøsfel. Imellem denne og Lóndir, nu Loner eller Vester-D, er det lange, smale Sjælsbøsfund, ford. Saltøjjarsund, som man har forverlet med et andet Sund af samme Navn i Vette-Herred i Bahus-Lehn, see Saml. t. d. R. F. Spreg og Historie 1 B. S. 277.

besteg Ulf Fjls Skib og bandt Skuden bag efter det. Paa Ulfs Skib var Paul Fliba, en Søn af Nikolaus Rufung, og han var endnu et Barn af Alder. Birkebenerne havde fort før taget ham til Fange tilligemed hans Fosterfader. Ejolf løb hen til Gutten, tog ham i Fanget, og løb ned med ham i Skuden, hug Touget over mellem Skibene, og stødte Skuden fra Skibet, hvorpaa Magnus Konges Mænd modtog ham, og Nikolaus Rufung fik sin Søn igjen. Paa begge Sider roede de og seilede paa eengang; men Magnus Konges Storskibe kom ei saa nær, at deres Skud kunde naae, dog bleve paa begge Sider Nogle saarede, og Nogle faldt. Ifke Fortede der paa Lurer og ophidsende Ord. Kong Sverrer gik ombord i en liden Farkost, roede til sine Skibe, og oplagde Raad med dem. Han bød dem fire paa Seilfjødene, og dreie af i et trangt Sund mellem Nerne, og saa gjorde de. Kong Magnus derimod styrede midt i det store Sundeløb og lagde ikke Mærke til, at Birkebenerne havde dreiet af ud mellem Nerne, førend hans Storskibe vare i en Fart komne forbi det Sund, hvorigjennem Birkebenerne vare løbne ud. Magnus Konge havde da Skibet Skjeggen, som var 26 Rum, og det gik seent for dem at fire Seilene, og end senere at ro tilbage. Andre Skibe roede hen til ham, og efter en Samtale besluttede de at seile deres Vej; men af Magnus Konges mindre Skibe, og dem som vendte tilbage, toge Birkebenerne 2, hvoraf den ene var en Snekke, hvis Styrmænd hedte Andres, og en Skude, og de dræbte hvert Mands Barn, som vare paa begge Skibe. Kong Sverrer seilede havlede nord over Folden, og foer saa fort han kunde, indtil de kom til Bergen, just i Ugen før Pintsedag, og der tøvede han en Stund. Magnus Konge foer ogsaa stundeligen østfra gjennem Viken, og han blev modtagen af Alle med Glæde. Han kom til Tunsberg, hvor han tøvede kun en kort Stund, og vendte sig derpaa nordpaa med en ustyrtelig Krigsmagt. Han foer nu Dag og Nat nordpaa efter Kong Sverrer, og de laae kun i Havn, naar de havde Modvind.

Næste Søndag efter Pintsedagene var Kong Sverrer i Bergen med sin Hær, og alle hans Skibe laae ved Bryggerne færdige og udrustede med Krigsfjærme. Den største Deel af Mandfæbet sov paa Skibene, men Nogle laae oppe i Byen. Kong Sverrer stod strax op ved Solens Dpgang, og gik først op paa Bakken til Olafs-Kirken, og siden til sine Bagtmænd. Da saae de en Skude roe søndenfor Nordnæs ind til Baagen, som lagde ind til Holmen, og hvis Mandfæb strax løb op paa Land. Kongen vendte sig ned imod dem, og kjendte at det var hans Speidere. Saasnart de mødtes, og havde hilset hverandre, fortælle de Kongen den Tidende, at de havde seet Magnus Konges Seil, og ikke mindre end over 30, som just nu seilede søndenfra over Hardsø. Da svarer Kongen: „os alt for nær!“ raabte derefter paa sin Luursvend, og bød ham blæse saa fort han kunde. Strax gik Kongen ombord paa sit Skib, lod Teltene nedtage og roe ud paa Baagen. Det samme gjorde alle hans Mænd, og Skibene lagdes sammen i Baagen. Derpaa holdt Kongen denne Tale til sit Folk: „Brat monne nu Magnus Konge komme imod os med sin Hær, og han haver, som I monne have spurgt, mere end 30 Skibe, medens vi ikke have mere end 16. Nu synes det Eder vel ikke rimeligt at staaes mod saa stor en Hær; men i andet

Capitel 32
Kong Sverrers
Tale og Raad.
flg.

Foldin, den ydre Deel af Christiania-Fjorden, 1 B. S. 111, 209.

Cap. 52. Olafs-kyrkja á Bökkum (paa Bakken), paa Nordnæs i Bergen, Bergens Westr. af Eagen og Fos S. 42.

Hólmr, Holmen eller Kommunen i Bergen, see 2 B. S. 83, 142.

Hardsær eller Hardsjór, d. e. Søen i Hordaland, derved forstodes ikke alene den nuværende Hord-Fjord — der for en Deel danner Grændsen imellem Sønd- og Nord-Hordaland — men ogsaa dens Fortsættelse mod Sydøst imellem Høfteren og Kirteren i Syd, og det nordenfor liggende Framnæs med høiliggende Der, eller Os Sogn i Nord, nemlig den nu saafaldte Bjørne-Fjord, hvis Fortsættelse mod Øst indtil Refnastrend kaldtes Strindar-fjórdr, nu Strande-Fjord, (ifølge Dipl. fra 1386).

Fald er der ikke andet for os end at flygte Nord i Landet. Nu vil jeg søge Eders Raad, om I ville staaes med det Mandskab vi have, eller og fly undas. Men den Stund syntes mig vort Folk værst faret, da vi havde taget Flugten ved Hattar-Hammer indtil vi vandt Seier ved Hirtebro. Nyligen flygtede vi for Magnus Konge øster i Viken, og det tænker jeg, at om vi nu atter fly uden at bove en Dyst, vil der kun stande liden Skræk af os.“ Da svare mange Mænd, at de vel havde større Lyst til at fly undas; men bade dog Kongen raade, dog var der megen Knurren i Hæren over at de skulde staaes med Overmagten. Høit sagde da Kong Evert: „i Guds og den hellige Kong Olafs Navn rustet Eder! saa vist som jeg vil staaes med Kong Magnus, og ikke lade mig længer jage langs Landet; endstjendt her er stor Forskjel paa Mængde af Folk, have vi dog saa store, med Folk og Baaben saa vel udrustede Skibe, saa Heklungerne vel skulle mindes, før vi stilles ad, hvorlunde Birkebenerne kunde svinge deres Sværd; lader dem nu saa samme Prøve som før i vort Møde, at de maae hope tilbage paa Hælen. De ere gjerne hvasse som Knive i Førstningen; men blive stedse udrygere jo haardere det gaaer paa, hvorimod I ere desto kjæffere og skarpere, jo større og langvarigere Prøven er. Det kan jeg og sige Eder, at i deres Hær vil vist hver anden vorde fremt, naar de see, at I vende Eder mod dem, og mange flere monne hellere ønske at fly, end gange under Eders Baaben. Nu venter jeg, at vi skulle bære Seieren med os fra dem, og sjelden er det blevet til Løgn, som jeg har sagt Eder, saa ofte det blev vor Lod at møde vore Fiender. Det er nu som før, at vor Trøst som alle Andres, hviler paa Gud og hans hellige Mænd, og ei paa Mængde af Folk. Nu syder jeg min Sag til Gud den Almægtige, den hellige Kong Olaf og den hellige Sunneste, og beder at dette Møde mellem Magnus Konge og mig maa saa saadant Udfald, som Gud veed monne svare til vor Sags Betsæffenhed.“ Denne Tale blev optagen med lydeligt Bisfald og Folket udbød i de Ord: „Gid Du maatte sige det, Konge, med den heldigste Mund! Aldrig svigte os Dine Ord, naar Du lovede os Seieren. En Ridning være den, som ei heller vil staaes saa godt han formaaer, og falde som Mand, om ikke anderledes kan være, end fly med Feighed og Rædsel.“ Da sagde Kongen: „haver nu stor Tak af Gud, saa og af mig for dette Svar, og værer uryggelige mod vore Venner. Lader os nu roe imod dem fra Byen og hver lægge sit Skib saa langt frem, som han har Mod til; men ei vil jeg lade Skibene binde sammen.“ Derefter roede de ud forbi Nordnæs og biede der en kort Stund, førend Magnus Konges Skibe seilede søndenfra Hvarfsnæs forbi, og snart nærmede de sig Baagen. Derpaa lode de Seilene i en Fart falde, og da lod Magnus Konge Folket ved Luren sammenfalde til en Samtale og Skibenes Samlag, og talede saalunde:

Capitel 55.
Magnus Konges
Tale til Folket.

„Nu kunne vi see Birkebenernes Skibe, og nu er vel Lykken os saa gunstig, at vi naae Slag med dem, endstjendt de længe have ladet sig jage af os. Men hvad skulde det vel nytte at ophidsse til Angreb mod Birkebenerne dem blandt vore Mænd, om Noget findes, der ei ville mindes Tabet af sine Frænder, som Birkebenerne have sældet, eller den Møie og Besvær, som de os have tilføiet? Nu synes forhaabentligen Alt at stille til, at de monne lide samme Lod og Skade i deres Flok, som vi have tilforn maattet taale af dem. Dog er der den Ulighed i vort Forhold til dem, at vi have mod dem gjæve Mænd og vakkre Gutter; men de derimod ifkun Tyve, Ransmænd og Røvere af Trælles og Tiggeres Art, som Gud vilde styrte! Endstjendt vi nu ei tilfulde hevne vore gjævere Frænder, om vi end dræbte

Hattarhamar ved Throndhjem, see foran S. 22.

Hirtu-brú, Herte-Brø, see S. 24.

Nordnes ved Bergen, see 2 B. S. 117.

Hvarfsnes, Nvarven ved Bergen, see 2 B. S. 199.

dem Alle, saa ere vi dog angerløse om saa feer. Denne min Villie vil jeg gjøre Eder vitterlig, at Ingen af mine Mænd være saa djærv at give en eneste Mand Liv og Fred. Vi have her overmaade talrigt og vakkert Folk; thi lader os gjøre det første Anfald mod dem saalunde, at det andet ei behøves. De have lidet Mandskab, og Gud være lovet, at deres Livs Ende-Dag nu monne være kommen. Lader os lægge saa tæt med Skibene ind paa Dlafss-Suden, som der er Rum til, og den Stund denne er ryddiggjort, tænker jeg Modet forgaaer dem, som ere tilbage. Men vore Skuder og lette Skibe skulle fringsætte dem, og lader saa intet eneste Skib slippe bort.“ Da sagde Orm Kongebroder: „det er mit Raad, at vi i dette Stridsmøde berede os paa, at Birkebenerne i et haardt Angreb ville vende sig imod os, endstjøndt de have mindre Mandskab; thi er det især nødvendigt, at Enhver gjør sit Allerbedste. Være det mit Raad, at rydde først alle deres Skibe som ere de mindste, og vi lettest kunne angribe; thi jeg venter ikke, at de saa let roe os undaf med Storskibene.“ Endstjøndt nu Orm talede dette, raadede dog Kongen. Magnus Konge havde Skjeggjen paa 26 Rum. Orm Kongebroder havde Graagaasen; Narfe fra Saaftad og hans Frændes Steinsinn havde Hovedbussen paa 25 Rum, og disse 3 lagde sig mod Dlafss-Suden. Med Magnus Konge vare ogsaa: Asbjørn, en Søn af Jon fra Thjørn, Nikolaus Kufung, Paal Smaatsle, Jon og Munan, Sønner af Gaut fra Ornæs og mange andre gjæve Mænd. I Alt havde de 32 Skibe. Derpaa gjorde de sig i Stand til Angreb; Birkebenerne roede indenfra Baagen ud imod dem, og de mødtes nordenfor Nordnæs.

Capitel 54.
Kongernes Slag
ved Nordnæs.

Med Kong Everters vare disse Lendermænd: Ulf fra Løvnes, Ulf Fly, Haavard Jarlsøn, Baard Guttormsøn, Ivar Silke. Dlafss-Suden, som Kong Everters styrede, var paa 25 Rum, og vel bemandet. Gørnen, som Gudlaug Bale havde, var paa 25 Rum, Haarkniven som Gjesterne havde, og Audbjørn styrede, var paa 23 Rum; Huuskarlene havde Gjordefollen, og den styrede Asgeir Hamarsfalle. Birkebenerne havde mange Storskibe. I Slaget selv foer Dlafss-Suden yderst; 9 Storskibe lagde sig udenbords om den, og dette Slag var baade haardt og langt. Magnus Konges Mænd trængte haardt ind paa Dlafss-Suden og bare paa den Stene, Skud og Spydstik; men fordi de stak Stavnene til, kunde de ikke komme til at hugge. Saa mange Baaben regnede der ned, at af 3, som vare i hvert Halvrum paa Dlafssuden, stod kun Een opreist, og sammesteds Ingen. Da Magnus Konges Mænd havde forbrugt Stene og Skudbaaben, og agtede at entre, grebe Birkebenerne til sine Skudbaaben og ophidsede hverandre til Bærg. Da reiste sig mangen En, som før var falden for Steen og Skud, Enhver gjorde sit bedste, og et alhaardt Anfald. Everters Konge, som var iført en hvid Hætte-Kappe, der var vel foret, og havde et rødt Skjold, sprang op paa Lemmerfjærmen og ophidsede sine Folk. Da han vendte sig om, saae han Gudlaug Stallar ligge paa Bagbords-Siden af Dlafss-Suden med sit Skib paa 25 Rum; men som han ikke havde lagt længere frem end til det bagerste Øserum. Da raabte Kongen til Gudlaug, og bad ham saae Skam, som med et 25 Rums Skib ikke lagde sig længere frem. Gudlaug svarer, at han ei maatte raade for sine Folk. Da tog Kongen en langkastet Spade, stak den ind i Skibets Forbov, og befalede sine Mænd at hale det frem langs med Dlafss-

Cap. 53. Sástadir, Saaftad paa Hedemarken see foran Cap. 16.

Thjørn, nu Den Thjørn i Bahuus-Lehn, see Ráuriki 1 B. S. 63.

Aurnes eller Ornes, nu Ornæs i Hafslo Præstegjæld i Indre-Sogn, et gammelt Herdingesæde med en indtagende Veliggenhed og rigt paa Oldtids-Minder. Ogsaa til Ornæs henlægger Traditionen Scenen for Hagbards og Signes ulhykkelige Kjerlighed. Her er Hagbards (Hagbards) Houg, en Gravhei 160 Skridt i Omfreds, og Signes foregionne Fader Ragnvalds (Ragnvalds) collossale Gravhei, 196 Skridt i Omfreds, og her viser man Mesalen eller Signesal, hvor hendes Jomfrubur skal have staaet o. s. v. See om denne Gaard Kraft Norg. Vestr. IV. 777, 824.

Suden. Saa gjorde de, saa at Gudlaugs Skib rak frem til det forreste Øserum. Kort efter saaes ingen Mand paa Gudlaugs Skib fremmenfor Masten som jo blødt. Denne Strid blev haard og folkespilbende. Gjæsternes Høvding, Aubbjörn, lagde sig mod Magnus Konges Gjæste-Skib, og der var blevet gjort stort Ord af, hvor djærvveligen de sloges, uden at nogen Mand kunde vide, hvo der havde Overhaand.

Capitel 55.
Om Halvard
Gæle.

Der var en vifværst Mand, som hedte Halvard Gæle, der Fjød bedst af Alle. Den Dag Fjød han en Piil mod Magnus Konges Skib, som fløi over Skibet, derpaa Fjød han en anden ind i Skroget, og en tredie under Kjelen. Da sagde en Mand til ham: „bedre Skud gjorde Du i Sommer, da der var sat Sølv for hver den som bedst Fjød, da vandt Du Sølvbet og viste Din Færdighed. Nu var det dog mere nødvendigt at Fyde beent og væрге Kongens Liv.“ Han svarer: „tyffes Du ikke jeg haver Fudt rigtig?“ Da sagde hiin: „der er ingen Mand paa vort Skib nu, der Fyder saa jævnt ulige som Du.“ Derpaa tog Halvard op 12 Pile, Fjød mod Magnus Konges Skib og traf hver Gang sin Mand. Saaledes Fjød han indtil der var ei flere. Da Tylsten var opbrugt, lagde han Buen under sin Fod og brød den i sender. Kongen sagde til ham: „hvi soer Du nu saa med Din Bue, end trænge vi til samme Hjælp som før.“ Halvard svarer: „Skud nok haver jeg løsnet med mine Hænder, men end skal jeg væрге mit Rum saa godt som nogen Anden.“ Derpaa tog han Sværd og Skjold, gif til Skibsbordet, og sloges nu som allerbedst.

Capitel 56.
Magnus Konge
saares og Hæl-
lungerne fly.

Da Slaget var paa det heftigste, og Folk ikke syntes vide, til hvilken Side Seieren vilde boie sig, gif Kong Sverrer frem paa Dækket, lagde Baabnene fra sig, faldt paa Knæ, holdt Hænderne mod Himmelen og sang Seqventse-Psalmen, *alma chorus dei*, indtil Enden; men holdt ikke Skjoldet for sig imidlertid. Strax efter fæde det, at Magnus Konge gif frem paa sit Skib, og sloges i Forrummet med største Hefstighed. Han gif Birkebenerne saa nær, at han sprang udenbords med den ene Fod for at kunne naae en Mand med sit Sværd; men Birkebenerne kjendte ham paa Klæder og Baaben, og Fjøde paa ham Skud i Skud. En Mand vendte Sværdet mod ham, der ramte Bristen og gif tværs igjennem den. Kongen vendte sig i en Hast for at undfly; men han gled med den anden Fod paa Tællien som var blodig, og faldt baglænds. Dette saae Birkebenerne, og strax reiste de Seiers-Skrig. Da sagde Drm Kongebroder, som laa nærmest Kongens Skib, til sine Mænd: „hvad betyder dette Skrig?“ Da svarer en Mand høit: „der faldt nu Kong Magnus.“ Drm udbød nu: „saaledes monne Landet nu være Fiftet mellem dem, kap Skibstrougene, og roe undaf saa fort I kunne.“ Dernæst flygtede Asbjörn Jonsen, og derpaa En efter den Anden. Magnus Konge sprang op i en Fart, raabte strax at de ikke maatte fly, da ham Intet fæde.“ Men ingen lod til at høre det; de løste Skeggen fra Dafs-Suden og roede bort. Men Birkebenerne fastede Stavnleer i Høfda-Bussen, og ryddiggjorde den langs Stavnene; kun Steinsinn stod alene tilsidst i Stavnne og værgede sig mandigen. De kunde ingen Bugt saae med ham førend de toge en Bom foraa i Stavnne, og sloge ham dermed; der faldt han med stor Tapperhed. Mange Skibe blottede Birkebenerne der for Mandskab; men der faldt og Mange af deres Egne, hvorimod hele Magnus Konges Hær tog Flugten med ham.

Capitel 57.
Om Drm Konge-
broder.

Drm Kongebroder landede over paa den anden Side i Grafdal; thi han havde et stort Skib, som var tungt under Aarerne. Der gif Drm op paa Land med alle sine Mænd. Birkebenerne toge Skibet med Alt hvad derpaa var, og Somme søgte op paa Fjeldet efter

Orm, som var tung paa Joden, og lod sig lede af 2 Mand. Da nu Orm hart forfulgtes af Birkebenerne, fastede han fra sig en tyk Pengepung, som var bunden fast ved hans Bælte, og lod Sølvet løbe ud. Nogle Gjæster fore ham nærmest blandt Birkebenerne, og disse sankede Sølvet op, hvorved de forsinkedes en Stund, saa Orm fik Forsprang op paa Jeldet, og saaledes skiltes de ad. Kong Sverrer gav Gjæsterne mange knubbede Ord, fordi de havde ladet Orm undslippe, medens de krøb om i Krattet efter nogle Sølvpenge. Birkebenerne orkede ikke at forfølge de Flygtende langt, saa saarede og forslaaede vare de. De toge i Alt 18 Skibe fra Magnus Konge, og førte dem med sig ind til Byen. Der finge de og meget Bytte; thi Magnus Konges Mænd havde paa den Tid Overflod af løs Formue. Da tøvede Kong Sverrer i Byen en Stund, og bestikkede sine Mænd til Skibsstyrere paa de samme Skibe, som de havde taget fra Magnus Konge. Han lod og holde Speidere sørefter for at fornemme Magnus Konges Færd.

Efter Slaget foer Magnus Konge sør til Stavanger, og der samledes meget af hans Mandskab, som var tilbage. Saavidt det kunde vides, regnede man at der ved Nordnæs paa begge Sider vare saldne 300 Mand. Biskop Erik i Stavanger tog vel imod Magnus Konge, og eggede ham meget til at vende tilbage til Bergen, da han ansaae det for troligt, at Birkebenerne ei vare vel beredte til Slag. Kongen syntes vel om dette Raad, og Biskop Erik kaffede alle de Folk han kunde saae, samt bemandede et Langskib med sine Huuskarle. Selv foer han ogsaa med Magnus Konge, som tillige fik meget Mandskab fra Herrederne, og foer siden saa Dage efter nord til Bergen, hvilken Vej han i største Skynding lagde tilbage. Eyolf Haflason laa ude paa en Skude for at speide; men mærkede ikke til Noget, førend de saae Magnus Konges Hær i Sundet for sig. De talede nu mellem sig, hvor uforsigtigen de havde roet, og Eyolf gav det Raad, at de skulde helst roe frem i Sundet, og lade som de vare Hekklunger. „Lader os roe beent hen til Magnus Konges Skib, som om vi havde en Nyheds-Tidende at bringe dem.“ Hekklungerne troede nu virkelig at det var deres Mænd, som vilde bringe Kongen en eller anden Tidende, eftersom de stævnebe beent did; men da de kom nærmere, kunde de som forrest vare kjende, at det ikke var deres Mænd, sloge derefter deres Tælte ned og roede efter dem. Birkebenerne lagde sig haardt paa Aarerne, og roede sørefter ud af Sundet. Hekklungerne roede efter dem alt hvad de kunde, og det Skib, hvorpaa Erik Biskop var, kom dem nærmest. Der var og mange Præster med; men endskjøndt de vare Birkebenerne lige i Hælene, kunde de ei naae dem. Da nu Erik Biskop saae, hvor seent det gik med deres Fart, sagde han, at de skulde i en Hast dreie til Lands, lodse de lærde Mænd af Skibet, og saaledes lette det; da skulde hine vel indhentes. De gjorde saa; men medens de vare i Færd dermed, ilede Birkebenerne fort undaf, saa Biskopsmændene ei kunde saae dem sat. Nu stak Birkebenerne til Havs, og udenstjærs tilbage til Bergen, hvor de berettede Kong Sverrer Tidenden, om hvad de havde udspeidet og seet for deres Dine. Saasnart Birkebenerne fik at vide, hvor hastig Kong Magnus monne komme dem paa Halsen, holdt Kong Sverrer en Samtale med sine Folk, og raadførte sig med dem om, hvad nu var at foretage. Alle havde nu mindre Lyst end før til at slaaes, og vilde heller undrømme nordest. De sagde nu aldeles ikke at være beredte til Slag, da Mange vare meget saarede, alle mødige, eftersom de saa Dage tilforn havde holdt Slag med en stor Overmagt. Mange sagde, at de ved Nordnæs havde været stedte i saa stor en Nød, at de gjerne vilde have flyet, om de havde kunnet slippe fra Striden. Denne Samtale endtes med den eensstemmige Bestutning, at de skulde gjøre sig saa fort muligt færdige og undrømme nordest. De fordeelte sig paa Skibene saa at Alle nogenlunde kunde komme med. Kongen gav Eyolf Haflason Hovdebus-

Capitel 58.
Magnus Konges
Reise til Bergen
og K. Sverrers
nord til Midaros.

sen, som Narve havde haft at styre, og dette Skib var stort; men næsten uden Rig. Eyolf Haflason kom seent om Aftenen til Byen med den Tidende, han bragte, og Morgen derpaa, kort efter at Solen var oprunden, var Kong Sverrer faren ud af Byen med alt Mandfæbet. Skibene vare saa flet bemandede, at Folkene maatte paa Baade flottes fra Skib til Skib for at reise Masterne, og heise Seilene. Samme Dag om Eftermiddagen foer Eyolf ud af Byen, og neppe havde de heiset deres Seil, før de saae Magnus Konges Skibe komme seilende søndenfra forbi Hvarfsnæs. Nu saae ogsaa Heflungerne Eyolfs Skib, og syntes vide, at det var Birkebenerne, og da de tænkte at faae denne Fangst i sine Hænder, seilede de efter dem med 5 Skibe, og forfulgte dem alt nord til Furusund. Overalt søndenfor Stادت var det og saare vanskeligt for Birkebenerne, at holde Speidere, al den Stund Striden stod paa mellem Magnus Konge og Sverrer Konge; thi da stede det som oftest, at hvorsomhelst de traf Bønder eller Landsfolk, Kjøbmænd eller Gæstere, blev der aldrig sagt dem Sandhed om Kong Magnus eller hans Mænd, om der saa kun var et Næs eller en liden Høi mellem dem, naar de befandt sig paa Land. Havde derimod Magnus Konges Mænd en større Krigsmagt, sagde alle til, hvor Birkebenerne opholdt sig. Denne Afsærd kom ofte Birkebenerne til stor Mandespilde og Livsfare. Men det sagde dog Alle, baade Venner og Uvenner, om dem, at de vare meget djærve i at speide, og slap ofte undas, naar Ingen ventede de kunde komme derfra med Livet, og at de ofte vendte sig til Modstand, hvor der ingen Rimelighed var at de monne vinde Seier. Ved Nordnæs faldt Sindre Sæbjørnsen og Narve Guttormsen; af Kong Sverrers Hær faldt ogsaa mange Mand. Det er og almindelig Folketale, at intet Slag imellem Sverrer og Magnus har været Skarpere end dette, saa det længe var usynt, hvorefter Seieren vilde bøie sig, førend Skjæbnen afgjorde den. Ingenlunde vare Magnus Konges Mænd mindre djærve i at gjøre Anfald, indtil de flygtede, og i Begyndelsen af Slaget syntes de at have Seieren i deres Hænder, og det meest fordi de troede, at Birkebenerne ei vare kyndige i at staaes til Søes; thi engang før, da de havde holdt et Søsflag med hverandre nordensfor Gaularaas, flygtede Birkebenerne. Kong Sverrer foer sin Vej nordest, heller Syndeligen, og kom til Throndhjem, dernæst til Nidaros. Der blev han vel modtagen, lod sætte sine Skibe paa Land, og gjøre Alt i Stand for sig i Byen. Den Træborg ude ved Fluvold, som Eysteinn Erkebisp havde ladet opføre, blev da istandsat. Da lod Kong Sverrer sætte Pæle fra Borgen indover langs med Søen; men det blev dog ei fuldsærdigt den Sommer. Nu sad Kongen der.

Capitel 59.
Om Erik Konge-
sen og hans Rens-
selic.

Den samme Aar kom Erik, som gav sig ud for at være en Søn af Kong Sigurd Haraldsen, og en lang Stund havde været udenlands, til Kong Sverrer. Han havde og været heelt ude i Jerusalem, og var stegen ned i Jordans Aa med en luende Kjærte i Haanden. Og det var hans eget, og hans Mænds Sagn, at han, før han steg i Aaen, sagde de Ord: „Gud lade Kjerten luende komme op af Aaen, dersom jeg er Kong Sigurds sande Søn;“ og det sagde de som han fulgte, at han med luende Kjærte steg op af Aaen. Erik havde været i Miklagard i Sold hos Kong Manuel; han havde og været vide om i Sønderrige hos mange fyrstelige Mænd; han var en beleven Mand, vel kyndig i mange Ting,

Cap. 58. Furosund, nu Furesund imellem den vestlige Kant af Brands-Den og Furesunds-Den i Rind's Sogn og Præstegjæld i Sønderfjord.

Fluvellir, Flevoldene, ved nuværende Forstad Flen paa den vestre Side af Staden.

Cap. 59. Sudrriki, der bruges i samme Betydning, som Sudrlond (Sydlandene), betegner nærmest Tydskland; undertiden ogsaa det nordlige Frankrige.

liden af Vært og ikke vakker i Synet.¹⁾ Han udbad sig af Kong Sverrer, at han vilde til-
lade ham ved Renselse at bevise den *Uet*, hvortil han hørte, nemlig, at han var Kong Si-
gurds Søn. Kong Sverrer bar denne Sag for sine Benner og Høvdinge, og søgte Raad
hos dem. Dernæst fremsatte han Sagen i et Hirdstævne, og forlangte af hele Hirdforsam-
lingen at erfare, om de dertil gavede deres Samtykke; men Alle som Een gavede det Svar, at
de vilde tjene Sverrer Konge og ingen Anden. Men de forstandigere Mænd, og de som
havde været med i Raadet, styndede til at unde Erik at sande sin Fædrene=*Uet*. Da sag-
de Kong Sverrer til Erik: „efter mine Benners Raad vil jeg give Dig Orlov til at un-
derkaste Dig Renselse, saa at Gud kan sande Din Fædrene=*Uet*; men bærer det endog
saa til, at Du vorder min Broder og Kong Sigurds Søn, da haver det Navn og Rige,
som jeg nu har, kostet mig saa meget, saa megen Omflakken, Banskælighed og store Mands-
Farer haver jeg, og vi Birkebenere maattet taale, saa at jeg hverken til Dig eller nogen
Anden, for kort eller lang Tid, vil afstaae Kongenavnet eller det Rige, som jeg nu haver.
Vil Du modtage disse Vilkaar, da have Du mit Samtykke og Orlov; men i andet
Fald skal Du fare bort herfra i Fred, saasom Du foer hid.“ Erik, som var en ordsnild
Mand, takkede Kongen med sagre Ord, fordi han tillod ham Renselse, og erklærede sig
gladeligen villig til at underkaste sig dette Vilkaar, saalunde at sande sin Fædrene=*Uet*, men
for øvrigt lægge sin Skjæbne i Guds og Kongens Vold. Kort efter beredte Erik sig ved
Faste til Jærnbjærd, og da han skulde bære Jærn, foresagde Kong Sverrer ham Edens
Ord saalunde: „i det Du lægger Haanden paa Helligdommen og Bogen, stynde Du un-
der Gud, at han saa vist vil lade Din Haand komme uskadt undaf Jærnet, som Du i
Sandhed er en Søn af Kong Sigurd Haraldsøn og min Broder.“ Da svarer Erik:
„saa vist lade Gud mig bære uskadt Haand fra dette Jærn, som jeg er Kong Sigurds
Søn; men ikke vil jeg bære dette Jærn til at bevise flere Mænds Fædrene=*Slægt* end min egen.“
Efter denne samme Ed=*Stavelse*, bar han Jærnet, og vel gif Renselsen for sig. Derpaa er-
kjendte Kong Sverrer sit Frændskab med ham og satte ham til Høvding inden Hirden. Erik
var en vennetsæl Mand, høist nedladende, og holdt sin Svite bedre end de fleste andre Mænd.

Magnus Konge kom til Bergen med sin Hær, og tøvede der om Vaaren; men da
det leed frem over den, lod han sin Hær udruste og foer nord til Nidaros, hvor han kom
den senere Dags=*Messe*. Kong Sverrer rustede sig i Byen og havde meget Mand-
skab; thi Bønderne lovede ham deres Bistand, og af dem var der kommen en Mængde
til Byen, eftersom de pleiede at fare did i Gilde=*Tiden*. Længe laa Kong Magnus ube-
ved Holmen; thi det syntes ham uraadeligt at søge ind i Byen mod den hele samlede Fol-
kemængde, som han saae Kong Sverrer havde, og han vilde bide indtil Gildetiden var
endt, og Bønderne farne hjem. Under dette Ophold taledes Kongerne ved en Stund
hver Dag, og Kong Sverrer tilbød Magnus Konge som før at stifte Riget til Halvning.
Han tilbød at stifte og overlade Magnus Konge Raaret, og til dette Forslag sagde Kong
Magnus hverken Ja eller Nei. Derpaa lod Kong Sverrer blæse til Huusthing i Byen,
og forelagde Bønderne dette Tilbud, samt hvad de mellem hinanden havde talet. Kongens
Forslag optoges med stort Bifald, i det de sagde, at det vilde vorder dem til stor Glæde om
de i Fred kunde forenes, hvorhos de meget styndede til at tage Sagen under nærmere Om-
tale, ligesom der blev sat Fred og Raabensstilstand, saalænge Samtalen stod paa. Derpaa
roede Magnus Konge ind til Dren med een Skude; men Kong Sverrer sad til Hest oppe
paa Dren, omgivet af en stor Mængde Mænd meest Bønder og Byfolk, som vare nys-
gjerrige efter at høre hvad Kongerne sagde, og hvilket Udfald deres Samtale fik. Mikolaus

Capitel 60.
Kong Sverrers
Forslag til
Magnus og
Kongernes
Samtale.

1) Af Udseende.

Arnesson talede som første Mand paa Magnus Konges Vegne, og denne Tale syntes rimeligen at føre til Forlig, efter den Samtale, som forhen havde været imellem dem. Hans Foredrag var langt og snildt. Magnus Konges Mænd havde roet op i Naen med nogle Skuder; men Birkebenerne gik ned imod dem og lod bære Aldrikke ned af Byen. De satte sig Alle samlede ude ved Bratte-Dren, drak og talede sammen, og endstjændt de vare i tvende Flokke, vare der dog iblandt dem mange Frænder og besvogrede, eller som før havde været Venner. Derefter tog Kong Sverrer Ordet, og erklærede sig villig til Forlig med Magnus Konge, paa det der kunde vorde Fred i Landet. End videre tilbød han det Vilkaar, at Fiste Landet jævnt i to Dele, og begge være Konger ligesom Kong Magnus Barfods eller Harald Gilles Sønner før havde været. Han sagde, at siden Kong Magnus den Gode havde afstaaet det halve Rige til sin Farbroder Kong Harald, havde der som oftest været to Konger i Norge paa engang, stundom endog flere, og sagde at de vel kunde følge hine fremfarne Kongers Exempel. Bønder og Bymænd optog Kongens Tale med stort Bifald, og sagde, at det var vel talet. Da stod Magnus Konge op og talede høit. I Førstningen tog han sagtnodigen til Ord og det saalunde: „det er mig sagt om de Norges Konger, hvilke I toge til Exempel, at naar der har været to Konger paa engang, da er dette Fællesskab fuldbyrdet i Kjærlighed og Blidhed mellem Brødre, eller andre nærslydte Frænder; men jævnlig endte dette Skifte med Uenighed, somnesteeds med Livets Tab. Saaledes vil det vel og bære til med os, endstjændt der mellem hine var mindre Grund i Førstningen til Klage end her er forhaanden. Saaledes anfører jeg den Baande, hvori jeg nu ulykkeligviis en Stund har været stedt, saavelsom Tabet af gjæve Mænd, baade mine Frænder og Venner. Det veed jeg ogsaa vist, at, om jeg end indgaaer et Evangs-Forlig, vil det vorde vanskeligt for os, Sverrer, at holde Styr paa denne Hird i een Rjæbstad og under een Besoldning, efter den Strid, som her har været mellem disse Mænd. Freden vil saalunde vorde kort, om den end prøves.“ Da svarer Kong Sverrer: „sandt er det Du siger, Magnus Konge, at det vel kan være Freden brydes af Andre, om vi end holde den. Thi vil jeg, heller end at vor Ulykke skal vorde saa mange Mænds Meen, fare bort fra Landet med min Hær, om I vil ved Ed forbinde Eder til at give mig Raadighed over det halve Land, og til at sætte mine Mænd derover i Fred og Frihed. Da monne jeg i 3 Aar dvæle udenfor Landet; men naar jeg kommer tilbage, da skulle I og Eders Mænd rømme Landet for os andre 3 Aar, paa samme Vilkaar som vi gave Eder.“ Da svarer Magnus Konge: „det Vilkaar vil jeg, at Du, Sverrer, og I Birkebenere fare bort af Landet, og aldrig mere komme tilbage. Jeg er viet og kronet af Legaten fra Romaborg, efter hele Landsfolkets Villie. Det svoer jeg ved Indvielsen, at jeg skulle holde Landets Lov, og med samme Sværd, som jeg ved Indvielsen modtog, værgе dette Land mod andre Mennefers Udaad og Ufred. Det lovede jeg tillige, heller at lade mit Liv end handle mod Edens Bogstav. Nu raade Gud, hvor langt mit Liv skal vorde; men ei maa der være Tale om, at jeg af Feighed skulle bryde min Salvings-Ed saalunde, at jeg skulle dele Landet med Dig, Sverrer, efterat jeg forud formedelst Eder Birkebenere har tabt 100 Lenderbaarne Hirdmænd og 17 Lendermænd, og den 18de, hvis Død var mig større Skade end alle hines, som før ere opregnede, nemlig Erling Jarl, Fader min. Desuden er det ugjorden- des for mig, at dele Riget med Dig, Sverrer, en Mand, som jeg tænker ingen Et har til at være Konge, hverken her eller andensteds; thi er det sandest, at jeg enten skal beholde hele Norge, eller tabe det Hele og Livet med.“ Da sagde Kong Sverrer: „I min-

des nu alene, Kong Magnus, hver Skade, som er Eder vorden i vore Stridsmøder; men I seer ei paa Hiint, som er mig tilføiet af Eders Frænder, som maa kaldes flere og større, end I nu have opregnet. Først da Fader min, Sigurd Konge, blev sældet før i Bergen og dernæst min Farbroder, Eystein Konge, sælledes øster i Viken. Nogen Tid senere, efter Kong Inges Fald, blev min Broder Hafon udnævnt til Konge over hele Landet; men da reiste Erling Skakke en Skare mod ham, og sælde ham før paa Møre, tilligemed mange Lendermænd og dyrebare Helte. Erling lod min Broder Harald hænge op som en Krage-Unge før paa Hvarsenæs; Sigurd, Broder min, blev nedhuggen i Bergen; Eystein, mit Sødsfendebarn, sælde de paa Ree. Nu kunde jeg vel sige, som I sagde til mig, at jeg ei burde være Konge over Norge, om jeg indgif Forlig med Eder, eller deelte med Eder min Fædrearv; thi aldrig skede det i Norge tilforn, at han kaldtes Konge, som ei var Kongesøn, før Du, Magnus Konge. Dog skal Tilbudet paa min Haand være det samme som engang tilforn. Gak op paa Jlevold, og bered Dig med Din Hær til Slag, og da skal jeg gange ud af Borgen med alt mit Mandskab, og da skal Du gjøre sliq Færd, som forðum, eller værre end da vi sidst sloges; thi nu monne Gud ville, at der vorder en Ende paa den uretfærdige Regjering, som Du nu en Stund haver havt." Da svarer Kong Magnus: „ikke ville vi nu oftere gange op paa Din Blotvold, gak heller ud paa Skibene, gjør lige mange Skibe i Stand, lader os derpaa lægge os ud af Naen og Slaes." Kong Sverrer svarer: „Skibene vore ere nu satte paa Land, og ikke færðige til Slag dennefinde. Dog vil jeg udruste 3 Skibe, rust Du 3 andre ud som Dig bedst synes, og lader os derpaa lægge disse 6 Skibe sammen." Da sagde Magnus Konge: „jeg tænker hiint monne falde bedre, at vi ei spilde flere Folk, end tilforn i denne Trætte have maattet lade deres Liv; thi er det sandt, som Du siger, Sverrer, at jeg ofte har Skændeligen maattet fare for Eders Mænd, saa ligger Du derimod ofte skjult i Riisbuske og Afhuller, hver Gang Slaget skal være. Og dersom Du nu tør, saa gak ene frem med Dine Vaaben, hvorimod jeg skal møde Dig. Lader os da fiste Hug, og den have Gavn og Kongedøm, som Seieren faaer." Da svarer Kong Sverrer: „vor Ulykke er aabenbar nok for Andre, om vi end ei selv slaes; thi vore Mænd ere satte til at slaes for os i Strid; men aldeles ukongeligt synes det mig at slaes i Enkamp, som de Rjæmper, der ingen Mænd have at raade over. Men eftersom at Du, Magnus Konge, heller vil slaes med mig alene, end saa at flere Mænd deri deeltage, saa tag Din Hest, og jeg skal tage en anden, lad os da ride Turnerings Ridt; thi det er Stormænds Skik." Jo længere det leed ud i deres Samtale, jo mere klamredes deres Krigsfolk, som sadde og drak sammen, og nu ginge alle Magnus Konges Mænd ombord paa deres Skibe, og roede ud efter Naen.

Kong Sverrer lod trække nogle Skuder over Dre ud i Søen, og paa dem løbe hans Mænd ombord, og lagde ud mod Hekslungerne. Saa nær kom de hverandre, at de en Stund skjede med Spyd paa hverandre; men Hekslungerne roede undaf. I denne Tummel faldt Mænd paa begge Sider, og en stor Deel bleve saarede; der fik Karl Rjostlaar Banesaar. Nu roede Kong Magnus med Skuderne ud til Holmen til sin Flaade, og saa Dage senere foer han ud fra Throndhjem, og tilbage sørefter til Bergen. Der blev intet Slag dennefinde, og Magnus Konge opholdt sig den Vinter i Bergen. Magnus Konge havde den Sommer taget al Ledings-Afgift og Indtægter søndenfor Stadt, og alt Nord til Throndhjems-Mynne, hvorimod Kong Sverrer ikke havde Andet til sine Folks Un-

Capitel 61.
Magnus Konges
og Sverrers
Strid.

Ree, Ramnæs Sogn paa Vestfold, see 1 B. 34. 2 B. S. 178, 196.

Cap. 61. Stad, Stadtland, see 1 B. S. 58.

III. Bindes 1ste Hefte.

derholdning, end hvad de finge af Throndhjem. Da nu Kong Sverrer spurgte, at Magnus Ronge var seilet sørefter forbi Stabt med sin hele Krigsmagt, og at de allerfleste af hans Lendermænd vare med ham, tog han den Beslutning at forføie sig den øvre Wei op til Opplandene, og sætte sin Broder Erik efter i Throndhjem, tilligemed en anden Mand, som hedte Kol Isaksøn fra Folskn foruden mange andre Krigsmænd, der skulde vogte paa Skibene. Der vare og mange andre Krigshøvdinge. Kong Sverrer foer nu sin Wei alt til Opplandene og sendte sine Mænd ud i Bygden, for at gjøre Jagt paa Hekflungerne, om de kunde faae dem eller deres Gods i Hænde. Da dræbte de Njur en Søn af Jon Baagebrumb, og Eyvind Dyre Jonsøn tilligemed mange andre Mænd. Derefter foer Kong Sverrer ned til Oslo, og satte sine Mænd i alle Sysler omkring i Viken; men Hekflungerne flyede undaf, Nogle øster, Nogle nord til Magnus Ronge, og fortalte ham Kong Sverrers Færd.

Capitel 62.

Magnus Ronges
og Eriks Slag,
og Birkebener-
nes Useier og
Drab.

Magnus Ronge deelte sit Mandskab og sendte den største Deel til Viken mod Kong Sverrer, under Anførsel af Drm Kongebroder; men selv foer han med 7 Langskibe, og endnu et ottende Skib, som var en Skude, nordestefter langs med Landet, og kom til Throndhjem lidt før Mortens Messe. Da Erik Kongesøn og Kol Isaksøn havde faaet noget løst Nys om Magnus Ronges Færd, lode de holde Vagt om Nætterne ude ved Gilde-Skaalen. De fik ingen vis Efterretning om Magnus Ronges Færd, før end de saae Skibene komme seilendes udenfor Digermulen; da blev hele Mandskabet ved Krigsluren sammenkaldt og to Fylkinger opstillede, den ene ude paa Dren, hvor Mærket reistes, hvormed Kol Isaksøn og nogle Byfolk fulgte; men Erik Kongesøn selv fylkede oppe ved Skibskrogen og ude ved Bratte-Dren; den største Deel af Bymændene havde derimod stillet sig op paa Bryggen. Da Magnus Ronge med sin Flaade kom indenom Holmen, lode de Seilene fire og Skibene løbe med staaende Master ind ad Dren. Det var en Løverdag i Ugen. Da Magnus Ronge med sit Mandskab kom tæt udenfor Korset, lagde de alle deres Skibe sammen, og laae der en lang Stund af Dagen; thi Magnus Ronge holdt Raad med sine Mænd. Af dem som vare paa Dren vadede Mange ud i Søen mod Sienden og kastede Stene paa dem, Nogle skød og eggede dem til at gaae paa Land; men der kom intet Svar til dem fra Magnus Ronges Mænd, fordi Høvdingerne vare i en Samtale og holdt Raad med hverandre. Just paa den Tid holdt Haggbard Muntare Bryllup oppe i Byen, og han raabte til Magnus Ronges Mænd, sigende at han vilde indbyde dem til sit Bryllup, og hans hele Mandskab med ham; men dette var gjort til Spot. Kloffen 3 om Eftermiddagen lod Kong Magnus Flaaden løse, Mandskabet sætte sig til Væerne, og roe fire af de største Skibe ind i Elven; men de andre fire lægge ud ved Dren. Kongen selv roede ind i Elven, og lagde til der, hvor Erik Kongesøns Mærke var. Der blev gjort en haard men kort Modstand. Magnus Ronge lagde sine Skibe sidelangs med Sanden, og lod kaste Brygge i Land lige under Fodderne paa Birkebenerne, og fra Skibene selv kastede de baade Stene og Spyd, saa at Birkebenerne hoppede undaf. Derefter ilede Hekflungerne til Landgang; men Birkebenerne toge imod dem, og da faldt Mandskab paa begge Sider, og Mange bleve saarede. Nu lededes Byfolk og Ledingsmændene ved længere at stande der, og dreve af op til Byen. Da Birkebenerne saae, at deres Fylking tyndedes, og at Hekflungerne derimod trængte haardt op imod dem, vendte de om

Folskn, Stor-Fosen, see foran Cap. 15.

Våga-drumbr. Uden Tvivl har Jon havt hjemme i Vaage (Våga) i Gudbrandsdalen. Drumbr bemærker en Klodrian, Bondeflods; Våga-drumbr altsaa, en Bondeflods fra Vaage.

Cap. 62. Digrmúla, Digermulen ved Throndhjem, see foran S. 22.

og flygtede, men Hekflungerne forfulgte dem fuld raskt, og da faldt mange af Birkebenerne. De som havde landet ved Dren sprang strax fra Borde, saa at Søen gik dem lige under Armene, ginge derefter paa Land, og Birkebenerne imod dem, og strax blev der et haardt Slag. Da sagde en Mand til Kol: „jeg troer Hekflungerne ere komne op i Elven.“ Da svarer Kol: „saa er det vel raadeligst for os at fly.“ Manden svarer: „er det ikke nu for seent for Birkebenerne at fly?“ Kol vendte sig mod ham og sagde: „ere I nu komne der, I Dødvæbne?“ og hug strax til ham, hvorefter de viklede Hug med hinanden. Da nu Erik Kongesøn flygtede med sit Mandskab, vendte Nogle af Hekflungerne sig ud til Dren, og faldt saaledes Kol og hans Mænd heel ubeleiligen i Ryggen. Enden blev at Kol faldt med Mange af hans Skare, men alt det Mandskab, som var tilbage og kunde komme til dermed, tog Flugten. Erik Kongesøn flygtede udefter forbi Borgen, og saa ud til Gaulardal. Med ham flygtede meget Mandskab; men Nogle op over Broen. Mange løbe ind i Kirkerne, hvor de fleste bleve dræbte; thi da var der ingen Sikkerhed for Folk i Kirkerne, og det skede, som aldrig før var sket, at Folk bleve slæbte ud af Christkirken og dræbte. Der var en gammel Birkebener som hedte Eyvind Skrap, der var en stor Krigsmand, høi og stærk, ham toge de i Choret i Christkirken, ledte ham ud, lagde ham paa en Kjælle, og slæbte ham ud til Dren, hvor de dræbte ham. De toge ogsaa Gudlaug Vale i Kirken, holdt ham en lang Stund bunden, og vilde ved Pinsler tvinge ham til at sige, hvor Kong Sverrer havde forvaret sine Skatte, eller hvor hans Søn Lavard var, som Gudlaug havde opfostret. Ingen af Delene sagde han, og derfor blev siden baaren Roes paa ham. Magnus Konge lod Gudlaug dræbe, og næsten ingen Birkebener, som de kunde faae dræbt, fik Naade. Der tog Magnus Konge Olaf-Suden, med hele Kong Sverrers Skibs-Stof, som bestod af 33 Langskibe. Alle disse lod han flyde paa Vand, og førte dem bort med sig, som han kunde raade med; de øvrige lod han alle opbrænde.

Da styrede Magnus Konge Olaf-Suden og gjorde sig nu færdig til flyndeligen at fare fra Byen; thi han spurgte, at Erik Kongesøn havde en stor Samling af Bønder oppe i Gaulardal. Da de fore ud efter Fjorden, sendte han Mænd for at hugge Dvæg ned for Hælle paa Næste, for Toste paa Øster, og som den Tredie, for Helge paa Nydaas. De plyndrede ogsaa Eriks og Arnes Bo fra Evie, og fore ufredeligen frem, hvor de kom medens de vare i Throndhjem. Torse, en Søn af Jon Rutiza laa eenstubs tilbage i Orknar-Øsen. Den samme Dag kom Baard Guttormsøn med 30 Mand sør fra Hefne op i Fjeld-Lien ovenfor Tunga. Derfra kunde han see et Langskib ligge for Anker, og syntes vide at det monne være Hekflunger; men trøstede sig ei til at angribe dem. De bleve der om Natten, og Mandskabet leed af Kulde. Derpaa sendte han 3 Mænd til Gaarden Gelmin til Cecilie Kongedatter, for at spørge om hun havde hørt noget Nyt. Hun sagde dem mange Ting i Øn, og det med at Magnus Konges Mænd vare komne

Capitel 63.
Om Birkebener-
ne og Magnus
Konges Reise.

Cap. 63. Åstar, nu Østad (paa Groves Søfart: Østan), beliggende paa den en Miil lange Kyst langs Ørfedals-Fjordens Vestside, som kaldes Geite-Strand, og som fordum regnedes til Ørfedalen, men er senere henlagt til Børsens Sogn og Præstegjæld. Ystar eller Ustar er derimod den nuværende, paa den vestre Side af Elven i den nedre Deel af Ørfedals Sogn liggende, Gaard Østad.

Rydás, nu Ød. Rødaas i Ørfedals Præstegjæld.

Ekja, nu Ød. Evjen i samme Præstegjæld.

Orknar-ós, d. e. Udlobet eller Mundingen af Ørfel- eller Ørfedals-Elven.

Hefni (Hempni eller Ámundarás), nu Devne Præstegjæld i Børsens Fogderi, see 1 B. S. 55.

Tunga, nu Tungen, en af de sydligste Gaarde paa Geitestranden, fordum i Ørfedals, nu i Børsens Sogn.

Gelmin, nu Ød. Gjelme ved Ørfedals-Elvens Udlob, see 1 B. S. 203.

der. Baards Folf vilde angribe dem: „lader os ikke ligge her,“ sige de; men Baard vilde ikke samtykke deri, og han raadede. Dagen efter satte Magnus Konges Mænd afsted, og kom efter ham. Baard foer ind til Byen og opholdt sig i Herberge der en Stund med sin Svite. Birkebenernes Høvdinge, Helge Thorfinnsøn, Ottar Knerre, og Eyolf Haflason søgte Lag med ham. Erik Kongesøn derimod foer øster til Viken, hvor han indfandt sig hos Kong Sverrer og fortalte ham hvor flet det var gaaet. Kong Magnus foer derefter sør til Bergen, og da var Skalden Hall Snorresøn hos Kong Magnus og digtede denne Vise:

Slafs-Gud¹⁾ i gylden Pryd
 Pleier Havets Vold i Skum
 Under rige Konges Pragt;
 — God er Kongebilleds²⁾ Færd. —
 Nu frygtelig er Kongemand,
 Hæver sig i milde Hæder;
 Han kommer hid fra gjæve Færd,
 Rjøl falder i den hule Bugt.

Forbi Holmens Pynt den glider,
 Kongen styrer fagre Skibsstavn³⁾
 Paa Hval-Vold⁴⁾ bruser røde Staal⁵⁾
 Under skjæffe Konning.
 Gjæve Konge, som med Seier
 Og med Held holdt med Helte,
 Raff i Strid, skarpe Thing,⁶⁾
 — See, nu mon han stile hid. —

Capitel 64.
 Gjæsterne og
 Hirdmændenes
 Strid.

Magnus Konge lod sig berede Jule-Gilde i Bergen, og beværtede sine Hirdmænd i den store Hird-Stue; men sine Gjæster i Sunnive-Stuen. Gjæsterne syntes ilde om, at Hirdmændene fik Mjød-Drikke, men de kun Al, og den 5te Juledags Qvæld, da Gjæsterne vare meget drukne, løbe de til deres Baaben, ginge til Kongestuen, og vilde bryde den op. Da Kongen erfoer dette, løb han i en Hast til Døren og vilde standse dem, men Baard Skjold, hans Træl, som løb foran ham ud i Forstuen, blev strax dræbt. Da vendte Kongen om igjen, og Hirdmændene sloge Døren i; men Gjæsterne brød den op. Si den løb de, som havde været i Kongens Følge om Dagen, til Stuedøren; thi de vare de eneste i Stuen, som havde Baaben, og Nogle toge Dvinstene og kastede ud i Forstuen. Da Byens Folf, Magnus Konges og Lendermændenes Huuskarle, bleve dette vaer, toge de deres Baaben, ginge til Hirdstuen og jøge Gjæsterne derfra, hvorved Mange af disse bleve saarede. Om Morgenens derpaa lod Kongen gribe de Gjæster, som havde forvoldt dette; Nogle lod han hugge Foden af, Somme Haanden; men kun nogle faa bleve dræbte.

Capitel 65.
 Om Erik Konges
 Sen.

Da Erik Kongesøn kom øster til Kong Sverrer, bad han og hans Fæller Kongen fare nord til Throndhjem saa fort han kunde, sigende at Thrønderne havde sendt ham det Ord og den Bøn, at han skulde være deres Formand, som han havde lovet dem tilforn. Thi Magnus Konge havde lovet, da han færd fra Thrønderne, at naar han kom igjen næste Gang vilde han give sig mere Tid til at gjengjælde Thrønderne den Drots-Svig og Forræderi, som de syntes at have vliift inod ham og hans Fader Erling Jarl. De meente, at Thrøn-

1) Saa hedte Magnus's Skib. 2) I Forstavnen vare sædvanlig Billeder udskaarne, her formodentlig Slaf den Helliges Billede, hvoraf Skibet havde sit Navn. 3) Egentligen Gallionens Hest. Vore Forskædres Skibe vare sædvanligen forsynede med Gallioner udskaarne i forskjellige Billeder. 4) Hvalfiskens Mark er Havet. 5) Den jærnbeflagne Stavn. 6) Holder Slag.

derne vilde yde ham stor Hjælp, om han besluttede sig der til at bygge Skibe. Kong Sverrer svarer saalunde, at han ei monne fare efter de Fortællinger, som Erik forebragte, eftersom han og hans Fæller havde viist saa liden Klogskab i deres Udsærd. Han talede dem haardt til for hvad der var skeet, og endte sin Tale dermed, at eftersom der var lavet Jule-Gilde til med Besvær og Omkostning, vilde han ei rykke op, førend han havde Julen i Ryggen. Og saa gjorde han.

Drøm Kongebroder kom efter til Viken med stort Mandskab. Siden foer han til Lunsberg, og laa jævnlig ombord paa sine Skibe. Stundom fore de østover Fjorden, stundom nordøst til Agder eller Vestfold, og snappede fra hverandre hver den Mand de kunde faae fat i. Dog fore Hefklungerne ei til Oslo, og ei heller kunde Kongen fare mod dem; thi han havde ingen Skibe. Kong Sverrer foer fra Oslo efter Kyndel-Messe, og begyndte da sin Reise nordøst til Throndhjem. Det hændte sig da han foer om Hadeland, og han med sit Følge reed over Isen paa Vandet Rønd, at Isen brast i sønder, og 7 Mand omkom der. Alle vare gjæve Mænd, deriblandt Jon Skuttilsvend, Halvard Lepp Sunneveson, og Ogmund Hallsteinsøn, en Broder af Lodin, og der blev hverken reddet Folk eller Heste.

Magnus Konge gjorde sig færdig efter Julen til at fare nord til Throndhjem og forlod Bergens By efter Kyndel-Messe. Han havde sin Hird og et hyppeligt Mandskab, af hvilke 800 Mand blev udskaaret til at gaa ombord paa Skibene. De fore Kyndeligen, endstjøndt de somnestebs laae meget længe veirfaste i flere Havne; men kom dog usforvarendes til Throndhjem, og ligesaa til Byen (Nidaros), Løverdagen i den anden Uge af Langfasten. De indrettebde deres Landgang saaledes, at nogle Skibe lagde til ude ved Borgen, Nogle ved Øren; men Nogle roede op efter Naen og sprang op i Byen. To Skuder lagde til over paa den anden Side ved Bakke, og disse løbe op om Erlends-Haug, og stævnebde til Broen i største Hast.

Nu maa vi fortælle noget om Virkebenerne: Mange blandt dem vare i Badstuen; men Alle usforberedte paa denne store Ufred. Baard Guttormsøn, som først blev dette vaer, tog strax op om Broen med alle sine Mænd. Ottar Knerre og Helge Thorfinsøn havde en Skude liggende ved Bryggen i Kongsgaarden, og løbe strax til den. Egholf Haflason var gaaet i Bad paa Gaarden Griot, og var just afflædt. Da han hørte et Barn si: „der fare Hefklungerne,“ tog han sine Klæder i Fanget, og gif op igjennem Gaardsledet til Kors-Kirken. Da fore mange Hefklunger udenfra gjennem Strædet, og da han sprang op om Krist-Kirkegaard, kom en stor Skare af dem imod ham, som var kommen i Land. Derpaa vendte han sig ned mod Bryggen, og slap med nogle flere ombord paa en Skude, som der laa. Derefter trak de deres Sværd, andre satte deres puflede Skjolde for sig og værgede sig med hvad de nærmest havde for Haanden. Derpaa stak de fra Land og dreve over Naen; men da de skulde lande nordenfor Skellinge-Hellen,

Capitel 66.
Om Drøm Kongebroder og Kong Sverrers Færd.

Capitel 67.
Magnus Konges Færd til Throndhjem.

Capitel 68.
Om Virkebenernes Flaade og Kong Sverrers Færd.

Cap. 66. Raund eller Rønd, Rands-Fjorden, see 1 B. S. 42.

Cap. 67. Bakki, nu Bakke Gaard, beliggende strax østenfor Throndhjems Forstad Baklandet, paa en liden Bakke ved Søen i Nærheden af Nid-Elvens Udløb. Her stod fordm et Nonne-Kloster, der ligesom de øvrige Klosters blev nedlagt ved Reformationen, og dets Bygninger omfird aldeles ødelagte i Aaret 1564. Klosterets betydelige Jordegods blev lagt under Kronen og deraf oprettet en verdslig Forlehnning, som Tid efter anden overlodes for det meste til danste Adelsmænd, cfr. Kraft Norg. Beskr. V. 596 f.

Erlendshaugr, er uden Tvivl den Bjerghøide, hvorpaa Christiansteens Fæstning er anlagt.

Cap. 68. Grjót, en Gaard i Nidaros.

Skellingarhella, et Sted ved Nid-Elven, omtrent imellem den nuværende Bro og Gaarden Elsfæter.

nedenfor Erlends-Haug, kunde de ei begribe hvorledes det bar til, at Skibet ingen Bei kom, og Nogle meente, at de vare hildebe ved Erldom,¹⁾ og at de alle vare feie; men det befandtes, at det var Ankeret som hængte for Borde, og som de havde glemt at tage ind, og dette holdt dem tilbage, da der blev mere grundt over paa den anden Side af Landet. De fappede Ankertouget, saasnart de mærkede dette, hvorpaa Skibet strax drev i Land, og de sprang i en Hast fra Borde. Der var falden megen Ene, og Ottar og Eyolf sprang afsted sammen. Nu løbe de Heflunger, som havde landet ved Bakke, videre op efter og mødte hine ved Veistjället ovenfor Erlends-Haug, og nu løb Hver saa fort han kunde; men 3 af Heflungerne vare de rappeste paa Foden. De mødtes; men da Eyolf og Ottar vare begge samlede, gave Heflungerne sig ei i Færd med dem; saaledes kom Birkebenerne forbi dem i Beien og til deres Mænd, som 15 i Tallet samlede sig i en Dal nedenfor Berg. Ottar sagde da, at han vilde gjøre Modstand; men Eyolf raadede derfra; „de kunne snart samle Folk,“ siger han, „men vi kunne ingen Mand faae.“ Derpaa undflyede Birkebenerne op til Kleppabu, saa over Nid-Elven til Gaulardal, hvor der stimlede Folk til dem, saa alle de, som vare undkomne, der samledes. Derpaa fore de op om Sofnedal, op over Dalskog, og stævne de til Fjelds, og da de kom til Hardskin, kom Kong Sverrer dem i Møde østenfra Viken. Da nu Kongen traf paa sine Mænd, fortalte de ham deres flette Færd og at de havde mistet mange af sine Fæller. De Birkebenerne, som havde fulgt Kongen østenfra, gjorde nogen Spot af denne deres Færd. Dagen efter fore de ned til Updal, og Alle, som med Kongen vare komne østenfra, vare til Hest; men Ingen vilde afstaae sin Hest til Hine, som vare komne nordensfra, saa Vaard Guttormsøn med alle sine Kammerater maatte gaae. Med ham var den Gang Skalden Bjarne Kalfsøn, som qvad dette:

Hver Fant til Hest jeg seer,
Aldrig saa jeg værre Færd,
Vi have Beien lange,
Ja Lendermand maa gange;
Hirdmænd monne løbe,
Der intet er at kjøbe;
Jeg ændsfer ingen Dvide,
Lad Rokfedreng kun ride.

Derpaa foer Kong Sverrer ned til Orkadals, og paa en Gaard der, som hedder Griotar, vare to af Magnus Konges Syslemænd, den ene hedte Sigurd, den anden Hafon. Birkebenerne omringede deres Huus, og dræbte dem begge med alt deres Mandskab. En Mand, som hedte Ottar Gase, undkom igjennem et Bord-Panel, og flygtede ud igjennem Gaarden; fem ilede til Hest efter ham; men Een af dem var ham nærmest og fulgte ham længst, og det var Kong Sverrer. Da Ottar kom til en Kratskov, stævne de han ned til

1) Egentligen ved Valkyrien Herfjetur, Krigslænken, som binder Krigsmændens Fodder.

Berg, d. e. den store Gaard Berg i Op-Strinden strax søndenfor Throndhjem.
Kleppabú, Klæbo, see 1 B. S. 52.
Sóknadalr, Sognedal i Støren's Præstegjæld, see foran
Dalskógr eller Uppdalsskógr, Opdals-Skog, see 1 B. S. 54.
Fjall, d. e. Dofra-fjall, see 1 B. S. 51.
Hjardkinn (Hjarkinn. Hardkinn), nu Hjertin eller Jerkin paa Dovre-Fjeld i Dovre Sogn.
Her stod før Reformationen en Kirke.
Uppdalr, nu Opdals Sogn og Præstegjæld i Orke- og Guldals Fogderi, see 1 B. S. 52.
Grjótar eller Grýtingr, nu Grotte, Orkedals Præstegaard, see B. S. 94.

Ordnar-Osen, foer over paa en Baad, ind til Stein, og derfra ind om Gaular-Nasen, farende affted det forteste han kunde.

Nu er at fortælle om Magnus Konge og hans Mænd, at de sværmede om i Byen. og dræbte mange Birkebenere, uden at Nogen turde nævne Naade. Kongen tøvede i Byen medens Helligdagene, og sendte de Ord ud til Orkadal, at han vilde komme der Onsdagen efter, og holde Thing med Orkebølerne. Han sendte ogsaa Bud til Gaulardal, at Gaulbølerne skulde komme til Byen Fredagen efter, da Kongen den Dag vilde holde Thing i Byen. Magnus Konge foer ud til Orkadal med alt sit Mandskab og gik der op til Things, og Bønderne, som stævnte vare, kom der ogsaa. Kongen stod op og holdt denne Tale; „saa længe er det siden, at vi holdt Thing sammen, at I, Thronder, vel neppe mindes det, og nu ere næsten 3 Aar henrundne, siden I betalte mig den mindste Skat og Skjld. Nu vil jeg, at I skulde udrede og betale den ganske Almennings-Leding, som I havde at bringe tilveie i de sidste 12 Maaneder, og desuden tvende andre, som I skulde have udredet i de to foregaaende Halvaar. Dernæst skulde I og betale Tjeld, for hvad der hører til Skibsgreie og Aaretøi samt anden Udredelse, som tilkommer Kongen. End videre skulde I udrede den Landtjeld og Sagesald, som I have ydet og betalt vore Fiender, samt derfor have Guds Bøde og min.“ Derpaa tilstalede han dem haardt, og var saa vred, at han bandte, saa Bønderne troede en Stund at han vilde angribe og dræbe dem. En Mand ved Navn Hroe fra Kjarrastad svarer Kongen nogle Ord, og bad for Bønderne om Fred og Naade, og om nogen Frist til at betale Mulkten. Kongen gav dem en halv Maanedes Frist, inden hvilken alle Udredelser skulde indkomme til Byen; men lovede Bønderne Fred og Naade om dette tilbørligen fæde. Der blev da Leding tildømt Kongen. Derpaa fore de førømtalte Syselmænd Sigurd og Hakon til Griotar; men Kongen foer om Nætten ind til Byen.

Capitel 69.
Om Magnus
Konge og Bøn-
derne.

Om Fredagen, da Formiddags-Messen var endt i Byen, kom endnu ingen Bønder til Things; men da saae de nogle Mænd komme udenfra Steinberg med nogle Bøddes. Magnus Konge var i sit Herberge i Erik Arnessons Gaard. I samme Dieblid kom Ottar Gase, som før er nævnt, til Byen, og stævne ind til Eriks Gaard. Da nogle Hirdmænd, som vare i Gaarden, saae denne Mand fare saa uilfærdigen affted, spurgte de ham, om han vidste Noget til Birkebenerne da han løb saa stærkt? Han svarer: „det siger jeg ikke til Eder, hvor er Eders Konge?“ De svarer: „paa et Møde i Kristtkirken.“ Ottar iler ud af Gaarden og til Kongen. Lidt senere kom Kongen løbende i stor Fart ned i Gaarden, bød sine Mænd tage deres Baaben, og ile ud til Skibene det forteste de kunde: „Her komme Birkebenerne farendes imod os.“ Strax derpaa sang Luren, og hver Mand tog i al Skynding sine Baaben og Klæder, sprang ombord, og lagde ud til Holmen. Da det leed ud paa Dagen, kom ingen Birkebenere; men heller ikke Gaulbølerne til Things. Dette syntes underligt, dersom ikke Birkebenerne vare i Nærheden; dog syntes det rimeligere at denne Løbende-Mand havde løiet; men han holdt paa sit Udsagn og blev paa Kongens Skib. Mange bade Kongen om Lov til at fare ind til Byen, sigende, at de der havde efterladt sig Klæder, eller Baaben eller Sølv. Nogle vilde hente sig Drifte, Andre havde Røer i Byen. Magnus Konge fraraadede Alle at fare til Byen; men gav nogle Faa Lov dertil; dog fore ikke desto mindre Mange.

Capitel 70.
Ottar Gases
Krigsfaan til
Magnus Konge.

Capitel 71.
Birkebenernes
og Heklungernes
Strid.

Kong Sverrer og Birkebenerne laae oppe i Aasen og vidste Besset om Alt hvad som foregik i Byen. Løverdags Morgen vilde Krigsfolket gjøre et Anfald mod Byen; men Kongen vilde, at de skulde bie indtil de fleste Folk vare komne i Badstuen; dog fik Krigsfolket, som var altfor hidsig paa Jagten, sin Villie, og gjorde temmelig tidlig paa Dagen, under en stærk Regn, et Anfald mod Byen. Da Ingen blev dem vaer før end de kom ind i Byen, blev ingen Modstand gjort, og de dræbte der en stor Mængde Mænd. Der faldt Einar, Magnus Konges Skibs-Styrmand; men Nogle undkom paa Baade og roede ud til Holmen. Paa den Tid kom ogsaa udenfra Holmen mange Baade, som agtede sig ind til Byen, før end de saae at Birkebenerne kom farendes fra Borgen. Saasnart Magnus Konge saae Birkebenernes Færd, seilede han bort med sit Mandskab udefter Fjorden, og fortsatte sin Vej heel sør til Bergen. Der blev almindeligen talt om, at nu laa det klart for Dagen, hvor megen Ulyst Kong Magnus og hans Mænd havde til at gange i fylket Slag mod Kong Sverrer og hans Krigsmagt, da de flyede uden Slag fra Byen, saasnart de fik Nys om Birkebenernes Færd, endstjændt Kong Magnus havde 800 Mand, men Sverrer Konge 350. Dertil kom, at Træborgen var saa vel vedligeholdt, med Grave udenom, at den kunde forsvares med Halvdelen mindre Mandskab end den kunde angribes. I den Tid havde Kong Magnus hele Skibsflaaden, saa havde han og alt Krigsmandskab og Landet søndenfor Throndhjems-Mynne med Skat og Skuld, uden hvad Birkebenerne kunde underlægge sig med deres Skuder sør paa Møre, og begge Parter fore voldeligen frem naar ikke Hovdingerne vare i Nærheden. Birkebenerne havde jævnligens deres Skarer øster i Viken, eller i Opplandene; thi der kunde de gjøre sig meest Haab om Bytte. Heklungerne og de stormede ofte mod hverandre med verlende Held, og derom kunde være meget at fortælle; dog monne vi meest holde os til de Begivenheder i vor Fortælling, som tykkes os mærkeligst, og hvorved Kongerne selv vare tilstede. Kong Sverrer lod om Vaaren sætte Pæler, saa at den hele ydre Strand langs med Søen dermed var besat ind forbi Gilde-Skaalen, og ovenom Dren tværs over Aaen, og langs med Aaen alt op til Bryggen. Der blev og anbragt en Valslynge ude paa Brat-Dren og et Kastel bygget oppe ved Broen.

Capitel 72.
Magnus Konges
Reise til Thrond-
hjem og Konger-
nes Strid der.

Sommeren efter rustede Magnus Konge sig til at forlade Bergen, og en stor Hær stimlede til ham sør fra Landet. Hos ham vare da hans allerfleste Lendermænd, og da de vare i fuld Stand, fare de Nord til Throndhjem, hvor han lagde Flaaden ind forbi Holmen, og laa der nogle Nætter; men Kong Sverrer sad i Byen. Da foer Magnus Konge ind i Throndhjems-Fjorden, og tog Leding over hele Throndhjem, og foer saa ud til Byen igjen. Den første Nat laa han ved Depil indenfor Ladehammeren. Morgen en efter laa der saa stor en Sv-Taage tæt over Søen, at Ingen kunde see mere end Stavnene mellem Skibene, og da roede Magnus Konge i lunt Veir ind til Holmen. Da nu Kong Sverrer hørte Lyden af deres Aarer, men saae dem ikke, troede han at de vilde lande, og lod hele Mandskabet blæse sammen for at gaa dem i Møde paa Dren; men Magnus Konge blev med Sine om Natten ude ved Holmen. Morgen en derpaa lagde de ind til Flo-Vold, ginge paa Land med den største Deel af Krigsmagten, og tæt ind imod Bor-

Cap. 71. Broen over Rid-Elven var paa den Tid og indtil 1686 lige i Syd for Kongsgaarden og førte over til Elsfæter.

Cap. 73. Depil, nu Gd. Desle eller Devle paa Strinden, strax østenfor Lade ved Throndhjem. Ladhamrar, nu Ladhammer eller Ladhamrene, de tvende Berghammere nordensfor Gd. Lade, see foran S. 22.

Illovellir, Jlevolden, see 2 B. S. 122.

gen. Birkebenerne rykkede imod dem ud til Borgen, og der skjede de en Stund paa hverandre. Magnus Konge og hans Mænd tænkte, at de skulde hindre al Tilførsel til Byen baade til Søes og Lands for Birkebenerne, og afbrændte Broen over Nid. Kong Sverrer søgte ud til Borgen med sit Mandskab og lod der opslaa Teltboder. Ligesaa lod han nedbryde to Stuer i Byen, fløtte did og opsætte ved Borgen. Saaledes sadde de stille paa begge Sider en Stund. Af Magnus Konges Mænd vare de Fleste ombord paa Skibene om Natten, hvor de jævnlig havde mange Folk, ligesom de og havde en stor Ild om Nætterne ude paa Bolden. Da Birkebenerne saae, at der ved Ilden var ganske lyst, men ellers mørk Nat, saa at de ikke kunde see langt fra Ilden, væbnede de sig en Nat, ginge ud af Borgen og gjorde et Anfald mod Hekflungerne, som ikke mærkede til nogen Ting førend Pilene hvinede dem over Hovedet, og ikke heller var der langt at bie førend der blev fludt Spyd imod dem. Dernæst nyttede Birkebenerne deres Hugvaaben og dræbte om Natten mange Folk, men Alle, som undkomme kunde, toge Flugten. Da de, som paa Skibene vare, hørte Lurgangen og Krigsraabet oppe paa Boldene, roede de til Lands, opstillede deres Mærke, og ginge siden paa Land for at komme deres Mænd til Hjælp. Men fordi det var mørkt, stødte de ikke paa Nogen, førend de Flygtende løb lige paa dem. Da faldt Mange, som vare undkomne i Løbet, naar ikke deres egne Fæller havde standset dem, hvorved de trængtes tilbage mod Birkebenernes Spydstik og Sværdhug. Der faldt mange Hekflunger. Da Hekflungerne lede dette Nederlag, blev der ikke Noget af deres Angreb; men de, som før havde meest opegget til Landgang, flygtede paa det mest rasende til Skibene. Der faldt mange Mænd, men Nogle kastede sig luft til Havs, og Mange naaede Skibene. Kong Sverrer foer med sit Mandskab tilbage til sine Landtelte ind forbi Borgen, og havde gjort et stort Bytte af Vaaben, Klæder, Guld og Sølv. Da det lyste om Morgen, saae Birkebenerne ude paa Bolden, at Hekflungerne laae tykt udenfor Kanterne deraf og blegnede i Solen. Magnus Konge roede med sit Mandskab ud til Holmen, og saa Dage efter fore de bort fra Thronhjem sørefter til Bergen, og dette var dem en stor Skade-Færd. Der i Byen blev Magnus Konge sidende om Vinteren; men Kong Sverrer med sine Mænd sad i Kjøbstaden (Nidaros).

Capitel 73.
Om Kong
Sverrer.

Den samme Vinter lader Sverrer en Borg opføre ude paa Steenberget, saa at Konge-Herberget blev færdigt der i Begyndelsen af Langfasten. Did foer Kongen og var jævnlig der om Vaaren med en Deel af sit Mandskab, medens en Deel deraf var i Byen. Den Vinter lod han og i Kjøbstaden et Skib sætte paa Stabelen, som var meget større end andre Skibe, der paa den Tid vare i Landet. Det havde 32 Rum, og var stort i Forhold dertil; dette Skib blev kaldet Mariefuden. En Dag tidlig om Vinteren lod Kong Sverrer baade sit Mandskab og Bymændene blæse sammen til Things, og holdt da følgende Tale: „i saa stor en Vaande have vi været en Stund paa begge Sider, baade mine Mænd og Bymændene, og ligesaa Bønderne i Herredet, saa at her er Mangel paa Mad og Drikke, som venteligt er, da saa stor en Hær er bleven underholdt i 2 Aar i een Fjord, siden vi, til vor store Tyngsel, mistede vore Skibe, og jeg kjender ikke mange Skibe her inde i Fjorden, som ere i stridbar Stand. Men det siger jeg for sandt, at om jeg vidste vi Birkebenere kunde haabe at faae Skibe her, som vi kunde forlade os paa, da skulde vi endnu kunne stifte nogle Angreb med Hekflungerne. Men eftersom mine Mænd nu ledes ved saaledes at spænde Bælte, seer jeg ingen anden Udvei, end at vi vende os til Oplande-

ne, og derfra øster til Bærmeland, og heelt til Gotland.“ Saalunde endte Kongen sin Tale, at alle hans Mænd skulde ruste sig til denne Færd. Ugen efter bleve 120 Heste floede, og Dag for Dag gjorde de sig i Stand til denne Færd. Dette spurgtes med de Kjøbmænd, som kom nordenfra til Bergen, hvor en stor Mængde Mennesker havde samlet sig, og deriblandt Magnus Konge, hans Lendermænd og de fleste Høvdinge. De havde ogsaa der de største Skibe, hvormed de agtede at fare nord mod Kong Sverrer. Men da de nu spurgte, at Sverrer Konge var rejsesærdig fra Throndhjem, blev denne Færd udsat, og derpaa fore Magnus Konges Mænd til sine Sysler, og hele Forsamlingen adspalttedes. Kong Sverrer derimod opholdt sig i Nidaros frem over Julen, og efter Julen lod han udruste nogle Skuder, hvormed han seilede Thyndeligen afsted i den Agt at komme uforvarende paa Kong Magnus sør til Bergen; men da han kom sør til Møre, tog Modvinden ham op, og de laae der en Stund. Da nu Kong Sverrer formodede, at der til Lands var kommet Nys til Byen (Bergen) om hans Tog, vendte han nordesten tilbage til Throndhjem, hvor han blev om Vinteren og Vaaren efter.

Capitel 74.
Magnus Konges
Drdsendinga til
Bidfunn, og Thorgils's,
Sverrers
Svnselmænds,
Drab.

En af Kong Sverrers Svnselmænd, ved Navn Thorgils, havde et Svnsel i det nordligste Thinglag paa Halogaland. Han havde ogsaa Finnefærd og foer om Vinteren op paa Gjeldene for at drive Finne-Handel, og indkræve Skatter. Da boede Bidfunn Erlingsson i Bjarkø, og han var en af de allervakkreste Mænd af Udseende, som da vare i Halogaland. Da var han 18 Aar gammel, og havde nyligen modtaget sin Fædrene-Arv. Magnus Konge sendte de Drb til Bidfunn, at han skulde komme til ham, og modtage Lendermands-Ret af ham, som hans Vyrð var til. Det var derhos mange Folks Tale, at der var Mære i denne Drdsending; men som alene blev mellem dem. Bidfunn havde to Søstre, som begge vare vakre, og syntes at være gjæve Giftermaal. Den Gang var ogsaa Ragnhild, Magnus Konges Søster, ugift. Om Vinteren foer Bidfunn ind i Gjordene, og speidede efter Virkebenernes Færd. Just i den Tid var Thorgils kommen fra Gjeldet, og havde samlet meget Gods. Da passede Bidfunn ham op inde i Egisfjord, og dræbte ham og 12 Mand med ham, tog saa alt Godsset, og bragte det med sig til Bjarkø.

Capitel 75.
Bidfunn dræbes
af Sverrers
Mænd.

Vaaren efter reiser Bidfunn afsted nordenfra. Han havde et Skib, som hedte Guldbringen paa 20 Sæder, og stort i sig selv, det var et af de bedste Skibe, og havde tilhørt Eysteinn Erkebisp. Dette Skib var vel udrustet baade med Folk og Vaaben, og dermed fulgte et andet Lastdrager-Skib. Med ham vare begge hans Søstre, tilligemed Jon Drumb hans Morbroder. Bidfunn og hans Følge fore bjærvælig afsted uden at frygte nogen Fare, og de havde hængt alle deres Skjolde paa Stavnene; men Brynjerne vare lagte ned i Kister under Tællerne. Da Kong Sverrer fik at vide, hvad Bidfunn tog sig for, sendte han imod ham Vaard Guttormsson og Ivar Silke med 7 Skuder, og da de kom nord til Aungul, saae de Bidfunns Skib komme seilendes nordenfra om Ofote, og dette var tidlig om Morgenens Christi Himmelfarts-Dag. Virkebenene roede ind under Steigarberg, og biede der. Bidfunn og hans Følge saae dem ikke før end de næsten kom lige ind paa dem, saa Skibene nær rendte mod hverandre. Nu lode de Seilene falde, og Virkebenene lagde sig paa begge Skibsborde, og gjorde et haarde Anfald; men da Bidfunns Mænd kun havde Hugvaaben at værge sig med, fæde der snart et stort Nederlag paa dem.

Cap. 74. Bjarkø, Bjerkø i Senjen, see Nidaros 1 B. S. 112.

Egisfjorden (Augursfjorden), nu Ogsefjorden paa Sydsiden af Hind-Den, see 2 B. S. 159.

Cap. 75. Aungull, Enguld i Saltens Fogderi, see 2 B. S. 203.

Ofóti, Ofoten sammesteds, see Halogaland 1 B. S. 21.

Steigarberg, et Fjorberg strax nordenfør Gaarden Steig (nu Stegen) paa Engul-Den.

Vidkun og hans Folk vilde flyde Baaden ud og føre Pigerne i den; men det blev ikke noget af; thi Anfalbet faldt i en Fart. Birkebenerne vandt Seier, og Vidkun faldt der med næsten alt sit Mandskab. Birkebenerne toge Guldbringen med Alt hvad derpaa var, førte det sør til Throndhjem, og overgave Kong Sverrer det, som prisfede meget denne Jærd.

Sommeren efter holdt Kong Sverrer jævnlig Thing med sine Mænd og med Byfolk; og gjorde dem forskjellige Forslag, som dog ei stadfæstedes, og saaledes kom det dertil, at Ingen syntes vide hvad egentligen hans Hensigt var. Stundom blev det sagt, at de skulde fare øster til Viken, eller til Götland, stundom at de skulde gange ombord paa deres Skuder og seile vester til Orkneyerne, eller heelt til Suderøerne. Om dette fik Magnus Røge Nys, som sad i Bergen, hvor han samlede om sig en ustyrtelig Hær, og havde mangfoldige Skibe. Omsider tog Kong Sverrer den Beslutning, at han steg ombord paa Skuderne, 20 i Tallet, dog alle smaa, og sagde til sit Mandskab, at han vilde vende om nordest til Halogaland. Men da han kom ud af Throndhjems-Mynne til Agdanæs, var der et hvast Nordenveir, og nu lod han ved Luren sammenkalde Mandskabet fra Skibene, og tiltalte det paa et Huusching saalunde: „den Snak, som jeg haver ladet udgaae om denne Jærd, at seile nord til Halogaland, eller ride østerover til Götland, var ingenlunde alvorlig; men thi vil det være os tungt, at gjøre en besværlig Røning til liden Nytte; desuden ere vi her næsten komne som i en Ende-Bugt for Heklungerne. Nu seer jeg det vil være langt bekvemmere for os at lade Skuderne dreie for Vinden sør om Stadt langs igjennem Sundene, og da gaaer det som man siger, hvo der vover han vinder. Derhos staaer det os frit for, saasnart vi ville, at stikke til Havs og seile udenstjærs øster til Viken.“ Alle sagde, at det var det bedste Raad. Saaledes seilede de hele Skibstøbet indtil de kom sør om Stadt. Da lod Kongen Skibene lægge sammen, og tiltalede Folket saalunde: „nu synes mig, at vi hidtil have havt en heldig Reise; men nu er det raadeligt at dreie af og gaae udenstjærs til Viken; thi med heel Vogn er godt hjem at age. Det staaer os ogsaa aabent at søge til Bergen, om Leilighed dertil falder, dog er det ikke meget raadeligt, hvor meget der end opmuntrer Birkebenerne til at forsøge det, og jeg vil ikke være den som særdeles skynder dertil.“ Alle Birkebenerne forlangte at fare til Bergen, og syntes godt om at kunne faae fat paa Heklungerne. Da sendte Kongen nogle Skuder ind til Ulvesund; men selv seilede han udenom til Atle-Sund. Inde i Ulvesund toge Birkebenerne to af Heklungernes Skuder, som havde ligget der for at speide, dræbte de fleste; men gavede Nogle Livet, for at faae Tidender af dem. De sagde, at der laae 3 Skuder i Atle-Sund for at speide, samt at der brændte en Varde sør paa Haasen, en anden inde paa Fenring, og fra denne kunde man see baade til den nordre Varde og ind til Byen. Det sagde de ogsaa, at hele Hæren sov oppe i Byen, ligesaa i hvilken Gaard hver Stormand sov. De sagde, at hele Hæren ingen Frygt havde paa sig, og alle Skibe fløde telte ved Bryggerne. Siden kom de til Kong Sverrer med denne Tidende. Da de nu seilede nordfra igjennem Sundet,

Capitel 76.
Om Kong Sver-
rers Reise til
Bergen.

Cap. 66. Ulfasund, Ulvesund i Nordfjord, see 1 B. S. 96.

Atloyjarsund, nu Granesund, imellem Atle-Den og Fastlandet i Søndfjord, see sammest.

Håøy, nu Den Yttre-Sulen i Evenviss Præstegjæld i Yttre Sogn, paa hvis østre Kant ligger det høie Haa-Fjeld, hvor en Varde fra umindelige Tider har været underholdt. Herfra maatte man godt kunne see Varselskilden paa Fenhring (Atle-Den) i Nordvest for Bergen, da de mellemliggende Bjerge ere meget lavere end Haa-Fjeldet, og Afstanden kun 6 Mile omtrent. Om de nordenfor Sulen-Derne (Sölundir) liggende smaa og forholdsvis lave Der Haa-D, iblandt Bulands-Derne, og den noget sydligere Haa-D, kan Talen ei være; thi fra disse kunde en Varde umulig sees fra Atle-Den; det vilde desuden staae i aabenbar Strid med Contexten.

sendte Kongen forud Følk med de Skuder, som de toge fra Heflungerne, og bandt ved Stavne-
ne de Skjolde, som vare Heflungerne vel bekendte og de selv før havde eiet. Saaledes
fore disse Skuder sørefter. Da de nu seilede ind i Fjorden søndenfor Drifey, saae Heflun-
gerne og kjendte snart disse Skuder og Skjolde, og saasom de tænkte det monne være deres
Kammerater, toge de sig ikke videre i Agt. De mærkede ikke før, at der var nogen Ufred
paa Færde, førend Skuderne fore imod dem i en Fart i Sundet, og Birkebenerne sendte
strax baade Skud og Spyd mod dem. Heflungerne løbe i Land, og Mange bleve dræbte
og saarede. Birkebenerne toge nu Skuderne med Alt hvad paa dem var, og biede der Kon-
gen. Efter dette roede Kong Sverrer med sine Mænd sin Vel, og da de kom længere
før frem i Sundet, sendte Kongen atter forud de Skuder, der havde tilhørt Heflungerne,
og bød dem indtage Varden paa Haa-Den; men Birkebenerne, som vare hidfise paa Jag-
ten, roede sørefter hurtigere end Kongen vilde, saa Varde-Vægteren blev dem vaer og stak
Jld i Varden. Dog blev intet Tegn givet den søndre Varde; thi Birkebenerne kom i en
Hast til, toge Varde-Vagten og brøde Varden ned. Kongen og hans Følk roe siden sørefter
langs med Landet; thi der faldt Skyggen af Fjeldene paa Søen. Førend de kom til Hold-
helle tiltalede Kongen saalunde Følket: „endnu er intet forspildt i vort Raad, og endnu
kunne vi seile sønderud forbi Byen, og saaledes løbe dem af Hænderne;“ men Alle yttrede
større Lyst til at lægge til Byen. Kongen siger, at han heller ikke vilde fraraade dette, og
meente, at de monne være deres Konge til libet Forsvar, naar de vaagnebe søvnore og saa
øllede, som de havde lagt sig til Sengs, „og der vilde paakomme dem Skræk, naar vi kom-
me dem med Drøn for Dør. Vi skulle saaledes indrette vort Angreb, at min Broder
Erik skal roe under Bjerget tilligemed de 10 største Skuder, og gange der paa Land. Hans
Mærke skal han lade fare udenom Krist-Kirke-Gaard, og saa frem i Kongsgaarden, hvori-
mod jeg skal roe frem under Holmen ind til Bryggerne og søge til Skibene. Da skulle vi
strax gange paa Land, Nogle indenfor Sandbro, Nogle igjennem Mykle-Gaard op i Ma-
rie-Kirke-Gaard, Nogle derimod ind i Peters Kirke-Gaard, og saa op igjennem Strædet.
Ulf fra Laufnæs skal roe ind i Enden af Baagen med 2 Skuder, og gange der paa Land
med Mærket, fare saa indenfra langs igjennem Byen, møde dem som stævne did, og lade
der Lurene blæse af alle Kræfter.“

Capitel 77.

Magnus Konges
Flugt og Birke-
benernes Seier.

Nu indrettede Kong Sverrer sin Roning efter som bestemt var, hvorefter de sloge
Varerne i Vandet og roede saa haardt de kunde ind til Bryggerne did hen hvor Langskibene
fløde. De kappede Tougene, og stødte Skibene ud fra Bryggen, saa de fløde om paa
Baagen, efter som ingen Mand holdt Vagt over dem. Birkebenerne løbe op paa Bryg-
gen, reiste Kongens Mærke og gjorde strax Hærfrig. Derefter løbe de op i Byen og stævnebe
ind i Gaardene, hvor de vidste, at Heflungerne skulde være. Der faldt mange af Heflun-
gerne; men hele Mængden flygtebe. Da nu Kong Sverrer kom op til Marie-Kirken, kom
Jon Halkelsøn imod ham og bad om Naade. Denne gav Kongen ham saavel som hans
Sønner Ragnvald og Halkel. Kongen vendte derpaa om ud efter Strædet; men Nogle

Drifø-yjar, nu Drev-Derne, een større og nogle mindre Der, som høre til de nordligste i
den Gruppe, der udgjør Gulen-Derne. Fra disse Der til den i Sydvest liggende Varde paa
Haa-Fjeldet, er endnu gode 2 Mile.

Holdhella, nu Hellen $\frac{1}{2}$ Mil nordensfor Bergen, see 2 B. S. 150.

Bergit. Hermed maa være meent den Berghøide, hvorpaa Kong Sverrer senere anlagde
Bergen (Sverresborg), paa Nord siden og i Nærheden af Kongsgaarden eller nuværende Bergen-
huus Fæstning.

Om Hólmr og Sandbrú, see 2 B. S. 83, 142, 174, og Krist-kyrkja, Mario-kyrkja (almin-
delig den Tydske Kirke) og Peters-kyrkja, see Bergens Beskr. af Sagen og Fos S. 26, 41. 46.

af hans Mandſkab ind efter Bryggerne, og huggede Skibene løs, baade Kjøbmandsſkibene og Langſkibene, ſaa hele Vaagen var fuld af Skibe. Ulf og hans Følge ſtræbede frem indendom Strædet, og dræbte mange Mand, uden at møde nogen Modſtand. Da nu Eriſ og hans Mænd landede ude i Holmen, hørte de et ſtort Hærſfrig midt inde i Byen, og meente at Heklungerne vare blevne dem vaer og ſatte ſig til Modværge; thi de formodede at Kong Magnus, om han var tilbørligen forberedt, havde ſaa meget Mandſkab i Byen, at det var farligt for dem at ſlaaes med ham. Ikke deſtomindre ſprang de driftigen paa Land, gjorde Krigsſfrig, og løb udenom Kriſt-Kirkegaard. Kong Magnus ſov i Kongehallen med hele ſin Hird og Konge-Svite. Kongen havde været ude paa Svalen og hørte da det første Krigsraab kom op i Byen. Nu ſprang Kongen langs efter Svalen til Apoſtel-Kirken. Da han hørte det andet Krigsraab ude paa Kriſt-Kirkegaard, ſprang han ud over Svalen og ned i Kirkegaarden, ſom var et forfærdeligt høit Spring. Kongen ſtævnedes op igjennem Biſkopsgaarden, ſaa ovenom Sumpen, og Koperen, derpaa ind om Nikolaus-Kirken, og da kom hans Mænd til ham. Derpaa fore de ovenom heelt til Olafs-Kirken, hvor hans Mandſkab ſamledes. Birkebenerne havde ikke randsaget Byen, fordi de vilde ſkynde ſig ſom meſt ud til Kongsgaarden. Da nu Sverrer Konges Banner kom indenfra Byen til Kongsgaarden, ſtormøde et andet Mærke imod dem udenfra langs efter Gaarden, og de ſkjøde paa hverandre. Det var ganſke nær ved, at de vare komne til at ſlaaes, førend de kjendte, at det var Eriſ Kongeſøn ſom kom, og da vendte de ſig alle ſamlede mod Hallen, og gjorde et haardt Anfald. Magnus Konges Mænd værge de ſig med Vaaben og Døn-Stene, og det var en lang Kamp, hvori mange gode og drabelige Helte faldt. Men da de ſik Viſhed om, at Kongen var ikke der, lod Kong Sverrer de allerfleſte give Liv og Fred, ſom bade derom. Enſtein Erkebifp laa med ſine Skibe over ved Jons-Bryggen, og hans Mænd ſprang bevæbnede paa Land, ſøgte ind paa Jons-Volden, og agtede at komme Magnus Konge til Hjælp; men Birkebenerne kom imod dem, dræbte 30 Mand af dem, og jøge alle de Andre tilbage, ſaa at Mange af de Flygtende bleve ſaarede. Der faldt Erkebifſkoppens Frænder Olaf Lange og Gudbrand Thorbergſon. I Kongehallen faldt Halvard Marardrap og Paal Eriksſon fra Opdal. Da Magnus Konge var kommen op om Nonne-Sædet, mødte Kongen Mange af ſit Mandſkab, og ſpurgte, om det ſyntes hans Mænd raadeligt at vende tilbage til Byen, da det var bleven ham ſagt, at Birkebenerne havde kun lidet Mandſkab? Men Mange yttrede i deres Svar, at det kun var lidet raadeligt for dem, ſom vaabenløſe Mænd, at gange i Slag; thi der var kun ſaa Mænd iblandt dem, ſom havde deres fulde Væbning; men Mange vare vaabenløſe og kun lidt klædte, efterſom de i en Haſt vare ſprungne op af Sengen. Kongen havde heller ikke noget Mærke og ingen Luur. Formedelſt alt dette troede de ſig ikke dygtige til Strid, men vendte om ſørefter til Strindfjorden og derfra til Hardang'r, hvor de ſtæffede ſig nogle Skuder og Færger for at indſkibe ſig. Mange fore ogſaa ſiden langs med Landet ſørefter baade Dag og Nat, og der kom Mange af Kongens Mandſkab efter ham. Nogle, ſom kom ſeent fra Byen, vendte op til Alreksſtab, nord om Fjeldet, og kom ned i

Cap. 77. Poſtola-kyrkja (Apoſtolernes Kirke) og Biſkopsgaarden, ſee Bjørgvin 2 B. S. 85. Nicolas-kyrkja (Berg. Beſkr. S. 34), Kopr (Koppen), formodentlig den ſenere ſaakaldte Nicolai Alminding; Olafs-kyrkja (ved Vaagſbunden) l. e. S. 43; Jonsbryggerne (ved nuværende Smørs-Alminding) og Jonsvoldene (St. Hans Vold), nu Engen, ſee 2 B. S. 142.

Strindar-fjærd, nu Strande-fjærd, imellem Strandviks-Bygden, Tysnæs-Den og de Gamles Refnaſtræud i Søndhordland, ſfr. 1 B. S. 50.

Alrekſtadir, Alrekſtad ſtrar eſtenfor Bergen, ſee 1 B. S. 81.

Ostrar-Fjord, fore derfra op til Bors, og saa ovenom nordesten om Sogn, derpaa op til Balvers, og den øvre Bei heelt Øster til Viken.

Capitel 78.
Om Jon Halkels-
son og hans
Sønner.

I Bergen tog Kong Sverrer hele Magnus Konges Skibsflaade og alle hans gjæveste Kjøstbarheder. Der tog han Kronen og Guldstaven, med al den Vielse-Skrud, hvormed Magnus var viet til Konge, og Krigsfolket fik der et stort Bytte til Deling. Eysteinn Erkebisp var just tidligen den Sommer kommen vestenfra England, og havde været fra sin Bispestol 3 Aar i England, og da forligte Erkebiskoppen sig med Kong Sverrer, og foer om Sommeren nord til sin Bispestol. Da Jon Halkelsson og hans Sønner indfandt sig hos Kong Sverrer, tilbød han dem at fare i Fred, om de vilde nord til deres Gaarde, eller øster efter Magnus Konge; men de forlangte at følge Kong Sverrer. Kongen sagde derimod: „thi I have svoret mig to Eder, og ingen af dem holdt.“ Ikke destomindre svore de Kong Sverrer den tredie Ed; men fore dog strax efter bort, og øster til Magnus Konge. Da nu Kong Sverrer spurgte til Magnus Konge, rustede han sig i en Hast, og foer efter ham østerud alt til Agder; men da de dennefinde ikke mødtes, vendte han tilbage til Bergen, hvor han forblev en Stund. Magnus Konge derimod foer om Sommeren sør til Danmark til Danafongen Valdemar, og flyede da anden Gang Landet for Kong Sverrer.

Capitel 79.
Kong Sverrers
Syselmænd
dræbes af Syg-
nerne.

Kong Sverrer uddeelte Sysler til sine Mænd over hele Rogaland og Hordaland, og sendte blandt andre Ivar Dape som Syselmænd ind til Sogn. Høsten efter foer han nord til Throndhjem med sin hele Hær, og var der om Vinteren. Da Kong Sverrer var seilet nord, vare Sygnerne ilde tilfredse med deres Syselmænd. Kort før Juul krævede disse Udrebsel til Jule-Gilde, og agtede at sidde i Lusa-Kjøping; men Kjøbstædmændene bleve rasende derover, samlede Sogndølinger og Eidbyggere sammen, fore til Kjøbstaden, og kom der Jule-Aften. Kjøbstæd-Mændene forenede sig da ogsaa med dem og gjorde et Anfald paa Kongens Syselmænd. Formændene for denne Udaad vare meest Arnthor af Hvale og Isak Thorgilsson, tilligemed Præsten Alfgeirs Sønner Gaut og Karlshoved. Ivar Dape bad om Liv og Fred, tilbydende sig at fare bort med alle sine Mænd. Det vilde Bønderne ikke; men ginge imod dem, og dræbte derpaa Syselmændene med de fleste af deres Svite. De som beholdt Livet undløb, kom ovenom nord til Sverrer Konge, og fortalte ham denne Tidende, samt at Sygnerne meente kun at have dræbt Tyve og Ransmænd og Udaadsmænd, som uden Bod maatte ligge paa deres Gjerninger.

Capitel 80.
Marie-Suden
aaar paa Blandet
og K. Sverrers
Tale derover.

Samme Sommer som Kong Sverrer havde taget Skibene i Bergen var Marie-Suden fuldkommen færdig, og om Høsten, da Kong Sverrer kom nord, lod han Skibet gaae

Ostrar-fjærd, her den søndre Øster-Fjord, imellem Ostir (Øster-Den) og Fastlandet i Syd. Den Bei, de toge, har altsaa været den almindelige paa den Tid, nemlig fra Vos over Raudafjall (Raueggen) til Aurland (Urland) og Læradalr (Verdal) i Sogn og videre over Fillefjeld til Baldres o. s. v. cfr. Cap. 19.

Cap. 79. Lusa-kaupágr (Kaupágr), var beliggende paa det Sted, hvor nu Gaarden Kopanger er opført, i Sognet af samme Navn i Sogndals Præstegjæld i Jndre-Sogn. Denne Kjøbstad, der formodentlig har været ubetydelig, og ventelig desformedelst af Spot kaldtes Luse-Kjøping, blev Aar 1184 afbrændt efter Kong Sverrers Befaling. Den synes dog senere at være bleven opbygget igjen, idetmindste for en Deel, see Cap. 179 og Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. III. 592.

Eidbyggjar, d. e. Beboerne af Eidet imellem Kopanger og den Arm af Sogndals-Fjord, som kaldes Eids-Fjorden — nu Kopanger-Skogen, see 1 B. S. 43.

Hvall eller Hvoll, nu Dvale, en smuk og meget stor Gaard i Sogndals eller Stedje Sogn, som i Middelalderen var eiet af nogle af Landets betydeligste Magnater. Paa dens Grund stod den Tid en Kirke. Gaarden er nu udstykket imellem 13 Bønder, see Kraft Norg. Beskr. IV. 780.

paa Vand. Skibet stod paa Stabelen ovenfor Byen, og det var almindelig Tale blandt Folk, at det ei kunde komme i Vandet, med mindre nogle Gaarde bleve nedbrudte, og der sagdes at Kongen ved denne Skibsbygning viste megen Begjærlighed og Stoltthed, saa der vare Mange, som ønskede ondt over Skibet. Men da Skibet gik af Stabelen, prøvedes det, at Kongen havde forudseet og indrettet Alt saalunde, at Skibet gik paa Vand, uden at nogen Mands Huus eller Gaard behøvede at nedbrydes. Da Skibet nu løb af Bankefistokken ud i Elven, gik nogle Sammensælbninger af Lave; thi det havde truffen sig om Vinteren, da Kong Sverrer var faren sør til Møre, at Skibet imidlertid var reist i Kjøbstaden, og der var kommen 9 Syninger (Planfegange) til paa hver hver Side. Da han saa Tømringen, sagde han: „dette Skib optømres langt mindre end jeg vil; nu skal Skibet hugges i sønder og 12 Alen lægges til i Kjølen.“ Tømmermesteren gjorde Indvending; men Kongen raadede, og derfor fik Skibet mange Sammensælbninger i Bunden, og Materne vare bestadigede, da Skibet gik af Stabelen. Da Skibet var kommen i Vandet, stod Kong Sverrer op paa Skibet og holdt denne Tale: „Gud, den hellige Jomfru Maria, og den hellige Kong Olaf være lovet, at dette Skib uskadt kom paa Vand, ingen Mand til Meen, som Mange gjættede, der lode falde uvenlige Ord mod os, hvilket Gud tilgive dem! Nu synes mig det rimeligst, at her ikke monne være mange Mænd tilstede, der have seet et saa stort Langskib flyde paa Vandet som dette, der kan tjene til et stort Landeværn mod vore Uvenner, dersom nogen Lykke vil falde dette Skib til; thi vil jeg overgive dette Skib i den hellige Jomfru Marias trofaste Varetægt og kalde det Marie-suden. Jeg vil og bede den hellige Jomfru Maria, at være dette Skibs Værn og Vogter, og som Bevis herfor vil jeg give Dronning Maria de Kostiigheder, som nærmest høre til Gudstjenesten, nemlig de Messeskæder, der sømmeligen pryde Erkebiskoppen om Høitiden naar han vil bære dem. Derimod venter jeg, at hun vil tage Hensyn til disse Gaver, og med sin Styrke give baade Skibet, dem som ere derpaa, og alle dem der følge det, Held og Lykke.“ Kong Sverrer lod indskjære i Speilgatten paa begge Sider nogle Helligdomme. Han stiftede og Messeskæderne, lod Messeskæden føre til Mariekirken, Kantor-Kaaben til Helgeseter og alt det øvrige til Nonnesædet paa Bakke. Marie-suden var intet vakkert Skib, for smalt mod Enderne imod i Midten, hvilket forvoldtes meest derved, at det var bleven øget; men Kongen lod Skibet gjøre i Stand der hvor det var bestadiget. Kong Sverrer lod om Vinteren gjøre nogle Langskibe, grundforbedre andre, og udruste dem paa det bedste. Da blev Hjalpen bygget, som Thorolf Rhympel førte, og var 26 Rum. Der blev og Vidjaan bygget, som Ulf af Laufnæs førte, og var næsten samme Tal af Rum.

Om Vaaren, efter Paaske, gjorde Kong Sverrer sig færdig til at reise nord fra Kjøping, og havde med sig 23 Skibe, hvoraf de fleste vare store. Der vare med ham hans Broder Erik, Ulf fra Laufnæs, Ulf Fly, Baard Guttormsson, Ivar Silke, Haavard

Capitel 81.

Kong Sverrers
Reise sørover
til sin's Landet.

Cap. 80. Helgisetr (Elgisetr, monasterium sanctæ sedis), d. e. det hellige Sæde, var et berømt Kloster af Augustiner-Ordenen beliggende noget vestenfor nuværende Elfsæter Gaard, ved en liden Bæk, som falder i Rid-Elven paa den søndre Side af Staden Throndhjem — formodentlig allerede stiftet af K. Harald Haardraade. Det blev 1210 afbrændt, men igjen opbygget, og vedblev som Kloster indtil Reformationen, efter hvilken det blev benyttet som Bolig for de første evangeliske Superintendenter eller Biskopper. Senere (1559) blev Elfsæter Hølsgaard fer de throndhjemfke Lehnsherrer, efter at diases Sæde var forflyttet fra Steenviksholm (i Næs-Fjorden i Stordalens Præstegjæld) til Kongsgaarden i Throndhjem. I Aaret 1564 bleve endelig de forfaldne Klosterbygninger aldeles nedrevne. Klostersets betydelige Jordegods, som endnu var samlet i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, og da Staten tilhørende, blev senere adspredt, og den Deel af samme, som laa i Gudbrandsdalen, tillagt Cathedral-Skolen i Throndhjem, cfr. Sønning's Reise S. 12 f. og Kraft N. B. V. 612 ff.

Jarlsson, og de havde et talrigt og vakkert Mandskab. Kong Sverrer førte da selv Mariusuden, og ombord paa den tællede 280 Mand. Kongen lod bære 4 Rister ombord paa Skibet, og der var 4 Mand om at bære hver af dem; men Ingen vidste tilvisse hvad der monne være i dem. Erik Kongesøn havde Øsmoen, som var nær 25 sædig. Kong Sverrer foer nu med sin Krigsmagt søresten langs med Landet. De laae i Steinvaa, hvor Kongen holdt Huusthing, og i sin Tale der siger han, at han ikke havde spurgt Noget til Magnus Konge, hvoraaf de kunde vente nogen brat Ufred. Han bød sine Mænd være fredelige og spagsærdige, omhyggeligen spørge efter Tidender, og ihukomme hver Mandes Tale, hvad enten han monne være høi eller lav, og fortælle ham alle Nyheder, hvor liden værd de end synes at kunne have. Hans Foredrag var kort og Ordene saldt vel til. De laae ogsaa nogen Tid i Hærverne, hvor Kongen holdt et Huusthing, og holdt der en Tale af samme Indhold som den forrige. Derfra seilede han sørover, forbi Stabt, i et hvast Veir, saa Søen stod i et Skum om Stabnen, hvorved Mariusuden gav sig og forstjød sig i sine Mater; thi dreiede Kongen ind til Ulf-Sund, og medens han laa der blev Mandstabet vaer, hvad der var i de store Rister. Der blev nemlig taget Skibssøm ud af dem og Skibet dermed sat i Stand. Kongen gav ogsaa en Bolt til hvert Halvrum og bød dem, som vare der at gjemme den til Brug, naar den behøvedes. Derpaa fortsatte Kongen sin Seilads indtil han kom sør til Sognsjø, og siger sit Mandskab, at han vilde dreie af ind til Sogn, og fræve Bøder for sine Mænd, som Sygnerne havde taget af Dage. De blandt hans Mænd, som havde Ærende til Bergen, forlangte nu at fare did; og fordi Kongen vidste, at ingen Ufred saa brat var at vente, eller at han ikke saa snart vilde behøve Folkehjælp, gav han alle dem, som forlangte det, Lov at fare søresten, og saaledes seilede 3 Skibe sørud. Over disse Skibe raadede Svine-Peter, og nu skiftedes Mandstabet saalunde mellem Skibene, at de fore søresten, som der havde Ærende, og i deres Plads kom andre i Stebet.

Capitel 82.
Kong Sverrer
vænder i Sogn.

Kong Sverrer vendte ind til Sogn med 20 Skibe. Han laa først i Rúsle, hvorfra han sendte Bud ind til Sognedal, at Bønderne skulde komme til ham, om de vilde slutte Forlig med ham. Han satte dem Stævne i Hvamsø, og did foer Kongen ind; der kom ogsaa Bønderne, og lovede at betale Kongen Tjæld; Kongen tilbødte Bønderne en Bod af 15 Mærker, og satte dem 3 Dages Stævne, inden hvilke Bøden skulde tilhændes ham. Bønderne fore hjem og fortalte deres Færd, slig som den var; derover bleve de ilde tilfreds, og Bønderne holdt samtligen Raad. I dette bleve de enige om at benytte den Stund, Kongen havde givet dem, til alle som En at flytte deres Gods op paa Tjældene og i Skovene, og ødelægge alle Bygder. Da nu Kongen mærkede, at Bønderne vilde bryde Forliget, og den aftalte Stund var leden, lettede han med sin Flaade og seilede indester Tjorden. Og da han kom der, hvor Tjorden dele sig, sendte han fra sig Ulf fra Lausnæs og Thorolf Rhympil med 6 Skibe ind til Lusa-Raupang, og bød dem ilde i Bøndernes Badstuer og tage for deres Uimage Sligt, som de kunde faae. Kort at fortælle de kom til Lusa-Raupang, røvede det Gods de kunde faa fat paa, og opbrændte Kjøbstaden;

Cap. 81. Steinvåg, Steenvaa paa Søndmør, see 1 B. S. 325.

Herøyjar, Høer sammesteds, see 1 B. S. 140.

Sognsær, Sogn-Søen, Indløbet til Sogn. I det følgende 88 Cap. findes denne Benævnelse anvendt paa selve Sogne-Tjorden (Sogn-fjærd), cfr. 1 B. S. 153.

Cap. 82. Rúsli, nu Od. Rutle, ved Mundingen af Sogne-Tjorden paa den søndre Side i Svindviks Præstegd., cfr. 2 B. S. 205.

Sóknadalr, Sogndals Sogn i Jndre-Sogn, see 1 B. S. 43.

Hvamsø, nu Hvamsø i Sognet af samme Navn i Viks Præstegd. i Øtre-Sogn.

men af Folk kunde de Ingen faae fat paa. Kong Sverrer breiede ind i Nora-Fjord med 14 Skibe, og landede inde ved Sofnadal. Dette var Onsdagen om Aftenen, og Torsdagen om Morgenens lod han ved Luren Mandskabet sammenkalde til en Samtale, og siger det sin Hensigt. Han befalede dem, at de skulde væbne sig og gange op i Dalen, og dele sig saaledes paa alle Skibene, at af 3 skulde Een af deres Skare blive tilbage og passe paa Skibene. „Farer varligen,“ siger han, „naar I gange paa Land, naar I komme Skovene nær, eller hvor andet Skjul monne være, at Jeres Folk ikke lide Meen af deres Skud. Dræber heller Ingen, uden saa er de ville angribe Eder; men tager deres Gods, hvor I kunne faae det. Og dersom Bønderne sige vort Møde, og ville ei forlige sig med os, da skulle vi fare saalunde herfra, at Bønderne skulle vente at finde Bagster-Jld eller Smide-Rul der hvor nu deres Gaarde ere. Lader aldrig saa meget som en ussel Hytte stande tilbage; men tager Eder alene i Agt for Kirker, saavidt muligt. Farer nu frem som Krigsfolk, saaledes som Eder er givet Lov til, ja endog befalet, da dog ellers Mange af Jer fare ufredeligen frem, naar jeg forbyder det under Livs og Lemmers Fortabelse.“ Siden lod han Market plante, og vendte om sin Vej med sit Mandskab, og hele Almuen stormede efter. Da Kongen saa sig om, og saa at der kun var faa Folk tilbage paa Skibene, raabte han og bød, at alt Mandskabet ei maatte gange paa Land og lade Skibene øde; „thi saalunde gives vore Uvenner Leilighed til at tage Skibene fra os, som vi med Fare og stor Møie have faaet i vore Hænder.“ Men saa fremsusende hidsigt var Folket, at der var faa som lagde Mærke til hvad Kongen sagde. Da forsoiede Kongen sig selv ned til Skibene, og da han saa, at der var kun faa Folk tilbage, lod han Skibene lægge ud fra Land under deres Ankere. Da nu Birkebenerne gik paa Land, bleve de intet Menneske vaer, ligesaalidt som noget Fæmion; men alle Huse vare øde, hvor de kom. Om Torsdagen og Natten efter ginge Birkebenerne op efter Dalen, og funde omsider en Mand, som fortalte dem den Tidende, at alt Folk og Fæ var flyttet op paa Fjælde og Heier. Om Fredagen, strax i Solrødningen, forsoiede Birkebenerne sig ned fra Dalen, og da Nogle kom til en Gaard, som var øverst i Dalen, stak de Jld paa den og brændte den op. Da de andre Krigsmænd, som stode nedenfor, saae dette, gjøre de ligesaa, og saalunde En efter den Anden, og stikke Jld paa Husene hvorsomhelst de stode. Der var kun liden Vind; men saa stor en Røg blev der, da hele Bygden næsten paa engang begyndte at brænde, at den ene Røg slog i den anden over hele Dalen. Saalunde fore Birkebenerne alt ned igjennem Bygden, og allerfidsst brændte de paa Stedie, hvor de dvælede meget længe, fordi Jlden vilde tage fat i Kirken; men de bare vaade Seil over den. Da Husene vare faldne, foer alt Mandskabet tilbage til Skibene. De brændte 100 Gaarde i denne tilforn saa fagre Bygd. Derpaa lod Kongen Skibene lægge bortover til Hugastrand til et Sted, som hedder Fimreite.

Nora-fjærd, d. e. den ydre Deel af den Arm af Sogne-Fjorden, som nu med et almindeligt Navn kaldes Sogndals-Fjorden. Egnen om Nora-fjærd kaldtes forudm Norar, nu Norene eller Norum, og udgjør Elmens (ford. Ylmheims) Innerfogn til Sogndals Fjærd. Ifølge Fundinn Noregr mødtes Brødrene Nor og Gor i Nora-fjærd, som skal have Navn efter den første. Denne skønne Egn har en stor Rigdom paa Oldtids-Minder, hvoriblandt mange Bautaestene.

Stedja, nu Stedje, et i Nærheden af Eøen smukt beliggende gammelt Herresæde, paa hvis Grund Sogndals Hovedkirke er opført, hvilken Kirke — en ældgammel Træbygning — formodentlig er den samme, som allerede stod paa dette Sted i Kong Sverrers Tid (see et Par Beviser paa de norste Staves-Kirker's Velde i Urda 1 B. S. 388 f.).

Hauga- eller Hauga-strænd, nu Haugastranden, d. e. den østre og sydre Bred af Nore-Fjorden, saakaldet efter det derværende høie Fjeld Haugen.

Fimreith, nu Od. Fimreide i den yderste Deel af Nore-Fjorden, stræks overfor Nornæs

Capitel 83.
Magnus Konges
Færd fra Dan-
mark til Kong-
helle.

Nu maae vi fortælle om Magnus Konge, at han havde været om Vinteren i Danmark, og foer om Vaaren søndenfra til Viken. Asbjørn Jonsen, som var af Magnus Konges Folk, kom 4de Dag Paaſte til Konghelle, hvor han sammekaldte et Møde, og hvori han tog Ordet, og siger, at Magnus Konge var ventendes til Byen med meget Folk; han talede om, hvor nødvendigt det var at tage vel imod ham, og at han vilde holde Venſkab med hele Landsfolket, som vilde viſe ham Hæder og Lydighed. Han ſagde og, at Dana-kongen havde understøttet ham med meget Mandſkab, og end videre lovet ham ſin Hjælp. Han ſiger, at Kongen ventede ſig meget Venſkab af Høvdingerne paa hele Øſtlandet, til Styrke for ſit Rige, og derimod lover han Eder ſtore Lehn og ſin Underſtøttelse. Hans Foredrag var veltalende, og vandt ſtort Biſald hos Bymændene, og ikke mindre hos Bønderne. Søndagen efter Paaſte-Ugen kom Magnus Konge til Byen med 24 Skibe, og da bragtes en fager Proceſſion imod ham i Stand, ligesom de modtog ham med ſtor Glæde. Derpaa gik han ind i Byen og var i Drikke-Gilde hos en Kone, ſom hedte Ragnhild, hvor han dvælede en Stund. Der var da mange Løndermænd hos ham, deriblandt Ærm Kongebroder, Munan Gautſon, Halkel Jonsen, Asbjørn Jonsen. Der var og da hos ham Harald, en Søn af Kong Inge, og mange andre mægtige Mænd. Ofte holdt Kongen Huuſthing, paa hvilket han talede. Han talede vel og med Bærdighed, men ſom ofteſt fort; og alle Mand toge venligen mod Kongens Foredrag. Der i Byen opholdt han ſig i 3 Uger, og foer derpaa til Tunsberg. Fra Konghelle fik han med ſig to Skibe, hvoraf det ene hedte Keipa det andet Ballabusſen.

Capitel 84.
Magnus Konges
Tale til Tuns-
bergs Mænd.

Magnus Konge var nu i Tunsberg, hvor han fik en god Modtagelſe. Der kom mange Folk ned til ham fra Landet, og der holdt han et Huuſthing, hvorpaa han foretog ſit Værende i følgende Tale: „det monne være Eder vitterligt,“ ſiger han, „hvor megen Fortræd og Vaande vi have taalt her i Riget, og nu vil jeg forlange af Eder nogen Hjælp til at faae det igjen; tillige vil jeg bede Eder om at give mig Folk til at komme herfra; men det vil jeg love Eder derimod, at jeg ikke ofte herefter ſkal behøve at paalægge Eder dette. Det er heller ikke underligt, om Folk ledes ved at roe i Leding med os; thi Mange have deraf havt ſtor Skade. Men fordi jeg blev ſalvet og kronet til dette Lands Konge, tør jeg ei for Gud bryde min Ed, ſom jeg dengang ſvoer, men vil heller ſøge at vinde dette Land med Od og Eg, ſaalænge mig Livet forundes, og Landets Mænd følge mig. Dog ſeer jeg et andet Raad for mig, ſom fører til mere Magelighed og mindre Fare, nemlig at tage Lehn og ſtore Eiendomme af min Frænde Kong Valdemar.“ Nu optog Folket denne Tale med ſtort Biſald, og Alle ſagde med een Mund, at de vilde tjene og følge ham, da det var bedre at døe med ham, ſom den rette Konge, end tjene en Præſt, ſom ingen Byrd eller retsgrundet Fordring havde til at være Konge. Tunsbergmændene gave ham et Langſkib vel udruſtet med Bymænd, og Kongen dvælede der en halv Maaned, hvorefter han foer nord paa, men kom ſeent afſted formedelſt Modbør.

Capitel 85.
Om Maane Sø-
lænder.

Kong Magnus laa med ſin Flaade en Uge i Unnardsys paa Liſter og da var hos Magnus Konge Skalden Maane, ſom qvad denne Viſe:

Giv Du, brat, o milde Konge
Dver Solens faſte Stol!

(Noranes) hvor Fjorden er ſmaleſt. Situationen ved Haugastrand, hvor Kong Everre laa med ſine Skibe, er beſtrevet med ſaadan Troſkab og Noagtighed, at den meget let lader ſig gjenkjende; den lille Bæk ved hvilken Kongen vaffede ſine Hænder, rinder der end den Dag i Dag.

Cap. 85. Unnardsys á Liſta, er uden al Tvivl Haanen Hummerdus ved Od. Huſebry paa Liſter, i Sydveſt for Farſund.

Mange Folk til Bergen Bør;
 Derom vi nu monne bede.
 Det kræfter os, at Fralands Vind
 Folk længe holdt i Unnards,
 Og sydlig Vind nu kommer seent
 Til Sundet, hvor vi ligge.

Kongen sagde: „det er vel qvædet, Tungle.¹⁾“ Der laae mange Skjorter i en Dynge, der nyligen vare tvættede, og Kongen sagde, at han skulde tage een. Maane var da kommen lige fra Rom øster til Lands-Ende, og var en Vættler. Han gik lige ind i Stuen, hvor Kongen var med sin Svite. Maane var da ikke i synderlig gode Kaar, var sultet, mager og næsten klædeløs, dog forstod han temmeligen at hilse Kongen. Kongen spurgte, hvo han var? Han sagde, at han hedte Maane, var islandsk Mand og da kommen her fra Rom. Kongen sagde: „da kan Du vel lære os Noget, Tungle, sæt Dig ned og qvæd.“ Siden qvæd han Utsare-Drapen, som Haldor Skvaldre digtede om Kong Sigurd Jorsalafar, Magnus Konges Morfader. Denne Sang fik meget Bisfald, og syntes meget morsom. Der vare to Taffenspillere i Stuen, som lode Smaahunde løbe over høie Stænger for fornemme Folk, og jo høiere, jo fornemmere Manden var. Kongen sagde: „finder Du ikke Tungle, at disse Spillere ei see venligen til Dig? Digt Du nu en Vise om dem, maaskee vorder det Dig ei til Skade.“ Da qvæd Maane:

Sløje Knekt med Gige foer;
 Ind med Pibe Gjøgler kom;
 Han som knuser Skjolde-Brif¹⁾
 Stygge Lader viser.
 Krigsmand lader røde Biffje
 Løbe over Stav for Folket;
 Fage ud sig Skvalder jager!
 Lyt ei derpaa, til Spe og Spot.

Og end qvæd han:

Gigjen synger, der hvor ganger
 Frem blege Spillemand;
 Mænd til Piben gribe;
 De far' med idel Hias.
 Han som i Trompeten tuder,
 Underlig sit Die vender;
 Jeg seer Tølpers vredne Kjæft
 Svulme op ved stærke Blæst.

Da blev der en stor Latter, og Hirdmændene sloge en Ring om disse Spillemand, gjentog Visen, dog mest de Ord: „Kjæft svulmer op ved stærke Blæst.“ Spillemandene stode som paa Gløder, men slap dog ud af Stuen; Kongen tog Maane til sig, og han var siden i Kongens Selskab til Bergen.

Da Magnus med sin Krigsmagt foer nordest, laae de 2 eller 3 Nætter i samme Havn. Magnus Konge havde med sig alt sit bedste Mandskab, som alle vare glade og muntre. Hans Mænd gave sig meget af med Lege, hvorsomhelst de opholdt dem; men Kongen var som oftest stille og taus. I Karmsund laae de i 2 Dage, og finge der sand

Capitel 86.
 Magnus Konges
 Færd til Bergen,
 og Birkene-
 nes Drab der.

1) Maane. 2) I Stedet for som Helt at svinge Sværdet (Skjolde-Brif), nedlader han sig til Taffenspillerkonster.

Tidende om Kong Sverrers Færd, fordi Lastdragere, som kom fra Bergen, dagligen seilede dem forbi. Derefter sendte Kongen Ellif Orre, en Søn af Clement fra Grande, til Bergen for at speide. Han foer bort den tredie Nat i Ugen, og kom tilbage til Kongen om Onsdagen med den Tidende, at Virkebenerne vare i Byen med 3 Skibe, og Svine-Peter var deres Formand. Magnus Konge bød sine Mænd staae ned Teltene det forreste de kunde, og give sig paa Veien. Han siger at deres Fæller, Virkebenerne vare i Bergen, og vilde tømme en Gang-Drifte¹⁾ med dem, og de monne nu vel synes, at det er Jer, som skulde stænke i for dem. Da Krigsfolkene hørte dette, bleve de alle glade, dreiede Skibene saa fort de kunde, heiste Seilene og roede tillige under dem. Veiret var vaadt, og der var kun en liden Videvind. Magnus Konge førte Skjeggen; men Orm Kongebroder Skjoldmøen og Nikolaus Rusing den 20sædede Erkeskude, som Erkebispens havde givet ham. Munan Gautsøn førte Renen, og Gjesterne havde den store Fløite,²⁾ som var en Østersøes-Farer. Nu tog Veiret til at vore, og Masten brækkedes paa Munans Skib, og faldt paa en Mand, som deraf strax fik sin Bane. Da sagde Thorald Thrym, en Mand som var i Stavnen paa Kongens Skib: „vaadt bliver der nu fram paa Dækket, og det stænker om Stavnen; thi synes Stavnboerne bedre om at minke Seil.“ Da stod Kongen op og sagde: „jeg vidste ikke, at vi nu skulde gjøre Jld paa Dækket eller frem i Stavnen; ingen Reb i Seilene; men Tougene hales saa tet som muligt!“ Om Torsdag, Klokken 1½ om Eftermiddagen seilede Kongen ind i Baagen; der lagde de strax til Bryggen, og sprang paa Land. Høist uheldig og uventet var deres Ankomst for Virkebenerne; thi de havde ikke spurgt Magnus Konges Færd, før han kom lige paa dem. De sprang op, hvor de stode, Nogle til Baaben; men Alle, som Livet frelst, ud af Byen. Oppe paa Fjeldet var at see som et Luehav, naar Solens Skin faldt paa Skjoldene. Der blev dræbt nær 30 Mand, Nogle i Byen, Nogle ovenfor, og i fuld Hast flettede Hekklungerne Klæderne af dem. Magnus Konge sagde, at ingen Mand skulde være saa djærv at begrave deres Liig, før han kom tilbage til Byen, og meente derhos, at det var vel gjort, om de bleve liggende for Hunde og Ravn. Efter denne Begivenhed lod Kongen blæse til Things, tog selv Ordet og sagde: „i den By, hvor vi nu ere, vente vi Styrke og Hjælp af Bymændene; saa have de før gjort baade mod mig og min Fader. Her var og jævnlig mit Hjem, naar det faldt i vor Lod at sidde rolig, og her ere mine fleste Frænder og Fosterbrødre. Nu vil jeg først opsøge Sverrer, om et Møde mellem os kan bære sammen; men naar vi igjen filles ad, agter jeg at komme tilbage til Byen til Fred og Glæde for os Alle.“ Denne Tale optoges med lydeligt Bisfald, og Alle sagde: „Gud lade Eder komme uskadt tilbage, og opnaae Alt hvad I i denne Færd selv ville.“ Derpaa vendte Kongen til Skibene og lod ved Luren give Tegn til at lette. Folk sagde, at der var saa stor en Mængde Krager paa Kongens Skib, at hvert Reb var dækket deraf, og fligt Under havde aldrig nogen Mand før seet. Magnus Konge foer om Nætten fra Byen med sin Flaade, undtagen Gjest-Fløiten, som var fjæret op paa Land; men om Natten kom ogsaa den ud af Byen.

Capitel 87.
Magnus Konges
Færd nordvest
mod Kong
Sverrer.

Magnus Konge seilede med liden Bør sin Kaas igjennem Sundene, og dreiede ind over Sognsø. Da Sogningerne kjendte, at det var Magnus Konge som færdedes, roede Mange ud paa Baade til ham, ginge ombord paa hans Skibe, og sloge sig i Følge med Kongen. De bringe ham den sande Tidende, at Kong Sverrer havde sendt fra sig den

1) En Skaal Drifte, som gaaer om til hver Mand i Laget. 2) Saaledes kaldes endnu store Lastdragere af hollandsk Bygning

Pinne del

Pinne del

Pinne del

tappreste Deel af sit Folk; men selv laa han med saa Skibe i Norafjord, hvor han havde gjort meget Ondt. Over denne Tidende bleve Mandflabet meget glade, og sigte, at omfider vilde nu Udfaldet blive, at denne Ufredsflok, der havde gjort saa meget Ondt i Norge, som seent monne forvindes, efter Guds Villie skulde styrtes. Ivar Ellda, en gjæv Mand, som boede paa Syrstrand, sad just ved Spisebordet, da man saa Magnus Ronge komme seilendes, og strax stod han op for at gaae ombord. Derpaa roede han ud til Flaaden, ombord i Kongeskibet, og Kongen tog venligen imod ham. Ivar foer med Magnus Ronge, som seilede saa langt ind, indtil Fjorden skiltes ad, og dreiede derpaa ind i Norafjord med 26 Skibe, som alle vare store og vel udrustede, baade med Mænd, Vaaben og fuld Krigsrustning.

Nu er at fortælle om Kong Evert. Fredagen efter han havde brændt i Sognadal laa han ved Hugastrand, paa et Sted som hedder Jimreite, og der fik han sig Mad Kloffen 3 om Eftermiddagen. Der havde han 12 Skibe, og 2 laae tilbage inde i Sognedal. Da han med sine Mænd havde siddet til Bords en Stund, hørte Kongen Vagtmændene, som vare ved Sø-Varden lige ved Kongens Skib, sigte at de saae mange Skibe seile ind fra Søen over Sognsø, at skundom var 6 eller 7 at see, men naar de skiltes ad, og Skibene seilede adspalttede, saae de 10 eller 12, ja endog flere. Vagtmændene talede mellem sig om, hvad Skibe dette vel monne være; Nogle sagde, at det monne være Færger, og at Sygnerne seilede sammen sør fra Bergen; men Andre sagde, at det saa ligere ud til at være Langskibes Seil. Da nu Kongen hørte denne Tale, stod han op fra Bordet, og gik paa Land op til Vagtmændene. Da stimlede Mandflabet ude fra Skibene til ham, og Enhver gjættede sig til, hvad Skibe det vel monne være. Kongen stod en Stund og saa paa Skibene; derpaa sagde han: „Ufred er ikke langt borte; dette er vissefælg Langskibes Seil.“ Strax lod Kongen sin Luursvend kalde, og lod Folket sammenblæse til Landgang, og da alt Folket var kommet fra Skibene, tog Kongen saalunde til Orde: „det kan nu blive med os Birkebenere som før, at der ligger os noget Besvær forhaanden; thi mig synes vi ei behøve at dølgge, at Magnus Ronge brat monne komme for at besøge os. Det er Eder Alle bekjendt, at meget af vort Mandflab er fareet bort, Nogle sør til Bergen, og Gud raader for Udfaldet af deres Vrende dennefinde; Nogle derimod til Raupang for at brænde der, og dette Mandflab kan ei komme os til Hjælp. Nu venter jeg, om vi bie Magnus Ronge her, at, endstjændt Folkemængden stedse har været ulige, monne vi aldrig før have stridt med saa ulige Folkemon som nu. Nu vil jeg, at vi skulle holde Raad med hverandre, hvad enten vi skulle gjøre Modstand med det Mandflab, som vi nu have, eller om I synes vi skulde forlade Skibene og gange paa Land. Dog er det alt for vist, at vi ikke have holdt os til Vens med de Mænd, som boe her i Sogn, saa det er let at see, at, naar Magnus Ronge med sin Skare forfølger os, vil hele Almuen tillige følge os i Hælene. Det mon jeg og sigte for sandt, at dersom jeg nu mister disse Skibe, som jeg tilforn med saa stor Vaande og Besvær haver samlet, tænker jeg ikke oftere paa at samle Skibe i Norge; men Enhver maa sørge for sig selv. Nu vil jeg dog ikke ved min Egenfindighed lede Eder i saa overvættets Fare, dersom alle synes, at dette ikke er os tjenligt, ligesom det heller ikke skal forfærde mig, eller jeg vil sætte mig derimod, om Høvdinge og andre Krigsfolk finde, at her er nogen Anledning til Modstand.“ Da Kongen havde endt sin Tale, syntes Mandflabet mærke hvad han vilde, og Alle gave deres Bisfald til hvad de saae var hans Villie, stjønt Ingen syntes, at det stævne til et godt Udfald. Saalunde svarede næsten Alle paa engang, at de vist vare villige til at slaaes og aldrig flygte uden at prøve sig, i det de yttrede hvor ofte

Capitel 88.
Om K. Everters
Tilberedelse og
hans Tale til
Folket.

de sloges mod stor Folkemon og dog vunde Seier. Da svarer Kongen: „nu have I faaret det, som falder mest efter mit Sind, og des bedre og mandigere maae I nu forholde Eder, eftersom I nu monne overgive Kongen til Hel.¹⁾“ Dette Ord gjorde Mange af Mandfabet takkefuld over hvilken Konge dette monne være. Derefter sagde Kong Sverrer, at Mandfabet skulde kaste Teltene ned og roe indefter langs med Landet, „een Skude skal fare i største Til til Sognadal efter vort Mandfæt, og bede dem komme os i Møde, og vi skulle derimod roe imod dem. Paa hvert Skib skal een Mand sidde ved hver Aare, en Anden af hvert Halvrum skal roe med en Baad til Lands og flytte ud Stene; den tredie, tilligemed alle dem som ere løse og ledige skulle gjøre Alt i Stand til Slag, og opføre Træstadsene paa Skibene.“ Saa blev gjort som Kongen bød. De toge de Nagler, som Kongen havde givet dem og fæstede dem med Løffeknuder af Reb indenbords og satte deri Opstandere, hvortil Tømmerstjærmene fæstedes. Alle bleve nu satte i fuldt Arbeide, og det var let at see paa Birkebenerne, at de vare vante til Sligt. Men da de roede med Skuden indefter, mødte de deres Stridsfæller, som kom indenfra, og berettede dem hvad der rygtedes; men de som paa Langskibene vare, skyndte sig, sloge Aarerne i Vandet, og roede saa hart de kunde; men de som ilede mod Flaaden, roede hverandre saa nær, og kappedes saa meget, at Aarerne brækkedes. Da sagde Kongen: „Andet er her nu at gjøre end at hindre Kongen for hverandre,“ bød dem derpaa at dreie til Lands, og der oppebie Kong Magnus. Da var og de Stene udførte, som de vilde have, og Skandstjærmene opførte paa Skibene. Da sagde Kongen, at de skulde bringe alle Landtougge i Land, vende om Forstavnene, og lægge Aarerne særdiv til Kong. Kongens Skib laa yderst ved Stranden. Derpaa befalede Kongen, at Mandfabet skulde væbne sig og indtage sit Rum, og saa blev gjort. Kong Sverrer gik op paa Land til en lille Bæk som randt i Nærheden; der lod Kongen sig give Bækevand, og børste sine Klæder, som om han skulde gaae til Gjæstebuds. Kongen var iført en ganske brun Klædning. Derefter gik han ned paa Bjerget, under hvilket hans Skib laa, talede endnu nogle Ord, og tog om Skibsstavnen; men hans Folk toge hans Hænder tilside, fordi Tjærebraden endnu ikke var tør paa Stavnbjælken. Da sagde Kongen: „ei ville vi binde vore Skibe sammen; men det vil være os til Fordeel, om Lykken fører, at vi have høiborde Skibe, og raadt Folk, som er øvet i Slag. Men vi have kun eet Raad at vælge, nemlig at stige over vore Uvenners Hoveder; thi ikke nytter det os at flye eller bede om Fred. Passer vel paa Eders Baaben, og kaster dem ei overborde til Unytte. Dækker Eder vel med Skjolde mod det første Angreb; den Ene beskytter den Anden; men Gud beskytter os Alle!“ Derpaa bød han at sætte Mærket op. Der gik et lille Næshuf frem udenfor deres Skibe, saa de ei kunde see ud paa Fjorden; thi lod han en Skude roe ud for at holde Udkik efter Magnus Konges Flaade, og da de havde roet nogle saa Aareflag fra Landet, vendte de om i største Fart og sigte, at nu soer Magnus Konges hele Flaade imod dem. Strax blev der stødt i Krigsluren, Birkebenerne gave sig til at roe med alle Skibene imod Fienden og reiste Hærfrig. Thord Fingeirs Broder styrede Marie-Suden.

Capitel 89.
Magnus Konges
Tale.

Magnus Konge seilede nu ind Fjorden efter Birkebenerne, og da de saae der ei var langt imellem dem, lode de Seilene falde, lode Skibene løbe med staaende Master og holdt Skibene tæt sammen. Da nu Hefklungerne ogsaa vare hærfærdige og særdivge til Slag, holdt Magnus Konge følgende Tale: „de store Rjebmandsskibe, som vi have, og ei godt lade sig roe, dem ville vi binde mellem mit og Orms Skibe, og saaledes ville vi flytte os imod Sverrers store Skib, og fæste dem sammen, og det er min Villie, at de ei løsnes

1) Dødens Gudinde.

fra hverandre, førend eet af dem har mistet sit Mandskab; thi efter Manges Sindelag og Mening veed jeg vist det vil blive anseet for et godt Udfald paa Striden, om vi og Sverrer ei oftere behøve at fræve denne Leding og dette Arbeide. Derom tænker jeg vi maae bede Gud, og nær er det mit Sind og Tanke, at saa monne see. Jeg var 5 Aar gammel, da Hovdinger og dette Landsfolk gave mig Kongenavn; men 7 Aar, da Legaten fra Romaborg og Erkebiskop Eysteinn, tilligemed alle dette Lands Lydbiskopper, indvieede mig til Konge. Da var jeg saa barnagtig, at jeg hverken kunde raade for Ord eller Ed, og bedre tyktes mig da at være i Leg med andre Unggutter, end sidde mellem Hovdinger. Ikke higede jeg da efter Kongedømmet, og liden Glæde og Rolighed haver jeg havt i det. Nu er jeg 28 Aar, og i de 8 sidst forleedne Aar, haver Riget været baade min og alle Landsmænds Skade; men den almægtige Gud lønne mine Venner og Hovdinger samt hele Almuen den kjærlige Hjælp, som de have ydet mig i mange Besværligheder og Farer. Men ikke behøver jeg at bruge mange Opmuntrings-Ord til Eder. Alle monne see, hvor nødvendigt det er, at Hver bruger sig paa det mandigste. Dertil have vi og tilstækkelig Evne; thi Krigsfolk mangler os ikke, og hvor vi ere komne til Lands, da er Folket, Gud være lovet, kommet til os. Men Sverrer haver nu splittet sit Folk ad hid og did, og har kun nogle saa tilbage, der ere indelukkede og indestængte i Fjorden lige for os, som Souver i en Dvi. Gud give en saadan Ende paa dette Møde, at vi siden monne have Fred og Frelse for vore Uvenner, hvad enten vi da ere i Live eller have opgivet vor Aand.“ Denne Kongens Tale optoges med larmende Bifald, og Alle sagde paa eengang: „Helb følge Din Tale fremfor andre Kongers! og Gud lade Dig styrte Dine Uvenner.“ Da sagde Orm Kongebroder: „det være mit Raad, Herre, at vi først monne lægge mod hine smærre Skibe, hvor liden Modstand kan ventes; men hiint store Skib vil det falde os vanskeligt at vinde Bugt med, saalænge de have nok af Folk og Skibe, som komme dem til Hjælp fra den øvrige Flaade.“ „Mig tykkes,“ svarer Kongen, „at alle Skibe ere bundne, naar hiint store Skib er overvundet.“ Saa blev nu gjort, som Kongen vilde. De 4 Skibe, som størst vare, bleve sammenbundne, og Kongeskibet laae nærmest det søndre Land.

Asbjørn Jonsen lagde sit Skib ved Orms Skib og lod det binde fast dertil. Da tog Asbjørn Ordet: „nu er den Dag kommen, som vi Alle længtes efter, at Sverrer og Birkebenerne ere drevne sammen lige for os, som Souver i en Dvi, og nu er det ude med hans Slægt og Konster; thi nu vil baade han og Birkebenerne worde stufede af den, af hvem han hidtil tog alle sine Raad, og det er Fanden, som han troer paa; thi saa er dennes Bane at handle mod hans Venner, at være dem en Stund til Hjælp og Fremgang; men stufte dem ved deres Livs Ende-Dage. Sverrer er nu raadløs; han sendte fra sig Svine-Peter sør til Bergen, og Udfaldet paa deres Vrende did blev som forfaldt. De som værst ere blandt dem, ere sendte ind til Sogn, nemlig de Djævelens Børn, Gjæsterne, og han som har gjort mest ondt af dem Alle, Torper-Gutten, Ulf fra Laufnæs. Nu haver Sverrer forøget sin Udaad og Hærværk, da han med Jld haver ødelagt Christenland, og dette er det eneste Onde, som han tilforn lod være ugjort, og derfor skal han nu svarligen bøde. Lader os nu angribe Birkebenerne, to eller tre imod een, om det synes lettere; lader os hugge store Hug mod den, der vender sig mod os, og ei ændse paa hvem de falde; thi der ligger ei Magt paa, hvordan Mæden fastes for Hunde eller Rævne. Lader Sofndosingerne sørge for deres Sjæle!“ En larmende Roes fulgte paa hans Tale, og Alle sagde, at det var vel talt. Derefter bandt de sammen 4 eller 5 Skibe, og roede udenbords om de yderste Skibe. Derpaa løbe alle Skibene jævnsides indefter Fjorden tæt ved Sørandet. Magnus Ronge havde en Skarlagens Rjortel paa af to Slags Farver, den halve

Capitel 90.
Asbjørn Jonsens Tale.

hvid, den halve rød, og Magnus Maange, en Søn af Erik Stagbrel, havde en Kjole af samme Læt og Klæde. Kong Magnus havde et Sværd, som hedte Fiskryggen, som var et af de Færpeste Sværd.

Capitel 91.
Om Magnus
Konges og Kong
Sverrers Slag
i Sogn.

Nu monne vi fortælle nogle af de Begivenheder, som indtraf i Stridsmødet mellem begge Konger, hvoraf Noget før er fortalt; thi begynde vi nu der, hvor vi før slap, at Birkebenerne roede ud fra Landet, saasnart de saae Magnus Konges Flaade løbe imod dem, og dernæst var Søen omkring denne Flaade at see til, som naar en stor Regn falder i lugt Veir; men denne Skuur gled fort over; det var en Vilstorm, og da gjordes Skjoldene vel behov. Mariefuden gjorde en lang Krog, da den skulde vendes, men førend de fik fuldvendt den mod Fienden, stødte Skibene sammen, og Magnus Konges Skib stødte foran mod Boven, hvorved Mariefuden vendte den flade Side til, saa Stavnene af Magnus Konges Skibe vendte lige derimod. Skæggen kom ved det fremste Nserum, og ethvert af de andre fremmenfor igjen, eftersom der var Rum. Derpaa begyndte et haardt og stort Slag; Magnus Konges Mænd vare meget hidfise; men Birkebenerne vare mere betænkte paa at dække sig, og imidlertid sakkede Flaaden ind mod Stranden, og nærmede sig efterhaanden Landet. I Førfstningen faldt det ugreit for Birkebenerne at gjøre Angreb, da Mariefuden laa mellem Landet og Magnus Konges Skibe. Men derpaa sprang Kong Sverrer og en Mand med ham, i en Baad, roede til Erik Kongesøns Skib, raabte til dem og sagde, at de bare sig ilde og udjærvveligen ad, bød dem roe udenom det store Skib, og lægge sig hvor de smærre Skib laae for dem, for at forsøge hvad derved kunde vindes. Kongen roede mellem Skibene, ophidsede sine Mænd, og sagde dem, hvor de skulde lægge sig. Birkebenerne adløde Kongens Ord, lagde deres Skibe djærvveligen frem, og gjorde et haardt Anfald, som de ogsaa maatte udholde. Paa begge Sider brugtes de Baaben, som ved Haanden vare. Da Kongen roede tilbage til sit Skib blev en Piil affkudt imod Baadstaven over Kongens Hoved og strax en anden i Bordet foran hans Knæ. Kongen sad stille og rørte sig ikke; men Manden som fulgte ham, sagde: „et farligt Skud, Herre!“ Kongen svarer: „det kommer nærmere om Gud vil.“ Nu saae Kongen, at der fastedes saa tykt af Baaben og Stene over Mariefuden, at han ei kunde komme op paa sit Skib; thi roede han bort og ind til Land. Munan Gautsøn lagde og sit Skib til Landet, sprang paa Land og hentede store Stene, som han bragte ud paa Mariefuden baade i Forrummet og Nserummet, hvoraf de, som vare dem nærmest, finge flemme Slag. Stavnboerne vare mest udsatte for Hefklungernes Angreb og Baabentast, og sagde mellem sig, at Forrums-Mændene da skulde lønne Kongen hans Mjød og fagre Kjoleklæde. Nu raabte de, som vare i Bagstaven til dem, som vare paa Styrbordsiden, at de skulde roe frem. De gjorde saa, og halede Skibet frem, saa at Skæggen laae ved det øvre Nserum. Saaledes fik alle Mand i Bagbordsiden og Forrums-Mændene nok at bestille; thi nu laae 14 Skibe paa det ene Bord af Mariefuden. Hefklungerne fastede da Pile, Spyd og Brynestene,¹⁾ som de havde ført med sig fra Skien, og der fæde et meget stort Nederlag. De fastede ogsaa Dolke

1) Endnu bringes mange Brynestene fra Tellemarken til Skien og andre Byer.

Cap. 91. Skida (i Skidunni), nu Staden Skien. Med „Hardsteinagrjót“ eller „Hardstein“ maa uden Tvivl forståes de lange, smale Bryne- eller Hvæsse-Stene af et Slags haard Sandsteen, som fornemmelig brydes i Gidsborg Sogn i Dore-Thelemarken, og hvoraf ogsaa i senere Tider har været ført en betydelig Mængde (indtil 1500 Læs) til Skien, hvorfra de affættes til Udlandet (Kraft R. B. III. 151). Et Diplom fra 1395, hvorved en vis Gristgard Nicolausson i Hvitiseids (Hvidefø) Sogn i Dore-Thelemarken tilpligtes, formedelt en Forbrydelse mod Kirken, at betale Biskop Dysteinn i Oslo, eller hans Ombudsmænd i Skien, 4 Læster „Hardstein“

og Paalstave; men det bar ikke saa nær til, at de kunde komme til med Sværdet. Birkebenerne havde nok at gjøre med at dække sig, dog faldt Mange, som næsten Alle bleve saarede af Skudvaaben og Stene. De vare saa mode og forslaaede, at der var Nogle, som vare lidet eller slet ikke saarede, der faldt døde ned af Anstrængelse. Kun af den Aarsag dvælede Heflungerne med at entre, fordi det faldt dem vanskeligt at komme til, da de maatte søge frem over Stavnene paa deres Skibe, men om de havde lagt Side om Side med hverandre, da vilde det have været greiere for en af Parterne at entre.

Det maa synes dem, der lyde paa denne Fortælling, som det ei monne være rimeligt, hvad der fortælles om Slagets Udsald; dog skal ei nu forbeholdes, hvad der, tilligemed Lykken gjorde, at Seieren vendte sig, hvor lidet det saae ud dertil. Erik Kongesøn roede med de 13 af Birkebenernes Skibe som vare løse, udenom det store Skib, som før er fortalt, og vendte sig mod 13 af Heflungernes Skibe, som vare yderst og ei laae ved det store Skib. Nu lagde de Side om Side med hverandre, og der blev det Færpeste Slag, og Birkebenerne, som havde større Skibe og flere Folk gjorde et hart og tappert Anfald. Heflungerne gjorde en haard Modstand, og sloges saa hvast, at ingen Mand tykkedes vide, hvad der skulde skee, enten at Slaget først skulde worde afgjort, eller det store Skib worde ryddet. Sogningerne havde en Mængde Baade, hvormed de lagde sig paa Skudvidde, og skjede mod Birkebenerne. Erik Kongesøn lagde Side om Side med det Skib, der laa yderst blandt dem, som sammenbundne vare; men da hans Skib var langt mere høibordet, blev der en overmaade Færp Strid, hvori Heflungerne gjorde en djærv Modstand. Men da de havde verlet Sværdhug med hverandre en Stund, bleve Heflungerne overmandede, og Nogle faldt, Andre forlode Halvrummet. Derpaa forsøgte Birkebenerne at entre, og Benedict, den Mand som bar Erik Kongesøns Mærke, var den Første, der med Stavnboerne entrede. Da nu Heflungerne saae dette, søgte de haardt imod, angrebe dem og dræbte Benedict med Flere af dem, som vare komne op paa Skibet, og drev nogle tilbage. Nu ophidsede Kongesønnen sit Mandskab, hvorpaa de atter søgte at entre, og da tykkedes det dem omsider at saae Mærket tilbage. De søgte saa haardt frem under Angrebet, at Heflungerne rykkede tilbage, og løbe over paa det Skib, som laa dem nærmest; men Birkebenerne søgte fast efter dem, og da skede det som sædvanligt er, naar Skræk eller Flugt kommer over Folk i Slag, at de Flygtende sjældent gjerne vende om, skjønt de vare alraast i Angrebet. Nu blev her saaledes mindre Modstand end paa det første Skib; Alle løb derfra og ind paa det Skib, som nærmest var, og derpaa fra det ene paa det andet. Men Birkebenerne forfulgte dem med Skrig og Ophidsen, og hug og dræbte for Gode alt hvad der kom for dem. Da nu saaledes den hele Flygtnings-Skare stormede ind paa Stor-Skibene, sprang først Mandskabet paa Kongeskibet overbord; thi det laa Landet nærmest. De andre 4 største derimod sank ned under Mandemængden, og det var Drms og Asbjørns Skib samt Gjæst-Fløiten.

Da Kong Sverrer, som var paa Land, saa hvad der skede, gif han ned til Baaden, og med ham Peter, en Søn af Hroe Bisop, og da kom en Skude roendes, hvis Mandskab agtede at gaae i Land. Kongen raabte til dem og sagde: „snuer om igjen! thi nu flye de.“ De gjorde nu saa, vende om og saae hvad vi forhen have fortalt, hvorpaa de sloge Aarene i Vandet og roede ud efter Fjorden. Peter sagde til Kongen: „kjendte I disse Mænd, Herre, eller hvi talede I saalunde til dem?“ Kongen svarer: „kunde vel Andet

Capitel 92.
Erik Kongesøns
Strid og Mærke

Capitel 93.
Magnus Konges
og flere Hædins-
gers Fald.

— gjør det rimeligt, at denne Slags Steen meget tidlig har været en Export-Artikel fra hiin Egn; og af den Anvendelse, der gøres af den i det ovenbestrevne Slag, seer man, at den tillige — og maastee især, har været brugt til Rastevaaben.

siges til dem, hvosomhelst de monne være?" Strax derpaa gik Kongen ombord i sit Skib, gik bag i Skandsen og istemmede Kyrie Eleison af Glæde over sin Seier, og Alle sang dette tilligemed ham. Magnus Konge sprang overbord fra sit Skib med alt det Mandskab, som var paa dette Skib, og saaledes omkom der den største Mængde af Hæren. Birkebenerne sprang paa Land og toge paa Stranden imod dem, som søgte til Lands, saa kun en ringe Mængde kom til Lands. Men nogle Skuder roede ud efter Fjorden, og disse undkom. Birkebenerne roede ud paa Skuder og Smaabaade, dræbte Nogle af de Svømmende, Andre gave de Naade; men alle de, der vare saa heldige at træffe paa Kongen selv, finge Liv og Fred. Lendermænd og andre Skibsstyrere gave sine Benner og Frændes Naade og Fred. Der faldt Magnus Konge og med ham disse Høvdinge: Harald, en Søn af Kong Inge, og Magnus, en Søn af Erik Stagbrell, som blev kaldet Maange, og var en Datterføn af Ragnvald Jarl. Der faldt ogsaa Dm Kongebroder, Asbjørn Jonsøn, Ragnvald, en Søn af Jon Halkelsøn, Paul Smaasie, Lodin af Manvik, Olaf Gunvaldsøn, Endrid Torse, en Søn af Jon Rutiza, Ivar Ellda, Vilhelm af Torgar Andres Eriksøn, en Sønnesøn af Gudbrand Kule; der faldt Ivar Steig, en Søn af Dm Kongebroder, Halstein Snog Botolfs-Søn, en Frænde af Kong Magnus, Ketil Lafranssøn, Sigurd Hit og Ketil Fluge. Der faldt efter de fleste Mænds Udsagn ikke mindre end 1800 Mand. Det var Vitus Messedag om Aftenen, da Slaget begyndte, og det var just i Solefald, da Mængden gav sig paa Flugt; men ved Midnatstid ophørte alt Manddrab, og Birkebenerne havde da bragt alle sine Skibe i Ankerleie, opslaaet Telte og bragt alt i Orden.

Capitel 94.
Kong Sverrers
Tale.

Narle om Morgenens efter lod Kongen Mandskabet ved Luren sammenkalde til et Huusthing, og der reiste han sig, tog Ordet og holdt følgende Tale: „Gud selv skulle vi prise for vor Seier; thi han haver nu aabenbarligere end før viist os i dette Slag sin Styrke og Kraft; thi denne fagre Seier kunne vi ikke andenlund tilskrive os, end at den er givet os efter Guds Villie og Tilstikkelse. Nu skulle vi herimod yde ham en værdig Tak, og en takkelig Løn, først deri, at vi troligen holde det Løfte om Naade, som vi lovede dem, der til os overgave sig. Dernæst skulle vi og hjælpe saarede Mænd, og, efter christne Folks Skik give alle de Liig, som vi finde, en Grav. Det vil jeg og befale alle mine Mænd som Pligt, at de skulle paa Stranden søge efter Liig, Enhver med den Flid og Evne han formaaer. Og de, som dette ville gjøre, vinde Belønning hos Gud, tilligemed Bytte, fordi Alle monne have havt Noget paa sig, ja Somme endog Meget. Nu venter jeg, at Magten over dette Land kommer i vore Hænder, hvad enten vi ville styre det vel eller ilde; dog monne det takkes Gud, at vi ere fredsommelige og retsindige, hvilket og Mange synes at kunne behøve. Eder, mine Mænd, haver jeg dette at sige, at Gud vil lønne Eder den kjærlige Hjælp, som I have ydet mig; selv skal jeg og lønne Eder med Godt, ja med den bedste Løn, som staaer i min Magt. Godt er det nu at vide, at alle de Eiendomme og alt det Gods, som disse Guldhalfe, der nu ligge paa Stranden, have eiet, nu skal tilhøre Eder, og desuden de bedste Giftermaal her i Landet, samt det Hædersnavn, som I selv bedst synes om. Thi i dette Slag have I vundet mere end i andre, ja endog Noget som er for meget, nemlig Avindsmands Had, hvorfor vi skulle vogte os; men Gud skal beskjærme os Alle.“ Dette Foredrag fik lydeligt Bisfald, og Alle gave Kongen stor Tak for sin Tale.

Cap. 93. Manvik, et bekjendt gammelt Herresæde beliggende i Nærheden af Bergs Kirke, paa Brunlaugnæsset i Laurviks Fogderi.

Torgar, nu Torget eller Torgen, en stor Gaard i Brøns Sogn og Præstegjæld i Helgelands Fogderi, som i Middelalderen var Sæde for adskillige mærkelige Mænd; see b. a. Kr. N. B. VI. 278.

Efter dette lod Sverrer Konge alle Skibene roe ind langs med Stranden, og lagde til Lands der hvor Lugten af Eigene paa Valen ei rimeligen kunde kjendes, og der laa han en Stund. Der kom Sofndølingerne og Raupangs-Mændene til ham, forligte sig med ham, og modsatte sig ikke hans Villie, som de under Ed underkastede sig. Da gik det som man siger: at Mange kysse den Haand, som han gjerne ønskede var af. Kongen forpligtede dem tilligemed andre Bønder til at flytte Eigene til Graven, og tilbød hver Mand at drage Omsorg for sine Frænders og Venners Liv, som han selv vilde. Da fore mange Mænd, baade Kongsmænd og Bønder, om paa Vaade for at lede efter Liig, og drog Mange op af Vandet. En Dag fandtes Drm Kongebroders Liig. Dette toge hans Venner og førte det før til Bergen; men siden toge Vikværingerne derimod, og førte det øster til Oslo, hvor han blev lagt i Steenvæggen i Halvardskirken, hos sin Broder Kong Inge og Kong Sigurd Jorsalafar. Søndagen efter, da det led ud paa Qvælden, fore mange Mænd ud paa Vaade for at søge efter Liig, og Kongen roede til dem paa en liden Skude. En Mand ved Navn Eliot Haraldsson var ogsaa paa en Vaad, og med ham to andre, nemlig Arne Gudmundsson og Jon Kollur. Da sagde Kongen til dem: „sidde I her fast ved Jiffet, og hvordan gaaer Fangsten?“ I det samme drog de et Liig op paa Vaadskanten. Kongen sagde: „der traf I en dyrebare Fangst ombord, og deri er en stor Lykke for Eder.“ „Ja,“ sige de, „da har det bidt saare vel for os, om det er Kongens Liig.“ Kong Sverrer sagde: „dette er Magnus Konges Liig.“ De fjøde Skjold under Kongens Liig og løstede det op i den Skude, hvorpaa Kongen var. Siden roede de ind til Lands, og Liget blev baaren op, og Folk ginge hen for at betragte det. Liget var let kjendeligt; thi Ansigtet var uforandret, Rødmen havde ikke forladt Rinderne, og Legemet var ikke stivnet.

Capitel 95.
Der ledes efter
Seflungernes
Liig.

Mandagen efter blev Riste gjort i Stand, og før Kongens Liig blev svøbt i Dug, bød Kongen alle dem, som før havde været Magnus Konges Mænd, gaae hen til Liget for at undersøge, og siden bære Vidnesbyrd derom, dersom Vikværingerne fulde staae paa, at Magnus Konge levede, og saaledes samle en Ugjernings-Flokk, hvorhos han tilseiede, at han ikke derved vilde vise nogen Grumhed mod dem. Siden ginge de til Liget, og de som saae Liget kunde næsten ikke holde deres Taarer tilbage, kyskede det og ginge derefter bort. Magnus Konges Liig blev svøbt i Dug, derpaa lagt i Riste, og Kong Sverrer lod det flytte før til Bergen. Mange Stormænds Liig vare forhen fundne, og strax derpaa gjorde Kongen sig reisesærdig; men før han reiste betalte Sofndølingerne ham 15 Mærker Guld, hvorefter Kong Sverrer foer før til Bergen. Denne Tidende var paa følgende Maade kommen did. Næste Løverdag efter Slaget, i Daghelvingen, kom der et Skib til Bergen, som lagde til ude ved Kongsgaarden. Det var tæt behængt med Skjolde omkring Stavnene og vel bemandet, og Nogle tænkte, at det monne være Magnus Konge. Nu ginge de paa Land, Luren gik, og der blev sagt, at Svine-Peter vilde holde Thing. Did kom alt Byfolk, og da reiste Svine-Peter sig og tog Ordet saalunde: „Her gaaer det som man siger, ofte roder Svinet paa en og samme Ager. Jeg heder og Svine-Peter, og det maa staae Eder i Minde, hvor kort det er siden vi bleve jagede og seiede ud af denne By, og det hadsfulden; men end ere vi nu komne tilbage. Store Tidender have vi at fortælle: Magnus Konge, Harald Ingeson, Drm Kongebroder, Asbjørn Jonsen og mange Lendermænd ere faldne. Nu er og Kong Sverrer ventendes hid til Byen, naar han kommer inde fra Sogn, og beder Eder om det, at I sammeligen og vel fulle tage imod ham, som det til-

Capitel 96.
Svine-Peters
Tale i Bergen.

Cap. 95. Hallvardar-kyrkja, Halvards-Kirken eller Domkirken i Oslo, see om denne Stad 2 B. S. 55.

kommer hans høie Stilling. Men til hvad Gavn er det nu, at alle Mand staae Hovedet ned, og bære et Klæde over sit Hoved? Det veed Gud, at aldrig før saa jeg alle Mand tee sig saa underligen som her; men det kan jeg sige Eder med Sandhed, at hvor ilde I end laate, hulke og sørge, saa er dog nu Magnus Konge død tilligemed hans hele Hær. Bakkere vilde Eders Omfarg være for dem, om I lader ringe eller synge for deres Sjæle, eller giver Fattigmænd og Klerker Gaver til Bønholdelse. Det vil ikke times Eder nu ved Sult og Klage at nappe Kongedømmet fra Sverrer; thi nu haver han bøiet Halsen paa større Storbukke, end I, Kjøbmænd eller Bønder, ere; thi Kjøbmand og Bonde qvier sig for sig selv og sit Gods, han qvier sig for Vin og Vand. Jeg vil give Eder et nyttigt Raad, lad Magnus ligge, som han har opredt for sig, tager imod Kong Sverrer, som Gud haver sendt Eder, da have I den rette Høvding, forstandig, mild, veltalende, retfindig og naadig, en gjæb Seiervinder, uryggelig i at værne om Landet, stor og dygtig til al Landsstyrrelse. Nu er den Sverrer borte, som med Hærtog foer til mange Kjøbstæder; borte er nu og de samme Birkebenere, som sværmede omkring Byen, og med urene Hænder sopede Jer Bønders Gjemmer. Her monne nu komme med vor Konge fredelige og sagtmødige Hirdmænd, som ville lade Laas og Lukke være for dem og andre Kjøbstæders Fred og Frihed. Lader nu alle lumste og falske Drotsvigere fare bort, og vorder Eders Konge hulde og troe og tjenestefulde. Lader og, naar Kongen kommer til Byen, alle de Mænd fare bort, som vitterligen have øvet Svig mod ham eller hans Mænd, uden siden at have indgaaet Forlig. Ellers vogte de sig for Kongens Udsendinger; thi disse see ikke Folk længe i Vinene, og deres Baaben ere ikke æktyndige. Kongen selv tilbyder alle Mænd Naade og Forlig, naar de komme til ham og søge derom, og for det samme monne Gud modtage ham og hans hellige Mænd med Glæde, og lede dem til Fred.“

Capitel 87.

Kong Sverrers
Færd til Bergen
og Magnus Kon-
ges Begravelse.

Kong Sverrer seilede med en fager Bør før til Bergen, og før de seilede ind i Byen befalede Kongen, at de Skulde indrette deres Færd saalunde, at deres Flaade Skulde tage sig stor ud for Bymændene, hvad enten de synes vel eller ilde derom; og saa gjorde de. Da nu Kongen kom til Byen, blev der ringet imod ham over hele Byen; Borgerne toge vel imod ham og ginge ham i en fager Procession i Møde. Kongen opholdt sig der en Stund. Magnus Konges Liig blev pyntet til Graven, og han blev jordet i Kristkirken ud fra Koret, lige foran Steenvæggen paa den søndre Side. Over hans Grav stod Kong Sverrer, Paal Biskep, og hele Almuen, som i Byen var. Før Kongens Liig blev lagt i sin Steenhuling, tilkaldte Kong Sverrer Mænd for at see Liget, paa det de ikke siden Skulde sige, at denne Magnus fort efter mødte ham i Slag. Mange ginge nu hen og saae Liget; men Mange gif grædende derfra, og En af Magnus Konges Gjæster gif hen, kyskede Liget og fældede Taarer derved. Kong Sverrer saa efter ham og sagde: „Seent tænker jeg Ilige monne være at troe.“ Fagre Taler bleve holdte over hans Grav, saaledes talende og Nikolaus Sultan, Kong Sverrers Morbroder, og han udmærkede sig fremfor Alle ved sin Veltalenhed. Kongen holdt ogsaa en lang Tale, som han begyndte saalunde: „over den Mands Grav stande vi nu her, som baade var god og elsket af Frænder og Venner, endstjønt ei den Lykke bares os Frænder til, at der var Enighed mellem os; thi haard var han mod mig og mine Mænd. End tilgive ham nu Gud Alt, hvori han gif for vidt; thi han var en Hæders-Høvding i mange Stykker, og prydet med kongelig Væ.“ Kongen talde mange fagre Ord; thi der fattedes ham ei paa Ord eller Snildhed til at bøie Talerne hvorhen han vilde. Kong Sverrer lod Magnus Konges Leiested omhyggelig pynte, lod sætte et Gitter udenfor Leiestenen, og et frønsat Klæde brede derover. Magnus Konge hviler i den samme Kirke, hvori han var viet. Gud gjemme hans Sjæl!

Magnus Ronge var baade vennesæl og elsket af Landsfolket; men troest vare Biskopperne ham. Det var et Beviis paa hvor elsket han var, at, hvor farligt det end var at følge ham, Fortede det ham dog aldrig, saa længe han levede, paa Fjeld, der fulgte hans Banner. Siden prøvedes og, at de, som kaldte sig hans Affom, havde godt for at faae Fjeld, hvorom mere siden. Vi troe, at Grunden dertil mestendeels var den, at alt Landsfolket havde saa megen Kjærlighed til Kong Sigurd Jorsalafar, og hans Broder Kong Eysteins Affom; men Alle bare derimod Had til Harald Gilles Et, og vilde udrydde den, sigende, at det var den værste Sending, der nogensinde kom til Lands, da han kom til Norge. Magnus Ronge var nebladende, meget glad i Omgang med Almuen, og fulgte unge Mænds Skif og Søder. Han var en stor Elsker af Drif og Qvinder, syntes godt om at lege, og vilde gjerne være omfram alle Andre i Smidighed. Han var temmelig stærk, gavmild, overflødig i sine Gaver og snild i sin Tale. Alt Sligt faldt vel i Fjelds Sind. Han var vaabendjærv fremfor Nogen, var prægtig i Klæder og stiftede ofte sin Dragt. Han var temmelig høi af Væxt, tæt- og vel-voren, midiesmal,¹⁾ velstakt og sager af Lemmer. Han var for øvrigt en vakker Mand af Ansigt, kun var hans Mund noget hæslig.

Capitel 98.
Magnus Ronges
Væsen.

Kong Sverrer lod alt Byfolket blæse sammen ud til Kristkirken, hvor han holdt Thing. Først stod Haavard Jarlsforn op, og understøttede Kongens Sag som sædvanligt. Han siger, at det var hver Mands Pligt at tage vel og sømmeligen mod Kongen, „eftersom han kan gjøre os godt i mange Dele. Til Held og Gavn vil det være, at han vorder os til Trost og Skjærm-Skjold, som ham sømmer; men vi derimod yde ham sikker og trofast Vistand, samt alt hvad han med Rette af os kan fordræ. I have nu for Die, hvad det har kostet ham førend han naaede sit Rige, og til den Ende maatte taale Møie og Vaande, og sætte baade sit eget, saavelsom mange andre gode og gjæve Hælters Liv i Fare. Men nu haver Gud frelst ham af mange Farer, som I monne have sandspurgt. Aabenbare er det altsaa nødvendigt at gjøre vel mod Kongen, endstjøndt Andre have været ham imod; ogsaa monne han være misfandelig mod Alle, som svigtløse ville tjene ham. Betænker nu hvor meget bedre han bærer sig ad, som bøier sin Villie til hans Vensteb, end de, der forbinde sig imod hans Villie. Gjører nu, som Gud lærer Eder, og vender Eders Sag til en god Ende!“ Derefter stod Kongen selv op, saa sig længe om, tog seent til Orde, og begyndte saalunde: „de Ord, som Psalme-Skalden talede, ville vi gjøre til vore: miserere mei deus, quoniam conculcavit me homo, tota die expugnans tribulavit me! Dette vil sige: Gud være mig barmhjertig; thi Mennesket traadte mig under Fod, stredes hele Dagen med mig, og pinede mig. Denne Spaadom, som blev gjort for mange Aldre siden, er nu opfyldt i vore Dage, i det min Frænde Magnus Ronge sloges med mig i den Agt at stille mig ved Livet; men Gud befriede mig nu som før og tildeelte mig hans Rige. Intet har allenskund været saa modbydeligt for Gud som overmodige Mænd, og dem haver han haardest revset; først da han jog Engelen fra sig, som vilde vorder ham selv lig; men fik den Løn derfor, at han blev den værste Djævel; siden da vor første Frænde Adam gjorde mod Guds Villie, blev han jagen ud af Paradis, og ind i denne Verdens Trældom; og da Pharao, efterat Rigerne vare begyndte, undertrykte Guds Lov og Fjeld, da kom 10 Under-Plager over Landet, som aldrig før slige havde været i Verden. Saa var det og, da Kong Saul forhærdedes imod Gud, maatte han siden flakke om med en uren Aand; og, dersom vi ville tænke efter, er det altid gaaet saaledes til i Verden. Nu kan det være, at vor Tale tykkes Eder at nærme sig blæse Grændser, naar jeg tilføier, at saalunde ogsaa er tilgaaet her i Landet, at de ere blevne ophøiede, som ei var af

Capitel 99.
Kong Sverrers
Tale.

1) Smal om Livet.

Konge-Ut, saasom Erling Skafte, en Søn af Kyrpinge-Drm, der lod sig give Jarlenavn, men sin Søn Kongenavn. Siden dræbte de for Gode hele Konge-Utten, og Ingen maatte kalde sig af den Ut, ellers skulde hver og en Saadan dræbes. De havde hos sig de bedste Raadgivere, som vare i Landet, og toge under sig alle de Kongers Riger, som dertil vare ætbaarne, alt til Gud sendte dem fra Udsjærene en liden og lav Mand, der skulde styrte deres stolte Overmod; og denne Mand var jeg. Men ikke toge vi det af os selv; men heller viste Gud derved, hvor lidet det var for ham, at styrte deres Hovmod, og her gif det som man siger: at saart bider sulten Luus. Ikke var Magnus Konge og Erling sagløse med Hensyn til os, endskjendt Folk sige, at vi ginge frem med Uret; thi ei ere vi saa fortminnuge,¹⁾ at vi ei skulde mindes hvad Ondt der er os tilføiet: først det, at Bergensmændene dræbte Sigurd Konge, Fader min, som var ætbaaren til dette Land; derpaa samlede de med Erling Jarl en Skare mod min Broder, Hakon Konge, og sælbede ham; siden tog Erling to af mine Brødre, og fæstede den ene op som en Krage-Unge; men den anden blev nedhuggen. Dette samme, som jeg nu haver talet, monne seent gange os af Minde. Jævnlig har det været saalunde, at saa stor Nød os er bleven paalagt, saa vi havde stundt langt mere til at stille os ved Alt, dersom vi ei havde seet vort Folks Jammer, eller at de havde Magten i Hænder, som ei dertil vare fødte og baarne. Nu da Riget er frelst, vise I derfor et uhort Fiendskab. Dette sige Nogle: seiersæl er Sverrer, forstandig er Sverrer; men da svares: hvad Under er det! det haver han vundet ved at overgive sig til Janden. Somme sige, at jeg er Djævelen selv, kommen fra Helvede, og han er bleven løs, og er faren i mig. Men betænk dog hvad I Selv ere, naar I sige, at Gud haver sluppet Djævelen løs, og at jeg er han; hvad ere I da uden Djævelens Trælle, om I tjene ham, og saa meget uslere end alt andet Folk i Verden, at I skulle tjene ham nu, og siden brænde i en anden Verden med ham. Er ikke Sligt stor Taabelighed at sige til hvem som helst, men allerstørst til sin Konge, at jeg haver givet mig til Janden? Gal maatte Sverrer være, om han for saadan Pris vilde vinde dette usle Rige, hvor ingen Stund No er at finde, og som dog, om han end kunde nyde det med Fred, ingenlunde var værd derved at forspilde sin Sjæl og hele Belsærd. Nu synes mig som Ulve og Kalve her vandre mellem hverandre, og det kan være, I synes mit Sold er rumhullet.²⁾ Mangen En luder nu for den Haand, som han ønskede var af, og han kalder mig nu Frænde, som for kort siden kaldte mig Janden, og det tænker jeg, at om hver Mands Sind kunde sees, og et Horn stod ud af hver Mands Pande, som vil mig ilde, vilde nu Mange fremgange med Knuder i Panden. Det siger Barnet, naar det ganger ud med Steen i Haand og kaster den mod Steen: her skulde Sverrers Hoved ligge imellem! Sligt lære I Eders Børn. Det samme siger hver ussel Jantekjærring, naar hun ganger ud af sit Herberge, og haver et Banketræ i Haanden, hvormed hun slaaer paa Hellen: Her skulde Sverrers Hoved være under! siger hun. Men dog kan det vel stæe, at Sverrer døer paa Sotteseng. Nu vide og Magnus Konges Mænd det, som have været i dette Møde, at de pakke sig fra Byen før 3 Solemærker er forbi fra denne Dag. Derimod have Guds Løn alle vore Venner, som hid til dette Thing ere komne.

Capitel 100.
Kong Sverrer fik
hele Norge.

Efter Magnus Konges Fald foer Kong Sverrer om Sommeren øster til Viken, alt til Lands-Ende, og underlagde sig hele Landet. Da var der ingen Mand, som modsagde Kongens Villie. Over hele Landet bestiftede han nu sine Syselmænd. Da Sverrer nu blev Enefonge over hele Norge vare 7 Aar forledne siden Kongenavn blev ham givet; men 5 Aar siden Erling Jarl faldt. Kong Sverrer gav da mange blandt sine Mænd Nav-

1) Glemsonne. 2) Storhullet.

nebod.¹⁾ Nogle gav han Sysler, Nogle Forlehninger; Mange gav han og gjæve Giftermaal. Mange af dem, som fulgte ham til Lands, gjorde han til Høvdinger, og Andre, som ingen Et havde dertil, efter Folke-Mening, gjorde han Rige og Mægtige, og Alle disse vare ham siden uryggeligen troe. Sin Søster Cecilia, Kong Sigurds Datter, giftede Kongen med Baard Guttormsøn paa Reine; men Skjaldvør, en Datter af Andres Skjaldvørsøn, giftede han med Ivar Selke; Peter Range fik Ingeborg, som havde været gift med Ivar Ellda. Han forhjalp sine Mænd til mange andre Giftermaal, og hævdede Mange til Magt, som ved store Gaver bleve Landeiere. Et Aar efter Magnus Konges Fald giftede Kong Sverrer sig og fik Margreta, en Datter af Sveafongen Erik den Hellige, en Søn af Jarvard. Kong Erik hviler i et Skrin i Upsal i Svithjod. Margreta var en Søster af Sveafongen Knut. Kong Sverrer havde to Sønner, den ældre var Sigurd, med Tilnavnet Lavard, den anden Hafon. Hans Døtre vare Cecilia og Ingeborg.

Et Aar efter Magnus Konges Fald rygtedes det om Høsten øster i Viken, at der samlede sig en Krigsflæde, hvis Formand var en Høvding ved Navn Jon, en Søn af Kong Inge og Sønnesøn af Harald Gille. Mange Høvdinger ginge over paa dette Parti, saasom Simon, en Søn af Olaf Kaare, Mikolaus, en Søn af Bjørn Buk, Andres Drasadur, Jon Kutiza, Baard Sala og Thorberg en Søn af Paal i Herzla. De kom ned til Tunsberg Mikels-Messe-Dag, og der blev stævnet til Hauga-Thing, paa hvilket Jon blev udnævnt til Konge, og hele Landet ham tilsvoret. Jon havde tilforn været Munk i Hovedø; men der paa Thinget aflagde han Munkeshætten; og Birkebenerne paastode, at det Mindste han kunde beholde af Munkeregelen var Navnet; thi kaldte de ham Røflung, og sagde, at dette Navn tilkom ham med mere Sandhed end Kongenavnet. Meget og vakkert Folk stimlede til ham, og deriblandt de bedste Mænds Sønner i Viken. Der udrustede de Skibe, og fore nordester langs med Landet, fordi Birkebenerne samledes i Viken, og fik en stor Krigsmagt, men saasnart Røflungerne finge Skibe, undslap de, og Birkebenerne kunde ei forfølge dem af Mangel paa Skibe dertil. Saasnart Røflungerne søgte ud til Agder, gif alt Folket under dem, og deraf underlagde de sig hele Landet, hvor de fore frem; thi de havde stor Styrke. Da Røflungerne kom ned til Tunsberg, dræbte de Simon Skerple, som da havde Sysel i Tunsberg, og med ham faldt hans Svite, som bestod af næsten 30 Mand.

Capitel 101.
Jon Røflungs
Ophav.

Da begyndte Røflungerne sin Færd nordester langs med Landet, og hvor de kom frem, underkastede Folket sig dem uden nogen Modstand. Derefter kom de til Bergen, og lagde strax til Bryggen. Røflungerne kom til Bergens Baag den Time paa Dagen, da Høimesse blev sunget i Byen, og de kom aldeles uventet. Askel Tyza var da Syselmænd i Byen og havde sine Krigsmænd der. Han var i Messe i Steenkirken, og mærkede ei til nogen Ting, førend Røflungerne kom fuldbevæbnede i Kirken. Askel løb op i Trappen og derpaa op i Taarnet. Røflungerne sprang efter ham; men da faldt en stor Steen ned

Capitel 102.
Om Røflungerne.

1) Forbedring i Navn, Rang og Titler, som det nu hedder.

Cap. 100. Rein, nu Reins-Klosters Gaard i Stadsbygden, see 2 B. S. 80.

Cap. 101. Aulna (Aulra), nu Alne, en betydelig Gaard i Vikebygds Sogn og Fjelbergs Præstegjæld i Søndhordland. Det er uden Tvivl efter denne Gaard at Kaare nævnes Aulnu-Kaare.

Herzla (en Variant af Hvin, hvorom see 1 B. S. 1). Herved maa vel menes det gamle Høvdinge-Sæde Herle i Mangers Præstegjæld i Nordhordland, see 1 B. S. 287, eller maaske nuværende Gaard Hassel (Herzla) i Ritsens Thinglag og Stadsbygdens Præstegjæld i Nordvest for Throndhjem. I en anden Codex af Sverrers Saga læser man Paal Hriha.

Høfudøy, Hovedøen ved Christiania, see 2 B. S. 155.

Skerpla eller Skerfla, formodentlig Gaarden Skjerpe paa Røtter-Den, i Syd for Tønsberg.

af Laarnet i Hovedet paa en af dem, som deraf strax fik sin Bane. Da svedte Helgenbillebet saa stærkt, at det dryppede ned paa Alteret. Askel og hans Følge sloge Laarnøren i, og holdt sig der længe, indtil Bymændene løste dem ud med Penge. Ruslungerne indtog Byen, og da gik alt Folket under dem, ligesom de og der dræbte nogle Birkebenerne. Siden underlagde de sig Landet nord til Stadt, og sadde om Vinteren i Bergens Borg. Kong Sverrer havde ladet sætte Mariesuden paa Land ude i Holmen, da han kom ind fra Sogn, og lod gjøre et Rusl¹⁾ derover, og aldrig siden kom hun paa Vand. Ruslungerne vilde lade Skibet gaae paa Vand, og dertil sammenblæstes alt Byfolket; men under Rejsningen rykstedes Skibet saa meget at Bjælkerne²⁾ brast, uden at det dog gik af Stedet. Nu stak de Jib derpaa og brændte det op. Ruslungerne dvælede i Byen en lang Stund, og vendte siden øster tilbage til Viken; men fordi en Mængde af Folk stimlede til Ruslungerne, gjorde de Anfald mod Birkebenerne. Kong Sverrer havde sat Ulf af Laufnæs, Ulf Fly, Haavard Jarls-son, Thorolf Rhympil, og flere Krigs-Høvdinge, til at beskytte Landet i Viken, og de og Ruslungerne gjorde Anfald paa hverandre, naar de kunde komme til dermed. Ruslungernes Styrke vorede imidlertid saa meget, at Birkebenerne rømte Viken, og droge nordpaa undertagen Ulf af Laufnæs. Han blev der med sin Skare, og sagde, at han ei vilde fly, endstjøndt Ruslungerne vare der.

Capitel 103.
Oplobet i
Bergen.

Om Vaaren efter Paaske foer Kong Sverrer nord fra Throndhjem med en meget stor Hær, og kom til Bergen, just som Helligaften og Gudstjeneste begyndte. Da vare mange KjøbmandsSkibe, næsten fra alle Lande, komne til Byen. Sørslænderne havde ført megen Biin did, saa at Binen paa den Tid ei var dyrere i Bergen end Al. Engang traf det sig, medens Folk sadde og drak Biin, at Nogle vilde lade hente mere Biin; men Sydslændernes Biinsvend vilde ei lade dem faae mere. Der skilte kun en Pot Biin dem imellem, og de trættede saa længe derom, indtil Nordmændene vilde gange til, og bryde Bøden op; men Sydslænderne værgede sig indensfor, og stak Sværdene ud, hvorved Nogle saaredes. Da dette spurgtes om i Byen, løb Bymændene, saavelsom de Indfæ, strax til deres Vaaben, og sloges derpaa, saa der faldt mange Mand; men flest af Bymændene. Sydslænderne løbe til Skibene og lagde alle Kuggerne samtligen ud paa Vaagen; men Byens Mænd beredte sig til at angribe dem, dog kom det omsider til Forlig og Fred. Den samme Aar skede mange andre Oplob formedelst Drif. En af Birkebenerne havde drukken sig saa fuld, at han var fra Biddet, og sprang ud i det Rum, som er mellem Kongesalen og Kongestuen,³⁾ i det han meente at han kastede sig i Vandet for at svømme; men han fik strax sin Bane. En Anden sprang fra Bryggen ved Kongsgaarden og druknede. Kong Sverrer var den Gang ikke i Byen; men da han kom did, hændte det sig snart en Dag, at 2 Mænd kom i Trætte, som begge vare meget drukne, den ene var Kongens Gjæst den anden hans Huuskarl. Just som de vilde angribe hinanden, kom Gjæste-Høvdingen Thorolf Rhympil ud af Drifkestuen. Da han ingen Vaaben havde, tog han sin Staalhue af Hovedet og slog Huuskarlen dermed; men denne hug til Thorolf igjen med en Haandøxe. Derefter sloges Mand for Mand, brugende de Vaaben som var forhaanden, og Alle vare rasende af Guldstab. Thorolf Rhympil sled sig ud af Trængselen, foer bort med sit Mandskab, lod blæse i Gjæste-Luren, og da Gjæsterne alle vare samlede, bød han dem væbne sig. Huus-

1) Tælle. 2) Man erindre sig at Skibet var slet sammensat. 3) Kongestuen var vel underneden, Salen ovenpaa. Han sprang altsaa fra anden Etage.

Cap. 102. Stad, Stadtland i Nordfjord, see 1 B. S. 58.

Cap. 103. Ulsgeir Hammarstalle var formodentlig fra Hamar (Hammer) paa Øster = Den nordensfor Bergen.

karlene samlede og saa under Baaben og ginge ned paa deres Skib. Asgeir Hamarsfalle var Anfører for dem. Da Gæsterne vare alle samlede, kastede Thorolf Rympil sit Sværd ud paa Skibet, sprang derpaa selv strax efter, fik Sværdet igjen og sloges strax. Gæsterne fulgte ham, og der blev et stort Slag, der ei ophørte før end Thorolf og hans Mænd havde ryddiggjort Skibet. Mange af Huuskarlene faldt, men de fleste sprang i Vandet. Da Kongen blev dette vaer, foer han til, og bragte det til et Forlig og Stævnemøde, hvorefter de forligtes.

Noget senere holdt Kong Everters Thing i Byen, paa hvilket han holdt følgende Tale: „takke ville vi alle Engelsmænd, som bringe hid Hvide og Honning, fint Meel eller Klæde, for deres Hidkomst. Saa ville vi og takke alle dem, som hid have bragt Lærred eller Lin, Vov eller Gryder. Deriblandt nævne vi og dem, som ere komne fra Orkneyerne eller Hjaltland, Færøerne eller Island, samt alle dem, der til dette Land have bragt de Dele, der ei kunne undværes, og ere Landet til Nytte og Forbedring. Men hvad Tyskerne angaaer, som hid ere komne i stor Mangfoldighed og med store Skibe, i den Agt at udføre herfra Smør og Skrei,¹⁾ hvis Udførsel er Landet til Ødelæggelse, og derimod bringe i Tust Wiin, som baade mine Mænd, Bymændene eller Kjøbmændene saa gjerne lægge sig paa at kjøbe, da er der af denne Handel afstedkommet meget Ondt, men intet Godt; thi Mange have for den Sags sat Livet til, andre deres Lemmer, Nogle bære anden Slags Skrammer alle deres Levedage, Nogle have faaet Stam, Saar eller Slag for Umagen, og dette volder denne Ødriften.²⁾ Thi giver jeg Sørønderne stor Utaf for deres Færd, og tilføier, at om de ville beholde Liv og Gods maae de pakke sig saa fort de kunne herfra, eftersom deres Vrende er bleven til Ugavn for os og vort Rige. I maae paamindes om hvad dette Fylteri medfører, hvad det gavner og hvad det forspilder. Det første vi have at opregne, og som er det mindste, er, at den som hengiver sig til Fylteri, forstjæfter Evnen til at samle Formue, og faaer Fylteri i Vederlag, samt spilder og fortaber al sin Formue; thi han som tilforn var pengesæl, vorder ussel, elendig og fattig, om han ikke forsager alt Fylteri. Den anden Følge af Fylteriets Last er, at den forspilder Mindet, saa Drukkenbolten glemmer Alt, som han skulde mindes. Det tredie er, at han begjærer Alt, hvad han ei med Rette tilkommer, og ræddes ei for med Magt at tage Gods og Qvinder. Denne 4de Last følger Drukkenstak, at den egger Manden til Intet at taale, hverken Ord eller Værk; men at gjengjælde Alt med et Onde, der er dobbelt saa stort, som det der øvedes, og desuden skynder ham til at laste dem, som intet Ondt have forvoldt. Det følger og med Fylteri, at Manden trætter sit Legeme, som skulde taale Møie og Besvær, udmattes ved Naagen, udgyder Blodet i alle Lemmer og Led, eller spilder det til Vanhils og dermed ganske ødelægger al Helbred. Og dette falder saa meget tungere, som al Eien-dom og Hils er fare i Forveien, tilligemed Forstanden. Da skynder Fylteri ogsaa til at sætte paa Spil hvad ei før er ødelagt, og det er hans Sjæl. Endeligen skynder den til at vanrygte gode Sæder og de rette Bud, men derimod hige efter Synd, og vender sin Hu fra den almægtige Gud, og Alt hvad Ret er, og ei mindes Noget af Alt hvad han har gjort. Seer nu paa hine Drukkenbolte; naar de engang skulde stilles baade ved Driften og Livet, hvem mener I da rimeligst vilde gribe Sjælen? Mindes nu hvor ulig denne Adfærd er mod den, som burde være; thi Maadehold burde findes i Alt. Krigsmænd

Capitel 104.
Kong Everters
Tale om Druk-
kenstak.

1) Torfisk. 2) Overvættes Drif.

fulle i Fred være sagmodige som Lam; men i Ufred gribste som Løver. Kjøbmænd og Bønder fulde fare frem efter deres Stilling, samle Formue med Rette, om end med Møie, bevare den med Forstand, og bruge den med Mildhed. Men de som Ringere ere fulle være taknemmelige, og tjene hver sin Overmand med god Villie og efter sin Evne.“ Saaledes endte Kongen sin Tale, bød sine Mænd være sædelige og fredsommelige mod Bymænd, Bønder og Kjøbmand. Denne Tale blev roest af alle forstandige Mænd, og syntes holdt i rette Tid. Kong Sverrer foer nord om Høsten til Nidaros, hvor han sad om Vinteren, og de fleste af hans Hovdinger vare hos ham; men Røflungerne vare i Viken.

Capitel 105.
Røflungernes
Nar i Nidaros
og Birkebener-
nes Drab.

Samme Sommer rustede Røflungerne sig til at fare nord mod Kong Sverrer; men bleve sildigen færdige om Høsten. Da de kom nord om Stadt, finge de en rask Fordevind nord til Agdanæs. Da qvad Refari denne Vise:

Lad os flaae Birkebener!
Sverrer faa den værre Lod!
Lad os prøve Skjoldhest
Hart og ofte ride!¹⁾
Store Ord vi spare,
Hæder faae paa Slagnes Val.
Skifte Gud vor Lykke ud!
Lad os flaae dem Sviesaar,

Da fik de en liden Landvind, roede om Nvælden ind i Fjorden, og kom tidligen paa Natten ind til Nidaros, uden at noget Mys var gaaet foran dem. Kong Sverrer sad oppe i Borgen paa Steenberg med nogle faa Folk, men de allerfleste af Hirden og Hovdingerne vare i Byen, og vare ikke blevne Røflungerne vaer, førend de havde indtaget Byen. De dræbte der mange Birkebener og gode Helte; men de fleste løbe til Kirkerne. Der faldt Brynjolf Ragnvaldsfon, Ottar Knerra, Sigurd Dotafinn, Andres Krista, og Andres Bjugi. Jon Røflung gav alle de Birkebener, som bleve fangne, Liv og Fred, og sagde, at de fulde være hans Mænd. Men da de fulde optages i hans Tjeneste, gav Jon Røflung dem Eden efter, menende at de vare saa vakke Mænd, at de vilde holde ligesaa vel deres Ord som deres Ed. Strax om Nvælden efter ginge Birkebenerne, 2 eller 3, stundom 5 eller flere, med deres Vaaben samlede op til Borgen til Kong Sverrer, og fortalte ham, hvorlunde Røflungerne havde givet dem Liv og Fred. Kong Sverrer sagde, at Jon Røflung ei forstod sig paa at være Hovding, hvilket han havde viist ved denne Adfærd. Røflungerne toge alle Kong Sverrers Skibe, førte Nogle med sig og brændte Nogle op. Derefter fore de bort af Byen en Nat, da det var bleven mørkt; thi de ræddedes for at Kongen fulde tænke paa at angribe dem. Al den Stund sad derimod Kongen i Borgen og syntes ei at have Folk til at flaaes med dem. Derefter foer Jon Røflung sør til Bergen; men Kong Sverrer sad efter i Nidaros.

Capitel 106.
Om Birkebener-
ne og Røflun-
gerne.

Vaaren efter foer Jon Røflung anden Gang nord til Nidaros med meget Folk, og de laae nogle Nætter ved Holm. Kong Sverrer havde ladet gjøre Pæle om Vinteren langs udenom Stranden og indover Byen. Da fore Ord imellem dem, og Kong Sverrer tilbød Røflungerne at flaaes med sig paa Landet, og gav dem Lov til Landgang; men der blev Intet af, og Røflungerne fore med usorrettet Sag tilbage til Bergen. Samme Sommer foer atter Jon Røflung nordestefter med mange Skuder, i den Tanke at komme usorvarende paa dem; men Kong Sverrer foer imod dem nordenfra med en stor Krigsmagt. Da sang Blak denne Vise:

1) Springe Sværdet hart og tidt. Skjoldhest, d. e. Sværd eller Spyd

For Kongen Banner reise vi,
 Og vorde tung' for Ruflung!
 Brynet Sværd vi lade bide,
 Vilddrab kaste for Ravneflo!
 Lad os knuge Fiendens Flok,
 Frede Land med Sværdebrand!
 Farve Spyd med røde Blod,
 Lade faa bli'e tilbage!

Men om Natten flites Ruflungernes Skuder i Uveiret fra hverandre ved Stadt. Ruflungerne kom med 5 Skuder nord til Anger; der kom ogsaa Sverrer med mange Stor-
 skibe, og dræbte Nogle af Ruflungerne; men Andre undkom ved Flugten for Kongen. Nogle af Ruflungerne traf ogsaa andensteds paa Birkebenerne, hvis Formand Gjesten Atle Skalm var. Disse dræbte hvert Mand's Barn, som paa Skibet var, og kort efter kom Jon Ruflungs Mandskab til ham, og de fore derpaa sørefter langs med Landet til Bergen, hvor de dræ-
 lede en Stund, og fore videre øster. Kong Sverrer foer efter dem alt til Bergen; men sendte øster Ulf af Laufnæs og sin Broder Hilde med 6 Skibe for at speide. De kom om Natten før til Rott, hvor Ruflungerne laae i Veien for dem med 20 Skibe eller Sku-
 der. Ulf med sit Følge roede imod dem i Havnen, og reiste strax Krigsraab. Ruflun-
 gerne troede, at det var Kong Sverrer, som var kommen der med sin hele Flaade, og roede derfor undas ud af Havnen sørefter. Ulf tog 2 Skuder fra dem og dræbte hver Mand, som var paa dem begge, og paa disse Skuder vare Erlend Gubbbrandsøn og Paal Var-
 sin Styrmand. Ruflungernes Flaade splittedes ad, og Jon Ruflung seilede længe een-
 skibs, før end hans Mandskab kom til ham. Efter dette fore Ruflungerne indtil de kom til Tunsberg. Da quod Blaf denne Vise:

Folk mindes vel den Pral
 Af Ruflungs falske Tunge;
 Vel maatte det undgælde
 Den Skares skarpe Helte.
 Anden Lyd fra Bjergets Top
 Nu over Tunsberg farer,
 Hav opstulper syge Krop,
 Drott mætter Ravnefæder.

Vinteren efter indtraf den vigtige Begivenhed i Throndhjem, at Erkebisp Eysteinn fik Banzhilse strax om Høsten og laa om Vinteren, indtil det leed over Jul, og da Kræfterne
 aftoge, sendte han de Ord til Kong Sverrer, at han skulde komme til ham, og saa gjorde han. Da talede de sig imellem om mange Forhandlinger, som før havde fundet Sted mel-
 lem dem, og ved Skilsmisfen bad Erkebiskoppen, at Kongen vilde tilgive ham for Guds
 Skyld Alt, hvad han havde gjort mod ham meer end tilbørligt, den Tid da Striden mel-
 lem ham og Kong Magnus havde staaet. Da forligtes de fuldkommen, og de tilgave hin-
 anden Alt, hvad der mellem dem var forefaldet. Næste Nat efter Paalsmesse døde Erke-
 bisp Eysteinn, og hans Grav blev gjort i Stand i Kristkirkens Skrud-Huus (Sakrestie).

Capitel 107.
 Biskop Eysteins
 Død.

Cap. 106. Angr. Denne nordenfor Stadt liggende Havn er uden Tvivl ingen anden, end den meget besøgte Havn paa Østsiden af Sands (ford. Dolzø) i Sands Sogn paa Søndmor. En Bjerghammer paa den nordre Side af Indløbet til denne Havn heder endnu Hæng-Hammer d. e. Angrs-hamar.

Hrott eller Rott, nu Den Rot med en paa Nordsiden værende Havn, ved Jæderen i Haa-
 lands Præstegjæld, lige i Vest for Thjere Kirke.

Kort efter holdt Kong Sverrer en Tale i Christ-Kirkens Chor, hvori han talede om hans og Erkebispens sidste Samtale. Han sagde, at Erkebispens da havde tilstaaet, hvorlunde han i sin Modstand mod ham var gaaet videre, end han vidste var Ret for Gud; men at den vigtigste Grund dertil var den, at han syntes ei kunne nægte Magnus Konge sin Bistand. Rusflungerne sadde den Vinter i Viken.

Capitel 108.
Om Rusflungerne
og Birkebenerne.

Baaren efter rustede Kong Sverrer sin Hær, og samlede et talrigt Mandskab, hvormed han foer sør til Bergen, og dvælede længe der om Sommeren. Der var da et Møde mellem Biskopperne og andre mægtige Mænd, hvori der blev talt om Valg af Erkebiskop, og nærmest kom Biskop Erik af Stavanger paa Valg, fordi Eystein Erkebiskop havde nævnet ham fremfor andre. Kong Sverrer talede heller derimod, yttrende, at han ei var vel stiftet til at bestyre Midler, eftersom han var alt for gavmild. Mange Mænd sagde derimod, at just han burde vælges til Erkebiskop, som gjorde vel med Formuen, og meente at Stolen ei vilde savne Midler. Omfider besluttedes at vælge Erik til Erkebiskop, og samme Sommer foer han ud af Landet. Kong Sverrer seilede med sin Flaade øster til Viken, og mistede paa denne Færd et af sine Skibe. Det seilede paa et Skjær under Agdesiden, hvor Skibet forliste, hvorpaa Kongen lod Skroget opbrænde, og seilede derpaa sin Vej. Rusflungerne vare i Tunsberg med en stor Hær; men ringe Forraad af Skibe. Da Kong Sverrer nærmede sig Byen, finge Rusflungerne Nys derom, og lagde med deres Skibe, 16 i Tallet, ud til Ravnberg. Da Kong Sverrer kom der, lagde han sine Skibe ude ved Den under Smørberg; men 5 Skibe lod han roe ind til Byen, som lagde til ved Bryggen. I alt havde Kongen mere end 30 Skibe. Saaledes laae de i 3 Dage, uden at Kongen vilde flytte sig nærmere til dem, fordi Rusflungerne havde en stor Hær oppe paa Bjerget, og Kongen sandt det uraadeligt at lægge sine Skibe under de store Stene, som kunde kastes paa dem. Rusflungerne trostede sig heller ikke til at angribe Kongen; men den 4de Nat listede Rusflungerne sig ganske stille ind til Bryggen, hvor Birkebenerne laae med 5 Skibe, og det var saa mørkt, at de ei kunde see hverandre, førend Skibene rendte lige paa dem, hvorpaa Slaget strax begyndte. Da nu Kong Sverrer blev vaer, at de sloges, og troede at hans Mænd monne være ilde stedte, gjorde han et haardt Anfald; men Rusflungerne vilde ei bie dem, og gik op paa Land. Der bleve Mange lagte paa Pladsen paa begge Sider. Rusflungerne fore Landveien nord til Kjøbstaden (Nidaros), og kom der fort før Mikkel-Messe. Der var forud i Byen Ivar Clementsøn med sit Skibslh, som bestod af næsten 80 Mand. Da blev alt Mandskabet, baade Krigsfolk og Bymændene ved Luren sammenkaldt ud til Borgen for at værgе den. Rusflungerne havde 800 Mand, hvormed de haardt anfaldt Borgen; men Bymændene forsvarede den. Der blev et haardt, men ikke langt Slag; thi Rusflungerne hug op Træborgen, og da de kom ind flygtede Bymændene. Der faldt Ivar Clementsøn, tilligemed de fleste af hans Svite, og Rusflungerne indtog Byen. Derefter holdtes Thing ude paa Dren, og Bjørn Erlings-son gav Jon Kongenavn. Thorstein Rugad forsvarede Borgen Sion, og havde Folk nok i Borgen til et tilstrækkeligt Forsvar. Rusflungerne fore mod Borgen, og de stjøde paa hverandre, uden at Rusflungerne udrettebde Noget. Da de nu saae dette, toge de Ni-

Cap. 108. Rafnabjörg (Hrafnabjörg, Ramfnaberg), nu Ramberg paa Nordsiden af Natter-Den, strax vestenfor Tønsberg, see 1 B. S. 60.

Smjørberg, nu Smørberg, ligeoverfor Rafnaberg, paa den vestre Side af Tønsberg-Fjorden.

Kaupángr, d. e. Nidarós, hvorom see 1 B. S. 204.

Sion eller Borgen paa Steenberget, see sammesteds.

Nikolaus Sultan, Kong Sverrers Morbroder, fangen i Kristkirken, og førte ham op til Borgen. Der reiste de en Galge, og sagde, at de der vilde hænge ham. „Dette volder Du, Thorstein,“ sagde de, „og I Bymænd; men Nikolaus og I Alle skulle faae Fred, om I ville overgive Borgen; men ville I ikke det, da er det Nikolaus's Bane, og for det samme monne Kong Sverrer lade Eder opfæste, og ingenlunde lavere, som vel er, og det samme kunne I vente Eder af os, saasnart vi kunne komme til dermed.“ Nu blev Thorstein ræd og frygtede for at de monne sige sandt, og han vilde være ilde faren, hvis der end fik ham fat, om Nikolaus blev hængt; thi besluttede han at overgive Borgen. Ruslungerne gave Thorstein Liv, Fred og alt sit Guds, ligesom og alle Borgmændene beholdt Liv og Lemmer; men de toge alt Godset, som der var, opbrændte og ødelagde Borgen. Der finge Ruslungerne mange af Kong Sverrers Kostiherheder, og da de kom til Byen stede en stor Byttedeling imellem dem. Ruslungerne paalagde Byen en stor Tjæld, og truede ellers med at brænde Byen op, og saaledes lønne Bymændene deres Sammenrottelse og Modstand; men Bymændene betalte heller Tjælden. Ruslungerne tøvede der en kort Stund og udrustede Skibe. Bymændene holdt dem ikke tilbage; men ønskede dem Lykke paa Reisen, endstjøndt de gjerne saae at deres Færd blev slet. Ruslungerne rustede nu i en Fart Skuderne, og da de vare færdige, kom et Rygte og løst Snak i Byen om, at der foer en Hær ind over Gaular-Nasen, og Folk troede det monne være Sverrer Konge. Da nu Ruslungerne hørte denne Prat, løbe de til deres Skibe, slaae Teltene ned, gribe til Væbnerne, og roe i en rivende Fart udesten Elven. Bymændene ønskede, at de aldrig maatte komme tilbage. Ruslungerne toge udesten Fjorden, toge ufredeligen afsted, hvor de kom frem, og røvede de Lastskibe, som de kunde faae fat paa. De toge blandt andet et Kjøbmandsskib, som var en Islandsfarer, og røvede de Penge, som vare der ombord. Skibet kaldtes Stangar-Folen, og var forslaaet ind mod Landet. De fore før til Bergen og kom der lidt før Jul.

Ruslungerne holdt Thing i Byen, hvorpaa de krævede Bidrag til Jule-Kost, og truede med, at de i andet Fald vilde plyndre hele Byen og brænde den op. Bymændene talede sig undan dette Paalæg, og udbade sig Frist; men Ruslungerne lovede dem derimod den haardeste Medfart, og derved stod Sagen en Stund. Lidt før Jul hændte det sig en Morgen i Eysningen, at 14 temmelig store Langskibe kom seilendes sør fra Hvarfsnæs ind til Byen. Da Ruslungerne bleve dette vaer, løbe de til sine Baaben; men de fleste ilede ud af Byen op i Fjeldet, eller ind forbi Nafskirken. Jon Ruslung lod Mandskabet blæse sammen til Skibene, sprang selv med sin Svite ombord, og roede ud paa Vaagen imod hine Skibe; men da de saae, at intet Mandskab kom imod dem, vendte de om over til Munkebryggen, saa nær under Landet, at de roede op paa et Skjær, og satte Skibet fast der. I det samme Dieblif rendte Birkebenernes Skibe imod dem, hvorpaa Ruslungerne sprang overbord og svømmede til Lands; men Nogle omkom. Jon Ruslung sprang ei overbord; men biede Birkebenerne paa Skibet, og der faldt Jon Ruslung tillige med en anden Mand, og de flettede begges Klæder af deres Liig. Da Kong Sverrer fik denne Tidende at vide, lod han Eigene føre over til Byen, bære dem op til Mariekirken, lægge dem ned under Sørvæggen og brede Badmel derover. Ruslungerne løbe ned fra Fjeldet ind mod Nafskirken, stillede sig der i Fylking, frege mod Birkebenerne og ophidsede dem til at slaaes med sig. Men Kongen bød sine Mænd ei ændse dem: „vi vi ville ikke slaaes med hovedløse Mænd; siger dem, at deres Hovding ligger her under Mariekirken, og at de have ilde stilt sig ved ham, endstjøndt han ikke var en Hovding, der var værd at forsvare.“ Ruslungerne vovede sig ikke ud i Byen, saa der blev intet Slag. De vendte om, og stilles

Capitel 109.
Jon Ruslungs
Fald.

ad dennefinde. Der var en Mand i Byen som hedte Peter, og som Birkebenerne ansaae for at være Jons Fader, hvis rette Navn var Orm, og at Astrid Steik var hans Moder. De sagde, at Ruffungerne havde kaldet denne Orm deres Konge, Jon Ingeson, og at den samme nu laa ved Mariekirken. De bøde Peter gaae hen, for at see om han kjendte sin Søn; men opgive nogle Mærker, før han saae Liget. Peter siger: „dersom han er min Søn Orm, da maa der findes et Ar paa Fodsaalen under hans høire Fod af en Ljaa, som han løb paa som Gut. Nu er det vist, at, om dette ei findes, er han ikke min Søn; men findes det, monne jeg ei fornægte ham.“ Derpaa lod Kongen ham lede derhen, hvor Liget var, og trække Sko og Hoser af ham, og da lets Peter kjende det Mærke, som havde været paa hans Søn. Da gjorde Kong Sverrer vitterlig baade for Bymændene og sit eget Mandskab, at den Jon, som Ruffungerne havde kaldet sin Konge, hedte Orm, Peters og Astrids Søn, og tillige at Peter var der, og kjendte sin Søns Liig. „Nu kunne I Bymænd selv indsee,“ siger han, „om Peter og Astrid havde saadan Et, at deres Søn kunde vorde Konge over Norge, og I kunne see med hvilken Falskhed denne onde Røverflof har faret frem.“ Derefter blev Jon Ruffungs Liig jordet i Mariekirken i Bergen. Det var første Gang, at Kong Sverrer og hans Mandskab kom saalunde til Bergen, at alle Borgerne glædede sig ved hans Komme. Efter dette var nu Sverrer Enekonge over Norge og var i Bergen en Stund.

Capitel 110.
Om Sigurd
Brænder.

Efter i Skovmarkerne samlede en Flof, som syntes at fare ufredeligen frem, løb ned i Biken, gjorde meget ondt der, dræbte Folf, røvede, og brændte for Somme. Høvdingen for denne Flof kaldte sig Sigurd, en Søn af Kong Inge, og Sonnesøn af Harald Gille. Ham kaldte Bønderne Sigurd Brænder. Sigurd havde truffet Jon Ruffung, der havde vedkjendt sig hans Slægtskab, meente at han ret meget slægtede hans Et paa, og at han vilde vorde prøvet som en haardraadig Mand af stort Mod. Jon indbød ham til sig; men Sigurd syntes at der var kun liden Klogskab hos Ruffungerne, og trøstede sig bedre til selv at styre Land og Hird, og ved Klogskab at fæste sig Indest, hvilket Alt han meente behøvedes mod den floge Sverrer Præst. Han sagde og, at han lidet agtede Slægtskab eller Indvielse, om han og Sverrer mødtes; thi dette syntes Sverrer at gjøre mod sine Frænder; derfor vilde han hellere fare ene med sin egen Flof. Han havde en Tid 300 Mand, som fore ufredeligen frem, hvor de kom. En Stund ud paa Sommeren, efter Ruffungs Fald, fore Bønderne med nogle Krigsfolf mod Sigurd Brænder, omringede Huset hvor han var, og angreb dem i en Stue; men de forsvarede sig mandigen og vel. Da de fleste, som inde vare, vare faldne, raabte Sigurd til dem, og bad dem om at blive hørt, og da han fik Ordet, sagde han: „det er rimeligst, at Eders Vrende hid faaer sligt Udfald som I ville; nu kunne I fortælle Kong Sverrer og andre Høvdinge den Seier, I her have bundet, og at I have fældet denne Flofs Høvding, Sigurd Brænder, Kong Inges Søn, og skildt ham ved Riget; men om I end fælder mig, da er det mindre at gjøre Ord af, end I selv tro; thi skal jeg sige Eder Sandhed, da heder jeg Hedin, og er en Søn af Thorgrim Rosfa-Præst. Jeg er islandsk Mand efter hele min Herkomst, og dertil af en Et, som lidet agtes blandt Folf, endkjendt I var nær ved at faa mig til Konge.“ Derefter fjøde de paa ham og fældede ham, og Folf sagde, at denne Mand var overmaade haard og tapper.

Capitel 111.
Om Nikolaus
Brenneson.

Sommeren efter Ruffungs Fald, kom Erik Erkebiskop til Landet, efter at have faaet Pallium¹⁾ i Romaborg, og foer nord til sin Stol i Nidaros. Samme Sommer døde

1) Et Udmærkelses-Tegn for Erkebiskopperne.

Haavard Jarlsfon. Det var alle Mands Valg at vælge Nikolaus Arnesfon, Kong Inges Broder paa Stodreim, til Biskop i Stavanger; kun Sverrer Konge talede derimod. Da Nikolaus fik dette at vide, sendte han et Brev til Dronning Margrete, med hvem han regnede sig i Slægt, og indførte i Brevet mange sagre og ydmyge Ord, saavel til Sverrer Konge, som til hende. Dronningen indledede nu Sagen hos Sverrer Konge og fortalte ham Nikolaus's gode Løfter; men Kongen lats utilbøielig til at gjøre ham til større Mand end han var, og ventede at, om han fik større Magt i Norge end tilforn, vilde han beholde samme Sindelag til ham, og at hans Troskab ei monne vore, om han end fik høiere Navn, end han nu havde. Dronningen bad, at Kongen ei vilde stande imod, og sagde hvor meget Nikolaus havde tabt i hans og Magnus Konges Feider ved sine Frænders Fald, menende at han kunde derfor bedst lønne ham, naar han gjorde ham til hædret Mand indenlands. Han vilde vel ingen Utroskab lægge for Dagen, naar han nedlagde sine Vaaben og blev indviet Mand. Kongen svarer, at han vilde føie hende heri; „men jeg venter, at det lider ikke langt herfra, før baade vi og mange Andre monne angre dette.“ Derpaa udstedtes et Kongebrev, at Nikolaus skulde vies til Biskop. Saa blev gjort, og Erkebiskoppen viede Nikolaus til Biskop. I den Tid døde Biskoppen i Oslo, og da fik Nikolaus Lov af Erkebiskoppen til at sætte sig paa Bispestolen i Oslo, og Nial blev siden indviet til Stavanger, og var Biskop der.

Da Erkebiskop Erik kom til Stolen i Nidaros, toge Korsbrødrene vel imod ham. Der-
 efter prægede han i Choret, og talede haarde Ord til Birkebenerne. Strax var der man-
 ge af Krigsfolk, som stødte sig over denne Tale, og da der snart opstod mange Uenigheder
 mellem Kong Sverrer og Erkebiskoppen, kom det til Strid mellem dem; thi medens Mag-
 nus Konge og Erling Jarl raadede Riget, havde de ladet det forblive ved hvad Erkebiskop
 Eysteinn havde indført hos Bønderne, at, hvor Erkebiskoppen skulde høre Sagesald, skulde
 denne hæves i stemplede Sølv-Dreer; men tilforn udrededes Sagesalbet som Kongens ev-
 rige Skat. Erling Jarl havde fundet sig heri, fordi Erkebiskoppen samtykkede i at indvie
 hans Søn til Konge; men derved vorede Dre-Værdien til det Dobbelte. Kong Sver-
 rer forlangte, at Erkebiskoppen skulde holde sig den gamle Lov og Ret efterrettelig, saavel
 naar det gjaldt Erkebiskoppens som Kongens Indtægter, og sagde, at Erling Skaf-
 ke ingenlunde havde Ret til at bryde Kong Olaf den Helliges Lov, for at hans Søn kun-
 de vorde indviet til Konge, som ei med Rette tilkom ham. Thi aldrig havde det været
 før i Norge, siden Christendommen kom, ja end ikke i Hedendommens Tid, at den var Konge,
 som ei var Kongesøn, hvilket og er forbudet i den Landslov, som Kong Olaf den Hellige satte.
 Det var og Eysteinn Erkebiskops og Erling Jarls Forening mellem hinanden, siger Sverrer Kon-
 ge, at Erkebiskoppen skulde indvie Jarlens Søn til Konge, men Jarlen give sit Minde til, at
 Erkebiskoppen foer frem med saa ulovlig Myndighed mod Bønderne som han vilde, og dette
 synes mig hverken stemmer med Guds eller Menneſtens Lov her i Landet. „Men om
 Du allensalbs vil saa meget forøge Din Ret, Erkebiskop, Da maa Du give Lov til at jeg
 ligesaa meget forøger Kongens Ret; men da stande Du selv til Ansvar for Gud, Bønderne
 og Landsfolket, hvor rettelig Landstyrelsen da færdes i Landet.“ Dette nægtede Erkebiskop-
 pen, men vilde have sin Ret, sigende at Guds Ret jævnlig maatte vore, og aldrig aftage;
 „men I, Herre, siger han, haver den Ret og de Love, som I har svoret til, og I selv maa
 forsvare for Gud og Menneſter, hvorlunde I holder Jeres Ed; thi i Udelsen af Kongens
 Ret øgedes aldrig Dre-Værdien.“

Efter Magnus Konges Fald ansøgte Erik Kongesøn hos sin Broder Kong Sverrer
 om, at han vilde give ham et større Hæders-Embed end han da havde, tilligemed en Deel

Capitel 112.
 Uenighed imel-
 lem Kongen og
 Erkebiskoppen.

Capitel 113.
 Om Erik Kon-
 gesøn.

i Riget. Men Kongen tilbød ham at blive inden sin Hird, holde en Svite som Lendermand, og dog i al Hæder være fremfor dem; men undslog sig for at stifte Landet. Erik syntes ei vel herom; men det gik saa hen en Stund. Da nu Erik havde en stor Svite og holdt sine Mænd vel uden at have store Lehns-Indtægter, blev han snart pengearm. Saaledes gjorde han sig et Aar efter færdig til at reise ud af Landet, og foer til Østerlandene for at hærje i hedenske Lande. Mange Krigsmænd fulgte ham paa denne Færd, og de havde 5 Skibe, hvoraf Nur Præst styrede det ene, Thjodolf Pif det andet, og Hermund Nvada det tredie. De styrede om Sommeren østerleden til Estland og hærjede paa et Sted, som hedder Vikar. Der finge de et stort Bytte og vendte tilbage til Gotland, hvor de bleve uenige med nogle Saxere, og vandt fra dem to Rugger med umaadelig meget Gods. Derfra fore de til Svithjod, hvor de indfandt dem hos Kong Knut og bleve der saa vel modtagne, at han gav Erik et Langskib, før han foer bort. Erik og hans Følge fore noget ufredeligen afsted, tilbage over Svea og Dana-Vælde, og kom tilbage om Høsten med 11 Skibe. Kong Sverrer var den Gang i Viken, og nu deelte han Landet med sin Broder Erik. Han gav ham Landet øst fra Svinelund nord til Rygjarbit tilligemed hele Oplandene, og gav ham tillige Jarlenavn. Derefter fik Erik sig en Hird og blev en meget stor Høvding. Hans Kone hedte Asa.

Capitel 114.
Barbelgernes
Begyndelse.

Simun Kaareson og Olver af Godran, tilligemed de Høvdinge, som havde været med Rusfangerne, fore før til Danmark; men Nogle øster til Skovmarkerne, hvor de bleve Sommeren efter; men næste Vinter efter mod Vaaren søgte ogsaa de til Danmark, og op-søgte Simun Kaareson. Der havde han med sig en Søn af Kong Magnus Erlingsson, som blev kaldet Vikar, og de havde en stor Flok der, som mangfoldigen forøgede sig. Om Sommeren seilede de nordpaa til Viken med 16 Skibe; de fore ufredeligen frem og plyndrede baade Kjøbmænd og Bønder, da de fore vestover igjennem Viken. Da nu Tunsbergsmændene spurgte denne Tidende, samle de sig sammen, udruste nogle Langskibe og Lastskibe, og lægge dem ved Bryggerne. Derpaa fordelte de Mandtæbet ombord paa Skibene og beredte sig til at forsvare Byen. Erik Jarl var den Tid oppe i Landet, og der var ikke mange Virkebenere i Viken. Da seilede Simun og hans Følge ud over Fjorden nordpaa til Ugder, røvede der, og søgte meget mandstærke ind til Tunsberg. Den Flok som Simun havde, blev kaldet Barbelger. Da nu Simun og hans Følge spørger hvad Tunsbergsmændene toge sig fore, og at de havde samlet Folk sammen, trostede de sig ikke til at fare did; men seilede igjen øster ud over Fjorden. Da Tunsbergsmændene spurgte dette, løbe de ombord paa deres Skibe og vende efter dem. Deres Formænd vare Thorlak Ulfgestsøn, Ulf Svarte og Asleif Bonde. Simun med Sine foer nu undas østerover; men Tunsbergsmændene forfulgte dem, indhentede dem før ved Bristein, og lagde sig strax i Slag mod dem, der blev stort og haardt. Bønderne havde større og mere hoibordede Skibe, og da Slaget havde staaet en Stund, vendte Nederlaget sig paa Barbelgernes Side og deres Skibe ryddedes. Enden paa dette Stridsmøde blev, at Si-

Cap. 113. Eistland, Estland, og Vikar, see 1 B. S. 26.

Gotland, den svenske Ø Gotland i Østersøen, see 1 B. S. 8.

Svinasund og Rygjarbit, see 1 B. S. 31, 60, 61.

Cap. 114. Godrannr, er uden Tvivl nuværende, med Søndre Berg forenede, Gaard Gudrand i Vest for Holmestrand, i Botne Sogn og Præstegjæld paa Vestfold.

Bristein eller Brimstein, der maa søges strax østenfor Fjorden eller Christiania-Fjord, er maaskee en Skriv- eller Læse-Feil for Tristein, nu Tristenene, nogle Skjær eller Holmer i Sydvest for Åsmal-Øen i Hvaløernes Præstegjæld, cfr. Cap. 6 af Inge Baardssøns Saga. Brimstein er iøvrigt et Navn, som passer paa ethvert Skjær, hvorpaa Belgerne brydes.

mun Raarefon faldt, tilligemed Olver af Godran og de Fleste af deres Folk, saa kun Saa undkom. Paa det samme Skib, som Simun Raarefon havde styret, fandt de under Tullen nebe i Forrummet Barbelgernes Konge Vikar, som da var saa Aar gammel, og dræbte ham strax. Af denne Færd vunde Tunsbergerne megen Berømmelse og et stort Bytte, og efter denne Held fore de tilbage.

Det samme Aar, da Barbelgerne bleve slagte, blev Erik Jarl, som da var i Tunsberg, syg, og da Sygdommen drog paa ham, gav han sig i Kloster og tog Munkelæder. Han døde efter at have været sengeliggende i 5 Dage, og samme Dag døde hans Kone Asa; men 2 Dage senere deres Søn, som hedte Magnus. Om disse Begivenheder var megen Snak og Tale, og det var mange Folks Tro, at onde Menneſker ved Svig havde ſtilt dem ved Livet. Efter dette tog Kong Sverrer det Rige under sig, som Erik havde haft, og satte Syſelmænd derover. Kort derefter døde ogsaa Ivar Silke.

Capitel 115.
Om Erik Jarls Død.

Den ſamme Sommer Erik Jarl døde reiste der ſig atter en Flok øſter i Markerne. Denne Floks Formand var en Mand, ſom blev kaldet Thorleif Bredſjæg, og udgaves for at være en Søn af Kong Enſtein Haraldſſon. Som Beviis derpaa anførtes, at der var et Ar ſom et Kors groet mellem hans Skuldre. Diſe kom ned til Viken, fore ſædeligen frem, og kjøbte ſig Mad tilligemed andre Fornødenheder. Thorleif Bredſjæg havde været Munk, og denne Flok havde kun liden Styrke. Dem fattedes ſnart Penge, og der vare Somme i Flokken, ſom ſtjale, da det var dem forbuden at røve. Der gik det Rygte blandt Mange, at Thorleif var ſaa forſtandig, at Intet kom uforvarendes paa ham, tillige at han var ſaa ſædelig, at hans Liv lignede mere en Munke-Regel end Lægmands Færd. Det ſagde ogsaa Folk, at han var ſaa ſnild i ſin Tale, og talede ſaa ſagert, at ingen Mand kunde vorde ham vred, naar han hørte hans Maal; men dette var dog den ſtørſte Løgn og Fjaſ, ſom ſiden prøvedes. Denne Flok var oppe i Skovmarkerne Vinteren efter, og næſte Sommer fore Bønderne imod dem, hvor de laae om Natten i en Skov. Da prøvedes det, at Bredſjæg hverken vidſte forud deres Henſigt, eller at hans Liv formeſt hans Tale ei var ſikkrere end Andres; thi der blev han dræbt med de Fleſte af ſin Skare; men Nogle undløb til Skovene. Efter Bredſjægs Fald udbredte ſig det Rygte, at han var hellig; men Skalden Blaf modſagde det og qvød dette:

Capitel 116.
Om Thorleif Bredſjæg.

Alt ſiges Kjærte brænde
Over Bredſjægs Grav;
Men viſt jeg veed, at deres
Høvding Lys men ſavne.
Vi troe, ja viſt vi vide,
Hans bedre Daab ſlog Feil.

Blaf digtede en Urve-Drapa om Bredſjæg, hvori dette Stes var.

Bredſjæg havde begge Dele,
Mens han Livet førte her:
Mindſt Godt og høieſt Hovmod;
Nu falden er Fredſpilder.

I den Tid opſtode mange Uenigheder mellem Kong Sverrer og Erkebiſpen. Jævn-
ligen ſjød Kongen Sagen under den Landslov, ſom Kong Olaf den Hellige havde ſat,
og under Thrøndernes Lovbog, Graagaafen kaldet, ſom Kong Magnus den Gode, Kong
Olafs Søn, havde ladet ſkrive. Erkebiſpen derimod paaraabte den Bog, ſom Enſtein
Erkebiſp lod ſkrive, der kaldtes Guldfjæderen; dermed bad han at jævnføre den romerſke

Capitel 117.
Erkebiſpens Uenighed med Kongen.

Guds-Lov og nogle af Paven's Segl-Breve. En af disse Stridigheder mellem dem var, at Kongen og Bønderne kunde, efter gammel Skik og Sædvane, selv lade bygge Kirker paa egen Bekostning paa deres Gaarde, om de vilde; og selv skulde de da raade over disse Kirker, og kalde Præster dertil. Derimod tog Erkebispens under sin Vold og Raadighed hver Kirke, saasnart den var indviet, samt alle de Kirker, hvori han tillod Gudstjeneste. Kongen forlangte, at Loven skulde holdes; men dette nægtede Erkebispens. Da lod Kongen Lovbogen læse op paa Thinget, og det stod i Bogen, at Erkebispens skulde, naar han foer om paa Embeds-Vegne, have med sig 30 Mand og 12 Skjolde, alle hvide. Da frævede Kong Sverrer, at Loven i dette Stykke skulde efterkommes, sigende, at Erkebispens ei behøvede Hird eller Krigsmænd eller Fjoldbehængte Skibe, da han dog saa langt overtræder hvad Loven siger, at han farer med en Snække paa 20 Bænke, ganske behængt med Skjolde, og haver derpaa 90 Mand eller Flere. „Og vel monne vi Birkebenere mindes, at det Skib var haardt nok udrustet, som Erkebispens lod lægge mod os under Hattarhammer. Saa var det og i Bergen, dengang vi angrebe Skibene, da var Erkebispens Skib og hans Skare raskere til Vaaben, og til at slaaes mod os, end selve Kongeskaren. Det tykkes mig derfor at være rettere efter Guds Lov, om Erkebispens ingen Hird havde, uden for hvad Loven hjemler, efterdi ingen Mand tænker paa at bekrige ham eller hans Sæde. Heller skulde han anvende denne Bekostning til at holde Mænd i Steenberget, til at flytte og tilhugge Stene, og saaledes vedligeholde den Kirke, som før er anlagt.“ Erkebispens svarer saalunde: „Paven i Romaborg satte mig til Forstander over dette Sæde og Sædets Guds; thi bør det mig vel at bestyre denne Formue, der er Guds og hellige Mænds. Men sandt er det, Herre, at de fleste brave og dygtige Mænd synes bedre om at være med mig i Fred, hellere end med Eder i Ufred og Udaad; thi Saa ere de, som nu naae et roligt Sæde. Endskjøndt nu mine Mænd bære Vaaben eller gode Klæder, da er dette deres Eiendom, og de have ei rovet Penge dertil; thi de fare frem i al Sagtmodighed, hvorsomhelst de komme. Nu monne det ei synes Sømmeligt at spørge i andre Lande, at Erkebispens ei selv skulde raade over, hvem han giver Mad eller Klæder, medens Eders Syselmænd, som I haver taget op af Tigger-Skik, skulde have saa stor Svite som de ville, overfalde Bønderne og ulovligen tage baade Mad og Drikke; og dertil maa Bonden være glad, om han ei vorder Mere frarøvet.“ Kong Sverrer vedblev at fræve Lov og Ret, og at Bønderne skulde sælge Dommen, og efter Landsloven dømme hvor mange Huuskarle Erkebispens skulde have. Derefter forelagde Kongen de Mænd Fjeld-Stævning,¹⁾ som flere vare end den Tredve Lov hjemlede Erkebispens, saa at de efter 5 Dage skulde alle være landflygtige, og have forbrudt Guds og Liv, og kunde dræbes hvor de fandtes. Da nu Erkebispens spurgte dette, gjorde han sig færdig til at forlade Byen i stor Skynding, tagende med sig sine Mænd og det værlige Guds de kunde faae. Da foer Erkebispens bort alt før til Bergen, og før til Danmark til Erkebisp Absalon, der tog venligen imod ham. Der opholdt han sig en lang Stund og nød megen Godhed. Erik Erkebisp fik siden den Bannhils, at han mistede sit Syn og blev blind.

Capitel 118.
Halkels og Olaf
Jarls Maags
Raadslag.

Halkel, en Søn af Jon Halkelsøn, var gift med Ragnhild, en Datter af Erling Jarl og Kristine Kongedatter. Halkel, som kort før havde faaet Lehn og Lendermands-Ret af Kong Sverrer, pønsede paa et Anslag, og Flere med ham. Sigurd, Erling Jarls Frillesøn, var paa den Tid Kong Sverrers Fostersøn, havde længe været hos ham, og var af ham bleven behandlet med megen Godhed. Han kjendte ogsaa dette Overlæg mellem Halkel og Ragnhild, ligesom og Olaf, Harald Jarls Maag, var en af Hovedmændene heri.

1) En lovlig forkyndt Frist af 5 Dage.

Sigurd hedte en Søn af Kong Magnus Erlingson og Gyrid, en Datter af Aslak Unge, og han var da kommen til Halkel og Ragnhild, for hos dem at søge Tilhold og Trøst. Det blev aftalt i deres Raad, at de skulde overgive Kongesønnen Sigurd i Olaf Jarle-Maags Hænder, og Olaf tog ham med sig til Bergen. Olaf var jævnlig i Samtale med Kong Sverrer, saa ingen Mistanke faldt paa ham. Engang da Olafs Skib var færdig, sagde Kong Sverrer, efterat de før havde været i Samtale: „tro skulde Du nu være mig, Olaf.“ Han svarer: „hvi siger Du Sligt, Herre?“ Kongen havde en Kniv i Haanden, som han stak foran sig, og sagde: „vore Ubenners Varsels-Mander svæve her i Nærheden.“ Da Olaf gik ud af Stuen, sprang den unge Kongesøn der. Olaf sagde: „nær var det forbi med os, Foster søn.“ Olaf havde Drengen med sig vester til Hjaltsland, hvor han havde store Eiendomme. Da var 8 Aar ledne siden Magnus Konges Fald.

Vaaren efter fore Olaf og Sigurd før til Orkenøerne, hvor de besøgte Harald Jarl og finge der en god Modtagelse. Samme Vaar gjorde Halkel Jonsen sig rejsesærdig, under Foregivende af at han vilde paa Vikingetog i Vesterlandene. Han havde et vel bemandet Langskib og seilede siden vester til Orkenøerne. Da nu han og Olaf Jarlemaag mødtes, blev denne Sag kæret for Harald Jarl, at Magnus Konges Søn var kommen der, og de bade, at Jarlen vilde yde dem nogen Hjælp. Jarlen optog hans Tale vel og gav ham et godt Langskib. Kong Magnus havde været Harald Jarls bedste Ven, og Jarlen gav hver Mand i hele sit Rige, som vilde, Lov til at følge med Halkel, Olaf og deres Rejsesæller. Da gav Halkel og hans Følge Sigurd Kongenavn; Mange bleve hans haandgangne Mænd, og svore ham Trostabs-Ed. En stor Mængde Folk, fra Orkenøerne og Hjaltsland stimlede til ham, udrustede Skibe, og beredte sig til at seile vestenfra om Sommeren. Da de nu kom til Norge, seilede de hurtigen langs med Landet øster til Viken, og fore med saa stort Hastværk, at de kom uventendes til Lunsberg, hvor de traf Jon, Kong Sverrers Søstersøn. Der dræbte de Jon og Helge Bring, som før havde baaret Kong Sverrers Mærke, og der faldt mange Birkebenerne. Derefter holdt de Thing, paa hvilket Sigurd blev udnævnt til Konge, og denne Flok blev kaldet Østjægger. Derpaa fore de ind til Viken, hvor alt Folket underkastede sig dem, og saa gjorde hele Viken, hvor de foer frem. De fore fredeligen frem, og lode hver raade sit; men saasom de havde mange Folk, og kun lidt af Landet, bleve de snart pengefattige; thi besluttede de at vende med hele Hæren før til Danmark. Da de kom heelt før til Trafn, overbandt de et Kjøbmandsskib, og toge en uhyre Mængde Gods, mest bestaaende i Klæder; men meget i Guld og Sølv, hvorpaa de mod Høsten vendte tilbage til Norge. Da Kong Sverrer, som var i Throndhjem, først fik Spørgelag paa denne Flok, sendte han en stor Krigsmagt Landeveien til Viken, hvor nogle Hovdinge allerede før vare. Da Birkebenerne spurgte, at Østjæggerne seilede søndenfra til Viken, samlede de sig i Sarpsborg. Disse vare Hovdingerne: Kongesønnen Sigurd Lavard, Philippus, Birger Jarls Søn, Hakon Galin, Kong Sverrers Søstersøn, Peter Stepper, Hjarrande Hvide og flere Krigshovdinge. De havde hen paa 300 Mand. Da Østjæggerne spørge dette, lagde de deres Skibe op i Elven ved Borgar-Boldene, ginge der paa Land og stillede deres Folk i Fylking. Da nu Birkebenerne saae, hvor meget Mandskab Østjæggerne havde, flygtede de, men Østjæggerne forfulgte dem og dræbte Nogle af deres Folk. Birkebenerne flygtede op i Landet, og

Capitel 119.
Østjæggerne
Begyndelse

Cap. 119. Trafn eller Trafsn, nu Travemünde, eller Udlebet af Floden Trave ved Lübeck. Borg eller Sarpsborg, see 1 B. C. 59. Borgarvellir (Borgevoldene), de flade Marker ved bemeldte Stad.

Øfjæggerne finge siden ingen Modstand i Viken. Langt ud paa Høsten fore de nord til Bergen, hvor de vare om Vinteren, og underlagde sig hele Landet med Skat og Skyld sendenfor Stadt. De vilde hebe Guldbener.

Capitel 120.
Kong Sverrers
Slag med Ø-
fjæggerne.

Kong Sverrer havde ladet gjøre en Borg i Bergen paa Gjeldet ovenfor Biskops-
gaarden, og der havde Birkebenerne om Vinteren mange Krigsfolk, hvis Formand var
Sigurd Borgarklet. Jævnlig angreb Øfjæggerne Borgmændene; men de kom lidet til
andet end at flyde paa dem. Borgmændene svarede med Skud, og Øfjæggerne vare
som oftest de tabende. Den Vinter drev mange Folk til Øfjæggerne og bleve deres haand-
gangne Mænd. Sigurd Jarleson, som ansaaes for en viis Mand, var om Høsten i Vi-
ken løbet fra Birkebenerne til Øfjæggerne, og var da en blandt deres Anførere. En Hel-
ligdag i Begyndelsen af Langfasten bar det saa til, at Olaf Jarlemaag lybde Messe i
Olafskirken paa Bassen. Under Messen stod han ude ved Kirken, og havde lagt Haan-
den paa Stolpen ved Kirkedøren; og imidlertid spændte en Mand i Borgen sin Laasbue, og satte
Pilen lige i Olafs Haand, saa Brodden gik igjennem den ind i Stolpen, og det blev et stort Saar.
— Øfjæggerne sendte sine Folk fra sig til forskjellige Steder omkring i Eyslerne; thi de ven-
tede ei Kong Sverrer, førend det leed ud paa Vaaren. Den Vinter sad Kong Sverrer
i Throndhjem, og havde bestilt meget Folk til sig fra Herrederne, eftersom han var beredt
paa, at Øfjæggerne snart skulde komme sendenfra. Krigsfolket laa om Vinteren ude i
GildeSaalen, alt til han foer nord fra Kjøbstaden om Vaaren, i Langfasten. Hans stør-
ste Skib var paa 20 Vænke, og siden nedester smærre. Kongen foer i stor Skynding
før til Bergen, og Øfjæggerne finge ingen Nys om Kongens Færd før han kom i Nær-
heden af Byen. Løverdagen før Palmesøndag holdt de et Thing, hvorpaa Olaf Jarle-
maag holdt følgende Tale til Folket: „nu have vi spurgt for sand Kong Sverrers Færd,
og at han snart monne gjøre os et Besøg, og nu skulde vi holde Raad om, enten vi skulde
bie ham her og slaaes med det Mandskab vi nu have, eller ville I tage en anden Be-
slutning, eftersom Mange af vore Folk ere borte? Sigurd Jarleson er med 6 Skibe før i Sta-
vanger; thi kunne vi seile undas og opsøge dem. Eysteinn Korp er inde i Sogn med 3
Skibe, og hans Mandskab kommer os lidet til Nytte.“ Da svarer Halfel Jonsen: „jeg
har derimod det Haab, at os ikke skorter Folk denneinde mod Kong Sverrer, naar det
kun ikke fattes os paa et godt Raad, eller Lykken vil være os mere ugunstig i vort Fore-
tagende end det er vel tilstævnet; thi i gode Raad synes mig de fleste at have staaet til-
bage for Kong Sverrer, og jeg venter, at vi seire over ham, med mindre vi ere fremfusende
i vort Raad, hvorimod vi maae tage os vare, ellers kunne vi vente samme Skjæbne, som Andre
have havt.“ De fleste stundede ogsaa mest til at slaaes; thi ginge de til deres Skibe,
rustede sig, reiste StridsFjærme paa Skibene, og lagde seent paa Nvælden ud til Flore-
vaag, hvor de laae om Natten. Den samme Aften ved Solefald kom Sverrer i Nær-
heden af Bergens By. Han steeg ombord paa en let Farkost, roede ind til Byen; men
det øvrige Mandskab roede sørefter den ydre Bei til Gravdal. Da Kongen havde saaet
sandt Nys om, hvad Øfjæggerne foretog sig, steeg han paa Land ude ved Holmen, og
gik op til Kristkirken. Der bragtes ham den Tidende, at Paal Biskop var død Dagen før,
og at hans Liig stod oppe i Kirken. Derpaa foer Kongen op til Borgen og befalede

Cap. 120. Om Borg (Sverresborg) ved Bergen, see 2 B. S. 85.

Olafskyrkja å Bökkum (paa Bassen) paa Nordnæs, see Berg. Beskriv. af Sagen og Fosf
S. 42.

Flóruvågr (Florevaa), Grafsdalr, Hólmr og Hvarfsnes ved Bergen, see 2 B. S. 85,
142, 199.

Borgmændene at give ham Mandſkab til Slaget. En kort Stund drælede Kongen i Byen, roede derpaa ſer ud til ſit Mandſkab, hvorefter de lagde deres Skibe længere mod Syd til Hvarſnæs. Siden foer Kong Sverrer ud paa en Baad til Florevaag, for at tage Nſjæggernes Vagt i Dieſyn. Der hørte Kongen Mændenes Samtale, og Halkels Overlæg med ſine Folk, at de ſkulde ſlaaes den Time det lyſnede: „det er mit Raad,“ ſagde Halkel, „at binde vore Skibe ſammen; thi da hjælpe vore Folk hverandre bedſt. Lader os førſt faſte Stene paa dem, ſaa længe de kunde ſaaes, dernæſt ſulle vi lade Skudbaabnene gange, og da gjøre et Angreb, ſom ſeent vil gaae dem af Minde, og da vil Udfaldet ſnart viſe ſig. Enhver gjøre ſit Bedſte, efterſom han duer til, og ſiden bevare os Gud!“ Derefter foer Kong Sverrer til ſit Mandſkab, og fortalte dem Nſjæggernes Forſæt og Anlæg.“ Mig ſynes det raadeligt at lægge brat mod dem, medens de endnu ere lidet beredte paa vort Angreb, heller end naar de vorde mere færdige. Nu ſulle vi mærke alle vore Skibe og knytte et Liinbaand om den forreſte Stavn paa vore Skibe, derſom vi angribe dem, førend det bliver lyſt. Saa ſulle vi og vogte os i Angrebet, efterſom vi have at ſlaaes mod høibordede Skibe. Vi ville derfor i Førſtningen lade vore Skibe være løſe, medens de gjøre det heſtigſte Anfald. Vogter Eder og dækker Eder vel i Førſtningen, og lader deres Baaben falde over Bord. Enhver paſſe paa ſine Baaben og ſine Arer; thi dem monne vi behøve, hvo der end ſeirer.“ Kong Sverrer havde 20 Skibe og heller ſmaa; men Nſjæggerne havde 14 Skibe, og de fleſte vare ſtore. Om Morgen en i Dagningen lagde Nſjæggerne teltløſe ud i Florevaag, løſnede derpaa deres Landtoug og roede ud af Baagen. De lagde en Rabbelline mellem deres Skibe baade for og agter, og roede Alle frem paa engang for at opſøge Kong Sverrer; men da det endnu var mørkt, vidſte de ikke af noget, førend Kong Sverrers Skibe rendte mod dem, og da reiſtes Hærſtriget paa begge Sider. Nſjæggerne grebe i ſtor Haſt til Tougene og trak Skibene ſammen; men Skibene løb frem med ſtaaende Maſter, og det ene løb paa det andets Arer, ſaa diſſe brækkedes. Siden halede de Skibene ſammen, bandt dem til hverandre, og da Birkebenernes Skibe rendte til i det ſamme begyndte Slaget. Nſjæggerne gjorde et heſtigt Anfald, men Birkebenerne ſkjød Skjoldene ſaa tæt over ſig, ſaa de ingenſteds vare blottede. De lode deres Skibe ſvæve omkring hid og did, og ligesom drillede dem, og det var let at ſee, hvor vante de vare til dette Arbeide, ſaa klogt ſom de bare ſig ad. Da nu Nſjæggerne begyndte at blive mødige, og den haardeſte Skur af Skud ſagtnedes, ophidsede Kong Sverrer Birkebenerne og ſagde, „ſtander op, ſvinger Eders Baaben, værer nu Birkebener, og viſer, at I forſtaaer at bruge Eders Baaben.“ Efter dette reiſte Birkebenerne ſig op under deres Skjolde, og gjorde et haardt Anfald. Nogle faſtede Stene, Nogle ſkjød, og lagde ſaa tæt ind under Fiendernes Skibe, ſaa at Mange kunde baade hugge og ſtikke. Nſjæggerne toge ſcare tappert imod dem, og nødte godt af deres Skibes høiere Skrog. De fæſtede Stavnliaaen i Kongſſibet, dræbte Stavnboerne, og gjorde Skibet ryddeligt næſten lige hen imod Maſten. Men da de beredte ſig til at entre videre frem, angrebe Birkebenerne dem under Kongens Opmuntring ſaa tappert, at Nſjæggerne maatte rykke tilbage, og Nogle bleve dræbte, Andre kom tilbage til deres Skibe. Da ſinge Birkebenerne deres Skibe løſte; men de, der havde lagt Nſjæggernes Storſkibe nær, og de der havde været fæſtet til diſſe, vare i ſamme Stilling, i det de ryddiggjorde nogle af Birkebenernes Skibe. I dette Anfald ſtede ſtort Mandſpilde; men dog ſaldt flere af Birkebenerne, ſom ſiden halede bort fra Skibene. Da ſagde Kongen: „holder Ier vel, gode Brødre; ſaa ſlige Angreb formaae de vel at gjøre imod os, lader os holde tappert ud; de ere neppe mindre tandsaare end vi.“ Da Nſjæggerne, ſaae at Birkebenerne halede bort, troede de, at de vilde flye. Da ſagde Olaf Jar-

lemaag: „lader os nu gjøre vort Bedste; thi nu blive de rædde, som sædvanligen skeer med de Fleste, som overmandes. Lader os forfølge Seieren, kappe Tougene, og mandigen sætte efter dem.“ Alle vare villige dertil, og saa blev nu gjort. Da nu Skibene løsnedes, og de fulle greie Arererne, søvnedes de disse, hvorpaa Skibene dreve hver sin Vej for Strømmen. Da roede Birkebenerne til, lagde 2 eller 3 Skibe mod hvert et af hine, og i samme Dieblif kom Borgmændene inde fra Byen. De havde et Langskib, hvorpaa der var 90 Mand, og alle havde Ringbrynjer. Denne Krigsmagt kom Birkebenerne til god Hjælp; da ryddedes Østjæggernes Skibe, og efter hvert som et blev ryddet ginge Birkebenerne fra Smaa-Skibene ombord i de større. Østjæggerne havde opreist Kong Sverrers Banner, Seiers-fluen, i Stavnen paa Høvdingeskitet, og Birkebenerne saae nu fuldt tydeligen, hvor de havde at søge den. Birkebenerne angreb hart, og standsede ikke førend de naaede Banneret; dernæst entrede de Skibet og ryddede det fra Stavn til Stavn. Sigurd Kongesøn sprang over Bord og blev dræbt under Svømningen. Lodin en Søn af Paal Smaasie og Halvard Bratte roede bort paa to Skibe. Olaf Jarlemaag sprang og overbord, da hans Skib var ryddet, og svømmede til Lands; men Birkebenerne vadede ud imod ham, og dræbte ham, førend han kom i Land. Sidst blev Halkels Skib ryddet; thi det var bedst bemandet og mest høibordet. Halkel faldt paa sit Skib med den allerstørste Deel af hans Svite. Der faldt næsten alt Østjæggernes Mandskab uden det som blev givet Livet. Kongen havde sagt, at der ei skulde synges Høimesse i Byen, førend han kom fra Slaget, om det ei gik altfor galt. Nu roede Kongen ind til Byen, og lod føre alle Skibene med sig. Det traf sig saa, at der var just Høimesse, da Kongen kom fra Slaget, og da han kom, blev strax Messen sunget. Strax efter Slaget døde Vaard Guttormsøn og Benedikt Little, med flere Krigsmænd. Lidt senere bleve Sigurds og Olafs Liig fundne. Da lod Kong Sverrer Sigurds Liig synes af en talrig Mængde, til Beviis for at det var den Høvdinges Liig, hvilken denne Flok havde med sig. Han befalede, at Liiget skulde jordes søndenfor Sanghuset paa Marie-Kirkegaard; men Halkels Liig blev jordnet i Krist-Kirkegaarden. I Marie-Kirkegaard blev der gravet en stor Grav, hvori mange af Østjæggernes Liig bleve lagte, og øverst Olaf Jarlemaags. Det er et almindeligt Sagn iblandt Folk, at intet Slag har været, hvori Seieren er bleven vundet med større Forskjel af Skibs-Skrog end i Florevaag, ligesom der og var stor Forskjel paa Færdighed i Angreb, som voldtes meest deraf, at Birkebenerne vare mere vant til Slag; men Østjæggerne derimod vaabendjærve og uagtsomme i at dække sig. Da Sigurd Jarlsøn spurgte denne Tidende, vendte han sørefter langs med Landet, alt øster til Viken og stak derpaa over sør til Danmark. Nogle Krigsfolk fulgte ham, Nogle splittedes ad paa forskjellige Veie, og Mange bade om Naade og singe den. Eysteinn Korp seilede vesterud over Havet.

Capitel 121.

Erkebispens
Brevsending til
Paven.

Erkebisperne Erik og Absalon sendte Mænd med Breve sør til Rom til Paven, hvori Alt nedskreves om Kong Sverrer, efter Erkebisp Eriks og hans Mænds Vidnesbyrd, saa og om alle deres Stridigheder, før Erkebispens havde forladt sin Stol. Pavens Svar var indrettet efter Erkebispens Ordsending, og Paven lyste Ban over Kong Sverrer, dersom han ei lod Erkebispens faae hvad han vilde og krævede. Det samme Brev lod Erkebispens oplæse i Danmark, og lyste hver Søndag Ban over Sverrer Konge i Kordøren. Da nu Kong Sverrer spurgte denne Tidende, talede han ofte paa Thinget om denne Sag, og sagde som saa: at det var Danernes Opspind, men ikke Pavens Ord, og meente, at blinde Erik ei monne lyve Kongedømmet fra ham, „og det samme Ban og Forbandelse, som han lader udgaae over mig, det har nu sat sig i hans egne Dine, og derfor er han nu blind. Kun de hjemfalde til Ban, som gjøre Bans-Værk. Men jeg er Kongesøn og retteligen kommen

til dette Land og Rige. Mangen Møie og Vaande haver jeg taalt, førend jeg naaede dette Rige, og ei vil jeg lade det fare for den Sags Skyld. End fare Erik til sin Stol, endog han er blind, om han vil holde Landslov, som den stander her i Landet. Men endog begge hans Dine vare karste, som nu baade ere blinde, saavelsom hans Sind, til at see hvad Ret er, monne jeg dog ei for hans Skyld bryde Kong Olaf den Helliges Lov, hvor ofte han end monne bansætte mig og forbande mig i Afgrunden."

Kong Sverrer foer kort efter Paaſte østerpaa efter Sigurd Jarlsſon og vilde splitte ad denne Flok, som holdt sammen. Baaren efter foer han alt øster til Konghelle, og da kom Pavens Sendemand og Legat med Følge did. Kongen indbød dem til sig og havde Legaten nogle Dage til Gæst ved sit Bord. De talede om mange Ting sig imellem, og Kongen undersøgte hos Legaten, om han vilde indvie og krone ham til Konge. Legaten fandt det rimeligt og svarede vel derpaa. Men da de geistlige Mænd erfore dette Overlæg mellem dem, fortælle de Legaten, at Kongen var uenig med Erkebispens, og at denne var fra sin Stol, og fraraadede saaledes, at Legaten dertil skulde give sit Samtykke. De lagde Kongen til Last, at han før havde været indviet til Præst, og tillige at han nyligen havde ægteviet sig til en Kone, endstjøndt han havde en anden før i lovligt Ægteskab, og Begge levede. For mange flere Ting beskyltede de og bagvaskede de Kongen. Næste Gang nu Kong Sverrer kom paa Tale herom med Legaten, nægte de denne Kongen Indvielsen, bød ham forliges med Erkebispens, og sagde, at det tilkom ham at vie Kongen. Da svarer Kongen: „jeg seer hvad Dit Vrende monne være hid til Landet; nemlig det samme som andre falske Bedrageres. De løbe hid fra Udlandene og ville faae sig Penge; men gjøre vort Rige til Spot og Had den Time de komme bort. Nu vil jeg, at Du skal fare bort fra dette Land, og ikke narre Penge fra mine Undersattere her i mit Land.“ Efter dette foer Legaten bort.

Capitel 122.
Om Pavens Legat og Kong Sverrer.

Kong Sverrer vendte tilbage nord til Viken, og sendte derpaa Mænd efter Nikolaus Bisp. Da Biskoppen havde indfundet sig hos Kongen, kaldte Kongen ham til en Samtale, og deri sagde han, hvorlunde han var bleven vaer, at al den Svigtale, som Hækel og hans Tilhængere havde brugt mod Kong Sverrer, var først oprunden under Biskoppens Tungerod, hvilket Kongen bar paa ham med tydelige Beviser. Biskoppen nægte de og gjorde Indvendinger derimod; men Kongen sagde, at det kunde ikke hjælpe, og paastod, at han vidste Alt det Sande heri. Kongen truede Biskoppen med den haardeste Voldsomhed, og kaldte ham en Drot-Sviger og en Fædrelands-Forræder. Biskoppen bad Kongen om Skaansomhed, lovede ham Trost og tilbød sig ved Ed og Sværge dertil at forbinde sig, og lets ville gjøre Alt, hvori han havde forset sig, godt igjen efter Kongens eget Forlangende. Da var han saare myg, og Kongen tog ham med sig til Bergen. Kongen sendte de Derb til Thorer, Biskop i Hammer, at han skulde komme til Bergen det første muligt, og saa gjorde han. Der kom og Nial, Biskoppen i Stavanger, og der blev talt om Bispevalg, hvo der nemlig i Paal Biskops Sted skulde vælges til Bispestolen i Bergen. Da blev valgt en Mand, som hedte Martein, og var Kong Sverrers Hirdpræst. Han var engelsk af sin ganske Herkomst og en overmaade god Klærk. Ham viede de til Biskop efter Kong Sverrers Raad, og derved vare disse Biskopper tilstede, nemlig Nikolaus, Thorer og Nial. Nikolaus Biskop var da i stor Kjærlighed hos Kong Sverrer, og var Formand i alle de Raad, som Kongen vilde lade faae Fremgang. Da blev der gjort et stort Gilde i Kongens Gaard, og besluttet, at disse Biskopper skulde vie og krone Kongen. Saalunde foer det og frem, at de indviede ham til Konge paa Apost-

Capitel 123.
Om K. Sverrer og Nikolaus Biskop.

lerne Petri og Pauli Dag. Der fik han Kronen, og Nikolaus Biskop var Indvielsens Hovedsmand. Kongen gav dem alle gode Gaver, og de skiltes ad i megen Kjærlighed.

Capitel 124.
Om Bispemødet
og Brevsendin-
gen til Paven.

Vinteren tilforn var Biskop Thorlak den Hellige død paa Island, og samme Sommer kom Paal Jonsen, en Sønnesøn af Lopt ude fra Island, og var om Vinteren i Norge nord i Midaros. Vaaren efter foer han over Fjeldet øster til Viken, og traf Kong Sverrer i Oslo, hvor han havde siddet om Vinteren. Da drog Paal sør til Danmark, blev viet til Biskop af Erkebiskop Absalon, og foer om Sommeren tilbage til Norge, og nord til Bergen. Kong Sverrer foer om Vaaren nord til Bergen, og didhen vare alle Biskopper, som i Norge vare, indstævne for at holde Raad med Kongen; thi Erkebiskop havde da sendt sine Breve nord til Norge og stævnet alle Biskopper i Landet til sig. Da kom alle Biskopper til Bergen, og der kom ogsaa Biskop Paal Jonsen. Førre-Sommeren var Kong Sverrer meget af den Tanke, at sende en Krigsmagt til Orkenøerne, og gjengjælde Indbyggerne deres falske Svig. Men da dette spurgtes i Vesten, udsandt Harald Jarl og Bjarne Biskop et Raad for dem. Jarlen gjorde sig rejsesklar vestenfra, og med ham Bjarne Biskop tilligemed alle de bedste Mænd fra Orkenøerne, og disse indfandt sig ved dette Bispemøde i Norge. Høvdingerne havde Stævne-møde imellem sig, hvori de holdt Raad med hverandre, og deri besluttedes at sende Mænd med Breve til Paven. For disse Breve var Kong Sverrers Segl sat, saavel som alle de førnævnte Biskoppers, som der vare tilstede. Til denne Reise rustede Thorlak Biskop sig, og med ham Rikard Svartemester, og med dette Vrende fore de til Pave Coelestin.

Capitel 125.
Om Harald
Jarl og Kong
Sverrers Forlig.

Derpaa kærede Kong Sverrer og Harald Jarl deres Sag i Retten paa et Thing, som var sammenkaldt ude i Krist-Kirkegaard. Hele Hirten stod om Kongesædet, men Nogle sadde fremmenfor, og udenomkring stode mange Folk, og der var Jarlen. Han begjærede Ordet og talede saalunde: „Her er nu sammenkommen en stor Mangfoldighed af gode Mænd, og jeg tiltrængte vel Almuens gode Bifald til min Tale. Jeg er nu gammel, som kan sees paa mit Skjæg, og jeg har stillet mig for mange Kongers Knæ, stundom med Kjærlighed, men ofte i vanskelige Sager. Nu ligger mig en ny Vaande for Haanden, nemlig min Herres, Sverrer Konges, Brede, endskjøndt jeg mindre har voldt den end jeg er beskylt for. Ikke raadede jeg for hiin Floks Opstand; men Sandt er det, at jeg ei sloges imod dem; thi ikke kan jeg hades med alt Folk der i Landet, saalænge jeg skal være Jarl derover. Ikke heller gjøre Orkenøingerne Alt efter min Villie. Mange løbe ud fra Orkenøerne og hærje paa Island eller Skotland, eller røve Kjobmænd, Alt mod min Villie, og dog siges der, at jeg ei er slap til at revse. Men herom er ikke længe at tale; efter hvad der er sket, som sagt, lægger jeg nu Alt i Guds og Eders Bødd, Herre.“ Efter denne Tale gik Jarlen frem mellem Folket, og kaldt for Kongens Fodder. Kongen saa sig om, tog seent til Orde og sagde: „meget Hærværk gjorde de i Norge, der udstyrede en saa stærk Flok hid til Landet, som Østfæggerne vare, og dette blev gjort Meget imod mit og mine Mænds Sind. Men nu er Jarlen kommen hid, som I kunne see, og angreer nu Alt hvad han mod os har forbrudt. Han beder om Misfunding, og den vil jeg lade ham vederfares; thi det behøver jeg af den almægtige Gud, at han misfunder mig fremfor hvad jeg har fortjent. Stat nu op, Herre Jarl, og vær i Guds Fred og i min; og jeg skal ved en bedre Leilighed opregne mine Forligs-Bilkaar.“ Kong Sverrer lod nedskrive alle de Forligs-Bilkaar, han forelagde Harald Jarl. Han lod ogsaa optegne alle de Jorder og Eiendomme i Orkenøerne og Hjalmland, som vare hjemfaldne Kongens Gaard, og de Mænd havde aat, som lode deres Liv i Florevaag. Han satte 3 Aars Frist, inden hvilken de Dødes Frænder skulde have løst Jorderne med Penge, og vare de da end

ikke indløste, da skulde de til evig Tid tilhøre Kongsgaarden. Kong Sverrer underlagde sig hele Hjaltsland med Skat og Skuld. Han satte Harald til Jarl over Orkenøerne med de Vilkaar, at Kongen skulde have Halvdelen af alle Sagefald; han satte Syselmænd derover og ved Skilsmisjen svoer Harald Kongen Trofæds Ed.

Siden havde Kongen en Samtale med Bisperne, før end de skiltes ad. Da sagde Kongen: „det er mit Raad til Eder, gode Høvdinger, at I med Forstand rygte Eders Embede, hvorover Gud har sat Eder. Lader det jævnlig rinde Eder i Hu, at det ei er Eders Fædrenegods eller Arv; og tillige, at om Erik Blinde jager Eder fra Eders Bispedom, har han lidt det Godt at give Eder i Stedet, fordi han Intet har at give sig selv. Nu haver han ikke mere end 9 eller 10 Mand, og dog Alle paa en Andens Bekostning; men om I alle holde fast Sambaand med mig, da skal jeg være Forstander for Alles vores Sag.“ De lovede Alle godt, og ikke at forlade Kongen.

Der var en vifversk Mand, som hedte Hreidar, der længe havde været udenlands og faret vide omkring. Den Sommer kom han til Norge med Brev og Segl, som blev kaldet den gylbne Bulles Skraa. Dette havde Grækernes Konge Kyrialax¹⁾ sendt til Sverrer Konge; men det stod i Brevet, at Kong Sverrer skulde sende Grækernes Konge 1000 gode Krigsmænd. Han havde og sendt til Danmark til Kong Knut en Mand, som hedte Peter, med Tilnavn Jidske (Undskab), med samme Ordsending, og ligesaa en tredie Sendemand til Sveafongen. Hreidar Sendemand talede ofte sit Værende for Kongen, og i Førstningen tog Kongen det nok saa vel op, og lovede nøiere at tænke derover, hvorpaa Hreidar blev hos Kongen Vinteren efter. Den Høst opgav Kong Knut i Svithjod sin Aand, og da kom Sorkver Karlsøn til Riget og fik Kongedømmet efter ham.

Samme Høst foer Nikolaus Bisfop sør til Danmark til Erkebisp Absalon og Erik, og forligte sig med dem. Vinteren efter kom Thorer Bisfop og Mester Rikard søndenfra Rom til Danmark, og med dem en Kardinal fra Romaborg; men Alle faldt i en brat Sygdom, hvoraaf de døde, og der kom ikke saa snart nogen vis Kundskab til Norge om hvad deres Værende havde været. Nogen Tid efter kom danske Mænd og overgave Kong Sverrer Pavens Brev og Segl, sigende som saa: at Thorer Bisfop og Rikard Mester havde sat disse Breve i Pant for Penge, som de sagde de havde laant Bisfoppen og hans Fælle. De overgave Kongen Brevet, og han gav dem saa mange Penge som ham syntes. Dette Brev lod Sverrer Konge oplæse i Chordøren og viste derhos Pavens Segl og Brev. I Brevet stod, at saasnart Paven erfoer med Sandhed, at Kongens Sag var retfærdigere end Erkebispens, løste Paven ham og hans Rige fra alt Van. Kongen sagde, at han havde faaet sand Kundskab om, at Kardinalen, Thorer Bisfop og Rikard Mester havde været i Gjestebud hos en Præst, og at der om Nætten var bleven kastet Gift i deres Drik, hvoraaf alle 3 vare døde.

Vaaren efter undersøgte Hreidar hos Kongen, hvorledes det skulde gaae med hans Værende. Kongen svarer saalunde: „der seer ikke meget fredeligt ud her i Landet; thi jeg haver spurgt, at Danerne monne opfostre Ulve, som de ville sende mod os, naar de kunne komme til dermed. Her sidde og nogle indenlands, som jeg ikke troer vel, saasnart nogen Flok rører sig; thi vil jeg under saadanne Omstændigheder ei sende mit Folk fra mig.“ Da spurgte Hreidar, om Kongen vilde give Bondesønnerne eller Rjømændene Lov til at fare, om de vilde; Kongen lats ville gjøre dette. Saaledes samlede Hreidar en Skare, hvormed han foer ud af Landet om Sommeren sør til Danmark til Haløre, hvor der var et

Capitel 126.
Kong Sverrers
Samtale med
Bisperne.

Capitel 127.
Om Hreidar
Sendemand.

Capitel 128.
Kong Sverrer
løses af Paven.

Capitel 129.
Baglernes
Opbø.

1) Merius.

Marked. Der kom Nikolaus Bisp og mangfoldige Nordmænd med ham, de fleste Biskøpninger. Nikolaus Bisp havde med sig der en Gut, som de kaldte Inge, en Søn af Kong Magnus Erlingsson. Birkebenerne kaldte ham derimod danske, og sagde, at han hedte Thorgils Thueskib. Der paa denne Markedsstrand reiste de en stor Skare, og mangfoldige Menneſter strømmede dertil. Erkebisp Erik forenede sig og med denne Færd, og med denne Flok fore de siden nord til Norge. Der var ogsaa Sigurd, en Søn af Erling Jarl, med, foruden andre mægtige Mænd, og denne Flok kaldtes Bagler.

Capitel 130.
Om K. Sverrer
og Baglerne.

Kong Sverrer var efter i Biken, da denne Tidende spurgtes; men Baglerne fortsatte deres Færd, indtil de kom til Salts-Sund. Kong Sverrer spurgte til dem i Seims-Fjorden og sendte brat nogle Mænd dem i Møde. Kongen selv spejdede efter dem, tilligemed Nikolaus fra Vestnæs, og fik saaledes at vide, hvor meget Folk Baglerne havde, og at de syntes mandstærke. Kongen sagde til Nikolaus og Sigurd Lavard, at de skulde lægge deres Skibe til Lands ved en Gaard, som hedder Sonaberg, og bød dem finde paa en List, hvormed de kunde drille Baglerne. Selv roede Kongen til Haastein, hvor han fandt Baglernes Vagtmænd og eltede¹⁾ dem. Derefter roede han ind til sit Mandſkab, og de verlede nogle Skud med hverandre, dog uden stor Folkespil. Den Skude, som Kongen styrede, laa nærmest inde ved Land. Baglerne vare oppe paa Land paa et Sted, som nu hedder Mugavold, og havde trukket deres Skibe, som bestode af fem Langskibe og 100 Smaaskuder, paa Land til sig. Kong Sverrer havde 30 Skibe, hvoraf de fleste vare smaa. Da Kongen saa, at Intet var at udrette mod den store Mængde Folk, de havde imod sig, bød han sine Mænd fare varligen frem, at ikke Skibene skulde trækkes op paa Land under dem. Selv lagde han da sine Skibe ud af Skudmaal, og satte over Sundet til Den, hvor han laa en Stund. Paa et Bjerg lige over for Baglernes Skibe lod han reise en Valslynge, og om Dvælden, da den var færdig, slynge de Birkebenerne en Stund og knuste Skibe for Baglerne. Om Dvælden da det blev mørkt, satte Kongen sin Søn Lavard og Eilif Røde, som begge styrede et Skib, hvorpaa der var 80 Mand, til at holde Vagt over Slingen. Kongen sagde til dem: „I maae være saaledes paa Jeres Vagt, som om Baglerne kom hid i Nat.“ Derpaa gik Kongen til Skibene. Veiret var gyselig koldt, saa Mange vare paa Benene for at holde sig varme; men Andre lagde sig i Kasse²⁾ under Valslyngen, og det var da blevet ganske bælmerkt. Der gik et Rev³⁾ mellem Landet og Derne, og Baglerne ginge op paa Stranden om Natten, og havde 100 Mand, Alle bevæbnede med Brynjer. Birkebenerne, som laa under Valslyngen mærkede ikke til nogen Ting, førend Spyd stode paa dem; da sprang de op. Da sagde Eilif Røde: „lader os jage dem fra os; de have kun en Haand fuld Folk. Derpaa

1) Forfulgte dem paa Flugten. 2) Dyngte. Deraf maaſkee brænde i Kasse. 3) Sandbanke.

Cap 130. Saltsøjarsund. Herved maa uden Tvivl sigtes til Sundet imellem Salts og Kårne i Bøtte-Perred i Bahus-Lehn (cfr. S. 40), hvor Alt passer godt til Beskrivelsen, ifølge hvilken der og ved dette Sund stod en Kirke (Cap. 132), nemlig Kårne, fordem Tjarn-øyjar Kirke (røde Bog), cfr. Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 277.

Seims-fjærd (Sæms-fj.), nu Sæms-Fjord, som sendesfor Salts-Sund skærer sig i Sydvest ned imod den betydelige Gaard Sæm (Seim, Sæheimr) i Tanums Sogn i Bahus-Lehn, l. c. S. 569. Ved Indløbet af denne Fjord er Hasteinssund (høe P. Clausen S. 30 — Hasteinssund), og en af de Der, som begrundse det i Nordvest, maa formodentlig være det Hastein eller Hastein, hvor Baglerne havde udstillet en Observations-Post for at iagttage Kongen i Seims-Fjorden. Sonaberg (Sonaborgir) og Mugavellir, som laa ved Salts-Sund, vilde man med Local-Kundskab til Eggen formodentlig let kunde gjenfinde, cfr. Saml. l. c. S. 277.

Vestnes, d. e. Herregaarden Vestnes i Sognet af samme Navn i Veds Præstegæld i Romsdalen, see Kraft N. B. V. 189.

tvende han sig til Modværge mod dem med nogle saa Folk, hvoraf de fleste faldt. Kongesønnen Sigurd Lavard styrkede sig med de fleste Andre ned for en Klev, og stævne-ede til Skibene tilligemed dem, som før havde forføiet sig bort. Baglerne forfulgte dem, og de kom mellem hverandre. Det hjalp Virkebenerne meget, at det var saa mørkt, saa de ei kunde kjendes, dog mistede Virkebenerne meer end 20 Mand, og Baglerne brøde Valslyngen i sønder. Da de Virkebenerne, som paa Skibene vare, erføre dette, lode de blæse i Krigsluren og besluttede at gjøre Landgang. Nikolaus fra Vestnæs sprang hurtigst paa Land, og Baglerne trak sig nu tilbage til deres Hær. Kong Sverrer gav sin Søn Sigurd mange haarde Ord, og sagde som sandt var: „andenlund holdt jeg Vagt, da jeg stred om Landet med Magnus Konge. Vee vorde den Kongesøn, der saa ilde vogter sin Skare, som Du har gjort. Pak Dig nu bort og op paa Land, saa Du ei kommer for mine Dine før det dages.“ Da ginge Mange op paa Land og vaagede til det blev lyst.

En Dag laa Kong Sverrer paa sin Skude i Seimsfjorden, og roede ind under Landet med nogle af sine Folk; men Baglerne ginge frem paa et Bjerg og raabte til dem. Da sagde Sigurd Jarlsøn: „er Sverrer, Madfader¹⁾ min, paa Skuden?“ Liot Haraldsøn svarer: „Her er Kong Sverrer paa Skibet, og sandt er det, at han ei har givet flestere Mand end Dig Mad, det viser Du nu.“ Da sagde Nikolaus Bisp: „hvi ganger Du ikke paa Land Sverrer? vil Du ikke slaaes nu, Du Gudsbespøtter? Du røver og plyndrer saa gjærne som Du vil leve. Nu skal jeg bie Dig her. See nu her mit Haandliin,“ og dermed holdt han op Skjoldet.“ nu haver jeg den Bispehue og den Stav, som jeg skal bære mod Dig efter Pævens Bud, og det er Staalhuen og Sværdet. De samme Baaben skal jeg bære, indtil Du vorder dræbt eller jagen ud af Dit Rige.“ Virkebenerne stjøde alt i Et Ord ind i hans Tale og sagde: „det tykkedes os ei farligt at gange paa Land, naar vi havde alene slige som Du, Nidding, til Modstandere, og disse Baaben skal Du frembære paa Dommhedag.“ Andre sagde derimod: „ilde bærer Du Dine Baaben, og saa har Du før gjort.“ Kongen bad dem ikke stæmme sig ved Ord. End sagde Biskoppen: „I tvivle stedse om mit Mod. Gaf Du nu, Sverrer, ene paa Land, og jeg skal komme imod Dig. Da skal jeg prøve om Peter Apostel og hiin hellige Halvard staaer mig mere bi end den gotte Krigskappe Dig, som Du troer saa meget paa.“ Da svarede Kong Sverrer saa hans Mænd hørte derpaa: „Det vil blive sagt, om vi to slaaes, Bisp Nikolaus, at det var to Tæver som bedes, der er ikke Mod i nogen af os.“ Derpaa lod Kongen sig roe ud til sin Flaade.

Capitel 131.
Om Kongen og
Nikolaus Bisp.

Morgen efter holdt Kongen Huusthing og spurgte sine Mænd til Raads, om hvad de nu skulde gribe til? Nikolaus af Vestnæs svarer: „Jlde tykkes det os, at ligge her madløse; enten ville vi nu hale mod Fienden og slaaes, eller og fare didhen, hvor vi kunne faae Mad.“ Kongen svarer: „Det er vist saa, Nikolaus, at Du siger hvad Mange tænke, og jeg venter, at Ledingsmændene stunde til Hjemmet. Men saa ilde, som I tykkes om at ligge her, saa tykkes Hine, som ligge her indenfor i Sundet ingenlunde herom bedre, og snart monne denne Forsamling adsplittes, om vi oppebie det. Men eftersom I nu ville bort, skal og saa være.“ Kongen lod nu Skibene hale frem, og saa blev gjort. Det var paa en Søndag. Kongen lod sine Mænds Liig føre til Kirken i Saltsund, og derpaa seilede han nordest med hele Flaaden med god Vær heelt til Bergen. Da gav han alle Ledingsmændene Lov at fare bort; men styrede selv nord paa, drak Julen i Throndhjem, og sad der om Vinteren. Baglerne søgte derimod nordest til Viken og lod sammenkalde Borgarthing, paa hvilket de toge Inge, Magnus Konges Søn, til Konge.

Capitel 132.
Om R. Sverrers
Raad og hans
Gård Nord til
Throndhjem.

1) Fosterfader.

Derpaa underlagde de sig hele Viken og Oplandene, og satte Mænd i alle Sysler. Nikolaus Bisfop var om Vinteren i Oslo paa sin Stol; men stundom før i Danmark, og paa den Tid blev Ivar Skjalge indviet til Bisfop i Hammer-Kjøping. Dengang kom til (Baglernes) Flok Halvard af Saastad og Kolbein Strines, med mange Andre. Den Vinter toge Nikolaus Bisfop og Sigurd Jarlsfon Meget af Kong Sverrers Guds ud af Væggen paa Mariekirke ude paa Hovedøen og førte det med sig.

Capitel 133.
Kong Sverrers
Ledingsbud og
Tale til Folket.

Baaren efter fore Nikolaus Bisfop og Sigurd Jarlsfon op til Hedemarken og sendte Krigsfolk fra sig nord over Fjeldet. Disse kom ned i en Fjord, som hedder Alde indenfor Rugsund, hvor de dræbte Kong Sverrers Syselmænd, Thorer Darre og Einar Lygre med deres Svite; men de Syselmænd, som vare disse nærmest, Thorer Krake og Thorgils, flygtede undaf til Kong Sverrer, hvorefter Baglerne fore tilbage til Oplandene. Samme Vinter efter Juul holdt Kong Sverrer Thing med Bønderne, udbød Leding over hele Throndelagen, Halogaland, begge Mørerne, samt Raumsdalen, og stævnebe alt Folket til sig tidligen om Baaren. Halvarfs Messedag var han kommen til Bergen med hele Krigsmagten, som da monne bestaae af 3000 Mand, Alle paa Skibe. Kongen sad i Bergen om Sommeren henimod Margrete-Messe, og ventede paa den Ledingsfare, som var opbuden heelt søndenfor Stadt, og da stimlede saa meget Folk sammen til Kongen, at der optaltes 6000 Mand, før han foer fra Bergen. Med denne hele Krigsmagt seilede han sørefter til Grønninge-Sund, og det syntes Mange Forunderligt, hvi Kongen ei foer sin Vej videre, men han ændsede ikke deres Tale. Kongen holdt Thing med Bønderne, og talede Meget for sit Mandskab, saa at baade Bønder og Krigsmænd kunde høre det. Blandt denne store Skare af Ledingsmænd vare Mange, som vare urolige og hidfige. Til disse holdt Kongen følgende Tale paa dette Thing: „Ufømmeligt er det for gode Bøndesønner, at fare ud fra Throndhjem, Halogaland og fra Mørerne, ja om de end ere komne fortere fra, for at slaaes med Bøndernes Bohave eller Kar, eller andet deres Boes-Lod, hugge det itu eller fordærve det, om det end stander lige for Eder; thi dette er hverken flogt af Eder, eller Eder til nogen Gavn, ligesom det og er Eierne til Ugavn og Meen. Thi beder jeg Eder, sagde han, at I ikke gjøre saalunde længere; og sliig Tale var intet kongeligt Vrende, naar ei Nødvendigheden bød det. Nu bør jeg ei kaldes dette Lands Styrer, med mindre jeg mager det saa, at Usædelighed bøies til Jorden, og ingen Fremgang faaer, hvor jeg har at raade. Derfor beder jeg Eder med venlige Ord, at I nedlægge denne Ustyr; thi det er mig Meget imod at revse Eder, hvilket dog maa stee, om ei dette batner.¹⁾ Saa fuld Ret synes jeg og at have til Riget og Landstyrelsen, endskjøndt Nikolaus Bisp ei siger saa, at jeg ei behøver to eller tre Gange at tale om Ting af ei større Betydning end dette. Ikke heller kan jeg vide hvad Grund Nikolaus Bisp monne have til at sige, jeg ei burde være Konge over Norge. Mange have baaret Kongenavn, som have været Trælqvindes Sønner, medens jeg dog i Sandhed vel er Kong Sigurds og Gunhilds Søn, og det er mange Mand bekjendt, af hvad Slægt hun er. Men er her end Nogle, som jeg kunde troe derom ingen Kundskab havde, da kan jeg nu sige Noget derom.“ Derpaa opregne han for alle Thingmændene alle hendes Slægts-Græne, og da vedkjendte Mange

1) Heri stee Forbedring.

Cap. 132. Sástadir, Saastad paa Hedemarken, see foran S. 12.

Cap. 133. Aldi (Alda-fjærd), nu Olden-Fjord i Olden Sogn og Indvikens Præstegjæld i Nordfjord. Rugsund, see Firdir 1 B. S. 57.

Lygra, formodentlig Lygren i Nordherdland, see 1 B. S. 288.

Grønningjasund eller Grønningjasund, søndenfor Bergen, see 2 B. S. 176.

sig deres Frænder baade i Fædrene- og Mødrene-Vet, som derom tilforn Intet havde vidst. Saaledes endte Kongen sin Tale, at han paaastod, han Ingen vidste i Norge paa den Tid bedre besejlet for Gud eller Mennesker til at bære Kongenavn end sig selv. „Endstjændt nu Bisfop Nikolaus vil heller have en Anden, da monne vi Birkebenere agte ligesaa lidt derpaa nu som tilforn. Den Konge, som styrer Riget, bør være baade haard og omhyggelig i sine Raad.¹⁾ Men os synes som saa, at endstjændt Bisfop Nikolaus er en tungesnild Mand, har han Hjerte som en Hare, men Trostfab som en Ræv; thi dette have vi nu jævnlig saaledes prøvet, og endstjændt vi skulle opregne hele Ingerids Affspring, monne Saa befindes ærlige og troe. Ikke vare Magnus og Burris troe, som siden tydeligen befandtes. Men nu er det vel bedst at lade sligt være urørt; thi omsider vil det vel prøves, hvad Enhver monne due til. Nu venter jeg, at det ei vil vare længe, inden vi Birkebenere monne indfinde os hos Baglerne, og da vil det vise sig, hvor stor Hjælp eller Trost den lodne Ræv er for dem i deres Raad mod os Birkebenere.“

Efter denne Tale opløstes Thinget. Bønderne fore hjem; men Lebingsmændene og Birkebenerne fore tilbage ned til deres Skibe. Kort efter blæste op en god Vær; Kongen lod blæse til Affsilling; de gik under Seil, seilede østerefter langs med Landet, og standsede ikke, førend de seilede ind til Dslo, hvor Baglerne vare med deres hele Hær. Aftenen før Jakobs Messe-Dag lagde Kong Sverrer sig til ved Hovedøen, gik om Morgenen paa Land og hørte Messe; men da han kom tilbage til Skibene, holdt han Huusthing med sit Mandstaf og sagde: „Baglerne ere i Byen med overmaade meget Folk, og agte at tage mod os. Hører nu omhyggeligen til, hvorlunde jeg agter at ordne Angrebet. Min Søn Hakon skal med alle Smaastuder roe i Land ved Leret indenfor Nonneklosteret, gange der paa Land, saa op i Byen og falde dem i Ryggen, som paa Bryggen ere. Mine Lendermænd derimod, Gregorius Jonsen, Sigurd af Modastab og Eysteinn Ragnvaldsson, tilligemed Mørerne, skulle lægge til ude paa Stranden ved Marie Kirkegaard, og gange opefter gennem det søndre Stræde. End alt det øvrige Mandstaf skal fare udenfra med mit Mærke mod Bryggen, hvor Hovedstyrken af deres Magt monne være; lader os nu gange til Skibene og lægge ind mod dem.“ Nu lod Krigsblæsten i Luren, og hele Hæren roede indefter saalunde, som Kongen havde befaleet skulle see.

Nikolaus Bisfop talede for Baglerne og opstillede alle Fylkinger. Hans Ord vare disse: „Sigurd Jarlsen med sin Skare, og Halvard af Saaastad med Dplændingerne skulle udgjøre en Fylking indenfor Nonneklosteret, og passe paa, at de ei komme i Land der; men Dnund Lunns Sønner og Kolbein Strines med den Skare, som er tapprest og haardest, skal være ude paa Stranden. De skulle og passe paa Broen, at Fienden ei kommer den Vej ind i Byen, i Fald de lægge til ude ved Trælleberg. End skal Kongemærket, mit Mandstaf og Bymændene, værge Bryggen. Kong Sverrer haver ikke saa meget Folk som I monne tro. Skibene ere saa tyndt bemandede, at der kun er een Mand i hvert Halvrum, hvor der er flest. See I ikke, at de have opsat deres Roier i Rummene, eller tænke I at det er Folk? Saa banskatte ere Birkebenerne, at deres Sværd ei monne

Capitel 134.
Kong Sverrers
Forberedelse til
Slaget.

Capitel 135.
Kong Sverrers
Slag med Bag-
lerne.

1) I Texten raadvan, omhyggelig i at vælge Raad.

Cap. 135. Leira (Leiret), Forstaden Leret ved Dslo, hvor Nunnuset (Nonneklosteret, nu Dslo Præstegaard) var beliggende. Mariukyrkja paa Byrar, (eller Øyrar, Øren), sendesfor den nuværende Strandgade, ikke langt fra Seen, see Dslo 2 B. S. 55.

Módastadir, nu Gd. Modstad, strax i Sydvest for Kirken paa Fresten i Eter- og Værdastens Fjogderi.

Trælleberg, nu Alunværket i Dslo, see 2 B. S. 55, 187.

bide, og de vove ei at lægge til Slag. Vifer Eder nu kjække; sei monne nu Sverrer være, om han anfalder os, maaskee falder Angrebet saa ilde ud for ham som i Seims-Fjorden.“ Bisoppen var til Hest og nogle Klerker hos ham; han var oppe i Gaden udenfor sin Gaard, da Angrebet begyndte, og paa begge Sider blæstes i Krigsluren. Kong Sverrer lod sine Skibe lægge saa hart frem, at de Lastskibe, som laae i Veien for ham, knustes. Baglerne havde nedsænkt nogle Skuder ved Bryggerne, saa Virkebenerne derfor ei kunde komme til Angreb; saaledes skjøde de mod hverandre paa begge Sider med Bueskud, og Haandskud, og siden søgte Virkebenerne at komme paa Land over Lastskibene. Bengeir Lange og Bostolf Hafursson kom først op paa Bryggerne; men en Engelfmand hug strax til Bengeir og sagde, at de ikke der skulde gjøre Landgang. Bengeir, som bedst af alle Mænd forstod at bruge Sværd og Skjold, afbødede Sværdet, og gav Engelfmanden under Skjoldet et Hug nedenfor Næsen, saa Kjaken¹⁾ gik i sønder og blev huggen over. Derpaa søgte mange Virkebenere op paa Bryggerne; men Baglerne toge vel imod dem, og der blev en haard Dyst. En Mand sagde til Bisoppen: „Herre, rider nu hart frem; thi vore Mænd behøve Jeres Opmuntring, os synes Virkebenernes Sværd nu bide hvast.“ Da sagde Bisoppen: „lader os ride undas saa hart vi kunne, nu er Djævelen worden løs.“ Efter dette ilede de ud af Byen op over, og standsede ikke, før de kom op paa Gjællur-Aasen, hvor de biede Mandsskabet. Gregorius Jonsen med sin Skare lagde til ude paa Stranden ved Elvemundingen. Grunden gik langt ud, og da Skibene stødte paa Grunden, sprang de overbord, vadede til Lands, og ginge med raast Mod paa Land. Da Bagler-Skaren, som havde staaet ved Gjedebro, saae, at Virkebenerne vare komne i Land, styrte de saa hvast frem mod Virkebenerne, at disse vege tilbage og vendte om igjen til Skibene. Nogle faldt, Nogle sprang lige i Vandet. Da de kom til deres Skibe, lagde de ud til Trælleberg, ginge der paa Land og søgte ind over flette Volden til Byen. Da Baglerne saae dette, ilede de imod dem over Gjede-Bro, og der blev anden Gang en haard Strid imellem dem. Hakon Kongesøn lagde i Land ved Leret, og dette saa fast, at alle Skuder rendte op paa tørre Land. Strax sprang de fra Borde, opstillede deres Fylking og ginge op mod Baglerne. Først skjøde de, siden stak de med deres Spyd; men Baglerne holdt ikke Stand mod Huggene, og flygtede opefter nordenfor Byen. Virkebenerne forfulgte dem fast og dræbte alle dem, de kunde naae; men Nogle af dem kastede sig ind i Byen og hug dem i Nakken, som paa Bryggen stode. Da var og Kong Sverrers Banner, Seiersfluen, kommen op paa Bryggen, og i samme Dieblif flygtede Bagler og Bygmænd, Nogle ud af Byen, Nogle ind i Gaardene. Kong Sverrer gik opefter Lang-Strædet, og da han kom op i Gaden, saae han hvordunde de sloges ude paa den flette Vold, vender derpaa om over Elven nedenfor Byen, og ud efter Volden; da gave de Baglerne et uheldigt Bagslag, og dræbte den største Deel af det Mandsskab, som der havde været. Virkebenerne ransagede Byen, brøde Husene op for at finde Bagler, og dræbte da atter mange Mand; men mange undkom, og stævne opover ud af Byen. Af Virkebenernes Skarer vare Nogle oppe paa den flette Vold, Nogle paa Martestoffen, og ilede Baglerne i Møde, hvorsomhelst de kunde træffe dem. Der blev et stort Mandfald; men mest af Bagler; dog undkom de allerfleste af deres Hovdinger dennefinde.

^a 1) Kjaeven.

Gjællurás (Gæilirás), nu Gjelleraasen imellem Ugers-Herred og Skedsmø Sogn paa Nædre-Romerige.

Geitabrú, nu Gedebroen, som ligger over Leen-Elven i Dølo.

Maurtustokkar (Mortu- Martu-stokkar), nu Galgeberget ved Dølo, jec 2 B. S. 55.

Efter dette lod Kong Sverrer ved Luren hele Hæren sammenblæse til Martestoffen, hvor han holdt følgende Tale til den. " Gud have Tak, fordi han ikke mere nu end før lod os Birkebenere gaae Glip af Seieren, og det formoder jeg, at Nikolaus Rævehale vansteliggen med uræd Hjerter monne have undrømt. End videre vil jeg dog sige Eder Allesammen, at jeg vil lade Skibene lægge ud til Hovedøen. Jeg vil ikke, at de skulle gjøre os et flygtigt og usforvarendes Overfald, om det falder Nogle af dem ind at vende tilbage til Byen, saasnart de have Formodning om, at vore Folk lægge sig fore i Uagtsomhed og Drif i Byen; og det under jeg dem ikke, at de som en Vind skulle komme over mine Folk." Da foer Mandstabet til Skibene og gjorde som Kongen bød. Men alt Guds blev taget ifra Bymændene, førend de fore bort, fordi Bønder og Kjøbmænd havde slaaes imod Kongen. De toge de Langskibe, som der vare, brændte de fleste op; men toge med sig Bokastreppen, som Nikolaus Bisfop havde havt, og Gjorsuben, som Hvide havde ladet bygge. Hvide tog Bokastreppen og brændte Vidjsaaen op, som han før havde havt; men glemte Søm og Segl; thi hele Skibsgreien tilhørte Bønderne. Medens Kongen nu laa ved Hovedøen, lod han bære Byttet op paa en slet Vold før paa Den og befalede at dele Hærfangsten i 4 Dele. Derefter blev blæst til Huusthing, og han holdt Tale til sit Mandstabs. Derpaa lod han sine Mænd gange under Stangen, Hæren blev optalt, hvor stor den var, og den var paa det femte Tusinde. Da kom der en Mand, som var Præst, fra Nikolaus Bisfop, og havde et Brev at overgive i Kong Sverrers Haand, som Bisfoppen havde ladet skrive. I dette Brev stode disse Bisfoppens Ord, at han vilde forliges med Kongen. Kongen svarer saalunde: „Sligt haver han gjort før; men dog lidet deraf opfyldt. Jeg veed ikke," siger han, „hvad han mener med dette Forlig, eller om han bedre nu end før vil holde det. Dog monne jeg vel tilstaae Nikolaus Fred, om han selv vil komme til mig, og Du kan sige ham, at der er Mangt og Meget, hvoraf jeg venter at vinde større Hæder, end af at dræbe ham, om han kommer i min Vold: lad ham selv raade, og komme om han synes." Da forlangte Kongen af Krigsfolket og Ledingsmandstabet at beholde alle Skibe med al Skibsredskab, som taget var, i Kjøb for 15 Mærker Gulb; men Krigsmandstabet meente, at det ei monne være betalt med en tredie Deel af sit Værd, om han fik det derfor. Derpaa kom Sigvald Karl og Sigurd af Modastad, Eysteinn Ragnvaldsfson og mange Andre til, og affondrede Redskabet og Seilene i fire Parter som andet Guds. Da Kongen fik dette at vide, sprang han fra Skibet med et Løndebaand i Haanden, hvormed han hug om sig. De fleste undrømte og fastede fra sig hvad de holdt paa; thi de saae Kongen var vred; kun Sigvald biede og gif ikke undas. Kongen slog ham to Slag tværs over Skuldrene; men Sigvald vilde ingen Modstand gjøre. Nu hørte Kongen op, og sagde, at de gjorde ilde, som brøde hans Bud, i det han paastod, at han selv vilde paatage sig Landets Værn, og derved blev det. Kongen lagde slig Værd i Stedet, som han selv vilde. Den tredie Dag lod han Mandstabet blæse sammen til Bytte-Deeling. Derefter blev Byttet deelt i fire Parter og Lod fastet derom; derpaa skiftede Hver sin Lod og fjerde Part i 12 Dele, og saaledes skiftedes hele Byttet indtil enhver Enkelt omsider fik sin Lod. Og saa stort var Byttet, at hver Mand fik omsider ikke mindre paa sin Part end to Mark Gulb i Vægt. Kongen laa der paa lidet nær en halv Maaned.

For nu at fortælle om Baglerne, da vendte de sig, Høvdinger og Hærens Hovedstyrke, ovenom Oplandene og saa nord til Throndhjem og til Nidaros. Men da de kom til Borgen paa Steenberg, omgave de den trindt omkring med sit Mandstabs, og lets de der vilde opslaae deres Telte. I Gaarden befandt sig da Thorstein Rugad, Bjalfe Skindstak og Asgaut med rundeligen 80 Mand, og der stormede dem hverken paa Vaaben, Koft eller Drifte,

Capitel 136.
Om R. Sverrer
og hans Ledings-
Mænd.

Capitel 137.
Om Baglerne.

saa Baglerne mod dem Intet udrettebde. Siden holdt de Stævnemøde og Thing med Bymændene oppe i Krist-Kirkegaard, paalagde Byen Rost-Igjæld, og krævede Ledingsstat af Bønderne i Herredet. Nu fulgte de Birkebenernes Sædvane, og lode Folket sværge sig Trofæls-Ed, at de ikke skulde stille sig i deres Konges Fiende-Flok. Efter dette fore de op til Borgen, og gjorde et langt Anfald mod dem med Skudvaaben, hvorpaa de siden raabte til hverandre. Nikolaus Bisp sagde til Thorstein: „Uraadeligt er det at forsvare Borgen; thi foruden at du forbliver i Van, vil Du andensteds miste mere. Vi skulde sende Krigsmænd til Din Gaard Godreksstad, og lade røve der allevegne hvad der er at faae, ja lægge Ild paa Husene og opbrænde Gaarden.“ Derefter kaldte Thorstein til sig Bjalfe Skindstak, og sagde til ham, hvorlunde det var uraadeligt at holde Borgen længe, om Baglerne saa traadt vilde omringe den. Enden paa deres Samtale blev saalunde: de bleve forligte om at overgive Borgen, uden at dog de andre Borgmænd vidste noget om denne Beslutning. Der var en Lønder paa Borgen; til den gik Thorstein, og kunde da komme til at tale med Baglerne. Gudbrand Unge gik ham i Møde og de holdt Raad sig imellem. Thorstein bad Baglerne fare først ned i Byen; men komme tilbage om Aftenen, naar Borgmændene mindst ventede dem „og da skal jeg lade denne samme Dør aabne.“ Derimod lovede Gudbrand paa Baglernes Haand alle Borgmændene Livs-Fred, Vaaben og Klæder. Siden fore Baglerne ned i Byen og tilbage om Aftenen op til Borgen. Da lod Thorstein aabne Lønderen, og Baglerne ginge ind. Det var ved den Tid at Borgens Mænd sadde ved Madbordet, saa de ikke mærkede til nogen Ting, førend Borgen var fuld at Bagler. Borgmændene finge Livsfred, og beholdt deres Gangklæder, nogle saa deres Vaaben; men intet Gods eller Penge. Bjalfe begav sig ud i Herredet; men Thorstein Rugad gik i Baglernes Tjeneste og foer med dem. Baglerne toge alt Liggendefæ i Borgen og brændte siden hvert Hus, som der var. De toge en død Mand, styrtede ham ned i Brønden, og tilkastede den med Stene, indtil den blev fuld. Baglerne tilstævnede alle Byens Mænd, for at nebbryde alle Steenvægge indtil Grunden, førend de skiltes ad, og alle Kongens Langsibe brændte de, førend de fore bort. Derpaa vendte de tilbage til Oplandene, og syntes at have gjort et godt Bytte paa denne Færd.

Capitel 138.
Kong Sverrer
holder Thing
med Bønderne.

Om Kong Sverrer maae vi fortælle, at han foer ud af Oslo-Fjord, vendte sørest til Godmar og lagde ind i Fjorden ved Sørlandet nær ved Gaarden Fyrisleif. Der stævnede han Bønderne til Thing, og lagde Sag mod dem, fordi de havde sammenrottet sig mod ham i Seims-Fjorden, og havde sat en anden Konge over hans Hoved. Der var en Mand, ved Navn Helge, der svarede saalunde paa Kongens Tale: „ikke vare mange Mænd af vore Herreder i den Flok, og de som vare, fulgte et flet Raad. Vi erkjende os ikke skyldige i dette, Herre, thi saa gamle ere vi, med alle Lænder i Mund, at vi vel kunne see os for, førend vi komme paa sliq ufærdendes Vej. Saa bekjendte ere vi og med Lovene i Norge og mægtige Mænds Ret, saa vi vel kjendte vor Lov, hvor Konge skal vælges i Norge; thi vi agte ingen med fuld Ret tagen til Konge, uden paa Dretthing i Throndhjem. Nu kunne I, Herre, see med Eders Forstand, at vi monne ei være saa taabelige Folk, og

Cap. 137. Godreksstadir (Gudreksstadir), Thorstein Rugads Gaard, nuværende Gauzstad, noget østfor Bynæssets Kirke i Sydvest for Throndhjem. Den skrives i Diplom fra 1416 „á Godeghsstadum aa Nese i Orkodals-fylki.“ Et Par Eddices nævne foruden Godreksstadir, ogsaa Stein (Steen), hvor Bynæssets Kirke staaer.

Cap. 138. Oslóar-fjórdr, Oslo-Fjord, hvorom see 1 B. S. 320.

Godmar, nu Gullmars-Fjorden i Bahus-Lehn, see Ránriki, 1 B. S. 63; længst inde i denne Fjord ligger Fyrisleif (Fetlesf), see 2 B. S. 139.

Eyra-Ping, Dretthing, see 2 B. S. 3. 122.

ubefindigen fylde den Flok, som, uden at være kommen til større Magt, dog stillede sig mod Eder, Herre." Mange andre Taler holdtes paa dette Thing, og alle førte til rimeligt Forlig.

Derefter foer Kongen bort og lagde sig i Nautasund. Derfra sendte han Nogle af sine Mænd i et Vrende frem over en Skov; men der stødte de paa Bagler, som angreb dem og dræbte 12 Mand iblandt dem. Derefter lagde Kongen til ved Svanehals, og seilede derfra øster til Gøt-Elven, hvor hele Almuen laa ude i Skovene. Kongen gjorde Ord til Bønderne, at de skulde komme til ham i Fred, forat gjøre Forlig med ham, og stævne dem til Thinge. Men da de vidste sig sagskyldige mod Kongen, udsatte de Stævnelaget, og drælede en lang Stund. Om denne Dvælen tyfftedes Krigsfolket ilde, holdt et Løn-Thing og agtede at bryde Ledingen.¹⁾ Der var ■ Mand, som hedte Olaf fra Beitstad, der var Kong Sverrers Huuskarl, som vilde overtale dem dertil. Men saasnart Kongen fik dette at vide, lod han Olaf gribe og dræbe, hvorved alle de Andre bleve sene til at udføre dette Raad. Nu stævne Kongen Bønderne til Thinge, og true dem i andet Fald med at opbrænde alle deres Herreder. Da kom Bønderne ned og holdt Thing med Kongen. Enden derpaa blev, at de lagde i Kongens Bøld at bestemme Tjæld for deres Foræderi, og anden Dagen efter kom LedingsFæd, Krigsstyr og Sagesald ned til Stranden, og det var mange 100 Nød og meget andet Guds. Derefter foer Kongen nord til Viken, og vendte ind til Oslo, fordi han spurgte, at Baglerne vare komne nord fra Throndhjem, og agtede sig til Oslo. Kongen foer op imod dem, og da han kom op paa Gjelluraasen, spurgte han, at de havde vendt sør ud den øvre Bei, saa saare de spurgte, at Kongen var kommen til Byen. Kong Sverrer vendte da tilbage til Oslo og foer siden ud til Tunsberg, hvorfra han sendte Philippus Jarl, en Søn af Virge Brose op til Blandet Mjors. Der skulde han sidde, om han kunde gjøre noget Anfald mod Baglerne. Han agtede og at lade sin Broder Hide fare did; men han blev ikke færdig. Kongen foer fra Tunsberg og agtede sig til Bergen. Kongen havde god Vær da han seilede fra Byen; men Hide blev tilbage med sin Skare. Kongen seilede nord til Helgesund; der spurgte han, at Sigurd Jarlsføn var omseilet dem nordensfra, og det tyfftedes ham da, at Hide var stedt i stor Fare. Strax lod Kongen tidligen om Morgenens ved Luren sammenblæse til Huusthing og talede saalunde: „vore Mænd som ere tilbage synes mig nu at være ilde stedte, og min Broder Hide monne synes at svæve i Fare, eftersom han anseer mig for en sikker Speider, da jeg foer nord med hele Hæren, og derfor holder han sig nu ganske tryg. Men jeg er ræd for at vi ikke vel have passet paa Havnene.“ Da tog Kongen alle Skuder og lette Skibe, bemandede dem paa det bedste, gif selv ombord, og agtede at opsoge Sigurd.

Sigurd, som brugte Forsigtighed, havde lagt ud af Skibsløbet, og laa ved nogle Holmer, som hedte Sveinar. Derfra saae de Kongens Hær seile indenfor igjennem det almindelige Skibsløb. Sigurd og hans Mænd lagde indefter om Natten til Tunsberg By, og

Capitel 139
Om R. Sverrer
og Bønderne.

Capitel 140.
Hide og flere
Birkedødere
dræbes af Baag-
lerne.

1) Opføse Hæren og Fjelles ad.

Cap. 139. Nautasund, nu Røtsund i Tegneby Sogn ved den sydvestre Side af Drust, hvorfra en Hovedvei ferer gjennem Den.

Svanhåls (Svanshåls). Herved menes rimeligviis den sydligste Deel af nuværende Svane-sund, hvor Færgestedet er imellem Drust og Fastlandet.

Beitstod (ikke Beitstadir), nu Beitstads Sogn i Indersøens Fogderi; deraf beitstædskr, see Prædheimr 1 B. S. 52.

Mjors, Indsøen Mjosen imellem Hedemarken og Thoten.

Helgasund, nu Hellefund (Ny-Hellefund), en bekjendt Havn under Gaarden Haros i Segsø Sogn og Mandals Fogderi.

Cap. 140. Sveinar, nu Sven-Verne, ½ Mil i Sydøst for Frederiksværn, i Thjellings Sogn og Laurviks Fogderi.

kom usforvarende paa Hvide og hans Folk. Baglerne sprang ind i Byen og bleve strax vaer hvor Birkebenerne vare, nemlig i Asleifs Gaard, hvor de sadde og drak i den søndre Stue. De Allerfleste løb ud vaabenløse og bleve strax dræbte, hvor de stode; thi alle Kirker vare læste, saa de der ingen Hjælp kunde faae. Hvide løb sør ud af Stuen til Bryggeret, sprang op under Skuursjælene mellem Husene, og turde ei løbe ud af Byen, fordi Baglerne holdt Vagt paa alle Kanter omkring Byen. Om Morgen, da det blev lyst, ransagede Baglerne Byen og dræbte Birkebenerne hvor de fandt dem. En Dmølber blandt Baglerne, som hedte Hviting, traf Hvide, der bad ham skjule sig, og gav ham derfor en Guldring. Hviting lovede godt; men røbede ham dog strax, hvorpaa Hvide blev greben og dræbt. Den samme Dag, om Formiddagen Kloffen 9, foer Sigurd bort fra Byen. Med Hvide faldt ind paa 50 Mand, og blandt dem vare mange Hirdmænd.

Capitel 141.

R. Sverrers og
Sigurd Jarls-
sons Strid.

Kong Sverrer roede først til Lunsberg og fik Tidende om hvad der havde tildraget sig, og siger derpaa til sit Mandskab, at han vil opsoge Sigurd, om de kunde naae ham. Kongen halede strax fra Byen og seilede afsted øster over Fjorden. Da spurgte han, at Sigurd var faren øster til Viken i stor Skynning, og nu satte Kongen efter ham. Da der var kun kort mellem dem, spurgte Sigurd Kongens Færd, vendte derpaa ind om Lana-Sund og lagde op i Befja. Kort efter kom Kong Sverrer der og angreb dem strax. Sigurd og hans Mænd sloge strax Teltene ned og forsvarede sig en Stund ved Skud. De Fleste af dem vare gangne paa Land, førend Kongens Skibe rendte imod dem; men de fngte, saasnart Birkebenerne sprang paa Land. Sigurd løb over Broen, Birkebenerne bagefter, og ilede i opstillet Slagorden mod Broen. Sigurds Mænd vare for største Deel komne over, saa kun Nogle af dem faldt; thi Baglerne brøde Broen af, og sprang siden op i Landet. Birkebenerne toge da Skibene med Alt hvad paa dem var, nogle Skuder førte de med sig, men opbrændte nogle. Derpaa forsoiede Kongen sig igjen nordeste alt til Bergen, hvor han sad om Vinteren.

Capitel 142.

Om Birkebener-
ne og Baglerne.

Da Kongen om Høsten havde skilt sig fra sit Mandskab i Helgesund, fore de med Storskibene rakveis¹⁾ til Bergen, og derfra nord til Throndhjem. Eolf Haffason, Erik af Haa og Arne Skadared kom først paa 3 Skibe, og spurgte, at Baglerne vare i Byen, hvor de havde gjort mange Folk Skade. Birkebenerne kom til Holmen om Natten just i Lysningen. Erik roede med sine Folk op i Elven med 2 Skibe; men Eolf landede ved Sanden indenfor Borgen og stævne de ud fra Byen og ud til Broen. Baglerne mærkede Intet før Birkebenerne kom til Byen, og Eune gif. Da løb Nogle af Birkebenerne i Kirkerne, Nogle op til Broen; men traf overalt paa Mænd, som gave dem nok at bestille. Nogle løbe hid og did for at undflye, Mange bleve dræbte, Nogle finge Fred. Dette var 3 Dage før Anders-Messe. Derpaa lode Birkebenerne Skibene sætte paa Land ude paa Øren og havde Byen, saavelsom Syslerne i Herredet i sin Magt. Vinteren efter Juul dræbte Baglerne Jon Magre paa den Maade at de angrebe ham i hans eget Hjem, og det gif saaledes til: der kom en Mand ved Navn Solve til Døren, bankede paa den og bad Jon gange ud for at lukke den op. Jon kjendte hans Maal, stod op og gif til Døren. Da sagde Solve: „luk op Døren, jeg har en Tidende at fortælle Dig.“ — „Maatte den være god,“ siger Jon, slog Bommen fra og lukkede op. Solve stak strax Sværdet igjennem ham, saa Odden gif ud igjennem Ryggen. I det samme greb Jon ham om Halsen og

1) Den li'e Vei.

Cap. 141. Lanarund (Lanarsund), d. e. Fjorden eller det brede Sund imellem Lanarherred og Den Drust i Bahus-Lehn.

Befja, nu Båfver-Moen, som løber igjennem Staden Uddevalla, see 2 B. S. 185.

Cap. 142. Hå eller Hår, nu Haa Præstegaard i Sognet af samme Navn paa Fæderen.

trykkede ham under sig, vilde derpaa række Haanden op efter Sværdet, der hængte ved hans Seng; men Afmagten løb paa ham, og der faldt han. Dengang vare Baglerne saa mandstærke, at der over hele Viken og Oplandene vare store Flokke af deres Mandskab. Halvard af Saaftad havde da deres Konge-Emne under sin Beskyttelse. De vare i Oplandene, og fore nord over Fjeldet efter Julen. De fore ned om Opdals-Skov og Kennabu, hvor de dræbte Ivar Fogeb, og Thorleif Styrje. Siden droge de til Orkadal, dræbte Einar Skibbenbein og Skegge paa Egge inde i Skaun, hvorpaa de forsøiede sig til Byen. Gunnar Galin og Eindrid Rakke vare undkomne og bare denne Tidende til Byen (Nidaros). Gunnar foer ud paa Øren og stak Jld paa Langflibene, da han hellerere vilde opbrænde dem, end at Baglerne skulde nyde godt af dem. Jlden tog seent fat, og uden han vidste Noget deraf kom Baglerne over ham og dræbte ham og hans Fælle. Dette skede 2 Dage før Brettive-Messe. Derpaa indtog Baglerne Byen; men mange Birkebenerne, som havde spurgt Baglernes Færd, vare undrømte. Der blev ingen Modstand gjort i Byen, og de gave Mange Liv og Frib, som bade derom og kom i deres Vold. Der sadde de om Vinteren, og siden udbøde de Leding over hele Throndhjem, stødte Skibene paa Band, og rustede sig som bedst til Vaaren. Birkebenerne laae ude paa Marker og i Skove, ofte under Stet Ly, som let kan tænkes; stedsø ventede de paa, at Sverrer skulde komme og frelse sine Mænd fra denne store Elende. Da blev Inge givet Kongenavn og Baard hedte den Mand, som det gjorde. Baglerne krævede nu baade Leding og Mandskab, satte Sysselmænd i Herrederne og bemandede Skibene med deres Folk. Denne Hær var baade stor og vel udrustet, og da det leed ud paa Vaaren, lagde de ind i Fjorden til Rødebjerg. Det var Ugen før Halvardsmessen, at Stridsmødet med Sverrer fandt Sted.

Kong Sverrer udrustede Skuder og lette Skibe fra Bergen, og foer afsted i al Eghyding, i den Agt at komme uforvarende over Baglerne, som jævnlig for var Stet. Færd den gik greit for ham, og da han kom ind om Agdanæs, traf han et Bagler-Skib i en Havn, som heder Sølve. Birkebenerne roede mod dem, dræbte en stor Deel af Skibsmandskabet; men en Deel kom paa Land og undløb. Da de seilede ind om Hornbore, mødte de et andet Baglerskib. Baglerne dreiede af mod Landet og sprang paa Land; men Nogle bleve dræbte. Derpaa roede Birkebenerne over Fjorden til Reine, hvor der var et tyvesædigt Baglerskib. De allerfleste af Folkene dræbte Birkebenerne der; men Nogle sprang paa Land. Birkebenerne toge alt Godset, og Nogle vilde have Skibet med sig; men Kongen troede, at det ikke i Koningen kunde samfærdes med deres Skuder; thi lode de Skibet blive tilbage, hvilket de dog siden angrede. Da Baglerne saae Birkebenerne komme roendes, kastede de Teltene ned, lagde Skibene sammen og bandt dem fast til hverandre. De havde 7 Skibe, som alle vare sælt store, og lagde sig ved et Sted, som heder Thorsberg. Der blæste en let Nordostvind ud efter Fjorden, og Baglernes Skibe løb for Vinden med seillose Master. Da nu Kong Sverrer saae hvor Baglerne vare, lod han blæse i Krigsluren, sætte op sit Mærke og befalede Angreb. Derpaa roede Birkebenerne frem, og de skjøde en Stund paa hverandre. Birkebenerne

Capitel 145.
Kong Sverrers
Slag med Bag-
lerne.

Eggja i Skaun, nu Egge, en stor Gaard i Sydvest for Alstahaugs Hovedkirke i Skogn i Stør- og Vardalens Fogderi.

Raudabjorg, nu Roberg i Stadsbygden, see foran S. 11.

Cap. 143. Solvi, nu Selven indenfor Agdanæs, see 1 B. S. 80.

Hornbore, nu Hørborg, paa Nordsiden af Herbor-Elven, ved en Bugt strax indenfor Brettingsnæs, den nordligste Gaard i Ritsens Amsersogn til Stadsbygdens Prgd.

Rein eller Reinir, Reins Krosters-Gaard, see 2 B. S. 80; hvorefter den strax nordensfor værende Vik faldtes Reinsvik.

Thorsbjerg i Stadsbygden, see 1 B. S. 80.

roede omkring Baglerne paa den Side, hvorfra Binden kom; thi de kunde være, hvor de vilde, fjærn eller nær. Birkebenerne syntes, at der var stor Mon paa Skibsbordene, og saa var det; thi Birkebenernes Stavne naaede ikke høiere end til Baglernes Stridsfjærne. Dette Skud-Anfald var baade haardt og langt; men Birkebenerne lagde sig ei saa nær, at Baglerne kunde naae deres Skibe med Stavnjaaerne. Paa begge Sider faldt mange Folk og Mange bleve saarede. Da Kongen nu saa, at de ingen Vel kom paa den Maade, befalede han dem at lægge fra. De gjorde saa, og lagde Skuderne sammen udenfor Skudvidde. Da sagde Kongen: „ikke ere Birkebenerne hvad de før vare; thi hine Birkebenere grebe ikke fordom an, som I Birkebenere nu med de lange Kjortler. De havde stuttere og snævrere Kjortler; men bedre Mod i Hjertet. End hjælper det ikke her at ligge; lader os roe ind til Byen, eller i andet Fald værer raske Gutter, og lægger saa tæt til, at I kunne vide, hvis Sværde bide bedst.“ Ferend Kongen havde endt sin Tale, frege Birkebenerne i høien Skj og eggede hverandre. Saa fast roede de til i Førstningen, at deres Skuder stødte mod Baglernes Skibe. Saa hart og hestigt Angreb gjorde de baade med Spydstik og Sværdehug, at Baglerne maatte dække sig med deres Skjolde og rykke tilbage, saa at Sölmund Snystrung og hans Mænd, 5 tilsammen, kom op paa Gudbrand Unges Skib. Da raabte Gudbrand til sine Mænd, at de skulde jage dem ned igjen, og nu gjorde Baglerne et saa haardt Angreb, at Birkebenerne bleve drevne ned igjen, og Nogle faldt. Derpaa gjorde Baglerne et haardt Angreb baade med Stene og Vaaben. Nu nøde Baglerne godt af deres høiere Skibsfrog; thi de kastede saa store Stene ned paa Birkebenernes Skuder, at de ei kunde klare sig, ja Mandskabet vanskeligen stande under Skuddene, saa mange Birkebenere faldt. Baglerne kastede Enterdræggene paa Birkebenernes Skibe og holdt dem fast; men Birkebenerne fandt alle paa eet Raad, uden at behøve hverandres Opmuntring; de stødte til Storflibene med svære Vaadshager, og løsne sig fra dem, saa godt de kunde. De som vare paa Kongeskibet fik Enterdræggene løse, og ligesaa Nikolaus af Vestnæs. Der faldt Sölmund Snystrung med hans hele Skare, som paa Skibet var. Der blev og en anden af Birkebenernes Skuder ryddiggjorte; men de fik dem begge igjen. Nikolaus af Vestnæs blev saaret, da et Skud var gaaet foran igjennem hans Staalhue; dog at see til var Saaret kun lidet. Da sagde Kong Sverrer: „vi ere nu ikke i Stand til at flaaes med dem dennesinde; thi skulde vi lade dem være i Rolighed og roe ind til Byen;“ og nu lagde Birkebenerne fra.

Capitel 144.
End videre om
Birkebenere og
Baglere.

Der var en Mand, som hedte Ögmund, med Tilnavn Vaga-drumb, som havde været Baglernes Syssemand. Han havde sin Vel fra Oplandene, og havde Sysse i Orkdal; men nu styrede han det Skib, som Ejolf havde ført did Høsten tilforn. Han havde lagt til under Bjerget ude ved Ingardal, ved et Sted som heder Ravnaas. Derfra saa han, hvorlunde Birkebenerne og Baglerne sloges ude paa Fjorden. Der opkom Trætte blandt hans Mandskab, i det Nogle vilde hjælpe sine Mænd, Andre derimod vilde heller op paa Land, saa dette Skib den Gang ikke kom Baglerne til nogen Nytte. Kong Sverrer styrede ind ad Fjorden, hvori han mødte et af Baglernes Skibe indenfor Thinar-Ösen, mel-

Cap. 144. Ögmund Vaga-drumb var uden Tvivl fra Vaage (Våga) i Gudbranddalen og formodentlig en Frænde af Jon Vaga-drumb, cfr. S. 50.

Ingardalr, nu Indal, paa den søndre Side af Throndhjems-Fjorden i Stadsbygdens Sogn og Præstegjæld.

Thinarós, d. e. Udløbet af Piná, som falder i Fjorden i Nærheden af Stadsbygdens Kirke. Noget østenfor ligger Gaarden Praungi (eller Prongir), nu Thronger eller Thrange.

Fladka-fjördr, nu Flak-Fjorden, see foran S. 22.

Klepstadir, nu Klefstad i Sydvest for Gaarden Flak paa Bynæsset.

lem den og Trangen, og jøge dem som derpaa vare op paa Land. Derpaa stævne han over Gladka-Fjord og forfulgte 2 Skibe oppe ved Klepstad. Siden seilede han ind til Byen og blev der. Baglerne ilede efter, og gjorde sig den Tanke, at de med Lethed kunde fange Kong Sverrer i Byen, eftersom han havde kun saa Folk; thi mange gode Heste af hans Mandskab vare faldne Dagen før udenfor Thorsberg, og Mange vare saa haardt saarede, saa de ei vare vaabendgtige, om det skulde gjælde. Baglerne havde ingen Driftighed til at lægge til ved Dren, da de kom ind til Byen, og meente, at om de steg i Land med det Mandskab, som de havde saaet i Throndhjem, vilde dette ikke worde dem tro, men at Enhver, saasnart han havde sat Foden paa Land, vilde stævne enten til Kong Sverrer eller til sit Hjem; derfor blev der intet Angreb af, og Baglerne lagde sig under Holmen. Kong Sverrer var ude paa Dren, færdig til Modstand, om de søgte did. Da fattede Baglerne den Beslutning, som forekom dem rimeligst, at fare før til Bergen og lægge hele Landet under sig, uden at ændse, hvorhen Sverrer foer med sine Skuder, menende, at han ei kunde være dem farlig, hvorsomhelst de mødtes, naar Slaget skulde staae paa Skibe. Nikolaus af Vestnæs lod ikke sit Saar pleie og ændsede det saa lidet, at han gif i Bad dermed. Da slog der sig Værk til, og han laa kun en kort Stund til Sengs før han opgav sin Aand. Hans Død var et stort Tab. Siden fore Baglerne sørefter med deres Hær langs Landet og holdt vel sammen; thi de vare stedse bange for Kong Sverrer, om de skiltes ad, og det mere for hans snilde Raad end for hans Skibes Mængde, ventende af ham at vederfares noget Ondt. Baglerne lagde ind i en Havn, som hedder Anger nordenfor Stادت. Kong Sverrer forlod Kjøbstaden og seilede sørud efter dem. En Dag roede han ud fra Hæverne og stævne sørefter forbi Stادت. Det saae Baglerne, sloge Teltene ned, og lode som de vilde roe foran ham; men Kong Sverrer ændsede dem ikke, og foer sin Wei. Noget senere kom Baglerne.

Sigurd Jarlson var seilet østenfra Viken og spurgte, at Kong Sverrer var dragen nord fra Bergen. Sigurd foer til Bergen, hvor han uden Modstand tog Kong Sverrers Skibe, og opbrændte deriblandt et, ved Navn Sygnebranden, tilligemed flere som han kom over. I Byen toge de nogle af Krigsfolkets Huse, og førte dem op til Borgen, gjorde siden et stort Baal, paa den Side af Borgen, hvor Vinden kom fra, og hvor de troede, at det rimeligst kunde volde Borgmændene meest Skade. Da Borgmændene see dette Paafund meldte de det for Dronning Margrete, som just var der i Borgen, og havde Aura-Paal hos sig som Raadgiver. Dette indjog hende saavelsom mange andre Koner Skæk, og Birkebenerne, som i Borgen vare, syntes det var Fornødent at anvende Varsomhed. Aura-Paal fandt paa det Raad, at de toge en Tønde, hvori de bare Spaaner, Næver og Tjære. Derpaa stak de Ild i Tønden og slyngede den ned i Baalet lige for Baglerne, førend de endnu havde saaet Alt sammenbaaret. Deraf blev saa stor en Lue, at de fik den ikke slukket, førend de havde brudt alt det sender, som de havde sammenbaaret, hvilket blev dem til en uheldig Forsinkelse. Da de nu anden Gang beredte sig til at bære sammen, bad Dronningen dem for Guds Skyld at give Borgen op, saa Folk kunde gange ud, heller end at Skade-ild skulde spille over dem, i det hun paastod, at det var værre om de skulde sætte til baade Folk og Gods. Da gav Paal det Raad, at alle Koner skulde gange ud i et Huus, som var over Borgporten, og før havde været et Fængsel, sigende, at det kun skulde vare

Capitel 135.
Sigurd Jarlson
og Borgmændene
i Bergen.

Ångr, en Havn nordenfor Stادت, see foran S. 83.

Herøjar, Hæverne paa Sendmer, see 1 B. S. 140.

Cap. 145. Aurar-Paal benævnes ventelig efter Aurar, nu Aure, en særdeles betydelig Gaard, paa hvis Grund Selslevs Kirke staaer i Driftungs Præstegjæld paa Sendmer.

en kort Stund inden det skulde staae dem frit for at gange ud af Borgen. Konerne ginge nu dib, og vare glade i Haabet derom. Da de nu kom i dette Huus, lod han Døren smelde i og satte derpaa en Bom for. Der skortede dem ikke paa hvad der behøvedes til Underholdning. Asgaut hedte en Mand, som var Skatmester; han fik en tom Smørtine, og skar Huller deri overalt, hvori han bar Næver, Stry og Svovel; stak Ild derpaa, og fastede ned paa Baalet, der var gjort saaledes, at det var huult inden i. Da der kom Ild heri, slog det op i saa stor Lue, at Baglerne ei finge den slukket, og hele Baalet brændte op til kolde Kul. Derefter fore de ned i Byen; men Paal gif til Dronningen og spurgte hende, hvad hun vilde give ham, om han fandt paa det Raad at faae Baglerne bort. Hun tilstod, at hun gjerne derfor gav mange Penge og bad ham gjøre det, om det var ham nogenlunde muligt. Nu bad Paal om hendes Indsegl, og det gav hun ham. Siden gjorde han et Brev, og satte derfor Dronningens Segl. Brevet var skrevet til Ante Præst og Jordan Skindpeite og lod saalunde: „det vente vi, at I monne agte det Mæst, som er Kongen til Hjælp, endstjøndt Eders Bønnskab nu helder til Baglerne. End have vi nu dog meget at sige Eder i Hemmelighed, og deriblandt ogsaa den store Tidende, som Kongen haver os sendt: at han haver fundet sine Uvenner nord i Throndhjem, som var desbedre, da det er gaaet som før, at Kongen haver vundet Seier; dog haver han mistet gode Helte, nemlig Nikolaus af Vestnæs, Selmund Systrung med mange flere. Nu beder Kongen af Eders Trostkab, at I vilde forsinke Baglernes Færd her fra Byen, eftersom han selv monne komme i Morgen, tidlig eller sildig.“ Der var en visverf Gut i Borgen, som var Baglerne bekjendt. Ham sendte Paal afsted for at overgive Brevet i Præstens Hænder. Han blev fulgt ud af Borgen, og de skiltes ved ham under en Steen. Dette saae Baglerne, som vare paa Vagt, og da de ansaae det for rimeligst, at det var en af Borgmændene, som vilde løbe bort, ilede de til Stenen, fandt Gutten der hvor han laa og toge ham tilfange; men da de kjendte ham, skænkede de ham Livet. De spurgte hvor han agtede sig hen? Han svarer: „jeg farer med et Brev til Ante Præst og Jordan; men veed ikke hvad det indeholder. Baglerne toge Brevet og overgave det til Sigurd Jarlsson, som, da han saa hvad der stod i, ventede brat Ufred. Morgenen efter i Lysingen lod han blæse Mandskabet sammen til at lette; men toge store Penge af Præsten Ante og Jordan, der syntes at have været utro. Derefter fore Baglerne bort og sørefter. Da Paal meldte Dronningen, at Baglerne roede ud af Baagen, gif hun ud paa Borgen for at see efter dem, og takkede Paal særdeles for denne List.

Capitel 146.
Om K. Sverrer
og Baglerne.

Da Kong Sverrer kom til Byen tidlig om Morgenen, gif han strax op til Borgen, og opsogte Sigurd Borgarklet og Aura-Paal, som raadede over den. Han fortalte dem sin Færd og tillige, at han denefinde vilde opholde sig kort Stund der. Han sagde til Sigurd: „Du skal kræve Mandskab af Bymændene og tage op til Borgen hvad Du kan faae; thi det kan være, at vi behøve Folk hernæst naar vi komme til Byen.“ Samme Dag foer Kong Sverrer ud af Byen, og styrede sørefter til Siggjar-Baag. Den samme Dag kom Halvard med Sine, og med ham Baglernes Hær og Storflibe, til Byen; men vendte strax igjen for at opsoge Kong Sverrer. Han saae Seilene, men befalede sine Mænd at lægge Skibene af Sigte, „og lad dem da seile os forbi sørefter.“ Og saa var det: Baglerne seilede dem forbi sørefter uden at faae Die paa, hvor Birkebenerne laae. Men aldrig saasnart havde de omfaret dem, førend Kongen lod sine Skibe i største Hast vende om igjen

Cap. 146. Siggjarvågr, der har Navn efter det i Nærheden liggende isolerede Fjeld Siggen, og er en Bugt ved Gaarden Siggevaag paa Østfiden af Bommel-Øen i Møster Sogn og Jinaas Præstegjæld i Søndhordland.

nordesten til Bergen. Kongen ilede op til Borgen, hvor han fandt sit Mandskab, og spurgte hvor mandstærkt Sigurd var bleven. Han sagde, at Bønderne ikke ændse hans Ord, og vilde ikke gøre Kongen tilføie. Derpaa blev et Thing sammenkaldt i Byen, hvorpaa Kong Sverrer i megen Brede holdt følgende Tale: „I Bergens Mænd vise mig nu som før megen Uvenskab, og herfra har al Ufred mod mig sin Oprindelse. Saa haver det jævnlig været siden jeg tog ved Riget, at I have været i fuldkommen Fiendskab imod os. Det var Noget at undskyldes, at I gjorde saa, medens Magnus Konge eller Erling Jarl levede; men nu er det intet andet end Fiendskab alene, at I styrke Hærmænd og Vikinger mod Eders rette Konge og ødelægge hans Rige; men det er rimeligst, det gaaer Eder nu som før, at Eders Lod monne worde desværre jo større Skam og Skjændsel I ville gjøre os. Men dette skulde I vide, At I skulde lade Guds og Lemmers, ja rimeligviis Livet vil følge med, hvis I ikke søie mig i Alt, hvad jeg forlanger.“ Da svarer Byens Formand Finn paa Kongens Tale og sagde ham imod, og Indholden af Talen gik ud paa det samme som før, nemlig at unddrage sig fra at søie hans Forlangende. Til Slutning samtykkede de dog Kongens Forlangende og gave ham 100 Mand, som bestode af Bønder og Kjøbmænd. Kong Sverrer halede ud af Byen med 30 Skuder, og da han kom før til Salbirne og laa der, seilede Baglerne søndenfra for at opsøge Birkebenerne. Da roede Kongen imod dem, uden at de tænkte derpaa, og lagde sig for Vinden imod dem, saa at han kunde være baade fjern og nær som han selv vilde. Slaget blev holdt baade med Skud og Steenkast, men Kongen havde nu som før at stride med langt mere høibordede Skibe. Dog lagde Birkebenerne sig med djærvt Mod under Baglernes Baaben, og da disse havde kastet Enterdræggen i nogle af Kongens Skibe, bleve de stødt fra. Da nu Birkebenerne saae, at for dem ingen Seier var at faae, halede de bort med deres Skibe, og vende om til Bergen, hvor de kom i Solreisningen, satte deres Skibe op under Borgen mod den nordre Side, og bleve i Byen. Da Baglerne samme Dag kom til Byen ved Middagstid, søgte de strax at gjøre Landgang; men Birkebenerne hindrede dem deri, saa det lykkedes dem ikke. Kongen lagde sit Mandskab trindt omkring Borgen i Telte. Baglerne laae i nogle Dage udenfor Byen ved Nordnæs, fore derpaa bort og ind i Sogn. Birkebenerne vare imidlertid i Byen, og drog Levnetsmidler til sig. Baglerne vare borte i 7 Dage. De toge Kong Sverrers Syselmænd Jon Trin til Fange; men skjænkede ham Livet, og han gik i deres Tjeneste, og der var flere Birkebenere som gik over til Baglerne. Baglerne fore tilbage til Bergen, hvor de lagde sig paa Sørsiden af Nordnæs udenfor Munkelofsteret. Der ginge de paa Land uden mindste Frygt for Birkebenerne, hvis Skjæbne de syntes at have i deres Hænder. De ginge paa Land, drillede dem, og de stjode paa hverandre, hvor de kunde komme til. Birkebenerne vare jævnlig i Byen, hvor de havde mange Vren-der. Nogle havde der deres Koner, Nogle søgte efter Drikkevarer, og jævnlig stjode Birkebenerne fra Huusvæggene paa Baglerne, saa disse torde ei være i Byen for Birkebenernes Angreb. Ofte ginge Baglerne ned paa Jonsvoldene, stillede deres Mandskab i Fylking, viste Birkebenerne deres Hær, raabte paa dem og ophidsede deres Sind; men naar de opløste deres Fylking, ginge Mange i Leeg og morede sig, hvorved de viste, at de ikke ændse Birkebenerne det mindste. Da havde Baglerne en overmaade stor Hær og vakfært Mandskab, vel udrustet baade med Baaben og Klæder.

Salbirni, nu Salb-Den, der deels hører til Sunds, deels til Stordeens Præstegjæld i Søndherdland. Efter Den Salbirni havde den søndenfor fra Havet indgaaende Fjord Navn af Salbjarnarsund, nu Salbø-Fjord.

Om Munkelof-Kloster paa Nordnæs i Bergen, samt Jonsvolden, see 2 B. S. 85. 142.

Capitel 147.
Kong Sverrers
Tale til Birke-
benene.

Kong Sverrer holdt Huusthing paa Bakken ovenfor Nikolaus-Kirken, da Baglerne vare i Leeg paa Jonsvolden. Der tog Kongen saalunde Ordet: „den Dei peger det altid hen med os Birkebenere, at der vil være nogen Skræk for os, og der er ikke lang Stund derimellem. Nu vente vi end som før af Eder god og tapper Hjælp, ligesom jeg tænker, at der findes saa Exempler paa, at Mænd bedre have fulgt deres Konge, og deri sætte I Birkebenere Eders største Tilfredshed, at I overgaae andre Mænd i Mod og Rædshed. Baglerne tykkes nu at have vor Skjæbne ganske i deres Hænder; men jeg ventet, at det vil give sig anderledes, og jeg troer, at vi om en kort Stund ville have dem ligesaa meget i vor Vold. Nu agter jeg ikke længere at taale deres Spot og Had, om I ville som jeg; thi lader os samtligen med hverandre betænke, hvad raadeligst kunde være. Leilighed til at slaaes med Baglerne tilbyder sig af sig selv; nu sig hver Mand sin Villie!“ Men da Alle taug, sagde Kongen: „ikke gjøre I nu Ret, at I tie; thi den Tjeneste skylder I Eders Konge, at svare paa hans Tale, og Enhver at sige ham sin Mening.“ Da svarede de ham og bade ham raade derfor. Han svarer: „dette er vel talt, som jeg havde ventet,“ og end videre sagde han: „det Valg have vi, at sætte os fast i Borgen, og der have vi et uryggeligt Værn, saa længe vi have Kost nok; men naar den tryter, vil det være ondt at faae nogen igjen. Det andet Vilkaar er, at flutte os op paa Gjældet; da monne Baglerne forfølge os og frahænde os hvad de synes om, og aldrig stod et berømmeligt Navn af de Mænd, som paa Flugten falde. End er det Vilkaar tilbage, som Birkebenene før pleiede at vælge: at styrte ind paa dem og lade Od og Eg stifte mellem os, og ei vil vor Lod worde fortvivlet, naar vi Alle stande lige høit.“ De svare Alle som Een, at de heller vilde slaaes end flye. Da sagde Kongen: „Baglerne monne nu see vort Stærkemøde; men vide ei vor Beslutning. Nu skulle vi først gange ud til Borgen; men siden gaae ned til Byen 2 og 2, eller stundom 4 eller 5, og Alle mødes inde ved Olafs-Kirken.“ De gjorde saa, og Baglerne mærkede ikke Noget til dette Anslag; thi Birkebenene fore jævnlig den. Da Mandstabet nu var samlet ved Olafs-Kirken, lod Kongen opsætte sit Mærke og sagde: „ikke monne vi fylke, lad os rende mod dem som haardest, og Ingen have nu Noget foran sig; Enhver gjøre sit bedste, og en kort Stund behøves kun inden det prøves nu som før, at Baglerne skyde Skræk i Bringen, saasnart de see Mandfald; thi de ere størst i deres Ord, som Ræven i sin Hale. Lader os gjøre det haardeste Angreb; thi ilde taale de Hug, som ere løbne fra Kjærmellfs-Aften der hjemme, og aldrig have seet, hvorlunde Birkebenene ere vante til at haandtere med Baaben, naar de slaaes. — Løber nu frem, vakke Gutter, og Gud beskytte os!“

Capitel 148.
Slag mellem
Birkebenene og
Baglerne.

Efter dette løb Birkebenene ud paa Volden, og Skræk foer i Ledingsmændenes Skjæg, da de hørte Birkebenernes Luurgang, saae Banneret kneise, og Hæren fare i en flyvende Fart mod sig med Skrig og Ophidsen. Spydene fløi strax, da de kom saa nær, at de kunde naae dem. De saae ogsaa Sværdene blinke i Luften og svinges over dem til stor Livsfare. Baglerne trængte sig sammen og fylkedes i en Fart. Under Banneret var Sigurd Jarlsfon; men det blev saa som Kongen gjættede, at de Bagler, som fremmest stode, flygtede, saavel som de der saae til. Der faldt mange Mænd i det de samlede. Da nu Baglerne trak sig tilbage, forfulgte Birkebenene dem fuldvel, hug stedse snare Hug, og ginge dem saa nær, at de Alle fore ud over Volden, og derpaa ud over Jons Kirkegaard. Da de kom ud paa Volden, vendte Baglerne sig anden Gang en Stund; men da Birke-

Cap. 148. Jónskyrkja, St. Jóhannes's eller S. Þand's Kirke og Kloster paa Stranden, see Bergen 2 B. S. 85.

benerne spjænge deres Sværd, vege Baglerne undas, og denne Modstand blev dem ikke til mindre Mandskab end den forrige. Saaledes jog de dem ud til Skibene og sælbede en stor Mængde. Nogle af Baglerne løbe luft i Vandet; men de fleste naaede de Skibe, som vare nærmest Landet. Narfe, en Søn af Halvard fra Saaftad styrede et stort Skib, og paa dette Skib løb saa stor en Mangfoldighed af Folk, saa Skibet tog Grunden og satte fast. Siden kom Birkebenerne did; Nogle holdt fast paa Skibet, Nogle angrebe dem som vare ombord, og mangt et Sværdhug verledes unyttigen; dog ryddedes Skibet tilsidst. Der faldt Narfe og mange Mand med ham; men Nogle sprang lige til Havs. Kong Sverrer reed ved Hærens Side, da de Flygtende forfulgtes, og hans Spyd var blodigt heelt op paa Skafet, saa at Blodet randt ham ned over Hænderne. Da han nu foer Jonskirken forbi, vendte en Bagling, som havde to Spyd, sig imod ham, og skjød begge paa een Gang mod Kongen. Kongen lod Skjoldet sige ned for Hesten saa langt han kunde, og det ene Spyd ramte Skjoldet, det andet fløi under Hestens Bug; men da Bagleren saa at Spydsuddet ikke ramte Kongen, kastede han Sværdet efter det Spyd, som fløi under Hestens Bug, bukkede sig ned og fik Spydet taget op af Volden; men Kongen stak ham i Axelen med sit Haandspyd. Han kastede Spydet af sig, som skar sig ud der, hvor det var gaaet ind. Nu red Kongen saa haardt imod ham, at han faldt ned, hvorpaa Kongen standsede sin Hest og agtede at træde ham under Fødder; men han slog Spydskaftet op der han laa, saa det naaede Kongen; men Hesten blev sty og foer afsted. Manden sprang op og stævneede mod Kirkegaarden, Kongen ilede efter ham til Hest og stak ham med sit Spyd; strax faldt denne Mand død ned til Jorden. Derpaa søgte Birkebenerne tilbage til Byen og fore op til Borgen, og fra den Tid af vare Baglerne senere til at lege, og vare kun en kort Stund paa Landet. Nikolaus Bisp og hans Mandskab lagde ud ved Tøluholmen, som de lode rydde. Derefter satte han Landstelte der, og lod synge Messe, sigende at der skulde reises en stor Hovedstad og Steenkirke. Noget Mandskab laa ved Nordnæs, noget mere søndenfor. Birkebenerne vare nu ofte i Byen og fore op paa Landet for at faa sig Kost, hvor de vilde, uden Frygt for Baglerne; men Sønholderne og Hardangerne syntes, at Birkebenerne ei dem til Vaade sopebe reent paa deres Lunpladse, naar de kom for at kjøbe Mad, og desuden havde Bønderne forud sendt Baglerne Mandskab og Ledingskat fra Herrederne. Nu sendte de derfor Baglerne Bud, at de skulde være et Værn for dem og deres Dvæg. Men Baglerne bøde dem drive Bustapen¹⁾ ned til sig, lovende da at beskytte den, hvorpaa Bønderne dreve en Mængde Nød did, og havde dem i Laxevaag. En Nat stævneede Kong Sverrer sit Mandskab til sig, gik ud af Borgen ovenom Fjældet, gjorde derpaa en Krog ind til Alrekstad og ud igjen tilbage langs Alrekstad-Vaag til Laxe-Vaag, hvor Baglerhæren laa og havde sat Vagt ud for sig. Kong Sverrer, som havde faaet Nys om, hvor deres Vagt var, sendte 6 Mand forud med Befaling, at skynde sig som bedst og prøve, om de kunde faae fat paa Vagten. De kom til en Vagt, som bestod af 2 Mand, den Ene sov, den Anden vaagne. Denne gav sig, i det han gjennemboredes med et Spyd; men hiin Sovende vaagne

1) Dvæget.

Tøluhólmr, nu Christiansholm, en liden Ø ved Forstaden Sandviken, paa hvilken Kong Christian IV. lod anlegge en Skanse. Den maa ei forveksles med det hyppig forekommende Hólmr (Hólmin), som nu kaldes Communen (den nordvestlige Deel af Staden), ventelig af den Grund, at Cannikernes Communshuus forud stod her.

Laxavågr, nu Laxevaag, en Fjerdingvei i Sydvest for Bergen, noget østenfor Gravdal.

Alrekstada-vågr, nu Store Lungegaards-Vandet, see 1. B. S. 81.

111. Bindes 1ste Hefte.

først i sin Død. Baglerne hørte Mandens ynfelige Skrig og spurgte hvad der skædede Bagten, da han laa saaa høit; men Hine, som havde dræbt ham, svarede, at det var deres Leeg; „vi ere lystige og more os.“ Derpaa fore Speiderne tilbage og melde Kongen, at Bagten var dræbt, og Kongen sagde det var et godt Stykke Arbeide. Derpaa foer han med Hæren imod dem, og det saa tykt, at de ikke vaagne, før de traf Skibene paa Land under dem, og dræbte der Mange af Baglernes Folk. Da de Baglere, som laa længere borte, hørte denne Larm og Vaabenbrag, anede de, at der monne være Ufred paa Færde, og roede alle did, hvor Skriget og Vaabenbraget hørtes, og ei slog Ufreden dem Feil. De sprang paa Land i den Agt at gjøre Angreb; men Birkebenerne forekom dem og løb imod dem i et saaa haardt Angreb, at Baglerne fandt det raadeligst at undflye tilbage til Skibene, dog bleve Mange liggende paa Pladsen, før de skiftes ad, og Mange sprang lige til Hav. Efter dette løsnede Baglerne Landtrougene og lagde alle deres Skibe udenfor Skudmaal. Birkebenerne dreve Bustapen ind til Alrekstad, og da Baglerne undersøgte deres Skade, fandt de, at de havde mistet meget Folk, hvilket dem tyktes var stor Skam, som de eggede hverandre til siden at hevne. De vidste, at Kongen kun havde en haandfuld Folk ved Siden af deres Hær; thi toge Baglerne paa at roe, stævne ind i Fjorden, og op i Alrekstad Baag, hvor de lagde til i Bunden af Baagen, sprang paa Land og stillede deres Mandskab i Fylking. Da var det bleven lys Dag, og det bar saaa vel til, at Birkebenerne ikke havde omsæret dem. Da Kong Sverrer saae Baglernes Hær, mærkede han nok, at de ikke havde tabt Lyften til at angribe ham, og talede saalunde til Mandskabet: „Nu venter jeg et Stridsmøde mellem os og Baglerne, lader os gange op paa Brinken, og derfra gjøre det haardeste Anfald, da tænker jeg, at de monne vige for os.“ Birkebenerne gjorde som de pleiede, rendte bjærvælsigen til og løb saaa haardt mod Baglerne, at Mange af dem, som forrest vare, faldt. En Mand ved Navn Eindrid Ljore, som var Thrønder af Uet og overmaade raast og bjærv, bar Baglernes Hovedbanner, og dette førte han saaa vel frem, saaa at han stødte lige paa Kong Sverrers Mærkes-Mand Bergsvend Lange. De kom hinanden saaa nær, at de skiftede Hug, og tilsidst blev Bergsvend saaret; men Eindrid faldt, og da faldt ogsaa Baglernes Mærke. Da Baglerne saae dette, flygtede de; og Birkebenerne forfulgte dem heelt til Skibene. Mange af Baglerne faldt i begge disse Anfald, dog Flest af Ledingsmændene. Derpaa foer Kong Sverrer med Bustapen til sin Borg og takkede Gud for Seieren. Nu var der bleven sørget vel for Madbøden, saaa det ikke stortede paa Kost, hvilken de saaa mandeligen havde forskaffet sig.

Capitel 149.
Om Birkebenernes
Lid.

Baglerne fjernede sig nu noget fra Borgen og Byen og syntes ei at Sagen laa saaa løs, som de før tænkte. Ofte stode de da, at, naar Baglerne gik paa Land, 50 til 60 sammen, for at more sig, og de saae 10 eller 15 Birkebener og Kongen selv i Flokken, flygtede de til deres Skibe. Stundom stode de og, at Birkebenerne kom usforvarende over dem, og da finge Baglerne hæslige Prygl og fore i et Rap tilbage til sine Skibe uden nogen som helst Hæder eller Gavn. Natten før St. Hans Dag foer Kong Sverrer med 100 Mand ned i Byen. De toge i Kirkerne Korfaaber, som de iførte sig, ginge 5 eller

Ljoxa (Ljåxa). Forudsat at hermed have Hensyn til noget Sted, maatte det vel søges i det egentlige Thrøndelagen, da Eindrid siges at være „thrøndsk“ af Slægt; men her findes nu ingen Gaard af dette eller lignende Navn; derimod har en, ved Mundingen af Stordalen imod Sydøst gaaende Dal Navn af Lerdalen (i Nsl. Bolts Jordb. Lexodals, efter hvilken et Skibrede havde Navn), men hvis oprindelige Navn rimeligviis har været Ljoxadalr, efter Elven Lera (Ljoxa). Det nuværende Leren, ford. Ljoxna, i de Gamles Nordmøre, nu i Fosens Fjogderi (see Haf. Haf. S. Cap. 202), kan neppe menes.

6 eller Færre sammen og forføiede sig Alle over til Munkeløstet. Derpaa fore de hen til en Lade, hvor de stulte sig; thi Kongen ventede, at Nikolaus Bisfop og Andre af Baglernes Høvdinger vilde søge Messe om Dagen. Nogle Mænd, som vare sendte ud for at speide, toge Munkelapper paa og holdt sig ude ved Kirkegaarden, to og to sammen, for at see om Baglerne stege i Land; men Baglerne vare paa Skibene, uden nogle Gutter, som fore til Lands paa Vaade, og gik paa Land for at hente Brændevod. Birkebenerne toge hver, som kom paa Land, bræbte Nogle, og lemlæstede Andre, saa at de intet Nys kunde bære til Skibene. Derpaa gik en Præst i Land; Birkebenerne grebe ham og spurgte, om Bisfoppen kom i Land til Messen? Præsten svarede at Bisfoppen agtede sig i Land, naar han var færdig. En kort Stund efter gik en velklædt Mand paa Land, som foer dem tæt forbi, og da han saa dem, syntes det ham underligt, at disse Munke havde lave Sko og røde Hoser, gik derfor tværs af Veien et Stykke fra dem. Munkene spurgte hvor snart Bisfoppen monne komme til Messen. Baglingen svarede: „han ganger, naar han er færdig; men hvi have Munke lave Sko og røde Hoser?“ De svarede: „Brugen er nu forskjellig.“ De løb mod ham, toge fat paa ham og flættede den gode Kjortel af ham, som han havde paa; og vilde ikke fordærve den med Blod; men da Kjøleærmerne fruppedes frem over Hænderne, blev han løs, stød i største Fart Fodderne under sig, sprang til Skibene som han var rasende og gal, og bringer Bisfoppen ved sin Fortælling fra hans Messe-Besøg. Manden havde det til Jærtegn for at han ikke løi, at han havde et Pilestøb i Laaret, hvilket han sagde snarere var en Sending af Birkebenerne end fra Munkene. Bisfoppen, Hreidar og mange andre Stormænd vare da færdige til at gaae paa Land, og Nogle vare allerede komne i Vaadene, sørend de finge Nys herom. Kong Sverrer vendte om til Borgen, saasnart han fandt Baglerne havde saaet dette Nys, og fra den Tid af vare Baglerne mere vaer om sig. Der vare mange Angreb, Forsøg og Landstigninger, som nok kunde være værd at fortælle; men de saae ikke alle Rum i en Bog. Ethvert Parti tog Folk fra det andet, og bræbte hvad de kunde overkomme. Mangfoldige Birkebener fra Herrederne løbe over til Baglerne, Nogle godvilligen, Nogle bleve tagne med Magt. Denne Sommer kaldte de Bergens Sommer.

Natten til Laurentii Fest udførtes det Anslag, hvormed Baglernes Høvdinger længe havde truet. De sagde, at Bergens-Mændene vare Kong Sverrer til den Hjælp og Styrke, at han kunde holde sig i Borgen. Nikolaus Bisfop bestyldtes for at være Ophavsmand til dette Anslag, og de bleve samtligen enige om, at Kjøbstaden i Bergen skulde ødelægges, og flottes et andet Sted hen paa Hordaland, og da vilde det sees, hvad Nytte Kong Sverrer havde af Borgen. Bisfoppen sagde som saa: at Birkebenerne havde besublet alle Kirker, og at Folk, som vare satte i Ban, havde været derinde, saa at de ei vare helligere end Horehuse. Baglerne roede om Natten ind langs Bryggerne med 2 Skuder ladede med Vod. De stak Jld i et Huus et Sted inde ved Korskirken, og paa et andet Sted lige for Fauskebryggen¹⁾ ved Finn Formands Gaard; paa det tredie Sted ved Marielirken. Bymændene gjør ingen Modstand, og det var heller ikke let at komme til dermed, eftersom alle Bryggerne vare afbrudte. Birkebenerne bleve ingen Ting vaer, sørend Byen stod i Lue, og de saae at der var Intet at gjøre til Byens Hjælp; men da de vare rædde for, at Borgen ogsaa skulde brænde, bare de Seil ud og vædede mod Jlden. Byen

Capitel 150.
Baglerne ød-
brænde Ber-
gens By.

1) Andre læse Fiskebryggen. Fisk er knustort Træ.

Cap. 150, Om Fauske- eller Fiske-Bryggen, Korskirken, Mariæ Kirke, Nikolai Kirke o. s. v., see Bergens Beskr. af Sagen og Foss S. 11, 15, 34, 41, 44, 46, 451.

brændte heel inde fra Korskirken til Sandbroen, overalt nedenfor Strædet, ligesom Alt ovenfor Strædet ud fra Korskirken, heelt ud til Sandbro, og ind til Nikolaus-Kirke. Nu blev det hellige Billede baaret imod Jlden fra Steenkirken, og da standsede Jlden. Sunneses Skriin blev baaret udenfra til Sandbroen, og nedsat der, og Jlden gik ikke videre, hvilket var et aabenbart Mirakel. Baglerne laae med Skuderne ude paa Vaagen, og stode midt op i Jlden paa de Folk, som vilde bjerge Husene og slukke Jlden. Mange af Bergensmændene havde tilforn flyttet alt sit Gods til forskjellige Steder, hvor de kunde komme til, da de hørte, at Baglerne agtede at udføre dette Forsæt. Nogle fløttede ud i Herrederne, Nogle op til Borgen. Nikolaus Bisfop var paa den Skude, som soer med Jlden til Byen, og anviste bestandigen, hvor Jlden skulde anlægges. Formedelt dette onde Raad, blev han meget forhadet, som venteligt var, eftersom det blev mangel Mandes Meen og Skade, saa at mangel Mand, der sad i fuld Velstand, gik fattig bort, og Bergensmændene huffede Nikolaus Bisfop stedse dette. Der brændte Marielkirken med 5 andre Kirker.

Capitel 151.
Birkebenernes
og Baglernes
Strid.

Kort efter soer Kong Sverrer ud af Byen med 100 Mand vidhen, hvor han vidste, at hans Mænd havde samlet for ham en stor Flok med Nød. Da nu Baglerne spurgte, at Kong Sverrer var borte, ginge de paa Land, op den øvre Bei, og kom ned paa Bakken ved Nlafs Kirke. Birkebenerne løb fra Borgen imod dem med deres Hær undtagen 30 Mand, som vare ude paa Holmen for at passe paa, at intet Skib landede der. Da fylkede Baglerne deres Hær. Birkebenerne tænkte nu som før ikke at fylke, eftersom de havde vakkert Mandskab; men agtede strax at gjøre Anløb mod dem og saaledes bryde deres Fylking. Birkebenerne anfaldt saaledes i Førstningen den ene Fylking-Arm, at Baglerne vege tilbage; men deres anden Fylking-Arm bød sig efter dem, saa Birkebenerne bleve i Ringen. Nu var Folkemonen alt for stor og efter en kort Strid saae Birkebenerne ingen Ranst eller Eone til Modstand; men søgte tilbage til Borgen, og Baglerne fulgte efter. Der faldt mange gode og raske Helte, saasom Sigurd Borgarkflettur, Finn Jærøer, Thord Loke og Vitakare, Einar Bjørnsøn, Bengel Lange, Endrid Peine, Eysteinn Raadmands Broder, en Søn af Halkell af Loe, Philippus Jarls Mærkesmand. Han befalede over Jarlens Folk og var en Mand af saa stort et Mod, at da han var saaret af store Saar, og ventede ei at komme derfra med Livet, stak han Mærket ned i Jorden, greb om Sværdet med begge Hænder, hug til begge Sider og faldt med stort Estermæle. Alle værge de sig vel. Baglerne forfulgte dem lige under Borgen, og da Birkebenerne kom i Borgen hendte det, at Baglerne fik en Mand sat i Joden, just som han vilde ind i Borgen. Birkebenerne, som vilde redde ham, trede ham i Axelen, og de trakked om ham, saa at Manden deelted i to Parter mellem dem, og saaledes flitted de ad. Dette var Aftenen før Mariemesse. Baglerne havde og lagt deres Skuder til ved Holmen, og hug de Birkebenere ned, som der skulde have været til Forsvar. Baglerne ginge under Borgen, hvor Skibene vare, stak Jld paa dem og brændte dem allesammen. Derefter fore de tilbage til deres Skibe og syntes at have vel udført deres Anslag. Da digtede Baglerne denne Bise:

Mandag milde Konge Sine stævned',
Krigsmænd iled' hart til Vaabenkamp.
Inges Hird en aarle Morgen
Stævned op med Sverrer-Borgen.

Cap. 150. L6. Da der af dette Navn findes flere Gaarde, saasom i Opdal, i Meldal og i Nafens Sogn og Frostens Pgd. i Stor og Værdals Fogderi, saa maa det blive uvist, hvilken Gaard her menes; dog vil man med mest Rimelighed kunne gjætte paa den sidstnævnte.

Spydstager mange Krigsmænd reiste
Mod Banneret, og sloges længe,
Bagler stod i Spydehagel,
Brændte Skib da Helte rendte.,

Men Birkebenerne qvab saa:

Mandag Ridding Sine stævned'
Harle hart til Vaabenkamp.
Tuesfider¹⁾ trives ikke!
Mænd stimled' da til Sverresborg.
Spydstager mange Krigsmænd reiste
Mod Banneret og sloges længe.
I Van stande alle Bagler,
Brændte Skib da Helte rendte.

Da nu Kongen kom tilbage til Byen, syntes ham dette at være et uheldigt Slag, og kaldte dette Vanrygt og Skjædesløshed.

Lidt senere foer Kongen bort fra Bergen, men satte Folk til at beskytte Borgen. Kongen foer derfra op til Voss, og saa til Raudafjeld, og det var da anden Gang han gik derover og atter med stor Uanselighed. De kom ned af Fjeldet til Sogn, og opholdt sig der i Aurlands-Fjord; thi Mandstabet var saaret. Derpaa fore de lige Veien nord til Throndhjem, og bleve der vel modtagne. Der spurgte Kongen Tidenden om hvad nyheden der var indtruffet, at Baglerne vare komne til Byen med 3 Skuder, hvis Styrsmænd vare Kinnar Eibridsson, Thorstein Rugad og Erik Throndse. Der i Byen havde Karl, en Søn af Kong Sverker, som var gift med Ingeborg, Kong Sverrers Datter, forud været. Her Karl havde faaet noget Nys om Baglerne, og var faren bort fra Byen om Nætten op over Broen, og var nu paa en Gaard, som hedder Berg. Da Baglerne kom om Natten til Byen, var Her Karl borte; men da det blev dem sagt, hvor han monne være, kom de der om Natten, og Her Karl blev dræbt med de allerfleste af hans Svite, hvorpaa de fore bort fra Gaarden. Derefter holdt de Thing ude paa Dren, og da talede Thorstein Rugad saalunde: „det Skulle I Bymænd vide, at Kong Sverrer seent monne vorde Eder til Landeværn her i Throndhjem.“ Derpaa fortalte han om Baglernes og Kong Sverrers Stridigheder, der havde fundet Sted om Sommeren, men meest om den sidst indtrufne Begivenhed, da Kongen havde mistet saa mange Folk under Borgen. Han endte sin Tale med Fortælling om, at Kongen havde forladt Borgen, og kunde ventes did til Byen til Lands den øvre Vej; thi Kongen eiede ikke saa meget af Skibe som en Baad, da Baglerne nu havde Skibene og mangt Andet, som Kongen før havde havt at raade over. For lode vel Birkebenerne sig forlyde med, at Ingen kunde staae sig imod dem, og at der maatte ikke mindre end 6 Bagler mod Een af dem. „Men det Skulle I vide, at saaledes har det forandret sig i Sommer, at vi nu have næsten ligesaa mange Birkebener paa vor Side, som de selv have tilbage, og disse kunne ikke yde Eder nogen Hjælp; men de, som stande i vore Rækker, have ligesaa god Landefred hos os som hos Birkebenerne; thi nu tykkes de at kunne see med hvor stor Falskhed Sverrer Præst længe haver faret.“

1) Saaledes kaldes Baglerne til Spot.

Capitel 152.
Kong Sverrers
Færd til Thrond-
hjem.

Cap. 152. Raudafjall, Raueggen, imellem Voss og Floms Sogn i Aurlands Præstegjæld i Sogn, see foran S. 15.

Aurlands-fjædr, nu Aurlands-Fjorden, en Arm af Sogne-Fjorden.
Berg, en stor Gaard $\frac{1}{6}$ Mil søndenfor Throndhjem.

Capitel 153.
Om Thorstein
Kugad.

Baglerne vare flygtede bort ud af Fjorden, førend Kongen kom. Kong Sverrer spurgte omhyggeligen om alle disse Taler, og syntes ilde om sin Svigersøn Karls Fald. Baglerne fore søndenfra med hele deres Hærsmagt og havde store Skibe. I denne Færd kom de til Folskn og laae der en Stund; thi de vilde ikke fare ind i Fjorden, da de spurgte at Kong Sverrer var der forud. Baglerne lede Mangel paa Kost, eftersom de havde stort Mandskab; thi adspredte deres Skarer sig i Bygderne; Nogle fore sør til Møre og heelt til Borgund. Da de nu seilede forbi Hefnar-Mynne seilede Thorstein Kugad sit Skib paa et Skjær lige for Brændingen, for at det skulde forlise, som det og skede. Han blev bragt i Land, men hans Skibsfolk mærkede ikke nogen Ting, førend han løb bort fra dem om Natten med 3 Mand over Fjeldet og kom frem ude i Orkedal. Mange andre Mænd, som havde hjemme i Throndhjem og havde fulgt Baglerne om Sommeren, løb fra dem. Thorstein Kugad var hjemme paa sin Gaard, dog i Løn. Han sendte Mænd ind til Byen til Gunnar Grionbak og bad ham skaffe sig Fred hos Kongen. Engang talede Gunnar til Kongen disse Ord: „Herre, en meget snild Mand have vi mistet, da Thorstein Kugad gik over til Baglerne, og gjerne vilde vi end lokke ham til os.“ Kongen svarede: „ikke tænker jeg Thorstein nu mindes, at han haver været vor Mand og Ven, og det monne være os til liden Skade.“ „Gunnar svarede: „Herre, jeg veed, at Thorstein vil faae Liv og Fred af Eder, om vi faae lokket ham fra Baglerne.“ Da svarede Kongen og loe derhos: „hvad nu Gunnar? Er Thorstein nu i Din Baretægt? Af mig kan han nok faae Liv og Fred, men jeg veed ikke hvorledes hans Sag vilde staae, om Birkebenerne mødte ham ude i Strædet.“ Kort efter sendte Gunnar Thorstein Bud, at han skulde komme til Byen. Derefter foer Thorstein did, dog meget lønligen. Dagen efter ginge Gunnar og Thorstein for Kongen, som var paa et Stævnemøde. Thorstein havde en stor Hat paa Hovedet, og Ingen kjendte ham, førend han kom for Kongen. Han kastede Rappen af sig, faldt paa Gulvet som han var slagen, greb om Kongens Fod, kysede den og sagde: „Sæl er jeg nu, Herre min, at jeg er kommen Dig saa nær, at jeg kan røre ved Dig, og tillige at jeg er kommen ud af Hænderne paa de Djævelsmænd, Baglerne, som ere satte i Van, hvilket de sandeligen fortjene. De ere Ransmænd, og Ugjerningsmænd, men ingen Høvdinge, da de ville hades med den bedste Mand som I er, Herre; thi Du er kronet Konge, og Alle burde lude sig for Dig, om Ret gjordes. Herre min, tag nu imod mig, og lad mig aldrig skilles fra Dig. Jeg veed ikke hvorlunde hiin onde fjætterske Bisp gjorde mig saa rasende og blind, at jeg ei skulde see med hvilken Falskhed disse Niddinger, Eders Edsvorne, fare. Hvi skulde hine onde Falsknere vorde mig gode, som vare Niddinger mod deres Konge?“ Da skat Birkebenerne nogle Ord ind i hans Tale, ingenlunde behagelige for ham. De sagde, at Ingen var større Nidding end han selv, og Somme bade, at han maatte føres ud til Dren for at hænges op. Da sagde Kongen: „Stat op, Thorstein, Fred og Liv skal Du have, og siden skal Du fortælle mig om Baglernes Udsærd.“ Da sagde Thorstein: „Sæl er jeg, da jeg seer Dine Dine, og aldrig skal jeg herefter snuble i Eders Tjeneste; men om Baglerne kan jeg vel sige meget, om I vil; men meest ufagert.“ Da blev der givet Thorstein Fred. Kongen lod Thorstein ofte tale paa Thinge og i Hirdstævner og fortælle om Baglernes Bæsen.

Cap. 153. Folskn (Folkn), Den Stor-Josen, see foran S. 12.

Borgund paa Søndmør, see 1 B. S. 57. 325.

Hefnar- eller Hefnar-mynni, d. e. Mundingen af Hefne-Fjorden i Fosens Fogderi, cfr. Nordmøri 1 B. S. 55.

Baglerne toge alle Udbredt af det ledingspligtige Land paa begge Mørene og i Raumsdalen; men plyndrede i Byerne, og dvælede paa denne Færd i en halv Maaned. De fore ind der i hver Fjord, gjorde megen Uro og finge der et umaadeligt Bytte. De havde med sig i deres Flok hine bedste Mænd, som der vare, Thorer Knap, Guttorm i Mjola, hans Broder Brynjolf, Bjørn Mardarsson, Haldor i Hjørleifsvik og hans Sønner, Ivar Nef, Gregorius Rif, Erling i Thjotto, Guzalin Præst og mangfoldige andre Mænd. Den samme Høst indtraf den engelske Konge Rikards Fald, og da tog hans Broder Johan, med Tilnavn **Sine terra** (uden Land) Kongedømmet. Kong Sverrer sad i Kjøbstaden Nidaros. Engang om Vinteren efter Juul holdt Kongen Thing med Bønderne og begjærede af dem, at de skulde bygge ham nogle Skibe til Hjælp, for at frelse Landet fra Baglernes Fejder; „thi jeg venter ikke andet,“ sagde han, „end at Baglerne, saasnart det vaares, monne stævne hid i Fjorden og gjøre Eder stor Fortræd; thi denne Flok røver Eder jævnlig. Men vi Birkebenere ere nu skibløse, som I vide, og ikke vel i Stand til at værges Eders Liv og Gods. Ikke heller kunne vi saa hastigen løbe ovenom Landet, som de roe udenfor, og endstjondt nu dette synes at være Eder til nogen Beføstning, da maa dog hiint Pengetab, som Baglerne volde Eder, være større. Bønderne sagde: „Kjærligt er det Raad, Herre, at lade Skibe bygge til Landets Værn; men hvor mange skulde disse Skibe være, og hvilken deres Storlek?“ Kongen svarede saalunde: „jeg tænker det er bedst, at Bønderne i hvert Fylke i Throndelaget bekoste eet Skib udrustet, men Bymændene og vi Birkebenere lade gjøre desforuden saa mange, som vi have Leilighed til; men ingen af disse Skibe skulde være smærrer end paa 25 Sæder; men vel større. Jeg græmmede mig ved Thorsberg, da Baglernes Gallioner stode mig i Vinene; nu kunde det vel hende sig, at vi havde ligesaa stor Mon paa Krigsskrogens Høide paa vor Side.“ Morgenens efter holdt Bønderne deres Stævnemøde i Dalskirken, og da de sammenregnede Omkostningerne, fandtes, at der ei kom stort paa hver Mand. Saaledes aftalte de Sagen i al Venlighed, og sagde, at der ei skulde fattes den Beføstning fra deres Hænder, som Kongen bestemte. Da lod Kongen lægge Haand paa Skibsbygningen, og efter Paaste var der reist 8 Skibe, nemlig 6 ude paa Dren, alle store; men to i Kongsgaarden og Bispegaarden, og det som byggedes i Kongsgaarden var paa 30 Rum og blev kaldet Ognarbranden. Alle disse Skibe byggedes med Flid og meget høibordede efter Antallet af Mænd. Kong Sverrer lod og nogle Lastskibe ophugge, og øge til Kjølen paa det flere Kjøer kunde anbringes langs Skibsbordene. Da blev og i en temmelig Fart de Skibe udrustede, som i Byen vare bekvemme til Strid.

Vaaren efter rustede Baglerne sig nord fra Halogaland med deres hele Krigsmagt og søgte sør til Throndhjems-Mynne, og dreiede just i Pintsedagene ind i Fjorden. De seilede ind til Holmen; men fandt det vanskeligt derafra at gjøre Angreb; de fore derfor heel ind i Fjorden og finge der Bytte. Bønderne, som før havde samlet sig, stode paa Baglerne og gjorde dem den Skade, som de kunde. Ofte talede Nikolaus Bispe for Folket, hvoriblandt ogsaa dette: „Kong Sverrer haver nu ikke mere af Norge end et Næs, og det vilde være høveligt,¹⁾ om han raadede over det Stykke, som er udenfor Pælene, paa det

1) Passende, enFelig.

Cap. 154. Mjola, nu Mæls i Sognet af samme Navn, sendesfor Forbjerget Runnen, i Røde Præstegjæld og Helgelands Fogderi, cfr. Halogaland 1 B. S. 24.

Hjørleifsvik (Hjørleiksvik), formodentlig Gaarden Hjørsviken i Røde Sogn og Præstegd. Bjotta, Thjotto, hvorum see 1 B. S. 153.

han kunde der vorde hængt i en Galge. Men saare lidet tænker jeg vi Bagler behøve at ændse hvor han farer frem med sine Havbukke, som han lader drive sammen i Byen; thi jeg venter, at Thronderne før ville finde Kullene af deres brændte Huse kolde, end hine komme dem til Gavn. Lader os sværme om i Fjorden, som os synes, uden allermindste Frygt for den Sags Skyld; thi de have intet Forraad af Folk imod os." Nu vendte Baglerne med Krigsmagten indenfra Fjorden udefter, og lagde i Land indenfor Gladehammeren ved Depil. De besluttede mellem sig, at det Mandskab, som var paa Storskibene, skulde gange paa Land, og ovenom Broen gjøre et Anfald mod Byen; men Skudehæren skulde fare udenom til Elven, og søge der at gjøre Landgang.

Capitel 156.

Slag mellem
Birkebenerne og
Baglerne.

Nu monne vi fortælle om de Anstalter, som Kong Sverrer traf i Byen til Modstand. En Valslynge var reist ude paa Dren, en anden ved Elven. Langs med Byen var der sørget for at reise Bord op udenfor Lagene, ligesom Stridsfjærme, og derpaa blev baaret store Stene, alt til Ledingsmændenes og Byfolkets Værn. Kongen selv var ude paa Dren med saa Folk; men oppe ved Broen var den største Deel af Hirden, og for dette Mandskab var Hakon Galin og Peter Steiper Formænd. Baglernes Skuder roede op i Elven ovenfor Byen, saa at de lagde til heelt oppe ved Skellingarhelle; men vovede ingen Landgang ved Brattøren, eftersom de ingen reen Bei troede at finde der, hvor Seiersfluen vaiede i Luften. De stode paa Byfolkets; men kunde Intet udrette formedelt de Steenkast, som bleve gjorte fra Husene og Bryggerne. Baglerne trængte frem den øvre Bei til Broen, og disses Hovdinger vare Inge Kongs-Erne, Nikolaus Bisfop og Halvard af Saastad. De gjorde strax Anfald paa Broen; men Birkebenerne ilede mod dem, og de mødtes paa Broen. Der blev det haardeste Vaabensfiste, og paa begge Sider faldt Mange. Birkebenerne trak sig tilbage fra Broen; men Baglerne fulgte fast efter. Der vare nogle Birkebener i Kastellet ved Brohovedet, der fastede ned store Stene paa Baglerne. Derefter udvalgte de modigste blandt Birkebenerne, som ginge mod Broen, og nu vege Baglerne. Men da de som fremmest vare, vilde vende sig om til Flugt, holdt de, som vare fjernt fra Birkebenernes Vaaben, Stand, og derved blev saa stor en Trængsel paa Broen, saa Haandrækken gik itu, og Baglerne faldt ned af Broen, baade paa øvre og nedre Siden; men Nogle bleve dræbte der paa Broen og alle de øvrige drevne tilbage. Mange faldt der; men flest af Baglerne. Derpaa vendte Birkebenerne tilbage over Aaen; men Baglerne gjorde ikke tiere Anfald paa Broen. Derefter ginge Baglerne ud af Skudmaal og holdt Raad med hverandre. Nikolaus Bisfop giver det Raad, helst at stikke Ild paa Broen og brænde den op. Han sagde, at saa blev gjort, da Magnus Konge beleirede Byen. „De have," sagde han, „ingen Udvei ud af Byen uden gennem Borgen, og den skulle vi snart spærre, og da maa de enten svælte i Byen, eller og gange ud under vore Vaaben." Saa blev gjort, som Bisfoppen havde sagt. De brændte Broen, men Birkebenerne afværgede Ilden og finge den slukket, saa der blev eet Kar tilbage paa den søndre Ende af Landet. Siden for Nikolaus Bisfop med Sine til Klosteret Helgeseter, og tvang Prioeren tilligemed de andre Kanniker til at staaes ved deres Side, ellers vilde han brænde Klosteret op. Derpaa fore de bort med ham, og vare paa hans Skib. Skudefolket kunde ei tage megen Deel i Slaget, og det var dem vanskeligt at gjøre Angreb mod Byen; thi lode de Skuderne svinge ned forbi Bakke. Kong Sverrer gik op fra Dren til Smedeboden, og gav saaledes

Cap. 155. Depil, Devli ved Throndhjem see foran S. 56.

Cap. 156. Skellingarhella og Brauttueyri (Brattøren), see foran S. 26. 53.

Helgisetr, Elfsæter Kloster, see S. 63.

Baglerne Leilighed til at gaae paa Land ved Brattøren; men da Baglerne beredte sig til Landgang, blev det dem saa drøit, at de lode sig fræmme. Da nu Kongen mærkede det, drev han sine Folk paa det haardeste imod dem, og de stjøde alt i Eet med Pile og Spyd. Baglerne brugte sig det bedste de kunde, men undvege strax. Et af deres Skibe kom fast paa Grund, og det var nær ved at Birkebenerne havde faaet det; men efter at Mange vare dræbte, Mange saarede, roede de ud efter Elven til Storslibene, og da vare og de af deres Mænd, som havde faret til Broen, komne did. De laae der da Alle samtligen om Natten. Om Morgen roede Baglerne Skuderne forbi Ladehamren, og lagde sig under den Side, som vender mod Byen. Nikolaus Bisp roede derfra over til Jluvik, og havde da Rødsiden, som var et overmaade let og hurtigt Skib. Der saa han sig om, hvor han bedst kunde lægge til, om han skulde gjøre Landgang. Dette blev Kong Sverrer vaer, som kjendte Bispen under hans Færd, tog derpaa en let Jagt, som tilhørte Dnund Ufred, og lod den trække tværs over Dren. Der gik saa tykt af Folk paa alle Kanter, saa Skibet ei kunde sees. Raskt rullede de det saaledes frem; men saasnart de kom til Søen, saa Nikolaus Bisp Skibet, og bød sine Mænd slaae Alarnerne i Vandet saa hart de kunde: „roer undaf saa fort I kunne,“ siger han, „og jeg skal give Eder baade røde og grønne Klæder, om I roe vel; men I roe ikke, seer I ikke at Fienderne løbe som galne efter os, og det er som om vor Skude stod stille.“ Derefter fløi han fra Skandsen frem efter Skibet, og da føk Hætten af ham, og faldt udenbords. Atter raabte Biskoppen til sine Folk: „Gjør Jert Bedste, mig ville de nu finde.“ I Fjertningen da Baglerne vilde vende Rødsiden, og den endnu ei var kommen i fuld Sving, nærmede de sig hinanden fort; men ikke behøvede Biskoppen saa meget at opmuntre sine Folk til at roe; thi de vilde hellere end gjerne roe undaf. Da Baglerne fra de andre Skibe saae dette, ilede de didhen med deres Skuder, for at komme mellem Landet og Dnund. Dnund saa nu, at dette ikke vilde gaae ham godt; thi vendte de saaledes om, og finge ikke mere af Nikolaus Biskop, end hans Hætte, som de toge med sig som et Jertegn.

Derpaa blæste op en hvas Nordost, og alle Baglernes store Skibe kom til at ligge mod Vinden. Kong Sverrer syntes vide, at det ikke vilde være godt for dem at holde sig der, og lod føre 8 Heste over Elven; derpaa foer han selv did, steg til Hest og reed ind mod dem den øvre Vej ovenfor Lade. Han kom just som de havde sendt deres Baade ind til Lands for at løsne Landtougene. Ankerne som, Skibene laae for, vendte ud fra Land, og de halede Skibene længere ud under Anfertougene. Kongen reed imod dem, som skulde løse Landtouget og dræbte 9 Mand, desuden jøge de Nogle til Havs, og Somme fore paa Baade ud til Skibene. Baglerne kappede Landtougene, halede ud, satte Seil til og seilede derpaa ud under Raudaberg, hvor de laae 2 Nætter. Kong Sverrer sendte nogle Mænd fra sig ud til Orkad, nemlig Eyolf Haslason, Bjälfe Skindstak og en Skare med dem. Trede Dagen seilede Baglerne over til Orkad, landede ved Roaberg og vide om paa Stranden. Saasnart de havde faaet Brygge i Land, ilede de op i Skoven, og søgte efter Mad og Gods i Sætrene og ellers om i Bygden. Birkebenerne laae i Baghold for dem ved en Gaard, som hed Holta, og Baglerne bleve dræbte baade i Tunet og paa Veien til Aaen Orkn. Mange sprang i Vandet og svømmede over Aaen; men

Capitel 157.
Baglerne slaaes
med Sverrer og
hans Mænd.

Cap. 157. Raudabjörg, Roberg i Stadsbygden, see foran S. 11.
Roaberg (Roabjörg eller Hroabjörg) i Orkad, maa være et Ræs formodentlig ved Gaarden Roen paa Geitestranden.

Holtar, nu Gaarden Holte i Orkedalen.

Orkná (Orkoá, Orkn) nu Orkel- eller Orkedals-Elven.

III. Bindets 1ste Hefte.

Nogle druknede, og de øvrige Bagler vendte tilbage til Skibene. Paa et andet Sted var et Baghold lagt for dem ved en Søter, hvor Nogle bleve dræbte, Andre undkom. Siden forsøgte de ikke videre Landgang. Da Baglerne havde spurgt hvor Birkebenernes Bussab var, sendte de 300 Mand afsted, som fore efter det, dreve det ned til Stranden, huggede hvert Nød ned, og bragte det ombord. De greb en Birkebener ved Gaarden Rodar; men han dulgte for dem hvem han var, og sagde, at han var en Ledingsmand og ingen Birkebener; af ham hug de Foden. Baglerne laae der en Uge, uden oftere at gjøre Landgang, og fore deraf ind til Holmen. Deraf besluttede de atter at fare ind i Herredet for at gjøre Bytte, hellere end at søge til Byen. De fore derpaa ind i Aasfjord ved Hindøen, hvor de laae nogle Nætter. Da led det fort med Kong Sverrers Skibsbygning, da alle Skibene vare færdige udenbords, men ikke den indvendige Klædning. Mange opmuntrede til at flyde dem paa Vand, saasnart det ei var at befrygte de skulde flakne under Folkeladningen. Der blev og gjort al Hast med Skibsubrustningen, og Skibene satte paa Vand, saasnart det lod sig gjøre. Da var tillige al den Deel af Kongens Hær udrustet, som kunde faaes.

Capitel 158.
Om K. Sverrer
og Birkebenerne.

Næste Fredag efter Botolfs-Messe tidlig om Morgenens foer Kong Sverrer ud af Aaen med sin Krigsmagt, og i Spidsen foer Kongeskibet. Da hele Flaaden kom efter ham, lod han Skibene ved Luren blæse sammen til Samlag. Derpaa steg Kongen op paa de nedlagte Master og Stænger, bad sine Mænd omhyggeligen give Agt paa hvad han sagde, og tog derpaa saalunde til Orde: „Her er en stor Krigsmagt samlet, og det er at vente, om saa Meer, hvad vi formode, at vort Stridsmøde vil finde Sted her med Baglerne, at ikke alle disse Mænd monne komme herfra med Livet. Men dette er os Alle lige nær; thi vogte Enhver sig selv. Nu er det min Bøn og Villie, at de Mænd gange til Skrifte, som det ei nyligen forud haver gjort. Det er og mit Raad, endstjondt det er i første Læget, at Folk tager nogen Mad til sig, og drikker sig en Hjertestyrkning, imidlertid kan Mandskabet flistes til at roe. Men finde vi Baglerne, og de ville roe fra os, endstjondt de ei før have ladet sig forlyde med Saadant, da ville vi fare adspredt med vore Skibe og lade saa meget som et Pilestød være mellem hvert Skib. Lad os Alle fare frem jævnsides, og vore Skuder følge stedse hvert Langskib.“ Det maatte vel nu være ved Dagmaalstid,¹⁾ der var Solskin og en Vindblæs strog indester paa Fjorden, saa at Banneret løftede sig fra Stangen. Da Birkebenerne roede ind ad Fjorden, gif det anderledes end Baglerne tænkte, da hines Skibe fløde herligen under Arerne. Dertil vare de naglne, nytjærede og havde ingen anden Ladning end deres Mandskab. Kong Sverrer steg paa en Skude, hvormed han løb indester, for at speide, hvor Baglerne vare. De saae da en Mand oppe paa Land, lagde Skuden til Lands, raabte til ham og spurgte, om han vidste hvor Baglerne monne være? Bonden svarede: „Seer ind til Horne der ligger hele deres Hær,“ hvorpaa han bad Kongen og dem Alle Farvel. Kongen foer tilbage til sin Flaade og siger hvilken Wei de skulde stævne. Da de havde roet næsten halve Fjorden over, saae de Baglernes Skibe roe indenfra

1) Kloffen 7 1/2 om Morgenens.

Rodar, nu Gaarden Roden eller Roen paa den langs Vestsiden af Orkedals-Fjorden liggende Geitstrand, som nu er henlagt til Bersens Sogn, men i Fortiden hørte til Orkedal.

Hindøyjar (eller Hindeyrar) i Aasfjord, nu Gd. Hindøen eller Hynøya i Aas-Fjorden i Frostens Præstegd. i Nordøst for Threndhjem. En Bugt ved den anførte Gaard, paa Syd siden af Frostens Halvø, danner en bekjendt god Havn, kaldet Hindøyvaag.

Cap. 158. Horni, nu Horne eller Frosthornet, det vestligste Fjorberg af Frostens.

Horni og ud til Tautra, og stævne nordenom Den ud paa Fjorden. Men da Baglerne saae Birkebenernes Skibe, roede de efter Nikolaus Biskops, Sigurd Jarls sons og Hreidars Raad og Willie udester Fjorden, og vilde ikke i Færd med Rong Sverrer, som de meente ikke kunde roe efter dem med sine Storflibe. Halvard af Saaftad og Philippus af Wegen derimod vilde bie Kongen; men Bispen raadede, og ud roede de. Da Skiftedes Styrmandene. Nikolaus Bisp besteg Rødsiden, Sigurd og Hreidar derimod lette Fartøier og roede foran Langflibene. Da Birkebenerne saae, hvor Baglerne fore, styrede de ud paa Fjorden vestenfor Tautra lige imod dem. Da kom de hverandre i en Fart nærmere indenfor Aumburnæs, og da der kun var lidt mere end et Pilestød imellem dem, stjøde Birkebenerne deres Narer ind, fastede sig i deres Vaabenflæder, og tænkte at Baglerne vilde slaaes; men disse vilde ikke lægge til og roede end undaf. Da sagde Rong Sverrer: „jeg frygter for at de ville til Byen, og er det deres Hensigt at holde did, ville de gjøre Bymændene en styg Vagsmæk, før vi komme ind.“ Nu grebe de til Narerne paa begge Sider, og der var 4 Mand ved hver Nare paa Kongeslibet. Det fløi afsted som en Fugl, og Mandstabet traf i hver Nare, hvad den troedes at kunne taale. Baglernes Skibe gik derimod senere, fordi de vare vastrukne og meget tunge, saasom de havde lagt i Vandet hele Vinteren forud, og vare desuden ladede med Madvarer og meget Røvgods.

Da Halvard af Saaftad saa, at Birkebenerne snart vilde indhente alle deres største Skibe, sprang han op paa Skandsen, raabte til sit Mandstabet, og befalede alle Skibene at vende forbi Birkebenerne, angribe de bagerste og rydde dem først. Hakon Kongesøn styrede det Skib, som seilede bagerst; thi fordi dette Skib var kun lidt bemandet, soer han sidst. Da de nu skulde vende, gik alle Smaaskibene let over Stag, men Baglernes store Skibe vare tungvendte ved Siden af dem, som Birkebenerne havde. Da sagde Kongen til Thord Gingeirs Broder, som styrede Kongeslibet: „seer Du Halvarfs Skib?“ — „Skulde jeg ikke see det, Herre,“ siger han. Da vare de hinanden saa nær, at Stavnmandene paa Kongens Skib stjøde paa Halvarfs Skib; men Konge-Slibet gik mærkeligen foran de andre, og var ikke mindre end et Pilestød fra dem. „Det gjælder nu Dit Held og Lykke, siger Kongen, at saae Halvarfs Skib sat, der skulde vi lægge til i Dag; thi dette ere vi vorne.“ Han svarer: „deri er ingen Vanskelighed, den svinger efter Dnsse, Herre.“ Rong Sverrer havde givet sit Skib det Navn Hugro. Halvard havde et Skib, som kaldtes Skalpen; Peter Steiper og Eyvind Præstemaag havde Ognarbranden, Hakon Kongesøn havde Vidsjaaen, Philippus Jarl Hjælpen. Derpaa svingede Kongeslibet og Halvarfs Skib mod hinanden, og Kongens Skib laa paa Bagbordsiden; men Erik af Haa's Skude var løben tilbage mellem Skibene, saa at Hugroen ei laa aldeles langflibs. Noget senere kom Philippus Jarls Skib; men sik ei vendt saa brat, at det kunde komme forbi, saa Skibet løb lige i Stavnen paa Halvarfs Skib. Jarlens Stavnboere hug Stavnjaaen i Halvarfs

Capitel 159.
R. Sverrers og
Baglernes
Strid.

Tautra, nu Luteroen i Frostens Hovedsogn, ¼ Mil fra Fastlandet, bekiendt af et i Aaret 1207 stiftet Cistercienser-Kloster, hvoraf nogle skjonne Ruiner endnu ere tilbage. cfr. Script. r. D. IV. 416, Kraft R. B. VI. 38 og Klüvers Mindesm. S. 77.

Veigin (Vegin, Veggin), uden Tvivl Gd. Veien, en skjøn Gaard med mange Oldtidsminder i Norderhaugs Hovedsogn paa Ringerige. I et Diplom fra 1337 skrives den ligedan (a Veigini). Gaarden Vegger i Tomter Akerfogn til Hobøls Præstegjæld i Smaalehnene, som i „den røde Bog“ findes skreven „a Væggium“ (Væggjar) kan det saaledes neppe være.

Aumburnes (Aunburnes), nu Ombernes, strax søndenfor Strandens Kirke i Lervikens Præstegjæld, lige i Vest for Luteroen.

Cap. 159. Há, Haa paa Jæderen, see 1 B. S. 65.

Skib, og denne rammebe Stavnshovedet, som gif af, og de beholdt det paa Ljaastet, da Skibet løb fast til. Hovedet var malet og Skibet syntes derved ilde tiltrækket. Nu fik de Jarleskibet vendt og dreiede til om Styrbord fra Stavnen til Nserummet, og siden lagde ethvert Skib sig, det ene ved det andet, efter som de kom. Derved bleve Baglernes 6 Storfsibe indringede; men Birkebenernes Skibe lagde sig udenom alle Baglernes større Skibe; men deres smærre Skibe kom Birkebenernes Skibe kun lidt nær, saasom de ei vilde lade sig fringsætte, for at trække sig undaf, naarsomhelst de vilde. Dgnarbranden, som Peter og Eyvind styrede var ikke roet til i Førstningen; thi da de vilde gaae over Stag gif dette ikke saa fort, endstjændt de staaede paa den ene, og roede paa den anden Side, og Skibet gjorde saa stor en Krog, at de ikke fik det dreiet til. Baglernes Skuder fjærne sig stedse fra Dgnarbranden, og vilde ikke fæste sig ved den; men lagde heller til mod dem, som fjærnere vare, og saa gif det medens Slaget varede. Dette Slag var baade haardt og langt; det begyndte før Middag og varede til Midasten. Det holdtes paa Strindsø. Før Slaget begyndte, havde Kong Sverrer sagt til sit Mandskab: „Dersom det gaaer som jeg aner, at vi seire, da mindes nu det, at Baglerne svælte Eder Joresommeren i Bergens Borg, og giver ingen Mand Fred, uden ene dem, som søge mig. Thi det er let at see, at vi paa ingen anden Maade faae Ende paa vore Fiender end med Dd og Eg. Mangen en Edbryder og Kongenidding ville I træffe i Dag blandt Baglerne, og dette skulle nu Alle saarligen undgjælde.“ Det Skib, som Biskoppen havde styret, var løst, og slap forbi Birkebenerne; thi Strømmen havde flitt Skibene ad. Det roede affted ind til Land, og alle Mand, som løbe kunde, sprang paa Land. Den Dag stød Kong Sverrer med en Laasebue fra sit Skib, og ligesaa Philippus Jarl. Jarlen blev fludt i Armen under Staalhandsten, men han rykkede ei Pilen ud før om Aftenen. Rødsiden, som havde Biskoppen og Konge-Emnet ombord, laa ikke nær Slaget, dog saaledes, at de kunde see, hvo der seirede, og saasnart de saae, at Lykken vendte sig paa Birkebenernes Side, roede de ud efter Fjorden saa hart de kunde. Da Mandskabet begyndte at falde paa Halvards Skib, blev det entret baade af Kongeskibets og Jarleskibets Mandskab, og da blev Skibet ryddiggjort. Halvard blev rykket frem fra Løfingen og flæbt hen midstibs bagenfor Masten under Tømmeret, og der blev han dræbt. Der var en Mand bag i Halvards Skib, vakker af Udseende, som havde Staalhue og Pantser, begge Dele efter gotisk Viis. Denne Mand havde tidligen i Slaget faaet et Hug af et flakt Spyd, saa at Næsen var meget beskadiget og knust, og da Skibet var næsten ryddet, var han kommen op paa Tømmeret ved Masten. Mod ham vendte sig en Hirdmand, ved Navn Askel, som var en stærk Mand iført en Spangebrynje, og de angreb hinanden. Hiin havde intet Vaaben uden et Skjold, og havde en Steen i Haanden; men Askel havde Sværd og Skjold. De mødtes saa at der stod et Telt imellem dem, og stredes saaledes en Stund. Askel hug hart til og Sværdet kom i Teltstangen og stod fast; deraf benyttede hiin sig og slog Askel med en Steen, saa han faldt ned af Tømmeret. Da sagde mange Mænd, saa Kongen hørte det, at denne Mand nok vilde værges sit Rum, om han var med dem, og det vilde være vel gjort, at Fjænke ham Livet; men Kongen lod som han ikke hørte det. Dernæst blev han flaaet med en langstastet Spade fra Kongens Skib, hvorved han faldt overende. Da havde Askel reist sig og havde en Dre i Haanden; de roge atter paa hinanden, og Enden blev, at Askel blev meget saaret; men han dræbte Bagleren. Halvards Skib blev først ryddet,

Strindsær (Strindsjór), nu Strinde-Fjorden eller den bredeste Deel af Thronbhjems-Fjorden, nordenfor Strinden.

men siden gif det fra Skib til Skib, saalænge der var eet af de 5 Skibe, som laa der igjen. Da flygtede Baglerne med hele deres Hær, Nogle ilede til Land og sprang op paa Landet, men de allerfleste lettere Skibe roede ud efter Fjorden. Virkebenene forfulgte dem en kort Tid, og toge alle de Skibe, som vendte til Landet; der begyndte da Striden paa ny, og der faldt Mangfoldige; men fleest af Baglerne. Derpaa roede Virkebenene tilbage til Byen, og med Flaaden op i Elven om Natten. Da Hæren kom op til Byen, prøvedes det, at flere Høvdinge havde skjænket Baglerne, sine Frænder og Venner, Livet; men nogle Virkebenene mindedes hvad Kongen havde talet. Disse ginge da ind i en Stue, hvori Baglerne vare, og de bleve dræbte; men deres Frænder, som havde skjænket dem Livet, ginge til Kongen og flagede for ham derover. Han sagde, at han saa et godt Raad for det, de skulde nemlig undersøge, om de Mænd, som havde dræbt deres Frænder, havde givet nogle af sine egne Frænder Livet, og bød dem da heve sig. Derefter ginge de Skarevis om i Byen og op søgte hverandres Frænder, indtil Alle vare dræbte. Anden Dag efter holdt Kongen Thing ude paa Dren, hvori han siger sit Mandskab, hvorlunde Byttet skulde skiftes, at Alt skulde bæres ud paa Apostelkirkegaarden, hvor Kongen vilde sætte Vagt. Derpaa sendte han Mænd Nord til Halogaland efter dem som vare undvagne did; thi han syntes vide, at mange Bønder monne have vendt sig did til deres Hjem. De toge Bjørn Mardarsen og Brynjolf i Mjola til Fange, med mange andre vakkre Helte, og røvede drygt paa deres Gaarde.

Der var en Mand, som hedte Erlend, der var Præst og forrettede Gudstjenesten i Korskirken; han var en saare forstandig og veltalende Mand, der og havde et Præbende oppe i Kristkirken. Denne Præst havde en ung og vakker Kone, som hedte Ingeborg, som Philippus Jarl søgte at forføre. Da nu Kongen mærkede dette, bad han Jarlen med vakkre Ord lade dette være, og Jarlen svarede vel nok: men Alt blev som før. Da Erlend blev dette vaer, opfyldtes han med Fiendskab baade mod Kongen, og dog mest mod Jarlen, og tænkte paa en hemmelig Svig mod alle Virkebenene, om han nogenlunde kunde komme til dermed. Kong Sverrer og Erlend Præst havde før fives om Erkebispens Sag. Strax efter Slaget gik Kong Sverrer sig i al Skynding færdig, og foer med Hæren og Storflibene efter Baglerne; men de joges stedse undaf, indtil de kom øster til Viken. Derfra holdt Baglerne af før til Danmark; men Kong Sverrer forfulgte dem. Da seilede Kongen heelt før under Hlesø, og da han spurgte, at Baglerne vare seilede over til Jylland, vendte han om til Viken, hvor han forblev om Sommeren og krævede Tjæld af Bønderne for deres Landsforræderi, og tog Ledingskat af dem. Da havde han en stor Mængde Krigsfolk hvormed han slog sig ned i Oslo og beredte sig der et Vintersæde. Om Høsten kom Præstekonen, Jarlens Frille, nordensfra, og Jarlen tog imod hende; men da Kongen forbød det, lod Jarlen hende føre bort til en Gaard tæt derved, som heder Aker, hvorhen han ofte reed lønligen om Natten og sov der. Kongen sagde ofte til Jarlen, at han foer uvarligen frem, „og jeg frygter, Frænde, at det vorder os til stor Skade.“ Baglerne seilede før fra Danmark i Begyndelsen af Jule med en Skudeflaade, hvoraf en under Seiladsen forliste. Paa denne var Audun Byleistur Styrmænd, og ikke et Mandsbarn

Capitel 160.
Philippus Jarl
dræbes af Bag-
lerne.

Pöstulakyrkja, Apostlernes Kirke i Nidaros, see 1 B. S. 201.

Mjola, Mæle paa Halogaland, see 1 B. S. 24.

Cap. 160. Hlesey, Læsø i Kattegat, see 1 B. S. 247.

Akr, nu den 1629 med flere til Bymark for Kristiania udlagte daværende Kronens Gaard Store-Alger, ved Christiania, paa hvilken Præste-Boligen for Segnepræsten i nuværende Ager's Præstegjæld efter 1734 er opført. Paa den staaer Ager's eller Aker's Kirke, der altsaa nu ligger paa Christianias Grund.

slap derfra. Da de kom til Oslofjorden, dreiede de ind i Fjorden med 15 Skuder, som Kongeemnet og Hreidar Sendemand befalede over, og da de kom ind til Hovedøen, havde de en Samtale sig imellem. Hreidar Sendemand sagde: „jeg tænker, at Birkebenerne ei monne have noget Nys om os, da der uden Tvivl er megen Støi og Stimmel i Byen, og alle Folk øllede. Nu er det et Snarraad at gjøre Anfald mod dem, og dette Raad vildt Kong Sverrer give, om han var i vort Sted; lader os roe i største Stilhed ind til Bryggen. Jeg veed og, hvor der er en Gangst at gjøre: Philippus Jarl sover over i Åker med nogle faa Mænd.“ Da svare Mange: „det er et godt Raad, lad ham aldrig undslippe.“ Derpaa roede 5 Skuder did, men den øvrige Flaade roede ind til Bryggen og lurede. Alt var tyst og roligt i Byen, saa de vovede ei at gange paa Land, men vendte om for at møde deres øvrige Folk. Da disse havde landet ved Åkers-Hagen, ginge de op til Gaarden, og Jarlen mærkede ikke til Noget, førend Huset, hvori han var, blev omringet. Han slap ud af en Løndør barbenet og i det blotte Linned. Der var Tøe og sneeløst paa Marken, men megen Jislag paa den frosne Jord, og Jarlen var meget hvas til Fods. De Baglere, som vare oppe i Huset, kunde i Bælmørket see en Mand springe ud i bare Linned, og raabte til deres Mænd, at de skulde gribe ham. Derpaa løb de efter ham, og i samme Dieblif gled Fjodderne fra ham, og han faldt, og da blev han fludt med et Spyd, der blev hans Banesaar. Han faldt mellem nogle Gærder ei langt fra Byen, og der faldt og 2 andre Mænd. Hans Svend, som hedte Erik med Tilnavn Snage, undkom, og bragte Budskab derom til Kongsgaarden i Byen. Da var han saa modig, at han ikke sit sagt andet end i et høit Skrig bede dem stande op. Kongen var den snarest paa Foden i Klæderne, og ud i Gaarden, hvor han spurgte, hvad der var paa Færde? Gutten svarer: „Jarlen er falden, og Baglerne har fældet ham.“ — „Alt for nær os!“ sagde Kongen, som troede, at Jarlen havde sovet i Byen i sit Herberge, og at Baglerne vare komne til Byen. Han raabte paa sin Luursvend, at han skulde blæse saa fort han kunde, hvorefter Enhver sprang op i sit Rum. Kongen bød de Mænd, som vare i Herberge med ham, væbne sig. Siden blev det Kongen sagt, at Jarlen var falden ude paa Åker, og derpaa vaagede alt Mandskabet under Vaaben til Dagen. Dette skede Natten før ellevte Dag Juul.

Capitel 161.
Baglernes og
Throndernes
Strid.

Nu vende Baglerne om ud efter Fjorden og toge nordestefter langs med Landet, først til Bergen, hvor de dvælede en kort Stund, seilede siden nord til Thronhjelm, hvor de kom uforvarende. Af Birkebenerne vare da i Kjøbstaden Halvard Skygne, en Broder af Guttorm Erkebisp, med sin Skare, og de fleste af dem bleve dræbte. Baglerne satte sig fast i Byen med 550 Mand, og den Tid var der stor Frost og Jisgang. Da besluttede Kong Sverrers Syselmænd og Bønderne i Herredet at fare mod Baglerne med en Krigsmagt og slaaes med dem. Gauldølernes Anfører var Dyre fra Gimse, men Orkedølernes og Fylkemændenes var Eynolf Haffason, og de havde 1500 Mand. Baglerne mærkede ikke til Noget, førend hine fore mod Byen, og rykkede imod dem ud til Borgen; men de forsvarede Borgen og lode dem ei naae Indgang. Dagen efter havde Baglerne labet ophugge Jsen heelt fra Borgen og ned forbi Broen. De fljedes om Dagen; Mange bleve saarede paa begge Sider, og Philippus af Wegen blev truffen af en Piiil. Bønder-

Osloar-fjærd, den indre Deel af Christiania-Fjorden, og i Syd omtrent til Høften eller Jælsen ved Møse.

Cap. 161. Gimsar, Gd. Gimse i Guldalen, see 1 B. S. 141.

Astar, Østaf (S. 51) har formodentlig været Eynolf Haffasons Hjem; thi rimeligviis var han en Sen af Haffle paa Astar, cfr. Cap. 63.

ne fore saaledes hjem med uforrettet Sag. Saa Dage efter gjorde Bønderne et andet Tog til Byen; men Baglerne vilde ikke bie dem, og forlod Byen, da de saae Bønderne komme ned over Steenberget. Baglerne fore indtil de kom sør til Møre, til Borgund, og Nogle til Thingvold, hvor de dvælede om Vaaren indtil det led henimod Paaske.

Kong Sverrer paalagde Bønderne om Vinteren Ledingsskat, at de skulde stille en Mand af hver Gaard, og desuden udrede et Pund (Meel) og et Nød. Da gav han Thronderne Hjemlov; men tog Mandskab fra Herrederne. Nu blev der megen Rnur i Viken over denne Leding, og Bønderne toge derefter en Beslutning, som siden blev mangen Mands Meen. De lagde en svigesuld Plan mod Kongen, og bare sig saa forunderligen lønligen ad, at alle østenfra Svinesund, fra Vestfold og Raumarike deri vare eenstemmige. Alle rykkede paa eengang op i en Hærskare til bestemt Tid, og reiste Alle, Frie og Trælle, i sit Fylke paa Benene. De dræbte alle Sysselmændene, som i Herrederne vare, hver i sit Herred. Følgende vare Hovedmændene i dette Raad: Simun Laugmand paa Thusa, Amund Burst, Thorfin Blinde, Thord Ulfgestsøn, Thorlak Draffe, Jon Kula, Grim af Grettisvig, Halkel fra Anger. Dette Raad begyndte de i Oslo og holdt et Stævne-møde i Halvardskirken, hvor de samtligen forbandt sig til at modsætte sig det Paalæg, som Kongen havde lagt paa dem. Onsdagen i Lamperdagene i Langfasten dræbte de Kong Sverrers Sysselmænd i Tønsberg, Benedict med hele sin Svite, Olaf Smørkoll paa Være med alle sine Mænd, Peder Lukasbroder i Aumd, selv 9de, hver paa det Sted hvor de fandtes, og satte Bagtmænd paa alle Veie, som førte til Byen. Fredagen efter kom et løst Røgte for Kongen, at Bønderne havde samlet sig, og da dette syntes ham utroligt, lod han ransage Ledingsskolket, og da erfores, at de vare borte, som vare fra de nærmeste Herreder. Kongen lod sende Bud efter dem; men det blev Løverdag, og det blev Søndag, uden at de kom. Søndags-Natlen kom en Bønde ned fra Landet, som fortalte Kongen, at en Hær samlede sig mod ham, som snart vilde komme, og bad ham belave sig paa, at de ei vilde komme senere end samme Nat, som da var forhaanden, eller tidlig om Morgen, da han selv havde set Bøndehæren. Da nu Kongen hørte denne Tidende, lod han alt Mandskabet ved Luren sammenblæse, saavel sine egne Krigsfolk, som Byfolket. Derpaa fortæller Kongen den hele Forsamling denne Tidende, og bad baade Bymænd og Kjøbmænd om deres Hjælp, da Enhver havde sit Guds og sin Frihed at værge. Kongens Tale optoges med stort Bifald, og hele Mandskabet blev inddeelt i Afdelinger. Kongen bad sine Mænd sætte sig til Nadvær, da han derefter vilde lade hele Hæren sammenblæse ved Lureblæst, og saa blev gjort. Derpaa førte Bymændene og Kjøbmændene alt det Gods til Kirkerne, som de kunde rumme, og Kongen lod sætte Hestevagt overalt. Seent om Natlen lod han anden Gang ved Luren Folket sammekalde ude paa Isen, som laa udenfor

Capitel 162.
Om R. Sverrer
og Bønderne.

Thingvollr, nu Thingvold paa Nordmør, see 1 B. S. 55.

Cap. 162. Pusa, uden Tvivl nuværende Tomb, en betydelig Gaard strax østenfor Garder Kirke i Vestby Prgd. paa Follong. Da den bekjendte Herregaard Tomb i Raade Prgd. i Smaalsholmene findes, ved næiere Undersøgelse (saasom i Diplomer fra 11 Aarhundrede) fordm med Consequence skreven Pusn, saa kan man aldeles ikke gjætte paa denne; hvorimod den anførte Gaard paa Follong i „den røde Bog“ skrives „a Pusn.“

Grettisvik (i Dipl. og „den røde Bog“: Gryttisvik, Grjótvisk), uden Tvivl Gaarden Grettevik i Solums Sogn ved Skien, i Nedre-Helemarkens- og Bamble Fegderi.

Angr, d. e. nuværende Sande Sogn i Larlsbergs Fegderi, see Vestfold 1 B. S. 34.

Varir (á Vorum), nu Vahr, en stor Gaard, eller rettere flere i en Klynge liggende Gaarde, ved Tønsberg-Fjorden i Stoffe Sogn og Præstegjæld i Larlsbergs Fegderi.

Aumd, nu Gaarden Dnne eller Dne i Anneks Sogn sammesteds. I en Fortegnelse over Tønsbergs Hospitals Jordegods 1445 skrives Gaarden „Aumdnun i Andabu Soku.“

Byen heelt til Hovedøen. Kongen stævne de med Hæren over til Akurshagen og lagde sig der om Natten. Derpaa reed Kongen med nogle Mænd til Solanger og lod Hestene staae der paa Brinken; selv gif han nu til Vandet, hvor Bondehæren laa paa Vandisen og holdt Raad med hverandre. Kongen lybde til hvad de sagde, gif derpaa tilbage til sine Heste, reed ned paa Isen udenfor Hagen og ind til sine Skibe. Der dvælede han en Stund, foer derpaa tilbage til sin Hær, og nu nærmede Dagen sig. Derpaa lod han Folket ved Luren sammenkalde ned paa Isen mellem Den Snældda og Fastlandet. Kongen forlangte Ordet, og talede saalunde: „her er meget Krigsfolk kommet sammen og høiligen have vi nu fornøden, at den almægtige Gud beskytter os. En stor Flok af Thelebønder og Skovbyggere have samlet sig imod os, som jeg dog nu tænker ere vendte tilbage. Men ere og alt dette vore Mænd, eller ere Nogle af Bønderne komne hid?“ Det blev ham sagt, at Alle vare deres Folk. „Da skulle vi,“ siger Kongen, „holde Vagt ved vore Skibe og fordele Mandskabet til at ophugge Isen foran Skibene.“ I det Samme kom en Mand farende, som sagde, at en Hær var kommen østenfra over Lang-Mule og foer nu just frem over Ryginabjerg; det var Skejner, Diner, Foldunger og Hegner. Kongen svarer: „da monne vi tage en anden Beslutning.“ Han var til Hest, reed hen til den Afdeling, hvor Bymændene vare, og talede saa at de kunde høre det paa begge Sider: „Vi have nu tvende Vilkaar for os, enten at flye for Bønderne eller gaae dem i Møde; men ilde er det at bede Bønderne om Naade; thi jeg tænker, at deres Angrebslug ere smærre end deres Bagslag.¹⁾“ Men de bade ham fremdeles raade som før, hvilket de meente var dem bedst tjenlig. Da spurgte han Bymændene om de vilde yde ham nogen Hjælp eller hver skulde sørge for sig; „thi vi Birkebenere tale nu til Eder efter det gamle Ordsprog, „at i Nød skulle Benner nydes.“ Bønder og Bymænd sige, at de vilde yde Kongen sliig Hjælp som de kunde, og saa gjorde de.

Capitel 165.
Kong Sverrers
Slag med Bøn-
derne.

Kong Sverrer talede for Mandskabet disse Ord: „det er mit Raad, at før Bonde- flokken omganger os paa alle Kanter, opsoge vi først den Skare, som ligger tæt ved os oppe paa Ryginbjerget, og det er den Forsamling, som er kommen østenfra Svinesund. Lader os stige op nordenfor Nonneklosteret, og ingen Mand gaa til Byen. Men Du Paal Belte, og Eders Skare, I Dplændinger, tager Skier og Skridetoi, stiger paa dem, farer op paa Bjerget paa Siden af dem, og seer efter, hvor meget Folk de have.“ De gjorde

1) At de ikke ere saa skjæffe til at angribe os, naar vi holde Stand, som naar vi flye.

Akrshagi, d. e. den flade, fordum til Gaarden Akr (Ager) hørende, Strækning, hvorpaa Christiania i Aaret 1624 blev anlagt.

Sólánger. Beskrivelsen passer gandske paa den nuværende $\frac{1}{2}$ Mil vestenfor Christiania ved Lysager-Elvens Udløb liggende, Gaard Solerud i Ager-Herred. Dette Sted maatte Bønderne fra Vestfold og Thelemarken nødvendig passere forbi, og det sees og, at de havde leiret sig udenfor paa den tilfrosne Lysager-Bugt. Kongen kunde her saa meget bedre ubemærket bespeide dem, som Veien i Nærheden af Solerud fører igjennem en tæt Skov lige til Søen.

Snældda er upaatvivlelig den lille, paa Østsiden af Bjørvigen liggende Ø, hvorpaa Kranen ved Christiania nu er anlagt, der ei, som de nordnfor liggende til Wortomter benyttede lave og flade Strækninger - er senere opstykket eller opfyldt Land; herom bliver man allerede ved en flygtig Betragtning let overbevist.

Långamúli. Da dette Sted laa ved Veien, som fører frem over Ryginaberg (nu Ryen-berget), saa er det rimeligt, at dermed er meent den nuværende Gaard Langerud, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil i Sydøst for Oslo. De Bønder, som kom ad denne Vej, vare Skejner (Beboerne af Skaun, nu Rastestads Prgd.), Eynir (de som boede ved Eyna, nu Eyeren Sø, og vel nærmest Beboerne af Eid eller Askims Sogn op til bemeldte Vand, cfr. 1 B. S. 45), Hegner (Indbyggerne i Heggan, nu Eidsbergs Præstegjæld, som er beliggende imellem Eid og Skaun i Borgeshøsfel), og endelig Foldungar (d. e. Beboerne af Foldin eller Follo, nu Folloua, cfr. 1 B. S. 38, 61).

saa og fore op paa Bjerget østenfor Bønderne. Der var fallden megen Sne, saa der var god Skisfærd; men saa flem en Gangsfærd for Fodgjængere, at de sank dybt i, saasnart de fore af Veien. Da begyndte det at lysesne, og Veiret var klart. Da Paal med sine Folf kom op paa Berget, saae de et sært Syn, at nemlig hele Landet ovenfor Gjöllur-Aasen, nordensfor Frysja og heelt ud til Åkershagen vrimlede af Folf. Nu foer Paal med Sine i største Skynding tilbage til Kongen og fortalte ham denne Tidende, Da var Kongen kommen op paa Mørtustofke, hvor han holdt stille og lybde til Paals Fortælling; men hans Mærke og Spidsen af Hæren søgte op over Dalen, og dernæst op paa Berget. Nogle søgte op langs Kjøreveien, Nogle fløve op af saa bratte Brinke, at de let kunde stande med den ene Fod paa Knæ, medens de stode opreist paa den anden. Bønderne sloge i et stort Hærkrig, løb frem paa Berget, og stjøde baade med Pile og Rastespyd; thi det var en let Sag at bære Vaaben paa dem, der stode under deres Fødder; men de, som stode vesterud paa Berget paa den høire Side af Birkebenerne, stjøde ind under Bagsiden af Skjoldene. Veien var ei bredere end at 4 eller 5 Mand kunde gange jævnsides, og derhos var den brat. Birkebenerne bleve meget saarede, og Nogle faldt. Det gik ikke greit for dem at komme op; han som Mærket bar faldt, og det var en haard Dyst for Birkebenerne, inden de kunde saae deres Banner igjen. Da Birkebenerne saae at de ei kunde holde Stand, flygtede de. De som forrest vare løbe paa dem, som stode nede paa Berget, og de flygtende fore saaledes afsted mod den flette Mark, at den ene faldt tværs over den Anden. Dog forfulgte Bønderne dem ikke; thi de saae, at Birkebenernes Hovedstyrke stilede op mod Bjerget. Da kom Kong Sverrer til og sagde: „Skam Jer Noget i Kendeheste, som ligge den ene tværs over Ryggen paa den Anden; seer I ikke, at ingen Mand farer efter Jer.“ Derpaa lod han Mandstabet ved Luren kalde tilbage til Mørtustofke. Paa Ryginabjerg faldt 17 Mand af Birkebenerne, som alle vare Hirdmænd; men Mange bleve saarede. Da tog Kongen atter Ordet: „holder Jer tappert, vakkre Gutter, stjøndt vi have saaet en Nap. Sligt hænder til Søes, sagde Sælhundden, han blev stød i Diet. Nu have Bønderne vundet den Seier over os, som de kunde vente. Nu kommer den Drøm for en Dag, som aabenbaredes mig i Nat. Jeg syntes at eie en Bog i løse Blade og saa stor, at den indtog en stor Deel af Landet; men en Stump deraf var stjaalet. Det betyder, Bønderne have taget mine Mænd. Ræddes ikke for Bønderne: jo flere de ere tilsammen jo værre deres Færd.“ End videre tog Kongen Ordet saalunde: „lader os vende om langs Veien østerefter, hvor Berget er lavere østenfor dem,“ og saa blev gjort. Da de kom op paa Berget, saae de ud over Bondehæren, og nordover var alt at see som en Skov. Da sagde Kongen: „Du, Sigurd Lavard, og Du Hafon, mine Sønner, med Eders Mandstab sætter Banneret op og bliver her paa Mørtustofke, og holder Vagt paa dem, som ere paa Berget, at de ikke falde os i Ryggen; jeg vil vende mig nordestefter mod den Skare, som kommer farendes derfra.“ Derpaa dreiede Kongen sig med sine Folf nordestefter til Frysja-Bro, hvor Bondehæren var. De stjøde over Aaen, men kunde ei komme hverandre nærmere, dog bleve nogle Mænd saarede. Derpaa vendte Kongen med Sine om til Isen; thi da vare Vestfoldingerne, Thelabønderne og Raumerne komne did.

Gjöllurás, Gjelleraasen, som for en Deel adskiller Ågers-Herred fra Romerige, see foran Cap. 135.

Frysja, nu Ågers-Elven, som nærmest udspringer af Maridals- (ford. Margaritudals) Vand

■ falder i Bjørvisen eller Havnen ved Christiania.

Mauri- (Marti- eller Mørtu-)stokkar, d. e. Galgeberget ved den nordvestlige Kant af Oslo, see 2 B. S. 55.

Frysju-bru, er uden Tvivl den Bro, som fører over Ågers-Elven ved Gd. Nedre-Jos.

Vestfyldir, Pillir og Raumar, d. e. Jndbyggerne paa Vestfold, i Thelemarken og paa Romerige.

III. Bindes 1ste Hefte.

Did samlede og de, som før vare ved Broen, saa hele Hovedstyrken var der kommen sammen, og den var saa forfærdelig stor, saa at det syntes ugjørendes at gange mod dem, uden Folket var desmere modigt og tappert. Der var en Mand, som hedte Ale Halvards-son, og var Sverrers Lendermand. Han sagde: „Fulle vi ikke fylke, Herre?“ Kongen svarede: „den Skif have vi Birkebenerne optaget ikke at fylke, naar vi slaaes til Lands; men rende frem i løse Flokke, og gjøre den største Larm. Da kan Enhver gaae frem som han selv vil. Lader os gjøre et haardt Angreb, da tænker jeg, at Bønderne ville bugne derved; nu er det gaaet os efter Ordsproget: Fald er Reisens Held.“ Derpaa befalede han at blæse i Luren og sagde: „nu frem alle Christmænd, Korsmænd og den hellige Kong Olafs Mænd! lader os fare adskilte.“ Kongen sad paa en brun Hest; han havde en god Brynje, et stærkt Panser udenpaa, og yderst en rød stor Kappe. Han havde en viid Staalhue, som Sørlanderne brugte, og under den en Stormhue og Panserhue, Sværd ved Siden og et kort Spyd i Haanden. Han red i Spidsen af Hæren, saa at Hesten rørte med Brystet ved Bøndernes Skjolde. Birkebenerne styrtede frem paa begge Sider af ham med dragne Sværde, og gjorde et saa haardt Anfald paa Bønderne, at de som fremmest vare, vilde gjerne være fjærnere, om de kunde, og søgte at komme tilbage blandt det øvrige Mandskab; men Ingen vilde frem for den anden. Dette benyttede Birkebenerne sig af og hug ind hvor Bønderne blottede sig. Da skede snart et stort Nederlag paa Bønderne; men Skrak overkom Nogle, saa den hele Hær kom i et Løb og Ræn og stævne-ede ind til Afershagen. Birkebenerne gave dem drøie Skulderhug i Ryggen, og forfulgte dem ind mod Landet. Der faldt Mange af Bønderne, som laae vide om paa Isen. Tunsbergmændene og alle Strandsiddere vare komne til Skibs ind i Fjorden, lagde til ved Jisvaagen og ginge der fra Borde, og dette var en stor og vel udrustet Hær; thi det var Huusbønder og Kjøbmænd fra Tunsberg. De søgte ind efter Isen, og troede at de andre havde biet dem. Men da Birkebenerne saae denne Fylking, vendte de sig imod den. Kongen sagde: „end saae vi nyt Arbejde, og der vorder kun kort imellem. Lader os vende os imod dem; disse ere langt mindre mandstærke end de forrige, og de ville gjøre den samme Handel som Hine.“ Derpaa bad han Luursvenden blæse af alle Kræfter, og Hæren fløi som en Piiil udesten Isen, som om de nyligen vare komne i Strid. Tunsbergmændenes Skare standsede og trængte sig sammen ved dette Syn, da de ventede Hjælp af det Mandskab, som Bønderne havde oppe ved Hagen. Men her blev Sagen i en Fart afgjort. Birkebenerne løbe mod dem og gave dem Hug som de pleiede, saa at Tunsbergmændene, saasnart de stødte sammen med dem, laae saa tykt som Tang paa Stranden, og de som i Live bleve, vendte omkring i en stormende Flugt. Dette var kun en kort Modstand. Birkebenerne jøge de Flygtende ud efter Isen og sælbede Mange; thi de fleste af Hine havde Skobrodde, men de Flygtende gif paa bare Saaler, og Isen var slibrig af Blod. Kongen reed i Nærheden af dem og med egen Haand staf han Hver som han slog, med Spydet; medens Birkebenerne gav Enhver hvad han havde godt af. Der faldt mange gode Kjøbmænd, Svein Sveitestid, Sigurd Talge og Mange flere. De flygtede til deres Skibe; men Nogle rendte op i Hagen til dem fra Bestfold, hvor der samlede en stor Mængde. Der fortælles, at da Kong Sverrer mønstrede sine Folk, optaltes næsten 2,500 Mand; men da de kom mod Bøndernes Hær, syntes de kun at være som en Bold, og Folk troede at der maatte være 20 Bønder mod een Birkebener. Derfor vilde Kongen ikke fylke sin Hær i Linie, fordi han syntes Bønderne kunde luffe den inde fra alle Kanter, og i denne Økten sprededes Mandskabet paa begge Sider, og gif flok-kevis, medens Lykken var saa paa den ene saa paa den anden Side. Der holdtes da man-

gesteds store Slag, som vel kunde give Stof til Fortælling; men de kunne ikke alle nebtagnes i een Bog; thi er mestendeels kun det fortalt, som indtraf der hvor Kongens Banner foer, og hvor han selv var tilstede.

Capitel 164.
Om Kongens
Sønner og Bøn-
derne.

Nu er at fortælle om Sigurd Lavard og Hafon Kongesønner, og om Bønderne, som laae paa Ryginaberg. Da disse saae, at Kong Sverrer ængstede stærkt Bønderne paa Isen, og at de monne behøve Hjælp, opmuntrede de hverandre, ilede ned af Berget med sit Mandskab, og agtede at komme sine Mænd i Møde. Men da Sigurd Lavard og hans Fæller saae dette, vendte de sig imod dem. Først var der en liden Dal imellem dem, og da de mødtes i Dalen, blev der en haard Strid. Birkebenerne havde nær 400 Mand; men Bønderne nær 2000. Bønderne angreb skarpt, saa Birkebenerne bleve overmandede og flygtede ned i Gaderne. Sigurd Lavard stævneede ned i Byen, og ilede til Hest ind i Halvardskirken, og did fore mange Flere med ham; men Hafon, Svine-Peter og nogle Folk stævneede ovenom Nonneklosteret, og saa paa Isen Kongen i Møde. Bønderne vare ikke meget hurtige til at forfølge de Flygtende; men vilde nyde godt af deres Seier og ginge med fylket Mandskab ned i Byen. Da de ingen Modstand fik, dreve de om i Byen og ordnede de Driffelag, hvor Enhver vilde drikke om Nvælden. De ginge ogsaa ned til Kong Sverrers Skibe, som vare landsatte, og Nogle vilde brænde dem; men Andre talede derimod, sigende, at de ei vilde forspilde sine Kostbarheder. Omfider besluttede de at stævne med Mandskabet op til Nonneklosteret, hvor de opstillede deres Fylking. Just som Kong Sverrer havde flit sig fra Tunsbergmændene, saae han Bøndernes Fylking, og da raabte han til sine Folk, og bad dem gjøre sit Bedste; „thi det vil nok spørges,“ siger han, „hvo de kjæffeste ere. Mig synes, at de Bønder, som vi hilsede paa i Morges, end ville drille os. Nu træffer det sig saa vel, at vi kunne mindes de dræbte vore Folk, og nu monne vi stande jævnhøit med dem, og behøve ei at flyve op paa Bjergene imod dem.“ Derpaa vendte Kongen sig imod dem med det Mandskab han havde, og de begyndte en haard Strid, hvori Bønderne en Stund gjorde Modstand; dog heldte Lykken til den sædvanlige Side, og tilsidst flygtede Bønderne op nordensfor Byen, og derpaa op til Balkeberg. Hafon Kongesøn forfulgte dem og dræbte mange Mænd; men da de saae, at ikke Hovedhæren forfulgte dem, standsede de ved Balkeberg og der blev en haard Strid. Kong Sverrer vendte sør om gennem Gyderne til Skomagerboderne, og saa frem til Halvards-Kirken. Nu sprang Sigurd Lavard med sit Følge ud af Kirken. Da sagde Kong Sverrer til ham: „Du har altid samme Held; Birkebenerne have lidet Haab om god Høvding i Dig, og her gaaer det efter Visen:“

Ulig er Du
Dine Fædre,
Dem, som fordum
Flinke vare.

Og fremdeles sagde han til de Birkebenerne, som vare i Kirken: „ulige ere I hine Birkebenerne, som vunde Landet med mig mod Kong Magnus. Dem syntes, at jeg var til liden Nytte i de Slag, som de holdt; dog meente de, at jeg gjorde saa af Barsomhed, men Andre sagde det var af Feighed. Men det er sandt, som Ordsproget siger, at saa ere hvasse i aftagende Alder, naar han er blød og feig i Barndommen. Men nu hver Gang vi slaas, er jeg den Første, og de tykkes modige, som ere jævnsides mig, og dem, der saa gjøre,

vil jeg gjerne tage imod og takke til. I ere dem ulige, som have seiret i Dag, da I have ladet Eder jage hid og did. Farer nu efter Bønderne, gjengjælder dem deres Bagslag, værer raske Gutter og jager dem for Jer.“ Derpaa gik Kongen ud af Kirkegaarden op efter, og mange af hans Mænd kysede Kirkerne. Da sagde Kongen: „I Virkebenere ere nu langt mere andægtige end før; det lader nu som I maae stikke hver Kirke, I kommer til, da I dog den længste Tid have gjort libet Væsen af Kirkerne.“ Nu red Kongen op om Veien, og ham fulgte meget Folk, og paa Veien gave de Bønderne drøie Hug. Da saae de nord paa Balkeberg Baaben svinges i Luften, og nu vendte Kongen sig den Wei imod Bondeflokken. Da stode brat et stort Mandfald, da han kom til, og det viste sig i Bøndernes Flok. Bønderne vendte deres Skjolde, Nogle fastede dem, og søgte Livshjælp under Jod-Styrken, i det de rendte det bedste de kunde, Nogle langs Veien, Nogle hid og did, og undkom saaledes. Som oftest gik det saalunde om Dagen, at saasnart Bønderne undskydede i en sammelig Flugt, bleve de som tiest aldeles borte, og det var den største Deel af Hæren, som saaledes undkom. Dog saldt der saa Mange, at det var vanskeligt at faae Tal paa dem; thi mange af Eigene sandtes ei før om Vaaren.

Capitel 163.
Kong Everters
Seier over Bøn-
derne.

Kong Everters lod Folket ved Luren blæse sammen ned til Mørtustof, og da han kom did, sagde han: „nu sætte Mandfallet sig ned og hvile sig; men Tjenestedrenge fare ned til Byen og skaffe Folk Mad og Drikke.“ og saa blev gjort. Der forbandt Mange sine Saar, pleiede dem, og tøvede længe der. Om Eftermiddagen Kloffen 3 saae de, at der samlede sig mange Folk i Åkershagen, som stimlede derhen fra alle Kanter, og det var den samme Bondehær, som de om Dagen havde havt at gjøre med. Bønderne flokkede sig sammen paa den østre Ende af Hagen ved Isen, og holdt der Samtale og Raad. Nogle sagde at de skulde vende om; men de øvrige, som holdt meest traad ved deres Mening, sagde som saa: „Der er ikke faldne flere af vore Folk, end at vi jo nu ere lige saa vel i Stand til at slaaes som i Førstningen. Virkebenere have mistet meget Folk; Mange iblandt dem ere saarede og modige, og vi have ikke nu at slaaes med dem, som faldne ere. Men hvi faldt det Ingen ind at dræbe Kongen, da han red lige i Hænderne paa os? Det veed Gud, at om han farer saa hernæst, da skal han aldrig komme bort; thi aldrig faae vi bedre Leilighed til at faae ham sat end nu. Men fare vi nu saalunde hjem med uforrettet Sag, og give os i Virkebenernes Vold, da bære vi aldrig siden frit Hoved. Lader os værge os tappert og stande fast, enddog Virkebenere angribe os, og Enhver vogte sig for ei at rende afsted.“ Nu indgik Hovdingerne for de forskjellige Skarer et Forbund, og gave hverandre Haanden paa, at de ikke skulde løbe fra hverandre. Derpaa stode de op, sylfede omhyggeligen deres Hær, og ordnede hvo der skulde bedække de andre med deres Skjolde, hvo der skulde hugge eller stikke. De stillede Bueskytterne sammen, og troede nu uryggeligen at kunne staa mod Virkebenere. Da disse saae, at Bønderne beredte sig til Slag, stod Kongen op og sagde: „her monne sandes med disse Bønder, hvad Ordsproget siger: at seent tryter han, som har ond Sag. Mig synes, som de atter ere færdige til Slag, og vi Virkebenere maae see til, at de ingen Bugt slaae paa os. Lader os ile dem i Møde, og saaledes angribe dem, at de hellere ville stunde hjemleds, end længere have med os Virkebenere at gjøre. Naadeligt er det nu at kaste Læsselinen¹⁾ og Viskanden, og lade som vi gik til Arbeidet med friske Kræfter.“ Derefter lod han støde i Krigsluren og vendte ned med Mandfallet til Isen. Da gjorde Virkebenere et haardt Anfald mod Bønderne; men Bønderne gjorde den haardeste Modstand, og Slaget blev stort. Kongen selv red frem mod Bondefylkingen og forsøgte, om den ei vilde svigte, og gik

1) Blødt Gladbød med Smør. Kline kan og være Bød vel oversmurt med Smør.

det ikke paa et Sted, red han hen til et andet, og var snart her snart der. Bønderne fjendte Kongen grangiveligen og sagde til hverandre: „dræb ham! hug ham! stik ham! dræb Hesten under ham!“ Dette blev sagt; men ikke gjort. Kort at fortælle, da Striden havde varet en Stund, opløstes Bønde-Gylkingen, deres Mandskab skiltes ad og adspredtes. Deres Lindehjold svigtede dem, og duede ikke mod Birkebenernes Spydstik. Bønderne havde under Gylkingen traadt Sneen fast, og da Birkebenerne vare komne ind paa den haarde Sne lige ind paa dem, da vare Bønderne ikke i Stand til at holde deres indgangne Sambaand. Saalunde gif det, at de som havde sagt aldrig at ville skilles ad, flygtede hver sin Wei, og da hele Bøndeflokken kom paa Flugten, holdt de sig ikke til Weien, men Mandskabet spredtes allevegne omkring. Birkebenerne forfulgte dem hart, og fældede en stor Mangfoldighed, i det de ogsaa spredte sig under Forfølgelsen. Foran i Hagen var et Skovtjær. Alle Halvarðsøn havde en Rustning paa, der var ganske lig Kongens, og red frem i Rjæret med nogle faa Mænd. Bønder, som svævede deromkring, stødte paa ham og dræbte ham med et Hug paa Kindet og i Halsen. Dette Saar blev hans Bane, og de flettede Baabnerne af ham. Derefter staae de op en stor Skrig og sagde, at Kongen var falden. Da Birkebenerne hørte dette, sagtedes deres Angreb, og brat foer dette Rygte om baade blandt Bønderne og Birkebenerne, hvorpaa Skarerne paa begge Sider samlede. Da Kongen nu hørte dette, lod han blæse i Krigsluren, og red hart og djærvveligen frem, og nu fandt Bønderne, at de havde stegt en mindre Steg paa deres Spid end Kongen. Da ginge Birkebenerne djærvveligen frem over Rjæret, og fremmest foer Kongens Banner. Derpaa fore de frem over nogle Enge og til et Berg, hvor de fandt en stor Forsamling af Bønder, og mod dem stormede Birkebenerne. Der blev et haardt og stort Slag, da Folket stimlede did fra begge Sider. Men Bønderne bleve som før meget tandsaare, lebedes ved at blive der, og vilde hellere hjem; thi rendte de bort videveis. Birkebenerne dræbte alle dem de kunde naae, og forfulgte dem lige til Natten. Paa den Dag skændte Kongen hver den Livet, som indfandt sig hos ham og bad ham derom. Thorfin Blinde blev fangen, og ogsaa ham skændte Kongen Livet. Der var en Bønde, som 3 Gange blev fangen den Dag, og hver Gang skændte Kongen ham Livet; men stedse løb han til Bønderne og sloges. Den fjerde Gang, han blev fangen, blev han dræbt. Om Dvælden foer Kongen tilbage til Byen, men satte Vagt allevegne udenfor Byen. Morgenens efter lod Kongen blæse til Things, og tilfæde Bymændene for deres Hjælp, og sine Mænd for deres tro Bistand og Følge. Derom talede han med mange fagre Ord, og anførte dem som gode Exempler paa fordums Tapperhed; men gjorde haarde Signelser om Bønderne: „Det var os til meest Gavn,“ siger han, „at ikke hele Skaren styrtede mod os paa een Gang, og det venter jeg, at aldrig oftere sliig Overmægt kommer imod os. Vanskelig monne der gives Exempel paa, at Mænd sloges med sliig Skare, med ikke større Mandskab end vi havde. Nu vil jeg lade hugge Isen heelt igjennem, saa vore Skibe kunne komme i flot Bænde. Fire Mænd fulde hugge en Gavn i Længden og fire Gavne i Bredden, og holde Baagen klar efter sig, og saaledes fulle de hugge Dag efter Dag indtil de komme ud af Isen. Derefter lod Kongen lægge en Line paa Isen og Mandskabet optælle. Til dette Bærf brugtes baade Krigsmænd, Rjebmænd og Bymænd, saa det kom i Stand inden faa Dage. Da lod Kongen Skibene jætte paa Vand, saa fort skæe kunde, og føre ud fra Byen, lod dem derpaa tilfæle og holdt ud af Fjorden. Derpaa seilede han sin Wei nordest i Viken, og kom Paaskefasten til Bergen. Det var anden Gang, at alle Bergens Mænd bleve glade i ham, meest fordi de havde hørt en Prat om, at Baglerne vare paa Weien nordensfra, og agtede sig snart til Byen.

Capitel 166.
Birkebenernes
og Baglernes
Girid.

Paaskebagen, da Solen endnu ikke var langt paa Himmelen, saae Bagtmændene, at Baglerne kom roendes nordensfor Hegrænæs, og stævnebe til Byen. De stodte strax i Lu-
ren og væffede Hæren. Birkebenerne stog strax deres Telte ned; men Kongen bad dem ei
være for snare med Jagten; men lade Baglerne roe ind i Baagen. Da Baglerne saae,
at Masterne ei vare tagne ned paa Kongens Skibe, trode de, at det maatte være Kjøb-
mandsskibe. Men da de løb ind i Baagen, kom der dem noget andet for Skjægget; thi
Birkebenerne havde tilforn vendt deres Skibe, sat sig ved Arerne, og ilede paa det haar-
beste ud imod dem. Da saae og kjendte Baglerne baade Kong Sverrers Banner, Seiers-
fluen, og hans Luur Andvake, og alle som een Mand skaaede paa Arerne paa den ene Side,
roede saa fort de kunde paa Land-Siden, og vendte undas sørefter. Men førend Baglerne
finge vendt alle sine Skibe, roede Birkebenerne paa to Skuder, saa de begge viiste Kjølen i
Beiret. Paa begge Sider roede de det bedste de kunde. Birkebenerne nærmede sig Grav-
dalen; men Konge-Emnet og Hreidar løb med nogle Skibe ind i Gygis-Bik, nogle
undvege længere Syd. Birkebenerne forfulgte dem, og dræbte mange af deres Mænd.
Kong Sverrer lagde til i Gygis-Bik, tog der Baglernes Skibe og fældede mange Mænd;
men deres Hovdinge undslap. Derpaa foer Kongen tilbage til Byen; men Baglerne
samledes atter og flygtede til Viken, hvor Bønderne toge vel imod dem, og de forbandt sig
med hverandre i deres Ulykke.

Capitel 167.
Om K. Sverrers
Gærd.

Kong Sverrer dvælede en Stund i Bergens By, og stævnebe til sig Mandskab og
Ledings-Skat fra Herrederne. Om Baaren udrustede han en stor Hær og havde mange og
store Skibe; da havde han og det store Skib Hovedbussen. Derefter seilede han sørefter
langs med Landet øster til Viken. Da han kom did og ind til Tunsberg, vare Baglerne der.
Der var Hreidar Sendemand med en stor Skare, som sad der for at værne Vestfold-Landet
mod Birkebenerne. De havde sat sig fast oppe paa Tunsberg og gjort meget til sit For-
svar, hvoriblandt to Kasteller, et paa den nordre Side af Bjerget, et andet sendenfor over
Beien, som ligger op fra Laurents-Kirken. Kong Sverrer tøvede ikke den Gang i Tuns-
berg; og sagde, da de roede ud af Byen: „saa godt som Bjerget nu synes Eder Bagler,
saa ilde skal I engang synes derom.“ Da foer Kong Sverrer øster i Viken; men Bøn-
derne havde samlet sig overalt, baade Frie og Trælle. Kongen og hans Mænd kunde
ingensteds komme til Fastlandet; men de bleve dræbte, hvor de satte deres Fod, og der blev
fludt paa dem, hvorsomhelst de nærmede sig det faste Land. Der var da hos Bønderne
Sigurd Jarlsfön, Halvard Bratte, Lodin Paulsfön, Namund Burst og mange andre Krigs-
hovdinge. Kong Sverrer foer øster langs med Landet heelt til Konghelle, hvor han stæv-
nebe Bønderne til Thinge, og fordi Kongen var mandstærk, og havde meget Krigsfolk; men
derimod ingen Bønder var der, som havde været med ved Oslo mod Kongen, kom de til
Things. Kongen krævede Ledings-Skat og Folkkehjælp af dem, og fandt Meget at anklage
Bønderne for, og Bønderne underkastede sig Kongens Paalæg, fordi de ingen anden Udvei
havde. Derpaa vendte Kongen om og holdt Thing i Ordost med Bønderne, hvor han
krævede det samme som før med de Ord: „jeg vil bede Eder, Bønder, laane mig alle de

Cap. 166. Hegrænes, Hegrænæs strax nordensfor Bergen, beliggende i denne Stads Kors-
kirkes Sogn, men under Aene Skibrede eller Thinglag, see 2 B. S. 143.

Grafdalr, Gravdal, see 2 B. S. 199.

Gygisvik (Gygvisvik). Af de tvende strax sendenfor Dvarven (Hvarfnes, see 2 B. S.
199) i Nærheden af hinanden liggende Steder under Aste Sogn og Skjolds Skibrede, Ryfelvik
og Gøvik, er det uden Tvivl det sidstnævnte, som her menes.

Cap. 167. Om Tunsbergs gamle Befæstning, see 1 B. S. 60.

Ordost og Hjorn, Verne Drust og Thjern i Bahuns-Lehn, see 1 B. S. 63.

Heste, her paa Den ere; thi vi tykkes at behøve dem, og I kunne sende Mænd, som kunne see til, at I faae dem tilbage, naar vi have brugt dem. Nu skulde I have Tak om I gjøre dette godvilligen; men hvad som er, maae vi have Hestene." Bønderne lode nu deres Heste til baade fra Thjorn, og de andre Der, og de førte dem bestandig nordest til Viken, medens Bondesforsamlingen stedse foer imod dem paa Landet. Da nu Kong Sverrer kom Nord til Sotanæs, dreiede han ud fra Skibsløbet, og lagde sig ind paa et Sted, som hedder Tharfar. Der havde Baglerne samlet sig; men Kongen lod denneinde ingen Landgang gjøre. Baglerne søgte da op paa Landet til Bondesforsamlingen, og de holdt allesammen Thing oppe ved Fors-Kirke, hvor de holdt Raad. Bønderne skyndte sig til at fare mod Kongen og staaes med ham: „thi ellers vilde han," sagde de, „brænde Bygderne." Denne Beslutning toge de mellem sig, og saalunde opløstes Thinget. Alle tilhøbe vendte sig da mod Kongen, og Sigurd Jarlsfön reiste der sit Banner.

Kong Sverrer gik paa Land fra sine Skibe, og sagde til sit Mandskab, at han vilde opsoge Bønder eller Bagler, hvilkesomhelst han først traf paa, sigende at han alt for længe havde ladet sig jage af dem langs Landet, uden at faae af Bønderne hvad ham tilkom. Da fiktede han sit Mandskab, lod Nogle vogte Skibene, Nogle, og det var den største Deel, gik op paa Land. Da bleve de Heste brugte, som vare for Haanden; men Nogle vare til Fods. Overalt hvor de fore den Dag, havde Bønderne ødelagt Bygderne. Klokken 3 om Eftermiddagen var Kongen kommen til et Berg, hvor han standsede og sagde: „nu skulde vi vende om nedest igien, og give os til at brænde i alle Bygder, hvor vi fare frem." Kort efter kom en Mand til Kongen, som raabte: „her nordensfor Berget ned om Dalen farer nu Bondehæren." Kongen svarede: „vor Beslutning er da at vende os did imod dem, og friste Lykken." Derpaa lod han Luursvenden støde i Krigsluren, og da hans Mandskab havde samlet sig, vendte han sig strax nord i Dalen, og foer Selv med sin Skare forrest. Da Bønderne saae dette, kastede de deres Bølter og grebe til deres Baaben. De fore mod hverandre og mødtes paa et Sted, hvor der paa den ene Haand var en Skov, paa den anden en liden Leer-Bæk. Der var og nogle Agre i Nærheden. Kongen red strax lige imod dem, da han kom saa nær, og i Spidsen for den fiendtlige Skare imod ham vare Sigurd Jarlsföns Skarer med hans Mærke; men han selv var ingensteds i Nærheden. Der skede en haard Modstand, og Kongens Mandskab samlede sig hurtigere, medens Bønderne saae sig for og betænkte sig, om det var bedst at fare frem eller tilbage. Da sælbde Birkebenerne de fleste af Baglernes Skarer, som havde holdt sig frem, og der blev deres Banner nedhugget. Nu besluttede Bønderne fuldt og fast at fjerne sig fra Birkebenerne; hele Bondehæren tog Flugten; men Birkebenerne forfulgte dem og dræbte mange Folk, hvorpaa de vendte om og vendte tilbage til Skibene. Slaget stod ved en Gaard som hedder Skarfstad, og der faldt Mange af Bøndernes Hær.

Dagen efter kom Bønderne og bade om Fred, hvilket Kongen stænkede alle dem, som bade derom. Mange Bønder kom ned og bragte Kongen store Bøder. Derpaa førte Kongen sin Hær videre, og vendte sig nord i Viken. Han lagde ind i en Fjord, som hedder Hornæs-Fjord, hvor han gjorde Bønderne Bud, at de skulde komme for at indgaae

Capitel 168.
Kong Sverrer
slag med Bag-
lerne.

Capitel 169.
Kong Sverrer
lod brænde Bøn-
dernes Bopæle.

Tharfar, Tarsve, et Sted, som er beliggende paa den østre Side af Åby-Fjord, der adskiller Sotanæs fra Slangenæs i nuværende Viken og Bahus-Lehn. Her ved ½ Mil i Nordøst for Tharfar - hvorfra en Hovedvei fører ned til Bro Kirke - ligger Skarfstadir (eller Skarpstadir), nu Gaarden Skarstad, ved hvilken Baglerne og Bønderne bleve slagte. En Mil lige i Øst for sidstnævnte Sted ligger Fors Kirke, see 2 B. S. 139.

Cap. 169. Hornæs-Fjærd, nu Skjæbergskilen, eller Fjærd, som trænger i Nord op til Hornæs-Gaardene i Skjæbergsk Prestegjæld i Bergesjøfæl, efter hvilke Gaarde et Skibrede for-

Forlig med ham; men Nogle kom, Andre ikke. De fleste kom ikke, nemlig Alle østenfor Elven paa Ugder, fordi de stolede paa, at Baglerne skulde komme dem til Hjælp. Da Kongen havde lagt der nogle Dage, gik han op i Bygden nord i Landet, og da var alle Folk flygtede fra Husene. Da de havde faret en lang Stund, og Dagen led, sagde Kongen at de skulde vende om, sigende, at hans Søn Hakon skulde med Nogle af Mandskabet fare ned paa den anden Kant af Bygden; „men vi ville,“ siger Kongen, „stævne ned her, og paa begge Sider skulle vi opbrænde hele Bygden.“ Da blev kastet Ild ind i Husene, som opbrændte hvor de fore frem. Der brændte mange Storgaarde, og deriblandt Store-Dal, som Haavard Bonde eiede. Om Kvælden løb en Gut frem fra Skoven til Kongen og sagde: „for Guds Skyld, Herre, lader ei brænde min Faders Gaard, som ligger her lige foran.“ Kongen svarer: „Hans Gaard skal vist ikke brændes, siden Du beder derom, og ingen skulde være bleven brændt i Dag, dersom Bønderne havde været hjemme og bedet om Fred, og siig dem nu, at ingen herefter skal vorde brændt.“ Da foer Kongen til sine Skibe, og Dagen efter kom Bønderne ned, og lovede Kongen fast at betale Bøder, hvorpaa alt Folket underkastede sig og ubredede deres Gjæld. Da Kongen her havde udført hvad han vilde, seilede han nord over Fjorden og laae i Haffsteens-Sund, hvor han spurgte, at Baglerne udrustede Skibe i Tunsberg. Da Kongen kom til Grindholms-Sund, roede han ud efter dem nordenfor Thjuma, indtil Mørket faldt paa. Om Natten laae Kongen i Råfsvaag udenfor Tunne; men Baglerne lidt søndenfor ved Stranden. Saa snart det dagedes roede Kongen afsted med Skuder og lette Skibe for at opsoge dem. Baglerne seilede før Dag ud til Havs; og Kongen efter dem. Da nu Baglerne saae, at Birkebenernes Skibe gik raske, og at de ei kunde undkomme, vendte de ind til Landet. En Jagt, som Sæbjørn Linur styrede, vendte udenfra ind til Tunnusfjog. Birkebenerne roede efter ham, og Sæbjørn undkom selv anden; men det øvrige Mandskab faldt, og Birkebenerne toge Jagten med Alt hvad paa den var. Baglerne dreiede med 7 Skuder ind mod Landet nordenfor Ørøen og ind i Sandefjord til et Sted paa Nordlandet, som heder Hæsfelvik, hvor de lagde til og sprang paa Land. Kong Sverrer lagde sig mod dem og dræbte mang-

dum havde Navn. Det Agdir østenfor Naen (nemlig Glommen), som her nævnes, er aabenbar en Skrivfeil for Amort eller Abygdir, hvorefter see 1 B. S. 35. 2 B. S. 123; thi Ugderne, som ei vare deelagtige i Oprøret, havde Kongen selvfølgelig ingen Grund til at straffe, hvortil kommer, at han fra denne Egn seilede nordover Fjorden (den sydlige og bredeste Deel af Christiania-Fjord) henimod Tønsberg til. 3 Amort ligger desuden og Dalrinn mikla, nu Od. Store-Dal (see 2 B. I. c.), som ved denne Leilighed blev afbrændt.

Hafsteinssund paa Vestfiden af Fjorden-Fjord og søndenfor Tønsberg, kan efter Omstændighederne neppe være noget andet end det nuværende Hærsund ved Sydøstfiden af Røtterøen. Da Kongen her faaer Efterretning om Baglerne, seiler han gennem Grindholmasund (nu Brængen eller Sundet imellem Røtterø og Thjømø, der kan ansees som en Fortsættelse af hiint) og drager for at opsoge dem nordenfor Tjuma (rettere Thjuma, nu Thjeme; i Texten har man istedetfor Tjuma optaget den formeentlig urigtige Læsemaade Tunna), indtil Mørket tvinger ham til at søge Havn Natten over i Råfsvågr (eller Hrafsvågr, d. e. Bugten ved Fitje imellem Ravnø og Fastlandet i Stokke Sogn, halvanden Fjerdingss-Vei nordenfor det vestlige Indløb af Grindholmsund). Naar det iøvrigt siges, at denne Vaag ligger udenfor, eller søndenfor Tunna eller Tjuma, saa er denne Bestemmelse urigtig eller urimelig, hvilken af disse Læsemaader man end henholder sig til; thi Tønsberg-Lønde og Thjømø danner hver for sig det sybligste Land ved Indløbet eller Mundingen af Tønsberg-Fjorden.

Tunnuskógar, nu Od. Skougen, beliggende strax nordenfor Tønsberg-Lønde (ford. Tunna-skagi, cfr. Hakon, Guttorm og Inges Saga Cap. 17) paa den ved den yderste vestlige Side af Tønsberg-Fjorden liggende Halvø i nuværende Sande-Herreds Præstegjæld, hvilken forud var omflydt og dannede en Ø ved Navn Øxn- eller Yxn-øy (cfr. 1 B. S. 35).

Sanda-fjórdr, nu Sande-Fjord, cfr. 1 B. S. 35. Paa Østfiden af denne Fjord, ei langt fra dens Munding, er Hællisvíkr (eller Hæslivíkr), en Bugt, som Hællis-Den danner med Fastlandet.

foldige af dem, og tog Skibene med alt hvad paa dem var, men Baglerne flygtede op paa Landet. Kongen vendte tilbage til Tunsberg, hvor han opholdt sig en Stund.

Noget senere foer Kong Sverrer sin Bei nordest, og da han kom nord til Portyrja, vendte han tilbage ind i Biken med nogle Skuder og lette Skibe, i den Agt at fange saa mange Bagler han kunde faae fat paa. Han foer Nat og Dag og ventede, at Baglerne vilde søge til Kjøbstæderne, saasnart de meente han var seilet bort fra Biken. Kongen foer først til Tunsberg og sælgede der 7 af Baglernes Mænd, siden foer han til Oslo, hvor han end dræbte nogle Mænd. Derpaa foer han tilbage til sin Hær, som han traf med StorSkibene i Ulfes-Sund nord paa Limgards-Siden. Kong Sverrer seilede saa nordest til Bergen og gav Ledingsmændene Lov til at fare hjem; men sad om Vinteren i Bergen. Baglerne sadde derimod i Biken og havde al Skat og Skuld der.

Capitel 170.
Om K. Sverrer.

Baaren efter udbød Kong Sverrer Leding heel Nord fra Landet og foer med en stor Krigsmagt øster til Biken. Hreidar sad paa Tunsbergs Berg med neppe 200 Mand. Der var Halvard Bratte og mange andre Krigshøvdinge; men deres Konge og Sigurd Jarlsfon vare med stort Mandskab oppe i Landet. Kong Sverrer seilede øster over Fjorden, foer deromkring om Sommeren og tog Gjæld af Bønderne. Alt Folket underkastede sig ham undtagen Skejnerne. Derefter foer han op til Sarpsborg, og lod Skuderne drage op forbi Sarpsfossen, og roede siden op efter Elven. De ginge paa Land i Skaun og brændte alle Bygderne der. Derpaa indgik Bønderne Forlig og betalte Bøder. Kongen gik tilbage til sine Skibe og seilede nord over Fjorde-Fjorden til Tunsberg, og dette var ved den sidste Mariemesse. Kong Sverrer lagde sig omkring Berget og hindrede Baglerne fra at komme derfra. Han slog sine Teltboder nordenfor Berget, imellem Byen og nord til Søen, lod Fjære Diger udenfor Krigsteltene, alt nord fra Baagen før til Skelie Steens-Sund, og satte Pæle indenfor Diget. Alt dette skede for at hindre Landhærens Angreb. Kongen lod sine Skibe sætte paa Land og forsee. Han fordeelte sit Mandskab omkring det beleirede Berg, og satte Gjæsterne, hvis Høvding var Peter Steyper, ved Beien, som gaaer ned fra Frodaasen. De toge nogle Huse nede i Byen, som de flyttede did op, og Stedet kaldtes siden Gjæstebakken. Som oftest sov Kongen i Byen, og mange af hans Mænd med ham.

Capitel 171.
K. Sverrer omringer Berget.

Kong Sverrer ordnede sin Hær til at gjøre Anfald mod Berget. Sit Banner lod han opsætte før i Kleven; men Gjæsterne angreb det nordre Kastel. Da nu Birkebenerne søgte op mod Berget, havde Baglerne stillet sig op til Modværn og bare paa dem baade Steen og Skud; men Birkebenerne trængte op lige under Kastellet, saa de naaede hverandre med deres Spyd. Baglerne vare i Kastellet og kastede ned store Stene, saa Birkebenerne, hvis Skjolde og Staalhuer bestadigedes, ei kunde holde Stand; men rykkede saarede

Capitel 172.
K. Sverrer angriber Berget.

Cap. 170. Portyrja, nu Havnen Portør i Sannifedals Sogn ved Kragerø, see 2 B. S. 157. Askøyjarsund, nu Ulfesund imellem Ufserø og Fastlandet i Dybvaa Sogn og Nedens Fjogderi. Gaavel Ulfesund som Portør siges at ligge paa Limgards- eller Lungards-sida, hvor om see 1 B. S. 61.

Cap. 171. Skeynir, d. e. Indbyggerne i Skaun eller Rakkestad Præstegjæld i Smaalehnene, see foran S. 127. For at tvinge disse til Lydighed, seiler Kongen fra Tunsberg øster over Fjorden-Fjord og op ad Glommen til Staden Borg (Sarpsborg), hvor han lader nogle Skuder drage forbi Sarpsfossen, og roer siden de halvanden Mil herfra op til Skaun.

Skeljasteinssund, nu Piren eller den Kanal, der bragte Trælen i Forbindelse med Steensarmen (Skeljasteinsgrund), og hvilken Kong Hakon Hakonson lod gjøre saa dyb, at den kunde passeres med Røgger, see Hak. Hak. S. Cap. 128. Den blev 1733 og er nu i de sidste Aar ved Oprensning atter gjort passabel for mindre Fartøier.

Frodaas (Frodeaa) kaldtes fordum den omtrent 1500 Alen nordenfor Tunsberg liggende lave Bjergryg, over hvilken den store Landevei allerede førte i Sverrers Tid, saaledes som endnu er Tilfældet, cfr. Tunsberg 1 B. S. 60.

og forslaaede ned i Kleven. Da indsaae Kongen, at der var saa stor Mon paa Stridskræfter, at de ikke kunde ved Storm indtage Berget, men Baglerne derimod bleve lystige og storordede. Da Kongen havde opholdt sig en Stund ved Berget, sendte han sine Folk alle vegne ud i Herrederne for at skaffe Krigsstyr og Kost, og Alting gik greit for dem, saalænge det var let at fare med Skibene for Isen. Kongen ansaae det for stor Skade, at ingen Mand kunde sige ham Noget om deres Anstalter paa Berget; thi sandt han paa det Raad, at der blev taget nogle Kirkestiger i Byen, som bleve bundne til hverandre, og sat sendenfor Klokketaarnet ved Lafrants-Kirken. Op ad den foer en Mand heelt til Tagrafterne, som vendte fra Berget, spændte med begge Hænderne om Knappen, og saae Alt, hvad der foregik paa Berget. Da Baglerne saae ham, Fjød Hreidar Sendemand paa ham, og satte den første Piiil i Knappen og strax derpaa den anden, som kom lige mellem Mandens Hænder, fordi han slap Knappen; men Tagraften beskyttede ham mod flere Skud. Derpaa foer han ned og meldte Kongen hvad han havde seet. Baglerne havde truffet nogle Skuder op paa Berget, og ført nedenfor det nordre Kastel var deres Brønd, hvorover de havde hvælvet en Skude, saa at de beqvemt kunde komme dertil fra Berget. Kastellerne vare gjorte saaledes, at der var opført 4 Pæle, og mellem dem var lagt Bjælker, og ovenpaa der var et Jldsted; men nedenunder var Forbindinger mellem Pælene. En bælmørk Hofnat sendte Kongen en Mand op paa Berget, som hedte Svend Munke, hvilken havde med sig et Loug og to forstæfede Spyd, det ene havde han i Haanden, det andet under Bæltet ved sin Side. Han gik op paa Berget og fæstede Louget øverst om den ene Kastelpæl, og i den anden Ende af Louget holdt mere end 100 Mand. Svend slog paa Louget og antydede dem derved, at den ene Ende deraf var fæstet, hvorpaa de toge fat i Louget og halede deri af alle Kræfter. Da begyndte Kastellet at vakle, hvorover Baglerne bleve meget forfærdede; men i det samme brast Louget. Svend Munke gik op paa Berget mod Øst, hvor der vare to Vagtmænd, som begge sov. Han satte Spydet gjennem den ene; men den anden sprang op ved Stiffet, og nu stak Svend ham igjennem staaende, og dræbte saaledes dem begge, hvorpaa han foer østenom ned af Berget tilbage til Birkebenerne. Kong Sverrer opfandt mange Konster for at vinde Berget; blandt andet lod han gjøre Tømmerflafer med tykke Pæle under, som han lod bringe op under Kastellet; men de vare tunge at haandtere, saa dette Raad nyttede til Intet. Jævnlig ginge Birkebenerne om Dagen under Skudmaal, og de Fjøde paa hverandre; men Baglerne havde en bedre Plads at stride paa.

Capitel 173.
Om Inge og
Baglerne.

Baglernes Hovding Inge, Sigurd Jarlsøn, Arne Biskopsfrænde og mange andre Krigshovdinge, tilligemed Baglernes Hovedstyrke var paa Oplandene, og stundom i Viken. De havde gjort den Aftale med Hreidar, at den ene skulde komme den anden til Hjælp, naar Nøden saa krævede. Da nu Kong Sverrer beleirede Hreidar og hans Folk, syntes dem at Hjælpen fra deres Mænd kom dem seent tilhænde, endstjændt de syntes at være i stor Fare. De besluttede nu at sende Mænd til Inge og bare sig dermed saaledes ad, at de en Nat toge en liden Skude til 8 Rorsmænd, og drog den vesterud paa Berget til Søen, lagde derpaa Aarer deri, og fæstede Louge i Stænger, som ragede ud over Fjeldet. I den ginge 10 Mand, hvis Formand var Thord Dokka, og nu lode de Skuden i Rebene sige ned i Søen. Dette var et farligt Stykke Arbeide, meest fordi Birkebenerne laae paa Skuder foran Berget og holdt Vagt der hver Nat. Baglerne sloge Aarerne i Vandet og røede i en drivende Fart ud igjennem Sundene mellem dem, og sprang paa Land indenfor Smørberg.

Cap. 173. Smjørbjerg, Smørberg, lige overfor Tønsberg paa den vestlige Side af Fjorden, see 1 B. S. 60.

Birkebenerne roede efter dem; men finge den tomme Skude, og Ingen af Folkene. Disse fore deres Bei, indtil de traf Inge og Sigurd, bragte dem Hreidars Drdsending, og fortalte hvad der havde tildraget sig. Baglerne syntes at have spurgt saa meget om Kong Sverrer, at de ei længtedes efter at møde ham, og siige at han vel monne forlade Berget, naar det tog til at snee og fryse. Da Kong Sverrer om Morgenens blev vaer, at Baglerne vare løbne bort fra Berget, sagde han: „saa meget I end kjædes ved at sidde her om Berget, saa seer I dog nu, at de ikke ledes mindre ved at sidde der oppe.“

Engelændernes Konge Johan havde sendt Kong Sverrer Sommeren før, mens han var i Bergen, 200 Krigsmænd, som kaldtes Ribbalder. De vare saa raske paa Foden som Dyr, derhos store Bueskyttere og overmaade bjærve; men sparede ikke alt Ondt. Dem sendte Kong Sverrer til Opplandene og satte Hvide, en Broder af Sigurd Skjalg, til Høvding over dem. Lidet prisedes Hvide af Folket. Ribbalderne kom ned i Haddingdal, fore ovenom Sogndal og ned i Thelemarken, og hvor de kom, dræbte de alle Mand, Unge og Gamle, Karle og Qvinder. De dræbte og al Buxfab, som de kunde faae fat paa, ja endog Katte og Hunde og alt Levende, som de mødte; hvor de kom, brændte de i alle Bygder. Samledes Folk imod dem, løbe de i Fjelde og Uderkener, og kom jævnlig frem hvor Ingen ventede dem. De dreve deres Hærjen i Bygder, hvor Hær aldrig før var kommen, og gjorde Hærværk, saa at ingen Mand vidste Mage til Sligt. De kom til Kong Sverrer, medens han omringede Berget, ginge bjærveligen mod Baglerne og begge Parter skjede mod hverandre. En Dag traf Baglerne en Ribbalder med en Piiil, saa han strax deraf fik sin Bane. Høit frege Ribbalderne, da de saae dette, og løbe stundom fra, stundom til Berget, og skjede paa dem. Kort efter skjød En af dem Viking Vefia, saa han fik sin Bane; thi Piiilen traf den venstre Side af Lustrøret. Han havde været en meget dygtig Krigsmand.

Capitel 174.
Om Ribbal-
derne.

Baglerne syntes, at Ingens og Sigurds Hjælp var seen. Da Kong Sverrer spurgte, at Thord Dokka var sendt fra Berget med det Buxfab, at Hreidar syntes behøve Hjælp fra Inge og Sigurd, sagde han til sine Mænd: „Baglerne monne nu vente dem hid, om de ellers endse deres Drdsending. Nu skulle vi spille dem et Puds. I Nat, naar det bliver bælmerkt, skulle vore Mænd fare op om Froda-Nas, med en stor Krigsmagt og vel passe paa, at hverken Bagler eller Bymænd mærke det. Men de Birkebenere, som ere tilbage, skulle lyde til, naar Kongen lader blæse, og gribe til Vaaben i en Fart. Siden skulle I fylke Hæren paa begge Sider, og lade som I staaes; men dog staae hverandre ganske som tilbørligt. I som fare fra Byen I skulle falde for hine som anfalde Eder, og gjøre al mulig Støi og Larm, som om hine havde Overmagten. Tilfidsst skulle I Alle give Eder paa Flugten, og da kan jeg ei vide om Baglerne forlade Berget. Steer dette, da skulle vi skjule vore Folk nærmest Berget, og da maatte de vel komme mellem Huus og

Capitel 175.
Kong Sverrers
Lift.

Cap. 174. Haddingjadalr, nu Haddingdal, der i Oldtiden udgjorde et af de mange Smaariger, hvori Norge var adspjlettet, skal have faaet Navn efter Hadding, en Søn af den samme mythiske Konge Raum, der siges at have givet Raumarike og Raumsdalen Navn (see 1 B. S. 33, 55). Haddingdal indbefattede i Middelalderen det samme som nu, og bestod saaledes af Sognene Hólar (Hole), det øverste eller vestligste af Dalen, Áll (Al), Þorpar (Thorpe), Hæmsadalr (Hemsedal), Gól (Guel), Nes, Flóð (Flaa) og forðum ogsaa Gaulsvik (Gulsvik, nu forenet med Flaa) ved den nordlige Ende af den 3 Mile lange Indsø Krøderen eller Krøren (Krødr eller Krødrin), efter hvilken Krødis-hérad (nu Krøs-Herred eller Kryds-Herred) har Navn (see Móðheimr 1 B. S. 45). Haddingdal udgjorde i 14de Aarhundrede et Sysfel under Navn af „Syslan i Haddingadal ok Hæmsadal,“ der i juridicel Henseende var henlagt under Gulathingss-Loven, og i geistlig under Stavangers Bispedømme, see 1 B. S. 90 og 2 B. S. 169.

Soknadalr, nu Sognedalen i Norderhøugs Præstegjæld paa Ringerige, igjennem hvilken Dal Veien endnu fører fra Haddingdal til sidstnævnte Egn, hvorfra Ribbalderne vel altsaa maa have taget over Modum, Eger og Numedal til Thelemarken.

Bonde. Dette Raadslag gik for sig. Om Morgen den da det blev lyst, saae Baglernes Bagtmænd fra det nordre Kastel meget og vel udrustet Folt fare Veien ned af Froda-Nasen. De ginge strax hen, vækkede Hreidar og sigte, at det monne være deres Stridsfæller, som kom. Hreidar stod op og bød dem væbne sig, og da de vare væbnede, søgte de nord ud paa Berget. Da saae de BANNERNE i begge Skarer, den som kom ned fra Nasen, og den som kom fra Byen. De hørte og en stærk Luurgang, og saae der, at Virkebenerne flygtede; men Nogle faldt. Nu opmuntrede Baglerne Hreidar til at lade dem gange ned af Berget, for at staae deres Folt bi og ei lade Virkebenerne komme ind over Diget. Hreidar svarer: lader os først see, hvorledes deres Strid falder ud. Dersom Virkebenerne lade sig jage frem til Diget, da vil det worde seent for dem, at flybe op paa Pælene, og da ville vore Mænd dræbe saa mange de ville. End videre sagde han: „underligt er det med denne Flugt, og det synes mig at være som en Leeg. Seer I, at de udsøge sig en Faldplads, hvor der er tørt under, eller hvor de kunde falde paa deres Skjolde, eller kan I vel see blodige Baaben eller Klæder? — Nei,“ vedblev han, „jeg seer ingensteds Sligt, og dette er vist Sverrers List.“ Da nu Kongen saae, at Baglerne vogtede sig for at gaae ned af Berget, vendte han om til sine Krigstelte tilligemed alt sit Folt.

Capitel 176.
Kong Sverrers
Tale.

Nu leed det ud paa Vinteren, og det lagde til med Frost og Iis, og da faldt det Virkebenerne vanskeligt at sope Kost sammen, og da bleve Bønderne alt haardere i deres Udfærd mod dem. Nu forværredes meget deres Levemaade, der blev megen Knur iblandt Folket, og de fleste Ledingsmænd vilde hjem. Da holdt Kongen et Huusthing, hvori han sagde saa: „Det hører jeg nu af mine Mænd, at denne Sidden her er meget uforsigtig, at det nu var godt hjemme, og at den var sæl som hjem Fulde fare. Umandig er slig Tale for Krigere, og at knurre mod sin Konge, naar I ei kunne fylde Eders Bom, som en tørstig Bærksmand med sin Kasteskovl. Ulige ere I dem, hvorom der i Fortiden gjordes Sagnfortællinger, der sadde saa traat om deres Fiender for at lægge dem øde, indtil Klæderne raadnede af dem, ja de aade Valgen af deres Sværd og Overlæderet af deres Sko; men lode aldrig af, før de seirede. Ja jeg kan hente Exempler fra en kortere Tid for at stadfæste dette, nemlig Baglernes eget Traasind paa Berget, som ei give sig over. Nu lad mig ikke længer høre denne Knurren; thi her skulle I sidde, hvad enten det tykkes Eder frumt eller brat, indtil vi saae Magt over Baglerne.“ Da det nu leed frem paa Vinteren, saae Hreidar, at deres Kost snart vilde begynde at traate, om der ei kom Hjælp til dem efter den Ordsending, som var gjort til Inge og Sigurd. Men der kom intet Svar tilbage, uden hvad Virkebenerne sagde dem hver Dag, at deres Konge Inge nu var kommen med en saare stor Hær, „og vil snart forløse Eder.“ Men Baglerne ansaae det for Spot, som det og var.

Capitel 177.
Sigurd Jarls-
sons Raadslag.

Efter dette lod Hreidar skrive Brev til Inge og Sigurd, hvori blev sagt, at de blot kunde holde sig paa Berget til Mikolaus-Messe, og det endda med største Vanskelighed, hvorhos deri med fagre Ord blev ombedet, at de skulde komme dem til Hjælp. Da var der alt kommen stærk Frost paa, og Baagen ved Berget belagt med Iis. Natten efter sendte Hreidar en Mand med disse Breve nord fra Berget. Han havde et Par Skier, hvorpaa han stred over Diget ved Landet, og Virkebenerne mærkede det ikke, førend Manden var alt borte. Han foer sin Bei, indtil han kom med Brevene til Inge i Hamarkjøping. Inge holdt et Stævnemøde med Krigshøvdingerne, hvori han lod Brevene oplæse. Sigurd Jarlson svarer saalunde: „Vi have en Stund snoet os sammen i Flokke, ofte have vi tabt vore Mænd i Strid med Kong Sverrer; vi have og gjort ham stor Mandfæde. Men nu ville vi ikke styrte os i den aabne Hæl,¹⁾ endstjøndt Hreidar vil vise os did. Vi ville

1) Død.

nu finde paa et andet Raad; lader os fare nord i Fjordene, og fæste os Skibe, og da Fal Sverrer spørge saalunde til os, at det vil synes ham mere nødvendigt at værges Landet mod os, hvor vi komme frem, end sidde der omkring nogle faa Folk paa Berget. Dette syntes dem Alle at være et ypperligt Raad. Derpaa gave Baglerne sig paa Veien nord til Dalene og kom ned i Raumsdalen, hvor de saae sig Skuder, og lade sig drive derpaa sørefter langs Landet. Men da de kom sør paa, Sognsø forbi, dreiede de ind imod Landet, hvor de maatte roe med Binden i Stavnen. De kom om Natten ind i Vik, hvor de toge en Skude fra Jon Staal, med Alt hvad paa den var, og selv sprang han paa Land. Jon, som havde agtet sig sør til Bergen, sprang op i Skoven med alle sine Mænd, og Bønderne gave dem baade Vaaben og Klæder.

Morgenens efter fore Baglerne, i alt næsten 50 Mand, op til Hof for at bade sig, og da Jon Staal, som var oppe paa Fjeldet med 18 Mand, saae deres Udsærd, løb han ned til Gaarden, saasnart han saae Leilighed dertil. Da Baglerne saae ham komme, toge de Flugten; men han forfulgte dem ned i Albinhage, og dræbte der en Mand. Derpaa vendte han opefter igjen, og anden Dag efter tog han den øvre Dei sørefter til Bergen. Der fandt han Einar Konge-Maag og Dagfinn, og de udrustede der strax nogle Skibe, som de bemandede med det Mandskab, de kunde saae, og seilede siden nord til Sogn. Der spurgte de, at Baglerne havde sat sig fast inde i Lusa-Kaupang, hvor de havde stævnet Sogningerne til Thing og krævet af dem Ledings-Skat. Der blev Inge tagen til Konge. Gunthjof hødte den Bonde, som gav ham Kongenavn, og Baglerne samtykkede i hvad Gunthjof havde gjort. Birkebenerne roede om Natten ind i Sogn, og kom i Dagningen til Kaupang, lagde til ved Bryggen, lode Luren lyde, og ginge djærveligen paa Land. Men Baglerne sprang til deres Vaaben, vendte Ryggen til Flugt, og Nogle af deres Folk faldt. En Omløber ved Navn Bjørn Furulang, fandt Arne Bisfopsfrænde oppe i en Sæter paa Fjeldet ovenfor Lusa-Kaupang; han kunde ei komme længere, fordi han var meget saaret. Bjørn dræbte ham for at saae de Klæder og Penge, han havde hos sig, og skjulte det myrdede Liig, der ei blev fundet før Sommeren efter. Baglerne løb op i Kaupangs-Fjeldet og ned i Svaforne; men Nogle til Folke. Siden ginge de paa Færger og smærre Skibe ind i Luster; men Birkebenerne toge deres Skibe, mange Vaaben og Klæder og alt deres Gods. Baglerne samlede sig inde i Luster, vendte om og toge over Fjeldet ned til Nardal. Da spurgte Jon Staal til dem og foer ind imod dem; men da vare Baglerne komne op over Vandet, og toge om Morgenens Veien over Fjeldet op til Balders, og derfra til Dplandene.

Capitel 178.
Om Birkebener
og Bagler.

Cap. 177. Sognsær, Sogn-Søen, see 1 B. S. 153.

Vik (Vikabygd). nu Vik i Yttre-Sogn, en meget stien og folkerig Bygd, der forudm havde de trende Kirker, nemlig paa Hof, Hopreksstadir (Hopperstad) og Túnhval (Tennol), hvilken sidste forlængst er ødelagt, cfr. 1 B. S. 43.

Cap. 178. Hof, d. e. den ovennævnte Gaard i Vik. I Nærheden heraf maa Aldinhage eller Aldinhangar, et nu ubekendt Sted, have ligget. Fra Vik gaar en meget benyttet Klov- og Ride-Vei over Fjeldet til Vinje paa Voss, hvor den støder sammen med den almindelige Landevei til Bergen.

Lusa-kaupánger, nu Kopanger i Sogndals Præstegjæld (see foran S. 62). Over Kaupangs-fjall (Kopanger-Fjeldet) kommer man ad korteste Veien ned i Solvorn (fordi Solvorni eller Solvarnar, hvoraf Svaforni uden Tvivl er en Jorvansfning) — eller paa Folkas (nu Bygden eller Fylkisbygden), d. e. Hafrslóar (Hafslø), Fils (Fets) og Jorunga (Jorangers) Sogne, cfr. 1 B. S. 43.

Lustr, nu Luster, det inderste — af Gaupna, Nes, Dals og Fortuns Sogne bestaaende — Præstegjæld i Sogn. Fra sidstnævnte Sogn fører en Fjeldvei over til Nardal (nu Nardal Annex-sogn til Lerdals Præstegjæld); herfra gaar atter en Fjeldsti, som fører i Øst til Balders, hvor den kommer ned i Smedsdalen strax overfor Rystuen. Med det ommeldte Vand sigtes til det i Nærheden af Nardals-Band.

Capitel 179.
Baglerne over-
give Fjeldet.

Kong Sverrer laae omkring Berget indtil den Tid var leden, i hvilken Hreidar i sine Breve havde bestemt at kunne holde sig der. Nøden blev nu saa haard for dem, som paa Berget sadde, at de havde lidet andet til Mad end deres ophuggede Lædertøi. Med denne Julekost maatte de lade sig nøie, som dog ei blev halv tilstrækkelig. En Nat i de sidste Dage af Julen, løb Halvard Bratte ned af Berget med en anden Mand, og indfandt sig hos Kong Sverrer, der skjænkede dem Liv og Fred. Morgenens efter finge Kong Sverrers Krigsmænd dette at vide, og de fleste syntes ilde om at Livet skulde skjænktes Baglerne. Men da Baglerne paa Berget erfore, at Kongen havde skjænket Halvard Livet, ventede Mange, som forhen ei havde anseet det for rimeligt, det samme. Saaledes løbe Mange ned af Berget til Kongen, og Alle finge de Liv og Fred. Da fik Kongen sand Kundskab om, at Baglerne paa Berget intet Livs-Haab havde, og ingen Hjælp ventede, samt at de vare aftraatne formedelst Madløshed. Da havde og Hreidar ladet sige Kongen, at han Dagen efter vilde gange ned af Berget og heller taale Døden under Kongens Baaben end af Sult; men vilde dog gjerne modtage Liv og Fred, om dertil var Udgang, hvilket han saaledes udbad sig for sig og sine Folk. Da lod Kong Sverrer alt Mandfabet ved Luren sammenblæse til Huusthing, hvorpaa han saalunde tog Ordet: „jeg vil søge Eders Raad om hvorledes vi skulde bære os ad med Hreidar og hans Fæller, om vi faae Magten over dem. Om saa skeer, da monne alle vore Mænd vorde glade ved at kunne ende denne langvarige Beleiring, og allermest glade blive de, som teede sig værst i Høst, og da vilde reise deres Bei. Skulle vi nu skjænke nogle Mænd, eller Ingen Livet? Hvad synes Eder?“ Mange svarede med de Ord: „her paa Berget ere nu de samlede, som have gjort os og vore Mænd mest Ondt, og det synes ei at være gode Raar, først at have sultet her i Vinter for deres Skyld, og havt mangen en vaad Trøie, men nu derimod give vore Fædre- og Brødre-Baner¹⁾ Liv og Fred, og sætte dem ved vor Side i Skibsrummet.“ Da svarer Kong Sverrer: „Seer gode Mænd, hvo af Eder tykkes Eder saa offtor, at han ei vil taale at lignedes med mig? Mindes om der vel er Nogen, som have siden bebreidet Eder, at I have fulgt mit Exempel. Her i Tunsberg fældede Baglerne min Broder Hvide, og i Oslo min Frænde Philippus Jarl med mange Andre. I Vinter monne I have, hørt at de have kaldt Sverrer en Bidkie eller en Mær, ja endog med mange andre onde Navne. Nu vil jeg tilgive dem for Guds Skyld, og venter derimod af ham Tilgivelse for hvad jeg haver gjort ham imod. I have ligesaa vel Sjæle, som jeg, og dette maae I mindes, og Ingen vil kalde Eder bløde og feige for den Sags Skyld.“ Thinget endtes saa, at Alle samtykkede i at Kongen skulde raade. Da lod Kongen sende Bud til Hreidar med Løfte om Fred, og om Morgenens ved Davremaal gif Hreidar med sine Folk ned af Berget. Kong Sverrer lod dem lede for sig og Alle svore ham Trofæls-Ed. Derpaa lod han dem fordele i sin Krigsfære og tog Hreidar selv i sin egen. Han bød sine Mænd omhyggeligen at pleie dem med Næring, og saa blev gjort. Selv bød han dem at tage Mad og Drikke til sig i Førstningen med Barsomhed; men de bare sig ulige ad dermed. Saa nær vare de komne Døden, at Alle finge Sygdom for Styrke, ja Mange døde, og Mange pineedes saa længe de levede. Længe var Hreidar syg, og Kongen brugte mange Lægemidler til ham. Kong Sverrer beleirede Tunsberg i 20 Uger; men saasnart Berget var overgivet, beredte Kongen sig til Afreise, og lod sine Skibe sætte paa Vand.

Capitel 180.
Kong Sverrers
Sygdom.

Kong Sverrer blev syg i Tunsberg; men Sygdommen var ei meget heftig i Begyndelsen. Da Kongen var færdig, foer han bort nord til Bergen, hvor han kom i Fastsen eller lidt før. Den længste Deel af Dagen laae han oppe paa Skibet paa Skandsen.

1) Dem der have dræbt vore Fædre og Brødre.

Der laa og Hreidar, som der var beredt en Plads for paa Høisædes-Risten ved Løfingen. Kongen lod ham yde al Hjælp og ligesaa omhyggeligen pleie som sig selv, og jævnlig talede han med ham; thi Hreidar var en forstandig Mand, vel kyndig i mange Ting. Kong Sverrer foer op til Borgen i Bergen, og der blev gjort i Stand i Hallen til hans Modtagelse. Tirsdag Morgen i den anden Uge af Fasten, havde Kong Sverrer lagt i en Sved og syntes da at være smertefri, og da kom Mange til ham, endstjændt der ellers kun vare Faa hos ham. Da de fleste vare gangne bort, sagde Kongen til Peter Svarte, at han vilde fortælle ham sin Drøm: „Der kom en Mand til mig,“ sagde han, „den samme, der saa ofte har vilst sig for mig i Drømme, og aldrig har aabenbaret sig for mig uden Betydning. Jeg syntes vide, at jeg var meget syg og afmægtig, og syntes spørge, hvad Ende denne Sygdom monne faae. Men han syntes vende sig fra mig og svare saalunde: bered Du Dig, Sverrer, ene paa Opstandelsen, sagde han. Nu synes mig denne Drøm at staae ind paa to Beie, og efter dette venter jeg, at een af Delene snart vil see.“ Peter sagde: „Alt dette monne I, Herre, tydeligere indsee end nogen Anden; men det staaer mig for Hu, at her monne tales om den Opstandelse, som er paa den sidste Dommeligdag, og jeg vilde berede mig paa, Herre, at Manden i Drømmen har villet aabenbare dette.“ Kongen svarer: „dette Raad er ei uklogt.“ Saa var det og. Da det leed ud paa Dagen, tiltog Kongens Sygdom, og Morgenens efter lod Kongen sende Bud i Byen efter Præster, og da beredtes ham den sidste Salvelse. Da lod han oplæse de Breve, som han sendte sin Søn Hakon om Rigets Bestyrelse, og disse Breve lod han forsegle. Derpaa sagde han til alle dem som vare tilstede: „I Alle skulle være Vidne til, at jeg veed mig ingen Søn i Livet at eie uden Hakon ene, om der siden skulle opstaae dem, der kalde sig saalunde, og derfor ville gjøre Ufred her i Landet. Nu vil jeg lade mig løfte op i Høisædet, før jeg faaer den sidste Salvelse, og der vil jeg oppebie Helbredelse eller Døden. Og da vil det gaae andenlunde og andet spørges, end Biskop Nikolaus Arneson monne vente, om jeg døer her i mit Høisæde, og mine Venner ene stande over mig, da han derimod haver sagt, at jeg skulle som Dværg worde huggen ned for Hunde og Ravn; men Gud være lovet, som befryttede mig i mange Trængsler mod mine Venners Raaben.“ Derpaa blev Kongen givet den sidste Salvelse, hvorefter hans Kraft minkede. Og da han fandt, at det drog sig til Døden med ham, sagde han: „lader mit Ansigt ligge aabenlyst ved min Død, og lader baade mine Venner og Uvenner see, om de Forbandelser og Ulykker, som mine Uvenner have lagt paa mig, paa nogen Maade aabenbares paa mit Legeme; thi da kan jeg ei skjule det, om det ei staaer bedre til med mig end de have sagt. Jeg haver havt mere Nøie, Ufred og Vaande i mit Rige end Rolighed eller meget mageligt Liv. Saavidt jeg kjenner, have Mange været mine Avindsmænd, hvilket de have bevist ved et fuldkomment Fiendskab mod mig. Nu tilgive Gud dem Alle, og han dømme mellem os og mit ganske Forhold.“

Løverdagen i Lamperdagene opgav Kong Sverrer sin Aand, og hans Liig blev stadselig pynnet, som ventelig var. Nu blev og saa gjort, som Kongen havde bedt om: hans Ansigt blev blottet, saa at Alle som vare tilstede, kunde see det, og Alle vidnede siden eenstemmigen, at Ingen syntes at have seet sagerne Legeme af død Mand end hans, ligesom han og medens han levede havde den sagerne Hud. Kong Sverrer udmærkede sig ved herlige Lader. Han var lav Mand af Vært, tyk, stærk af Kræfter og havde et bredt og veldannet Ansigt. Sit Skjæg holdt han som oftest peent, havde rødfarvede Dine, der

Capitel 181.
Kong Sverrers
Død og hvad der
fortælles om
hans Bæst.

laae fast og fagert i Hovedet. Han var stilsfærdig og agtpaagibende. Han var den snilleste Mand i sin Tale, storraadig, havde et klart Mæle, og saa megen Styrke var der i hans Maal,¹⁾ at Alle kunde stille det, endstjøndt han ei talede høit, om de end vare noget fjernt fra ham. Han var en anseelig Høvding, naar han sad i Høisædet i pyntet Stads, var høi i Sædet, men havde korte Been; aldrig drak han berusende Drikke saa at han gik fra Samlingen. Kong Sverrer spiste kun een Gang om Dagen; han var djærv og tapper, og var meget udholdende under Nattevagt og Uveir. Tydeligen saaes her hvad ofte prøves, at Faderens Sindelag ei kan mærkes paa Manden; thi Faderen Sigurd og Sønnen Sverrer vare ulige i Sindelag. Sigurd var letfindig og hidsig, Sverrer var stø og rolig. Sigurd var lettroende og lyttede til Andres Tale. Sverrer var vaersom og vennevæn.²⁾ Sigurd var ustadig og mislunet, Sverrer stadig og jævnlynet. Sigurd var stundom rasende af Væsen, og talede hen i Veir og Vind, Sverrer var stø i sin Tale og ordknap. Sigurd var saakundig og oplagde mange Raad, Sverrers Raad vare sikke og velbetænkte.³⁾ Dog vare Begge hinanden lige i mange Ting. Begge vare storraadige⁴⁾ og stormodige. Begge vare hirdprude,⁵⁾ blide mod deres Venner, stride mod deres Uvenner, Begge høit elskede af deres Hird og Følge; thi begge vare sikke i Nøden, og Begge havde sine bedste Venner blandt dem, som kjendte bedst deres Væsen. Kong Sverrers Død beklagedes meget af hans Mænd og Hjertensvenner, ja endog hans Uvenner maatte tilstaae, at aldrig var flig Mand i deres Dage kommen til Norge, som Sverrer.

Capitel 182.
Om Kong Sver-
rers Begravelse.

Kong Sverrers Liig blev baaret ind til Kristkirken, og Liigfærden holdtes med stor Pragt. I Kristkirken udenfor Koret, og indenfor den sydlige Dør blev Steenmuren aabnet, og der indlagdes hans Liig. Derpaa tillukkedes Væggen, og der blev en Robbertavle ophængt, hvorpaa vare skrevne med forgyldte Bogstaver Vers af følgende Indhold: „Her ligger Kongernes Hæder, Troens Stav og Støtte, Billede og Mønster, Tapperheds Pryd, haard Mandighed, sin Fosterjords og sit Arveriges Skjold og Skjærm, Mod og Haardraadighed, Uvenners Undergang, Norges Vre, sit Folks dyrebare Hæder, Retfærdigheds Fremme, Lovens Rettelse, alle sine Mænds Kjærlighed.“ Der blev og hængt paa Væggen et fint Klæde, og derpaa hans Banner og Skjold, hans Sværd og Staalhue. Kong Sverrer døde den 8de Marts, eet Tusinde Niti og Fem efter vor Herres Jesu Christi Byrd.⁷⁾ Samme Aar døde Danakongen Knut, og hans Broder Valdemar kom til Riket. Da døde og Jarlen Byrger Brose, og da toge Svearne Jon, Kong Sørkvers Søn til Konge, som da var eet Aar gammel, og da havde Svearne en brokføs⁶⁾ Konge. Sverrer havde været Konge i 25 Aar, og da vare 18 Vintre ledne efter Kong Magnus Erlingsøns Fald; og her ender Sverrers, Norges Konges, Saga.

1) Mæle. 2) Banskelig i Balget af Venner. 3) Sverrer var raadig og raadvan. 4) Lagde store Planer. 5) Artige mod deres Hoffolk. 6) Bureløs. 7) En urigtig Angivelse, der rimeligviis har sin Oprindelse fra en gammel Afstivers Uueagtighed. Sverrers Dødsaar var 1202.

Hakon Sverrerssons, Guttorm Sigurdssons og Inge Baardssons Saga.

Regjerebe fra
1202 — 1217.

Den samme Sommer, som Kong Sverrer var død om Vaaren, blev hans Søn Hakon udnævnt til Konge nord i Thronhjem paa Dre-Thing. Dertil gave alle de Høvdinge, som før havde tjent hans Fader, Kong Sverrer, deres Stemme. Lidt før var Sigurd Lavard, en Søn af Kong Sverrer, død, og efterlod sig en Søn, som hedte Guttorm. Da Kong Inge spurgte, at Kong Sverrer var faren bort fra Viken, hvor han havde beleiret Berget, som før er fortalt, foer han ud i Viken og dvælede der, indtil han spurgte Kong Sverrers Død. Derpaa rustede Baglerne Skibe, bemandede dem stærkt, og agtede sig med dem nord til Bergen. Da Sigurd Kongefrænde, som var sat over Borgen, hørte Røgtet om Baglernes Færd, foer han imod dem med stort Mandskab. Han traf Baglerne før paa Jæderen, jog dem paa Land fra Skibene, og tog alle deres Skibe, med alt det Gods, som de havde; men Inge flygtede øster til Viken og derfra til Dplandene, hvor han om Sommeren laa i Mjers, og blev der svegen af sine egne Folk. Inge havde sat en Mand ved Navn Gunnar Lest nærmest sig selv, og i mange Dele gjort vel imod ham. Inge blev dræbt af Bønderne paa Den Helge i Mjosen, hvorefter hele Flokken adspredtes, og Mange pakkede sig ud af Landet, Nogle før til Danmark, Nogle længere bort. Dronning Margreta, som havde været gift med Kong Sverrer, foer efter hans Død øster til Götland, og havde med sig hendes og Kong Sverrers Datter Kristina, tilligemed de mange Kosebørheder, som Kongen havde aat. Den samme Vaar foer Hakon Konge øster til Viken og sad der længe om Sommeren. Han sendte Bud til alle de Biskopper, som havde været uenige med Kong Sverrer, at de skulde komme til ham, og gjøre Forlig med ham, efter det Raad, som Kong Sverrer havde givet før han døde. Han sendte ogsaa Bud efter sin Søster Kristina og lod hende hente mod Dronningens Villie. Biskopperne fore hjem til deres Stole om Sommeren og bleve Kongens Hjertevenner. Kong Hakon foer om Høsten til Bergen, sad der om Vinteren og var bleven almindelig elsket. Den Høst kom Gudmund Areson, som var bleven udvalgt til Biskop over Nordlændinge-Hjærdingen, fra Island, og Kongen tog heelt vel imod ham. Biskoppen var hos ham en Stund og var stedse siden Kongens største Ven. Einar Præst var gift med en Søster af Kong Hakon, Kong Sverrers anden Datter, og havde sit Embede før paa Rogaland. Han var en meget stor Høvding og Kong Hakon overmaade kjær. Der var mange andre Høvdinge blandt Birke-

Capitel 1.
Hakon Sverrers-
son udnævnes til
Konge.

Cap. 1. Gyin helga i Mjors, nu Helge-Den i Mjosen. Paa Syd siden af denne D er det ligesaa betydelige, som ved ved sin indtagende Beliggenhed udmærkede gamle Herresæde Hovinsholm (ford. Hofvinn), der rimeligviis paa hiin Tid var en Kongsgaard, liksom her i Midbelalderen stod en Kirke.

Nordlendinga-fjórðungr, den nordre Deel af Island, see 1 B. S. 68.

Om Rogaland, see 1 B. S. 64.

III. Bind 1ste Hefte.

146 H. Sverrersøns, G. Sigurdsøns og J. Baardsøns Saga.

benerne, saasom: Hakon Galin, Peter Stepper, Sigurd Kongefrænde, Hroar Kongefrænde, Eivind Præstemaag og mange andre gjæve Mænd baade i Vt og Værdighed.

Capitel 2.
Om Erling
Steinvæg.

Der var en Mand ved Navn Erling Steinvæg, som gav sig ud for en Søn af Kong Magnus Erlingsøn, der sad i Forvaring i Venden, hvor han blev holdt i et Taarn. Margret, en vindvers¹⁾ Kone, hjalp ham ud derfra paa den Maade, at de skare deres Klæder i sønder, bandt dem sammen i en Streng, og ved Hjælp deraf foer han ud af en Glug og ned langs med Steenvæggen. Men Nebet naaede ikke Jorden, saa han faldt og forvred Høftebenet, dog slap han bort, fordi det var mørke Natten, flygtede til Danmark, og blev siden kaldet Erling Steinvæg. Den Sommer Kong Hakon var i Viken, kom Erling til Skanør, og aabenbarede sin Vt for Nordmændene. Folk tilbød sig at følge ham; men han erklærede ei at ville reise nogen Hær mod Kong Hakon eller gjøre nogen Uro i Landet, saalænge han var Konge over Norge. Erling foer derpaa til Kaupmannahavn og blev der om Vinteren.

Capitel 3.
H. Hakon Sver-
rersøns Død.

Kong Hakon foer om Høsten til Bergen, hvor han sad om Vinteren; men om Sommeren foer han øster til Viken, og end om Høsten tilbage til Bergen, hvor han agtede at tage sit Vintersæde. Den Høst kom Erling til Skanør, og da kom Dronning Margrete østfra Götland til Bergen og sad der om Vinteren; men mellem hende og Kong Hakon var et tungt og uvenligt Forhold. Om Vinteren ved Juletid blev Kong Hakon syg, og Sygdommen tog saa haardt paa ham, at han blev udenfor sig selv. Da lod han sig flytte op til Borgen, hvor han laa en kort Stund før han døde, som var ottende Dag Jul. Han blev jordet i Kristkirken, og Mange stode meget forrigfulde ved hans Grav; thi han var en overmaade elsket Mand, hofflig og besæden, hirdprud og af et godt Væsen, modig og seiersæl i Mandeprover, og havde, som før fortalt, altid været Birkebenernes Trøst. Dronning Margrete blev beskylt for, at hun havde faaet en Mand til at forgive ham i en Drif. Denne Mand grebe Birkebenerne og lagde Anklage mod ham, men han nægtede, og tilbød at befrie sig ved Renselse. Saaledes kom det til Jærnbjrd, og han bar det meget mandigen; men da Haanden blev løst, var den meget brændt, hvorpaa han blev ført udenfor Bergens Waag og der drufnet.

Capitel 4.
Guttorm Si-
gurdsønsudnæv-
nes til Konge.

Samme Aar toge Birkebenerne Kong Guttorm, en Søn af Sigurd Lavard, som da var i Børne-Alderen, til Konge, og i Spidsen for deres Skare stode Hakon Galin, Kong Sverrers Søstersøn, og Peter Stepper, en anden Søstersøn af Kong Sverrer, som var gift med Ingeborg, en Datter af Magnus Konge. I denne Flok vare ogsaa disse, Sigurd Kongefrænde, Eivind Præstemaag, Einar Kongemaag, Hroar Kongefrænde og mange andre gjæve Mænd. Da de Mænd, som før havde været med Baglerne, spurgte dette, tykkedes dem ikke at være Fred at vente af Birkebenerne, og de fore derfor ud af Landet til Danmark. Thorleif Skalp og Dnund Lunnns Sønner, Odd Ran og Arnbjørn Trolf, kom til Erling Steinvæg i Kaupmannahavn, og da vorede denne Skare, fordi mange af de Mænd, som før havde været med Baglerne, stimlede til dem, og de sendte nu Bud nord til Viken til deres Venner og skævnede dem til Aalborg til Fasten. Did kom fra Norge Hreidar Sendemand, Solve Disarson, og Philippus af Weggin, som havde en stor Skudehær med

1) Bendisse.

Cap. 2. Skåneyr, nu Skanør ved Øresund i Skaane.

Kaupmannahavn (Hofn, hos Sare: Mercatorum portus), nu Kjøbenhavn paa Østsiden af Sjælland, Danmarks Hovedstad, hvis første Anlæg tilskrives den bekjendte, i Aaret 1201 afdøde, Erkebiskop Absalon, som her lod opføre et Castell (Castrum de Hafn).

Cap. 4. Aalborg, Stiftsstad Aalborg i Jylland, see 2 B. S. 158.

fig. Da de nu kom til Viken underkastede alt Folket sig dem, og de fore saaledes østenfra til Oslo, hvor Bisfop Nikolaus forud var. Da bad Erling Bisfoppen om, at han ved Jærnbyrd maatte bevise sin Jædrene-Herkomst; men Bisfoppen vilde ei tilstede det, og bød ham bære Jærnet i Sarpsborg. Did foer altsaa Erling og fastede. Der kom da ogsaa Nikolaus Bisfop, og da Erling skulde lægge Haanden under Jærnet, sagde Bisfoppen, at han ei der skulde bære Jærn: „far Du til Tunsberg og bær Jærn der; thi did kommer Danafongen, og han skal see Jærnbyrden.“ Da foer Erling til Tunsberg, og biede der Danafongen. Nikolaus Bisfop og Danafongen havde aftalt med hinanden, at han skulde fare til Norge, og have med sig Philippus, en Søn af Simun Kaareson, Søstersøn af Kong Inge Haraldsøn og Frænde af Nikolaus Bisf. Det var om Vaaren, Aftenen før Botolfs Dag, da Danafongen Valdemar kom til Tunsberg, og havde mere end 300 Skibe, men foer fredeligen frem. Da fastede Erling anden Gang til Jærnbyrden, og bar Jærnet vel og mandigen. Derpaa saae Bisfoppen og Kongen paa Ksenselsen; men da Haanden skulde løses, omgav Dana-Kongen Kirken allevegne med bevæbnede Mænd, og Erlings Skjæbne var let at forudsee, om Ksenselsen ei tilbørligen var bleven udført. Han var Danafongens Gjest om Dagen, og Kongen gav ham 35 Skibe med al Skibs-Greie. Morgenen efter blev blæst til Huus-Thing; men før Thinget, blev sat havde Nikolaus Bisfop ved sine Venners Hjælp og egen Medvirkning bragt det dertil, at hans Frænde Philippus blev udnævnt til Jarl. Nu lovede Bisfoppen dem, at han skulde staae dem bi med al sin Styrke, og der blev Erling udnævnt til Konge, hvorpaa Danafongen foer sør til Danmark. I Erlings Tjeneste gave sig da Asbjørn, en Søn af Jon Gautsøn, Helge Bergsøn, Asbjørn Kopp, Gyrder Beintinsøn, Guttorm Tvare, Orm Lange, Thord Dokka, Benedict af Gumanæs, Simun Ryr, Kolbjørn Røde, Gyrder Skjalge, og alle havde de mange Folk. Efter St. Hans Ugen holdt de Borgar-Thing, paa hvilket Erling udnævntes til Konge, og Philippus til Jarl. Birkebenerne stak alle ud fra Viken, og fore Nord til Throndhjem; men Nogle til Bergen. Den Sommer døde Kong Guttorm i Throndhjem. Birkebenerne sammenkaldte da Dretthing, og der var Thorer Erkebisp og en heel Mængde af de forstandigste Mænd i Throndelagen, og da blev talet om Kongevalg. Hakon Galin var da bleven gift med Fru Kristina; men Erkebispen havde talet derimod. Nu vilde de fleste Bønder tage ham til Konge; men da Erkebispen indvendte derimod, bleve Sigurd Kongefrænde, en Dattersøn af Kong Sigurd Haraldsøn, og Peter Stepper, en Søstersøn af Kong Sverrer bragte i Forslag. Inge, en Søn af Cicilia Kongedatter, en Broder af Hakon Galin og en Søn af Baard Guttormsøn var den Gang i Kjøbstaden (Nidaros), og fordi han var Thrønder af Et, vilde Almuen have ham til Konge. Dette var og Erkebispsens Villie, hos hvem Inge forhen havde været. Da blev Inge udnævnt til Konge; men eftersom han endnu var ung af Alder, og ikke prøvet i at anføre en Hær, og store Farer laae forhaanden, var det hans Hjelperes Raad, at Inge skulde give Hakon Jarlenavn, og saa blev gjort. Efter Olafs-Festen foer Erling fra Tunsberg med hele sin Hær, og vendte sig nordøst langs med Landet med 35 Skibe; de toge overalt Ledingskatten og al Konge-Skyld, men fore frem i al Mag. Da de nu kom til Bergen, vare Birkebenerne Dagfinn, Thorgrim af Ljanæs, Thord Brase med

Borg eller Sarpsborg, see 1 B. S. 216.

Gumanæs, nu Gumnæs i Hole Præstegjæld paa Ringerige, cfr. Inge Baardss. S. Cap. 5, hvorefter det bedst vil sees, at man har taget Feil, naar man henlagde dette Sted til Elidre Sogn i Valdres, hvor desuden ingen Gaard af saadant Navn findes.

Ljanæs, er ikke, som man har antaget, Gaarden Linnes i Lier Sogn ved Drammen, der i

nær 200 Mand i Borgen. Birkebenerne ginge op i Byen og søgte til Borgen, hvor de stode en Stund paa hverandre. Da sagde Erling Steinvæg til sine Mænd: „Syd ikke paa dem; thi de ere Alle vore Mænd.“ Baglerne sov jævnlig om Natten paa Skibene, som deels laae for Anker, deels landfaste over ved Munkebruggen; men vare ofte i Byen om Dagen. Alt i Et fore de op til Borgen og stode paa hverandre, hvorved mange Mænd saaredes, men Faa faldt. En Dag roede Kong Erling med sine Folk paa nogle Skuder til Holmen, landede ved Bispebruggen, og gik op til Kristkirken; men da Birkebenerne saae det, ilede de dem i Møde, og gjorde et saa heftigt Anfald, at Baglerne rykkede tilbage. Erling med Nogle af hans Mandskab sprang til Havs, hvoraf Nogle faldt; men Andre naaede Skibene, og da de kom ombord, spurgte de Erling, om hine endnu vare hans Folk? Kongen sagde at saa var. Kort efter fore Baglerne ud af Byen og nordester, langs med Landet, satte Syselmænd i Hærrederne, og fore Nord til Rugsund, hvor de laae næsten i 3 Uger. Da tog Nikolaus Bispe sin Landfylde, og da kom en stor Deel Ledingsfolk til dem, hvoriblandt Lodin Bonde af Leikne, Nikolaus Botolfsøn og Kærlung hans Broder, Endrid Hegg og Ralf af Hornyn. Baglerne spørge nu, at Birkebenerne havde valgt Konge og Jarl, og at de rustede sig til at drage nord fra med en stor Krigsmagt; thi vende Baglerne tilbage til Bergen og lagde med sine Skibe ind i Lævevaagen. Bispe havde en sydblandst Mand hos sig, som forstod at gjøre Slynger, hvormed han paastod at have nedbrudt mange Borge, „og nedbryder jeg ikke denne,“ sagde han, „da kunne I lægge mig i Slingen og slynge mig ind i Borgen.“ Derpaa blev Tømmer ført til Borgen, hvormed der begyndtes at gjøre Slingen færdig. Denne Høst kaldtes Slynge-Høsten. Da kom der et Nys til Byen om at man havde seet Birkebenerne komme seilende nord fra over Stafa fjord, og derpaa blev blæst til Styrmands-Stævne for at raadslaae om, hvad der nu skulde gøres. Kongen vilde, at de skulde bide og holde Slag med Birkebenerne. Bispe svarer: „vil Du Konge her slaaes med Birkebenerne, saa behøve de Mænd, som nu følge Dig, ikke oftere Dine Raad. Mit Raad er, at vi gjøre os i største Hast færdige, sætte Seil til og seile øster til Viken; lad os der slaaes med Birkebenerne, om de søge efter os did.“ Dette Raad blev fulgt; Bispe lod strax Teltene tage ned paa sine Skibe, og vendte ud af Fjorden, og saaledes Alle efterhaanden som de bleve seilklare. De fore Nat og Dag, indtil de kom til Lunsberg, hvorpaa Bispe ilede til Oslo. Kort efter Baglernes Vortreise kom Birkebenerne til Bergen, opholdt sig der en Stund, og vendte siden nordester tilbage til Thronhjelm, hvor de sadde om Vinteren, men Baglerne derimod i Viken; men i Oplandene vare Folk af begge Parter.

Capitel 5.
Om Mandtal.

Paa Oplandene vare af Birkebenerne Ulf Hane, Harald Kessa, Gudleif Flothytte og flere Krigshøvdinge; men af Baglerne vare Thorald Auguston, Gudleif Skreidung, og paa Ringerige Benedict af Gumanæs, i Balderes var Jon Gridmand. Der dræbte de om Vinteren Narve Spiot og Mange med ham; men Nogle undkom. Vaaren efter Paaske sendte

„den røde Bog“ skrives Lindanes eller Lingnes; men Ljonæs, en stor Gaard i Strandebarms Sogn og Præstegd. i Søndhordland.

Om Munkabryggja og Hólmr, see om Bergen 2 B. S. 85.

Rugsund i Davids Prgd. i Nordfjord, cfr. 1 B. S. 57.

Leykin (Løykin), nu Gd. Løken i Eids Sogn og Præstegæld i Nordfjord. Hvis Hoggi er et Stedsnavn, kan maaskee dermed være meent Gd. Heggem i Horningsdals Sogn i samme Præstegæld.

Hornyn (Hornar), nu Gaarden Horn, paa hvis Grund Horningsdals Kirke staaer, ved den nordøstlige Bugt af Horningsdals-Bandet.

Laxavågr, Lævevaag i Syvest for Bergen, see foran S. 113.

Stafa-fjorden, nu Stavfjorden ved Stavenæs (Stafanes) i Søndfjord.

Erling fra sig Skuder og alle lette Skibe, hvis Formænd vare Arnbjørn Jonsøn, Nikolaus Botolfsøn, Lodin Stallar, Gyrð Benteinsøn, Atle Gridkona, med 18 Skibe, hvormed de agtede sig til Bergen. De gjorde største Hast; men da de kom til Fjølbyrja, spurgte de, at Einar Kongemaag var med en Deel Mandskab i Stavanger, og havde spurgt deres Færd; thi dreiede de af derhen, seilede forbi Jæderen om Dagen, og kom ved Midtagstid til Staden. Da Einar nu fik Nys om deres Færd, var han paa et Forligelses-Stævne og troede ikke, at de saa hastigen kunde bære ind paa dem; men da Einar saae Skibene, sprang han med sine Folk op i Taarnet i Svithuns-Kirken. Baglerne brød op Kirken og tilbød Einar Liv og Fred, hvorpaa de ginge ind i Kirken, og Einar gjorde Ed paa Svithuns Skrin aldrig at være imod Kong Erling. Derefter førte de ham ud af Kirken, og Høvdingerne vilde holde den Fred, de havde givet ham; men Folket raadede og dræbte ham. Fire andre Mænd bleve dræbte i Kirken. Der toge Baglerne et stort Krigsstyr, som Einar før havde samlet fra Rogaland, og vendte derpaa tilbage til Tunsberg.

Birkebenerne udbød Leding heelt nord fra Landet, og fore om Vaaren før til Bergen med en stor Krigsmagt, og fore siden øster til Viken. Peter Stepper tog det Sysfel, som Einar havde havt, og satte der sin Søstersøn Ane, og Thorkel Dreke; men fulgte selv Kongen øster. Baglerne vare i Tunsberg, og havde udrustet Skibe, hvormed de agtede sig nord i Landet; men da de spurgte til Birkebenerne, vil Bisfop Nikolaus, at de skulde fare undas før til Danmark, hvilket Raad blev fulgt. Saaledes seile de før til Halland og laae nogen Tid i Bisk. Birkebenerne kom til Tunsberg, hvor de holdt Hauga-Thing, paa hvilket Inge blev udnævnt til Konge, og Hakon til Jarl. Derpaa underlagde de sig Viken og satte Mænd i Syslerne der. Da fore de til Sarpsborg og holdt Thing der, hvor atter Inge udnævntes til Konge, og Hakon til Jarl, hvorpaa de fore tilbage til Tunsberg. Da Baglerne spørge dette, foer Philippus Jarl nord i Viken, og med ham, Arnbjørn, Philippus af Begin, Hreidar, Nikolaus Botolfsøn, Atle Gridkona, Helge Gørn, med 20 Skibe. Kongen blev tilbage med nogle af Mandstabet, og Nikolaus Bisf var faren før til Raupmannahavn. Baglerne styndte sig nordest, og tænkte at komme uforvarende paa Birkebenerne; men da de kom til Haffsteinsund, kom Kongen efter og seilede strax ud af Sundet. Saasnart Baglerne mærkede, at der var kommen Nys om dem til Tunsberg, forandrede de Beslutning, vendte tilbage til Haffsteinsund, stak med hele Flaaden over til Limfjorden, og vare der længe om Sommeren i Alaborg. Did kom Nikolaus Bisf, og de seilede derpaa til Augusund nordensfor Konghella, hvor

Capitel 6.
Om Birkebener
og Bagler.

Cap. 5. Fjølbyrja eller Fjølbyrda, nu Fjeldø i Rennesø Præstegjæld i Rysfylke, see 1 B. S. 50.

Svithuns-Kirke, Domkirken i Stavanger, see 1 B. S. 13.

Cap. 6. Visk, nu Biskjeaa eller Aasklostersaa imellem Kongsbakka og Barberg i den daværende danske Provinds Halland.

Om Hauga-Thing og Borgar-Thing, see 1 B. S. 90.

Gaur, Gøen ved Tønsberg, hvor Birger og dennes Søn Helge havde hjemme, see foran S. 34 og 35.

Hafsteinssund, nu Haffsteensund i Tanums Sogn og Herred i Bahuus-Lehn, hvilket ei maa forveksles med det Sund af samme Navn, som forekommer i Tønsbergs-Skjærgaarden, cfr. S. 136.

Lima-fjædr, Lim-fjorden i Nørre-Jylland, see 1 B. S. 19.

Augusund (Haugasund). Antages det første Navn for rigtigt, da kan det maaskee være nuværende Ursund i Liungskilen, østenfor Den Drust, i Nærheden af den store Landevei; er derimod Haugasund det rette, bliver det uden Tvivl det nuværende Svansund, og nærmest den nordre Deel af samme (see 1 B. S. 217), fra hvilket Afdgangen er endnu lettere, cfr. iøvrigt Saml. t. d. N. J. Spr. og Hift. 1 B. S. 289.

150 H. Sverrersøns, G. Sigurdsøns og J. Baardsøns Saga.

de ginge i Land; men sendte Skibene tilbage sør til Halland, og med dem Lodin Stallar, Halbjørn Trolb og næsten 200 Mand. De seilede sør til Nize, hvor de landsatte Skibene. Der kom og Nikolaus Bisp, som forlod Bokastreppen, og foer landveis øster til Viken. Mange Bagler fulgte med ham; men Nogle seilede paa Smaastuder Søveien, og om Høsten mødtes Alle i Sarpsborg. De førte deres Skibe heelt op til Mjosen og nord til Hedemarken; men da de kom nord til Lillehammer, blev Odd Tan dræbt, og det gjorde Gudleif Flotbytta. Baglerne fore nord til Fjeldet, ned i Dpdal, saa til Drkadal, og derfra ind til Kjøbstaden (Nidaros). Nogle Bagler-Skarer fore fra Opplandene ned i Hardanger, hvor disse Krigshøvdinge vare: Sørkver Snap, Sæmund Ure, Erling Skamhals, Halle Laud, Dgmund Eikeland, og de havde 30 Mand. Disse dræbte Erling Birkebener, og derpaa Thorkel Digre ved Uvaldsnæs med 26 Mand, og fore derefter tilbage til Opplandene. Da Baglerne kom til Kjøbstaden (Nidaros), finge de ingen Modstand, og tøvede der en Stund. Derpaa sammenkaldte de Dre-Thing, hvortil kun saa Mænd kom, og der blev Erling udnævnt til Konge, og Philippus til Jarl, hvorpaa Folk sendtes ud i Syslerne, som dog samlede kun saa Indtægter af Herrederne. Da nu Birkebenerne spurgte, at Baglerne vare farne over Fjeldet, dele de Mandskabet, og Kong Inge foer nordestefter med en Deel deraf og Hakon Jarl sørefter til Halland med en Deel. Jarlen overrumplede dem som bevogtede Skibene i Nize, og der faldt næsten 30 Mand af Baglerne, deriblandt Arnbjørn Trolb; men alle de Dvrige flygtede op paa Land. Der tog Hakon Jarl alle Skibe, saavel som Bokastreppen, der tilhørte Nikolaus Bisp, brændte Nogle, førte Nogle med sig, og fore derpaa tilbage til Viken. Om Høsten foer han nord til Bergen; men Kongen nord til Thronhjelm. Baglerne havde sendt Asbjørn Kopp og Thoralb Skinring som Speidere med 2 Skuder sør til Møre, og da de saae Birkebenerne seile forbi Stein, roede de nordestefter. Da Birkebenerne saae dem, lagde de sig paa Aarerne og æltede dem hele Dagen, og Nogle roede ind til Thingvold, hvor Guttorm Tvare, som havde havt et Sysfel, var; Birkebenerne forfulgte dem derop, og der faldt Guttorm med sine Mænd. Secnt om Nvælden lagde Asbjørn Kopp med sit Mandskab til ved Solshel. Birkebenerne kom over dem om Natten, forfulgte dem, og holdt Vagt ved Den; men om Morgenens ransagede de Den, og dræbte de fleste af Mandskabet; men Asbjørn undkom med nogle Mænd. Derpaa fore Birkebenerne nordestefter, og toge en Skude fra Baglerne nord ved Agdanæs, hvorpaa de fore ind i Byen. Strax forlode Baglerne Byen, fore over Broen øster om

Nizi (Niza), nu Nisaa i Halland, see 2 B. S. 58.

Borg, d. e. Sarpsborg. Herfra bragte de Skibe opad Aaen (Glommen) og i Eyja-vatu (Dyeren), og endelig derfra op i Mjørs (Mjosen) paa Hedemarken.

Hamar litli, nu Lille-Hammer, beliggende ved Mjøsens nordlige Ende i Sognet af samme Navn i Gaabergs Præstegjæld i Gudbrandsdalen, der, som bekjendt, i Aaret 1827 erholdt Kjøbstads-Rettighed.

Hardångr, Hardanger, see 1 B. S. 100.

Eikiland. Af dette Navn have mange Gaarde i de sydligste Egne af Landet, hvor Eggetræet har hjemme, og saaledes fornemmelig paa Agdesiden; det vil derfor være umuligt med Sikkerhed næiere at bestemme dette Steds Beliggenhed. Da Baglerne fornemmelig havde hjemme i eller nærmest om Viken, og Dgmund var en af deres Høvdinge, saa kan man maastee dog med mest Rimelighed gjette paa den betydelige Gaard Egeland i Gjerrestads Sogn og Præstegjæld, halvanden Mil i Nordøst fra Øster-Riisær — senere bekjendt af det i Aaret 1706 paa dens Grund anlagte Jærnverk.

Augvaldsnes paa Karmoen i Rysfylke, see 1 B. S. 81, 95.

Stim i Romsdalen, hvorefter see 1 B. S. 56.

Þingvallr, nu Thingvold Præstegaard paa Nordmør, see foran S. 127.

Sólshel, en D i Veds Præstegd. paa Nordmør, see 1 B. S. 55.

Skaney-Fjeld til Østerdalen, og standsede ei før de kom til Oslo, dog sadde nogle tilbage paa den store D. Kong Inge var den Vinter i Kjøbstaden (Nidaros); men Hakon Jarl i Bergen. Da Baglerne før om Høsten vare jagne op ved Nize, fore de under megen Besvær søfra gennem Halland og kom frem i Ljodhus seent om Aavælden, hvor Birkebenerne vare paa 2 Skuder, hvis Formand Halvard Hlidarsfare var. Disse mærkede Intet, før Baglerne kom lige paa dem og dræbte dem næsten alle tilhøbe. Baglerne toge Skibene og roede ud efter Elven heelt til Naustadals Fos, hvor de landsatte Skuderne, brændte dem, og ilede siden over Marker nord til Eidsfoss til Dplandene, og traf Kongen i Njosen. Halvard Hlidarsfare undkom; thi han havde været oppe i Byen.

Strax efter Julen fore Syselmændene til deres Sysler. Philippus af Wegen havde Borgarsysel, og han lod bygge to Skuder, Asbjørn Kopp en Skude, Thorald Augusson en, Thorstein Thjof en, Jon Drotning 2 ved Elven, Gudolf paa Blakkestad og Gunnar Asafon 2 Skuder, Hreidar Jonsen og Philippus Jarl 2 Skuder i Skida, Gyrður en Skude. I alt bleve 22 Skuder byggede. De fore sørefter Viken heelt til Konghella, hvor de kom ved Midfaste-Tid og vende derpaa nord til Tunsberg. Trede Dag i den sidste Uge spurgte Birkebenerne disse Skibsbygninger. Langfredag fore Baglerne ud af Byen, anden Paasfedag fore de til Grindholma-Sund, Løverdagen til Portyrja, Søndagen til Esjónæs-Derne, hvor hele Krigsmagten var samlet. Kongen siger, at han vil nord i Landet; men denne hans Hensigt mistykkede Mange. Tirsdagen foer Kongen derfra til Randarsund; men Orm Lange, Ragnar Gamalsen, Gunnar Asufon, og Benedict med 3 Skibe vilde ikke følge ham. Da spurgte de, at Thorgils Judent havde samlet sammen en stor Leding inde i Vinisdal; thi seilede de afsted før Dag og kom

Capitel 7.
Om Syselmændene.

Skányjarfjall. Fra Nidaros sees Baglerne at have taget over Sælubú (Sælbo) og følger opad Tydalen. Med Kjendskab til denne Egns Bestaafenhed, kan man neppe falde paa, at de for at komme til Østerdalen skulde have foretrukket at tage over det høie og uvejsomme Bokhammer-Fjeld, fremfor at følge Veien, som fører gennem Dalen forbi Gaarden Kirkevold og videre langs Tya-Elv, Mo-So og Stue-So paa Siden af det ved sidstnævnte So liggende Skars-Fjeld (der formodentlig maa være det samme som Skányjarfjall, og Skányjar-sida dettes Afspjntning mod Søen) til Gaarden Stuedal; og fremdeles i Syd ad samme Wei, der nu fører paa Vestsiden forbi Lang-So og Rie-So indtil Brekke-Gaardene ved den nordøstlige Arm af Drefund- eller Kurfund-Søen eller den saakaldte Brekke-Fjord, endelig forbi Drefunds-Botten til Færagen-So og videre vestover ind i Østerdalen. Denne Wei lader sig ikke alene godt passere i Sommermaanederne, men ved at følge samme undgaaer man ogsaa at overstige noget Fjeld.

Gyin mikla, d. e. Gyin helga, Helge-Den, hvorom see ovenfor.

Ljodhus, nu Gamle-Ledøse ved Gøta-Elven, see foran S. 4.

Naustdals-fors. Af Textens Udtryk sees det, at denne Fos i Gøta-Elven var langt ovenfor Ledøse, og Omstændighederne synes at vise, at de med sine Fartøier ei kunde komme videre. Det maa derfor antages at have været de nu saakaldte Trolldætta-Bandsfald. At de herfra toge Veien igjennem Dalsland, Marker og Eidsfoss til Hedemarken, kan ikke andet end bestyrke denne Mening.

Cap. 7. Opinsøy eller Odinsøy, nu Onso Sogn i Smaalehnens Amt, see 1 B. S. 38.

Elfr, Elven, d. e. Gøta-Elven, cfr. 1 B. S. 2.

Blakkastadir, d. e. Gaarden Blakkestad i Asker Sogn og Præstegjæld i Agerø og Folung Fegderi.

Skidan eller Skida, Staden Skien, see foran S. 72.

Grindholmasund, nu Brængen eller Sundet imellem Røttersø og Thjemo, see Sver. S. E. 166. Søfra seilede de (ifølge Variantem) vest i Hørsø, d. e. den sydlige Halv af Thjelling Sogn, see 1 B. S. 35.

Portyrja, Havnen Porter, see 2 B. S. 157.

Esjónæs- eller Esjunes-øyjar, nu Esjónæs-Derne ved Grønstad i Fjære Sogn og Øystads Pgd., Hedenæs Fegderi.

Randarsund, nu Randesund, imellem Rand-Derne i Oddernæs Sogn i Sydøst for Christiansand.

Hvinisdalr (Vinisdalr), Dvinnesdal i Lister Fegderi, see 1 B. S. 4.

152 H. Sverrersfons, G. Sigurdsfons og J. Baardsfons Saga.

tibligen nord til Hitur. Da Thorgils var dragen nord paa, roede de efter ham. Da de nu kom til Fokstein, mødte de nogle Lastskibe, og da Folkene der ombord saae Skuderne, vendte de ned til Refu-Baag og løb der paa Land; men Baglerne toge Ledingsfatten og fore om Nvælden til Eifunda-Sund.

Capitel 8.
Jon Drotning
dræbes.

Da Baglerne byggede hine Skibe, havde Jon Drotning Synsel øster ved Elven. Han foer med en stor Svite til Gjestebuds, og kom til en Bonde, som hedte Thrand, der havde en vakker Kone. Jon kalder dem op paa et Loft til en Samtale. Huusfruen gik foran, og da hun kom op paa Loftet, vendte han sig mod Bonden, stødte ham ud, og lukkede Loftet efter ham. Da Bonden paatalede dette, paadigtede Jon ham Sag, lod ham gribe og binde ved en Hestehale, førte ham saa ombord paa sit Skib, og han maatte løse sig med en halv Mark Guld, glad han slap saa. Syv Dage senere var Jon til Gjest paa et Sted, som heder Forsæla. Han gik en Morgen tidlig op til Kirken med en anden Mand; men Thrand, og 8 Mand med ham, laae kort derfra og saae ham gaae forbi. De sprang ned i Kirken, Jon løb ned i Koret, og Thrand stød et Spyd mod Jon. Da løb Jon ud gennem Koret; men Thrand efter ham, sælbede ham paa Ageren, og hug Hovedet af ham. Jon blev ført til Konghella og jordet der i Munkeløsteret; men Thrand foer siden til Birkebenerne. Gunnbjørn, Jons Broder, og Selve Disarson hevne ham, dræbte 9 Mænd, og hug Fødderne af 7.

Capitel 9.
Om Baglerne.

Da Baglerne havde ligge i Eifundasund i 5 Dage, seilede de derfra nord til Jæderen til Hvitingsøerne, og videre nord til Karmsund, og derfra nord til Siggjarvaag. Der havde Styrmændene et Stævnemøde, hvori de talede om de skulde vende nord til Bergen, eller længere nord paa. Da de spurgte, at Hakon Jarl var i Byen, og ikke havde hørt noget om dem, stundede de fleste desto mere derafter; men Hreidar talede derimod, og vilde heller, at de skulde angribe Kongen, og saa blev gjort. Om Dagen lagde de ind i Skaalavik; der sendte de to Skuder ind i Gravdal, toge nogle Møllere fangne og førte dem ud til Flaaden. De sagde, at Jarlen havde faaet Nys om dem, og at alle Bymændene vare paa Kristkirkegaard færdige til Modstand. Strax heisede de Seil, vendte om forbi Vølunes og udenfor Fenhring. Tre Lastdragere traf de i Bifingevaag, hvorpaa der vare Birkebener, og Nogle af disse dræbte de; men Andre sprang i Land paa Den. Mandag mod Nvælden lagde de ind i Skutusund, gik op til Gaarden, gavede sig ud for Birkebener, og spurgte om Nys. Bonden sagde, at han havde fhydset Kong Inges Brev-

Hitur, nu Hitter-Ø, i Syd for Flekkefjord i samme Egn, cfr. 1 B. S. 1, 38.

Foksteinar, nu Foksteen, nogle Smaaber imellem Naen Sire og Soggendal, i Jæderen og Dalernes Fogdr. jfr. Saml. t. d. R. F. Spr. og Hist. 2 B. S. 91, 92.

Rekuvagr, nu Røgefjord, strax vestenfor Soggendal.

Eikundasund, Egersund, see 1 B. S. 65.

Siggjarvagr, hvorom see foran S. 110.

Cap. 8. Forsæla, nu Kirkebyen Forshella, lidt over $\frac{1}{2}$ Miil søndenfor Uddevalla i Fräfneherred i Bahus-Lehn.

Cap. 9. Hvitingsøyjar, Hvidings-Øerne i Ryfylke, see 1 B. S. 65, 214.

Karmsund, see 1 B. S. 83. Strax vestenfor Karmsund sfjærer Fylins-fjærd, nu Forresfjord, sig ind i Fastlandet af Augvaldsnæs Præstegjæld, cfr. 1 B. S. 65.

Skålavik, nu Skaalevig, imellem Dvarven (Hvarfsnes) og Ryfelvik søndenfor Bergen, i Strudshavn's Sogn. Paa den østlige Side af Dvarven ligger Grafdalr (Gravdal), see 2 B. S. 199.

Vølunes, d. e. det sydligste Næs af Vst-Den (Fenhring), ikke, som man har antaget, Følternæs eller den nordvestlige Spids af Lille Sartor-Den (Sótr).

Vikingavagr, nu Bifingevaag, paa Sydvestsiden af Bortnæs-Ø i Evindvik's Sogn, fordom i Nordhordland, nu i Vitre-Sogn.

Skutusund, nu Stadfund eller Stadstrøm imellem Rugfunds-Den og den østlige Deel af Bremanger-Land i Daviks Prgd. i Nordfjord.

mænd om Dagen, og sagde, hvor de vare om Natten. Baglerne fik fat paa disse Breve og bragte Kong Inge dem. Deri stod, at Hakon Jarl sender sin Broder Kong Inge sin Hilsen, og bad ham tage sig i Agt for Baglerne, som vare søndenfor; „men jeg veed ikke, om de vende mod Eder; thi de have kun lidet Folk.“ Tirsdagen derpaa roe de til Angurgerd, og da var Modvinden saa stærk, at Lastdragerne, som de mødte, havde to Røer i Seilene. Baglerne spurgte, at der var megen Ledingsflaat samlet i Borgund, og at et Langskib blev bygget der. Onsdagen lettede de; men alle Skibene drev tilbage uden Philippus Jarl med 4 Skuder, som kom om Natten til Borgund, hvor de dræbte 18 Mand, toge hele Ledingen og brændte Langskibene. Torsdagen roede Kongen nord til Lange og laae der om Natten. Da spurgte de nordensfra Kjøbstaden, at Kong Inge skulde gifte sin Søster Sigrid med Thorgrim af Ljanæs, og at der var gjort i Stand til Bryllup til om Fredagen; tillige at Birkebenerne havde bygget et Langskib i Raumsdalen. Da sendte de hid Philippus af Vegin og Thord Dokka med 2 Skuder, og om Fredagen roede de nord til Lyngver. Philippus kom om Aftenen til Væ og lagde ind i den ydre Baag. Birkebenerne havde en Skude i den indre Baag; dog fangede Baglerne der kun saa Folk; men toge der en stor Ledingsstyr og opbrændte Skibet. Fredagen mod Aften begyndte det at fule, og nu heisede Baglerne sine Seil og seilede nordest om Natten. Da de kom nord til Sveigjadarsund, blev Vinden saa hyas, at de toge Røer i Seilene, lagde til om Dagen ved Væ, stæfede og holdt Raad. Da sagde Arnbjørn Jonsøn og tillige Hreidar, at det var raadeligst der at bide Flaaden; thi Philippus med sit Mandskab var endnu ikke kommen. Kongen svarer: „bedre tykkes det mig at sende 14 Skuder i Nat til Byen, og Halvten saa mange i Morgen.“ Derpaa spærrede de Seilene ud, og seile nordest ind under Agdanæs om Aftenen, hvor alt blev ordnet til Angreb. Da sagde Lodin Stallar: „værer nu raske Gutter; naar vi komme til Byen skulde vi lægge ind ved Dren; bedre er det nu at falde med Mod, end lade sig jage langs med Landet længer. De have vel neppe noget Nys om os; men ligge nu i en fuld Ruus, da det er rimeligt Mange ei have sparet Njød og Viin. Kongen skal med sine Folk fare op om vestre Strædet; men Jarlen og Arnbjørn om nordre Strædet; og Arnthor Foke og Simun Upe skulde roe til Elven, og passe paa dem, som ville redde sig ved at svømme.“ Nu gik de under Seil og seilede indefter Fjorden, saa langt de kunde i Nattens Mørke.

Hakon Jarl havde i Bergen ladet skrive 3 Breve, alle af et Indhold; et Brev opfangede Baglerne, som før er fortalt, et andet kom til Kongen, og det tredje kom senere. Løverdags Aften kom Brevene til Kong Inge, og han læste dem og viiste sine Hovdinge dem, hvorpaa det blev aftalt, at alt Folket skulde ved Euren sammenkaldes bevæbnet til Gilde-Skaalen om Aftenen. Da Thorgrim fik dette at vide, bad han Kongen ei at forspilde Gæstebudet, og lovede at sætte Bagt ud om Natten, yttrende, at Baglerne ei turde vove at angribe Byen, slikt Folkemængde som der var. Folket var meget drukkent, og det blev snart aftalt, at

Capitel 10.
Om Brevfæ-
dingen.

Angurgerd eller Angr, en Havn nordensfor Stadt paa Søndmør, see foran S. 83.

Borgund paa Søndmør, hvorom see 1 B. S. 57. 325.

Yxnøy (en Variant har Långøy). Sammenhængen viser paa det tydeligste, at det maa være Ørne paa Vestfiden af Døro i Fjertoft Sogn og Harams Præstegjæld lige ved Grandsen af Søndmør og Romsdalen.

Lyngver, nu Lyngvær i Åfærø Sogn og Præstegjæld, Romsdals Fogderi, see 1 B. S. 55.

Væø, Væø i Romsdalen, see 1 B. S. 56.

Sveigjadarsund, Sveggessund, imellem Verne Røeggen, Sveigen og Åfærø i Bremsnæs Sogn, vestensfor Christiansund paa Nordmør, cfr. 1 B. S. 55.

Veddø, nu Væø, i Vest for Tusteren i Væø Præstegjæld paa Nordmør.

154 H. Sverrersøns, G. Sigurdsøns og J. Baardsøns Saga.

blæse Folket sammen til et Møde; men de, som befalede at holde Vagt, ansaae sig ei mere pligtige til at vaage end de Andre, og de drak sig udygtige, saa der blev ingen Vagt af. Kongen sov i Sigurd Svardages Gaard.

Capitel 11.
Da Baglerne
slag i Byen.

Baglerne seilede ind efter Fjorden om Natten, og lode Seilene falde ved Ilen. Derpaa kom der en tyk Sneefog, og Natten var overmaade mørk. Mod Slutningen af Natten stiles Skibene ad og Arndor med sit Mandskab roede til Aaen; men da de kom til Udbøbet, vilde Arndor ikke lægge op i Elven; men Simon og Nogle af hans Skare vilde det, saa det var nær ved Angreb; dog raadede Arndor. En anden Deel af Mandskabet landede ude ved Dren og fore saaledes op i Byen. Da løb Hærblæsten; men i Byen var alt roligt og stille. Derpaa fore de op igjennem Strædet med Skrig og Brag, og brøde Husene op; men endnu faldt Ingen. Nu streife de tilbage ud ugjennem Markerne udenfor Byen og fældede de Mænd, som styrtede sig paa Flugt. Anden Gang fore Baglerne udenom Strædet og i denne Skynding faldt Mange. Thord, Fingeirs Broder, faldt ved sin Gaard. Thorgrim af Lianæs faldt tilligemed 6 Andre i den øvre Gade; men da Baglerne løb fremad over dem, kom Thorgrim bort haardt saaret. Kong Inge sov hos sin Frille og havde kun saa Folk hos sig. Det Første Hærskriget kom, vækkede Qvindsfolket ham; men han havde ondt for at vaagne og sagde næsten i Drøfte: „hvad, hvad?“ „Herre,“ sig de, „der er kommen Ufred i Byen.“ Da løb han op til Deren og hørte Braget udenfor, og sprang nu op paa Taget mellem Husene, medens Baglerne fore gjennem Gaarden. Da det nu blev stille paa Gaden, løb han ned til Bryggen, og ud i Elven, hvor der laae nogle Skibe for Anker. Til et af disse svømmede han, tog sat om Louget og vilde hale sig op paa Skibet; men hans Lærreds Buxer løsne, og han blev hængende i Louget. Der var en Mand paa Skibet, som sagde til ham: „hold ikke fast i Louget, Mand, far heller Din Vei.“ Da Kongen taug, tog Kjøbmanden en Baadshage, og Kjøb til ham, saa at Kongen maatte slippe Louget, og gav sig til at svømme. I samme Dieblik sprang Mangfoldige ud i Elven, Nogle for Kongen, Nogle senere. Kongen slap omsider over Aaen og gik i Land paa en Bakke; men der faldt han om, og kunde af Kulde og Mødighed ei komme længere. Da saa han Ivar Fjodafoll stige paa Land og sagde til ham: „Ivar, hjælp mig!“ Ivar svarede: „jeg maa hjælpe mig selv først,“ og foer derpaa bort. Noget efter kom Folk op af Aaen, hvis Formand var Reidulf, Baards Broder. Han gik op til Kongen og sagde: „Er det Jer, som er der, Herre?“ Han svarede: „saa kaldte I mig i Gaar.“ Reidulf svarede: „saa er Du end, og det skal Du være saa længe vi Baade leve.“ Han tog af sig Rappen, svøbte Kongen ind i den, og bar ham op paa flette Volden. Derfra begave de sig op til Skusaas, hvor Kongen fik Hest og Slæde og de Klæder, han behøvede; thi Reidulf havde ikke andet end Skjorte og Hoser. Sigvald Karl og 9 Andre forsvarede sig paa et Loft; men faldt Alle. Kong Ingdes Mærkesmand Bergsvend Lange var falden, men da Baglerne ginge fra ham, toge nogle Qvindfolk Mærket af hans Bælte. Kolbein Berer faldt ved Gregorius-Kirken selv sjette. Eivind Feyler faldt paa Marken selv ottende. Kolbein Strines faldt paa den nordre Gade selv femte. Halvard Hlidarfære faldt med 3 Mand ved Korskirken. Virkebenerne havde samlet paa Marken 40 Mand, og i Spidsen for dem var Sigurd Skjalge, Ornolf Hækil, Thor-

Cap. 11. Ila, Ilen, nu en Forstad ved Throndhjems vestlige Side, cfr. Ílavellir, 2 B. S. 122.

Fladka-fjórdr, nu Flakke-Fjorden, see foran S. 22.

Gaularás, Byaasen ved Throndhjem, see 1 B. S. 205.

Skúsa's (Skýsa's) synes at have været en Gaard strax østenfor Throndhjem; men nu findes der dog ingen af dette eller lignende Navn.

gils Sof og Thorsfinn Lursvend. De sælbede en af Baglerne ved Navn Styr mellem Gjærderne og en Islænder, som hedte Rolfkjæg, i Strædet. Der løb Birkebeenerne til Gaardsledet, og Gaarden var fuld af Bagler. Gudolf af Blakfastad vendte sig mod Birkebeenerne, stød Skjoldet for sig og stak med Sværdet. Stikket ramte Ornolf i Ansigtet nedenfor Staalhuen, og da flygtede Birkebeenerne, og de fleste kom ind i Kristkirken. Ornulf var løbet i Elven og fandtes død. Da nogle Koner sagde Baglerne, at Kong Inge var i Mariekirken, sprang de til og hug Sanghuus-Eulerne over, og da blev Kirken aabnet. Derinde vare to Syselmænd, Olaf fra Ljaaraand, og Ivar Dyneløs tilligemed nogle Flere, i alt 9. Olaf blev stød i Diet inde i Kirken, og Alle bleve dræbte. I Andreaskirken var Baard Stolpe og 4 med ham. Baard blev dræbt; men viiste sig som en af de modigste. Om Søndagen da det var bleven lyst, deelte Baglerne Byen imellem sig i 4 Dele og ligesaa Mandskabet for at ransage den. Kongen fik den ene Deel, Philippus Jarl den anden Deel, Arnbjørn og Gudolf den tredje, Hreidar og Philippus af Begge den fjerde. Thord og Philippus vare om Morgenens komne søndensfra til Byen. Derpaa blev hele Byen ransaget; der fandtes mange Menneſker, som næsten alle bleve dræbte, og der blev gjort stormeget Bytte. Om Mandagen bleve de Skibe satte paa Vand, som de vilde have med sig. Kongen tog Guldbringen, Jarlen Gestafkalpen, Arnbjørn Darghetten, Hreidar Lyrtan, Philippus Dgnarbranden; men Klaaden og Elsten og nok et tredje Skib brændte de op. Baglerne laae hver Nat ude ved Berg; men om Dagen satte de Skibene i Stand. Onsdagen blev Byttet baaret ud i Gildeskaalen; men Torsdag, Fredag og Lørdag blev det deelt. Der var 300 Ringbrynjer og gammeldags Brynhoser, og i Alt var der saa meget Bytte, at Ingen fik mindre paa sin Part end 3 eller 4 Mark.

Kong Inge foer til Strind og landvejs til Gulardal. Da stimlede Folk til ham, som vare undkomne, og tillige Bønder, saa han havde meer end 2000 Mand, hvormed han foer til Byen. Om Mandagen fore Baglerne ud til Holm; men Tirsdagen lagde de ud til Agdanæs, og havde taget med sig ud af Byen alt det Mandſkab, som de kunde faae, og foer sørefter langs med Landet, udbøde Leding, og toge hver Mand de kunde faae fat paa. Saaſnart Hakon Jarl spurgte denne Tidende, satte han afsted søndensfra, men da han seilede nord forbi Stadt, roede han paa et Skjær, Skibet forliste, og 15 Mand bleve borte; men de øvrige Skibe roede til og toge de andre Folk op af Vandet, og da Jarlen kom nordensfor Stim, seilede han det almindelige Skibsløb. Da laa Baglerhæren ved Markarholmen; men da de saae Birkebeenerne komme seilende, stævne de nordest for dem indenfor Langøfunds. Da Jarlen lagde til Land i Sveggjadarsund, saae de Baglernes Skibe, og syntes ikke at have Mandſkab til at ſlaaes med dem; de roede derfor nord over Fjorden heelt til Hammersund, men Baglerne roede efter dem. Da stæv-

Capitel 12.
Om Kong Inge.

Akrin ved Ridd-Elven, strax indenfor Stadens vestre Port, see foran S. 30.

Ljárándir (ikke Ljáraudir, og endnu mindre Krianadir, der maa være en Skrivfeil), nu Gaarden Leeraanden i Budvikens Sogn, i Sydvest for Throndhjem.

Berg, en stor Gaard søndensfor Throndhjem, hvorom see S. 51.

Cap. 12. Hólmr, Munkholmen, see 1 D. S. 149.

Stim, i Romsdalen, see 1 B. S. 55, 56.

Markarhólmr, maa vel være Manøholmen østensfor Stim i Kornstad Sogn og Prgd. paa Nordmør.

Långøyjarsund, nu Langøfunds imellem Lango og Høno, ved den vestlige Side af Høreen paa Nordmør, en god halv Miils Bei i Nordøst for Manøholm, og ligesaa langt i Sydvest fra Sveiggjadarsund (Sveggøfunds), hvorom see ovenfor.

Hamrasund, nu Hammersund ved Nordvestsiden af Den Tøsteren i Veds Sogn og Prgd., et Par Mile i Nordøst for Sveggøfunds.

nede Birkebenerne ud til Uds, og da Vinden gik til Vester, kom de under Seil; men Baglerne vendte om. Jarlen foer nordest; men Baglerne før til Bergen, og der i Borgen sadde da Sverting og Thorer Brase, Ivar Guse og Erik Mæse. Baglerne vare i Byen om Dagen, men sove paa Skibene om Natten, og havde et talrigt Mandskab. Orm Lange kom østenfra til Bergen med Margrete Kongedatter, Philippus af Begins Kone. Kort efter havde han og Benedict af Gumanes's Skarer, der da vare komne østenfra, Bagt. De ginge med Mandskabet op paa en Bakke og holdt Bagt; men da Borgmændene see dem, løbe de ned imod dem, hvorpaa Baglerne trak sig tilbage, og der kaldt Orm Lange. Ofte hændtes det, at Baglerne seent om Nætten løbe op til Borgen, og da bleve Nogle saarede, Nogle slagte eller dræbte.

Capitel 15.
Om Hakon Jarl.

Da Helligdagene nærmede sig, rustede Hakon Jarl sig nordensfra, og da vare store Skibe reiste i Nidaros. Saasnart Jarlen var færdig foer han afsted, og havde 5 Langskibe og 13 Skuder med sig. Men da han kom før om Stadt til Hindøerne, lod han alle Stor-skibene blive tilbage, tog med sig det Mandskab, som raskest var, og sendte Anders Dritliod tilbage med Stor-skibene til Thronhjem, og Jarlen foer afsted sørefter med Skuderne. To af Baglernes Skuder laae i Mjadmarsund, og deim styrede Martein Sobde og Kolbein Smiorred. Jarlen med Sine roede nordensfra over Sognsø, og da roede Baglerne sørefter. Birkebenerne roede hart efter dem i Keilustrøm, og da Kolbein roede op paa et Skjær, tog Jarlen Skuden og dræbte de fleste; men Martein med sine Følf bragte Nys derom til Byen. Jarlen lagde til ved Haaberne, og om Natten roede de ind i Arnarfjord, hvor de bare Skibsredskaben op i en Skov og skjulte den, ginge derpaa før over Fjeldet, og kom næste Nat til Bergen. Da havde Baglerne allerede ordnet sine Mænd. Kongen var oppe paa Marie-Kirkegaard. Oppe i Kopur var der gjort store Plankeværker ovenil, hvor Husene slap, og der var meget Følf indenfor. Jarlen og Philippus af Begin vare ovenfor Nikolaus-Kirke med en stor Fylking. Om Morgenens talede de ved, og Baglerne bade Birkebenerne komme ned, og disse sagde, at deres Dødre var i Byen, og de skulde komme ned. Baglerne havde mere end 2000 Mand, alle vel udrustede; men Birkebenerne 600 Mand. Disse havde to Mærker, med det ene foer Peter Stepper og han vendte sig ovenom mod Jarlen. Hakon Jarl gik ovenom mod Rofre. Philippus Jarl angtede, saasnart Mandskabet kom ned i Byen, og saa ud langs Strædet. Hakon Jarl og hans Mandskab gjennembrøde Plankeværket, og derpaa trak Baglerne sig tilbage. Baglerne havde i Nidaros taget Thorfinn Luursvend fangen og faaet med ham Luren Andvaka, som Kong Sverrer havde havt. Kong Erling befalede Thor-

Ædø, Uds i Sognet af samme Navn paa Nordmør, see 1 B. S. 55.

Cap. 13. Hindøjar, nu Hinds eller Hindøerne, nogle smaa Der ved den nordvestlige Side af Atle-Den, i Vilnæs Sogn og Afskevolds Præstegjæld i Søndfjord, hvilke ere beliggende i det almindelige Skibsløb og indslutte en god og endnu meget besøgt Ankerplads. Nogle have læst Huidøjar, som er en let undskyldelig Feiltagelse.

Mjadmarsund (Mjadarsund), d. e. Sundet mellem Derne Mjømen (Mjodma) og Sands i Svindviks Sogn, nu i Yttre-Sogn, men fordum i Nordhordland.

Sognsøer, Sogn-Seen, Indløbet til Sogne-Fjord, see 1 B. S. 153.

Keilustræumr, nu Kiilstrømmen, sendenfor Jens-Fjorden i Østreims Sogn og Lindaaas Præstegjæld i Nordhordland.

Håøyjar, beliggende imellem Kiilstrømmen og Arne-Fjord, maae ei forveksles med den S. 59. ommeldte Håoy. De her forekommende Håoyjar, halvanden Mil nordensfor Bergen, lige i Vest for Hammer paa Øster-Den, danne nu, formiddelt et meget lavt og smalt Eid, kun een Ø; men den nordlige Deel, der bestaaer af et eneste temmelig høit Bjerg, kaldes endnu Høgs-Ø, og Sundet imellem denne og Hølsen-Ø Høgsund, imedens den sydlige Deel har Navn af Flads.

Arnar-fjærd, nu Arne-Fjord i Haug Sogn og Prgd. i Nord for Bergen.

finn Luursvend, at han skulde blæse saasnart Jarlen kom ned; men Thorfinn kunde ingen Lyd faae i Luren, og der hørt ingen Blæst. Birkebenerne angrebe nu Gaarden ovenfra, og de flygtede om hverandre, uden at gjøre Modstand. Da nu Erling kom ned til Marielirken, sagde Thorfinn Luursvend til ham: „Herre, lad os løbe ind i Kirken;“ men Kongen taug og gif ikke derind. Thorfinn løb ind i Kirken med mange Birkebenere; men da Jarlen kom ned paa Kirkegaarden, sprang mange Birkebenere ud af Kirken til ham, og da stødte Thorfinn i Andvaka saa haardt, at det gjaldede i alle Murene. De Flygtende fore nu forbi Lafrants-Kirken, og der var saa stor Trængsel ved Kirkegaards-Ledet, at den ene laa tværs over den Anden, og der faldt Mønge paa Pladsen oppe ved Lafrants-Kirken, hvoriblandt Thord Dokka, Benedict af Gumanæs og Gunnar Lange. Da Birkebenerne begyndte at hugge ned i Dyngen af de Faldne, sagde en Mand: „hugger ikke, vore Folk er her iblandt,“ og nu lode de af at hugge. Nu sprang Baglerne paa Jode, saa godt de kunde; Mange undkom, men Mange faldt. Baglerne sprang ud paa Skibene; men Birkebenerne paa Bryggen, toge Landtougene og traf Skibene til sig. Baglerne værgede sig, og paa begge Sider brugtes alle de Vaaben, som vare forhaanden. Baglerne kappede Landtougene og slap saaledes ud. De toge Mange af deres Folk op, som svømmede, og lagde strax ud paa Vaagen, og Nogle over til Munkebryggen, hvor de optog deres Mænd, som vare flygtede fra Byen. Derpaa roede Baglerne nordestefter langs med Landet, og ind i Arnarfjord; men de Birkebenere, som Jarlen havde sat til at vogte Skibene, løb strax op i Skoven, da de saae Baglerne komme seilendes. De toge Skibene og sandt næsten al Skibsredskaben, og roede strax nordestefter om Natten under Philippus af Begins Anførsel. Birkebenerne, som skulde have faret nordpaa med Storskibene, vovede ikke at roe nord forbi Stadt, men laae i Silb, biende paa Bør. De havde en Særøring i Ulvesund for at speide, og da disse saae Flaaden komme sendenfra, roede de nordpaa og meldte sine Mænd, at 13 Skuder roede sendenfra, og at de kunde kjende det var dem, Jarlen havde havt med sig sydestefter. De kastede Teltene ned og roede ind i Fjorden, og da de saae det var Fienden, roe de ind til Molde-Fjord. Skuderne forfulgte dem hart, og da Birkebenerne kom til Lands, sprang de paa Land, og Nogle luft til Havs. Baglerne angrebe dem, og der faldt Andres Dritliod med nær 200 Mand. Baglerne toge Skibene med Alt hvad paa dem var, fik et stort Bytte, fore derpaa sørestefter igjen, og traf Kongen i Visingavaag.

Hakon Jarl foer strax fra Bergen, da han spurgte, at Baglerne havde vendt sig nordpaa. Han foer op om Borgarskard og ned i Ostrarfjord, og derfra nord over Raudafjælb; men standsede ei, før han kom nord til Throndhjem og traf Kong Inge. Derpaa fore Baglerne til Bergen og forbleve der en Stund. Baglerne deelte nu deres Hær; Philippus foer øster med Storskibene; men Kongen havde de tyvesædige og mange smærre Skibe, hvormed han foer nord til Stim. Han blev liggende i Frekøyarsund og sendte Sku-

Capitel 14.
Om Hakon Jarl.

Vikingavågr, Visingevaag, see foran S. 6.

Sild, nu Den Silden paa Vestfiden af Vaage, strax nordfor Ulvesund i Sæls Fjrd. i Nordfjord.

Molda-fjældr, nu Molde-Fjord, noget sendenfor Høfs eller Sæls Kirke i samme Sogn.

Cap. 14. Borgarskard, nu Bergeffaret, noget over et Par Mile østenfor Bergen. Postveien gaar herigjennem til Gaarden Arne (indre, efter hvilken Fjorden — Arnar-fjældr — og Skibredet har Navn), og videre til Thunæs (Pulnes) ved Øster-Fjord (Ostrar-fjældr). Herfra har Jarlen altsaa fortsat Reisen til Wands igjennem de Gamles Straumahvarf (d. e. Ryfsterne af Sø-Fjorden, omtrent fra Haus til Hage i Høsbangers Præstegjæld i Nord), saa over Vors og Rauda-fjæll (S. 15) til Aurland (Urland), derpaa vel atter søvests til Læradalr (Lærdal, i Indre-Sogn) og igjennem denne Dal over Fjæle-fjæld til Valders osv.

Frekøyarsund, Frekøsfund, d. e. Sundet imellem Frøf-Den og Fastlandet i de Gamles Stim (Hustads Sogn, og, som det heraf synes, Kyststrækningen lige til Bu eller Bo i Romsdalen, cfr. 1 B. S. 55, 56.

158 H. Everterssons, G. Sigurdssons og J. Baardssons Saga.

der nord til Møre, hvor han udfærdigede Leding af Folk og Levnetsmidler. Af Mandsfæbet tog han saa Mange, som han syntes, og hævdede Landskyliden langs med Landet. Derpaa seilede han gjennem det nordre Saudungs-Sund, som der ikke troedes nogen Konge vovede at fare igjennem, og foer derpaa til Tunsberg, hvor han kom lidt før Juul, og helligholdt Julen der. Efter Juul foer Philippus Jarl nord i Landet med 20 sødige og mange Smaaskibe, hvormed han kom til Bergen. Kong Erling lod da reise et Langskib, Hreidar et andet, og Philippus et tredje, som alle vare meget større end noget, som før i Norge havde været bygget. De havde dobbelt Arerad mellem Nserummene, og de øverste Arer vare 20 Alen lange, Teltningen maatte være 25 Alen, og der var 8 Mand bestemte for hvert Halvrum. Naar en Mand stod nede ved Indtømmeret, da naaede de som høiest vare med Bredden op til Tilsfaret. Nogen Tid efter Juul blev Kong Erling syg og døde. Hans Død blev skjult nogen Tid, og hans Liig gjemtes først i Herberget i 7 Dage, blev derpaa ført til Olafskirken, og der blev det. Der blev sendt nord til Jarlen en Skude, hvis Formand var Olaf Thorason, og han traf Jarlen i Bergen, som han fortalte denne Tidende; men Almuen blev det sagt, at Danakongen vilde tale med ham. Jarlen kom til Tunsberg i Fasten, og da blev Kongens Død bekjendtgjort, og Liget jordet i Olafskirken. Kongen blev lagt i den nordre Steenvæg udenfor Alteret. Derpaa tog Philippus Jarl Flokken og hele Hæren under sin Anførsel, og de forbleve i Tunsberg i Fasten. Erling Steenvæg efterlod sig to Sønner, Magnus og Sigurd. Sigurd var den Gang 4 Aar, og Erling havde erkjendt ham som sin Søn. Magnus var da 8 Aar gammel, og Erling lod hans Fædrene-Herkomst ved Jærnbjrd stadfæste, hvorefter han blev kaldet hans Søn. Jarlen sagde, at de havde gode Konge-Emner i Erlings Sønner, hvilket behagede Folket særdeles vel. Jærnligen veksledes Breve mellem Nikolaus Bisp og Philippus Jarl, som havde lange lønlige Sammenkomster med Bønderne og dem, som mægtigst vare. En halv Maaned efter Paaske foer hele Bagler-Hæren over til Sarpsborg, og havde Steinvægs Sønner med sig. Der blev da et Borgar-Thing sammenkaldt, og did kom Nikolaus Biskop. Thinget var paa Marie-Kirkegaard; Biskoppen var i Kirken, med alle Bønder og dem som mægtigste vare og mest skulde raade. Han talede for dem der, og alle vare med ham enige i at vælge Konge. Paa Thinget talede Hreidar, forestillede dem hvor nødvendigt det var at vælge en Høvding over Flokken, „og dertil have vi god Anledning; thi her er to Sønner af Erling Steinvæg, af hvilke han kan vælges, som falder bedst i Folkets Sind.“ Folket gav dertil sit lydelige Bifald. De mægtigste Bønder, som mest skulde raade, vare i Kirken, og til disse blev sendt Bud, at de skulde komme paa Thinget, hvor Een af dem tog saalunde til Orde: „Sandt er det, at det er høiligen fornødent, at vi samtlige vælge os en Høvding, og nu have vi Bønder derom holdt Raad. Os synes det ikke at være Barneværk, at paatage sig denne vanskelige Sag. Det synes som den Mand monne behøves, der baade har god Forstand og Dvæls i at styre en Hær, saavel som at ordne Bondens Ret. Nu ville vi have en Konge, som der er et godt Værn i for os, og dette falder nu let til, eftersom vi have Leilighed til at vælge til Høvding Jarlen, som er en Søstersøn af Kong Inge Haraldsson, den bedste Konge, som i Mands Minde haver været. Han er prøvet at være af gode Sæder, og ham ville vi give Kongenavn om J saa ville.“ Da svarer Lodin Stallar: „J Bønder have at raade

Saudungssund in neyrdri (det nordre Sandungsfund, et nu under dette Navn ubekjendt Sund, der maa ligge nordligere end det bekjendte Saudungssund (Sanesund) i Vilnæs Fjorden i Søndfjord (1 B. S. 196), i hvilket R. Olaf den Hellige fangede Hæfen Jarl.

Borg, d. e. Sarpsborg, see 1 B. S. 216.

for Kongevalget; men Krigsfolket vilde helst at den af Erlings Sønner skulde vælges til Konge, som Folket syntes bedst om." Da svarede Bønderne: „ville I ikke vælge ham til Konge, som vi ville, da monne vi ingen tage, og i ingen Deel være Eder hjælppligtige." Da det nu kom saa vidt, saae Krigsfolket, at de Intet formaaede, men det blev eenstemmigen overladt Bønderne, at raade. Erlend af Husaby i Heggan gav Philippus Kongenavn, og derpaa stod en anden Bonde op, og tilbødte ham Ledingsret til Lands og Vands og al Udbredsel, og derpaa gik Mandskabet ombord. Morgenens efter fore de tilbage til Lunsberg, og sendte derfra 16 Skuder nordest, hvis Formænd vare Arnbjørn Jonsen, Eindrid Hegre, Nikolaus Botolfsen, Arndor Joka, Gyrder Benteinsen. I den Tid døde Philippus af Heggan. Han fik Slag, laae en kort Stund, og blev begravet i Nafas Kirke.

Den samme Aar rustede Birkebenerne sig nordensfra med meget store Skibe, som de havde ladet bygge i Midaros, deriblandt vare 3 paa mere end 30 Rorsbænke, og mange paa 20. De havde en stor Krigsmagt, hvormed de fore før til Bergen. Derfra sendte de ud paa Speiden 14 Skuder, hvis Formænd vare Thorstein Gemser og Svend Næpa; men Kongen og Jarlen fore senere med alle Storskibene til Hvitingsø. Da Baglerne kom østenfra til Sælsø, spurgte de, at Thorgils Fudhund var paa Veggje og havde samlet Leding. Dengang var der en svag Nordenvind, og de roede afsted om Morgenens ved Solens Opgang. Alle Skibene skulde mødes i Hitrar, og der kom de Klokken 6 om Morgenens. Arnthor roede nordensfra, men da han kom lige for Na-Mundingen, løb to af Birkebenernes Skuder ud imod ham. Da vendte Arnthor undas og kom ved at bruge Seglet een Miil. Birkebenerne vendte ogsaa nordensfor Haadyr. Baglerne roede ned til Sogn og lagde med hele Flaaden ind i Elven. Tre Skuder sendte de nordpaa for at spejde, og da de kom til Selvaag spurgte de, at Birkebenerne laae paa 12 Skuder i Eikunda-Sund. Derpaa roe Baglerne nordest forbi Haadyr, og da de saae Birkebenerne komme roendes nordensfra med 14 Skuder, vende de om, forfulgte af Birkebenerne. De Mænd, som holdt Bagt, saae Baglerne komme roendes, og da lagde Arnbjørn ud af Elven og opsatte sit Banner. Da nu Birkebenerne saae dette, troede de, at det var Baglernes Hovedhær, vendte derpaa om og roede nordest, og nu forfulgte Baglerne dem. Birkebenerne undskydede, og sprang paa Land i Svafuvik, steds forfulgte af Baglerne. Med Birkebenerne var meget Ledings-Mandskab, og der faldt Mange af dem; der faldt og Svend Næpa og Erlend Thjofakappe, men Nogle blev Livet skænket. Baglerne toge

Húsabyr, nu Gd. Store-Huseby i Eidsbergs Sogn og Præstegjæld, de Gamles Heggan, see 1 B. S. 38.

Cap. 15. Sæløyjar, Sælsø ved Lindsnæs, see 1 B. S. 321.

Veggir i Sökn (eller Söknadalr), formodentlig den med Haaland nu forenede Gaard Viggen i Sogndal, Jæderen og Dalernes Fegderi.

Hitrar eller Hitr, Pitters paa Agder, halvanden Miil i Sydvest for Sogndal, see 1 B. S. 1, 38.

Arósin, d. e. Namundingen eller Naen Sires Udløb i Havet.

Hádyr, nu Haadyr, et steilt Ræs eller Fjorberg 3 Miil i Nordvest for Sogndal. At Thovarin Loftunge i 3de Vers af sin Tog-Drapa, til Hæren for Kong Knut (Saga af Olaf Kon. helga Cap. 182 - Grundtext.), har med „Hádyrs um haf," saaledes som det forekommer, havt Hensyn til dette Sted, er maaskee det rimeligste.

Selvågr, nu Selvaag, en liden Bugt ved Haa-Elvens Udløb i Haa- eller Nærims Sogn paa Jæderen.

Eikundasund, Egersund, see 1 B. S. 65. Noget søndenfor er Sváfuvik (eller Svafuvik), en Vik med Ankerplads udenfor Svaa-Elven. Ikke langt herfra ligger Gaardene østre og vestre Svaaen samt Svaaeholmene.

Capitel 15.
Om Birkebenerne
og Baglerne.

160 H. Sverrersøns, G. Sigurdsøns og J. Baardsøns Saga.

alle Skibe og vendte strax tilbage østover, og da det blev dem sagt, at Virkebenernes Hær laa i Hvitingsø, fore de Nat og Dag øster til Tunsberg, hvorimod Virkebenerne fore nord-øster og mødte Kongen i Hvitingsø med Storskibene.

Capitel 16.
Baglerne forlode
deres Skibe.

Lidt senere gjøre Baglerne sig i Stand til at drage østenfra med deres Hær, og havde 35 Skuder, hvis Formænd vare Nikolaus af Lista, Erling Vik, Orm Skuttilsvend, og Knør Hatspjer, og da de kom nord til Helgasund, kom der Efterretning til dem nordensfra, at Virkebenerne havde seilet nordensfra forbi Jæderen, og da vilde Nikolaus seile øster igjen; men Orm modsatte sig det, og dermed gik Dagen heelt til Dvælden. Om Natten seilede de øster og lagde til om Morgenens i Portyrja. Dengang var det saa mørkt, saa at de ikke mærkede Noget, førend Virkebenerne seilede forbi Havnen. Baglerne skyndte sig da, fløge Teltene ned og vende østerud fra Havnen, heise deres Seil, og stævne indensfor Åur ind i Fjorden. Da vare Virkebenerne komne øster over Fjorden, men Baglerne seilede efter dem og lagde ind i Staværn. Virkebenerne seilede ind i Sundet, men tre af Baglernes Skuder seilede fra dem. Bjorolf Baat og Erik, Berg og Skæring bragte Kongen Nyss herom, og han lod strax Hæren sammenkalde ved Luren op til Haugar, og spurgte hvad Beslutning de vilde tage, enten gaae ombord og slaaes med Virkebenerne eller bide dem der i Byen? Han sagde, at de da monne have at stride med stor Overmagt, eller og vende om op i Landet, „som jeg tænker at være det bedste.“ Da svarer Arnbjørn Jonsøn: „lader os gange ombord paa de 3 store Skibe, og tage paa det mandigste imod dem, og de ville seent faae Bugt med os, endstjøndt vi have mindre Folk.“ Dette Raad syntes Folket vel om. De gik til Skibene, og det store Skib, som Philippus havde ladet gjøre, som var det største af alle, blev og bestøget, og Arnbjørn med sin Svite var forrest paa Skibet. Virkebenerne lagde til ved Hrossanæs og væbne sig, og da Mandskabet var færdig, begyndte de strax Angrebet; men saasnart de kom paa Skudvidde, flygtede Baglerne, søgte ud af Byen op om Frode-Ås, og tabte der kun een Mand, som hedte Thorbjørn Skeif. Virkebenerne toge alle Skibene, og meget andet Gods; thi Baglerne skyndte sig bort; men Virkebenerne bleve der en Stund. Før Virkebenerne forlode Bergen, var det bestemt, at Dagfinn skulde sidde i Borgen, hvor han vilde have 200 Mand; men Nogle sagde, at han ei behøvede at sidde der med saa mange Folk, og Sverting tilbød sig at forsvare Borgen med 100 Mand, og det besluttedes saaledes, at han, Ivar Bodde og Erlend Slidre alle skulde sidde der. De Bagler, som fore med Skudehæren, stævne nord langs med Landet,

Listi. Hvis man kjendte en Gaard af Navnet Listi, saa vilde det være rimeligt at antage, at det var denne, som her var meent; men da der, saavidt vides, kun findes et Distrikt paa Agder af det Navn, saa bliver man paa en Maade nødt til at tro, at det dog er dette hvortil her sigtes.

Helgasund. Hermed kan neppe være meent det saakaldte Ny-Hellesund, imellem Mandal og Christiansand; thi Afstanden mellem dette og Portyrja (Porter, 2 B. S. 157), som er omtrent 15 Sømile, synes at være for lang til at kunne tilbagelægges paa en Nat. Rimeligere er det derfor, at med det her omhandlede Helgesund maa forståes det et Par mile østenfor Christiansand, i Høvaags Sogn, liggende Gamle-Hellesund.

Åur (Auroy), nu Åre, nordensfor Jomfruland, cfr. 1 B. S. 81.

Slafærn, nu Staværn, et Strandsted ved Frederiksværn paa Brunlaugnæsøets østre Side ved Laurviks-Fjorden.

Sundi, nu Sundene eller Sunnane, en Gaard paa den nordligste Kant af Thjømø, ved Brængen eller de Gamles Grindholmasund, i Syd for Tønsberg, see foran S. 136.

Haugar, det gamle Thingsted ved Tønsberg, see 1 B. S. 90.

Hrossanes eller Rossanes, det nordligste Næs af Røttereen i Nærheden af Tønsberg, see 2 B. S. 191.

Frødaås, hvorom see 1 B. S. 60 og foran S. 137.

Om Slidri har Hensyn til Stednavnet Slidri, nu Elire i Balders, er vel tvivlsomt.

og de spurgte, at Birkebenerne fore nordfra med 2 Skuder, nemlig Olaf Jorunds Broder og Olaf Smormage, som havde Syssel paa Vester-Agder. Baglerne traf dem, og forfulgte nogle op i Trymling andre ved Flostergafl og dræbte de fleste. Nikolaus af Lister gav begge Olaserne Liv og Fred; men da Krigsfolket erfoer det, anfaldt de dem og dræbte dem. Derpaa fore Baglerne nordest, og da de kom udenfor Jæderen, mødte de en Englands-Farer, som de røvede, og gjorde et stort Bytte; en anden Englandsfarer tog de i Karmtsund. Derpaa fore de nord til Bergen, og da de roede mod Byen, deelte de deres Mandskab, nogle roede ind i Toluvik, andre lagde sig udenfor under Borgen, og fra begge Sider angreb de Borgen. Birkebenerne ginge ud imod dem, og Baglerne angreb dem; men da Besætningen var tynd, rykkede Birkebenerne tilbage fra Murene og ind i Hovedborgen. Baglerne kom op paa Udmuren og indtog den; men da de saae, at de saalunde ei kunde indtage selve Borgen, brændte de Udborgen, og besatte Kastellet med deres Mandskab. Birkebenerne havde lidet Drikke i Borgen; Baglerne passede paa, at de ikke kunde komme nogen Vei, og saaledes sad de paa begge Sider en Stund. Kong Philippus med det Mandskab, som var jaget fra Tunsberg, foer ovenom Oplandene og kom ned i Sogn, og da de spurgte til deres Mænd i Bergen, indskibede de sig og seilede sør til Bergen. Da Birkebenerne vare blevne lens for Drikke, bade de om Fred, og tilbode at overgive Borgen. Kong Philippus skjænkede dem Fred paa det Vilkaar, at de skulde beholde hvad de selv eiede; men hvad Kongen eiede skulde deles mellem hans Mandskab. Da Borgen var overgiven, og Mandskabet gif ud, maatte Alle sværge paa, at Ingen bar mere ud end han eiede. Der i Borgen var Kristine, Kong Sverrers Datter, og Skule, Kong Inges Broder, der var og Margrete, Dagfinns Kone, og Gudrid, Thorstein Heimnes's Kone, i alt 40 Qvinder. Baglerne tog da Borgen og fik mange Levnetsmidler; men lidet andet Gods. Om Torsdagen brændte de Borgen, og Fredags Qvæld og hele Lørdag nedbrøde de Borgen. Da kom der Efterretning til dem, at Hakon Jarl var undervejs østfra, og nu lagde de med hele Hæren ud i Florevaag. Birkebenerne brændte alle Storskibe i Tunsberg, men tog Guldbringen med sig, og da de spurgte, at Baglerne vare farne nordest, deelte de Hæren; Kongen blev tilbage med de større Skibe; men Jarlen seilede nord med de 20 sædige og Smaaskuderne. Da Vinden var nordlig, som Baglerne vidste, var Jarlen imod, lagde de om Mandagen ind til Bergen, og lod alle Byens Folk ved Luren sammenblæse til at nedbryde Borgen. Tirsdagen forløb de Byen og lagde sig sør i Sundsvaag.

Vestr-Agdir, omtrent nuværende Mandals Amt, see 1 B. S. 38.

Trymlingar, nu Tromlingen, en liden Ø ved Nordøstsiden af den ved Arendal liggende Thromø (Pruma), ikke denne Ø selv, som man feilagtigen har antaget.

Flostrgafl er uden Tvivl det sydligste Ræs af den strax i Nordøst for Thromø liggende Flagstad-Ø (Flost). Denne Ø kaldes endnu af Almuen Floster-Den.

Kaurmt eller Kormt, Karm-Den i Rysfylke, see 1 B. S. 95.

Toluvik kan hverken være Tellevaag i Sunds Sogn, eller Tellevik i Hammers Sogn, men maa være en Vik eller Bugt i Nærheden af Sverresborg (Borgin) paa den nordre Side; altsaa ved nuværende Forstad Sandviken, ligeoverfor Christiansholm, de Gamles Tøluhólmr, der formodentlig havde Navn efter Toluvik, eller omvendt.

Heimnes (ogsaa Heifnes), nu Hemnæs, en ligesaa betydelig, som ved sin skjønne Beliggenhed udmærket Gaard, paa Næsset, der dannes af Sands- og Vinde-Fjordene, i Jelsø Sogn og Præstegjæld i Rysfylke. Paa dens Grund findes mange Oldtidsminder. — Da Raumerne, ligesom Oplændingerne i det Hele taget, hørte blandt Baglernes ivrigste Tilhængere, saa er det neppe rimeligt, at Birkebener-Høvdingen Thorstein Heimnes har havt hjemme paa den i Hølands Præstegjæld liggende Gaard af dette Navn.

Flóruvagr, Florevaag ved Bergen, see 2 B. S. 142.

Sundsvagr, en liden Vaag ved Sunds Præstegaard, paa Sydøstsiden af Store-Sartor-Den (Sótr), omtrent halvtredie Mil færd fra Bergen.

Onsdag var Søndenveir, og da seilede Jarlen søndenfra; men da han kom til Hardsø, saae Baglerne ham og roede sørefter imod ham. Jarlen meente, at de vilde flaaes, og lod Seilene falde; men da Baglerne kom paa Skudmaal, dreiede de tværs af ud efter Fjorden. Birkebenerne roede ud efter dem, men Baglerne halede fra dem. Birkebenerne seilede nord til Bergen; men da de kom der, bleve de haardt tiltalte, som havde overgivet Borgen. Dagfinn opmuntrede meget til at sætte Borgen igjen i Stand, og det besluttedes, at sammenblæse Byfolkct til at opføre Borgmurene Dag efter Dag. Nu rinder det Jarlen i Hu, at Kongen monne have alt for saa Folk øster i Viken; thi gjorde han sig færdig til at reise nordenfra, og sætter Peter Steypper og Dagfinn efter sig til at passe paa Borgen, medens han var borte.

Capitel 17.
Om Kong Inge
og Baglerne.

Kong Inge foer fra Tunsberg og ind til Oslo med 4 Skibe, nemlig Ognarbranden, Guldbringen og to andre, og der opholdt han sig en Stund. Baglerne havde god Bør nordenfra; men da de ved Ankomsten til Trymning, spurgte at Kong Inge var i Oslo, seile de ind Fjorden, lægge sig ved Ormsø og agte at angribe Kongen. Derpaa seile de ind til Hovedøen. Just da Folk vare komne i deres Gilde-Lag blev der blæst i Byen, og nu sprang Birkebenerne ombord paa deres Skibe, halede dem ud og lagde dem for Anker. Derpaa lagde Baglerne imod dem og kappede Lougene. Vinden var hvas, og de store Skibe dreve ind til Frysia, indtil de stode fast i Leren, og Kongens Skib ene for sig. Baglerne angrebe heel djærvveligen, og paa begge Sider brugtes de Baaben, de kunde faae fat paa. Kong Philippus lagde sig nærmest med sin Skude, og Birkebenerne fastede Stavn-liaaer paa den og trak den til sig, og da sprang Kongen overbord med alt Mandfabet. Der faldt 8 Mand; men Kongen blev tagen op af Vandet med sine Folk. Derpaa roede Baglerne derfra og ind til Byen, hvor de toge 5 Lastskibe, bare Ved, Næver og Halm derpaa, stak Jld deri og lode dem drive ned paa Skibene. Birkebenerne holdt de brændende Skibe fra sig med Baadshager og stødte dem ud paa Leren. Om Qvælden roede Baglerne ud til Hovedøen. Da minskede Vinden; og da Floden kom, fløde Birkebenernes Skibe, og de roede ind til Byen, hvor de laae for Anker om Natten. Om Morgenens besluttede Baglerne at fare til Tunsberg, toge der Kjøbmandsskibe, hvormed de stævne mod Birkebenerne, og vare nu lige saa høit paa Vandet som de. De toge der to Rogger og 7 Østfarere. De toge Stridsfjærmene ned, borede Huller til Aarepindene, lagde Brætter paa Tværbjælkerne, bare derefter Stene derpaa og førte dem ud paa Fjorden. Birkebenerne kom seilendes indensfra Fjorden, Baglerne udenfra imod dem, og da Birkebenerne kom paa Skudmaal, vende de tværs ud paa Fjorden, og snart flites de ad. Baglerne lagde sig til ude i Marfjorden; der laae Birkebenerne for Anker; men Baglerne laae ved Bryggen. Birkebenerne laae og paa grundt Bunde. Om Morgenens lode de Skibene drive, og raabte til Smørfaares Frænde, at han skulde rydde Havnen. Baglerne halede da ud

Hardsø, i Søndhordland, hvorum see foran S. 41.

Salbjarnarsund, Sælbo-Fjord sammesteds, see S. 111.

Cap. 17. Ormsø, nu den til Røtters Sogn hørende Ormsø ved Jarlsø (Jærø) i Christiania-Fjorden, Sydøst for Tønsberg; ikke Ormsunds-Den søndenfor Christiania.

Høfudoy, Hovedøen, see 2 B. S. 155.

Frysia, nu Agerø-Elven, eller dens nederste Deel, som kaldes Vaterlands-Elven, cfr. S. 129.

Tunnaskagi, Tønsberg-Lønde, see 1 B. S. 36.

Nesjar, Brunlaugnæsset, see 1 B. S. 206.

Mar-fjædr, som man har troet at maatte være Skiens-Fjorden (Ann. f. Nord. Oldt. 1 B. S. 73), er vistnok ingen anden end den nuværende Mørje- eller Møre-Fjord, lige i Nord fra Helgeraaen (Helgerøen), som formodentlig er den ommeldte Havn, paa Vestsiden af Brunlaugnæsset, cfr. Falsens Hist. III. 262.

af Havnen, og staf Stavnene mod Næsfet. Virkebenerne roede derpaa tilbage øster og lagde til ved Stabærn, hvor de atter ankrede. Baglerne fulgte dem, og bar sig ad paa samme Maade. Om Morgenens vare begge Parter paa Land, og der saae de ikke mindre end 30 Skibe komme seilendes vestenfra om Grenmar. Da bleve Baglerne ilde ved; thi de frygtede det kunde være Jarlen. Da sagde Virkebenerne: „hvad nu, Bagler, seer J Nogen komme seilende? Lad os være rolige, og ligge Alle stille; vi have ingen Grund til at være bange. Baglerne ændsede ikke denne Tale; men heise de Seilene, seilede øster over Fjorden, og lagde til ved Astisholmene, hvor de laae nogle Nætter. Det havde kun været nogle Lastdrager-Seil. Faa Dage senere kom Jarlen nordensfra, stødte til Kongen, og de fore med hele Hæren til Tunsberg, hvor de opholdt sig om Høsten. Baglerne holdt Raad og seilede om Morgenens tidlig, og kom om Dvæliden til Trymning, hvor de fandt mange Lastdragere, som vare komne nordensfra. De spurgte da, at Jarlen var seilet øster, samt at Peter Steypper og Dagfinn vare i Bergen og lod Borgen sætte i Stand, og at Dagfinn derpaa anvendte al Fliid, eftersom han havde Syssel paa Hordaland; men Peter brød sig ei videre derom, men var jævnlig over ved Jonskirken, hvor hans Kone Ingeborg opholdt sig. Hakon Jarl var heller ikke meget for at bryde sig med Borgbygningen. Baglerne fore nordest i en temmelig Skynding. De laae i Eldesund, roede derfra om Dvæliden og Natten, og kom før Dagen til Byen. De løbe nu fra Skibene ind i Byen og op efter Strædet; men Nogle ovenom Byen. Dagfinn var med sine Folk i Borgen, og saasnart de bleve vaer, at de løbe ind i Byen, blæste de strax i Krigsluren. Virkebenerne, som i Byen vare, vilde til Borgen; men Baglerne kom imod dem og sælbede 12 Mand, og Peter løb ud af Byen med sine Folk. Baglerne omringede Borgen, og oppebiede Lysningen; men da det var bleven lyst, angreb de Borgen. De tilbøde Dagfinn Fred; men han erklærede ingen at behøve, og nu blev et haardt Angreb. Virkebenerne forsvarede sig vel og mandigen; da bare Baglerne Fliid paa Borgen; og Virkebenerne lede nu meget af Røg og Medighed, ligesom Alle bleve meget saarede. De vare i alt 25 Mand. Nu bad Dagfinn om Liv og Fred; men Baglerne sagde, at han vel ikke behøvede den nu meer end om Morgenens. Derpaa toge de Kirkefestigen nebe i Byen, satte den til Borgen, og steg saaledes op. Da lod Dagfinn den unge Hakon, Kong Hakons Søn, hidsse ned i et Toug, og bad om Liv og Fred for ham, tillige lod han følge et Sværd med hvad dertil hørte, som han sendte sin Svoger, Gyrð den Skjælsiede. Gyrð tog imod alt baade Drengen og Sværdet. „Gaf til Kongen,“ sagde Dagfinn, „og prøv om Du kan fæste os Fred.“ Gyrð gjorde saa, bad Kongen give Dagfinn Fred og tilbød alle sine Eiendele som Borgen. Da lod Kongen sammenkalde et Huusthing og sagde, at Baglerne skulde raade for Freden; men Alle talede derimod. Gyrð blev ikke besto mindre ved at bede. „Gaf Du,“ siger Kongen, „og bed Dagfinn gange ene hid og faae Fred.“ Dette sagde Gyrð til Dagfinn, men han svarede: „jeg vil ikke have Fred uden vi faae den Alle.“ Dette sagde Gyrð Kongen; Kongen bad Krigsfolkene give dem Fred, og sagde der var ingen Hæder i at dræbe nogle saa Mænd, der havde været i saa flem en Leg. Da blev dem givet Fred; men de skulde gange ud vaabenløse og kappeløse. Dag-

Grenmar, herom see 1 B. S. 60—61. Afstanden fra den østlige Deel af Brunlaugnæsset til Zomfruland er nemlig kun noget over 2 Mile.

Astishólmar (Astússólmr), formodentlig Aridsholmene ved den sydlige Kant af Kragerøen ved Frederikstad, imellem hvilke Holmer er en besægt Ankerplads.

Eldøysund, nu Eldesund, ved Sydøstsiden af Stord-Øen, imellem denne og Eldøen, i Søndhordland.

finn alene beholdt sin Staalhue. Derpaa ginge de ned i Bispegaarden og gjorde Kongen Trofæbs-Ed. Dagen efter blev hele Borgen Steen for Steen nedbrudt. Baglerne opholdt sig en halv Maaned i Byen, og fore derfra nord til Throndhjem, hvor Philippus blev udnævnt til Konge paa Tre-Thing. Der var saa stor Dyrthid i Throndhjem, at de fore bort efter Vinternat sørefter langs med Landet. Da sendte de Skuder sørefter for at speide, hvis Formænd vare Bjørgolf Baat, Berger af Stange, og Brynjolf Nef. De havde spurgt, at Peter var i Stavanger. Baglerne lagde til ved Moster og spurgte at Peter var ikke i Byen om Natten, men sad der om Dagen. De roe da ud til Herfille, hvor de laae for Modvind i 4 Dage, roede derpaa sør til Fjordbyrjesund, og ind i den indre Baag. Peter Steypper var gaaet til Ottesang og hørte Fromesse med sin Svite. Der var saa mørkt af Sneefog, at de ei mærkede til Noget før Baglerne gik fra Skibene. Da saae Birkebenerne dette og meldte det til Peter, som strax løb ud og styrtede i en Fart ud af Byen med alle Sine. Baglerne løb efter og dræbte 9 Mand. De kom Peter saa nær, at han kastede Kjole og Bælte; Baglerne fandt ikke Bæltet; men Kjolen toge de hjem til Byen. Kongedatteren troede, at Peter var falden, før hun fik bedre Besked. Baglerne opholdt sig der om Natten og fore siden til Bergen.

Capitel 18.
Om Kongen og
Jarlen.

Kongen og Hakon Jarl fore østenfra Viken og kom nord lidt før Juul. De laae længe i Sælørne; men da Baglerne spurgte til Birkebenerne, fore de af By og laae om Natten i Bardarsund. Dagen efter roede de til Hviðvík, med Søndenvind og Birkebenerne lagde da ogsaa efter deres Seilads til i Eldsfund. Da de spurgte, at Baglerne vare sendenfor Stadt, roede de sørefter med alle lette Skibe. Jarlen lagde til ved Titolsnæs om Qvælden og hørte der, at Baglerne ikke havde omfaret ham. Baglerne roede om Natten til Titolsnæs og troede, at alle Birkebenere maatte være samlede i Eldsfund. Arnbjørn foer først med 4 Skuder, og da Birkebenernes Bagt blev ham var, raabte den høit: „Teltene ned, her farer Fienden.“ Baglerne, som syntes underlig om dette, lode Skuderne løbe hen lige for Havnen, og da de saae Ild paa Landet, og ved Ildsløst Skibene, staaede de tilbage. Bjørgolf Baat raabte til dem: „hvad Folk er dette?“ Birkebenerne fik da travelt, toge Teltene ned, lagde Masterne tilrette og svarede ikke. Bjørgolf raabte anden og tredje Gang. Da svarede en Mand: „laat ikke saa, laat ikke saa, Du skal nok saae det at vide.“ Nu syntes Baglerne vide, at det maatte være Birkebenerne, slog Arterne i Vandet, og roede ud, og da var deres hele Flaade kommen lige for Havnen. Da roede Birkebenerne efter, og lode Luren gange; men Baglerne roede ingen Mon min-

Stángir (Staungir). Da Birger hørte til Baglernes Parti, saa er formodentlig den Gaard, hvortil han skrives, enten Stanger i Allensagers Sogn og Prgd. paa Romerige, eller, dog mindre rimeligt, Stange Præstegaard paa Hedemarken.

Most, Den Moster i Sognet af samme Navn i Rennesø Præstegjæld i Rysfylke, cfr. 1 B. S. 66. — Baglerne lægge til ved Moster, roe derfra ud til Herfili (nu Den Herving nord for Buxen i Rugvaldsnæs Prgd.), ligge der for Modvind i fire Dage, begive sig derpaa over Fjorden til Vadøyjar (Vågøyjar? — Baagsholmerne) indenfor Bokn (Store-Buxen) og udenfor Utstein (Udstein eller Kloster-Den), derpaa i Syd til Fjardbyrju- eller Fjordbyrju-sund (nu Bro-Fjord) og ind i Baagen ved Stavanger, cfr. 1 B. S. 65.

Cap. 18. Sæløyjar, Sælo i Dufstad Sogn strax vestenfor Lindsnæs, see 1 B. S. 321.

Karmsund, Karmfjund i Rysfylke, see 1 B. S. 63.

Bárdarsund, nu Baardsund, imellem den sydlige Kant af Den Rixteren og det vestligste Næs af Tysnæs-Den i Tysnæs Præstegjæld i Søndhordland.

Hviðvíkr (Hvisvíkr, Hysvíkr?), uden Tvivl Viken ved Gaarden Hysstad eller Hysfingstad, i Nærheden af Stordøens Hovedkirke, en halv Mil nord for Eldsfund.

Titólsnæs, nu Titelsnæs, det nordligste Næs af Fastlandet i Balestrands Sogn, sendenfor Stord-Den.

dre. Det var saa mørkt, at de de ikke kjendte hverandre, og Skibene fore næsten allesammen mellem hverandre. Baglerne roede ud langs med Landet; men Birkebenerne stævne-
nede ud paa Fjorden uden at de vidste, hvorhen Baglerne vendte sig. Da kom Peter, som
styrede en Skude, til dem i Eifundasund og roede lige imod Hreidar Sendemands Skib.
En Mand fra Peters Skib raabte: „hvi roe I Djævlø i Veien for os den hele Nat?“
tager derpaa op en Steen og kaster, som rammede ham, der sad i Forrummet paa Hreidars
Skib; men de bleve ikke destomindre ved at roe. Peter og hans Folk kjendte dem ikke.
Hreidar og Helge Birgersson roede indenfor Moster. Arnthor Foka vendte om nordest og
ind i Teknaafjord, hvor de sprang paa Land. Birkebenerne lagde ogsaa ind i Havnen og
biede Dagen. Om Morgen forfulgte Birkebenerne Arnbjørn, Sørfver Snaps Broder
op i Vadils-D, og der saldt Arnbjørn med 5 Mand. Birkebenerne fore deres Wei
nord til Bergen. Om Morgen kom Baglerne i Haugasund med deres Flaade, og da
kom Biskop Nikolaus's Brevmænd til Kongen. Kongen lod Brevene oplæse, og deri stod,
at Birkebenerne og Baglerne skulde gjøre Forlig, og ikke gjøre hverandre Meen. Det
var kort til Julen, og Baglerne fordeelte deres Mandskab i Julen paa Agder, hvorefter
de fore øster til Lunsberg og dvælede der om Vinteren. Nikolaus Bisp var om Som-
meren faren nord til Throndhjem til Erkebisp Thorer, og de aftalte med hinanden at læg-
ge al Vind paa et Forlig mellem Birkebener og Bagler. Derpaa foer Nikolaus Bisp
øster tilbage, og nu begyndte Brevsendingen mellem disse Mænd. Om Vaaren foer Ni-
kolaus Bisp til Philippus, og de havde et Stævnemøde mellem sig. Da sagde Kongen:
„Herre Biskop, hvordan er Vilkaaret for det Forlig, som I farer med?“ Bisp svarer:
„dette er Begyndelsen, at da I ere 3 Høvdinger, skal hver af Eder have sin tredie Part.
I, Herre, skal have Viken og Oplandene, og er dette nu ikke saa meget som Thrond-
hjem, saa er der nu Sult og Elendighed; men her er god Aarsærd. Erkebisen og jeg
have betænkt, at I skulle faae Kristina, Kong Sverrers Datter, som er af den bedste Wei,
der findes i Norge. Det kan nu vorde saaledes, at I faae Sønner sammen, og da
monne Baard Guttormsøns eller Folvik Lagmands Wei have lidet at betyde. Længe
haver det været os tungt at stride med Birkebenerne; men ville I først indgaae dette, kan
være, vi da mage det saa, at de anden Gang tilstaae os mere.“ Kongen syntes, at dette nok
lod sig høre. Nu farer Biskoppen nord til Bergen i godt Følge, kom i Samtale med
Kong Inge og Hakon Jarl, og bar dette for dem, sigende: „Philippus Frænde vil nu, efter
min Overtalelse, opgive al Modstand mod Eder. Det falder godt i hans Sind at for-
binde sig med Eder ved Slægtstabs Vaand, om I vil give ham Kristina Kong Sverrers
Datter, til Kone, og da kan han være Eder, Herre, en stor Styrkens Mand i hvadsomhelst
I kunne kræve.“ Kongen og Jarlen ubløde sig ei meget herom, og sagde, at der ei blev

Lafúngsnes maa være et Næs paa Sydøstsiden af Stord-Den.

Eikundasund. At ogsaa i Søndhordland skulde have været et Sund af dette Navn,
derom maa man meget tvivle; thi om det bekjendte Eikundasund (nu Egersund) sendenfor Jæde-
ren kan her ei være Tale. Det er derfor efter al Rimelighed en Skrivfeil paa dette Sted —
maaskee for Eidsvaag? ved Titolsnæs.

Mostr. Om denne vestenfor ovenmeldte Titolsnæs liggende D, see 1 B. S. 81. Nor-
denfor Moster trænger en Fjord ind imellem den søndre Deel af Stord-Den og den nordre Deel
af Bommel-Den, som nu har Navn af Stoksund, der synes at maatte være den omhandlede Tek-
na-fjodr. Her ligger Væds-D, formodentlig den ommeldte Vadilsøy, som man uden mindste
Rimelighed har antaget at være den langt inde i Hardanger-fjorden liggende Varilds-D, hvis
gamle Navn var Varaldsøy, see 1 B. S. 50.

Haugasund, Haugsund nordligst i Røfyllke, see 1 B. S. 83.

Om Vikin, Upplønd og Þrándheimr, see 1 B. S. 42, 52, 60.

noget Forlig, naar ikke Inge blev Enefonge over Landet. Biskoppen talede lempeligen herom og indledte Sagen lidt efter lidt; saaledes kom det omsider til den Forening mellem dem, at Philippus skulde faae Pigen, om det var hendes Villie, og tillige faae den Deel af Landet, som Erik, Kong Sverrers Broder, havde havt, samt det Hædersnavn Kong Inge vilde give ham. Birkebenerne syntes, at Biskoppen tog alt med en rundere Haand end de havde samtykket, og da Sagen blev fremsat paa Thinget understøttede Nikolaus Bisp den. Birkebenerne lode derimod falde uvenlige Ord og bade Niddingen tie, sigende, at han nu som før foer uredeligen frem; men Bisp'en endseede ikke hvad de sagde. Da var Erkebisp'en kommen nord fra, og lagde megen Vind paa at bringe Forliget i Stand. Saalunde kom det dertil, at et Forligs-Møde skulde være paa Hvitingsø, hvortil begge Parter tillige med Erkebisp'en og Nikolaus Bisp skulde komme. Om Høsten mødtes de der. Birkebenerne laae ved Hvitingsø; men Baglerne ved Nautø; der fore Sendemænd mellem dem, og dernæst mødtes de selv. Birkebenerne vare langt talrigere. Da talede Biskopperne og sagde, hvorledes Forliget var aftalt, og da stede det, som saa ofte kan være, at hver af Parterne syntes deres Ord vare noget fordreiede. Birkebenerne gjorde den Bestemmelse, at Philippus ei skulde have mere Land mod nord end til Ryggjarbit, og ikke længere mod Syd end til Svinesund. Saa skulde han og nedlægge Kongenavn og have kun fligt Hædersnavn, som Kong Inge vilde give ham. Dette Forlig blev bekræftet med Ed, samt bestemt, at ingen af Parterne skulde have Vød for de gjensidigen begangne Mord, ligesaa lidet som for det Guds, de havde taget fra hinanden. Derpaa gjorde Hovdingerne først Ed paa dette Forlig, nemlig Kong Inge, Hakon Jarl og Philippus, derpaa Lendermændene og Syselmændene, to Tylter af hver. Saaledes endtes Thinget, at Fred blev sat og ved Haandtag bekræftet, og Gunnar Grionbak førte Ordet. Den følgende Dag sæstede Philippus sig Kristina Kongedatter. Da blev der en Knurren i begge Hære blandt dem, som vare pengeløse, men havde dog Hæders-Navne, og det blev da besluttet, at de næste Vaar skulde hærje paa Sudersøerne for at samle Formue, hvortil bestemtes Mænd af begge Hære. Peter Steyper og Hreidar Sendemand, som var gift med Margrita, Magnus Konges Datter, besluttede da ogsaa at fare til Jerusalem. Efter denne Aftale skiltes de ad, Baglerne fore øster; men Birkebenerne til Bergen. Baglerne bleve ved at kalde Philippus Konge som før. Baaren efter sendte Philippus to Skuder til Bergen, hvis Formænd vare Eysteinn Roason, Hamund Bust, Grunde Skatmester, og da foer Kongedatteren øster til Viken. Philippus holdt sit Bryllup i Oslo, og til dette kom østenfra Gotland Dronning Margreta, som havde været gift med Sverrer Konge. Hun var en Datter af Kong Erik den Hellige, og Moder til Kristina. Den samme Sommer fore Birkebenerne, Thormod Thasram, Thormod Fylbein, og Ospak fra Sudersøerne paa et Feidetog til Sudersøerne. Men af Baglerne vare Erik Toveson, Erik og Erlend Pif, Berg Maul, og Nikolaus Gille, og de havde tilhobe 12 Skibe. Et Aar senere fore Peter Steiper og Hreidar ud af Landet med 2 Skibe og kom aldrig tilbage.

Capitel 19.
Eyrfars Fald.

Det Aar da Erling Steinvæg døde, fore Baglerne lidt før Jul øster til Viken; men de bleve tilbage, som syntes at have nødvendige Forretninger. Sorkver Snap var faren

Hvitingsøyjar, Hvidingsøerne i Ryfylke, see 1 B. S. 214.

Nautøy, nu Rødo, en liden Ø i Nordøst for Hvidingsøerne i Tysnæs Sogn og Eidfjelds Prestegjæld.

Om Ryggjarbit (Gjernæs-Tangen) og Svínasund (Svinesund), see 1 B. S. 34, 60, 61, Jórðsalahéimr, Palæstina, see 1 B. S. 4.

Gautland, see Vestra-Gautland (Vester-Gotland), 1 B. S. 8.

ind til Hardanger, og derfra foer han sønder med en liden Skude selv tolvte. Da havde Styrkar Stagnaal Lehn paa Rogaland, og da han spurgte Sørkvers Færd, foer han hen for at opsege ham. De saaes ved Bardholm. Styrkar roede efter dem, og forfulgte dem før til Karmesund, og da Natten faldt paa, lagde Styrkar til ved Bø, satte Skibet paa Land, og foer med sine Folk til et Huus, hvor de lagde sig i Stuen. Sørkver vendte om, søgte efter dem, landede ved Bø, og da de kjendte der Styrkars Skib, ginge de hjem til Gaarden. Sørkver gik først ind i Stuen, tog ned 2 Spyd, hvormed han løb ud og bød sine Folk gjøre Angreb, sigende at de vare Folk nok. Derpaa toge de en Slæde og stødte for Døren. Styrkar sprang op med sine Mænd, og de grebe til deres Vaaben; men da de tænkte der vare mange Folk udenfor, vovede de ei at gaae ud; men satte Bord for Stue-Bluggen, og saaledes slap Nogle ud. Baglerne brøde ind i Stuen, og kastede Sterre ind, derpaa toge de Næver, sloge Jld deri og bare ind i Bluggen, saa det blev lyst i Stuen. Da bleve Nogle saarede, og Mange dræbte, og der faldt Styrkar og 16 Mand. Sørkver blev saaret og 9 Mænd fjænkedes Livet.

Samme Aar efter Juul, som Forliget var gjort om Sommeren, boede en Smed paa Nesje. En Qvæld kom en Mand ridende, bad om Herberge, og om at han vilde gjøre ham en Gang Hestesko.¹⁾ Bonden erklærede sig dertil villig; de stode op længe før Dag og gik til Smeden. Bonden spurgte: „hvor var Du Førre-Nat?“ — „I Medaldal,“ sagde Gæsten. — Det var i den nordlige Deel af Thelemark. Smeden sagde: „Du er vist den største Løgmand, thi dette er mere end een Dagsreise.“ Da begyndte han at smide; men Smidningen gik ikke fra Haanden som han vilde. Han sagde: „aldrig smedede jeg saaledes før.“ Gæsten sagde: „lad Du Skoningen gaae som den vil.“ Hesteskoene bleve større end han før havde seet dem; men da de bleve lagte paa Hestebenene, passede de, og derpaa stode de den. Da sagde Gæsten: „Du er uhyndig og uforstandig Mand, som ei spørger mig om nogen Ting.“ Manden sagde: „hvad Mand er Du, hveden kommer Du, hvorhen vil Du fare?“ Han svarer: „jeg kommer nord fra Landet, og haver nu længe opholdt mig i Norge; men nu agter jeg at fare øster til Sveavælde, og længe haver jeg nu været til Skibs; men nu maa jeg en Stund vænne mig til at være til Hest.“ Smeden sagde: „hvorhen agter Du Dig i Qvæld?“ — „Øster til Sparmark,“ siger han. „Det er ikke sandt,“ siger Bonden, „did rider Du neppe i 7 Dage.“ Nu steg han paa Hesten. Bonden sagde: „hvem er Du?“ Han svarede: „haver Du hørt gjette²⁾ Ddin?“ — „Ja vel haver jeg hørt ham nævne,“ svarer Bonden. „Her monne Du see ham,“ siger Gæsten, „og om Du ikke troer hvad jeg har sagt Dig, saa see, naar jeg paa min Hest sætter over Gjærdet.“ Hesten hopede tilbage; da stak han Hesten med Sporerne, lod den løbe til, og Hesten sprang over Gjærdet, uden at røre det. Garstarene³⁾ vare 7 Alen høie, og aldrig saae han ham siden. Fire Dage senere sloges Kong

Capitel 20.
Om Smeden og
Ddin.

1) Sko paa alle 4 Been. 2) tale om. 3) Gjærdstørene.

Cap. 19. Hardanger (Hardanger) og Rogaland (nu Stavanger Amt), see 1 B. S. 61, 110. Bardholm, maaskee Barde i Sydvest for Møster-Den i Søndhordland.

Bø, nu Gaarden Bø, strax nordensfor Augvaldsnæs paa Karmoen.

Cap. 20. Nesjar. Hvis Gaarden Pislar (Pinslar?), som i denne fabelagtige Fortælling siges at ligge „å Nesjum,“ skal være Gd. Pinsle i Sandeherred, saa maa her menes Næssene ved Lahellen- og Tønsberg-Fjordene, hvor en Gaard Næs (ford. Nesjar) er beliggende ei langt fra Pinsle.

Medaldalr. Af dette Navn findes nu, saavidt vides, ingen Dal eller Gaard i Thelemarken.

Sparmark, et Sted, som laa syv lange Dagsreiser østenfor ovennævnte Nesjar; det maa uden Tvivl være at søge i Sverige.

168 H. Sverrerssons, G. Sigurdssons og J. Baardssons Saga.

Sorkver og Kong Erik i Lenar. Denne Beretning fortalte Smeden selv Philippus Jarl samme Vinter i Tunsberg, og han fortalte os den, som hørte derpaa. Gaarden heder Nislar; men Bonden som gjorde Hestefoen hedte Thor Vetter.

Lenrar eller Lenar, nu Kongs-Lena i Hvarfs Præstegjæld i Vester-Götland i Sverige, cfr. Script. r. D. I. 181, og Lunelds Geographie II. 280.

Hakon Sverrersøns, Guttorm Sigurdsøns og Inge Baardsøns Saga.

(Efter P. Clausen).

Kong Hakon Sverrersøn.

Da Kong Sverrer var hensøvet, ginge Birkebenerne ombord paa sine Skibe, under Anførsel af Hakon Galin og Peter Steiper, som begge vare Kong Sverrers Søstersøner. De havde med sig de Breve, hvilke Kong Sverrer, som før fortalt, havde skrevet til sin Søn Hakon. De seilede nordøst med et fuldbemandet Skib, og da de kom udenfor Staden, stak de til Søes, og seilede udenfjærs nordøst til Throndhjems-Mynne, fordi Baglerne havde hele Søfjæsten af Sogn, Fjordene, begge Mørerne og Romsdalen inde, og havde samlet sig der i Hobetal. De landede ved Kongsgaarden i Nidaros, just som Messen var sjungen, hvorefter Nogle af Kongens Folk kom dem i Møde, hilse dem venligen, og spurgte om Nyt; men fornemmeligen om, hvorledes Kongen levede, da de havde hørt, at han var syg. Birkebenerne svarede, at det nu stod bedre til med ham, og spurgte derefter, hvor Kongens Søn Hakon var? Der blev dem svaret, at han var hjemme i sit Herberge. Nu ginge de op til Kristkirken, og derefter til Kongsgaarden, hvor de lode Kongesønnen Hakon kalde ud, sigende, at de havde noget Hjemmeligt at melde ham. Hakon gik til Døren, lod Hakon Galin og Peter Steiper, med Nogle af de Fornemste i deres Følge, komme ind, og de hilsede hverandre venligen. Nu dultede de ikke længer for ham hans Faders Død; men overgave ham deres Breve, og talede derefter nogen Tid med ham. Siden lod Kongesønnen Hakon kalde sin Hird og sine Raadgivere sammen, og forelægge dem dette Budskab, hvorpaa han i samme Stævnemøde blev udnævnt til Konge over hele Norge.

Baaren derpaa lod Hakon sammenkalde alle Bønder i Thrøndelagen til Dre-Thing, hvor han blev tagen til Konge over det hele Land, og det var en Bønde, ved Navn Skervord, der gav ham Kongenavn. Derpaa tog han Folk i sin Tjeneste, og udnævnte flere Hirdmænd, foruden dem der havde tjent hans Fader, som Alle kom til ham. Lige-
saa indsatte han Mænd i Landets Sysler. Siden lod han Krigsskibe istandsætte, udbød Leding, og seilede dermed til Bergen. Imidlertid vare Baglerne inde i Landet, og forfjællige Tidender spurgtes om dem, i det Nogle meente, at de vilde drage nord til Throndhjem, Andre, at de vare komne ned til Rogaland; thi udsendte Kongen imod dem Folke-Skarer, anførte af Peter Steiper, Thorgrim af Ljaanæs, Einar, Kongens Svoger og flere ansete Mænd. Det var en talrig Krigsmagt; men da de kom til Rott, spurgte de, at Baglerne vare i Stavanger. Da Birkebenerne Morgenen derpaa fik Væde paa Baglerne, som kom roendes nordensfra, og stævne til Dea, ilede de ud imod dem. Saa snart Baglerne bleve dem vaer, toge de Flugten; men Birkebenerne forfulgte dem, og opsnappede et af deres Skibe, hvis Mandskab, efter en tapper Modstand, blev næsten samtligen nedhugget. De andre toge Flugten med deres Skibe ind i Fjordene, sprang fra

Vorde, og ilede igjen op ad Landet til. Birkebenerne derimod seilede tilbage til Bergen; men Kongen til Throndhjem, hvor han laa en Stund sommerlangs i Fjordene.

Efter Kong Sverrers Død foer hans Dronning, Margreta, med sin Datter Kristina og sin Søsterdatter Fru Kristina Nikolaus' Datter, til Viken, i den Agt at drage til Gøtland; men det tyffedes ikke Birkebenerne raadeligt, at Kongedatteren skulde fare af Landet; thi foer Peter Steiper øster til Oslo, indfandt sig hos Dronningen, og forblev der i nogle Dage. En Dag, medens Dronningen var i Bad, gif Peter Steiper ind i hendes Kammer, hvor Kongedatteren Kristina var, og sagde, at Baglerne hængte dem over Hovedet. Kongedatteren blev derover forfærdet og spurgte hvad Raad han vilde give hende, hvorpaa han tog hende i Fanget, bar hende til Skibet, fastede Teltene ned, og satte sine Folk til Aarerne. Men just som de stak fra Land, for at roe til de andre Skibe, kom Dronningen farendes ned til Bryggen og raabte til dem, at de skulde lade hende faae sin Datter igjen. Peter svarede, at han først vilde bringe hende til hendes Broder, Kongen. Derover blev Dronningen saare bedrøvet og udbød: „Gud lade mig opleve den Dag, at jeg kan gjøre Eder saa stor en Gode, som I nu forvolde mig. Selv er jeg Konge-Datter, og var gift med en Konge her i Landet, med hvem jeg kun havde dette eneste Barn, og dette ville I nu røve fra mig, som om hun var trælbæaren eller Slegfredsbarn.“ Saaledes blev hun ved at raabe, saalænge de kunde høre det, og foer siden op til Svearige med sin Søsterdatter Kristina. Peter derimod førte Kongedatteren til sin Broder Kong Hakon, af hvem hun blev sømmeligen modtagen, og holdt i stor Agt og Ære.

Samme Sommer vendte Erkebisp Erik i Nidaros, og Biskopperne Martin i Bergen, Nikolaus i Oslo, Njal i Stavanger og Ivar i Hammer, tilbage til Norge. De havde fulgt Baglerne og stundom været i Danmark, stundom i Svearige; men efterat de vare blevne forligte med Kong Hakon, drog hver af dem til sin Bispestol igjen, og Erkebispens løste hele Riget fra Pavenes Bånd. Paa samme Tid kom fra Island, Gudmund den Gode, som der var valgt til Biskop, og han blev Vinteren over hos Erkebispens. Imidlertid opholdt Baglerne sig om Sommeren og Høsten paa Opland, og deres Konge Inge havde sit Tilhold paa den store D, som ligger i Mjøsen. Han havde en talrig Skare hos sig, og hans Mænd havde alle Syslerne paa Oplandene. Dog blev deres Skare dagligen mindre og mindre, da alle Indbyggerne gave sig under Kong Hakon, som var meget vennelsel iblandt Almuen, eftersom han viste sig mild og venlig mod Bønderne. Derimod var han haard og stræng imod sine egne Folk og revsede dem haardeligen baade med Ord og Gjerning, naar de tilfode sig nogen Uret mod Bønderne.

Nu sloge Oplands-Bønderne sig sammen med nogle af de Mænd, som havde svoret Kongen Troskab, og fore ud til Den i Mjøsen med smaa Baade og Lømmersflaader; thi Kong Inge havde ladet føre alle Roers-Farkoster og Færger ud til Den. Did kom de i Soltæringen, og søgte lige til Kongens Gaard, hvor han endnu sad ved Drifkebordet med sine Folk. Da En af dem, som holdt Vagt, kom ind og fortalte Kongen, at Fienden var i Gaarden, sprang han op, bød sine Folk væbne sig, og ginge ud imod dem, for ei at vorde dræbte i Huset selv. Kongen var selv blandt de første, som ginge ud; men efter en kort Stund blev han dræbt med en stor Skare af sine Folk. Da de Baglere, som vare adspredte omkring i Oplandene, erfare dette, toge de Flugten, Nogle til Danmark, Nogle til Svearige, og Andre til deres Frænder; Nogle forligte sig derimod med Kong Hakon, og saalunde adspredtes og opløstes denne urolige Skare.

Den samme Vinter sad Kong Hakon i Throndhjem, og efter Juul sendte han Mænd til Oplandene, og øster til Viken med Breve, hvori han tilkjendegav sine Høvdinger og Almuen sin Hensigt, næste Sommer at komme til Viken. Tillige sendte han kjærlige Breve og Vennebud til Svearige, hvori han bad Dronning Margreta og Fru Kristina komme til sig, da de hos ham skulde vorde holdt i største Agt og Ære, og de sendte ham venlige Svar tilbage paa Alt, hvad han havde skrevet dem til om.

Baaren derpaa, strax efter Paaske, seilede Kong Hakon med stort Mandskab til Bergen, derpaa til Viken, og besøgte siden alle Kjøbstæder, lige Øster til Gota-Elv. Alle Indbyggerne gave sig under ham, ligesom de fornemste Høvdinger i Landet vare i hans Følge, saasom Hakon Galin og Peter Steiper, som begge vare Kong Everters Søstersønner, Sigurd og Roar, Kongens Frænder, og Dagfinn Bonde tilligemed andre Krigshøvdinger. Paa Tilbageveien opholdt han sig længe i Sarpsborg. Der tog han til sig Inga, en Datter af en Stormand i Borgarshusel, som var af høi Byrd. Hun var hemmeligen hos Kongen i hans Herberge, og blev frugtsommelig ved ham, uden at Nogen vidste noget derom undtagen Hakon Galin, Peter Steiper, og nogle andre af Kongens Mænd. Derefter drog han nordpaa til Viken igjen, til Oslo, hvor han dvælede nogen Tid. Did kom Dronning Margreta og Fru Kristina til ham, og bleve af ham venligen modtagne. Siden fulgte de Kongen til Bergen, hvor han agtede at tage Vintersæde.

I Kong Everters Dage var der en Mand i Danmark ved Navn Erling, som gav sig ud for at være en Søn af Kong Magnus Erlingsson; thi sendte Kong Hakon Mænd til Danmark, for at opsoge og dræbe ham; men han fik Nys derom, og flygtebe til Vester-Götland. Da Kong Hakon spurgte dette, sendte han Mænd med Breve til Kong Knut i Svearige, hvori der stod, at der var en Mand i hans Rige, som kaldte sig en Søn af Kong Magnus og agtede at stifte Ufred i Norge. Da Kong Knut fik denne Tidende, sendte han Mænd ud for at opsoge ham, lod ham gribe, og sætte i det høie Taarn paa Bisingsø. Da han havde siddet der en lang Stund, formaaede han en Pige, som bar Mad til ham, til at bringe ham Klæder og Lagener, hvilke han fik i lange Strimler, som knyttes sammen, og hvormed han firede sig ned langs Taarn-Muren. Men da Linen ikke var lang nok, lod han sig falde, og knusede saalunde sit ene Laar, hvoraf han siden stedse haltebe. Dog undslap han og foer øster til Jarnberaland; men aldrig saasnart fik Kong Hakon vis Kundskab derom, før han sendte Mænd did, og lod ham tage af Dage. Sendemændene bragte siden Kongen hansommebog, og Bogen blev kjendt af dem, som i Sandhed vidste, at den havde tilhørt ham.

Samme Sommer kom en Mand til Skaanør i Markedstiden, og gav sig ud for en Søn af Kong Magnus Erlingsson. Han foregav at han havde været nogen Tid i Venden, og at han havde siddet længe i Taarnet paa Bisingsø. Da de fordrevne Bagler, som vare komne did til Markedet, spurgte dette, stimlede de om ham og vilde udnævne ham til deres Høvding, forsikkrende ham, at han ikke vilde mangle Folk, naar de havde en Høvding i Spidsen, som var en Søn af Kong Magnus. Men han svarede dem, at

Visingø (eller Visinsey), nu Bisingsø, en flod og frugtbar, en Mil lang og halvt saa bred, i Indseende Vetteren i Emaaland i Sverige. Denne Ø, der i Middelalderen tilhørte Kronen, og var et særdeles yndet Opholdssted for Kongerne, blev senere et Grevskab for Familien Brahe. Paa dens nordre og søndre Øde laa fordum tvende Borge, hvoraf endnu sees Levningsger; i en af disse maa det vel have været at Erling sad fangen. Rymbegla P. 3, Cap. 5 beretter og om et stærkt Kastel paa denne Ø, hvori Kongen gemmer sine Kostbarheder.

Jarnberaland, Dalerne, see 1 B. S. 8, 337.

Kong Hakon var vennelsel blandt alle sine Undersaatter i Norge.. „Mig er sagt,“ tilseier han, „at de fleste af Baglernes Hovdinge have givet sig under ham; thi vil jeg ingenlunde begynde denne Kamp mod ham med saa liden Magt og Styrke.“ Derpaa fliltes de ad, og han foer til Raupmannahavn, hvor han blev om Vinteren.

Kong Hakon havde den Vinter sit Sæde i Bergen, og hos ham var hans Stifmoder, Dronning Margreta. For hende lod han holde eget Kjøkken og Bord, saa det kun hændte en sjelden Gang, at hun gik til Bords med Kongen. Kongedatteren Kristina, Kong Hakons Søster, var altid hos sin Moder. Dronningen, som ikke var Kongen god, var som oftest tung i Sind og grædten mod ham, medens Kongen var stedse blid og venlig imod hende. Fru Kristina derimod søgte stedse at mægle Fred imellem dem. Nu lod Kongen sætte Alt i Stand til et prægtigt Julegilde, og henimod Julen strømmede mangfoldige af hans Lendermænd og edsvorne Mænd til ham. Især lagde Dronningen største Had til Peter Steiper og alle dem, som med ham havde været i Oslo, for at tage hendes Datter fra hende, hvorimod hun havde stor Yndest for Hakon Galin, og søgte Trøst hos ham. Juleqvælden sendte nu Kongen Bud til Dronningen, og indbød hende tilligemed hendes Datter til Bords hos sig i Kongens Sal, som var fuld af Gjæster, og hvor alle vare flittede til Sæde, efter gammel Skik og Sædvane. Dronningen svarede vredeligen: „ikke glemmer jeg saa let, da jeg Juleqvælden sad i Højsæde hos min hensarne Herre og Konge; siig Hakon at jeg ikke kommer, og sætter mig i hans Højsæde.“ Da Kongen spurgte dette, gik det ham nær, at hun ei med Takke vilde modtage den Hæder han tilbød hende, og sagde: „er end Dronning Margreta saa stolt, at hun ei vil neblade sig tilat sidde hos os, saa skal dog min Søster Kristina komme til os.“ Da det blev Dronningen fortalt, hvor vred Kongen var, svarede hun: „tænker han, jeg har glemt, at han tog min Datter fra mig i Oslo, uden at han igjen minder mig derom?“ Datteren søgte at formilde hende med de Ord: „Moder, giv Dig tilfreds, jeg skal blive hos Dig.“ Hun svarede: „saa skal det være, Datter min; Du skal ei komme i Uvens Haand, saa længe jeg er nær ved Din Side, og snart kan Gud frie os fra denne Tvang.“ Derpaa stod hun op, steg ind i Kongesalen, satte sig i Højsædet, og nu var Kongen med alle Gjæster lystige og glade.

Anden Dag Juul lod Kongen synge Messe for sig og gik derpaa med nogle saa Mænd ind i sit Kammer, hvor han lod sig aarelade. Derpaa tog han lidt Mad og Drikke til sig; men gik ei til Bords før Høimessen i Kristkirken var endt. Ved Bordet var han stille, indsluttet i sig selv, og taalte ikke noget Lys i Nærheden af sig. Ikke heller spiste eller drak han meget, og var derhos faatalende. Tredie Dag Juul lod han læse Messe for sig i sit Hvilekammer, og da han derefter gik til Bords, befandt han sig meget ilde; thi gik han strax efter Bordet ind i sit Kammer, og til Sengs. Natten derefter drog Sygdommen paa alt meer og meer, og 5te Dag Juul truttede hans hele Legeme. Der var kun saa Folk omkring ham, og hans Onde vorede dagligen indtil ottende Dag Juul, da han opgav sin Aand. Da var hans Legeme saa oprutent og blaat, saa at det ikke mere lignede et Menneskes Legeme. Han blev begravet i Kristkirken, paa den nordre Side tværs over for Kong Sverrers Grav. Alle Landets Folk sørgebe ved hans Grav og sagde, at hans Død forvoldte dem det største Tab.

Kong Hakon var en saare vakker Mand, vel falden af Lemmer, og saavel Ansigt som Haar havde en smuk Let. Han var ikke meget hoi, dog høiere end hans Fader; hans Maal var reent og klart, og Ordene faldt ham vel i Munden. Meget havde han forandret sit Væsen, siden han blev Konge, dog alt til det bedre. Han var meget stille; men havde et værdigt Udseende, naar han sad i sit Kongesæde.

Kong Guttorm Sigurdsen.

Tiende Dag Juul holdt Bispen Raad med Kongens Hird og med Høvdingerne, om hvem de skulde vælge til Konge i hans Sted. De bleve alle enige om at udnævne Guttorm, en Søn af Sigurd Ravard, en Sønnesøn af Kong Sverrer, og Brodersøn af Kong Hakon, som da var 4 Aar gammel. Det blev og i Raadet besluttet, at Hakon Galin skulde paa Kongens Vegne styre Riget og forestaae Hirten. Derimod skulde Peter Steiper og Einar, Kongens Svoger, opfostre Kongen og have ham under Tilsyn. Dette blev eenstemmigen bifaldt og med Aabentag bekræftet. Da de derpaa ginge til Bords, ledte Høvdingerne Kongen ind, satte ham i det kongelige Højsæde, og viste ham kongelig Ære. Siden tog Kongen et Sværd og bandt det ved Hakon Galins Side, hængte et Skjold om hans Skuldre og gjorde ham med Høvdingernes Samtykke til Jarl, og satte ham paa Bænken hos sig, i hvilken Anledning ogsaa alt Krigsfolkets holdtes samlet. Derpaa sendte Kongen og Jarlen Breve til Thronhjem af det Indhold, at Inge en Søn af Baard Guttormsen, skulde have hele Throndelagen i Forlehning.

Da dette rygtedes i Danmark, var Erling Steinvæg i Raupmannahavn, og strax søgte alle Bagler, som havde været hos ham Vinteren før, til ham, saa han samlede en stor Skare om sig. Der kom ogsaa til ham fra Norge: Thorleif Skalp, Arnbjørn Trolb, Odd, Tand, Sønner af Augmund, og disse sendte Mænd til Norge med det Bud, at alle de, som vilde styrke deres Skare, skulde komme til dem i Aalborg. Erling foer til Danernes Konge, klagede sin Nød for ham og forlangte hans Hjælp, i det han paastod, at Kongen som hans Frænde burde yde ham sin Bistand til at faae sit Fædrenerige igjen, og dette lovede Kongen ham. Nu begyndte Erling i Langfaften sin Reise fra Raupmannahavn og foer til Aalborg med sin Skare. Der kom fra Norge til ham Reidar Sendemand, Philip-pus af Begin, Jon Drotning og Saulve Disarsen, hvorpaa han samlede større og mindre Skibe hvormed han stak over til Viken, seilede derpaa til Oslo, og der underlagde alle Indbyggerne sig ham.

Erling bad Bisp Nikolaus, som var i Oslo, tillade, at han ved Jærnbyrd maatte bevise sin Fædrene-Herkomst; men Bispen vilde ei tilstede, at dette skede i Oslo. Da nu Lendermændene og Stormændene lagde sig imellem og styrkede Erlings Begjær, tillod Bispen ham at bære gloende Jærn, naar han vilde gjøre det i Sarpsborg. Nu foer Erling til Borg, for at fæste Jærnbyrd. Men just som Jærnproven skulde gøres, paastod Bispen, at han maatte fare til Tunsberg, og der aflægge Proven i Dana Kongens Nærvær, som ventedes snarligen did, og alene kunde visseligen vide, om Erling foer med Sandhed. Gav Dana-Kongen sit Samtykke til Proven, og denne gik lykkeligen for sig, kunde han vente Trøst og Hjælp hos Kongen. Foer han derimod med Løgn, maatte han vente af ham sin Straf. Erling var dermed tilfreds, og tilstod Bispens Begjær stolende paa Guds Bistand i denne sin retfærdige Sag; og nu foer han til Tunsberg.

Aldrig saasnart erfoer Bisp Nikolaus, at Erling samlede sit Mandskab i Danmark, før han foer til Dana Kongen, og spurgte ham, om han vilde give Erling sin Hjælp? Kongen svarede, at han virkeligen havde lovet ham denne for Frændskabs Skyld. Da sagde Bispen: „Underligt nok synes det mig, Herre, at saa viis en Konge som I, vil tillade Folk i Eders eget Land at gjøre oprørske Anslag til Strid mod et andet Rige, og det under en Høvding, hvis Æt og Byrd Ingen kjender. Thi tænker jeg, at han er en Torpers Søn fra Opplandene, der er jaget fra sit Fædreland formedelt sin Løgn og Digt, længe foragtet af

gjæve Mænd. Vil I nu sende en Hær til Norge, for at stille Guds Bredde og den Uorden, hvormed dette Rige er hjemfegt, formedelst Baglernes Oprør, da sætter En af Eders egne Frænder derover, paa hvis Lydighed og Trofasthed I kunne lide; thi nu haver Gud styrket alle de Baglernes Hovdinge, som havde Forstand til at raade, fordi de brugte den mere til det Onde end til det Gode; thi have de nu taget en barnagtig Mand til Konge uden Forstand, og selv ere de raadvilde.“ Kongen svarede: „saa vel forsergede ere mine Frænder her i Danmark, at de ei ville fare til Norge med disse Folk.“ Biskoppen sagde: „jeg kjender en Mand, som er vel fliffet til dette Verende, og det er Eders Frænde, Philippus, en Søstersøn af Kong Inge i Norge; thi han har alle de Egenstæber, som sømme en Konge og Hovding.“ Da Biskoppen ofte og med sagre Ord foredrog denne Sag for Kongen, kom det omsider dertil, at Kongen gav sit Samtykke, og lovede at ville komme næste Sommer til Norge. Derpaa foer Bispen hjem.

Næste Sommer seilede Kong Baldemar over til Norge med 300 Skibe, og kom Botolphs Dag til Tunsberg. Med ham vare Philippus Simonsen og Haldor Kaareson, hvilke begge vare Nordmænd, og Philippus's Moder var Margreta Arnes Datter paa Stodt-heim. Margreta var en Søster af Kong Inge Haraldsøn paa Mødrene-Side, og Orm, Kongens Broder, var en Søn af Ivar Sneis. Kong Baldemar havde lovet Bisp Nikolaus, at Philippus skulde blive Anfører for Baglerstæren, dersom denne dertil vilde give sit Samtykke. Men da nu dette forelagdes Baglerne, frege alle Skarens Hovdinge derimod, sigende, at de vilde have Magnus Konges Søn til Konge, som dertil var fød og baa-ren, og at de ingenlunde vilde lyde den Konge, som ei havde høiere Byrd end de selv. Hellere vilde de splitte Flokken ad, og Enhver sørge for sig. Bønderne svarede, at hvis nogen Kongesøn var forhaanden, vilde de yde ham Hjælp og Lydighed; men fandtes Ingen saadan, vilde de dog intet Oprør gjøre indenlands. Da Biskop Nikolaus saalunde mærkede, at ingen Trofasthed var at vente af denne Skare, med mindre Erling udkaaredes til Konge, sagde han til ham: „mig synes, at ikke Bønderne gjerne bøie sig til Lydighed mod Nogen, saa Du kun liden Trost har at vente af dem, med mindre jeg stiller mig ved Din Side og forfremmer Din Sag. Thi det veed jeg vist, at om Din Jærnbjærd ei gaaer vel fra Haanden, lader Danakongen Dig dræbe, og endstjøndt jeg har en sikker Anelse om, hvo Din Fader monne være, staaer det dog i min Magt, at vende Sagen hvorhen jeg vil. Hvis Du derfor vil forøge min Frændes, Philippus's Hæder og Bærdighed, og gjøre ham til Din Jarl, saa vil jeg staae mig paa Din Side, hjælpe Dig til at reise denne Skare, og støtte Dig af al min Magt, med alle mine Frænder og Venner, saavidt jeg kan orke.“ Saalunde blev det afgjort mellem dem, at Philippus skulde vorde Jarl, dersom Erling tog imod Konge-Bærdigheden.

Erling Steinvæg foer til Tunsberg, hvor han anden Gang fæstede Jærnbjærd. Biskop Nikolaus viede Jærnet; men Kong Baldemar, som nu ogsaa var ankommen, foresagde ham Eden og styrede Jærnbjærden. Da Erling skulde udføre denne, stillede Kong Baldemar væbnede Mænd trindt om Kirken, og da kunde det vel mærkes, hvad der forestod Erling, om det ei gif ham godt med Jærnbjærden. Da Erling efter Jærnbjærden blottede sin Haand, ledte Biskop Nikolaus ham frem i Korbøren, holdt Erlings Haand i Beiret, lagde sine Fingre i den og sagde med høi Røst: „Vel haver han rensset sig, aldrig saa jeg nogen Haand komme saa usfadt fra Jærnet som denne.“ Kongen, som stod tæt udenfor Korbøren, og alle hans Folk, som stod nedensfor i Kirken, begyndte nu at takke Gud og istemme et te

deum laudamus. Den Dag var Erling Kongens Gæst, og Kongen gav ham 35 Langfibe med fuld Udrustning. Dagen derpaa blev Erling udnævnt til Konge paa Hauga-Thing, og han gav Philippus Jarlenavn. Lidt senere foer Kong Baldemar med sit hele Mandskab i al Fred bort fra Norge til Danmark, uden at tilføie nogen Mand Skade. Mange søgte nu Erling, og svore ham Eydighed; blandt Andre følgende Lendermænd: Arnbjørn Jonsen, Helge Birgesson, Asbjørn Kopper, Gyrder Benteinsen, Guttorm Tvare, Orm Lange, Thord Dokka, Benedikt af Gumanæs, Simun Ryr, Kolbein Naude, Gyrder Skjalge, og Alle tilhobe havde mange Folk og vakkre Skibe med sig. Ved St. Hans Tid fore de ud til Sarpsborg og holdt Thing der. Paa dette blev Erling udkaaren til Konge og Philippus til Jarl. Siden fore de tilbage til Tunsberg, og Bisshop Nikolaus var i deres Følge. Da Birkebenerne spurgte dette, rømte de undas nordest, Nogle til Bergen, Nogle til Throndhjem.

Efter Kong Hakons Død var Dronning Margreta i Bergen, og var tilligemed sine Mænd af Alle mistænkt for at have forvoldt Kongens Død, ja det gik omsider saa vidt, at hun og hendes Tjenestemænd aabenbart besyldtes for at have forgivet Kongen. Men hun nægtede dette aldeles og paastod, at hun og hendes Folk deri vare uskyldige. Hakon Galin søgte at befrie hende for denne Anklage, og understøttede hende troligen i denne Sag, men omsider dreve Lendermændene og Kongens bedste Venner saa ivrigen paa Sagen, at Dronningen maatte formaae en Mand til at bære Jærn for sig og hendes Mænd, for at bevise deres Uskyldighed. Manden, som bar Jærnet, hedte Peter, og han blev meget skadebrændt, hvorfor han strax blev ført til Havs og druknet. Efter dette Sagens Udfald, begyndte Kongens Mænd og Krigere at knurre, sigende, at Dronningen havde fortjent samme Straf. Hun blev herover forærdet, og søgte Hjælp hos sine Venner. Troligen stod Hakon Galin hende bi og hjalp hende til at komme afsted til Sogn, og derfra op til Balders til Erling paa Qvidin, som siden lod hende ledsage til Værmeland og derfra til Svearige. Fru Kristina blev tilbage hos Hakon Galin og stod hos ham i stort Venstabsk.

Da Birkebenerne om Sommeren spurgte, hvorlunde Baglerne havde samlet en stor Skare i Biken, samt hvad der havde tildraget sig, fore de til Throndhjem. Hakon Galin tog Fru Kristina med sig; men lod et stort Krigsmandskab blive tilbage i Bergen med følgende Høvdinge: Dagfinn Bonde, Thorgrim af Ljaanæs og Thord Brase. Da Jarlen Hakon Galin kom til Throndhjem, lod han tilligemed Kongen Almuen stævne til Drething, og samlede Krigsfolk.

Kort efter faldt Kongen i en Sygdom, hvori det syntes ham, at han blev stukken med skarpe Søm over sit hele Legeme, og da han blev spurgt om, naar han først havde fornummet dette Onde, svarede han, at den svenske Kone (Fru Kristina) havde sat ham paa sine Knæ og med Hænderne samlet om paa hans hele Legeme, hvorefter denne Sygdom strax havde overfaldt ham. Faa Dage derefter døde Kongen af denne Sygdom, og blev begravet i Kristkirken. Nu raadede Hakon Jarl over Krigsfolkene og havde en stor Hær.

Kong Sigurd Haraldsen havde en Datter, ved Navn Cecilia, som blev opfostreret i Throndelagen i al Hæder, og som det sømmede sig et Kongebarn. Da Kong Sverrer begyndte at stride om Norges Krone, som før fortalt, fandt han Cecilia i Værmeland, erkjendte

Hauga-Thing, see 1 B. S. 90, 2 B. S. 438.

Gumanæs, see foran S. 147.

Qvidin, en stor Gaard i Hurums Inner sogn til Wangs Præsterd. i Balders, see 1 B. S.

51. Dos P. Clausen findes Stedet urigtigen skrevet „Quidme.“

Ljanes i Søndhordland, hvorefter see foran S. 147.

hende for sin Søster, og talede ofte med hende. Den Gang var hun gift; thi da Erling Skafke stræbte efter at ødelægge hele Kong Harald Gille's Slægt og Afkom, blev Cecilia gift i Værmeland med Lagmanden Folkevid. En Søn af dem var nu Hakon Galin, Jarl i Norge. Da Cecilia spurgte, at hendes Broder Sverrer var bleven Konge i Norge, forlod hun sin Mand, som hun ikke elskede, og Kongen overlod hende til Beboelse Gaarden Gelmin, hvor hun var opfostret.

Baard Guttormson paa Reine var en Søn af Asolf Skulesson, og Skule en Søn af Toste Jarl, som er fortalt i Harald Haardraades Historie. Asolfs Moder var Gudrun Nesssteinsdatter, og hendes Moder var Ingerid, en Datter af Kong Sigurd Syr. Guttorms Moder var Thora, en Datter af Skopte Ogmundson. Ogmund var en Søn af Thorberg Arnesson, og Ogmunds Moder var Ragnhild, en Datter af Erling Skjalgeson. Thoras Moder var Sigrid, en Datter af Thord Folesson, som var Olaf den Helliges Mærkesmand. Sigrids Moder var Alos, en Datter af Einar Lambarfælver, og Alos Moder var Bergliot, Hakon Jarls Datter.

Baard Guttormson var Lendermand, som hans Forfædre før ham havde været. Han var en vakker Mand, stille og sagtnodig i sit Væsen, holdt sig vel og var meget rig. Da Kong Sverrer blev kaaret til Konge, boede Baard paa Rein, og kom snart i stort Ven-skab med Kongen; thi begjærede han omsider Kongens Søster af ham til Ægte. Kongen gav dertil sit Ja; men Erkebisp Eysteinn vilde ingenlunde tilstede det, saalænge hendes Mand Folkevid endnu levede. Cecilia farer derfor til Erkebiskoppen, og i en Samtale med ham, ved hvilken Kong Sverrer og mange Lendermænd vare nærværende, spurgte hun ham, om han havde forbudt hende at gifte sig efter sine Frænders Raad? Dertil svarede han ja, og bad hende forføie sig til Værmeland til hendes Mand. Hun svarade: „jeg kan reent ud sige, at jeg ingen Ægtemand har; thi da Erling Skafke og hans Søn Magnus Konge havde taget alle dem af mine Frænders af Dage, som de kunde faa fat paa, og ventede at kunne vorde dem farlige, sendte de mig ud af Landet, og tvang mig, mod min Villie og mit Samtykke, til at dele Seng med Folkevid Lagmand. Ikke heller vidste jeg noget Raad at slippe derfra, førend Broder min kom her til Riget, og jeg stolede paa ved hans Hjælp igjen at vorde fri.“ Siden beviste hun dette med sanddrue Mænds Vidnesbyrd, hvorefter Biskoppen tillod Gift-termaalet, og Kongen gjorde hendes og Baard Guttormsons Bryllup med al sømmelig Hæder. De fik en Søn sammen, som fik Navnet Inge, og blev siden Konge i Norge. Kort efter døde Kongedatteren Cecilia, blev begravet i Kristkirken, nordensfor Choret, og hendes Grav blev herligen pyntet. Baard Guttormson giftede sig siden med Ragnfrid, Erlings Datter paa Lvidin, som var Lendermand i Balbers. Deres Børn vare: Sigurd, Asulf, Guttorm og Skule, og en Datter ved Navn Ingeborg, som blev gift med Alf af Thornberg, med hvem hun havde en Søn, som fik Navnet Erling Unge. Baard døde i Bergen Sommeren efter det Slag, som blev holdt i Florevaag imellem Kong Sverrer og Njæggerne. Han blev begravet i Kristkirken paa den nordre Side af Choret, og herli-gen blev denne smykket. Derpaa forføiede hans Søn Inge sig til Kong Sverrers Hof, hvor han blev opfostret.

Gelmin, see 2. B. S. 203.

Rein, hvorom see 2 B. S. 80.

Thornberg, nu Tanberg paa Ringerige, hvorom see Haf. Hakon's. S. S. 189.

Flóruvagar ved Bergen, see 2 B. S. 142.

Kong Inge Baardsen.

Efter Kong Guttorms Død holdt Lendermændene Raad om hvem de skulde kaare til Konge. De fleste Stemmer vare enige i at vælge Jarlen Hakon Galin; men Erkebiskop Erik satte sig derimod, yttrende, at der var Tvist og Uvenskab mellem ham og Hakon. Desuden indvendte han, at Jarl Hakon stod i nøie Venstabs-Forhold med Svea-Kongen Kristina. Til samme Tid strømmede Bønderne til fra alle Fylker i Throndelagen, da de vare stærkede til Dretting for at kaare en Konge. Der kom paa Valg Brødrene Hakon Galin, Inge Baardsen og Sigurd, Sverrer Konges Søstersønner, saavel som Kongens Frænde Roar, og Kongens Søstersøn, Peter Steiper, som var gift med Ingeborg, en Datter af Kong Magnus Erlingsen.¹⁾ Længe raadsloges om disse Valg, hvorom Lendermændene toge forskjellige Beslutninger. Til sidst blev Thinget sat paa Dren, og Olaf den Helliges Skrin frembaaret. Der paa Thinget indfandt sig ogsaa Erkebiskop Erik med andre geistlige Mænd. Da de havde handlet en Stund om Kongevalget, blev henviist til Loven, at Bønderne skulde vælge Konge; og heri samtykkede Alle. Nu ginge Bønderne paa Raad med hverandre, om hvem de skulde kaare til Konge af Kong Sigurds Dattersønner, nemlig Hakon Jarl, Inge Baardsen og Sigurd Baardsen. De fleste bestemte sig for Sigurd; thi han var stille, retsindig, beskedet og venlig i Omgang. Nogle satte sig dog derimod, i det de paastode, at han ei havde Kraft til at styre Riget nu, da Fienderne vare komne i Landet med stor Krigsmagt; men at Hakon Jarl derimod var bedst skikket til at anføre Hæren. Saalunde kom det dertil, at Lendermændene erklærede sig for Hakon Jarl. Bønderne derimod sagde: „det er alles vores Villie, vi Bønders, at vi ikke ville have ham til Konge, som paa fædrene Side er af Gøtisk Væ; heller kaare vi ham til Konge, der ligesaa nær som han er af Kongebyrd, og derhos paa fædrene Side er af den bedste Væ i Throndelagen, og det er Inge Baardsen.“ Nu kaarede Inge til Konge, efter Erkebiskoppens Raad, samt alle Lendermænds og samtlige Bønders Villie og Samtykke, og de svore ham uryggelig Troskab og Lydighed. Derimod svor han den Ed, at han vilde styre Riget efter Landsens Lov. Nu gave alle Hirdmænd, og alle de, som havde tjent de henfarnede Konger, sig i hans Tjeneste; men Hakon Jarls Venner og Tilhængere begyndte derimod at knurre, sigende, at Hakon var bedre skikket til at staa i Spidsen for Hæren, hvori og Krigsmændene istemte. Dog kom det omsider til Forlig, og det besluttedes, at Inge skulde være Konge; men Hakon Galin være Jarl og anføre Hæren, og nyde Halvdelen af de kongelige Indtægter med Inge. Derpaa gjorde Inge ham til sin Jarl, og Hakon svor Kongen Lydighed og tilsagde ham den mandhaftigste Hjælp. Siden tilbødte Bønderne Kongen eenstemmigen Det til at udskrive halv Skat og Leavings-Mandskab, hvorefter Kongen og Jarlen rustede sig skyndeligen med stort Mandskab og mange store Skibe.

Efter St. Olafs Dag om Sommeren (den 29de Juli) foretog Baglerne fra Tunsberg med deres hele Krigsmagt, i alt 35 Skibe stærk, og seilede nordefter langs med Landet, hvor de krævede Leving og alle kongelige Rettigheder. Langsomt fore de frem, og da de kom til Bergen, vare Virkebenerne paa Borgen, som før fortalt. Baglerne trængte ind i Byen, og gjorde nogle Anfald mod Borgen, for at indtage den. Da sagde Erling Steenvæg til Baglerne: „Skyd ikke paa dem; thi de ere mine Mænd.“ Baglerne laae om Natten paa deres Skibe, hvoraf Nogle laae for Anker, Nogle ved Munkbryggen, og derfra ginge Baglerne op i Byen. Ofte rykkede de op mod Borgen og stode paa hver-

1) Jfr. S. 147.

andre, hvorved Nogle saaredes; men kun Faa bleve dræbte. En Dag lod Erling nogle Jagter hale ud til Holmen, og lægge til ved Bisfopsbryggen, hvorpaa han med sine Folk rykkede op til Kristkirken. Da Birkebenerne saae dette, ginge de dem i Møde, og nu varedes Skud imellem dem, og eftersom Birkebenerne mærkede, at Baglerne ei vare mandstærke, stormede de til fra alle Kanter, saa Baglerne maatte vige. Men Erling kastede sig i Vandet, dukkede under, og slap ombord med sine Folk, efterat Mange vare dræbte. Nu spurgte Baglerne Erling, om de Mænd, som paa Slottet vare, endnu vare hans Mænd? Kort efter forlode Baglerne Bergen og droge Nord paa Landet, hvor de satte Syselmænd i alle Sysler, indtil de kom til Rugsund, hvor de opholdt sig i 3 Uger. Der indkrævede Bisfop Nikolaus de Skatter, der tilkom ham, og der kom mange Ledingsfolk til ham, og desuden Endre Hegge, Lodin Stallar med en stor Skare, Nikolaus Botolfsen og hans Broder Kaurlung, samt Kalf af Hornyn. Der finge ogsaa Baglerne Tidende om, at Birkebenerne havde udvalgt en Konge og Jarl og vare ventendes nord fra Landet med en stor Hær. Thi bleve Nikolaus Bisfop og Baglerne enige om at drage til Bergen, igjen og indtage Kastellet. Altsaa seilede de til Bergen og landede ved Laxevaag.

Bisfoppen havde med sig en Østerlænding, som paastod, at han kunde gjøre Beleirings-Maskiner med saa stor Konst, at de dermed kunde ødelægge Borgen, sigende, at han før havde været med at nedbryde Fæstningsværker ved samme Konst, hvorhos han tilbød, at hvis han ei udførte hvad han lovede, maatte de sætte ham paa Valstyngen, og sthyde ham ind i Borgen. Nu blev en stor Mængde Tømmer, tilligemed Andet, hvad her til behøvedes, samlet. Men medens de syttede hermed, kom der Tidende om, at Birkebenernes Seil vare seede nord paa Stafa-Fjord; thi lod Bisfoppen Mandskabet ved Luren sammenkalde, og holdt Raad med Skibshøvdingerne, om hvad nu var at gjøre. Erling Steenvæg gav det Raad, at de skulde bide Birkebenerne og holde Slag med dem, og dette Raad bifaldt de fleste blandt Baglerne. Men Bisfoppen tog saalunde til Orde: „Vil Du ved denne Søborg slaaes med Birkebenerne, da skal Du ei behøve at sørge for Dine Folk efter denne Dag, og de som give Dig dette Raad, have ei rigtigheden bedømt deres egne Kræfter. Jeg derimod raader til, at vi strax paa Stand seile øster til Viken, for der at stride med Birkebenerne, dersom de forfølge os.“ Dette Raad blev fulgt, og de seilede Nætter og Dage indtil de kom til Tunsberg; men Bisfoppen foer til Oslo.

Strax efterat Baglerne vare seilede bort, kom Birkebenerne til Bergen med mange Folk og flere store Skibe; men saasom det stundede til Vinteren, vilde de ei forfølge Baglerne; men bleve nogen Tid i Bergen og vendte derpaa tilbage til Throndhjem. Baglerne bleve derimod i Tunsberg om Vinteren; men paa begge Sider havde de Krigsfolk og Anførere paa Benene, som tilføiede hverandre stor Skade. Af Birkebenerne vare Ulf Hane, Harald Kefia og Gudleif Flothytta; af Baglerne Thorald Auguston, Gudleif Skreidung, Benedikt af Gumanæs paa Kingerige, Jon Gridmand fra Balders og mange flere.

Hólmr, nu Kommunen, see 2 B. S. 142.

Rugsund i Nordfjord, see foran S. 148.

P. Clausen har Høigre, cfr. 1. c.

Lodin Bønde af Leifne, see sammesteds.

Horning, P. Clausen, 1. c.

Laxavagr, see foran S. 113.

Stafa-fjædr i Søndfjord, see 1 B. S. 57 og foran S. 148.

Ulfham, P. Clausen.

Gudleg Fladbønd, P. C.

Thorald Sigmundsen, P. C.

Gudleg Skreidung, P. C.

Gumanæs i Balders, P. C.

Jon Gredmand, P. C.

Samme Vinter sendte Biskop Nikolaus nogle af sine Mænd op til Balders for at tage Baard Guttormsøns Sønner, Guttorm og Skule til Fange. Men Erling Bonde (paa Nvidin), i hvis Huus de vare til Opfostring, fik Nys derom, og sendte dem til en Skovbygd, for at forblive der, saa længe Baglerne vare i Balders. Siden sendte han dem til Throndhjem, til deres Broder Kong Inge, hos hvem de forbleve. Samme Vinter var Erik, der siden blev Konge i Svearige, hos Kong Inge, og samme Vinter ved Juletid holdt Hakon Jarl Bryllup med den svenske Fru Kristina. Sommeren derefter lod Kong Inge Folk udfrive af hele Throndelaget og overalt nordenfor Stadt.

Kong Inge og Hakon Jarl drog Nord fra med en talrig Flaade og en stor Hær, og mange af deres Lendermænd vare i Følge med dem. Kongens Svoger, Einar, var i Stavanger, hvor Baglerne havde samlet 27 Skuder og Jagter, for dermed at fare til Bergen. Da de kom til Fjølbyrja spurgte de, at Kongens Svoger Einar var i Stavanger med sine Folk, uden at have faaet Nys om dem; thi lettede de tidligen paa Dagen og kom ved Middagstid ind til Stavanger. Einar var fraværende ved et Stævne-møde for at stifte et Forlig, og tænkte paa Intet mindre, end at Baglerne skulde komme over ham. Da han nu saa, at han ei kunde komme unda, sprang han op i Taarnet i den hellige Svituns Kirke. Baglerne brød Kirkedøren op, og tilbød Einar Fred og Forlig, og omsider gif han ned af Taarnet og ind i Koret, hvor han gjorde Ed paa aldrig mere at stride mod Erling Steenvæg, hvorpaa de toge ham med sig ud af Kirken. Erling og de andre Høvdinge vilde ærligen holde, hvad de havde lovet Einar; men Krigsfolket vilde raade. Da Einar saa, hvad Udsaldet heraf vilde blive, udbød han: „usfel og tvigefuld er Baglernes Fred og Leide.“ Strax derpaa blev han dræbt med 4 af sine Mænd, og henved 50 af dem havde de tilforn dræbt, efterat de havde taget dem ud af Kirken, endskjendt de og havde tilsagt dem Fred og Liv. Efterat Baglerne havde gjort et stort Bytte i Stavanger, vendte de tilbage til Tunsberg.

Kong Inge og Hakon Jarl kom med deres Skibe til Bergen, hvor de opholdt sig i nogen Tid, og seilede siden østerpaa. Dengang vare Baglerne i Tunsberg, og rustede sig til at seile nordefter. Men da de spurgte Birkebenernes Ankomst, holdt de Raad med hverandre, hvad nu var at gjøre. Biskop Nikolaus raadede dem til at fare ned til Danmark, og ei staaes med Overmagten. Raadet blev antaget, og Baglerne seilede til Halland, hvor de en Tidlang laae i Havn. Birkebenerne fore til Tunsberg, hvor et Haugathing blev holdt, paa hvilket Kong Inge af hele Almuen blev udkaaret til Konge, og Hakon til Jarl. Siden fore de til Sarpsborg, hvor Kong Inge paa Borgarthing ogsaa blev udnævnt til Konge over hele Landet, og Hakon til Jarl. Derpaa underkastede de sig hele Viken, satte Sysselmænd i alle Syssler, og fore siden igjen til Tunsberg.

Da Baglerne spurgte dette, holdt de et Raad, hvorefter Jarlen Philippus foer Nord i Viken, og med ham Arnbjørn Jonsen, Philippus af Begin, Reidar Sendemand, Nikolaus Botolfsen, Aste Gridkone, og Helge Birgesen (Baur), som samtligen havde 20 Skibe med sig. Erling Steenvæg blev derimod tilbage i Halland med nogle Faa af Mandstabet, og Nikolaus Biskop var forud faret til Raupmannahavn. Baglerne seilede saa fort de kunde, i den Agt at komme uforvarende paa Birkebenerne. Da de kom til Hafsteinsund, landede de, for at oppebie Aftenen og seile over Fjorden om Natten. Men da en

Fjølbyrja, Fjelds i Rysylke, see foran S. 149. Fjeldberg hos P. C.

Veigin paa Ringerige, see foran S. 123.

Gredmand, Ped. Clausen.

Hafsteinssund i Bahuus-Lehn, see for S. 149.

Jarfoft seilede dem forbi og ilede vester ud over Fjorden, mærkede de nok, at der maatte være kommen Tidende til Byen om deres Ankomst; thi lagde de alle Arer til for at indhente Roggen; men de naaede den ikke. De seilede saalunde tilbage til Halland til deres øvrige Mandskab, og stævneede samlede over til Aalborg. Efterat de havde været der nogen Tid, kom Nikolaus Bisfop til dem.

Samme Sommer satte Birkebenerne Peter Steiper over Nysylke i Kongesvogerens Einars Sted. Men Peter var faren øster med Birkebenerne og havde sat sin Søstersøn Ani og Thorfel Dreke over Lehnnet i sit Sted. Da kom Sørkver Snap, Simon Dre, Erling Skamhals, Halle Laud, Ogmund Eikiland, og Birger af Stangir fra Oplandene ned i Hardanger og dræbte Erling tilligemed hans Søn. Han var Thorgrim af Ljaanæs's Lendermand. Siden fore de afsted for at opføge Ane og Thorfel, kom uforvarendes paa dem i Karmsund og dræbte dem med 35 Mand.

Baglerne knurrede over, at de skulde dvæle saa længe i Aalborg; thi seilede de over til Viskaa i Halland igjen. Derfra seilede de til Augusund udenfor Konghelle, og stege der paa Land; men Robin Stallar og Arnbjørn Jonsen med 200 Mand og alle deres Skibe sendtes tilbage til Halland igjen. De styrede sør ind i Viska, hvor de landsatte deres Skibe. Her forlod Bisfop Nikolaus sit Skib, Bokastreppen, og foer landveis Nord til Viken. Af Baglerne fore Somme til Lands, Somme med Skuder og Jagter til Sarpsborg, derfra til Mjøsen, og nordover til Hedemarken. Da de kom til Lille-Hammer, sprang uforvarendes Gudløg Flotbytta med 4 Mand ud af Skoven; dræbte Odd Ran, en Søn af Onund Lyn, og ilede derpaa tilbage til Skoven igjen. Siden fore Baglerne Nord over Fjeldet til Orkedal, og derfra til Nidaros, hvor de stævneede til Dre-Thing. Kun saa Folk indfandt sig paa dette Thing, hvor Erling blev udnævnt til Konge, og Philippus til Jarl, hvorefter de indsatte Syselmænd i Syslerne. Dog vare Bønderne sene til at betale dem, hvad Kongen tilkom.

Da Kong Inge og Hakon Jarl spurgte, at Baglerne vare i Throndhjem med deres hele Krigsmagt, deelte de det Mandskab, som de havde. Kong Inge foer nord i Landet, og Hakon seilede øster til Halland til dem, som skulde holde Vagt over Baglernes Skibe ved Nisaa. Der blev Arnbjørn Troid, en Søn af Onund Lyn, dræbt med 30 Mand. De øvrige flygtede op i Landet, hvorpaa Hakon Jarl tog Bokastreppen med alle øvrige Baglernes Skibe, stak Ild paa Nogle; men bragte Nogle med sig Nord i Landet, og kom til Bergen seent om Høsten, hvor han forblev om Vinteren.

Nu foer Kong Inge til Throndhjem; men Baglerne havde sendt Asbjørn Kopp, og Thorald Skinring sørpaa til Møre for at forsvare Landet. Da nu Birkebenerne vare

Drage, P. Clausen.

Simon Erlingsen Stackhals, P. Clausen.

Halle Ogmundsøn aff Egeland, P. C.

Stangir, see foran S. 164.

Lydanæs hos P. C.

Visk, see 2 B. S. 91 og foran S. 149.

P. Clausen har Ogsund. Er denne Angivelse rigtig, saa kan hermed hverken være meent enten Ursund eller det nordlige Evansund, men maaskee snarere det nuværende Ulfesund. See foran S. 119.

P. Clausen har Vin-Na.

Fladbond, P. C.

Tand, P. C.

Amund, P. C.

Nizi, see 2 B. S. 28.

Skintring, P. C.

komne i Linie med Stadt, saae de Baglerne komme roendes, forfulgte dem og jøge dem fra Borde. Nogle af Birkebenerne roede ind til Thingvold, hvor de stødte paa Lendermanden Gutorm Thvare, som blev dræbt ved mange af sine Folk. Seent om Aftenen landede Asbjørn Kopp ved Solstjel; men om Natten overumplede Birkebenerne ham og jøge ham længere ind i Landet med alle sine Folk, hvorpaa de holdt Vagt paa Den, at Ingen skulde komme bort. Da det lysnede om Morgen, ransagede de Den, og dræbte alle dem, som de fandt; dog undkom Asbjørn med Nogle af sit Mandskab. Efter dette seilede Birkebenerne videre nord paa, og toge ved Agdanæs en Skude fra Baglerne, hvorefter de seilede ind til Nidaros. Saasnart Baglerne saae Birkebenernes Flaade, ilede de ud af Byen over Broen, og op til Sælaby, derpaa over Skanøyjarfjeld til Østerdalen, og videre til Hedemarken, hvor de bleve indtil Juul, og opholdt sig mest paa den store Ø i Mjøsen. Efter Juul droge de til Oslo.

Strax efter Julen fore Baglernes Høvdinger omkring i Syslerne for at besørge Skibe byggede. Saalunde lod Philippus af Begin, som havde Borgarsysfel, der bygge 2 Skibe, Asbjørn Kopp lod et bygge paa Golden, Thoralb Auguston et i Oslo, Ørn Lange et i Odinsø, Thorstein Tjof et i Sotanæs, Jon Drotning to ved Gøta-Elven, Gudolf af Blakkastad og Gunnar Asufson to i Løder, Reidar Sendemand to i Drafn (Drammen). Philippus Jarl lod bygge to Skibe, Thord Dokka et Skib, Hundolf Hetta og Gunnar Laugn to i Skida, Gyrdur Benteinsfson et i Visedal, Simon Ryr og Ragnar Gamalson i Vefja to Skibe, Arnthor Foka et i Bergheims-Herred, og i Alt blev der bygget 22 Skibe.

Jon Drotning, som var Sysfelmænd efter ved Gøta-Elven, foer tit omkring i sit Sysfel. Da han engang var til Gæst hos en Bonde, ved Navn Thrand, der havde en vakker Hustru, lod han baade Bonden og hans Kone kalde til sig; men da de indfandt sig hos ham, lod han Bonden flyde ud af Døren, og beholdt Konen hos sig. Da Bonden klagede over slig Medfart, anklagede han Bonden for en Brøde, hvori han var uskyldig. Forgjæves var Bondens Forsvar; Jon lod ham binde fast til Halen paa sin Hest, førte ham saalunde ombord med sig, og Bonden maatte løse sig med en halv Mark Guld. Da Jon Drotning saa Dage derefter selv anden gif op til en Kirke i Nærheden, laa Thrand, selv otteende, paa Luur efter ham paa Bjerget tæt derved, og da Jon gif ind i Kirken, sprang de ind i den og angreb ham. Jon tog sin Tilflugt til Choret; men Thrand skjød et Spyd mod ham og saarede ham. Derpaa sprang han ud igjennem Chor-Døren; men Thrand for-

Þingvöllr, see foran S. 150.

Sæls og Skaanesfjeld hos P. Clausen. See foran S. 151.

Øgmundson, P. C.

Skumer, P. C.

Tosten Tjuff, P. C.

Skottenæs, P. C.

Blakkastadir i Østers Præstegjæld, see foran S. 151. P. C. har Blakkestad.

Asufson, P. C.

Lidum, P. C. — cfr. 1 B. S. 34, 37.

Drafn, see 1 B. S. 37, 320.

Lafve, P. C.

Skine, P. C. see foran S. 151.

Gjurt Bendson, P. C.

Visedal (Visidallr), nu Visdal i Gjerrestads Præstegjæld paa Agder.

Galmesfson, P. C.

Vefja i Bahuus-Lehn, see 2 B. S. 185.

Bergheims-héræd, nu østre og vestre Bærum, see 1 B. S. 37.

fulgte ham, dræbte ham paa Ageren nedenfor Kirken og hug Hovedet af ham. Jons Liig blev ført til Konghella og begravet i Munkeløstøret; men Thrand foer til Birkebenerne. Jons Broder, Gunbjørn, hevne de siden hans Død, ved at dræbe 9 Mænd og hugge Foden af 7 Andre.

Imidlertid samlede Erling Steinvæg alt sit Mandskab i Tunsberg, saavel som alle de nye Skibe, som han havde ladet bygge, med alle mindre Farkoster, som han kunde overkomme. Dog havde Birkebenerne spurgt, baade at han havde ladet Skibe bygge, og tillige at han dermed agtede sig ud af Landet. Nu seilede Erling med sin hele Flaade om Langfredag østover, og først til Odinsø. Anden Dag Paaske vendte han om, styrede til Grindholma-Sund, og kom Søndagen derpaa til Æsionæs-Øerne med 22 Skibe. Der gjorde han sine Folk vitterligt, at det var hans Agt at drage Nord i Landet; men Nogle raadede fra, Andre til. Trede Dagen derpaa kom han til Randarsund, men nogle af Hovdingerne, som ei vilde følge ham, bleve tilbage i Æsionæs-Øerne med 4 Skibe. Erling fortsatte Reisen nordøst, indtil han kom til Foksteen. Der traf han en Skude, hvorpaa der var Birkebenere, ladet med Skibskost, og denne forfulgte han indi Rekevaag, hvor Birkebenerne sprang i Land. Skuden med Skibskosten derimod tog han, og førte den om Nvælden ind til Eikundafund. Siden seilede han nord til Møster, hvor han holdt Thing med sine Folk og spurgte dem til Raads, om han først skulde tage ind til Bergen, eller strax fortsætte Reisen lige til Thronhjem. De fleste raadede til først at søge Bergen, saasom Hakon Jarl endnu intet Nyss havde om deres Færd. Reidar Sendemand derimod raadede derfra og paastod, at de burde ile nordøst, hvor Kongen var. Hans Raad blev fulgt, og de fore Nord til Skálavik, hvor der bragtes dem den Tidende, at Jarlen havde spurgt deres Komme, og havde med sine Folk rustet sig til at modtage dem. Vel vilde Erling tage ind til Bergen først; men dog gif Reidar Sendemands Raad for sig, og de seilede nordøst langs med Landet, tilføiende Birkebenerne stor Skade, hvor de stødte paa dem. Hakon Jarl havde sendt nogle Mænd med Breve til Kongen; men Baglerne overumplede dem i Vaagsø, dræbte dem, og bragte Brevene til Erling. De lede saalunde: „Hakon sender sin Broder, Kong Inge, sin Hilsen, og beder ham bære omhyggelig Omsorg for sin Sag; thi Baglerne ere paa Veien østenfra, og ikke veed jeg, om de lande ved Bergen, eller seile længere Nord i Landet. Dog ere de ikke stærke; men have kun smaa Skibe, saa Du ei har synderligen at frygte for dem.“ Imidlertid fortsatte Erling Reisen nordøst, langs Landet, og tog i Land ved Yrø, hvor den Tidende bragtes ham fra Nidaros, at Kong Inge vilde gifte sin Søster med Thorgrim af Ljaanæs, og at Brylluppet skulde staae Dagen derpaa. Nu brændte Baglerne flere af Birkebenernes Skibe, og gjorde dem al den Skade de kunde. Da det mørkedes af Natten, heise de Seil, og seilede omkring Agdanæs med 14 Skibe, uden at ville bide de andre Skibe, som vare paa Veien bag efter dem. Erling tilkjendegav sit Mandskab, hvor Enhver skulde lægge til, naar de kom henimod Byen.

Odinsø, nu Onø i Borgeshøsfel.

Grindholmasund, see foran S. 151.

Æsionæs-øjar, hvorom see foran l. c.

Randarsund, see sammesteds.

Foksteen, p. C. — l. c.

Rekuvågr, l. c.

Eikundafund, nu Egersund, see 1 B. S. 63. Efnorsund hos P. Clausen.

Skálavik, see foran S. 152. Skalle-Vig hos P. C.

Vågsø i Fjordene, see 1 B. S. 57.

Yrø paa Søndmør, see foran S. 153. P. C. har Øre.

Rodin Stallar holdt en Tale til Folket, hvori han raadede dem, at lægge til ved Gilde-Skaalen: „det er bedre,“ siger han, „at falde her med Hæder, end længere at fly for Birkebenerne. Og jages vi end paa Flugten, er dog deri ingen Skam for os, eftersom vi have baade Birkebenerne og Bønderne imod os. Det kan og være, at Kongen intet Nys haver om vor Ankomst, saa vi finde dem drukne af Mjød og Biin, hvoraf der uden Tvivl er noksom Overflod. Kongen med sine Mænd skal rykke ind gennem Vestergade, Philippus Jarl og Arnbjørn gennem Nordregade, Arnthor Foka og Simon Ryr skal lægge ind i Elven med 2 Skibe for at opfange dem, som ville svømme over fra Byen.“ Det var seent paa Dag, og Mørket begyndte allerede at falde paa, da de heisede Seil, og styrede ind efter Fjorden. Kong Inge var i Byen med mange drabelige Krigsfolk om sig, og Thorgrim af Ljaanæs skulde holde Bryllup med Kongens Søster, Sigrid, hvilket Bryllups-Gilde holdtes med stor Pragt paa Kongens Befordring.

Om Løverdagen mod Nvalden kom en af Jarlens Sendemænd til Kongen, og fortalte ham, at Jarlen havde tre Gange affendt Mænd med Breve til ham; men Ingen, uden han allene, var naaet frem. Han tilføiede, at han omhyggeligen havde efterspejdet Baglernes Færd, og paastod, at de kunde ventes endnu samme Aften, eller senest tidlig næste Morgen. Kongen lod nu forsamle sit Raad og sine Hovdinge i et Møde, og gjorde dette Budskab bitterligt for dem. Alle som Een raadede ham til ved Luren at sammenkalde Mandskabet til at møde fuldbevæbnet og leire sig om Natten ved Gildestuerne. Derpaa gik Kongen ind i Gildestuen, hvor der blev drukket tappert, og Alle vare lystige og glade. Nu gavede Kongens Mænd ham at forstaae, det var Tid at kalde Folket sammen; men Brudgommen Thorgrim af Ljaanæs stod op og bad Kongen ikke forstyrre deres Glæde ved at lade Luren gaae, sigende, at han vilde lade sine egne Mænd væbne sig, for at holde forsvarlig Nattevagt ude paa Dren. Kongen spøjede ham heri og blev siddendes ved Drifkebordet til langt ud paa Natten; men først da de vilde gaae til Sengs, bød Thorgrim sine Mænd væbne sig og forføie sig ud paa Dren, for der at holde Vagt. Disse sagde til hverandre indbyrdes, at de ingen Vagt vilde gjøre for Kongens Tjenere og Bønderne; hvorpaa de lagde sig til at sove. Saa overstadig drukne vare alle Bryllups-Gjæsterne, at de ei agtede paa, hvorlunde der blev holdt Vagt, og Kongen selv sov fast ind i Sigurd Svardages Huus. Sigurd Jarl (Sigvald Karl?) holdt vel med sine Folk Vagt for Kongens Dør; men de vare fulde som de Andre, og Thorgrim af Ljaanæs sov i samme Gaard som Kongen.

Nu seilede Baglerne ind efter Gladka-Fjord og lige under Gaular-Nas, hvor de gjorde sig slagfærdige. Det var sidst paa Natten, og da der faldt tillige nogle stærke Regnbyger, var det overmaade mørkt. Enhver landede der, hvor det var ham befalet. Da Arnbjørn og Simon kom til Elven, vilde Arnbjørn ikke lægge ind der, hvilket Simon og hans Folk derimod af al Magt vilde, hvorover det nær var kommen til Slagsmaal mellem dem. Dog raadede Arnbjørn, og de roede ikke op ad Elven. De andre Skibe landede ved Dren, og da de nærmede sig Landet, holdt de paa Aarerne, lyttede omhyggeligen til og mærkede, at alt var stille i Byen. Nu satte de Mandskabet i Land, som nærmede sig Gildeskaalen, og da disse ingen fornam der, gik de tilbage til Skibene, og fortalte, at der var ingen Folk i Boderne. Derpaa roede de samtligen til Landet, satte Ski-

Arnbjørn Foka hos P. E.

Sverdals, P. E.

Gladka-fjædr, see foran S. 154.

bene fast paa Grunden, og sprang i Land, og da de ginge op i Byen, mærkede de, at alt var roligt og stille. Baglerne samlede sig alle i Kongens Gaard og stødte da i Luren og gavede Krigsraab, hvorpaa de med Steien og Skrigen fore ned igjennem Byen igjen; men traf ikke Mange i Kongsgaarden. Derpaa ringede de med Stormfloffen, og dræbte Bægterne, som sove i Taarnet.

Imidlertid laa Kong Inge i en dyb Søvn, men blev vækket af nogle Qvinder, som hørte Krigsraabet. Omfider vaagnede han, og spurgte hvad der var paa Færde? Da de svarede ham, at Fienderne vare i Byen, sprang han ud paa Gangsvalen, og kom ud paa Taget. Der blev han liggende ganske stille, indtil Fienderne vare dragne den Gade forbi. Nu ilede han ned ad Kjøbmandsgaden, sprang i Elven, svømmede ud til et Kjøbmandsstib, som laa der for Anker, greb fat i Ankertouget og vilde hale sig op i Skibet. Men en Mand paa Skibet kom frem og sagde til ham: „Slip Touget, Mand, og far Din Vej.“ Kongen taug, og nu tog Manden en Baadshage, hvormed han stødte ham fra Touget, hvorpaa Kongen svømmede over Elven, og Nogle af hans Folk vare foran, Nogle bag efter ham.

Anden Gang rykkede nu Baglerne ind i Byen; men da vare Birkebenerne mestendeels paa Flugten. Nogle stilede ud af Byen, hvor de bedst kunde undkomme, Nogle søgte ind i Kirkerne, Nogle bleve dræbte paa Gaden, Andre i Husene; thi der var intet Huus i Byen, som jo blev ransaget.

Thor, Finngæirs Broder, blev dræbt paa Gaden udenfor sin Dør. Thorgrim af Ljaanæs værge sig længe og tappert, og 7 af hans Mænd, som stode ved hans Side, bleve dræbte; men selv undkom han, dog ilde saaret. Sigvald Karl blev dræbt paa et Loft selv niende. Kong Inges Mærkesmand, Bergsvein Lange, blev dræbt paa Gaden, og da Baglerne forlode ham, toge nogle Qvinder Kongens Banner op, og glemte det. Kolbein Berir blev dræbt selv ottende paa Gregorii Kirkegaard, og Eivind Feyler iligemaade selv ottende ude paa Ageren. Halvard Hlidarsfare faldt selv fjerde paa Gaden, og ligesaa mange Andre, En her, en Anden der. Siden stillede Sigurd Skjalgi med 30 Mand og flere Lendermænd sig sammen paa Ageren, og disse ilede ned til Byen igjen, hvor de dræbte Nogle af Baglerne. Dog blev Sigurd dræbt, og Ornolf Hækil blev stukket med et Sværd i Ansigtet nedenfor Stormhuen; men han ilede ned til Elven, og svømmede over. Dog blev han funden død paa den anden Side af Elven,

Nogle Qvinder anmeldte for Baglerne, at Kong Inge var i Marie-Kirken, hvorpaa de sprang derhen, brød Døren op, dræbte dem, som inde vare, og hug en Haand af Maria-Billedet; men Kongen fandt de ikke. I St. Olavs Kirke var Bjälfe Skindstak med 30 Mand, som alle lode Livet. I St. Andreas Kirke var Baard Staalpe, som blev dræbt der selv fjerde. Da Kong Inge var kommen over Elven, var han baade træt og mødig, kold og forfrossen; thi det sludfede med Sne og Regn. Efterat han var kommen op paa Bakken, faldt han om og orkede ikke længere at gaae; men da han fik Nie paa Ivar Hlodakol, som just kom den Vej, bad han ham hjælpe sig. Ivar svarede: „først maa jeg hjælpe mig selv,“ og gik derpaa sin Vej. Strax derpaa kom Reidulf, Baards

Jarl, P. C.

Bjeringer, P. C.

Friland, P. C.

Led Fare, P. C.

Torolf Senerfei, P. C.

Stolffe, P. C.

Raadelff, P. C.

Broder, op af Elven, og da han kom til det Sted, hvor Kongen var, sagde han til ham: „Er I der, Herre Konge?“ Kongen svarer: „saaledes kaldte I mig i Gaar.“ Reidulf svarede: „Det samme er Du endnu, og saa skal det blive saalænge vi leve begge sammen.“ Derpaa tog han sin Kappe af sig, og svøbte Kongen deri, tog alle Vaandene af sine Klæder, bandt Kongen dermed fast paa sin Ryg, og bar ham til Skusaas. Der fik han Hest og Slæde, og tillige saa mange Klæder, som han behøvede; thi han havde kun Skjorte og Hosier paa sig, og saaledes førte han Kongen ind paa Strind.

Skule, Kongens Broder, vaagnebe, da han hørte denne Støi og Larm, og da han saa ud af Vinduet, saa han Baglernes Banner fare forbi, og hørte en Kvinde sige med høien Røst: „ikke skalde Baglerne saa Fjendeligen ile denne Gaard forbi, dersom de vidste, at Konges Broder var derinde. Neppe vare Baglerne komne forbi Gaarden, før Skule sprang ud paa Gaden, smuttede snart gennem Gaardene, snart lagde sig under Husene, og slap omsider undaf til Aaen, hvor han stødte paa Jon Usle med 40 Birkebenere, som havde faaet sig Færger og Baade, hvormed de satte over Elven og drog op til Kleppabu. Der traf de Kong Inge med 100 Mand, deels Birkebenere, deels Bønder, som havde søgt til ham. Kongen og hans Broder bleve saare glade, da de mødte hinanden. Kongens Broder Guttorm frøb ned i Bosværket under et Huus, og da Baglerne holdt op med at ransage, kom han op i Mariekirken, hvor han gjemte sig hele Søndagen. Om Mandagen iførte Kanikerne ham Kanikke-Dragt og fulgte ham over Broen. Der skaffede de ham Vaaben, Heste og Folk, og lode ham ride afsted. I Alt dræbtes henved 90 Birkebenere. Kong Inge foer fra Strind op til Gaulardal, og alle Folk baade hans Tjenestemænd og Bønderne, som det spurgte, tyede til ham.

En Bagler mødte paa Gaden en Birkebenere, som stilede til Kirken. Paa Kirkehjørnet hug Bagleren ham ned; men da han var falden, saae han, at det var hans egen Broder. Nu kastede han Sværdet fra sig, og græmmede sig saare derover.

Om Søndagen, da det var bleven lyst, delede Baglerne Byen i 4 Dele, og satte en Høvding til at ransage hver Deel. Da bleve Mange af Kongens Mænd fundne og dræbte, og meget Gods og mange Penge røvet. Om Mandagen gik de til Stranden, og toge Kong Inges bedste Skibe. Erling tog Guldbringen, Philippus Jarl Gæstefalpen, Arnbjørn tog Darrhætten, Reidar tog Lyrtønden, Philippus Ognarbranden, og Gudolf paa Blakfastad et andet stort Skib. De øvrige Kongens Skibe, og mindre Farkoster opbrændte de.

Om Onsdagen lode de alt deres Bytte bringe ned til Gildeskaalen, hvorpaa de Fredagen og Lørdagen derefter deelte det. Iblandt meget andet Bytte var der 300 Ringbrynjer med tilhørende Brynje-Hosier, som de brugtes i fordum Dage. Baglernes Hær bestod af 1600 Mand, og hver af dem fik et stort Bytte; siden samlede Kong Inge ogsaa 1600 Mand i Gaulardal, hvormed han rykkede ned mod Byen, og da han om Lørdagen mod Nætten kom til Jlevoldene, vare Baglerne endnu i Staden. Paa Jlevoldene kom ogsaa mange Folk til Kongen fra Drkadal, og om Mandagen rykkede han mod Byen med 2000 Mand. Baglerne søgte derfor ned til deres Skibe, halede dem ud til Holmen, og bleve der om Natten; men siden gik de under Seil, og vendte tilbage til Østlandet.

Saa snart Hakon Jarl spurgte, at Baglerne vare seilede afsted nordest, rustede han sig til at følge dem samme Vej med et Langskib og nogle mindre Farkoster; men hans store

Skusaas, see foran S. 151.

Kleppabú (Klæbo). Hos P. C. Klephus.

Gæsteskiffen, P. C.

Daareboden, P. C.

III. Binds 1ste Hefte.

Skib stødte paa ved Stadt, hvorved Reisen forsinkedes. Da han kom Nord til Langesund, saa han Baglernes Flaade komme nordenfra; thi sat han ud i Havet, omseilede dem, og kom med en søielig Vestenvind til Throndhjem, hvor Kong Inge blev saare glad ved at møde sin Broder. Baglerne seilede afsted til Bergen, og der i Borgen vare Sverting, Thorer Brase, Ivar Guse, og Erik Mare. Baglerne laae i Byen, og østenfra kom Drm Lange med Kongebatteren Margreta, som var gift med Philippus af Begin. Det faldt strax derpaa i hans Lod, at holde Vagt med Benedikt af Gumanæs; men de Birkebenere, som havde Kastellet inde, gjorde et Udfald, saasnart Leilighed gaves dem, og drev Vagten tilbage. Der faldt Drm Lange. Ofte anfaldt Baglerne Slottet, naar de havde taget sig en Ruus; men Nogle af dem dræbtes, Nogle af dem saaredes.

Nu gjorde Hakon Jarl sig færdig til at fare til Bergen; men Kong Inge skulde blive tilbage i Throndhjem, hvor mange store Skibe gjordes i Stand. Hakon Jarl seilede først efter med 5 Langskibe og 27 mindre Fartøier. Da han kom til Hindøerne søndenfor Stadt, lod han hele Bondehæren vende tilbage med Langskibene; men tog alene Kongens og sine egne Mænd med sig, og seilede først langs med Landet. Da han kom til Keilustrøm, laae to af Baglernes lette Skuder der for at speide, og paa dem vare Martein Godde og Kolbein Smørre. Kolbein roede ind paa et Skjær, men blev fangen, og de fleste af hans Folk bleve dræbte. De Øvrige undkom og bragte Tidenden herom til Byen om Dvalden. Jarlen roede derpaa ind i Arnarfjord, satte sine Skuder paa Land, og lod nogle faa Mænd blive tilbage, for at holde Vagt paa dem. Derpaa lod han bære al Rig og Ridskab paa Land og gjemte det. Siden før han med sit Mandskab før over Fjeldet, og kom næste Nat med 600 Mand til Kastellet i Bergen.

Kong Erling og Philippus Jarl havde opstillet mod Hakon Jarl paa bekvemme Steder ei langt fra 3000 Mand, og Dagen efter Hakons Ankomst havde Baglerne og Birkebenerne en Samtale med hverandre. Baglerne sagde til de Birkebenere, som i Kastellet vare: „Er nu Jeres sidste Hund kommen til Jer?“ De svarede: „saa er det, vor Jarl er kommen, og tager Jer nu i Agt I Baglere.“ Baglerne gjenmælede: „fattes Eder maaskee Noget at leve af i Kastellet? Kommer ud til os, I Birkebenere, her i Byen er Kost nok.“ — „Saalunde ville vi gjøre,“ svare Birkebenerne; „thi vi agte at tage vort Dødsmaal med Eder i Byen i Dag.“ Da Fromessen var endt, gjorde Hakon Jarl et Udfald af Kastellet med alle sine Folk, og han, Peter Steiper og alle Birkebenerne trængte saa tappert frem, at Baglerne maatte vige, og stævne langs igjennem Byen ned til Skibene; men Mange af dem bleve dræbte. Da Kong Erling dreiede omkring Marie-Kirke, befalede han sin Luurblæser at støde i Luren.

Baglerne havde i Slaget i Nidaros taget Kong Sverrers Lur, som kaldtes Andvake, og brugte den til at blæse Larm med. Da Inges Luursvend, Thorfinn Svidebrand, som havde denne Lur at vare paa, hørte dette, flygtede han til Kristkirken; men fik siden Liv og Fred af Baglerne, fulgte med dem og blev Erlings Luursvend. Da nu Kong Erling paa Flugten kom forbi Mariekirken, stødte han paa sin Luursvend Thorfinn, og bad ham blæse. Thorfinn satte Luren for Munden; men da han skulde blæse, lod han, som han ingen Lyd

Langesund paa Nordmør, see foran S. 155.

Ivar Maron, P. C.

Lafve, P. C.

Hindøjar i Søndfjord, see foran S. 156.

Keilustrøm, Kiilstrømmen, see sammesteds.

Smør, P. C.

Jærnfjord, P. C.

kunde faae I den. Saaledes vedbleve Baglerne, som ingen Luur hørte, at flygte, og da de kom i Nærheden af Mariekirken, sprang Thorfinn og de andre Birkebenere, som vare i Baglernes Rækker, ind i Kirken og forenede sig med Hakon Jarl, som nu ogsaa kom did med sit Mandskab. Nu blæste Thorfinn i sin Luur med den Kraft han pleiede, og da bleve mange Baglere dræbte. Thord Dokka, Benedikt af Gumanæs og Gunnar Lange faldt paa Laurentii Kirkegaard. Baglerne fortsatte deres Flugt til Myklegaard; men da de kom til Gaardsledet, var dette saa snævert, at de ikke Alle paa eengang kunde trænge igjennem; thi faldt den Ene paa den Anden, saa en stor Hob opdyngedes. Philippus Jarl kom ogsaa paa Flugten springendes did, løb op paa Hoben, derfra op paa Taget af Huset, og ned paa den anden Side, og slap saaledes, efter at have faaet 11 Saar, ned paa Bryggen. Nu begyndte Birkebenerne at hugge paa dem, som faldne laae i Hoben; men Een blandt dem raabte: „hugger ikke, thi her er Birkebenere iblandt,“ hvorpaa de ophørte at hugge. Saaledes slap da Nogle af Baglerne ud paa Skibene, Nogle sprang i Vandet, svømmede ud til Skibene og bleve modtagne af dem, som vare ombord. Birkebenerne stode paa Bryggen og halede i Baglernes Landtoug, for at trække Skibene til sig, og da blev paa begge Sider brugt de Raaben, som bruges kunde. Baglerne kappede deres Ankertoug for at gaae under Seil; thi de maatte nord paa igjen. Saalunde seilede de afsted; men lagde ind i Arnar-Fjord, hvor de toge de lette Fartøier, som Hakon Jarl der havde landsat, og opsogte den skjulte Skibsgreie. Derpaa seilede de nordest langs Landet, og da de kom til Hindøerne, fandt de der de store Skibe som Hakon Jarl havde forladt. Disse Skibe bleve liggende der og biede paa Vind; thi de vilde ikke bruge Arerne, endstjøndt Hakon Jarl havde befalet dem at fortsætte Reisen Nat og Dag, indtil de kom til Throndhjem igjen. Baglerne toge Skibene, og dræbte Høvdingen for dem. De øvrige roede ind paa Stranden, og en Deel blev dræbt. Siden vendte Baglerne om søroder, og traf Erling i Vikingavaag.

Strax efter at Baglerne vare afsseilede, forlod Hakon Jarl Bergen; thi han frygtebe for at de skulde komme usforvarende paa Kong Inge, og overraske ham. Thi drog han østover Borgarfjærd ned til Østrafjorden, siden over Trolle-Fjeldet ned i Lærdalen i Sogn, og derfra op i Balder, saa øster til Gudbrandsdalen, og derfra nord over Dovrefjeld til Throndhjem, hvor han traf Kongen.

Imidlertid var Erkebiskop Erik kommen tilbage til Norge, og var, som forhen meldt, blind. Da han havde beklædt Bispestolen i Throndhjem paa tredie Aar, nedlagde han den frivillig, og kaldte i sit Sted Thorer, Gudmund Glades Søn, Thorsbroder i Halvardskirken i Oslo. Thorer foer til Rom, blev der viet, og kom anden Sommer derefter tilbage. Han var en viis, venfæls og venlig Mand, og havde stor Magt og Anseelse i Norge.

Kong Inge, Hakon Jarl og Peter Steiper bleve i Throndhjem om Vinteren, og Kongen lod bygge et Skib paa 36 Rum, og Peter Steiper et paa 32 Rum, foruden mangfoldige andre, som der bleve byggede. Baglerne derimod vendte tilbage til Bergen, efterat de havde faaet Kongeslibet i Molde-Fjord. Siden deelte de deres Folk; Philippus Jarl

Torger Døse, P. C.

Lave, P. C.

Kindt, P. C.

Vikingavågr i Nordhordland, see S. 152.

Sogn, cfr. S. 157.

Mollefjord, P. C.

seilede øster over til Viken med alle store Skibe; men Erling blev tilbage i Bergen med de smaa Skibe og Jagterne. Siden foer han nordesten lige til Nordmør, og krævede Le-
ding, Landfylde og alle kongelige Rettigheder, langs Landet, indtil han kom til Søndhord-
land, hvor han lod Nogle af sine Hirdmænd blive tilbage, og foer selv øster til Tunsberg,
noget før Juul. Erling blev i Tunsberg; men Philippus Jarl seilede nord paa med
nogle lette Skibe, og kom til Bergen, hvor han opholdt sig nogen Tid. Da Baglerne
spurgte, at Virkebenerne byggede mange store Skibe, satte de trende store Skibe paa Sta-
belen ved Tunsberg; nemlig Erling Steinvæg et, Reidar Sendemand et, og Philippus af
Begin et. Disse Skibe overgik i Størrølse alle dem, som hidtil i Norge vare blevne byg-
gede; thi de vare dobbelt saa høie, mellem Dserummene vare 24 Aarer, og ovenfor 48
Aarer, hver 20 Alen lange. Pladsen til Teltet var 35 Alen, der skulde være 8 Mand i
hvert halve Rum, og det maatte være en af de høieste Mænd, som kunde staae paa Kjel-
svinet og række Seilbommen med sin Bredøse.

Kort efter Julen blev Erling Steinvæg syg, og døde samme Uge. I 7 Dage
gjemte de hans Lig i hans Sovestue, siden bare de det hen i St. Olavs Kirke, for der at
forvares. Baglerne sendte Olaf Thoreson med et Skib til Bergen, for at bringe Jar-
len denne Tidende, og de fandt paa det Paaflud for Almuen, at Danafongen vilde tale med
Jarlen. Han ilede derfor til Tunsberg, og kom der i Fasten. Der blev Kongens Død
ham aabenbaret, og Kongens Liig blev hæderligen begravet i Olavs Kirke i Koret nordensfor
Alteret. Philippus Jarl paatog sig nu at styre hele Riget, og blev i Tunsberg i Fasten.

Erling Steinvæg efterlod tvende Sønner, Magnus og Sigurd, og endskjøndt han
ikke havde lyst dem i Kuld og Kjen, bleve de dog anseete for at være hans Sønner og saa-
ledes kaldte. Magnus var 8 Aar gammel, og Erling vilde, at han ved Jærnbryd skulde
bevise sin Fædrene-Væ. Philippus Jarl sagde, at der var nu godt Raad til at faae Kon-
ger igjen, og Hæren var vel tilfreds med, at Erlings Sønner antoges til Konger. Der
gik da Breve baade Nat og Dag imellem Biskop Nikolaus og Philippus, og Bispen holdt
hemmeligen Stævnemøder med de gjæveste Bønder. En halv Maaned efter Paaflø fore
Baglerne til Sarpsborg med Erlings Sønner, hvorpaa alt Folket deromkring blev stævnet
til Borgar-Thing. Der indfandt sig og Biskop Nikolaus. Thinget blev sat paa Ma-
rie-Kirkegaard, og Biskoppen var i Kirken med de gjæveste, flegeste og mægtigste Bøn-
der, og med disse bragte han det saa vidt, at Alle samtykkede i at antage den til Konge,
som Biskoppen vilde.

Paa Thinget tog Reidar Sendemand Ordet og tiltalede Bønderne saalunde: „Vi
have lidt et stort Tab ved Kongens Død; thi behøve vi en Høvding over vore Folk, og
dertil er der gode Raad. Her ere tvende af Kong Erlings Sønner, af hvilke vi kunne
udkaare een til Konge, enten ham, som Bønderne ansee dertil bedst skikket, eller ham som
Krigsfolket finder størst Behag i.“ Men han fik intet Svar derpaa: thi de mægtigste
blandt dem vare i Kirken hos Biskoppen. Siden kom Bønderne fra Kirken paa Thin-
get, hvor En af dem reiste sig, og talede saalunde: „med Føie er det sagt, at vi visseligen
behøve at udvælge en Konge over Folket; thi vi ere stærke baade paa Mandskab og Ski-
be, og han, der saalunde skal styre, maa have Forstand og Myndighed, om han skal vorde
adlydt, ligesom der behøves stor Magt og Tapperhed til at gjøre Virkebenerne Modstand;
thi have vi Bønder besluttet, at vi ville have den til Konge, som har Forstand og Magt
til at gjøre Fienderne Modstand, at beskikke os Bønder Lov og Ret, samt beskytte og for-
svare os mod Overvold. Nu synes os hertil ingen mere skikket end Philippus Jarl,
som er en Søstersøn af Kong Inge Haraldsøn, der var den bedste Konge, Norge i

Mands Minde har havt. Han er desuden prøvet, og befunden at eie alle de Dyder, som en Konge tiltrænger; thi ville vi have ham til Konge, om Eder saa synes.“ Robin Stallar svarede: „det staaer til Eder, Bønder, at kaare til Konge, hvem I ville, dog vil Hæren helst tjene Erlings Sønner.“ Dertil gav hele Hæren lydeligen sit Bifald. Men Bønderne rofede ikke deres Mening. „Vil I ikke,“ sagde de, „gjøre ham til Konge, som vi udkaare, da ville vi heller ikke give vort Samtykke, og vise Eder Ædhed og Hjælp.“ Da nu Baglerne saae, at de ingenlunde kunde gjøre Virkebenerne Modstand, naar ikke Bønderne fik deres Villie, samtykkede de i at saa fæde, paa det at deres Magt ei skulde vorde adspaltet og svækket.

Nu stod en Bønde, ved Navn Erlend af Husaby, op og gav Philippus Jarl Kongenavn. Strax derpaa reiste en anden Bønde sig op, og tildømte ham Ret til at kræve Leding, med Skibe og Skibs-Greie, og anden kongelig Rettighed. Derpaa gik de ombord i deres Skibe, og seilede anden Dag tilbage til Tunsberg, hvor de opholdt sig i nogen Tid. Siden sendte de Arnbjørn Jonsen, Endrid Hegge, Nikolaus Botolfsen, Arnthor Foka, og Gyrder Benteinsen med 16 lette Fartøier nord i Landet, for at speide efter Virkebenerne.

Samme Tid blev Philippus af Begyn syg og fik Slag, hvoraf han døde, og blev begravet i St. Olavs Kirke. Samme Sommer kom Virkebenerne nord fra med deres nybygte Skibe, tilligemed mange andre mindre Fartøier og meget Mandskab, hvormed de agtede sig til Bergen. De sendte 13 Skuder foran sig for at speide, og selv drog Kong Inge med de store Skibe sør til Hvitingsøerne.

Da Baglerne med deres Skuder kom til Sæls, og de spurgte, at Thorgils Judhund havde i Sofnadal samlet mange af de Rettigheder, som tilkom Kongen, roede de samtligen til Hiterø, og derpaa seilede Arndor nord til Sofnadal. Da han kom lige for Elven, kom Virkebenerne imod ham med to Skuder, forfulgte ham, og saarede nogle af hans Mænd. Men da just i det Samme Baglerne Arnbjørn Jonsen og Nikolaus Botolfsen kom østenfra med tvende Skuder, rømte Virkebenerne nord over, forbi Haadhr, og Baglerne lagde med deres hele Flaade ind i Sofnadal. Da de siden fik at vide, at Virkebenerne laae med 33 Skibe i Eifundafund, roede de didhen med 3 Skuder; men just som de nærmede sig Sundet, mødte Virkebenerne dem med 13 Skuder, og nu flygtede Baglerne, og Virkebenerne forfulgte dem, indtil de kom nær Sofnadal. Da derpaa Arnbjørn roede ud af Aaen med flyvende Banner, meente Virkebenerne, at hele Baglerflaaden var kommen; thi vendte de om, og bleve forfulgte af Baglerne til Svafuvik, hvor de steg i Land. Baglerne toge derefter deres Skibe, og seilede øster til Tunsberg; men Virkebenerne seilede Nord til Kongen, som laa i Hvitingsøerne.

Kort derefter udrustede Baglerne 35 smaa Skibe og Skuder i Tunsberg, hvormed de seilede vesterud; men da de kom til Helgasund, spurgte de at Virkebenerne vare seilede

Erling, P. C.

Hegre, P. C.

Lord Foka, P. C.

Gjurd Benteisen, P. C.

Sæls ved Lindsnæs, see 1 B. C. 321.

Torger Hund, P. C.

Gitre, P. C. cfr. C. 159.

Haadhr, P. C., see sammesteds.

Eifund, P. C.

Svafuvik ved Egersund, see foran C. 159, P. Claus. har Svavig.

Hælsund hos P. C. — cfr. C. 160.

List, see foran C. 160.

Lister forbi østover. Nikolaus af Lister vilde nu strax vende om; men dette vilde Orm Skutilsvend ikke, og de bleve saaledes liggende der til Aftenen. Om Natten seilede de østover, og lagde om Morgenens ind i Porten. Endskjendt det var mørkt i Veiret, opdaage de dog, at Birkebenerne seilede Havnen forbi østover; thi roede de øster ud paa Fjorden udenfor Aur, men Birkebenerne vare da allerede komne over Fjorden længere øster. Baglerne forfulgte dem ufortøvet til Stafern, hvor de lagde i Land. Birkebenerne derimod lagde ind til Sundene; men Bjørnulf Baad, Erik Berg og Skæring kom foran Birkebenerne med 3 Skuder, og bragte Kong Philippus Tidende i Tunsberg om Birkebenernes Ankomst. Strax lod han alt Folket stævne til et Hauga-Ling, og holdt Raad med dem om, hvad de nu skulde gjøre, enten rømme undas, eller bie dem i Byen, og siden rømme, om Birkebenerne bleve dem for stærke. Arnbjørn tog Ordet og svarede: „lader os gaae ombord i vore Skibe, og tage drabeligen imod dem; ere de end flere end vi, skulde de dog seent faae Bugt med os.“ Disse hans Ord fik lydeligt Bisald, og de ginge ombord paa det store Skib, som Philippus af Begin havde ladet bygge, og var det største af dem alle. Arnbjørn selv var foran i Skibet med alle sine Folk; men Kongen var agter paa med alle Sine.

Kong Inge lagde i Land ved Rossanæs, hvor han lod alt sit Mandskab værne sig. Siden roede de mod Fienden; men da de kom saa nær, at de med Skud kunde naae hverandre, forlode Baglerne Skibet, og sprang igjen op paa Bryggen; dog vare Kongens Mænd de første. Da sagde Arnbjørn Jonsen: „jeg forvinder det aldrig, om jeg skal flye, dog maa jeg gribe til det Raad, som Nøden byder,“ og dermed sprang han op paa Bryggen. Birkebenerne forsinkedes ved Landgangen; thi allevegne laae Langskibene dem i Veien. Baglerne fik saalunde Tid til at komme ud af Byen, og de flygtede over Frødaas, saa der blev ikke een Mand tilbage i Byen uden en Bonde, ved Navn Thorbjørn Skeif, som og blev dræbt. Birkebenerne toge alle de Skibe, som ved Byen laae, baade dem som Kong Inge og Hakon Jarl havde mistet i Nidaros, saavelsom de store Skibe Baglerne havde ladet bygge, med alt det Gods som paa dem var; thi Baglerne havde Hastværk, da de fore af By. Derefter opholdt Kong Inge sig nogen Tid i Tunsberg.

Sverting og Ivar vare paa Kastellet i Bergen, medens Baglerne fore om Nord i Landet med deres Skuder, og tilføiede Birkebenerne Skade og Afbræk, hvor de traf dem. Omsider vendte Baglerne tilbage til Bergen, beleirede Kastellet, og afbrændte Forbygningen. Birkebenerne, som havde den inderste Deel af Kastellet i deres Magt, havde Fødevarer nok; men lidet at drikke; thi Baglerne vaagede omhyggeligen over, at de ei fik noget fra Byen, og saaledes stod det hen en lang Tid.

Imidlertid var Erkebisp Thorer kommen til Bergen, og til ham sendte Birkebenerne nogle Mænd, for at høre hans Raad, om de skulde forsvare Kastellet saalænge de kunde, eller overgive det paa saadanne Vilkaar, som Baglerne vilde tilstaae dem? Han svarede: „Det er mit Raad, at I forsvare Kastellet saalænge I kunne; men er dette af en eller anden Aarsag ikke muligt, da er det godt, at I søge om Fred i Tide, medens Baglerne vide, at I endnu en Stund kunne holde Jer.“ De lode ham bede, at han vilde komme op paa

Portyrja, hvorefter see 2 B. S. 157.

Aur, nu Åre, cfr. S. 160. P. Clausen har Jomfruland.

Stafern, nu Stavørn, see foran S. 160.

Sunde hos P. E. cfr. foran sammest.

Rossanæs ved Tunsberg, see 2 B. S. 191.

Frødaas, sammesteds, see S. 137.

Borgen, og gjøre sig bekendt med deres Tilstand, og hvorledes Tingen stod. Dette gjorde han, og fandt, at de snart vilde fattes Koft, thi blev det besluttet, at han skulde mægle Fred for dem hos Baglerne, om den var at faae. Han gik saalunde ned i Byen til Baglernes Hovding, og lod ham forstaae, at dersom de vilde opfylde hans Forlangende, vilde han gjøre Alt for at formaae Birkebenerne til at overgive Kastellet. Da de nu spurgte, hvad dette hans Forlangende monne være, svarede han: „Dette Kastel har staaet i lang Tid til Skade for mangen Mand, og især for denne Stad, saa at Mange ønskede det sloiset. Men om det end lykkes Eder at indtage det, vilde I dog ei længe kunne forsvare det, og desuden er det min Tanke, at I, ligesaa lidt nu som før, have Lyst til at slaaes med Birkebenerne her i Byen. Vilde I nu derimod lade Birkebenerne fare bort i Fred, og lade dem beholde Liv og Gods, da skal jeg bringe det dertil, at de overgive Kastellet.“ Baglernes Svar derpaa var ulige. En Deel gave dertil deres Ja; men Andre sagde, at der var en stor Deel af Bymændenes Gods i Kastellet, hvoraf de kunde vente at gjøre et godt Bytte. Desuden kunde de snart haabe at faae Kastellet i deres Vold, om det end ei godvilligen blev dem overgivet; thi de havde spurgte, at der var kun lidet Drikke paa Kastellet. Bispen sagde: „saa er det ikke, de have Drikke nok, indtil de faae Regn, og de have Jødemidler nok for 2 Aar. Kommer Hakon østenfra, førend Kastellet kommer i Eders Hænder, da faae I det siden ikke.“ Formedelft denne Tale kom det dertil, at denne Forening paa begge Sider blev indgaaet, dog under de Vilkaar, om Kong Philippus, som hver Dag kunde ventes, Intet havde derimod, og herpaa gave de gjensidigen hinanden Gidsler.

Efterat Kong Philippus med sit Mandskab var forjaget fra Tunsberg, fore de igjennem Oplandene, og kom ned i Sogn. Da han nu der spurgte, hvorlunde det stod til med hans Folk i Bergen, samlede han Skibe, hvormed han seilede ud til Byen. Nu forelagde Erkebisen ham den Forening, som mellem Birkebenerne og Baglerne var gjort, hvilken Kongen bekræftede, og tredie Dagen derpaa rykkede Baglerne op til Kastellet. Kastelsfolket lukkede op Porten for dem, og hver Birkebener gik ud med det Gods og Penge, som tilhørte ham. Baglerne havde gjort en Gang paa hver Side af Gaden, gennem hvilken Birkebenerne skulde gaae. Kong Philippus stod selv nærmest ved Kastelsporten, tog Kristina, Kong Sverrers Datter, ved Haanden og ledte hende ud af Porten. Efter hende gik Fru Kristina, Hakon Jarls Datter, dernæst Sigrid, Kong Inges Søster, siden Eyvind Præstemaags Hustru, Gyrid Jons Datter, med andre høibaarne Qvinder, hvoraf der vare 40 i Kastellet. Alle ginge de op paa Krist-Kirkegaard, hvor Sverrers Sønnesøn, Kong Hakon, ogsaa var, tilligemed Skule, Kong Inges Broder, som Erkebiskoppen tog under sin Beskyttelse, ligesom han og beholdt alle Qvinderne hos sig, saalænge Baglerne vare der i Byen. Baglerne gave Kong Philippus knubbede Ord, sigende, at han havde skilt dem ved deres Bytte, da de vilde have indtaget Slottet, om han ei var kommen der. De tilføiede, at Birkebenerne havde baaret ud store Dragter Guld og Sølv af Kastellet, samt andre Koftbarheder, som tilhørte Kong Inge, Hakon Jarl eller andre Birkebenere. Nu gik Kong Philippus hen paa Krist-Kirkegaard, tog en Ed af de Birkebenere, som paa Kastellet havde været, at Ingen havde baaret mere Gods og Penge ud derfra, end hvad som tilhørte ham selv. Dog bleve alle høibaarne Qvinder frie for denne Ed. Sverting indfandt sig ogsaa hos Baglerne, og afslagde for dem sin Ed; men der faldt stor Mistanke paa ham, og han maatte høre mange onde Ord, fordi Slottet var overgivet; thi han havde havt Tid til at forsyne Kastellet med alle Fornødenheder, da han spurgte Baglernes Ankomst, og der vare de som meente, at Allet var bleven hemmeligen udtappet og spildt i Kastellet.

Onsdagen derpaa rykkede Baglerne ind i Slottet, og ved næriere Randsfagelse fandtes Levnetsmidler nok; men libet Penge eller andet Gode. Siden toge de ud derfra nogle Koftbarheder, som tilhørte Kong Inge, tilligemed den Stol, som Kong Sverrer havde ladet gjøre, hvilken Kong Philippus gav Erkebiskoppen, og den var længe derefter i Kristkirken i Thronhjem. Derefter satte de Jld paa Kastelet, og da fandt de, at de end ikke havde ransaget vel, efter som smeltet Smør randt seigt igjennem Væggene. Da brændte Alt, hvad der af Kastelet kunde brænde, og om Lørdagen revnede Murene selv. Siden brøde de Murene ned, og samme Aften fik de Tidende om, at Hakon Jarl var ventendes; thi gjorde de sig i en Hast færdige til at forlade Byen. Fredag Dagen efter at de havde løstet Kastelsmuren, seilede de sørefter ind i Sundsvaag.

Kong Inge og Hakon Jarl lod brænde de store Skibe, som de havde taget i Tunsberg, og deriblandt Gesteftelven, Lyronden og nok et stort Skib. Derimod beholdt de Guldbringen og de andre store Skibe, og da de spurgte, at Baglerne vare dragne nordest, deelte de Mandstabet; Kongen blev i Tunsberg med de største Skibe, men Jarlen seilede nordest med Langskibe og Skuder. Da han kom til Hardsø, stak Baglerne tværs over Fjorden, og Hakon Jarl forfulgte dem; men kunde ikke naae dem; thi satte han alle Seil til, og ilede til Bergen, hvor mange Klager kom ham for Dren over dem, som havde overgivet Kastelet. Dagfinn Bonde raadede til at opføre Muren igjen, og derpaa blev lagt Haand Dag efter Dag. Hakon Jarl, som nu betænkte, at Kong Inge kun havde faa Folk hos sig, foer Øster til ham, og satte Peter Steiper og Dagfinn Bonde med mange Folk til at opbygge og forsvare Kastelet.

Kong Inge seilede fra Tunsberg ned til Oslo med Guldbringen og tvende andre store Skibe. Imidlertid havde Baglerne med søielig Vind begivet sig nordensfra, og da de kom til Trymlingerne, spurgte de, at Kong Inge var i Oslo, hvorpaa de seilede Tunsberg forbi ind i Oslo-Fjord, og kom til Hovedøen. Da Virkebenerne fik dem i Sigte, løb de ned til deres Skibe, og lagde dem for sine Ankere. Baglerne lagde sig saa tæt ind paa dem, at de kappede deres Ankertouge. Der blæste en Storm, og de store Skibe dreve nord om Byen til Frysja, hvor de bleve staaende paa Grund. Baglerne roede efter dem, angreb dem fjækt, og paa begge Sider brugtes Vaaben med stor Tapperhed. Saa nær lagde Kong Philippus sig med sin lette Skude, at Virkebenerne kastede Baadshager i den og trak den til sig, hvorpaa han sprang overbord med alle sine Folk. Baglerne toge ham op, og bragte ham over paa et andet Skib; men Nogle af hans Mænd bleve dræbte. Da nu Baglerne saae, at de intet Held havde hermed, roede de tilbage til Byen, hvor de toge mange store Baade, fyldte dem med Ved, Næver og Halm, stak Jld derpaa, og lode Baadene drive for Vinden ind paa Virkebenernes Skibe; men de stak dem fra sig med Forker og Baadshager, saa de dreve tilbage paa Sanden. Baglerne vendte om til Byen og lagde sig om Aftenen ved Hovedøen. Da Vinden lagde sig, og Vandet voxede, kom Virkebenernes Skibe igjen af Grunden, hvorpaa de halede ind til Byen og laae der for Anker indtil det dagedes. Morgenen derpaa trak Baglerne ud til Tunsberg, toge alle Skibe, store og smaa, Rjebmandsskibe og andre, som de kunde faae fat paa, og ilede mod Virkebenerne ude paa Fjorden. Saa snart de vare komne hverandre paa Skud nær, lagde Vir-

Sundsvagr, see foran S. 161.

Hardsø i Søndhordland, see foran S. 41.

Trymlinga paa Agder, see foran S. 161.

Hofudøy, hvorefter see 2 B. S. 155.

Frysja, Agerø-Elven, see foran S. 162. P. Clausen har Fræsie.

kebenene sig lige tværs for dem ud paa Aa-Fjorden. Nu lode Baglerne Kjøbmandsfibene drive for Strømmen, stige ombord paa deres lette Fartøier og forfulgte Birkebenene, hvorpaa de stode hele Dagen paa hverandre. Om Aftenen traf Birkebenene sig tilbage til Marfjord, hvor de kastede Anker, og Baglerne lagde sig tæt ved Landet i Nærheden deraf. Da Birkebenene manglede Vand, nærmede de sig om Morgenens til Baglerne, og spurgte, om Sinørkaares Frænde, (det var Kong Philippus) vilde rømme Havnen for deres Konge, hvorefter Baglerne ilede ud af Havnen; men Birkebenene seilede øster igjen, og landede i Stafern. Baglerne forfulgte dem, og lagde sig som før i Nærheden af dem. Tidlig næste Morgen halede Baglerne ud til Næsfet, og da de saae 30 Skibe komme seilendes vestenfra Grænmar, meente de, at det var Hakon Jarl, hvorover der blev stor Larm mellem Baglerne. Birkebenene raabte nu til Baglerne, og spurgte dem, om de saae noget Seil komme, bedende dem at forblive rolige i deres Leie; men Baglerne agtede ikke derpaa, og lagde over Fjorden til Astisholm, hvor de bleve liggende en Tid. Det viiste sig imidlertid, at de Skibe, som de havde seet, vare Kjøbmandsfibe, der kom fra Bergen og agtede sig mod Vinteren til Lunsberg.

Nogle Dage derefter fortsatte Baglerne Seiladsen nordøster, og da de kom til Trym-ling, spurgte de, at Hakon Jarl var seilet østerover; men at Peter Steiper og Dagfinn vare forblevne i Bergen, hvor de lode Kastellet igjen opføre. Især lagde Dagfinn al Vind paa at faae Kastellet opført; thi saa længe dette var i Stand, kunde han forsvare sig i sit Lehn paa Hordaland. Derimod ændsede Peter Steiper og Hakon Jarl kun lidet Kastels-Bygningen.

Baglerne ilede nordøster, uden at Nogen fik Nys derom, førend de landede i Bergen og lode blæse i Krigsluren. Dagfinn Bonde var oppe i Kastellet, og da Birkebenene i Byen mærkede Baglernes Ankomst, ilede de til Kastellet; men dog bleve 11 af dem dræbte før de naaede derop. Peter Steiper derimod rømte ud af Byen med sit Mandskab. Nu rykkede Baglerne op imod Kastellet og tilbød Dagfinn Fred og sikker Leide; men han svarede, at han ei trængte dertil. Derpaa gjorde Baglerne et stærkt Anfald imod Kastellet, som Birkebenene kjæft forsvarede. Siden stablede Baglerne Ved tæt op imod Muren og stak Ild derpaa, hvorved Birkebenene lede stor Nød af Røg og Hede, og derpaa følgende Mæthed; thi de vare kun 25 Mand til at forsvare Kastellet, medens Baglerne vare mandstærke nok til fistevis at bestorme det. Omsider treen nu Dagfinn frem, begjærede Fred og sikker Leide; men nu svarede Baglerne, at han vel ikke meer end før tiltrængte den. Derpaa toge de Kirkestiger, som de satte til Muren, for at bestige den. Men Dagfinn lod Kong Hakons Søn hidse ned ad Muren, og bad Baglerne give ham Fred; han lod desuden et beslaget Sværd følge med, og sendte det til sin Svoger Gyrder Skjalge. Gyrder kom til og tog baade mod Sværdet og Barnet. Derpaa sagde Dagfinn til Gyrder: „gik til Kongen og prøv paa, om Du kan fæste os Fred.“ Dette gjorde han, og satte derhos alle sine Jord-Eiendomme til Pant paa, at Dagfinn aldrig mere skulde gjøre Philippus Modstand, og Arnbjørn Jonsen forenede sine Venner med hans. Kongen lod derpaa med Luren alt Folket sammenkalde til et Huusthing, overladende det til Krigsfolket at raade derfor; men de vilde Dagfinn ingen Fred give. Da Gyrder vedblev sin Bøn, sagde Kongen: „lad Dagfinn selv komme hid og modtage Fred.“ Dette tilmeldte Gyrder Dagfinn: men han svarede: „jeg vil ei ene have Fred, naar den

Marfjorden, see foran S. 163. P. Clausen har Rendsbaffu.
Sfrigs Holme, P. C. cfr. S. 163.

ei gives os alle tilhobe, enten fulle vi samtlige bœ med hverandre, eller og samtlige have Fred." Da Gyrder bragte Kongen disse Dagfinns Ord, bad Kongen sine Krigsmænd give dem Fred: „Hvad kan det hjælpe," siger han, „at dræbe nogle saa Mænd, som desuden have lidt ondt nok." Saaledes finge de Fred; men maatte dog vaabenløse forlade Kastellet. Dagen derpaa gjorde de Ed til Philippus, og siden lod han Kastellet sløise, saa der blev ikke Steen paa Steen.

Siden foer Kong Philippus til Throndhjem, og blev der antagen til Konge paa Dretting. Men da der var saa dyr Tid i Throndelagen, at han ei der kunde underholde sit Mandskab, foer han efter Vinternats Tid derfra til Bergen. Siden sendte han nogle lette Fartøier sørpaa langs Landet, for at speide efter Fienden. Disse Fartøier førtes af Birger af Stanger, Brynjolf Nef, Bjørgulf Baad og Skæring Skuta. Da disse spurgte, at Peter Steiper var i Stavanger om Dagen, men ei om Natten, uden at han vidste det indse om deres Ankomst, fore de i en Hast til Stavanger. Ingen fik Nys om dem, førend de stege i Land, og dette indtraf just som Peter Steiper var i Kirke til Gromesse. Nu advarede Peter om Baglernes Ankomst, og ilede ud af Byen med sine Mænd; men Baglerne forfulgte dem, og dræbte 11 af dem. Peter, som var raskest iblandt dem, undkom, dog vare de ham saa nær, at han maatte kaste Rappe og Vælte fra sig. De fandt Rappen, og da hans Datter saa den, troede hun, før hun fik Tidende fra ham, at han var dræbt. Dagen derpaa fore Baglerne igjen til Bergen.

Imidlertid kom Kong Inge og Hakon Jarl med alt deres Mandskab østenfra, og laae længe om Høsten ude i Sælverne, hvorfor denne Høst blev kaldet Sælo-Høst. Derfra seilede de til Karmsund. Saa snart Baglerne spurgte dette, forlode de Bergen, og lagde ei i Land førend i Bardarsund, hvorfra de seilede til Hysvik. Da Birkebenerne, som dengang vare komne til Eldsund, erføre at Baglerne vilde seile indenom Den Stord, foer Hakon Jarl sørfra med alle lette Fartøier til Titolsnæs om Natten. Samme Tid kom Baglerne til Lafungsnæs og lagde over til Titolsnæs, hvor Hakon Jarl mødte dem paa Fjorden. De fore længe mellem hverandre frem og tilbage; men eftersom det var mørkt, saa de ei kunde see og kjende hverandre, undslap Baglerne, og Birkebenerne fore til Bergen, hvor de kom strax efter Julen. Dagen efter samlede Baglerne i Haugasund, og der kom Brev til dem fra Biskep Nikolaus, som talede om Forlig imellem Birkebenerne og Baglerne, og dette Brev lod Philippus læse for sine Folk. Siden deelte de sig. Nogle seilede til Eikundasund, Nogle til Ugde-Siden, hvor de lagde sig i Leie Julen over, og seilede siden til Lunsberg.

Der var en Jærnsmed, ved Navn Thorder Bettir, som boede i Pislar paa Næsset. Til ham kom en Mand en Dæd, som begjærede Herberge, og vilde lade en Gang Sko flaae under sin Hest. De stode op om Natten for at gjøre Skoene færdige, og da Smeden spurgte sin Gæst, hvor han havde været den forrige Nat, svarede han: „i Medaldal nordligst i Thelemarken." Videre spurgte Smeden, hvor han havde været næstforrige

Bårdarsund, nu Baardsund i Søndhordland, see foran S. 161.

Hysvig, P. E. see sammeft.

Eldøysund, hvorum see foran S. 163. P. E. har Drefund.

Titolsnæs, P. E. tfr. S.

Loffvingnæs, P. E., see sammeft.

Hofvesund, P. E., cfr. 1 B. S. 83.

Tore Bot, P. E.

Fiske, P. E., cfr. S. 167.

Nat, og han svarede: „i Jærdal, nordligst i Ryfylke.“ „Du er dog,“ svarede Smeden, „den groveste Løgner, som jeg nogensinde har stødt paa.“ Da Skoene skulde smides, vilde Jærnet ikke føie sig i Smedens Hænder; men Gjæsten bad ham ikke ændse dette, og Skoene bleve meget store; dog passede de meget vel, da de lagdes under Hestehoven. „Nu,“ sagde Smeden, „hvem er Du, hvor kommer Du fra, og hvor agter Du dig hen?“ Han svarede: „jeg kommer nord fra Landet og har længe været til Søes; nu agter jeg mig landværts til Sveariget, saa jeg længe vil have Brug for Heste, og mit Navn er Odin. Dersom Du nu ikke troer hvad jeg siger Dig, saa agt paa min Færd, naar jeg farer herfra.“ Derpaa satte han over et 7 Alens Gjerde, og foer hen i Lusten, saa han saae ham ikke mere. Fjerde Dagen derefter sloges Sverker og Kong Erik i Svearige.

Biskop Nikolaus havde om Sommeren gjort en Reise til Throndhjem til Erkebispfen, og lagt over med ham, at de vilde af al Magt stræbe efter at forlige Birkebenerne og Baglerne. Siden vendte Biskoppen tilbage østover, og skrev Breve baade til Baglerne og Birkebenerne, hvori han skyndede til Forlig. Vaaren derefter, saasnart Farten aabnedes, foer han til Tunsberg til Kong Philippus, og havde med ham en lang Samtale. Kongen spurgte, hvordan Forlig Biskoppen vilde gjøre mellem ham og Birkebenerne, og Biskoppen svarede: „saalunde, at I skulde blive trende Hovedsmænd over Landet, nemlig to Konger og en Jarl, saa at Enhver af disse skal have en tredie Deel af Landet. Du nemlig skal have Viken og Oplandet for Din Part, og denne er bedre for Tiden end Throndelagen, eftersom der er Hunger og dyr Tid, medens her er god Tid. Derhos er det en Aftale mellem Erkebiskoppen og mig, at I skulde saae Kong Sverrers Datter Kristina, som er født her i Riget, til Ægte. Og dersom I da saae Sønner sammen, da tænker jeg nok, at Baard Guttormsson eller Folkvid Lagmands Slægt ei siden vil vorde stort agtet. Thi er det nu heel raadeligt, at I herved tager mod Fred og Forlig, eftersom det længe er faldet haardt og tungt at stride mod Birkebenerne.“ Dette faldt godt i Kong Philippus's Øren. Siden blev der verlet Breve mellem Kong Inge og Biskop Nikolaus, hvorefter Biskoppen med de fornemste Mænd fra Oslo, foer til Kong Inge og Hakon Jarl, frembringende for dem sit Ærende med de Ord: „Vor Frænde, Kong Philippus, tilbyder Eder ved mig at ophæve al Splid imellem Eder, og vil forbinde sig med Eder ved Svogerfæb, om I vil give ham Kongedatteren Kristina til Hustru, hvorimod han vil staae Eder og Riget bi i Alt, hvad han formaaer og I tiltrænge.“ Kongen og Jarlen svarede kun lidet dertil; men yttrede alene, det ei kunde nytte Biskoppen at tale om andet Forlig, end at Kong Inge skulde blive ene Konge over Norge. Men Biskoppen lod sig ei derved afkræffe; han talede saa snildt og vel for Kongen, saa det omsider kom dertil, at Birkebenerne samtykkede i Philippus's Giftermaal med Kongedatteren, saafremt hun selv dertil vilde give sit Ja. Tillige skulde han saae saa stor Deel af Landet, som Erik Jarl, Kong Sverrers Broder, eller Philippus Jarl, Birge Broses Søn, havde havt, og det med saadant Hædersnavn, som Kongen vilde unde ham. Dog syntes Birkebenerne, at Biskoppen gif videre i sin Tilstaaelse, end de havde samtykket.

Biskoppen foredrog ogsaa denne Sag for Kongedatteren Kristina paa sin Frændes, Kong Philippus's, Vegne; men hun svarede haanligen: „Endstjøndt jeg med Hensyn til Æt og Fødsel synes at være en Konge værd, som har Lande og Riger at styre, troer jeg dog ei, at Birkebenerne vilde unde ham større Magt og Værdighed, eller Rige at raade over,

Jærdal er maaskee en urigtig Læsemaade for „i Årdale,“ d. e. i Årdal, som er Inner sogn til Hjelmelands Præstegjæld.

om han end faaer mig til Ægte.“ Biskoppen svarede: „J haver havt Prøver paa, hvor liden Omsorg Eders Frænder bære for at give Eder et sømmeligt Giftermaal; thi hverken give de Eders Haand til Kongen af Danmark eller Sveariget; men gifte Eder enten saa langt bort udenlands, at Eders Æt herefter aldrig kommer hid til Riget, eller og til en Bondesøn indenlands. Og tykkes Eder end, at Philippus ei nedstammer fra Ronge-Æt, saa han ei med Rette bør være Ronge, haver han dog i sit Forhold til Birkebenerne vist en Konges Bæsen, siden han til Ronge blev valgt. Derhos veed jeg vist og sandt, at han aldrig forligede sig med Birkebenerne, eller afstod nogen Deel af Riget, naar det ei var for Eders Skyld.“ Kongedatteren svarede: „ikke vil jeg have ham til Mand, som er af ringere Byrd end min Fader eller Morfader var; thi det er mig fortalt, at Philippus maa aflægge Kongenavn, om han vil vente Forlig med Birkebenerne.“ Biskoppen svarede: „ikke maa Du, Kongedatter, ændse hvad de sige; vi skulle nok mage det saa, at Philippus skal beholde sit Kongenavn, og des hellere ville vi kalde ham Ronge, naar han faaer en Dronning som Du er.“ Dermed endte deres Samtale. Da Biskoppen kom til Kong Inge og Hakon Jarl, lod han sig ei mærke med, hvad Svar han havde faaet af Kongedatteren. Ogsaa Erkebiskoppen gjorde alt sit til at bringe Forliget i Stand, og omsider afsluttedes dette paa Thinget, hvor Biskop Nikolaus førte Ordet. Men Birkebenerne lagde stort Had og Afsty for Dagen til Biskoppens Tale, og bade ham tie, sigende, at han ei mere nu end før stod til Troende, hvor søde Ord han end brugte. Biskoppen svarede: „tager ei afsted med saa megen Hefstighed; thi end kan Nikolaus jaalunde seie sine Ord, at de kunne tækkes alle forstandige Mænd. Har jeg end tilforn staaet paa Baglernes Side, og fremmet deres Sag, skal jeg dog nu desto ivrigere lægge Bind paa Fred og Forlig, saa der herefter kan vorde Rolighed i Landet.“ Saa længe og snildt talede han herom, saa det tilsidst med fælles Samtykke besluttedes, at Kongerne skulde møde hinanden i Hvitings-Øerne. Derpaa foer Biskop Nikolaus Øster igjen, og bragte Kong Philippus Tidende om Sagens Udfald. Strax gjorde Philippus sig færdig til at møde ved Forligs-Stævnet med saa mange og store Skibe som aftalt var, hvorimod han lod de lette Fartøier, som han desuden havde, blive liggende adspredte hist og her paa Agdesiden.

Bed dette Møde indfandt Birkebenerne sig mere mandstærke end som aftalt var, og dagligen stimlede flere og flere Folk til dem. Kong Inge og Hakon Jarl laae i Hvitings-Øerne; men Kong Philippus laa ude ved Nauts. Stormændene paa begge Sider fore frem og tilbage, og omsider talede Kongerne selv sammen. Der var imidlertid langt flere Birkebenerne end Baglere. Da Kong Inge satte sig i sit Sæde, satte Erkebiskoppen og Biskop Nikolaus sig lige over for ham. Kong Philippus nærmede sig Høisædes-Bænken, og vilde sætte sig ved Kong Inges Side; men Hakon Jarl stødte ham af Beien, og tog Sæde mellem dem. Siden talede Erkebiskoppen paa Kong Inges Begne, og Biskop Nikolaus paa Kong Philippus's Begne, om det Forlig, som mellem dem var aftalt, og Enhver viste sig partisk for den, hvis Sag han førte. Efter en lang Samtale herom frem og tilbage, gave Birkebenerne deres Mening tilkjende, at Philippus skulde have Oplandene tillige med Viken at styre, fra Svinesund vestover til Ryggjarbit, hvilken Landstrækning han skulde have i Medgift med Kongedatteren Kristina. Men derhos skulde Philippus aflægge Kongenavn, give det Signet fra sig, hvori Kongens Navn stod, og nøies med det Hædersnavn, som Kong Inge vilde unde ham. Desuden skulde han ved Ed forpligte sig til at vise Kong

Inge Lydighed, følge ham inden- og udenlands med sin hele Magt, og forsvare Landet, om det behøvedes. Da Kong Philippus saa, at Birkebenerne havde en stor Krigsmagt, og at Modstand saa Skjel ei vilde nytte, sagde han: „for at gjøre Ende paa den Ufred, og Uro, som længe nok har varet, vil jeg modtage de Vilkaar, som jeg før har samtykket i, tilligemed den Deel af Riget, som mig er forundt; men hvad mit Hædersnavn angaaer, da bliver jeg den, jeg er, om jeg end lader Kong Inge raade derfor. Mit Signet er ikke her; men hos min Stallar i Oslo, hvor I kunne lade det hente.“ Da sagde Kong Inge: „Dit første Hædersnavn er, at Du skal hede Philippus.“ Det tilføiedes end videre deres Forlig, at Ingen af deres Undersattere maatte kræve Bod eller Opreisning for den Skade, som de paa begge Sider, enten paa Folk eller Gods, havde lidt, og dette Forlig blev ved Ed befæstet. Først gjorde Kong Inge og Hakon Jarl Ed, dernæst trene 12 Lendermænd og Hovedsmænd af hvert Parti frem, og gjorde Ed paa, at Forliget uryggeligen skulde holdes, og det var Lagmand Gunnar Grjonbak, som oplæste Eden for dem. Siden hævedes Thinget og Stævnemødet, og Baglerne ginge igjen ombord. Ellers pleiede Arnbjørn Jonsen at gaae ved Philippus Konges Side, og at lede ham; men da nu Philipphus rakte ham, som sædvanlig sin Haand, sagde Arnbjørn: „leed Dig nu selv.“ Dagen derpaa trolovedes Philippus med Kongedatteren Kristina.

Nu blev der en stor Larm blandt Birkebenerne og Baglerne, fordi der blandt dem vare mange høibyrdiske Mænd, som i denne Zeide havde mistet alle deres Eiendomme og Penge. Thi besluttede de om Sommeren at fare paa Vikingetog Vester ud til Suderøerne, for at staae sig igjen Gods og Penge, og til denne Færd rustede de Skibe paa begge Sider. Peter Steiper, og Reidar Sendemand, som var gift med Margreta, en Datter af Kong Magnus Erlingsen, aftalte sammen en Reise til Jorsaler (Jerusalem) næste Sommer, og skiltes derpaa ad.

Kong Inge sendte Dagfinn Bonde øster til Lunsberg med 5 vel bemandede lette Fartøier med Breve og Befaling at hente Philippus Konges Signet, og Dagfinn frembar sit Værende. Men Philippus svarede, at han ei gav sit Signet fra sig, uden i Overvær af hans Raad og fornemste Mænd, og bad Dagfinn biev saalænge. Nogle Dage derefter kaldte han Folket sammen til et Hauga-Thing, paa hvilket han gjorde sine Mænd, samt Borgere og Bønder, vitterlig, hvilket Forlig han med Kong Inge havde indgaaet, samt at han havde lovet at aflægge sit Kongenavn og give sit kongelige Signet fra sig. Han lod dem tillige vide, at Kong Inges Sendemænd vare der tilstede, for at afhente Signetet, hvilket han aldrig havde samtykket i at give fra sig, dersom ei Birkebenerne, tværtimod det indgangne Forlig, ei vare komne stærkere til hiint Møde, end som aftalt var. Da svarede Baglerne, Alle som Een, at Birkebenerne ikke havde holdt Ord, og ønskede dem al Ulykke, der vilde lade Kongens Signet bortføre, truende med at hugge Haanden af ham, som vovede at tage derimod.

Da nu Dagfinn grant forstod, at han ei kunde faae Philippus Konges Signet, bad han om Lov til at fare tilbage, for at bringe sin Herre og Konge dette Svar. Philippus svarede: „far hjem i Fred, og sig Din Herre, at mit Raad og mine Tjenere ei ville give sit Minde til, at mit Signet vorder bortført. Men jeg er paa min Side tilfreds med det Hædersnavn, som Folk ville give mig, baade her og Nord i Landet, og ikke heller begjærer jeg større Deel af Riget, end den, jeg med Birkebenerne er bleven enig om; thi giver jeg

Dig Lov til at fare Nord igjen, og bringe Kongen og Hakon Jarl dette Svar. Da nu Dagfinn kom hjem og fortalte Kongen og Jarlen Udsalbet af sit Vrende, svarede Kongen ikke stort dertil; men Hakon Jarl blev vred, bandede og tog ilde affted, ligesom Birkebenerne høiligen fortrode paa, at Philippus kaldte sig Konge som tilforn; thi Baglerne og Vikværingerne kaldte ham Konge, hvilket ikke skede Nord i Landet.

Nogen Tid efterat dette Forlig var indgaaet, begjærede Mange af begge Parter Drlov, og Nogle fore til deres Huse og Gaarde, Andre paa Handel og Kjøbmandskab. Baaren derpaa seilede baade Birkebenerne og Baglerne med 12 Skibe ud paa Vikingetog i Vesterlandene, plyndrede baade paa Suderøerne og de omliggende Der, hvilke dengang laae til Felts med hverandre. De plyndrede Den Helge, som Nordmændene hidtil havde anseet som fredhellig. Siden opkom der Splid mellem dem, og de skiltes ad, hvorpaa de hist og her bleve slagne. De som kom tilbage til Norge, maatte høre mange haarde Ord af Bisopperne for deres Plyndringer.

Samme Sommer lod Kong Philippus hente Kongedatteren Kristina, og holdt Bryllup med hende i Oslo. Hendes Moder, Dronning Margreta, kom fra Sveariget til hendes Bryllup; men nogle Uger efter Brylluppet blev hun syg og døde. Da hun havde store Eiendomme saavel som Penge og andre Kostbarheder i Vermeland og Vester-Gotland, sendte Philippus en stor Skare af sine Mænd derhen, for at tilsee Dronningens Gods og tage det i Forvaring. Da de kom østover til Eida-Skog, kom en Mand til dem, ved Navn Halvard Hvide, som var den mandhastigste blandt dem, som nu kom øster til Vermeland, og denne Mand gav sig i Selskab med dem. Han holdt sig meget rolig og stille, uden at lade sig mærke med, hvad der skulde gøres med Dronningens Eiendomme; men eftersom han havde mest at raade, blev det ved hvad han sagde. Da de kom tilbage igjen, blev Halvard borte, og Philippus kom hjem i hans Klæder, og tog ind i Oslo, hvor hans Folk toge vel imod ham.

Medens Kong Inge var i Bergen, lod han igjen opbygge Kongsgaarden, som Baglerne havde brændt med Kastellet, og indrettede Salen der, hvor Kong Eysteins store Sal havde staaet; men Kastellet selv opførte han ikke.

Samme Sommer forlode Peter Steiper og Reidar Sendemand Landet med 2 store Skibe og mange Folk, og dem fulgte deres Hustruer Ingeborg og Margreta, Magnus Konges Døttre. Om Deres Reise haves mange Fortællinger; men vist er det, at Peter Steiper og hans Hustru døde paa Reisen; Reidar derimod kom til Jorsaler, og foer tilbage til Reiseren i Myklagaard, som han længe tjente, og fik der sin Død.

I Kong Sverrers Dage havde Jarlen Harald Madaderson paa Drkensøerne, tilligemed Mange af disses Indbyggere gjort Opstand mod ham, og lode sig kalde Vikjægger. Men da det kom til Forlig mellem Jarlen og Kong Sverrer, skulde den hele Landgilde og al Sagefald af Drkensøerne og Hjaltland tilhøre Kongen i Norge, hvorpaa Kongen indsatte sin Foged Arne Lørja til at styre Drkensøerne tilligemed Jarlen, og mod ham vovede Harald ikke at gjøre Opstand, saalænge Kong Sverrer levede. Men aldrig saasnart havde Kong Sverrer opgivet sin Aand, førend Jarlen lod Arne Lørja dræbe, og underlagde sig Drkensøerne og Hjaltland med al Skat og Skuld, saaledes som han tilforn havde besiddet det; men han døde 2 Aar efter at Inge var bleven Konge i Norge. Siden bleve hans Sønner, Jon og David, Jarler paa Drkensøerne, og saalænge der var indvortes Krig i Norge, beholdt

de disse Lande, ligesom deres Fader; men saasnart de spurgte, at det var kommen til Forlig mellem Kongerne, sendte de Bisfop Bjarne til Norge til Bergen, med det Vrende til Kong Inge og Hakon Jarl, at Jarlerne ønskede at indgaae Forlig med dem. Saalunde kom det dertil, at Bjarne skaffede Jarlerne frit Leide til Norge næste Sommer for at slutte indbyrdes Forlig.

Den samme Sommer, da norske Vikinger, som før fortalt, fore vester paa over Havet, efterat Kongerne Inge og Philippus vare blevne forligte, fulgte Kongens Sysfelmænd dem til Orfensørne og Hjalmland. Sommeren derefter kom Jarlerne tilligemed Bisfop Bjarne til Norge, for at forlige sig med Kongen og Jarlen, og voldgave disse den hele Sag. De dømte dem til at betale en stor Sum Penge, og desuden maatte de stille Gidsler, samt sværge dem Trofskab og Lydighed. Da gjorde Kong Inge dem omsider til sine Jarler over Orfensørne og Hjalmland paa saadanne Vilkaar, som til deres Dødsdag bleve overholdte.

Ragnvald, Konge af Man paa Suderørne, og Gudrod, en anden af de suderøiske Konger, havde i lang Tid ikke givet Kongerne i Norge Skat. Da de norske Vikinger nu havde huseret der paa Den, røvet og brændt, og hine Konger spurgte, at der var sluttet Fred i Norge, paakom dem en stor Frygt, og de fore til Norge for at forlige sig med Kong Inge og Hakon Jarl. De betalte nu den tilbagestaaende Skat, svore dem Trofskab og Lydighed, og, efterat de havde taget deres Lande som Lehn af Norges Konge, fore de hjem igjen.

En færøisk Mand ved Navn Erling, hvis Moder var Astrid Koes Datter, og som havde 7 Børn, gav sig ud for Kong Sverrers Søn. Denne Mand samlede en stor Skare af Mænd ude paa Færøerne, og med denne afstedkom han der stor Urolighed. Siden foer han til Norge paa Einar Sysfelmands Skib, og indfandt sig hos Philippus og Kongedatteren Kristina, der toge vel imod ham, og erkjendte ham som Broder; men nogle Aar derefter døde han deraf, at Blodet forløb ham under en Areladning.

Kong Inge havde en uægte Søn ved Navn Guttorm, som var fød det andet Aar efterat Kong Inge kom paa Thronen, og Guttorms Moder hedte Gyrid. Hakon Jarl og Fru Kristina havde en Søn ved Navn Junker Knut, som var noget yngre end Guttorm.

Hakon Jarl græmmede sig over, at han ikke havde Kongenavn, da han dog forøvrigt havde deelt lige med sin Broder; thi forenede han sig hemmeligen med Landets Stormænd om, at de skulde give ham Kongenavn, hvormed hans Broder, efter hans Mening, vel maatte være tilfreds. Alle svarede ham vel, ogyttrede, at han vistnok dertil var fuldkommen dygtig. Nu gjorde han ikke længere heraf nogen Hemmelighed, saa at Kong Inge ogsaa derom fik sikker Efterretning, samt tillige om, hvo der mest understøttede Jarlen i denne Sag. Thi stævnedes Kongen alle sine Mænd til et Hunssting, og da Thinget var sat, tog han saalunde til Orde: „Ikke er jeg vant til at holde Tale paa Thinget eller i store Forsamlinger; men ikke er det heller en ringe Sag, som hertil giver mig Mod; thi vil jeg foredrage den for Eder saalunde, at I alle kunne Hjelligen forstaae, hvad jeg siger og mener. Jeg har faaet sikker Rundskab om, at min Broder, Hakon Jarl, ved et hemmeligt Spil har formaaet mange Lendermænd og edsvorne Mænd til at give sig Kongenavn, og Mange have svaret ham vel, sigende som sandt kan være, at han dertil ikke er mindre skiftet og dygtig end jeg. Han har ogyttret, at jeg ei bør fortryde paa, om min Broder kaldes Konge over sit Rige, ligesaavel som jeg over mit, da jeg dog har maattet taale, at Philippus bærer Kongenavn. Men vitterligt er det for Alle, at jeg og min Broder toge Kongenavnet

fra Philippus paa Hvitingsøerne, og at han deri med Ed samtykkede, saa at han har mere Stam end Vre af nu at bruge Kongenavn. Men jeg har taget Kongenavn paa Dretthing, og alle Indbyggere have svoret mig Lydighed, saavel Hakon Jarl og Philippus som Andre, medens jeg ingen anden Ed har svoret, end den at handle med Indbyggerne efter Lov og Ret. Derfor maae I Alle vide, at saa længe jeg lever, tilsteder jeg ei, at Nogen kaldes Konge i Norge uden jeg alene, saafremt I ville holde Eders Ed, og være mig lydige." Der gik et stort Ry af denne Kongens Tale; Alle svarede ham vel, og lovede Alle som Een, at de vilde alene følge ham og lyde ham som Konge. Tillige takkede de ham for hans Tale, sigende, at han var mere veltalende, end de havde troet. Da dette kom til almindelig Kundskab, maatte Hakon Jarl lade sine hemmelige Bestræbelser for at faae Kongenavnet fare. Derimod fandt han med sine Venner aabenbare paa et andet Raad, og da han havde faaet Erkebiskoppen og alle Biskopper paa sin Side, forlangte han at indgaae med sin Broder en vis Forening om, hvem Riget efter hans Død skulde tilfalde. De bebreidede Kong Inge, at han ei var ægte fød, eftersom hans Moder Cecilia giftede sig med Baard Guttormsson, medens hendes forrige Egtemand levede; men dertil svarede Kong Inge, at hans Moder havde giftet sig med Erkebispens Tilladelse. Derimod paastode Biskopperne, at alene ægtefødt Mand af tilbørlig høi Byrd efter Loven burde være Konge, og saa stærkt dreve de paa denne Sag, saa Kong Inge maatte indgaae det Forlig med Hakon Jarl, at hvo der levede længst af dem, skulde bestige Thronen efter den Andens Død, og efter begges Død skulde Riget tilfalde den af deres Sønner, som var ægtefødt. Dette Forlig stadfæstedes med Breve, som forsegledes med Kongens, Jarlens, Erkebiskoppernes Thorsers og Eriks, samt Bisperne Mikolaus's og Martins Signeter.

Hakon Jarl græmmede sig over, at Philippus lod sig kalde Konge, og talede ofte derom til Kong Inge. Kongen svarede kun libet dertil; men efter Jarlens Forlangende sendtes et Brev øster til Philippus, som omhandlede denne Sag, og indeholdt Klage over, at han, ved at antage Kongenavn, brød det Forlig, som var sluttet i Hvidingsøerne. Philippus raadspurgte sine Hovedsmænd herom; men disse raadede ham ei at nedlægge sit Kongenavn. Fru Kristina lod falde mange haarde og brede Ord over, at Philippus ei maatte beholde det Kongenavn, som Andre vilde give ham. Kong Philippus skrev i et venligt Brev tilbage til ham, at han vel ikke vilde rokke det indgangne Forlig; men at han dog ei kunde forbyde Nogen at kalde ham, hvad de vilde, ligesom han og var vel tilfreds, om Ingen kaldte ham Konge. Flere Breve verledes herom, og omsider bestemtes med fælles Samtykke, at de atter skulde møde i Hvitingsøerne, hver med 15 Skibe, ingen større end paa 15 Rum.

Kongens Broder, Skule, havde sit Sysel i Sogn. Han lod bygge Skibe paa 15 Rum; men de vare saa store, som andre Langskibe paa 20 Rum, og da Baglerne spurgte dette, vilde de ei indfinde sig ved Mødet; thi bleve disse Skibe kaldte Fredsbrødere, eller Forligs-Spilbere.

Dronning Kristina døde i Barselseng, og det Barn hun fødte, levede kun en kort Tid. Philippus lod Barnet af mange troværdige Mænd besigte, og lyfte til Thinge, at Barnet levede efter sin Moder, hvorved han meente at bevise sin Arveret til Dronning Kristinas Gods.

I Throndelagen var der saa dyr Tid, at Kongen ei kunde faae, hvad der tilkom ham af Bønderne. Derover klagede Kongens Syselmænd, især Eriks Joss, Syselmænd paa Strind, ofte for Kongen. Omsider befalede Kongen ham at stævne Bønderne til Thinge paa Strind. Dette gjorde han, indsaandt sig hos Kongen, og meldte ham, at hans

Befaling var udført, hvorpaa Kongen foer til Thinget, deels til Vands, deels til Lands. Bønderne indfandt sig paa Thinget fuldtbevæbnede, som til et Slag, og satte sig i Kreds ved Foden af Berget. Nu sendte Kongen sin Broder Skule op til dem, og bad dem komme ned for at sætte Thing med Kongen; men det vilde de ikke. Derpaa red Erik Joss op til dem, og bad Bønderne komme ned, for at holde Thing med Kongen; men da de vare sene til at flytte sig, slog han til en Bønde mellem Skuldrerne med sit Spydkæft. Bønden vendte sig om, og hug med en stor Dre Laaret af Erik, saa han faldt halvdød til Jorden. Derpaa grebe de deres Dyr, Spyd og Sværd, og fore i en Hast ned af Berget imod Kongen. Kong Inge befalede sine Mænd at rykke tilbage med sit Banner; thi Kongen vilde ei slaaes med sine egne Bønder. Dette skede; men Bønderne forfulgte ham, og dræbte Nogle af hans Mænd, hvorfor Kongens Broder, Skule, raabte, at Kongen skulde vende om igjen, siden de forsøgte paa at dræbe hans Mandskab. Nu vendte Kongen, og lod sit Banner føre foran sig, og da bleve mange af Bønderne dræbte, og de øvrige maatte flygte under Birkebenernes bestandige Forfølgelse til Lands og Vands. For denne Opstand mod Kongen, bleve Hakon Jarl og Erkebiskop Thorer meget mistænkte.

Efter denne Tid, da Thronhjæm var kommen i Baglernes Hænder, og Kongen med saa stor Møie var kommen undaf, var han stedse tung i Sindet og sygelig, og syntes at befinde sig bedst, naar han var til Søes. Naar han derimod sad i Kjøbstaden i god Fred, holdt han sig mest i sit Kammer, og havde nogle saa Mænd hos sig, som vare ham kjærest, som han bedst troede, og som holdt med ham i Alt. Han var en stille og beskednen Herre, ikke fremfusende eller stolt; men venlig og mild, samt from og god. Han kunde ingen Støi eller Larm taale, og kom derfor sjældent i Drifkegilde, hvormed Nogle af hans Mænd vare utilfredse, da de hellere vilde være i Gilder, hvor der vankede Drif og Munterhed. Han havde stedse 3 af sine bedste Mænd hos sig i sit Kammer, nemlig Paal Drotsete, Arnfinn Thjofsson og Henrik Skot; men Paal agtede han mest, som sin Drotsete, og han var Kongens Sengenammerat. En Aften da Paal kom i Seng, saa Kongen, at han havde en Kniv i Haanden, hvorpaa Kongen greb ham om Haanden, og raabte paa de Andre, der strax grebe Paal og vilde dræbe ham; men da Kongen forbød dem at gjøre ham noget Ondt, stødte de ham ud af Døren. Siden den Tid var Paal ikke hos Kongen; men opholdt sig i Byen, og Kongen forbød alle dem, som havde været tilstede ved Paals Udaad, at aabenbare det for Nogen, førend det skede af ham selv. Længe derefter kom Skule, Kongens Broder, og Jon Austraat, som var gift med Sigrid, Kongens Søster, til Kongen. Kongen aabenbarede denne Udaad for sin Broder, dog maatte denne love ham forud, ikke at fortørnes paa Paal, og ei gjøre ham nogen Fortræd, i det han paastod, at han vilde sende ham ud af Landet.

Saaledes stod det hen i nogle Aar, og Paal fulgte med Kongen som tilforn, og naar Skule spurgte ham, hvi han ei sendte Paal fra sig, havde han altid et Paastud at give. Omfider dræbte Skule og Jon Austraat Paal i Thronhjæm, hvilket var Kongen høiligen imod; thi Paal havde tilstaaet ham, af hvem han var bleven ophidsset til denne Udaad, dog taug han stille dermed for Freds og Roligheds Skyld. Strax derefter døde Jon Austraat i Bergen. Samme Vinter blev Hakon Jarl syg i Bergen, og døde strax efter Juul, og blev begravet i Kristkirken. Landets Folk sørgede meget over ham, og ansaae det for et stort Tab, at have mistet sliq Herre; thi det var i Alles Munde, at i hans Tid ingen

dueligere eller mandhaftigere Helt havde taget Baaben i Hænde. Desuden var han en god Landets Styrer, elsket af Alle, baade Krigsfolk og Bønder.

Hans Hustru, Fru Kristina, foer strax til Götland med sin Søn Junker Knut, og hun blev der gift med Askel Lagmand. Sommeren efter døde Erkebiskop Thorer, og Guttorm blev Erkebiskop i hans Sted. Kong Inge overtog hele Riget efter sin Broder, Hakon Jarl, tilligemed hans hele Hird og alle hans Lendermænd. Sommeren derefter foer Kongen til Bergen, og lod kalde til sig alle Lendermænd. Dernæst samlede han en stor Krigsmagt, baade fra Øst og Vest over hele Landet, med hvilken han foer ind i Throndelagen, og tvang Bønderne til at give ham den Leding og Skat, som de i nogle Aar havde tilbageholdt, indsatte derpaa Sysselmænd i Sysslerne, uden dog at søge videre Hævn over Bønderne. Derpaa foer han til Throndhjem, og gav Krigsfolket Hjemlov.

Siden beholdt Kong Philippus sit Rige i Fred og Ro, og da hans Broder, Anders Simonsen, kom til ham fra Danmark, tog han vel imod ham, og gav ham store Forlehninger. Men Anders kunde ikke glemme, at Tunsbergs Mænd havde dræbt hans Fader; thi anlagde han for dette Mord Sag imod Thorlak Ulfgestsøn, Ulf Svarte, og alle dem, som deri havde taget Deel. Da disse mærkede dette, søgte de Tilflugt hos Kong Philippus, som tog dem i Forsvar, og tilstod, at han, da de havde antaget ham til Konge, havde eftergivet dem denne deres Brøde, og lovet derfor at ville tage dem i Forsvar. Derimod meente Anders, at da Philippus og han havde samme Fader og Moder, kunde han ikke forbyde eller forhindre ham i at tage, overeensstemmende med Lands Lov og Ret, ligesaavel Bod efter sin Fader som Philippus selv. Men saa ivrigen forsvarede Kongen Bønderne, at han tog alle Forlehninger fra sin Broder, og lod ham kun beholde to Tjenere, som skulde følge ham; thi maatte Anders søie sig i Kongens Villie. Kong Philippus blev desaarfsag meget vennelsel iblandt Almuen, fordi han dæmpede denne store Tvist, der ellers vilde have kostet mangen Mands Liv og Velfærd.

Den tredie Vinter efter Hakon Jarls Død, blev Kong Inge syg i Throndhjem, og laa længe paa Sygeleiet, og i den Tid sad hans Broder Skule ofte hos ham. Da hans Kræfter svækkedes meer og meer, begjærede hans Raad, Hird og gode Mænd, at han skulde udnævne en Høvding over dem, som de kunde være tjent med. Og da Kongen fornam deres Villie og Begjæring, ledte han sin Broder Skule til Høisædet, og gav ham Jarlenavn, hvorefter han strax tog Krigsmagten og Hirden under sin Raadighed. Nogen Tid efter døde Kong Inge, og Skule Jarl lod ham hæderligen begrave i Kristkirken paa den søndre Side af Koret, og til Sjælemesse ofrede han et Guldkar, som Kong Jon i England havde foræret Kong Inge. Ligeledes gav han andre kostbare Gaver til Domkirken for den afdøde Konges Sjæl. Han lod ogsaa gjøre et kostbart Mindesværk over hans Grav, som var udhugget og malet, samt belagt med Guld, lod udhugge og male hans Baaben, og ophænge hans Sværd, Hjelm og Skjold.

Kong Inge var en vakker Mand, vel voren, havde velbyggede Lemmer og lysegraat Haar. Han pliede gjerne med det ene Nie, naar han vilde see grant paa Noget. Saavel hans Venner som Uvenner bevidne, at ingen lykkeligere og blandt Almuen mere vennelsel Konge haver levet siden Sigurd Jorsalafars Død. Inge var Konge i 13 Aar, og døde den 23de April i det 15de Aar efter Kong Sverrers Død.

Kong Hakon Hakonssons Saga.

Hakon regierede
fra 1217—1263.

Capitel 1.

I Pave Innocents's Dage, som var den tredie af dette Navn paa det apostoliske Sæde, indtraf de Begivenheder i Nordlandene, der ere sammenskrevne om Kong Hakons Levnet, som var en Søn af Hakon Sverrersson. Da vare 1203 Aar forløbne siden vor Herre Jesus Christus paatog sig Kjødets Skikkelse. Da var Philippus af Svaben Keiser over den Deel af Romaborgs Rige, som er ude i Apulien; men Ditto, en Søn af Hertug Henrik af Brunsvig, over den Deel som er nordenfor Alpefjeldet. Disse strede indbyrdes, indtil Hertug Philip blev dræbt af sine Tjenestemænd. Da var Valdemar Valdemarsson Konge i Danmark, Sørkver Karlsøn i Svithjod, Jon Henriksson, med Tilnavn *sine terra*, i England, Hakon Sverrersson i Norge, og dette var eet Aar efter Kong Sverrers Død. Efterat Kong Hakon den Vinter havde haft sit Sæde nord i Throndhjem, foer han om Vaaren sør til Bergen. Der dvælede han en kort Stund, foer derfra sørefter langs med Landet heelt øster til Lands-Ende, og blev der en kort Tid. Da vare med ham mange gjæve Høvdinge, nemlig Hakon Galin, en Søstersøn af Kong Sverrer, Peter Steiper, Sverrers anden Søstersøn, Sigurd Kongefrænde, Hroar Kongefrænde, Eyvind Præstemaag, Dagfinn Bonde, Kongens Svoger Einar, samt mange andre Lendermænd og Krigshøvdinge. Da Kong Hakon foer østenfra Gøt-Elven, opholdt han sig meget længe i Sarpsborg om Høsten. Der var hos ham en Pige ved Navn Inga, oprigtig og god, som var kommen af gode Mænd, og var en Frændkone af Audun i Borg. Desuden havde hun i Borgarshysel mange gode Frænder, som kaldtes Varteiginger eller Varteigs-Mænd. Inga var i Kong Hakons Herberge, og han søgte Seng med hende, hvorom Hakon Galin og flere af hans fortrolige Mænd vare vidende. Kong Hakon foer fra Borg ind til Oslo, og siden nord i Landet. Fra Oslo fulgte ham Dronning Margreta, som havde været gift med Kong Sverrer, samt deres Datter Fru Kristina. Kong Hakon foer til Bergen sør Julefesten og gjorde der et stort Julegilde i Stand. Samme Vinter i Julen faldt Kong Hakon i en Sygdom, som blev hans Død, og han døde ottende Dag Juul.

Tiende Dag Juul valgte Birkebenerne Guttorm, Sigurd Lavards Søn, til Konge. Da gav Kongen sin Frænde Hakon Galin Jarlsnavn, og han ophøjedes til Hirdens Forstander. Vaaren efter føre Birkebenerne nord til Throndhjem, hvor Guttorm blev paa Ørething udvalgt til Konge over hele Landet efter Lovens Medfør. Samme Sommer døde Kong Guttorm i

Capitel
Guttorm Si-
gurdssøn vælges
til Konge.

Cap. 1. Rómaborgar-ríki (Rómaríki, Rómaborgarland), det romerske Rige.

Svafa, d. e. Schwaben i Tydskland, see 2 B. S. 116.

Púl (Apulialand), Apulia eller Kongeriget Neapel, see 2 B. S. 113.

Brúnsvík, Staden og det derefter benævnte Hertugdømme Braunschweig i det nordlige Tydskland, see 2 B. S. 16.

Fjall, Fjeldet, d. e. Alperne. Ved Landet nordenfor Fjeldet forståes Tydskland, see Saxland 2 B. S. 6.

Borg eller Sarpsborg, see 1 B. S. 216. Om Audun havde sin Bopæl i denne Stad, eller paa den søndenfor liggende Gaard af samme Navn (a Borgi), hvorpaa Borge Kirke staaer, lader sig vanskeligen med Bestemthed afgjøre.

Varteigingar eller Varteigsmenn, d. e. Indbyggerne i Varteigar, nu Varteig Annexsogn til Tune Præstegjæld, i Nærheden af det fordums Sarpsborg, sfr. Vingulmark 1 B. S. 38.

Cap. 2. Eyra- eller Øyra-Ping, see 2 B. S. 3. 122.

Nidaros. Efter hans Død holdt Birkebenerne Dretting, hvorpaa Talen var om Kongevalg. Krigsfolket vilde vælge Hakon Jarl til Konge; men Thrønderne talede derimod, og vilde udnævne Inge, en Søn af Baard Guttormsøn og Cecilia Kongedatter; han var tillige Jarlens Broder paa mødrene Side. De sagde at han var ligesaa nær Kongedømmet ved sin mødrene *Ut*, som hans Broder Jarlen, og at Jarlen derimod paa fædrene Side var ingen Nordmand, men udenlandsk, hvorimod Inge var ærbaaren i Throndhjem, og kommen af de bedste Slægter, som vare i Norge. Erkebiskoppen understøttede og Thrønderne i denne Sag, og nu var intet Andet for, end at de skulde raade for hvo de vilde have til Konge. Thi endtes Thinget saaledes, at Inge blev udvalgt til Konge, hvorefter Brødrene gjorde det Skifte mellem sig, at Kong Inge gav Hakon Jarle-Navn; men Enhver af dem skulde have Halvdelen i Riget med den Anden. Hakon Jarl skulde være Hærens Anfører, eftersom han var vant til at anføre Hirden og var prøvet i Tapperhed.

Capitel 3.
Hakon Hakons-
fons fødes.

Sommeren efter blev Inge valgt til Konge, som før er fortalt. Da reiste Danakongen og Nikolaus Biskop Bagler-Gloffen paa Benene i Viken. Dengang var Inga, som før er omtalt, øster i Borgarsysfel i en Bygd, som hedder Hegg in, paa Gaarden Folskisberg, hvor Præsten Thrand forestod Gudstjenesten. Der blev Inga barnesyg og fødte et Guttubarn, og da Præsten vidste, at Hakon var Guttens Fader, døbte han ham; men gik saa hemmeligen tilverks, at han betroede Ingen til at holde ham over Daaben uden sin Kone og sine to Sønner. Han opfostrede Barnet hemmeligen. En Mand paa Husaby ved Navn Erlend, var en Frænde af Kong Sverrer og af Guttorm Graastjægs *Ut*; ham op søgte Præsten Thrand og raadslog med ham om Guttens Anliggende, hvormed de gik hemmeligen tilverks. I tolv Maanedes blev Guttens hos Præsten Thrand; men næste Vinter før Jul gjorde Erlend og Præsten Thrand sig færdige til at drage østenfra Borgarsysfel, og toge med sig Kongesønnen og hans Moder, med hvem de fore afsted i al Stilhed til Oplandene. Saaledes kom de Jule-Aften til Hamarkjøping paa Hedemarken, hvor to Brødre vare Syselmænd, den ene hedte Fredrik Slasse, den anden Gjasvalde Gaute. De havde store Skarer om sig; men sadde i megen Frygt, fordi Baglerne vare over hele Oplandene. Dengang var Ivar Biskop i Hammar, der da, som altid, var en stor Uven af Kong Sverrers *Ut* og alle Birkebenerne. Omendkjendt nu Erling med sit Reisesølge fore lønligen, fik dog Biskoppen Nys om at Kongesønnen var kommen did; thi indbød Biskoppen ham tilligemed hans Moder til sig i Julen, paa Grund af det Frændskab, som var mellem ham og Kongesønnen. Birkebenerne troede ikke Freden, men lovede dog at Kongebarnet skulde komme til ham efter Julen, under Paaskud af at Kongesønnen og hans Moder vare reisetrætte, og kunde ikke indfinde sig i store Følkesamlinger. Aldrig saa snart led det til Aften første Juledag, førend Syselmændene lode tage tre Heste og føre Kongebarnet tilligemed hans Moder bort nordestefter til lille Raupang. Under Julen opholdt de sig meget lønligen paa en liden Gaard. Endnu i Julen sendte Birkebenerne Bud over til Thoten, samt til alle Bygder i

Cap. 3. Hegg in, d. e. Eidsbergs Præstegjæld, see 1 B. S. 38. Her laa R. Hakons Fødested Folskisberg eller Folskinsberg, nu Folskensborg, som man har forverlet med Gd. af dette Navn i Rødenes Præstegjæld. Paa hiint Folskensborg stod i 14de og 15de Aarhundrede en Kirke, ligesom det sees at have været Tilfældet allerede da Kong Hakon blev født. En af Præstegjældets Gjerdinge havde desuden Navn efter denne Gaard.

Husabyr, nu Huseby, en stien Gaard strax søndenfor Eidsberg Kirke sammesteds, cfr. S. 159.

Hamarkaupangr á Heidmaurk, den forlængst edlagte Stad Hammar paa Hedemarken, see 2 B. S. 170.

Litla-Kaupangr eller Litla-hamar, nu Kjøbstaden Lillehammer i Faabergs Præstegjæld ved den nordlige Ende af Mjosen.

Thoten, Thoten, hvorefter see 1 B. S. 34.

Nærheden, og stævnebe alle Birkebenerne til sig strax efter Julen. Mod Slutningen af Julen fore de fra Hammarkaupang til Lillehammar, hvor Kongesønnen var, toge ham og hans Moder med sig og undvege til Østerdalen, hvorfra de agtede sig nord til Throndhjem. Paa denne Reise lede de stor Besvær af Frost og Snee, og overnattede stundom i Skove og paa ubebyggede Steder. En Dvæld blev Veiret saa ondt, at de ikke vidste hvor de vare; thi toge de to Mænd, Thorstein Slefa og Skervald Skrukka, som vare de bedste Skiløbere, til at følge Kongesønnen, og gave dem to af de mest bekjendte Bønder med som Veivisere. De gjorde største Hast med Reisen, dog traf de ikke paa Bygder, men kom til nogle Ublader, hvor de sloge Ild og sørgede for Kongesønnen. Siden fore Veiviserne tilbage til den øvrige Skare og kom ved Midnatstid igjen til Læden; men dette Herberge var et reent Bashul; thi det dryppede i hele Læden, saasnart Sneen smeltede af Ilden, og da syntes de Jæste, at der var bedre ude end inde. Der var ingen anden Føde for Kongebarnet end Snee, som de smeltede i Munden paa ham. Stedet hvor de da vare hedte Nasardal. Veien blev saa ufærdendes, at de ikke anderledes kunde bryde Sneen, end ved at kaste den tilside med deres Spydstafer. Men hvorsomhelst de kom frem i Østerdalen, ydede Bønderne dem den største Hjælp, laante dem Rideheste og viste dem Veien. Forstandige Mænd have sagt, at den Strabads og Besvær, som Birkebenerne udholdte paa denne Reise, saavel som den Frygt, de svævede i for sine Uvenner, før end de bragte Kongesønnen nord til Throndhjem, kunde bedst sammenlignes med de Besværligheder, som Olaf Tryggveson havde, da han og hans Moder flygtede fra Norge til Svithjod, hvorom tales i Hakonar-Dvædet, som Skule Thordarson digtede:

Da havde Edling
Sit Førstehoved
Beslægtet viist
Med Tryggves St,
Da varfemt
Kongebarn
For Ufreden
Maatte flygte.

Erling Steinvæg og de blandt Baglernes Høvdinge, som i Tunsberg sadde, finge igjennem Mikolaus Bisps Nys om, at Erlend af Husaby og Præsten Thrand vare farne fra Borgarsyssels til Oplandene, og havde Hakon Hakonsfons med sig. Da de nu spurgte denne Tidende, sendte de 8 Krigshøvdinge til Oplandene med stort Mandskab for at oplede BARNET, og bøde dem lægge al Hu til at faae ham fat. Men da de kom op til Hedemarken, vare Birkebenerne farne bort med BARNET til Østerdalen, og videre nord over Fjeldet, og tillige spurgte Baglerne, at mange Folk stimlede til dem. Eftersom nu Veirliget var

Eystridalir eller Øystradalir, Østerdalen, see 1 B. S. 315.

Nasardalr har man, uden Hensyn til andet end Navneligheden, antaget at være Næverdalen, en Gaard i Indsæt Innerfogn til Øvifne Prgd.; men da Birkebenerne paa denne Reise kom ned i „Al (All) i ofanverpom Gaulárdal“ (d. e. Alen, Innerfogn til Holtaalens Præstegjæld øverst i Guldalen), saa vil man allerede ved et flygtigt Blik paa Kartet over denne Egn overbevises om, at Nasardalr ei kan søges i Øvifne Præstegjæld, imellem hvilket og Alen der ligger en uvejsom Fjeldstrækning af mindst 5 Miles Bredde, som det i den barskeste Vintertid vilde grændse til Umulighed at passere, allerhelst med et Barn. Hvad skulde desuden have bevæget dem til et saa fortvovlet Forsøg efter at de allerede vare komne til Indsæt, hvorfra der kun er en Miils Vej og den letteste Adkomst gjennem Dalen langs Orkel-Elven til Sundsæt i Opdals Sogn ved den store Landevei, som fører til Throndhjem. Med langt mere Rimelighed tør man anfage Nasardalr at være Nardalen i Dalsbygden Innerfogn til Tolgens Præstegjæld.

haardt og Reisen tung, trøstede Baglerne sig ikke til at forfølge dem; thi vendte de tilbage til Hedemarken. Saa siger Sturle:

End otte
Baglerne
Hærskarer,
Til Strid beredte,
Fore hen
Til Oplandet,
For at finde
Folkets Børge.

Men Kristus holdt
Over Kongebarn
Dølge Hjelm¹⁾
Til gode Held,
Da den gjæve
Hakons Søn
Kom med Glæde
Fra Ufreden.

Birkebenene søgte nordesten Dalen med Kongebarnet. Enddog denne Færd blev meget besværlig, kom mange Mænd dem i Møde fra flere Bygder, baade Birkebenere og Bondesønner fra Gudbrandsdalen, som vilde følge Kongesønnen. To Syselmænd, den ene ved Navn Sæming, den anden Thorbrand Svarte, kom til Østerdalen med 90 Mand, omfram Svende. Da de vare komne nord fra Fjeldet ned i en Bygd, som hedder Al i den øvre Deel af Gaulardal, syntes de dennesinde at være undslupne al Fare. Let var det nu for Folk at see, at Gud paa mange Veie haver hjulpet denne Kongesøn, formedelst det Gavn han siden stiftede ved at opbygge Kirker og opretholde den hellige Christendom.

Capitel 4.
Hakon kommer
til Nidaros.

Kong Inge var i Nidaros med stort Mandskab, da han fik Nys om den Hær, som var kommen østenfra over Fjeldet, men seent fik han med Sandhed spurgt, af hvilke Folk denne Skare bestod; thi Birkebenene fore langsomt frem efter Bygden, eftersom de vare mødige af Reisen. Det løse Rygte fløi om i Bygden, at der var en Kongesøn med i Følget; men Ingen kunde sige hvilken Konges Søn dette var. Mange troede, at der vilde vorde Ufred; thi den Tid reiste sig mange Uroftistere baade i Danmark og øster i Marker. Det blev Kong Inge sagt, at denne Skare snart monne komme til Byen, og at de efter al Rimelighed havde en Kongesøn med sig. Derpaa lod Kongen alt Krigsmandskab ved Luren sammenkalde til at møde ved den lille Borg, og sendte to Hirdmænd²⁾ op paa Aasen. Disse mødte de Mænd, som Syselmændene havde sendt paa sine Vegne til Kongen. Nu vendte de Alle tilbage til Kongen og fortalte ham Alt, hvad der paa Reisen var hændet dem, samt at de havde hans Frænde, Kong Hakons Søn, med sig. Kongen, saavelsom Alle der hørte derpaa, takkede Gud, og Kongen selv tilligemed hele Hirden biede Kongesønnen. Kongen tog Barnet, kyskede det, og bad sin Frænde velkommen med al sin Hird. De fore derpaa til Byen, hvor Kongesønnen og hans Moder vare hos Kongen under god Pleie. Alle hine gamle Birkebenere bleve glade ved Kongesønnen og fore jævnlig for at besøge ham formedelst deres Kjærlighed til hans Fader. Baaren efter holdt Baglerne et Slag i Throndhjem, og Sommeren efter var der stor Ufred i Landet mellem Birkebenere og Bagler. Da vandt og Hakon Jarl et Slag i Bergen. Om Høsten fore Kongen og Jarlen nord til Throndhjem, og sadde der om Vinteren. Da tog Hakon Jarl Kongesønnen og hans Moder til sig, og gjorde jævnlig vitterligt, at baade Kongen og Jarlen sadde i dette Barns Fædrene-Arv. Denne Vinter døde Erling Steinvæg, og da toge Baglerne Philippus Jarl til Konge. Vinteren efter, da Kongesønnen var 3 Aar gammel, fore Kong Inge og Hakon Jarl med stort Mandskab fra Throndhjem sør til Bergen og heelt

1) Gjorde ham usynlig. 2) Gunnar Tind og Eyvind Samson.

øfter til Viken. Da lod Hakon Jarl sin Kone, Fru Kristina, Hakon Kongesøn og hans Moder blive tilbage i Bergen. De vare i Bergens Borg om Sommeren, indtil Baglerne kom did, og da overgave Birkebenerne Borgen til Baglerne efter Erkebiskop Thors Raad, som da var i Bergen. Da Borgen var overgivet, tog Philippus, Baglernes Høvding, Kongesønnen til sig, og han var 3 Maaneder hos Baglerne. En Dag bare Baglerne Kongesønnen op i en Loft-Svale over Bryggen, hvorunder der laa Langflibe. De sagde til Barnet: „see Langflibene, Kongesøn.“ — „Jeg seer dem,“ siger han. „Hvis ere de vel?“ spørge de. „Min Herres,“ siger Drengen. „Din Herre er Kong Philippus,“ sige de. „Ikke er han min Herre,“ siger Kongesønnen, „Hakon Jarl er min Herre, og han eier Skibene.“ De loe da og sagde: „ikke monne dette Barn vorde os Baglere tro.“ Dengang var Reidar Sendemand den største Høvding blandt Baglerne og Flokkens Anfører, og tiltalede saalunde de øvrige Baglernes Formænd: „ville vi oplægge et stort Raad, da have vi nu en Anledning, som aldrig nogensinde før var, til at tage i en Hast al Styrke fra Birkebenerne, og hele Landsfolket monne komme paa vor Side.“ De spurgte, hvorledes det skulde gaae til? Han svarede: „vi have her i vor Vold en Søn af Kong Hakon, den Høvding, som alt Folket elskede; jeg veed og, at alle Birkebenere vare hans Fader saa hengivne, at de gjerne vilde tjene hans Uffom, og vove deres Liv for den. Hvad om vi nu toge ham til Konge over vor Flok, og gavede derimod ham Jarlenavn, som før Konge kaldtes? Vi, som ere her forsamlede i dette Møde, have den Forstand, at vi kjende Kong Olaf den Helliges Lov, der siger, at han er rette Konge i Norge, som Kongesøn er; men ikke en Konges Dattersøn eller Søstersøn, som vi, baade Birkebenere og Bagler, nu tjene. Det tykkes mig og at være mest hæderligt for vor Høvding, at han raadende baade over Riget og over Kongen; thi da tykkedes mig, at han var baade Konge og Jarl over Norge.“ De blandt Baglernes Formænd, som i Mødet vare, sige at dette var et vigtigt Forslag; men Nogle af dem kaldte det Utilbørligt, at tage Kongenavn fra den Høvding, som før ved deres egen Hjælp og Styrke havde faaet det. Men den vigtigste Grund var dog den, at de ei vovede at beslutte sig dertil, fordi de frygtede for, deres Konge monne vorde dem storligen vred. Samme Tid finge Baglerne Nys om, at Hakon Jarl var paa Veien sendenfra, og vilde snart komme til Byen; men Baglerne vilde ingenlunde bie ham, og gjorde sig færdige til at drage afsted i en Hast. Da bad Thorer Erkebiskop Herr Philippus overgive sig Kongesønnen, og han gjorde saa. Kongesønnen blev hos Erkebiskoppen indtil Jarlen kom sendenfra, siden tog Jarlen mod Kongesønnen, og takkede Gud, at han var kommen fri og frelst fra Baglernes Vold, og siden var han jævnlig hos Jarlen. Vinteren efter var Kongesønnen 4 Aar, og denne Vinter kaldtes den strenge; men Birkebenerne kaldte den Sæls-Vinteren; thi de laae længe om Høsten i Sæls. Da var Kongesønnen hos Jarlen, som havde Olafsfuden, der var et Skib paa 31 Rum. Der var saa stor Frost, at alle Drikkevarer frøs, og Smørret blev saa haardt, at det ei kunde klines paa Brød for Kongesønnen, som bestandig vilde være fremme blandt Hirdmændene. Jarlen gav Kongesønnen fiint Hvedemeels Brød, som var saa tykt og blødt, at det kunde rulles sammen. Kongesønnen sagde til Birkebenerne: „lad os binde Smørret fast, Birkebenere.“ Deraf loe Alle, og det Mundheld foer omkring i hele Hæren: „lad os binde Smørret fast, Birkebenere, saa byder Kongesønnen.“ Drengen var spræk, fjøndt liden af Vært, derhos raft i sin Tale, saa at Jarlen og de Andre loe meget af hans løierlige Indfald. Jævnlig

toge to Birkebenere ham og halede ham i Lemmerne mellem sig for Løiers Skyld, sigende at de vilde gjøre ham længere, efter som de syntes han vorede saa seent.

Capitel 5.
Kongens og Jar-
lens Samtale.

Da Kongesønnen Hakon var 7 Aar, lod Jarlen ham sætte til Bogen, og da han var gaaet i Lære en Stund, spurgte Jarlen: „hvad lærer Du, Hakon?“ — „Jeg lærer Sang, Herre.“ Jarlen svarer: „ikke skal Du lære at synge; thi Du skal hverken vorde Præst eller Bisfop.“ Baade Jarlen og Fru Kristina havde stor Kjærlighed for Kongesønnen. Dog var hendes Sindelag som de fleste Vinders, at hun stundom tiltalede ham haardeligen, naar hun var vred, og lets¹⁾ ikke vide, hvis Søn han var. Jarlen svarer: „ikke skal Du tale saalunde; thi det vide alle Mand, at jeg og min Broder sidde i denne Drengs Fædrene-Arv.“ Baglerne og Birkebenerne forligte sig i Hvitingsøerne Sommeren efter Sæls-Vinteren; men da de vare forligte, gjorde Hakon Jarl sig megen Umage hos sine Venner for at blive valgt til Konge over den tredie Deel af Landet; men Kong Inge satte sit Nei derimod. Siden fandt Jarlen paa en anden Udvei. Da han havde en ægtefødt Søn, som hedte Knut, og Kongen en Grillesøn, som hedte Guttorm, overtalte han Kongen til at gjøre den Forening med sig, at den Længstlevende skulde tage Riget efter den Anden, dersom denne ingen ægtefødt Søn havde; men den ægtefødte Arving, som overlevede dem begge, skulde eie Norge tillige med den øvrige Arv. Denne Aftale blev lyst paa Dre-Thing, saa at Thorer Erkebisp, samt Bisfopperne Martin og Nikolaus med mange Andre, vare tilstede, ligesom den og blev bekræftet med Kongens, Jarlens og Bisfoppens Indsegl.

Capitel 6.
Kongesønnens og
Helges Samtale.

En Dag, da det var Thing i Byen, fik Hakon Kongesøn Lov til at fare over til Bakke til sin Frændkone Astrid, og kom hjem igjen om Aftenen efter Maden. I Jarlens Hird var der en Mand, som hedte Helge Hvasse, der var en gammel Hirdmand og Birkebener, og denne Helge elskede Drengen høit. Nu gif Kongesønnen til Helge; men han jog Drengen fra sig og bad ham gaa sin Vej. Drengen svarer: „hvi er Du vred, Helge min?“ Han svarer: „bort med Dig; i Dag blev Du dømt fra Din Fædrene-Arv; thi bryder jeg mig ikke mere om Dig.“ Drengen spørger: „hvor skede det, og hvo gjorde det?“ Helge: „det blev gjort paa Dre-Thing af Brødrene Kong Inge og Hakon Jarl.“ Kongesønnen: „vær ikke vred paa mig, Helge min, og ænds ikke dette; thi vanfødeligen overholdes denne Dom, efter som ingen Ombudsmand var der tilstede paa mine Vegne.“ Helge: „hvo er Din Ombudsmand?“ Kongesønnen svarede: „Gud, den hellige Maria og den hellige Kong Olaf; i deres Hænder har jeg overgivet min Sag, og de skulle drage Omsorg for mig, saavel i Henseende til Landeskiftet som anden Belfærdssag.“ Da tog han Drengen, kyskede ham og sagde: „held følge Din Tale, Kongesøn, jeg vilde ikke for meget Godt, at dette skulde være utalt.“ Dette blev Jarlen sagt, og han syntes kun lidet derom; men Fru Kristina blev vred og talede haardt til Drengen. Efter Thinget foer Jarlen strax før til Bergen og Kongesønnen med ham. Alle gamle Birkebenere elskede Drengen alt høiere og høiere jo meer han vorede til.

Capitel 7.
Hides Svig mod
Kongesønnen.

Der var en Mand ved Navn Hide, en Broder af Sigurd Skjalg, og begge havde de tjent længe Sverrer Konge. Da nu Baglernes Konge Vilippus fik Fru Kristina, Kong Sverrers Datter, fulgte Hide med hende; men efter hendes Død foer han tilbage til Hakon Jarl, og var i denne Time hos Jarlen. Hide fandt, at Fru Kristina ei havde noget godt Sindelag til Kongesønnen, og meente, at det var sligt saa med Jarlen. En Dag sagde han nu til Jarlen: „her er nu en Dreng hos Eder, som kaldes Kong Hakons Søn, og

1) lod sig ei forlyde med.

det kan vel være, at Mange, naar han voxer op, ville elske ham baade for hans Faders og Farfaders Skyld, saa det ei vil vorde en let Sag for Eders Søn at gange til Riget efter Eder, om han stander derimod. Nu veed jeg, at, om dette var indtruffet udenlands, vilde der være bleven fundet paa et Raad, saa at Landets Høvding ei turde svære i Frygt for sin Afkoms Skjæbne; men Drengen vilde vorde sendt til andre Lande, til de Høvdinger, der ikke havde noget Venstreb at gjengjælde ham eller hans Mænd, og da vilde han enten vorde lemlæstet, eller saaledes indspærret, at ingen Rædsel oftere stod fra ham. Og ville I nu lade dette saaledes staa, tilbyder jeg mig til denne Færd." Jarlen svarer: „det forbyde Gud, at jeg paa denne Maade skulde kjøbe Riget for min Søn, at jeg skulde rydde den Mands Søn af Veien, som jeg skylder den bedste Løn." Denne Tale sagde Jarlen kun til saa Mænd; men aldrig gjorde han siden saa meget af Hvide som før.

Da Kongesønnen Hakon var 10 Aar gammel, faldt Hakon Jarl i en Sygdom, som blev hans Død. Jævnlig lod han Kongesønnen være hos sig, og naar Jarlen sad oppe, spiste Drengen med ham. Saa Mænd vare senere hos Jarlen i hans Sygdom end Kongesønnen. Nu døde Jarlen og fik en hæderlig Begravelse. Baaren efter kom Kong Inge før til Bergen; da foer Kongesønnen til ham, og blev af ham altid siden vel behandlet. Hakon Kongesøn og Guttorm, Kong Inges Søn, gif begge i Skole sammen, og mangen Strid var mellem dem i deres Barndom, skjøndt den ikke her er nedskreven. Guttorm var mere iisindet og heftig, Hakon derimod mere saatalende, forstandigere og mere yndet af Alle. Kongen holdt dem lige baade i Klæder og andre Dele.

Engang, da Kong Inge var syg, var hans Broder Skule hos ham. Folk frygtede for Udfaldet af Kongens Sygdom, og da Skules Raad gjældte mest, kaldte han til sig de fornemste Mænd saasom Gregorius Jonsen, Eyvind Præstemaag, Ivar Bodde og Dagfinn Bonde. Dem tiltalede han saalunde: „I see min Broder, Kongens, Sygdoms-Tilstand, at hans Kræfter ere mindre end vor Villie var til, og om Gud kalder ham, vor Hjærteven, fra os, da vil det være gavnligt at tænke paa, hvem vi skulde vælge til Konge efter ham." Da spørger Dagfinn Bonde: „hvo er næste Arving efter ham?" Skule svarer: „I vide selv, at her er Kong Inges Søn, som har nærmest Arveret efter sin Fader, da er jeg, hans Halvbroder paa Faders Side, begge ægtefødte, og I vide, hvad Loven siger derom. Dernæst er Hakon, Kong Sverrers Sønnesøn, og endelig øfter i Götland er Knut, Hakon Jarls Søn, som er sin Faders lovlige Arving. Dog venter jeg, at de Fleste, som have tjent Kong Inge, ogsaa helst vilde tjene hans Søn." Derom talede de en Stund, og Enhver lagde til hvad ham syntes, dog udlob Eyvind sig mindst. Da de spurgte ham, hvi han var saa taus, svarer han: „derfor taler jeg saa lidet herom, fordi jeg før ikke blev adspurgt; dog synes mig dette underligt, at I, som ere forstandige Mænd, kunne tvivle saa meget om en Sag, der ligger aabenlyst for hver Mands Dine, der vide hvad Ret er, og Sandhed ville see, nemlig at, dersom Hakon Kongesøn var fuldvoksen, tilkommer ham med Rette Norges Rige efter sin Fader, og ikke Dig, Skule, eller Din Brodersøn, eller Hakon Jarls Søn." Da Eyvind havde hirtret sig saaledes, var der Ingen, som modsigde ham. Noget efter kom Kongen sig igjen af sin Sygdom.

Kong Inge blev uenig med Thrønderne; thi de forholdte ham Leding og anden Skyld og Skat. Han strede med dem paa Runathing, som er fortalt i hans Saga;

Capitel 8.
Hakon Jarls
Død.

Capitel 9.
Kong Inges
Sygdom.

Capitel 10.
Kong Inges
Strid med Thrønderne.

Cap. 10. Runa- eller Rauma-Ping. Af det Navn Runi eller Raumi findes nu ingen Gaard i Thrøndelagen, men vel Runes (nu Ronæs) i Bedstadens Præstegjæld og Inderoens Fogderi. Da det synes at have været med Indthrønderne Kongen egentlig havde Strid, saa kunde man saa meget hellere ledes til at antage, at det er dette Sted, hvortil her sigtes; vist er det i

men næste Sommer efter Hakon Jarls Død foer Kong Inge til Bergen, og tog under sig det Rige, som Jarlen før havde raadet over. Kongen stævnebe til sig alle Lendermænd før fra Landet og nord til Throndhjem, og der vare hos ham Mange af Birkebenernes Krigshøvdinge. Da Kongen nu kom til Throndhjem, førte han hele denne Hær mod Indthrønderne, og de mødtes inde ved Baagsbro, hvor de bleve forligte, hvorfor denne Sommer kaldtes Baagsbro-Sommeren. Da Kongen nu kom tilbage til Nidaros, ginge Hakon Kongesøns Frænder til Kong Inge, og bade ham give Kongesønnen Noget, hvormed han kunde underholde sig og sine Frænder. Kongen spurgte hvad de begjærede; de svarede, at han forlagte Jæmteland; thi det vandt hans Farfader, Kong Sværrer, med sit Sværd under Norges Konges Rige. Kongen saae bredt til dem og sagde: „saa stærkt er Norge befaaret, at vi ei kunne give ham saa stort et Lehn. Baglerne have forud saaet en Deel mod Østen, og ei vil jeg dele Landet mere.“ Nu bade de Kongen give ham et Skibrede eller to. „Intet Lehn vil jeg give ham; thi han er saa vel holden hos os, at Intet Forter ham.“ Da bleve Kongesønnens Frænder værre til Mode end tilforn. Saa Dage senere indledte Kongesønnens Frænder ham i en Samtale med sig søndenfor Korskirken og tiltale ham saalunde: „kun libet af Norge synes os Kong Inge at ville unde Eder, Kongesøn. Han sidder nu i det hele Rige, som Din Farfader vandt, og Mange svømme nu i stor Lykke og Herlighed i Din Faders Arverige, uden mindste Ret dertil, hvorimod Dine Frænder jages fra alt det Gode, som i Følge deres Ret er Eders. Nu er det vort Raad, at vi iilsfærdigen med Eder samle Folk; thi vi høre mange Birkebenere tale om, hvorlunde de synes at have det mindre godt, end de have fortjent. Netop det Samme spørge vi øster fra Landet om Baglerne, at de ere rede til at vende om, dersom de kunde saae Nogen, som vilde sætte sig i Spidsen for dem.“ Kongesønnen lybde til deres Tale; men svarede Intet. Andres Skjalbarband sagde: „nu ville vi Frænder tage Dig, Kongesøn, bort med os fra Kongen, og det vil ei vare længe førend Andre monne forlange den Hæder af Dig, som Du selv burde kræve.“ Det Samme sagde Enhver blandt hans andre Frænder. Kongesønnen svarer: „jeg er meget for ung til at gange under flige store Raad; ikke heller vilde det være Ret, om jeg stred mod Birkebenerne; thi det veed jeg i al Sandhed, at en stor Mængde af Birkebenerne vilde forlade Kong Inge, og det er uraadeligt at ophidse dem mod hverandre, som burde Alle være enige. Heller vil jeg bede Gud at give mig saa meget af min Fædrenearb, som hans Mildhed vil forunde mig, naar saa end Timen kommer. Thi er det ikke at vente, at jeg saa Skjel skal reise nogen Krigsflokk i Norge.“ Efter denne Samtale skiltes de ad.

Capitel 11.
Kong Inges
Død.

So Aar efter Hakon Jarls Død og noget paa det tredie faldt Kong Inge i en Sygdom, som i Førstningen dog ei var meget farlig. Han lod Kongesønnen jævnlig være hos sig; thi han havde ofte Moro af hans Tale, da han var munter og skjæmsom. Kongens Droft hedte Nikolaus, der ogsaa var munter og lystig, og disse havde Kongen hos sig om Dagen, lod dem tales ved, og havde saa stor Gammen af deres Ord, at han syntes føle

alt Fald, at saavel Beliggenheden af denne betydelige Gaard, ved Munden af Vedstadsundet paa det sydligste Næs af den Halvø, som danner Bartsnæs Sogn — som dens Bestaaffenhed, omgivet af Sletter, synes at maatte gjøre den særdeles skiftet til Samlingssted.

Vågsbrú, et ved Søen liggende Sted, ligeledes i indre Thrøndelagen. Med noie Localundersøgelse til disse Egne, vilde man formodentlig uden Vanskelighed kunne gjenfinde dette Navn, hvortil man i Matriculen forgjæves søger nogen tilsvarende Gaard. Hos Peder Clausen henføres disse Steder til Strinden (see S. 583), men ovenstaaende 10de Cap. jfrt. med Cap. 197 tilføjer ingen Tvivl om, at Vågsbrú maa søges i det indre Thrøndelagen, og at „Strind“ hos Peder Clausen enten maa være en Læsefeil eller en Trykfeil.

lettere under Sygdommen. Kongen laa længe, og jo længere Sygdommen varede, jo mere formindskedes hans Kræfter. Hans Broder Skule sad over ham. Kongens Venner og Hirde talede sig imellem om, at Kongen skulde give dem en Hirdstyrer, som der var nogen Styrke i, og de bleve enige om, at Kongens Broder, Skule, dertil var bedst ekket. Da Kongen nu syntes finde, at hans Styrke astog i den Grad, saa han ei kunde styre Riget, gjorde han efter sine Frænders og Venners Billie, levede sin Broder Skule til Høisædet og gav ham Jarlenavn. Da tog Skule mod hele Hirdstyrelsen, og fort efter døde Kongen den 23de April.

Da Kong Inge døde, var Hakon Kongesøn 13 Aar, men Inges Søn Guttorm var 9 Aar. Nu blev der et Hirdstævne, hvori der blev handlet om Kongevalg. Da samledes de, som havde tjent Kong Sverrer, tilligemed den største Deel af Hirde, og samtlige bleve de enige om, at de vilde vælge Hakon Hakonsfons til Konge; hvorimod Skule Jarl og hans Frænder vilde vælge Kong Inges Søn, Guttorm, til Konge. Der vare og Somme blandt Jarlens Venner, som meente, at Hakon Jarls Søn (Knut) var nærmest til Kongedømmet, eftersom han var Kongens ægtefødte Broder. Endstjændt derom ikke blev talt høit i Førstningen, droges dog efterhaanden Mange over paa den Side; men Jarlen vilde sjelden indfinde sig i disse Stævnemøder, eftersom han kjendte Birkebenernes Billie. Da kom mange Bønder fra Throndhjem, og alle de ældre Mænd sig, at de vilde have ham til Konge, som var kongebaaren paa fædrene Side alt fra Hedenold, saa intet Ovindelad var kommet imellem. Da nu Guttorm Erkebisp var faren nord til Halogaland, vilde Skule Jarl bie indtil han var kommen nordensfra, og Birkebenerne sluttede deraf for Sandt, at han vilde Erkebiskoppen skulde understøtte hvad Jarlen vilde have frem. Der vare og nogle Korsbrødre og Lendermænd, som gjerne vilde forjage Kong Sverrers Æt, om de kunde, og saaledes tjene en anden Konge. End naar Jarlen var tilstede ved Møderne, lats han gjerne ville gaae paa Raad med Hirde; men det gif dermed stedse i Langdrag, og da Hirde mærkede denne Udsættelse, lod den en Dag blæse til Hirdstævne og indbød Jarlen til at gange did. Da nu Jarlen kom, stod Begard Beradal op og holdt, efter Aftale med Hirde, følgende Tale: „Jarl, vi ville ikke længere have Kongevalget udsat; men ville endnu denne Morgen holde Thing i Kongens Gaard, hvortil vi indbyde Dig, Jarl, tilligemed Kongesønnen. Ham sætte Du i Høisædet hos Dig, og ham kalde Alle Konge-Emne, indtil Dretthing kommer. End vil Du ikke antage dette Bilkaar, da sætte vi vore Skibe paa Vand i Morgen og fare sør til Bergen, hvor vi ville sammenkalde et Thing fra hele Gulathinglagen, tage Hakon til Konge, og lægge hans og vor Sag i Guds og hiin hellige Kong Olafs Vold.“ Da nu Hirde havde hertil fast besluttet sig, sagde Jarlen, at det skulde være saa som de ønskede. Derefter kalder Jarlen sine Mænd, lærde og ulærde, til en Samtale med sig, og de talede sammen i Cenrum en heel Dag og Nat, uden at nogen Mand fik deres Raadslag at vide. Morgen efter bleve alle Mand ved Luren sammenkaldt til Kongens Gaard, og Jarlen lod gjøre et Høisæde søndenfor Nikolaus-Kirken. Da stod Begard op og taler i samme Stiil som før. Derpaa talede Lendermanden Gregorius Jonsfons: „Vi troede ikke, at dette skulde skee i saa flyvende Til. Raadeligere var det at oppebie Erkebiskoppen, og stævne hid alle Biskopper og Høvdinger; for at høre deres Raad i en lig Storsag.“ Da svarer Dnund Mærkesmand:

Capitel 12.
Der tales om
Kongevalg.

Cap. 12. Veradalr, nu Værdal, en ved Bergen-Fjord udmærket kjent beliggende Gaard, og den største i Jnderøens Hovedsogn.

Gulathingslagen, see 1 B. S. 90.

III. Bindes 2det Hefte.

„det gavner ikke os Birkebenere at bie paa Bisfoppernes lange Taler i denne Sag; thi lidet følge de Kong Olaf den Helliges Love til Landets Færd, naar det gjælder Kong Sverrers Æt. Dertil kommer, som Alle bekjendt, en anden Omstændighed, at nemlig Baglerne sidde øster i Viken med en stor Hær og have en saa kaldet Konge over sig. Mærke de nu, at vi sidde her hovedløse, ja endog uenige mellem os selv, da monne de ikke bie længe, og Mange ville styrke dem imod os. Da desuden de lærde Mænd¹⁾ kun lidet ere vore Venner, er der Intet tilbage for os Alle, som vilde holde paa Kongerættens, uden at hjælpe os selv, saalænge Gud vil hjælpe os.“

Capitel 13.
Kongesønnen
sættes i Høisædet.

Siden blev 12 Mænd af Thinget udnævnte, som ginge op i Skolen ved Kristkirken til Kongesønnen, og tiltalede ham saalunde: „alle gamle Birkebenere, Bymænd og Bønder, sende Eder, Kongesøn, Guds og sin Hilsen. De sidde nu i Kongsgaarden og bie paa Eder.“ Derpaa førte de Kongesønnen til Thinget, og til Høisædet, hvor Jarlen pleiede at sidde. Jarlen siger, at han ei maatte være saa rast til at sætte sig i Høisædet; „thi der ere Mange,“ siger han, „som ei synes at have sand Kundskab om han er en Søn af Kong Hakon Sverrersson.“ Der blev da svaret paa Kongesønnens Begne: „den første Vinter, da Drengen kom til Kong Inge, tog han mod ham som sin sande Frænde og havde aldrig Tvivl om, at han jo var Kong Hakons Søn. Netop det samme gjorde og Hakon Jarl stedsø, og saalænge Kongen og Hakon Jarl levede, viiste de stedsø i deres hele Forhold mod ham, at han var deres sande Frænde. Men dette er nu kommet af deres Paafund og Raad, som ville udrydde Konge-Ætten her i Norge, og trække dem frem, som Riget ikke tilkommer.“ Siden tilbød Kongens Frænder og nærmeste Bekjendte, at de gladeligen vilde underkaste sig Kæmpelse for Kongesønnen, heller end at han skulde miste sin Fædreneary, og dermed sluttedes Thinget.

Capitel 14.
Inga Kongemo-
der fastede til
Jærnbjrd.

Derpaa gif Inga Kongemoder til Peterskirken og fastede til Jærnbjrd, efter Sædvane; men imidlertid skete der ikke paa Nattestævner mellem Jarlen, Korsbrødrene og Lendermændene, som vare imod Konge-Emnet. Men da Jærnet skulde bæres, blev det lønligen fundt tilside. Nogle Korsbrødre sagde, at de turde ei lade Jærnet bære, førend Erkebisfoppen kom til. Da nu Hirdstyrerne og Birkebenerne saae, hvilken Vei det tog, fremmede de ikke destomindre deres Sag, og sendte Mænd omkring i hele Throndelagen, for at sammenkalde et Drething efter en Maanedes Frist. De lode dog hver Dag en Mand følge Konge-Emnet, og lode ham sætte i Høisædet hos Jarlen, hvad enten han var tilfreds dermed eller ikke.

Capitel 15.
Breve fra Len-
dermændene fra
Gulathing, og
fra Bisfop
Havard.

I den Tid kom Dagfinn Lagmand før fra Landet med Brev fra Havard, som da var valgt til Bisfop i Bergen, og fra andre lærde Mænd, saa lydende: „vi have spurgt vor forrige Herres, Kong Ingess, dødelige Afgang, og denne kom længe før vi ønskede, om vi havde maattet raade; tillige have vi hørt gitte, at der tales med to Tunger om, hvo der skal komme i den afdøde Konges Sted, og er det underligt, at saa forstandige Mænd, som I ere, skulde være tværaadige om det, som vi meente maatte være letsynet for Alle. Saaledes sige vi, at vi Ingen vide, der har saa stor Ret til at bære Kongenavn som Hakon Hakonsson; thi hans Æt haver stedsø raadet for Norge, Mand efter Mand. Nu ville vi, at I skulde i Sandhed vide vor Villie om dette, nemlig, at vi ingen anden Konge monne tjene end ham, og at vi ville vove os Selv og Alt hvad vi eie for hans Skyld, og for at værges ham og hans Fædreneary. Derimod skulde vi Alle, baade Krigsmænd og Alle som bygge og boe i Gulathingsslagen, være imod hver Anden, som I kaare til Konge. End om I Thronder vilde drage frem Mænd, som ere Eders Frænder eller Fostbrødre, fordi de have Frændskab til Konger, eller kunne regne deres Æt fra dem, og Enhver saaledes

1) Geistligheden.

vilde understøtte sin Frænde, da vilde der i en Hast blive mange Næsfonger. Men vi troede, at om end Nogle kunde være tveraaelige med Hensyn til Kongevalget, vilde dog Thrønderne være faste i deres Mening, og saalunde vente vi og det vil være, hvad saa En og Anden monne sige. Dagfinn Bonde og Roar Kongefrænde, saavel som de øvrige Mænd, som bringe vore Breve, kunne sige Eder Alle vor Villie i denne Sag.“

Da Brevet var læst, stod Dagfinn Bonde op, og talede mange Ord om samme Emne, hvoraf disse vare de sidste: „vorder ikke Hakon strax valgt til Konge, da monne vi Virkebenerne følge ham sør til Bergen, og dette Urend er os givet i Hænde af alle Gulatingmænd.“ Dette blev optaget med lydeligt Bisfald af Virkebenerne som sør, og de sige, at intet Andet end dette skulde have Fremgang, hvad saa En og Anden derimod kunde sige, og saaledes endtes Mødet.

Capitel 16.
Dagfinns Tale.

Den Dag da Thinget var sat, kom en stor Mængde Folk ned fra Herrederne, som sædvanligt, naar der var Kongevalg. Efter gammel Skik blev da alt Folket ved Luren kaldt sammen ud til Dren. Derpaa blev der sendt Mænd til Korsbrødrene, at de skulde bære Kong Olaf den Helliges Skrin ud; men da Folk kom til Kirken, var den i Laas, og Klokkeren sagde, at Korsbrødrene truede hver Mand, som brød op Kirken eller bar ud Skrinet, med Ban. Da dette spurgtes paa Thinget, blev der givet Hakon Kongenavn efter lovlig Sædvane, og dette gjorde en Mand som hedte Skervald fra Gaulardal. Saaledes blev Land og Folk ham tildømt. Alle Thrønderne tilsagde ham Lydighed og Trofæb saa fuldeligen, som om han baade havde tilsvoret dem Ed og de ham, hvorefter Thinget sluttedes. Dagen efter blev der sammenkaldt et Hirdstævne, og da aflagde de deres Ed baade til Hakon Konge og til Skule Jarl, og hver Mand beholdt den Værdighed, som han tilforn havde havt hos Kong Inge.

Capitel 17.
Begyndelsen af
Kong Hakons
Kongedøm.

Strax efter dette gjorde Hakon Konge og Skule Jarl sig rejsesærdige sør til Bergen og havde med sig et tyvesærdigt Skib, og Ellif Kapalin styrede Suden. Jarlens Frænde Alfolf havde det tredie Skib. Da de havde lagt ud af Byen, blev Jarlen tilbage; men Kongen foer med Skibet. Der var liden Vind, og de lagde til ved Hattarhammer. Da trættedes Ellif og Alfolf om Ankerleiet. Ellif havde mange Mænd hos sig, og Gæsterne vilde trænge Alfolf ud af Leiet, skjøndt han var kommen sør. Først ginge de løs paa hverandre med Narer og Baadshager, siden toge de paa begge Sider til deres Baaben, og der blev en Stund en haard Dyst; thi Skibene laae jævnsides. Da Kongens Skib stødte til, og han saa Sværdene dragne paa hine Skibe, raaber han til den, som styrede, at han skulde stævne beent imellem Skibene, og roe af alle Kræfter, for i en Fart at stille dem ad, og da Kongeskibet løb mellem de andre Skibe, kunde disse ikke gjøre hverandre noget Meen, dog bleve mange Mand saarede paa begge Skibene. Siden kalder Kongen dem paa Land, hvor han forligte dem, og da Jarlen nu kom inde fra Byen, seilede de derpaa ud Fjorden. De havde god Søndens-Vær til Bergen og lagde om Nætten ind ved Hegranæs. Om Morgen i Dagningen kom Dagfinn Bonde til dem fra Byen, og siger, at der var kommet Breve fra Korsbrødrene nordensfra til den udvalgte Bisfop, og til Korsbrødrene i Bergen, at de ikke skulde vise Kong Hakon nogen Væ. Dagfinn sagde, at de havde ondt for at gjøre; thi paa den ene Side frygtede de for Erkebiskoppens og Kors-

Capitel 18.
Alfols og Ellifs
Trætte.

Cap. 17. Eyrar eller Øyrar og Eyraþing, see 2 B. S. 3. 122.

Gaulardalr, Guldalen, see 1 B. S. 52.

Cap. 18. Hattarhamar ved Throndhjem, see foran S. 22.

Hegranæs, nu Hægrnæs, omtrent 2500 Alen nordensfor Bergenhuus Fæstning, see 2 B. S. 143.

brødrenes Brede, paa den anden vilde de gjerne vise Kongen Lydighed og al den Hæder, som de kunde. Jarlen svarer kun libet dertil, men siger, at der laa liben Magt paa hvad de gjorde. Dagfinn siger, at om de bare sig ad her, som de havde gjort i Throndhjem, da vilde snart al den Hæder, som tilkom Kongen, falde bort. Da sagde Kongen: „Dagfinn Bonde, far ind til Byen, og siig Korsbrødrene, at jeg venter de vise sig som de bedste Mænd, der ere i Landet; men handle de anderledes, da skal det ikke vare længe, inden de faae at vide, om vi synes vel derom eller ilde.“ Derpaa roede Dagfinn ind til Byen og siger Korsbrødrene Kongens Ord, saavelsom hvad Jarlen sagde.

Capitel 19.
Skules Raad-
Rag.

Korsbrødrene svarede, at de gjerne vilde vise Kongen den Hæder, ham tilkom, og tilføiede, at de ikke vilde kjøbe Erkebispens eller Korsbrødrenes Venfkab i Throndhjem ved at forspilde Kongens. Derpaa roede Kongen ind til Byen, og nu blev der ringet med Klokkerne over hele Byen; men de lærde Mænd ginge imod ham i al Sømmelighed. Did blev da stævnet alle de Lendermænd og Hirdstyrere, som vare i Gula-Thingslagen, saalunde, at Alle skulde med en stor Skare indfinde sig i Byen Aftenen før Seliomanna-Festen. Medens der biedes paa dem, vare Kongen og Jarlen i Byen. Kongen var ung og barnagtig, derfor stjættede han mere sine Lege end Landsens Raad, hvorimod Jarlen al den Tid holdt Raad med sine Mænd, og sendte Breve baade sør og nord i Landet. Det var de fleste ubekjendt hvad der stod i disse Breve; men kun saa bleve Kongen foreviiste. Da bleve Mænd sendte øster til Viken til Baglernes Konge Philippus, og blev der ham af Jarlen tilbudt Venfkab og Fællesfkab. Da nu Kongens Benner beklagede sig for Kongen over, hvor underligt det var at søge Venfkab paa den Kant, hvor der bestandig havde været Fiendsfkab, svarer han, at Jarlen var den forstandige Mand, der selv kunde vælge sine Benner, „og jeg tænker, at det ei er min Skade, om han har mange Benner; da han dog vist paa sin Haand vil holde vor indgangne Forening, og ikke agter jeg først at bryde den.“

Capitel 20.
Skule Jarls
Brevsending ve-
ster over Havet

Skule Jarl sendte Breve vester over Havet til Jon Jarl paa Orkenæerne, som vare forsynede med Kongens Segl; men Kongen vidste ikke hvad der stod i Brevene. Den Mand, som soer med Brevene vaer Gjæst, og hedte Jostein Thaub. Da Brevene kom ombord, blev Skibsfolket dem vaer, og sendte Mænd ind til Kongens Raadgivere, Ivar Bodde og Dagfinn Bonde, og lode dem siige, at Kongens Segl var for de Breve, som vare sendte med Jostein. Ivar siger, det var bedst Kongen saa de Breve, som med hans Segl bleve sendte til andre Lande, hvorpaa Kong Hakon lod Brevene hente til Herdlover. Da nu Jarlen fik dette at vide, affærdigede han nogle Sendemænd paa et andet Skib, som var hurtigere, og disse fik fat paa Brevene, førend Kongens Mænd kom til. Saasnart de kom ind til Byen, lod Jarlen sammenkalde et Hirdstævne, hvori han førte Klage over Ivar Bodde og andre Kongens Raadgivere, som vilde stifte Splid imellem Kongen og Jarlen, og nærede Mistro til Jarlens Raadslag. Da tiltalede Jarlens Frende, Gregorius Jons-son, Ivar Bodde med de Ord: „jeg var blandt deres Tal, som først svore Hakon Konge og Jarlen Trofjabs-Ed, og da troede vi, at der skulde være fuldkommen Enighed imellem os; men nu vil en Præst forspilde alle Birkebenernes Samdrægtighed, og det skal aldrig lykkes. Lader os gribe ham og revse ham først, saa at Alle kunne see sig i Speil i ham.“ Derefter sprang en stor Mængde af Jarlens Frænder og Benner op og sagde, at de vilde rive Præsten levende i sonder. Nu stod Ivar op og bad om Ordet, men fik det ikke; hvorpaa Kongens Benner sprang frem for ham, saa der ikke blev ham tilføiet nogen Skade;

Cap. 20. Herdlover, nu Herlevær, en større og nogle mindre Der vestenfor Herlo i Perlo Eegn, ude mod Havet i Nordhordland.

men der blev stor Støi og Larm i Hirden. Derpaa stod Kongen op og sagde: „end er der ikke stort ved min Tale; men derom vil jeg bede Eder, at I lytte til min Fosterfader Ivars Tale, og svarer siden som Eder bedst synes.“ Og saa blev gjort.

Derpaa talede Ivar Præst saalunde: „det er de gamle Birkebenere vitterligt, at jeg kom til Kong Everser Baaren før Slaget stod i Strindsø. Saalænge han levede blev jeg værdigen behandlet, og jeg tjente ham saalunde, at han betroede mig mange hemmelige Ting, og aldrig blev jeg udviist, om han end havde sine høieste Raadgivere hos sig. Dette monne han ei saaledes have gjort, om han i noget Stykke havde prøvet mig som en falsk eller troløs Mand. Det Samme gjorde Kong Hakon, hans Søn, og det var ligedan med Guttorm Konge. Efterat Kong Inge og Hakon Jarl havde taget ved Riget, gjorde de end sammelunde, ja de gik endog videre, end jeg ønskede, i det de betroede mig til at skrive Breve, saa jeg stedse var ræd for, at mine Fiender skulde deraf tage Anledning til at stede mig i Fare; thi da som nu fattedes der ikke paa Avindsmænd, som vilde min Ulykke. Og dette skyder jeg under alle Mænds Vidnesbyrd, som her ere tilstede, at aldrig blev jeg med Sandhed overbevist om at have været falsk imod min Høvding. End veed jeg selv hvad min Brøde er. Denne vor unge Konge er et Barn, der behøver sunde Raad og troe Mænd nær omkring sig, endskjendt de, som sidde ham nærmest, gjerne ville jage dem fra ham, der ere ham hulde og troe, paa det de selvraadigen kunde spille med Kongens Sag som dem bedst syntes. Er nu denne min Brøde, at jeg bad Kongen see paa de Breve, som med hans Segl bleve sendte til fremmede Lande, saa stor, at jeg derfor levende skal rives isønder, som Du siger, Gregorius Jonsen, og Du, Paal Glida, da vil jeg forlade Kongsgaarden og ei forspilde Kongens og Jarlens Samdrægtighed. Giv Gud, at de alene bleve tilbage, som ere dem baade troe, og give saadanne Raad, at Enhver kan beholde den Hæder og Værdighed, hvortil han er fød og baaren.“ Dette Stævne endtes til Kongemændenes liden Tilfredshed.

Capitel 21.
Svar Boddes
Tale.

Da Hakon kom til Riget, fik han ikke mere Løsegods i Fædrenearsv end en Solje¹⁾ og en Guldring; men Skule Jarl havde taget alle de løse Midler, som Kong Inge havde eiet og faaet efter Kong Hakon. En Dag, da Kongen og Jarlen med deres Raadgivere mødtes før Thinget, sagde Kongens Raadgivere, at Jarlen skulde sværge Kongen sin Ed efter gammel Sædvane; men Jarlen sagde, at han vilde ei gjøre det førend han vidste hvad han fik, og begjærede strax halve Norge med Halvdelen af de øvrige Skatlande. Derimod tilbød Kongens Raadgivere den tredie Deel af Norge; men Intet af Skatlandene. Jarlens Mænd derimod paastode, at han mindst burde have den tredie Deel af Norge og af Skatlandene, ellers vilde han med sin Styrke vende sig did, hvor han kunde faae hvad han ønskede. Nu indsaa Kongens Raadgivere, at Kongen ei havde Styrke nok til at stande imod Skule Jarl og Baglernes Konge Philippus, som da holdt Viken og Oplandene stærkt besat; thi blev det besluttet paa dette Thing at tilkjende Jarlen den tredie Deel af Norge og af Skatlandene.

Capitel 22.
Om Godsdelin-
gen mellem Ha-
kon og Skule
Jarl.

Dagen efter blev blæst til Things ude paa Christ-Kirkegaard. Did blev baaren den hellige Sunnives Skrin med mange andre Helgenlevninger. Da stod op Sigurd af Onarheim paa alle Gulethingsmændenes Vegne, og hilfede Kongen og Jarlen med man-

Capitel 23.
Kong Hakon gi-
des Kongenavn
af Almuen.

1) Brystspænde.

Cap. 21. Strindsjór, Strinde-Fjorden østenfor Throndhjem, see foran 1 B. S. 13.

Cap. 23. Christkirken i Bergen, see 2 B. S. 85.

Onarheimr (Unnarheimr) i de Gamles Njardarlag, nu Od. Onereim i Sognet af samme Navn i Tydnæs Prgd. i Søndhordland.

ge sagre Ord. Derefter talede Dagfinn Bonde, og anførte i sin Tale, at endstjendt de i Throndhjem indelæste Kong Olaf den Helliges Skrin, var dette ikke Bøndernes Raad eller Villie. Nu skulle Gulathingmændene, baade Lærde og U lærde, gladeligen vise Kong Hakon al den Hæder de kunde.

Capitel 24.

Hakon gives
Kongenavn af
Almuen og Kon-
gens Ord i den-
ne Anledning.

Derefter reiste sig en Mand ved Navn Steingrim Stryllur, en ordsnild og forstandig Mand, og gav Hakon Kongenavn. Derpaa svor Kongen den Ed, at holde Landets Love; men Jarlen havde forud indrettet Eden efter sit Lykke, og tilføiet Eden, at Kongen skulde holde den Forening, som var gjort imellem dem, hvorefter Jarlen svor, at han skulde styre Landsfolket efter Loven, og være Hakon Konge huld og tro, saa længe han vilde holde den Forening, som mellem dem var gjort. Derpaa reiste sig Lendermændene Gregorius Jonsen, Paal Flida, Brynjolf Knutsen, Gaute Jonsen, Arne Storka og andre Hirdstyrere, der svore Kongen deres Ed. Siden svore Bønderne, og saaledes endtes Thinget.

Capitel 25.
Godt Aar i
Norge.

Da Hakon blev udnævnt til Konge, havde Landet et meget frugtbart Aar. Sommeren var saa god, at Frugttræerne vide om i Landet bare to Gange Frugt, og Søfuglene lagde to Gange Æg. Saa kvad Olaf Hvitastald:

Gjæve Mænd glædes ved godt Aar;
Træer og Fugle samme Sommer
Bære tvende Gange Væxt;
Spiren¹⁾ giver herligt Haab.

Saa kvad Sturla i Hakonarqvæda:

Haabfuld bar
Ebletræet
Dobbelt Blomme
I een Sommer;
Og Søfugle
I den milde
Aarets Vaar
To Gang' flækket.

Da mægtig Herre,
Hæderlysten'
Kongenavn
Antaget havde,

Sik hans Lykke
Paa høiest
Hæders Bei
Føroget Væxt.

Der Mand saac
Himlens Skabte
Glæde feire
Kongens Hæder.
Selve Havet
Indig bruser
I Vindfarrets
Vide Bund.²⁾

Capitel 26.

Baglerkongens
Brev.

Kort efter Thinget kom Mænd østenfra Viken fra Bagler-Kongen Philippus med Breve til Skule Jarl, hvori der stod, at Philippus forlangte Halvdelen af Norge med Skule Jarl og Virkebenerne, og at han vilde i andet Fald reise Ufredsflot imod dem; men Kongen blev ikke omtalt i dette Brev. Jarlen gav, efter Overlæg med Hirdstyrerne, de Mænd som bære Brevet det Svar, at Philippus skulde i 12 Maanedes beholde den Deel af Landet, som han nu havde inde; men de skulde mødes til Sommeren, og da skulde være et Stævnemøde mellem Bisopperne og alle de forstandigste Mænd i Landet. Med disse Breve fore Sendemændene tilbage efter paa.

Capitel 27.

Philippus's,
Baglerkongens
Død.

Sigurd Kongefrænde, som af Virkebenerne var sat til at bestyre Viken, førte denne Sommer til Jerusalem. Følgende Virkebenernes Befalingsmænd bleve tilbage i Viken:

1) Visir i Texten har Hensyn baade til Aarets Spirer, og Kongebarnet, som give herligt Haab. 2) Alle Clementerne, og selve Havet i Havbugten, som er Vindenes Tumbleplads, viser sin Glæde over Kongens udnævnelse ved et behageligt Veirig.

Lodin Paalsfon, Halvard Bratte, Baard Brimstein og Karl Svange; men de sadde med stor Frygt; thi Baglerne truede dem hver Dag med Angreb. Endnu førend Sendemændene kom øster med Jarlens Breve, saldt Kong Philippus, Baglernes Konge, i en Sygdom i Tunsberg, og blev derpaa flyttet ind til Løvøerne. Han laa en Stund førend han døde, og endskjøndt Baglerne skjulte hans Død, fik dog Lodin Paalsfon den at vide, og sendte i al Skynding en Skude nordest, som førtes af Gunnar Banemand. Han var ikke længere end tre Dage paa Veien til Bergen. Han medbragte Breve til Kongen og Jarlen, som indeholdt Kong Philippus's Død, og at de Birkebenere, som vare i Viken, bade Kongen og Jarlen skynde sig did sør; thi Baglerne søgte alle vegne efter et Konge-Emne, ligesom de og havde sendt Mænd til Danmark, hvor de havde spurgt, at der var en Mand som hedte Sigurd, Søn af Erling Steinvæg, „og komme I nu snart øster, da monne I kunne adspilte Baglernes Flok.“

Saa snart Kongen og Jarlen havde læst Brevene, gjorde de sig i største Hast færdige til Reisen og toge med sig 40 Skibe, hvoraf de fleste vare store. Kongen og Jarlen vare begge ombord paa et Skib, som hedte Ognarbrand, som var paa 25 Rum. De fore østerefter den første Marie-Messe og havde god Bør. Da Kongen med sit Følge kom til Viken, vare Baglerne østenfor Fjorden. Disse vare Baglernes Høvdinger: Andres, en Broder af Kong Philippus, Ragnvald Halkelsøn, en Søstersøn af Magnus Konge, Arnbjørn Jonsfon, og desuden vare med Baglerne mange andre gode Mænd. Nikolaus Bisfop, og nogle Krigshøvdinger med ham, havde lagt alt Nord i Svinesund. Da nu Hakon Konge og Skule Jarl seilede Øster til Viken, roede Nikolaus Bisfop dem imøde, og de mødtes inde ved Hrossanæs, hvor der blev stiftet Forlig imellem Birkebenerne og Baglerne. Siden kom Baglerne, Herr Andres, Ragnvald og mange Andre, østenfra over Fjorden, lagde sine Skibe ved Gunnarsbør og gange derpaa til Byen, hvor de mødtes i Marie-Kirken i Tunsberg. Der blev Mangt og Meget aftalt mellem Hakon Konge og Jarlen. Baglerne tilbode sig og at blive Jarlens haandgangne Mænd, mod at beholde samme Værdighed, som de før havde havt, ligesom de og forlangte samme Deel af Landet, som de tilforn havde, menende at Birkebenerne vansfeligen vare at tro formedelst de gamle Stridigheder. Enden paa disse Underhandlinger mellem dem blev, at Baglerne skulde den Vinter have Halvparten af alle de Sysler, som Philippus havde havt; men paa begge Sider skulde de sende Mænd nord til Erkebiskoppen, der Sommeren efter skulde mægle Forlig mellem dem. Paa Birkebenernes Vegne fore Gregorius Jonsfon og Dagfinn Bonde; men fra Baglerne Endrid Bekil og Grunde Skatmester. Hakon Konge og Skule Jarl uddeelte de Sysler, som tilhørte dem. Derpaa blev sammenkaldt et Haugathing, hvor Hakon blev tagen til Konge. Siden sendte Kongen og Jarlen den største Deel af Hæren nordest; men selv fore de øster over Fjorden og holdt Borgarthing; derfra

Capitel 28.
Birkebenernes
og Baglernes
Forlig.

Lauføyjar, nu Løvøerne ved Horten i Borre Sogn og Jarlsberg's Fogderi, paa den vestligste af hvilke der i Middelalderen stod en Kirke.

Cap. 28. Svinesund, Svinesund imellem Borgefysel og Bahuus-Lehn (see 1 B. S. 60). Hvis Varianten Låasund er det Rigtige, saa bliver det nuværende Lauer-Sund eller Lauer-Svælg, et Par Mile i Sydvest for hiint, ved Syd siden af Kirke-Den, en af Hvaløerne.

Hrossanes, det nordvestlige Næs af Netterøen ved Tonsberg.

Gunnarsbør, Bd. Gundersby paa Sydøstsiden af Tonsberg, som nu er udstykket imellem denne Stads Indvaanere og 1833 blev, tilligemed Hospitals-Løffen og Frue Kirkes Løffe eller Møllehaug-Løffen, henlagt under samme Kjøbstads Jurisdiction, da disse Eiendomme laae indsluttede imellem Tonsberg og dens Bymark.

Om Hauga-thing og Borgar-thing, see 1 B. S. 90.

til Stofna i Vættaherred, hvor de holdt Thing, derfra til Hornbora-Thing og endeligen øster til Elfarbakke. Paa alle disse Thing blev der givet Hakon Kongenavn, og Folk udrede med god Villie de almindelige Skatter, foruden frivillige Gaver, hele Viken igjennem. De sadde længe om Høsten i Konghella.

Capitel 29.
Fru Kristinas
Biskermaal.

Den Sommer de vare i Viken, blev Fru Kristina, som havde havt Hakon Galin, øster i Gotland gift med Askel Lagmand, en Søn af Magnus Minnistald, en Brodersøn af Birger Jarl. Hos ham opfødtes Junker Knut, en Søn af Hakon Jarl og Fru Kristina. Om Høsten, da Kong Hakon og Jarlen vare i Konghella, sendte de Breve op til Lagmanden i Gotland, at han skulde sende dem Junker Knut, lovende at vise ham al sømmelig Være. Mødet blev aftalt, og Jarlen kom, men ikke Lagmanden, eftersom han troede Virkebenerne kun flet. Derefter fore Kong Hakon og Jarlen Nord til Tunsberg og derfra høiere op Nord i Landet.

Capitel 30.
Om Roar Konge-
frænde.

Medens Kongen og Jarlen den Sommer vare i Viken, foer Hroar Kongefrænde ud til Jerusalem, og havde et stort og vakkert Skib. En Mand ved Navn Erlend Thorbergsson, foer med ham, og han førte et andet Skib, som Bymændene havde ladet gjøre paa deres egen Beføstning. Det Skib, som Hroar havde, kom til Åker; men Bymændenes Skib kom heelt til Darmata, og begge havde de Held med sig paa denne Reise.

Capitel 31.
Om Lender-
mændene.

Før Kong Hakon og Skule fore fra Tunsberg, stævne de til sig alle Lendermænd over hele Viken, og paalagde dem med al Barsomhed forhindre, at ikke Baglerne hippede nogen Uro. Derpaa seilede de begge nordest, og kom 7 Dage før Juul til Bergen, hvor de sadde om Vinteren. Under Julen beskikkede de tvende Lendermænd, Jon Staal og Ivar Nef, og de fleste fandt det rimeligt, at det nu vilde staae vel til mellem Kongen og Jarlen.

Capitel 32.
Ragnvalds Drab
paa Fjolden.

Baglerne deelte mellem sig de Sysler, som vare faldne paa deres Lod om Høsten i Opplandene og Viken. Ragnvald fik paa sin Lod Syslet paa Fjolden og i Oslo, men han havde før havt Syslet paa Raumarike; her ansaaes han for haard, men han trængte og til Meget, eftersom han havde en stor Svite. Da nu Fjoldungerne spurgte dette, knurrede de ilde, og sagde, at han ikke vilde blive dem god, naar han viiste sig ond mod hine. Ragnvald foer ud til Haugsvik og stævne de Fjoldungerne til Thing, som Syselmændenes Skif er. Men da Thingbudet kom til Bygden, forandrede Bønderne det til en Krigspil, og sammenkaldte hver Mand, som Vaaben kunde bære, ligesom Bønderne fuldtbebovne indfandt sig paa Thinge. Ragnvald foer med saa Mænd til Thing; men saasnart han vilde til at tale, frege

Stofna i Vettaherred (1 B. S. 53). Maffee findes endnu i hiin Egn (Vættaherred i Bahuus-Lehn) et tilsvarende Stedsnavn; men vist er det, at et saadant savnes paa det bedste Kort, som hidindtil havees over Bahuus-Lehn, nemlig Forsell's i den Hermelinste Atlas; ei heller nævnes dette Sted i den saakaldte „røde Bog.“ Hvad man imidlertid kan sige, er, at det maa søges ved Kysten, og Navnet giver Formodning om at det maa være en Ø.

Hornbora-Thing, paa Den Hornbora, nu Hømmers ved Kysten af Øvste Herred. Paa Fastlandet ved Hornborusund, laa fordem en Befæstning kaldet Hornborg (sefr. P. Clausen. Korg. Befr. S. 30).

Elfarbakki. Dette Sted er uden Tvivl at søge paa Fastlandet ved Udlobet af Gøta-Elvens nordre Arm, sefr. Cap. 35.

Cap. 30. Jørsalaheimr, nu Palæstina, see 1 B. S. 4.

Akr eller Akrsborg, d. e. Staden Acre eller Ptolemais i Syrien, og Damiad (Darmata), nu Staden Damiette i Egypten.

Cap. 31. Hvall eller Hvoll, nu Gd. Øvale i Sogndal i Sogn, var Jon Staal's Bopæl, see foran S. og Sam. t. d. N. Folks Spr. og Hist. 1 B. S. 309.

Cap. 32, Fjoldin eller Fjollo, see 1 B. S. 61.

Haugsvik, nu Hunsvik, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil i N. Ø. for Ladepladsen Drøbak, som idetmindste for en Deel er bygget paa denne Gaards Grund.

Bønderne imod ham, og bade ham tie, ja Nogle trak endog Sværdet og trængte ind paa ham. Ragnvald vilde undvige; men Bønderne satte efter ham dræbte ham og saarede nogle Mænd, hvorpaa alle Jons Folk ilede til deres Skibe og fore bort. Fjeldungerne fore hjem; men Ragnvalds Liig blev ført til Oslo.

Den Sommer, da Hakon Konge og Jarlen vare i Viken, var der en Præst hos Ragnvald, som hedte Benedikt; men blev kaldet Bene. Han lod det Ord fare overalt, at han var en Søn af Kong Magnus Erlingsfon. Bene havde sin Slægt øster i Marker og foer meget med Spøg, da han var en lystig Mand. Ragnvald havde ført ham med sig, og behandlede ham mere som en Nar end som Frænde. Da nu Ragnvald var falden, foer Bene øster til Marker, samlede Mandskab til sig der, forandrede siden sit Navn, og lod sig kalde Magnus efter sin Fader. Da stimlede meget Mandskab til ham, og i Begyndelsen understøttedes han af en Mand, som hedte Harald paa Rakkestad, hvis Leiepræst Bene havde været. De Folk, som fulgte Bene, vare meget fattige, baade lidt klædte og slet forsynede med Vaaben; thi bleve de kaldte Slitunger. De løbe om i Skovene og ubeboede Steder, men sjelden i Herrederne, og voldte megen Uro ved Ran og hemmelige Tyverier. Om Vinteren forenede sig med dem Thorbjørn af Lumaland og hans Broder Helge, som vare baade ætstore og pengerige, ligesom mange Bønder og Bondejønner sloge sig til deres Flok. Alle meente de, at deres Høvding Bene var virkelig en Søn af Magnus Konge, som han selv sagde, og de fore vide om paa ubeboede Steder under Ran, Tyveri og mange andre Ustykker. Baglerne vare i Viken om Vinteren for at vogte p. a. Byen, og deres Anførere vare Herre Andres og Arnbjørn Jonsfon.

Capitel 33.
Her begynder
Slitungerne.

I Fasten finge Baglerne Nys om, at Slitungerne vare komne paa Skibe og agtede sig til Byen. Baglerne beredte sig til at forsvare den og kørte efter seilede Slitungerne østenfra over Fjorden til Lunsberg, lagde ind ved Skeliagrunn og steg op paa Land ved Gunnarsbo. Da Baglerne finge Nys om dem, lode de ved Luren sammenkalde det bevæbnede Mandskab op til Haugar; men da det tog til at mørkne, foer en stor Deel af Mandskabet ovenfor Thomaskirken og sov der om Natten. Bene sendte nogle Mænd til Arnbjørn Jonsfon og sagde, hvorlunde han ikke havde ventet, at han vilde staaes mod Erling Steinvægs Broder, som han før havde tjent. Arnbjørn svarer som saa: „Ret siger Bene, at det semmer mig ilde at staaes mod Erlings Broder, og det vil jeg heller ikke gjøre, om jeg med Sandhed spørger, at han er hans Broder; men jeg staaer i den Tanke, at Bene har en anden Slægttafle. Nu skulde I sige til Slitungerne, at vi Baglere agte at fare mod Eder, og holde Slag med Eder.“ Med det Vrende fore Sendemændene tilbage til Bene. Noget før Dag bleve Baglerne vaer, at Slitungerne vare i Gunnarsbo, med nær 500 Mand. Da lode Baglerne støde i Luren og ginge til Haugar med nær 300 Mand. De mødtes paa Ageren ved Gunnarsbo, og der blev et haardt Slag, hvori der faldt Folk paa begge Sider, dog flest af Slitungerne. Bene var til Hest; men var ikke med i Slaget. Arnbjørn blev saaret og fik et Stik i Halsen nedenfor Dret. Herr Andres blev og saaret; men da han fik Saaret, kastede han Skjoldet, og da han var en meget stærk Mand, greb han med venstre Haand i Fiendernes Skjolde, trak dem fra

Capitel 34.
Om Baglernes
og Slitunger-
nes Slag ved
Gunnarsbo.

Cap. 33. Markir, see 1 B. S. 38.

Rakkastadir, nu Rakkestads Præstegaard i Borgesyssel. Rakkestads Præstegæld grændser nemlig umiddelbar til Marker.

Lumalønd (Limalønd), nu Gd. Comlanda i Sognet af samme Navn, det nordligste i Vette-Herred og Bahuus-Lehn.

Cap. 34. Skeljasteinsgrunn eller Skeljagrunn, nu Steensarmen ved Lunsberg.

Haugar, nu Møllehaugen ved Lunsberg, see 1 B. S. 60, 90.

111. Vinds 2det Heste.

dem, og dræbte med høire Haand Enhver, som kom for ham, med Sverdet Skarpe, der var et saare godt Sværd. Arnbjørn gif hart frem, og stillede mod Slitungernes Mærke. Der faldt Thorbjørn af Lomaland, og Helge hans Broder, tilligemed mere end 140 Mand; men alle de Slitunger, som vare tilbage, flygtede. Vene undkom, sig til liben Vre. Thorbjørns og Helges Liig bleve flyttede til Kirken; men alle andre Lig af Slitungernes Hær bleve nedgravne, hvor de faldt. Efter dette Nederlag vendte Vene øster om til Skovene, og samlede der Folk sammen til en ny Leeg. Herr Andres og Arnbjørn skreve til Hakon Konge og Skule Jarl og bade dem skynde sig til Viken, sigende at Venes Hær voxede stærk.

Capitel 35.
Mester Stefners
Fald.

Vaaren efter ved Paasketid, kom Slitungerne ned fra Landet til Oslo. Da havde Jvar i Vik af Hakon Konge og Jarlen faaet Oslo Sysfel at raade. Da Jvar med Birkebenerne, Bymændene og Biskoppens Mandskab foer mod Slitungerne, mødtes de ved Frysja, og stjøde paa hverandre over Aaen. Der faldt Mester Stefner af Biskoppens Mandskab, dog kun faa Andre; men Mange bleve saarede og Bymændene flygtede, hvorpaa Slitungerne løbe ind i Byen og plyndrede meget. De toge et Langskib, som tilhørte Biskoppen, tilligemed nogle andre Skibe, hvormed de fore ud efter Fjorden sørefter ind i Viken, og plyndrede overalt hvor de kunde. Da de nu kom sør om Elvebakken, lagde de ind i den østre Arm af Elven. Dengang var Asfel Lagmand i Ljodhuus, og da han fik Nys om, hvorlunde Slitungerne plyndrede vide om paa deres Færd, udrustede han en Skude, hvormed han roede ud af Elven, for at hindre dem i at røve. Han meente og, at der ei vilde storte ham paa Folk, om han behøvede det. Junker Knut var der med ham, og de lagde i Land ude ved Aaen; men da det blev dem sagt, at et Langskib roede op efter Elven, lod Lagmanden Junker Knut gaae i Land, og han løb strax op i Skoven. Da Slitungernes Skib løb imod dem, flygtede Lagmanden og hans Mandskab i Land; men Slitungerne toge hans Skib, Landtelt, Messesklæder og mange andre gode og kostbare Sager, stak derpaa til Søes, seilede sør til Halland og fore ufredeligen frem.

Capitel 36.
Birkbenerne
tage Slitun-
gernes Skibe.

Da de Birkbenerne, som vare i Viken, spurgte hvad Slitungerne toge sig for, ginge de ombord paa deres Skibe, og fore sørefter for at opsoge dem. Der vare disse Krigshøvdinge: Guttorm Gunnason, Lodin Paalsen, Halvard Bratte, Jvar Utvik, Karl Svange; der var og Baglerne Andres og Arnbjørn. Da de kom sør til Viken og spurgte, at Slitungerne vare farne sør til Halland, seilede de sør efter dem, og traf dem i en Fjord, som heder Bardafjord. Slitungerne mærkede ikke til Noget, førend Skibene løbe lige ind i Havnen. Da stege de paa Land og flygtede undaf; men Birkbenerne toge deres Skibe og Alt hvad paa dem var; dog finge de Ingen af Mandskabet.

Cap. 35. Oslo-ar-sysla, Oslo-Sysfel, indbefattede det nuværende Agerø- og Follungs-Fogderi, og af det gamle Vestfold, Lier Præstegjæld, samt Reken Præstgd. og Hurum Sogn, hvilke trende Distrikter engang i en tidligere Tid udgjorde Bragerøes Fogderi, see 1 B. S. 37-38.

Vik staaer paa dette Sted seilagtigen istedenfor Utvik, see det følgende Cap. 47. Den Gaard, hvortil Jvar skrives, kan neppe være nogen anden end Utvik i Salbergs Sogn og Vedstads Præstegd. i Jnderøens Fogderi.

Frysja, nu Agerø-Elv, som falder ud i Bjerviken ved Christiania. Af Varianten „Fors,“ er det at formode, at denne Strid har foregaaet ved Gaarden Nedre-Fos, hvor man finder at en Bro førte over Elven fordum, ligesom endnu er Tilfældet.

Ljodhús, Gamle Ledøse i Vester-Getland, see S. 4.

Cap. 36. Bård-fjærd (Barda-fjærd, Hard-fjærd) sees at have ligget imellem Mostrarsund ved Mundingen af Kongsbacca-Fjord og Geitkjarra (Getter-D) ved Barberg i Halland (cfr. Cap. 286), uden Tvivl den midt imellem de ommeldte Steder værende Båt-Fjord i Vårø-Sogn og Viste-Herred.

Kort efter blev Herr Andres liggende syg, da det Saar han fik paa Gunnarsbo aabnedes og begyndte at svulme og trutne. Da han nu mærkede, at det leed paa det sidste med ham, lod han skrive Breve og sende til Skule Jarl, hvori gjentoges de venlige Ord, som de før havde talet med hinanden. Han sendte tillige Jarlen Sværdet Skarpe samt et guldbeslaget Skjold. Kort efter døde Herr Andres og hans Liig blev flyttet til Oslo, hvor det blev begravet i Halvards-Kirke, og stor Sorg var der over hans Død.

Capitel 37.
Herr Andres's
Død.

Den Vinter da Slitungerne vare i Viken, sad Kong Hakon i Bergen, og dette var det første Aar af hans Kongedømme. Sommeren før spurgtes den Tidende paa Island, at Sæmund Jonsfons paa Odde øvede Ufred mod Nordmændene paa Dren. Han foer nemlig mod dem med omtrent 500 Mand, og tog fra dem 300 Alen Badmel, hvortil han paastjød den Grund, at hans Søn Paal var Vinteren før forgaaet udenfor Stadt, hvor ogsaa Aslak Hauksfons forliste med 6 eller 7 Skibe. Derhos syntes Sæmund have sporet, at Bergensmændene havde dreven Spot med ham, hvorfor han mod sin Lyst var faren der Nord. Mangen anden Ufred øvede Oddværingerne da mod de Norske.

Capitel 38.
Om den Ufred,
som Sæmund
Jonsfons paaførte
Nordmændene.

Hakon Konge og Skule Jarl gjorde sig om Vaaren færdige til at reise nord til Throndhjem, og kom til Byen en halv Maaned før Paaste. Der blev ikke ringet med Klokkerne for dem, og Erkebiskoppen vilde ingen Procession lade gaae imod Kongen. Naar han mødte Kongen, viiste han sig ikke venlig imod ham; men naar Jarlen og Erkebiskoppen mødtes, som stede jævnlig, gik det meget venligen til imellem dem, og naar Jarlen kom til Kristkirken, blev der viist ham Høvdings-Væ. Palmesøndag vare baade Kongen og Jarlen i Kristkirken, og sadde i Høisædet; der blev ikke viist Kongen nogen kongelig Væ. Da de bleve ledte til Alteret for at offere, vilde Erkebiskoppen ei modtage Kongens Offer; men Kongen lagde Offeret paa Alteret, og gik tilbage til sit Sæde. Birkebenerne ansaae dette for en Forhaanelse baade mod sig og mod Kongen. Lidt senere holdt de et Møde i Erkebispens Gaard, og Kongen spurgte Erkebiskoppen, hvad han havde at klage over ham, siden han ei vilde vise ham kongelig Væ. Erkebiskoppen svarer saalunde: „dette er ikke alene mit Raad, men alle vi Biskoppers og flere Andres, og Grunden dertil er, at vi have hørt Tvivl yttre om Du er Kongesøn eller ikke.“ Kongen svarer: „dette er ikke alle Biskoppers Mening, og kun nogle Faa af mine Mænds, som ville fornede mig, og drage min Fædreneaerf til sig.“ — „Saasnart vi,“ siger Erkebiskoppen, „saae sand Kundskab om det, hvorom vi tvivle, skulle vi vise Dig al den Hæder vi formaae.“ Skule Jarl stod hos og taug. Dette Stævnemøde endtes saalunde, at Hakon Konge, Skule Jarl, Erkebiskoppen, Lydbiskopperne, Lendermændene, Lagmændene og det bedste Udvalg af Mænd skulle Sommeren efter komme til Bergen, hvor denne Sag skulle afgjøres, som bedst kunde synes. Erkebiskoppen bad Dagfinn Bonde, som var Kongen nærmest i alle Raadslutninger, at komme hemmeligen til sig og tilsaler ham saalunde: „Gud er det bekjendt, at jeg gjerne vil være Kongens Ven, og ei var den nærværende Sag bleven bragt paa Bane, om jeg havde raadet. Dog skal Du raade Kongen, at han optager dette vel, og bærer det taalmodigen for Guds Skyld; thi det staaer mig for Hu, at dette vil vorde ham til største Væ og Anseelse; men derimod dem til Vanære, som herved have i Sinde at fornede ham.“

Capitel 39.
Kongens og Er-
kebispens Sam-
tale.

Cap. 38. Oddi. Denne, som Sæmund Frodes og Snorre Sturlesfons Sæde befjendte Gaard, er beliggende i Rångár-þing paa Sønderlandet i Island. Beboerne kaldtes Oddaverjar. Eyrar, det samme som nuværende Handelssted Eyrarbakki ved Ólvasárós i Árness-þing paa Sønderlandet.

Stad, Stadthand, see 1 B. S. 38.

Capitel 40.
Raadslag om
Kongens Rens-
jælfse.

Kong Hakon og Jarlen dvælede længe i Throndhjem om Vaaren; men da Sommeren kom, gjorde de sig særdiske til at reise nordensfra, og fore til Bergen, som aftalt var. Da de kom til Byen, bleve mange Uenigheder imellem dem, og Birkeneerne deelte sig i flere affondrede Hobe; men det gik da som saa ofte tilforn, at han fik fleest Golt, som havde de fleste Penge. Kongens Mænd bevogtede ham vel, og lode hver Dag 12 væbnede Mænd følge med ham foruden dem, som han pleiede at have om sig. Da det led mod Enden af Sommeren, kom Erkebiskoppen nordfra til Bergen, med alle andre Biskopper, Lendermænd og alle Andre, som vare kaldte did. Jævnlig havde Biskopperne Samtale med Jarlen; men kun sjelden med Kongen.

Capitel 41.
Her handles om
Jærnbjrd.

En Dag, da Kongen havde en Samtale med sit Raad, kom dertil Erkebiskoppens og Jarlens Sendemænd, Havard Biskop af Bergen og Mester Bjørn fra Throndhjem, der talede saalunde: „Erkebiskoppen og Skule Jarl bede Eder, Herre, om at den Jærnbjrd, som blev tilbuden af Eder, da I blev udkaaren til Riket, nu skulde gaae for sig, paa det deres Udsagn kan vorde tilintetgjort, som nære nogen Tvivl om Eders Fædrene-Herkomst. Vilde I nu gjøre saalunde, og Gud giver Eder et godt Vidnesbyrd i denne Sag, da vilde de ære Eder som deres sande Konge og vise Eder al kongelig Agtelse.“ Kongen svarer derpaa: „jeg veed ikke om jeg ei synes at kjøbe denne Ure for dyrt, om jeg underkaster mig nogle saa haarde Vilkaar.“ Lendermændene og Raadgiverne talede meget forskjelligt herom, og Morgenen efter mødtes Alle, Kongen, Jarlen, Erkebiskoppen med de andre Hovdinge, og aftalte denne Sag. Dagfinn Bonde sagde da: „Neppe gives der Exempel paa, at Bondesønner og ringe Golt skulde gjøre Enevoldskongen slige haarde Vilkaar, og tvinge ham til Jærnbjrd, efterat han er bleven Konge over hele Landet, og alle Mand have aflagt Ed til ham. Mere passende tænker jeg det er, at vi bære ikke andet end koldt Jærn imod dem, som hans Uvenner ere, og lade Gud stifte mellem ham og disse, som han stiftede mellem Kong Sverrer og hans Modstandere.“

Capitel 42.
Kong Hakons
Tale.

Derpaa sagde Kongen: „Det er vist sandt, Dagfinn Bonde, at det maa i Sandhed ansees for et haardt Vilkaar for manges Konge, at underkaste sig Jærnbjrd, efterat have modtaget Riket. Da jeg desuden selv tilbød dette, blev det reent afflaet, og det af de Samme, der nu vilde alt dette, og havde den Gang samme gode Villie som nu. Bkjendt er det og for alle Mand, som dengang vare hos Kong Inge, at, da jeg og min Moder første Gang kom til Throndhjem, og hun traf Hakon Jarl, tilbød hun af sig selv at underkaste sig denne Rensjælfse, om de havde nogen Mistro til min Sag; men de vilde paa ingen Maade høre noget derom. Tit og ofte sagde derimod Hakon Jarl I mange Mænds Paahør, at han og hans Broder sadde inde med min Fædrenearv. Nu skulde vi dog ikke ansee dette for et urimeligt Vilkaar; thi denne Jærnbjrd vil jeg gjerne lade have Fremgang til mit Folks Hæder. En anden Grund dertil er, at mange Mænd monne tænke, at vi, om vi unddrage os, selv have nogen Tvivl om vor Fædrene-Uret. Den tredje Grund er, at jeg har urygkelig Tillid til den Dommer, under hvem denne Sag stydes, der aldrig stelte Nogen ved sin Ret, og ei frygter for at sige Sandhed; thi underkaster jeg mig gladeligen hans retfærdige Dom.“

Capitel 43.
Kongens Moder
faster til Jærn-
bjrden.

Efter dette Stævnemøde gik Kongemoderen til Kirke, og beredte sig ved Faste til Jærnbjrd. Med hende fastede disse Mænd: Sigurd Kongefrænde, Dagfinn Bonde, Andres Skjalbarband og end flere Andre. Desuden udtoges 12 Mænd til at holde Vagt udenfor Kirken, at Intet skulde ske, for at forspilde Forretningen. Skule Jarl vare i de Dage over al Maade blid imod Kongen, uden at Nogen vidste hvad der forvoldte dette.

Hos Jarlen var en Mand ved Navn Sigar, som var forstandig, og vel oplært, der lets være en stor Ven af Kongen.¹⁾ Han gik til Dagfinn Bonde Onsdagen før Jærnet skulde bæres og sagde: „jeg veed at I er meget sindsyg i Anledning af Eders Sag; men eftersom jeg vil Kongen vel, skal jeg lære Eder en List, som ei kan skade. Jeg har en Urt, som, naar jeg smører den paa Kongemoderens Haand, skal den blive uskadet, saa hun skal trygt kunne bære Jærnet og vorde renset.“ Dagfinn Bonde svarer: „Gud takke Dig for Din sande gode Villie; Du er en forstandig Mand; men hvor groer den Urt, der har saa stor en Kraft med sig.“ Sigar svarer: „dette Græs vører paa Dit og hver anden Mand's Huus i Bergen.“ Dagfinn svarer: „ingen Hjælp eller Lægebdm skulle vi søge mod dette, uden ene den, som Jesus Kristus af sin Miskundhed vil give. Pak Dig nu bort med Din Sludder, og taler Du oftere herom, skal Du fare en flet Færd.“ Dagfinn Bonde bad Kongemoderen, at, om Sigar kom, maatte hun ikke troe ham, da han med Visshed vidste, at han i al Sandhed foer med Falskhed og Svig.

Capitel 44.
Om Sigars
Svig.

Paa den bestemte Dag efter Prima bar Kongemoderen Jærn, og det gik saare vel. Tilstede vare Kongen, Erkebiskoppen og andre Landshøvdinge; der var og Jarlen fra Drøfene. Den Dag da Haanden skulde løses, blev det Kongen sagt, at nogle af Jarlens Mænd vilde hemmeligen bringe Baaben med sig; thi befalede Kongen Jon Staal, Guttorm Gunnasson, Begard Beradal og Baard Brimstein, at de skulde lade deres Krigsfolk og Gjæster opholde sig væbnede ved Kristkirken, medens Haanden blev løst. Den Dag kom Kongen, Erkebiskoppen, Jarlen og andre Høvdinge alle til Kristkirken. Da nu Kongemoderens Haand blev løst, gjorde Gud efter sin Miskundhed det store Tegn, at hun blev vel renset, og Alle sige at hendes Haand var meget sagerere, end da hun tog paa Jærnet. Dette sandede baade Venner og Uvenner.

Capitel 45.
Inga Kongemo-
der bærer Jærn.

Efter dette holdtes Forligsmøder inellem Kongen og Jarlen. Om Søndagen blev der holdt Thing paa Christ-Kirkegaard, hvor alle Høvdinge vare tilstede. Da gjorde Erkebiskoppen Kongemoderens Renselse bekendt, og truede hver Mand med Ban, som yttrede derom nogen Mistillid. Da tillyste han end videre det mellem Kongen og Jarlen fornryede Forlig. Derefter gjorde Kongen og Jarlen sig særdige til at drage bort med en stor Krigsmagt; thi der var da kommen Breve østenfra, hvori Birkebenerne og Baglerne meldte, at Vene og Slitungerne forstærkede sig meget, samlede meget ondt Pak og gjorde stor Ufred. Kongen og Jarlen havde god Bør østover, og da de kom til Tunsberg, blev dem sagt, at Slitungerne vare i Oslo, uden at de havde faaet noget Nys om Birkebenerne. De vilde altsaa strax seile ind til Oslo; thi Binden var god, og der blev strax blæst til Afseiling, hvorefter nogle Skibe lagde ud. Da gik Jofreyr, som var Provst i Tunsberg, til Kongen og Jarlen og sagde, at han gjennem Nikolaus Bisp havde faaet Nys om, at Slitungerne agtede sig til Byen. Nogle Birkebenere sagde, at dette monne være Biskoppens List, for at standse deres Færd. Da Provsten og Bymændene hode Kongen ikke fare saa hurtig fra Byen, dvælede de der den Dag. Der blev sendt Nogle til Hest, som mødte Mænd, der kom henvejs fra Oslo, og fortalte, at dette var Gjas og Biskoppens Opspind.

Capitel 46.
Kongens og Stu-
le Jarls Forlig.

Svar Utvik og Asbjørn Kopp, som Kongen havde overdraget Oslo Syssel, laae dengang ved Hovedøen. De havde sendt en let Skude for at indhente Rundskab om Kongens og Jarlens Færd,

Capitel 47.
Slitungerne
flye for Kongen.

1) Et Manuskript tilføier at Sigar var fra Brabant.

og de sagde Kongen, at Slitungerne vare i Oslo, uden at have spurgt Noget derom. Da Kongen og Jarlen fik dette at vide, paastyndede de deres Færd alt hvad de kunde. Vinden var god, og da de kom til Hovedøen, kom Ivar til dem med 3 Skibe, og siger, at Slitungerne vare i Oslo og forholdt sig aldeles rolige. Derpaa firedes Seilene paa Kongens Skib, og der blev givet den Befaling paa de andre Skibe, at de alle skulde seile i een Linie ind til Byen. Saaledes seilede de alt hvad de kunde, men de Skibe, som vare tungsærdendes, brugte baade Seil og Arer. Slitungerne holdt Bagt oppe i Halvarðs Kirketaarn, og da de saae Skibene komme seilendes udenfra forbi Nesodden, styndte Vene sig ud af Byen. Da nu Birkebenerne kom ind forbi Hovedøen, saae de Slitungerne, og de lagde da i største Hast til Bryggerne, baade nord og sør; men da Mandskabet løb op i Byen, vare alle Slitunger rømte derfra. Nogle Hobe af Birkebenerne løbe efter dem alt nord til Frysia; men fik ikke fat paa nogen Mand dennefinde.

Capitel 48.
Baglerne under-
kaste sig Kongen.

Mange af Baglerne sadde indsluttede i Bisfoppens Kastel og vare hverken med Birkebenerne eller Slitungerne; men saasnart Hakon Konge nærmede sig Kastellet, ginge de ned og tilbød ham sin Tjeneste. Nikolaus Bisfop var i Byen og vilste sig meget venlig imod Birkebenerne. Morgenen efter gif han Kongen i Røde med al Hæder i en Procession. Derefter bleve Breve sendte til Arnbjørn Jonsøn og alle Baglerne, som derpaa kom til Oslo, ginge i Kong Hakons og Jarlens Tjeneste, og opgave det Navn, som deres Skare havde baaret. Disse vare de Høvdinge blandt Baglerne, som ginge i Kongens Tjeneste: Arnbjørn Jonsøn, Gunnbjørn, Jons Broder, Simon Ryr, Eysteinn Hroarson, Gudolf paa Blakkastad, Eindrid Bekill, Finn Ralfsøn, Eilif Rember, Thorer Amundsøn.

Capitel 49.
Slitungerne
eftersættes.

Da nu Hakon Konge spurgte, at Slitungerne vare oppe i Enjavand, lod Kongen drage 13 Skibe op til Blandet, og besatte dem med meget Mandskab under disse Anførere: Gutorm, Olaf Mof, Gunnbjørn, Harald Stangarhyla. Da Slitungerne finge Nys om dette Tog, flygtede de strax op til Marker. Birkebenerne indskibede sig, saasnart de kom til Blandet; men Nogle vendte tilbage til Oslo til Kongen, hvor der da blev holdt mange Driftegilder, og Mangt og Meget tilbrog sig, der var værd at fortælle.

Capitel 50.
Om Gunnolf og
Eilif.

Kong Hakon havde en Morbroder, som hedte Gunnolf, der var umaadelig i Drif. Han mødte en Dvæld den gode Mand Sira Eilif, der var en artig og sædelig Mand og Jarlens bedste Ven og Raadgiver. Gunnolf trak Sværdet og hug Eilif over den høire Haand, saa den nær var gaaet af ham. Dette blev strax sagt Jarlen, der i en Hast kaldte paa sine Mænd og bød dem væbne sig. Gunnolf tyede til Kongeskibet til Hirdmændene, der stode en Skjoldborg over ham. Skibene laae paa alle Sider ved Kongebryggen, og saasnart de hørte Braget paa Kongens Skib, grebe de til Vaaben. Jarlen vilde gange frem mod Gunnolf, men Hirden forsvarede ham, og da Jarlen saae, at han ei kunde komme frem, vendte han til Forrummet med sine Mænd. Da nu Hirden saae, at han kom did med fuldtbevæbnet Mandskab, frygtede de for at han vilde Kongen til Livs, og løbe alle tilbage til Kongen. Jarlen vendte derimod tilbage langs Skibsbryggerne med sine Mænd. Strax i Nærheden laa Asolf Jarlfrændes, Thord Dralles og Thorfinn Ondes Skibe. Da de kom op paa Bryggen til Jarlen med deres Mænd, spurgte han hvad de havde

Cap. 47. Nesoddi, nu Næsøden, ½ Miil i Sydvest for Christiania.

Høfudøy, Hovedøen, imellem Næsodden og Christiania, see 2 B. S. 155.

Blakkastadir, upaatvivlelig Blakkastad i Afters Præstegjæld, Agerø og Follougs Fogderi, der ogsaa i 14de Aarhundrede synes at have været Gæde for betydelige Personer, og ei den meget mindre Gaard af samme Navn i Tunø Præstegjæld i Smaalehnene.

Cap. 49. Eyja- eller Øyja-valn (Eyna), nu Øyeren-Sø paa Nedre-Nomerige, see 1 B. S. 45.

i Sinde at gjøre, og han sagde, at han vilde hevne Ellif. Der var en Mand ved Navn Reidulf, som var en Broder af Baard, og havde hjulpet Kong Inge, da han svømmede over Aaen Nid efter Slaget i Thronhjem; han var ingen Ven af Kongen, og sagde til Jarlen: „Sligt vil oftere hændes, og næste Gang Dig, Herre; thi er det mit Raad, at vi forebygge det; lader os trække Skibene op til os, og dræbe Kongen med alle dem, som ville stille sig for ham.“ Alfolf svarer: „dette var for stor Hevn for en Haand.“ Mange svarede, at de ei vilde vise sig som Niddinger mod Kongen, der var sagløs i denne Sag.

Imidlertid kom ogsaa Dagfinn Bonde, Guttorm Gunnasson, Begard Beradal, og Andres Skjalbarband med deres Skarer mængdeviis op paa Bryggen, og forsoiede sig strax ombord paa Kongeskibet. Da Jarlen saa det, vendte han sig imod Begard, og stak ham med sit Sværd i Rinden. Begard vendte sig og Sværdet stak sig ud igjen af Rinden, hvorpaa Jarlen gif til Ellif og var hos ham en Stund. Da Arnbjørn Jonsfon og de øvrige mærkede dette Bulder, fore de til Kongen og tilbød sig at følge ham. Nu kom Jarlen ud paa Skibet, meget vred, og Kongen stod op, gif ham i Møde og tilbød baade Jarlen og Ellif Bøder paa sin Frændes Begne; men Jarlen agtede kun libet derpaa. Da sagde Dagfinn Bonde: „dersom J, Herre Jarl, ikke vil lade hver Mand have Fred i Nat for denne Sag, da maae J og Kongen ikke baade være paa eet Skib i Nat; men Kongen skal følge os.“ Kongen svarer: „ingenlunde vil jeg i Nat flye mit Skib eller mit Mandskab.“ Hirden siger, at den vil være der, hvor Kongen er. Jarlen svarer venligen derpaa, og sagde, at Alt skulde forblive fredeligt til Morgen; men paa begge Sider udsattes dog om Natten de stærkeste Dagter.

Capitel 51.
Begard saares.

Morgenens derpaa, efter Fromessen, gif Kongen til Ellif og tilbød ham Bod for Gunnolf. Ellif svarer vel og forpligtede sig til Fred, indtil Folk saa, hvad Udfald hans Sag fik. Derpaa lod Kongen sammenblæse et Hirdstævne, og lod der Sagen fremsætte; men Folket yttrede sig forskjellig derom. Begard fortæller Hirden den Forhaanelse, han sagde havde faaet, men sagde, at han derom ei vilde fremsætte nogen Klage, dersom en anstændig Bod blev ham tilbuden. Lendermændene og Hirden sigte, at de ingenlunde vilde lade Sagen blive staaende derved. Saaledes kom det dertil, at Jarlen overlod Sagen til gode Mands Dom, hvorefter der blev tildømt Begard en Penge-Bod, som han dog eftergav Jarlen. Dog var Jarlen dermed ilde tilfreds, og lagde stort Fiendskab til Begard, som siden skal fortælles.

Capitel 52.
Om Begard.

Hakon Konge og Skule Jarl besatte alle Syslerne i Dplandene, og det med de mest udvalgte Mænd, formedelst den Ufred, som der saa meget var at vente. Over Hadaland blev sat Gunbjørn Jonsbroder og Thorgeir Bispepsmand; over Raumarike Harald Stangarfyli, og Thoralde Dgursfon; over Hedemarken Olaf Mof og Friderik Elasse; og endeligen i Gudbrandsdalen Eindrid Befel og Baard Hale. Hakon Konge og Skule Jarl fore til Lunsberg; men sendte Mænd til Bergen med det Bud, at de agtede om Vinteren at forblive i Lunsberg. Kongen bestiftede Dagfinn Bonde til at gjøre Julegilde i Stand for sig; men Jarlen derimod Grunde Skatmester til at gjøre det samme for sig. Selv fore de til Viken og øfter til Gøt-Elven for at grandstke de gamle og nye Sager, som Kongen havde at dømme i. Derefter fore de nord til Lunsberg, hvor de sadde om Julen.

Capitel 53.
Om Gaut
Jonsfon.

Cap. 53. Melr, nu Mæl. Denne Gaard, som er beliggende i Dvindherreds Hoved-Sogn og Præstegjæld i Søndhordland, og nu er indlemmet i Rosendals Baronies Hovedgaard, var Gauts Jonsfons Gæde, hvorfor han nogle Gange i det Følgende ogsaa kaldes „Gautr á Meli,“ see Saml. t. d. R. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 162. Gd. Mæl var i 16de og indtil Midten af 17de Aarhundrede, en særskilt adelig Sædegaard, see Kraft R. Beskr. IV. 551.

Samme Høst kom Gaute Jonsøn tilbage fra sin Jerusalems-Færd. Kongen modtog ham vel, gav ham Halvdelen af Elsfarsfysel, og han var hos Kongen om Vinteren.

Capitel 24.
Om R. Hakons
Hirdmænd.

I Kong Hakons andet Regjerings-Aar, gjorde han Guttorm Gunnason og Paal Bagastalm til Lendermænd, og samme Aar afbrændte Nidaros By. Disse vare da Kongens Raadgivere; Martein Kongesfrænde, Gunni Lodensøn og hans Søn Guttorm, Dagfinn Bonde og Baard Brimstein. Da var Kongen 15 Aar. Disse udelod sig i en Samtale med Arnbjørn Jonsøn, hans Broder Gunnbjørn og Paal Bagastalm med følgende Ord: „Ds tykkes Kongens Sag, som den nu er, at være i en meget farlig Stilling, saalænge Jarlen skal have Omsorg baade for ham og Riget, eftersom der ere Mange, som sætte Dndt imellem dem, og stundom ere ikke de tilstede, som ere Kongens trofaste Mænd; thi vilde vi gjerne søge at bringe det til et stadigt Venfæb mellem dem.“ De sige, at dette rimeligt vilde se, naar Kongen beilede til Jarlens Datter, Jomfru Margreta, og da, sagde de, vilde alt worde trygt, og Jarlen vilde elske Kongen som sin Søn. Dette taledes for Kongen, som i Begyndelsen udlob sig kun lidet derom; men erklærede sig dog dermed tilfreds, om der da kunde blive trygt Venfæb imellem dem; „men jeg er ræd for at det vil komme ud paa det Samme.“ Dog bad han dem drage Omsorg derfor. Derpaa foreslog de Sagen for Jarlen, som tog det vel op; men fæd dog Sagen under Moderen og Pigen selv. Udsaldet blev omsider, at Kongen fæstede sig Jomfru Margreta, og da næredes det bedste Haab om deres Venfæb.

Capitel 25.
Her tales om
Enorre Sturles-
søn.

Høsten før kom Enorre Sturlesøn over fra Island. Da kom tillige Sørle og Gri-mar med det store Handelsflib, som de havde havt i Vestmanna-Verne, og bragte den Tidende, at de havde aflivet den gjære Mand Orm Jonsøn, en Broder af Sæmund i Odde, tilligemed hans Søn og Præsten, formedelst den Ulempe, som Sæmund havde tilføiet Nordmændene. Endstjøndt Orm deri var uskyldig, havde han dog stedse maattet bøde tilligemed Sæmund.

Capitel 26.
Jomfru Mar-
greta vies til
Kong Hakon.

Om Vaaren fore Hakon Konge og Skule Jarl fra Lunsberg til Bergen, og sadde der om Sommeren. Da kom Jon Staal til Bergen med et Skib paa 25 Roesbænke, som han havde ladet bygge for Kongen, og som Kongen havde længe derefter. Henimod Mariemesse foer Kongen og Jarlen nord i Landet med et talrigt og godt Mandfæb fra Gulathingslagen. Mikkelsmessedagen blev Jomfru Margreta viet til Kongen, og der blev gjort et hæderligt Gilde i Kongehallen. Kongen og Jarlen sadde den Vinter i Throndhjem, og der var det sømmeligste Forhold mellem dem. Dette var den tredie Vinter af hans Kongedom, og da bleve Syssler i de nordligste Thinglag givne Begard Beradal og Andres Skjalbarband, som vare Kongens bedste Venner.

Capitel 27.
Riddungernes
Opkomst.

Efterat Baglerne, som før fortalt, havde forligt sig med Kongen, blev intet Syssel givet Gudolf paa Blakkastad, eftersom han var ilde lidet af Bønderne i det Syssel, han før havde havt, og da han mærkede, at der ingen Hæder vistes ham af Virkebenerne, sad han en Tid i al Rolighed. Men denne Vinter, som nu omtales, sendte Gudolf sin Søn Ellif Krunga før til Halland for at søge efter en Ungersvend ved Navn Sigurd, der gav sig ud for Erling Steinvægs Søn. De fandt ham og modtog ham med sømmelig Hæder, og Folk stimlede strax til ham. Gudolf blev da hans Hovedraadgiver, og Erling Rumstaf hans Mærkesmand; desuden vare disse hans Krigshøvdinge: Sunnolf Hauksøn, Thorleif Bruder

Cap. 55, Vestmannaeyjar, en under Sydiden af Island liggende Øgruppe, der hører til Rángár-fing, hvorefter se Landnamab. I. 7.

Erling Hring, Helge paa Solbjørg, Gaute Gotsmør, Gaase Undanfjal og Grimar Svange. De havde meget og vakkert Folk og kaldtes Ribbunger.

Noget før vare Ivar Utvik og Gudolf blevne edsvorne Brødre. Ivar havde den vestre Deel af Oslo-Syssel, hvor han sad og ventede intet andet end Godt. Gudolf samlede hemmeligen Mandskab, og foer til Hovedøen om Natten mod Ivar, kom uforvarendes paa ham, og jog ham fra Skibet. Der faldt mange raske Mænd blandt de gamle Birkebenere, hvoriblandt Smidur Sleppa og Halvard Rut. Ivar undrømte paa en Baad; men hans Folk undkom i Kirken. Gudolf tog Skibet med alle Baaben tilligemed meget Andet.

Capitel 58.
Om Ivar Utvik
og Gudolf.

Denne Vinter var Kongen og Jarlen i Throndhjem, men mod Vaaren fore de før til Bergen og sad der længe om Sommeren. Da lod Jarlen de Ord falde, at han vilde sende en Hær til Island, hvor Bjørn, en Søn af Thorvald Gizurson, havde trukken en Nordmand ud af Kirken i Midfjord og ladet ham dræbe. Dette syntes han at have gjort for at hevne Orm Jonsfon; thi han var gift med dennes Datter Halveig. Skule Jarl rustede mange Skibe til dette Tog; men Folk havde aldeles ingen Lyst til denne Færd. Da quod Jarlens Skald, Gudmund Oddsson:

Capitel 59.
Om Jarlens
Raadslag mod
Island.

I hvilken Storm af Spydnæts Ild¹⁾
Skal jeg, o ædle Konge!
Denne Erummer ile?
Saa spør jeg milde Gram.
Mig semmer ingenlunde,
O, Du, som Hav-Ild øder!²⁾
At frige mod ophidsset Vt;³⁾
Jarl glæder Saarets Svane.⁴⁾

Snorre Sturlesfon, og de islandske Mænd, som da vare i Norge, bade Dagfinn Bonde bringe det dertil hos Kongen, at dette Tog forhindredes. Saaledes kom det saavidt, at et Møde blev holdt, hvori Kongen sagde til Jarlen: „det Forslag, som i Sommer er bleven bragt paa Bane, at udruste en Hær til Island, anseer Raadet ikke for at være klogt; thi baade synes Island at være vanskeligt at angribe, og tillige er Landet herfra bleven bebygget. Desuden have vore Frænder og Forsædre christnet Landet og paa mange Maader understøttet dets Indbyggere. De fleste Mænd der ere ogsaa uden Brøde mod os, endskjøndt Nogle af dem have gjort ilde mod vore Landsaattere; men det vil vorde Alles Skade om Landet hærjes. Nu vil jeg bede Eder, Herre, at I lader dette Forsæt fare efter min Bøn.“ Mange Andre bade om det Samme, og Jarlen opgav dette Forsæt. Snorre blev nu sendt til Island for at fæste Kjøbmændene Fred, og Kong Hakon gav ham Lendermandsnavn. Da talede Jarlen første Gang om, at Snorre skulde bringe Landet under Kongen; men om Høsten, da Snorre kom over til Island, blev Sørændinger-

1) Spydnæts Næt er Pantseret, Pantserets Ild er Sværdet, og Sværdets Storm er Slaget. 2) Havets Ild er Guld, og Guldets Oder en garmild Mand. 3) Det sommede ham ei at føre Krig mod sin egen Slægt. Digteren var nemlig Islænder. 4) Ravn.

Cap. 57. Solbjargir eller Solbjørg, rimeligviis Solberg, en ret betydelig Gaard ikke langt fra Idde Kirke i Smaalehnene. I den „rode Bog“ skrives den „á Solbergum.“

Undanfjall. Hvis hermed sigtes til en Gaard, saa kunde det maaskee være nuværende Unneberg (i „den røde Bog:“ Undaberg) i Bergs Præstegd. i samme Egn.

Cap. 59. Midfjördr (Midt-Fjord) i Húnavatns-þíng paa Nordlandet i Island.

ne uenige mellem sig selv, og Baaren efter dræbte Lopt i Skarde Bjørn Thorvardsfon i Breidabollstad. Den Sommer sendte Snorre sin Søn Jon over til Jarlen efter Aftale mellem dem; men Snorre kom ingen Wei med sine Landsmænd, og kun libet fremmede han Sagen, dog havde Kjøbmændene den Tid god Fred her ude paa Jsland.

Capitel 60.
Brevsending til
Kongen fra
Biken.

Sommeren efter, da Kong Hakon sad i Bergen, kom Brev fra Lendermændene i Biken, at Kongen og Jarlen maatte skynde sig did øster; thi Ribbungerne forstærkedes meget. De gjorde sig strax rede; men bleve dog seent færdige, lige under Mikkelsmessen, med 30 Skibe, der førtes af disse Lendermænd: Paal WaagaSkalm, Jon Staal og Ivar Nes. De finge haardt Veir udenfor Jæderen, og laae i Lyk er en halv Maaned. Da gik op næsten al deres Drikke og Kost, og der maatte slagtes af Indbyggernes Dvæg i Bygden; hvorover der blev en slem Knur i Hæren, der kjædedes ved den lange Liggien. Der blev derfor fundet paa det Raad, at de delte Mandskabet, og Kongen vendte nordesten til Bergen med Storskibene; men Jarlen foer øster til Biken med de mindre Skibe men den større Deel af Mandskabet. Der blev og aftalt mellem dem, at Jarlen skulde tage Landskyld og Leding over hele Biken, og flytte den nordpaa til Julegilde og Lønning. Da nu Hakon Konge kom Nord til EikundaSund, fandt han der Henrik Biskop. De talede mange Ting mellem sig og stadfæstede deres Venskab, hvorefter Biskop Henrik var Kong Hakons bedste Ven. Derefter foer Kongen nord til Bergen; men havde kun libet Forraad ombord til at hjælpe sig med, og ingensteds var noget at faae. Da kalder Kongen Dagfinn Bonde til sig, og bad ham lave til Julegilde. Nu blev der gjort store Laan, og Udskrivningsbreve sendte til alle Syselmænd, men uden synnerlig Nytte; thi Syselmændene havde kun liden Frygt for Kongen, og naar han fordrede Noget af dem, sagde de, at han andensteds kunde henvende sig.

Capitel 61.
Om Skule Jarl.

Hvad Skule Jarl angaaer, da kom han seent til Biken, formedelt Modbør, og da han omsider kom frem, udbød han Leding og Kongens Landskyld over hele Biken. Han indsamlede deraf hvad han kunde faae, forlod Tunsberg 5 Dage før Juul og vendte sig nordesten. Han fik en god Bør, og kom sjerde Juledags Aften til Bergen. Kongen og han sadde baade sammen i Julen, og det gik til imellem dem med største Venkab. Dette var det sjerde Aar af Hakons Regjering. Da Vinteren led, kom de Ord østenfra, at Ribbungerne forstærkedes meget og øvede mange Voldsomheder. Da vare Bene og Slitungerne stødt til Ribbungerne. Bene var Krigshøvding i Hæren; men større Værdighed vilde Sigurd ei tilstaae ham.

Capitel 62.
Om Kong Hakons
Leding.

Da Baaren nærmede sig, aftalede Kongen og Jarlen, at Jarlen skulde fare nord til Throndhjem, derfra samle Krigsmagt og fare landvejs ned til Biken mod Ribbungerne; men Kongen skulde med Flaaden gaae øster, og saaledes skulde de mødes. Da nu Jarlen kom til Throndhjem, stævnedes han til sig Lendermændene Gregorius Jonsfon, Paal WaagaSkalm, og Peter Paalsfon, med hvilke han gjorde Toget til Lands, som aftalt var, og havde meget og vakkert Folk med sig. Han foer den beneste Wei, indtil han kom sør til Hammar paa Hedemarken, hvor alle Birkebenernes Syselmænd fra Opplandene kom ham imøde. Da havde han spurgt, at Ribbungerne fort sør vare komne til Oslo, og havde der taget to Skibe, som tilhørte Bisfoppen, samt at de allevegne fra traf Skibe til sig, og agtede at fare til Tunsberg mod Arnbjørn Jonsfon og de Lendermænd, som vare paa

Skard, en Gaard i Rångår-ping paa Sønderlandet i Jsland.

Cap. 60. Lykr, en Havn, som seer at have ligget noget sydligere end Eikundasund (Egersund). Rimeligviis den nuværende Havn Løsevik i Soggendals Præstegjæld, Jæderen og Dalerne's Fjogderi.

Berget. Da nu Jarlen spurgte dette, paastryndede han sin Færd til Oslo, og Synslemændene med ham.

For nu at fortælle om Kong Hakon, da foer han om Sommeren efter den Aftale som før var gjort, og havde med sig en stor Krigsmagt, og med ham var Gaute Jons-son, Jon Staal og Dagfinn Bonde. Da de kom til Viken, seilede de til Grindholmsund, og da laae Ribbungerne østenfor Fjorden ved Varna med mange Skibe og stort Mandskab, hvorimod Arnbjørn Jons-son med sine Folk vare fuldfærdige til at lægge mod Ribbungerne. Da de nu kom forbi Skeljasteensgrund, kom et Lastskib seilendes dem imøde, som sagde Arnbjørn og hans Folk, at Kong Hakon var kommen nordensfra, og laa ved Grindholmsund med mange Skibe. Derover bleve de meget glade, dreiede strax af om Smørberg Kongen imøde, og fortælle ham Ribbungernes Færd.

Capitel 63.
Om Hakon.

Saa snart Kong Hakon spurgte til Ribbungerne, blev Teltene tagne af Skibene, og han lod disse roe sørud efter Sundet. Gaute og Dagfinn vilde strax om Natten roe ind i Fjorden; men Arnbjørn, og de som vare med ham, vilde bie til henimod Dag. Saaledes roede de ind under Jarlsøen og laae der om Natten. Strax ud paa Natten kom en Skude østenfra, som havde Halvard Bratte og hans Mandskab ombord, og som Ribbungerne havde forfulgt. Disse roede da mod Ruge og agtede sig mod Lendermændene i Viken, som havde baade saa og smaa Skibe. Ribbungerne havde derimod 40 Skibe; men vidste ikke, at Kongen var kommen nordensfra. Nu blev Mandskabet fra Skibene sammenkaldt, og Dagfinn gjorde det i en Tale bekjendt med Kongens Beslutning, at Mandskabet skulde ligge telteløst i sine Hærklæder og Natten; „thi vi kunne, vente at Ribbungerne komme imod os i Nat med deres Hær.“

Capitel 64.
Kong Hakon strax-
roede til Viken.

Lodin Gunnafon foer med 3 Skuder for at speide. Mandskabet vaagnebde før Dag, og de gjorde sig strax færdige. Da det lysnede af Dagen, kom Lodin tilbage, og førte en Skude til Kongen, som han havde taget fra Ribbungerne. De fortalte meget om Ribbungernes Hensigt, og at disse havde spurgt Skule Jarls Ankomst til Viken og Oslo, hvorfor Ribbungerne ei turde fare did.

Capitel 65.
Lodin kom til
Kongen og for-
talte om Ribbun-
gerne.

Da tog Kongen den Beslutning, at Smaaskibene skulde seile forud og Langskibene strax efter dem. Masterne skulde reises paa de første, saa at Ribbungerne maatte tro at alle Skibene vare smaa eller Lastdragere, og da dette var skeet, roede de af alle Kræfter ind i Fjorden. Da de kom længere Syd i Nærheden af Verne, saae de Ribbungerne komme roendes østenfra den beneste Bei imod dem, og Virkebenerne meente da, at det vilde komme til Slag. Veiret var lugnt og Solen skinnede fagert. Paa Storskibene førte to Mænd een Aare, saa Smaaskuderne ikke halede meget fra dem. Kongens Skib var det største, dog vare mange Skibe senere end dette. Kongen bød Sigurd Skjalg roe frem og sige, at aldrig roede de gamle Virkebener saae seensfærdigen, naar der var Sligt paa Færde, og nu ginge Skuderne fortere afsted. Ribbungerne, som meente, at det kun var Lastskibe, som fore imod dem, støvnebde ret paa dem. Men da de nærmeste Smaaskuder begyndte at styde paa Ribbungerne, og de saae Vimplerne paa Storskibene glindse i Sol-
skinnets, syntes de mærke, at der var flere i Følge med Virkebenerne end Lendermændene

Capitel 66.
Om Kong Hakon.

Cap. 63. Grindhólmasund, nu Brængen søndenfor Natterøen ved Tønsberg see for S. 136. Varna (eller Varna), hvorom see 1 B. S. 36.

Skeljasteinsgrunn, Steensarmen ved Tønsberg, see S. 137.

Smørhjörg (Smørberg), nu Smørberg vestenfor Tønsberg, see 1 B. S. 60 og foran S. 84.

Cap. 64. Jarlsøy, Jærsø i Sydøst for samme Stad, see 1 B. S. 36.

Ruge, uden Tvivl Raue paa Østfiden af Christiania-Fjorden i Dnø Præstegæld i Smaalehne.

alene. Nu dreiede de Stavnene og vilde vende om ind efter Fjorden; men da Kongen saae dette, lagde han sig lige for dem, saa dette ikke blev dem muligt. Saaledes dreiede de ad den forreste Bei til Lands. De forlode deres Skibe paa et Sted, som hedder Jolund, og kappede Bogspydene. Virkebenerne løb efter dem, men der var en Bro mellem dem, som Ribbungerne brøde af, og undkom saaledes. Der faldt nogle Ribbunger; men Mange bleve saarede. Saa qvab Sturle Thordsen:

Rasse Konge Flaaden lod
 Ost til Barna styre;
 Rhinluens Oder¹⁾ lader
 Tung vorde Ribbungs Lod.
 Kongen fløved malet Skjold,
 Og Pilethingets Holder²⁾
 Bred ælted³⁾ Bifing=Skare
 Paa Land fra deres Skibe.

Capitel 67.
 Om Biskop Nikolaus
 og Jarlen.

Skule Jarl var i Oslo, som før fortalt. Han bad Nikolaus Biskop laane sig Skibet Skeggjan; men det vilde Biskoppen ikke, og truede dem haardeligen, dersom de toge den hellige Halvards Skib. Da svarer Jarlen: „der er ikke lang Stund siden Sigurd Ribbung tog to af Dine Skibe, og dersom Du banskætter os, fordi vi tage Dine Skibe til Landets Børn, da Du dog tillod dem det, som før vare banskattede formedelst deres Udaad, da skal dette Van vorde dyrt kjøbt for Dig og dem, som Dig tjene.“ Derpaa laante Biskoppen Jarlen Skibene med de udstaarne Hoveder og al Udredsel. Gregorius Jons-son tog Stokkebusen, Paal Baagastalm Haasaugabussen; og deres Krigsfolk toge alle de store Skibe, som i Byen vare, opførte Skjoldtag paa dem imellem Stavnene, og fore derpaa ud efter Fjorden i største Skynding. Da de kom til Jolund, løb en Bonde ud paa Næsfet, raabte til dem og sagde, at Virkebenerne og Ribbungerne sloges ude paa Fjorden: „jeg venter nu, at Virkebenerne behøve Hjælp, thi de have baade færre og smærre Skibe.“ Bonden sagde dette, fordi han ikke vidste, at Kongen var i Følge med dem. Jarlen havde ikke spurgt noget til Kongen. Derpaa satte tvende sig ved hver Aare, og roede afsted saa fort de kunde, og nettop som Ribbungerne løbe fra deres Skibe, roede de forbi Stal. Kongens Mænd toge Ribbungernes Skibe tilligemed meget Bytte, som Krigsfolket deelte mellem sig. Siden mødtes Kongen og Jarlen og hilste hinanden blideligen.

Capitel 68.
 Om Ribbungerne
 og Virkebenerne.

Da Ribbungerne vare blevne forjagne, vendte de østover Landeveien. Saasnart Kongen og Jarlen fik dette at vide, vendte de ind mod Oslo-Fjord, og seilede om Dvælden til Haugsvik; men om Morgen til Hovedøen. Kongen med den største Deel af Flaaden lagde ogsaa til der, men desuden lagde disse Krigshøvdinge strax til Byen: Paal Baagastalm, Asolf Kongefrænde, Kolbein Katterng, Hakon Kavis og de allerfeste Syselmænd i Op-landene. Om Dvælden kom der Nys til Kongen og Jarlen, at Ribbungerne vilde angribe

1) Rhinluen eller Flodluen er det bekjendte Billede paa Guld, og Guldets Oder en gavmild Mand.
 2) Han som holder Pilething er Krigsmanden. 3) Forfulgte.

Cap. 66. Jolund (Jörlund), Jæleen eller Gjeleen ved Moss, see 1 B. S. 38.

Cap. 67. Stokki (Stofke Sogn i Sydvest for Tonsberg) og Håsaugr (eller Håshaugr, nu Halsoug eller Halsaa ved Mandal), de Steder, hvor disse Skibe vare byggede og efter hvilke de saaledes havde Navn.

Stallr, nu Stolsberg (Stolen), den sydvestlige Punt af Jæleen.

Cap. 68. Haugsvik, Huusvik eller Drøbak, see S. 218.

Byen om Natten. Kongen lod blæse i Luren for at kalde alle Mand fra Byen; men de brøde sig ikke derom, og forbleve ikke destomindre; kun Nogle lagde sig ud paa Skibene, som laae for Anker i Havnen. Om Morgenens i Dagningen kom Sigurd Ribbung til Byen med sin Hær; de løb ned gennem Stræderne til Bryggerne, joge nogle Mænd luft i Vandet, og saarede Nogle. Men førend Birkebenerne fik Skibene lagt ud for Bryggerne, bleve mange Mænd saarede af Skud. Hakon Ravis, som var gaaen op i Byen, sprang i Vandet; men blev stuk i Foden, og derpaa trukken op paa et Skib. Fire af Birkebenerne bleve dræbte; men de som paa Skibene vare, vaabenklædte sig og lagde til Bryggen, og da Ribbungerne saae det, undvege de op gennem Strædet, nordestefter ud af Byen, og Birkebenerne efter dem.

Da Hakon Konge og Jarlen, som laae ved Hovedøen med Flaaden, hørte Krigsluren blæse i Byen, vaabenklædtes hele Hæren og roede til Byen. De Skibe, som størst vare, nemlig Kongeskibet og Busserne, bleve seent særdige, og da sagde Ogmund Mærkesmand: „Herre, nu kunne vi see hvorlunde Birkebenerne løbe nordestefter ud af Byen, saa vi der nu intet kunne udrette. Det er nu et bedre Raad, at vi vende os mod Gjulandi, gange der paa Land og saa øster over Akershage imod Frysja, møde dem saa ved Broen, og da faae vi mere udrettet om Gud vil.“ Kongen var strax villig til dette, og raabte til de Skibe, som laae nærmest. Men Barne-Peter og de som vare tungeste paa Foden, erklærede sig usiktede til at forfølge Vikingerne, og deri fulgte ham mange Andre, hvorpaa Skibene vendte sig alle mod Bryggen. De Skuder, som først roede fra Den, kom først til Bryggen, og Mandskabet sprang strax i Land. I samme Dieblif kom 3 af Ribbungernes Skuder til Byen, og da de mødte hiint Mandskab fra Birkebenernes Skibe, meente Ribbungerne, at det var deres Mænd, og spurgte hvor deres Konge Sigurd var. Saasnart Birkebenerne mærkede, at dette var Ribbunger, hug de strax ind paa dem. Ribbungerne undvege nordestefter igjennem Strædet og Nogle ud paa Agrene. Der faldt 80 Mand af Ribbungerne. Birkebenerne forfulgte dem nordestefter til en Aa, som heder Pad, og efterat de havde stuk i hverandre en Stund der, undvege Ribbungerne, og Birkebenerne vendte tilbage til Oslo. Saa qvad Sturle:

Kort efter
Kongens Mænd
Lagde til
Oslo By.
Og der faldt
For Staalets Hvæsser
Voldsmands Hær
Paa vilden Sti.

Milde Konge, hjelmbedækt,
Horder-Perre, gif i Strid;
Grum i Kamp han revsed
Opreters store Brøde.
Kongens Fiender falde,
Og Brad fik sorte Ravn;
Nogle skyndte sig undaf
For gjæve Seierherre.

Kong Hakon og Jarlen gjorde sig reiseferdige fra Byen; men bestiftede først Sysselmænd i Opplandene. De seilede ud til Haugsvik, hvor de holdt et Hirdmands-Møde.

Capitel 70.
Om Stule Jarl.

Cap. 69. Gyljandi (eller Gjulandi), nu Piperviken, en ved en Bugt af Fjorden liggende Forstad paa den vestre Side af Christiania. Den har i gammel Tid vist gaaet meget længere ind end nuomstunder.

Akershagi eller Konungshagi, d. e. de flade Marker af Gaarden Ager (mikla Akr), hvorpaa Christiania nu er beliggende; see om denne Stad 2 B. S. 55 og foran S. 128.

Frysja, Ager-Elven, see S. 120. Broen, hvorefter her tales, er den S. 220 omtalte ved Od. Nedre-Fos.

Fad (Pad) er uden Tvivl den nu saakaldte Munkes-Bæk, strax nordenfors Oslo; thi Tønen Bækken, som havde Navn af Tadvinar-bek (see om Oslo 2 B. S. 55), kan det ei være.

Jarlen sagde, at han vilde fare op i Landet, og brænde der i Bygderne, for at hevne Ragnvald, som de uden fjellig Grund havde dræbt. Kongen svarer: „ingen Hevn har jeg at tage for Ragnvald; thi heller have hans Frænder øvet Nid mod mine Vtmænd; men efter som Bønderne dræbte ham uden nogen hans Brøde, da har jeg Intet mod, at I fare hen og hevne Jer paa dem.“ Da fore Jarlen og Gregorius Jonsøn, Ragnvalds Broder, derop tilligemed mange Birkebenere. De brændte viden om i Bygderne, uden at Bønderne gjorde nogen Modstand, hvorefter Birkebenerne fore til deres Skibe. Da blev dette sunget:

Hevnet blev Ragnvalds Død,
Da Skjolde-Stammer¹⁾ brændte
Grusomt tørre Huse
Ved Østerlandets Strand.
Det var ei løse Tale,
At Skule Skrak indjog
Med Ket nedboiet Fjeldung.
Ild sliffed' Husets Hall.

Capitel 71.
Kong Hakon og
Skule fore til
Bergen.

Siden seilede Kongen og Jarlen ud til Jarlsø, og derfra gjorde de sig færdige til at reise nord til Bergen. Lodin Paalsøn blev tilbage paa Berget; men Guttorm Gunnason paa Grænland, og Snyfelmændene øster ved Elven. Arnbjørn Jonsøn og Lodin Gunnason fore med Kongen nordpaa. De laae nogle Nætter nord i Hornboresund, hvorfra de toge ud en Qvæld, og vare meget drukne. Om Natten kom der en hvas Vind med megen Regn lige imod dem. De seilede da ind i Havn, uden at vide hvor de vare, og om Morgenens i Dagningen, seilede de ind om Tregasund, hvor de kom paa et Skjær og knækkede Roret; men siden havde de en lykkelig Fart til Bergen. Da vare Dronning Margreta og hendes Moder Fru Ragnhild med Sigrid, Jarlens Søster, som siden var Abbedisse paa Rein-Kloster, komne nordensfra did. Siden forlode de Bergen, og da blev Lodin Gunnason gift med Jarlens Søster Ingeborg, og deres Bryllup stod i Kongsgaarden.

Capitel 72.
Begarð Bera-
dals Drab.

I den Tid kom Begarð Beradals Folk fra Halogaland og berettede den Tidende, at Andres Skjaldbarband havde ladet dræbe Begarð, Kongens bedste Ven og Svoger. Kongen spurgte hvad Grunden var, og de svare, at han ingen Anledning havde givet dertil. begge havde de opholdt sig paa Hinn, Andres sad paa et Sted, som hedder Høfn, og Begarð lidt ovenfor i Bygden. Da kom Begarð til Høfn og indbød Andres til Vords. Da Andres dertil svarede ja, sendte Begarð sine Folk hjem for at gjøre Madbordet i Stand. Andres bad Begarð gaae til det Huus, hvori Finnefatten var, og passe vel paa, at Intet gik til Spilde. Da Begarð gik ind i Huset, var en Fjel sunken ned, og han tog af sig Staalhuen og kikkede ind. Da løb to Karle, Botolf og nok En, frem mod ham og gavede ham et dødeligt Saar. Med dette Stykke Arbeide var Kongen saare ilde tilfreds, da han derved syntes at have mistet tvende Mænd, som vare hans troeste Venner, dog syntes han

1) Krigshelte.

Cap. 71. Grønland, hvorefter see 1 B. S. 165.

Hornboresund, nu Homborgsund, ved Ladestedet Lillesand i Nedenæs Fogderi, see 2 B. S. 156.

Tregdasund (Tregasund), nu Trægdesfjord, en Havn, som dannes af Bues, Haarsø og Lango, beliggende i Halsaa Sogn, $\frac{3}{4}$ Miil østenfor Mandal.

Reinir, Gd. Rein i Stadsbygden N. B. for Throndhjem, see 2 B. S. 80.

Cap. 72. Hinn nu Hindoen i Halogaland, see 1 B. S. 24. Ved Tjellesund paa Hindoen ligger en Gaard, som nu skrives Høf; maaskee hedder denne rigtigere Høfn?

at vide af hvad Rod dette var oprunden. Det mærkedes og paa Jarlens Ord, hvorlunde han ikke syntes ilde om, at der blev taget Hæv over Andres for dette Mord.

Kongen spurgte nu sine Benner til Raads i denne Sag, og Folk syntes, at Kongen skulde lade Andres miste sin Værdighed; men lade ham beholde Livet, thi endt han ikke fortjente det. Kort efter kom Andres til Byen med et 20sædigt Skib. Han angrede meget dette Verk, og syntes at see, hvilke Snarer der vare lagte for ham. Kongen tog Syslet fra ham; men gav ham for øvrigt Fred og Forlig. Kongen gav Ivar Urvik dette Sysfel; men Jarlen gav Andres om Vinteren Sysfel paa sin egen Haand.

Capitel 75.
Andres faaer
Fred.

Da det led mod Høsten, ginge Arnbjørn Jonsfons, Halvard Bratte og Lodin Gunnafons til Kongen og sagde, hvorlunde de havde spurgt, at Ribbungerne forstærkede sig meget i Viken, og da Kongen og Jarlen hørte dette, gjorde de sig skyndeligen rejsfærdige. Da de nu vare komne øster udenfor Agder, spurgte de, at nogle af Ribbungerne Krigsfarer vare komne østenfra der i Nærheden, og de lode nogle lette Skuder fare forud for at opsoege Ribbungerne. Der saldt Nogle af disse; men andre undskydede. Den samme Dag seilede Kongen og Jarlen ind forbi Grenmar til Næstær under en svær Storm. Vinden var stærk og hvas, der blev østet baade foran og bag i Skibet, og de vare i stor Fare. Kongens, Jarlens og Arnbjørns Skibe vare de eneste som arbejdede sig frem, alle de andre dreiede af Skibsløbet ind i Havn. De lagde til ved Rygiar, hvor de spurgte, at Sigurd, Bene og en stor Hær af Ribbunger vare oppe paa Raumarike; men at nogle Skarer af Ribbunger vare sør i Viken. Da Kongens Flaade var samlet, toges i et Raad den Bestutning, at Jarlen skulde fare sør til Viken, og opsoege Ribbungerne; men Kongen med sin Krigsmagt blive tilbage i Lunsberg. Der var en Mand, ved Navn Gunnar Afason, som forud havde været Bagler og en stor Uden af Birkebenerne, og som var gaaen i Kong Hakons Tjeneste, da Baglerne overgave sig. Forbi ham nu ikke blev viist af Kongen den Hæder, som han vilde have, løb han til Ribbungerne, tog Lehn af dem, samlede en stor Skare Folk, og Ingen gjorde mere Ondt end han. Jarlen seilede øster, hvor han fik Nys om, at Gunnar med tvende andre Skarer af Ribbunger vare i Vættæ-Herred. I det mørkeste af Natten overrumplede Jarlen Gunnar og hans Folk paa et Sted som hedder Apaldssæter. Birkebenerne fringsatte Gaarden, og kun nogle Faa kom ud, som strax bleve dræbte; men Gunnar og hans Mandskab, der bestod af en stor Skare, forsvarede sig kjæft. Amund Afaf, Jarlens Mærkesmand, blev truffen med en Pæl i Struben, og fik strax sin Bane. Der var en haard Dyst; thi Ribbungerne forsvarede sig mandigen. Der saldt Gunnar Afason og 90 Mand med ham. Saa qvab Snorre Sturlesfons:

Stridsvolder lærer staalklædt Mand
Med blodigt Skaut i Kampen ile;
Helte styre Øst fra Fjorden
Malet Stavv beent mod Jorden.¹⁾

1) Landet.

Cap. 74. Grenmar, hvorom see 1 B. S. 60.

Nesjar, Brunlaugnæsset, see 1 B. S. 206.

Rygjar. Noget Sted af dette Navn ved Tonsberg-Siden, hvor det efter Contexten synes at have ligget, søger man nu forgjæves; Varianten Årøjar (Årøy) maa derfor uden Tvivl være det Rigtige, og „den røde Bog“ oplyser os om, at hermed maa være meent Årø, som er beliggende i Tonsberg-Fjorden og Sandeherreds Præstegjæld, i S. B. for Brængen eller Sundet mellem Nøtterø og Thjømø, de Gamles Grindhólmasund — ikke de i Øst for Nøtterøen liggende Nærøer, der forud havde Navn af Alrøjar,

Vættæ-héræd, det nordligste Herred i Bahus-Lehn, see 1 B. S. 63.

Apaldssætr (Apaldssætr), nu Od. Apelsäter i Lurs Sogn og Tanums-Herred, ved Grændsen af Vættæ-Herred.

Pantserhelt med Spyd saalunde
Landets Folk fordriver;
Gram med hvasse Sværd udvider
Hjernegrundens¹⁾ store Vunder.

Greyløstne ikke ændser
At søge frem mod kjække Mand;
Han hugger Skuur i Skøguls Særf,²⁾
Gaaer i Hlakfas Storm³⁾ for røde Stang.
Land ryddes; men Thrønders Konge
Ribbung skabte tunge Bane;
Gunnar stød Hjerneklippen⁴⁾
Under Ulvesods grumme Blad.⁵⁾

Capitel 75.
Ribbungernes
Ufred i Hval-
dene.

Efter dette vendte Jarlen nord til Tunsberg, hvor han fandt Kong Hakon. Der blev det besluttet, at Jarlen skulde blive tilbage i Viken; men Kongen foer nord til Bergen, hvorhen han kom før Juul, og sad der om Vinteren. Dette var Kong Hakons femte Regjerings-Aar. Kort efter at Kongen og Jarlen vare skilde ad, spurgte Jarlen, at Gudolf Blak var i Oslo-Herred med en stor Skare; om Dagen var han i Byen; men om Natten snart hift, snart her. Jarlen tog nogle Skuder, hvormed han foer ind til Hovedøen, og da han spurgte, at Gudolf var tæt ved Byen paa Fors ved Munkegaarden, overraskede Jarlen Gudolf i Dagningen, fringsatte Gaarden og beredte sig til Angreb. Der faldt 70 Mand af Ribbungerne, men Gudolf undkom. Jævnlig angreb Jarlen Ribbungerne den Vinter, og dræbte flere af deres Mænd. Saa qvad Snorre:

Hærfører Gjøve rydded ud
Med Spydet Oprørsmand;
Det sang i Kongens Staal;
I Drabtes Blod Ulven stod.
Garmild Gram mangan Helt
Et Hoved gjorde mindre.
Pilevare!⁶⁾ Du i Brede
Folke-Ran reose kan.

Indbyggerne af Hadeland og Hedemarken havde samlet sig mod Ribbungerne, siden disse kom i Veiret, og saa mandigen havde begge disse Fylker værget sig, at Ribbungerne der ei kunde trives. Gunbjørn og Thorgeir Bisfopsmand havde den Gang Sysler paa Hadeland og Thoten; men Sigurd Ribbung havde paa egen Haand givet Bergthor og Eysteinn Eng Sysfel paa Hadeland. Ribbungerne droge Skibe fra Drafn op i Rand-Søen. Da nu Birkebenernes Sysfelmænd spurgte dette, fore de tilligemed Bønderne imod dem, og de mødtes ved et Sted som hedte Leine. Strax begyndte der et stort Slag mellem dem,

1) Hjernens Grund er Hovedet. 2) Pantseren. 3) Slaget. 4) Hjernens Klippe er Hovedet. 5) Fodblad. 6) Pilens Bærelse eller Bættel, d. e. Krigsansførelsen.

Cap. 75. Fors. Hermed maa upaatvilelig menes Gaarden Nedre Fos paa Østfiden af Agerø-Elven, ligesom den saakaldte Frysju-brú neppe kan være nogen anden end Broen ved dens Gaard, der paa hiin Tid formodentlig har været en Aulsgaard til et af Munke-Klostrene i Oslo. Gaarden Øvre Fos er for langt fraliggende til at man kan gjette paa denne, uden at komme i aabenbar Strid med Historien.

Om Draufa (Drammens Fjord), Týri eller Tíri (Tyri-Fjorden) og Rønd (Rands-Fjorden), see 1 B. S. 37, 42, 46, 320.

Leini (Leni, Leinir), nu Gd. Lene paa Lenestranden, den sydligste Deel af den skønne Halvø, som kaldes Røsebygden (ford. Røysi) i Hole Præstegjæld paa Ringerige.

hvori Fordelen i Begyndelsen var paa Ribbungernes Side; men siden vendte Mandfalbet sig paa deres Hænder, og der faldt 200 Ribbunger, men Sigurd flygtede, hvorefter Birkebenerne toge alle deres Skibe. Efter dette splittedes Bønderne meget ad, og de holdt ingen Vagt i sine Bygder. Da nu Sigurd Ribbung spurgte dette, foer han op til Hadeland, og kom usforvarende over Jon Kur paa en Gaard, som hedder Hlunnar, og dræbte ham der, hvorpaa der blev sluttet Forlig, og Bønderne betalte store Udbredster. Da lod Sigurd gjøre en Volig i Stand for sig paa Den Frodung i Tyrifoen, tog Gidsler af Bønderne og beskikkede Sysselmænd paa Hadeland. Thorningerne og Vardølerne ginge Sigurd meget tilhaande. Da Hedemarkingerne spurgte de Hug, som Hadelændingerne havde faaet, holdt de bedre Vagt i deres Bygder, saa at Ribbungerne ingen Fremgang der kunde gjøre; men Bønderne rede endog efter dem heelt op til Raumarike, og gave dem mange Prygl. Efter dette blev der mange Skjermysdler imellem Birkebenerne og Ribbungerne, hvori snart disse, snart hine, havde Overhaanden. Vaaren efter Kyndelmessespurgte Jarlen, at nogle Flokke af Ribbunger vare i den vestre Deel af Oslo-Syssel. Da sendte Jarlen Erik Siriz med sine Krigsfolk og Harald Stangarshja for at opsoge Ribbungerne. De mødtes ved Svang, og sloges der, og saa fast gif de løs paa hverandre, at Mærkesmændene mødtes, og Birkebenerne finge Ribbungernes Mærkesmand, som hedte Herbjørn, til Fange. Der faldt Aste, som havde været Sigurds Mærkesmand, tilligemed en stor Mængde Ribbunger, hvorpaa Ribbungerne flygtede; men Birkebenerne fore ud til Jarlen, og toge Herbjørn med sig, der siden var Skule Jarls Mærkesmand.

I Begyndelsen af Vaaren gjorde Hakon sig færdig til at reise nord til Throndhjem, og med ham Dagfinn Bonde, Baard Brimstein og Hakon Ravis. Kongen havde 4 Skibe, hvormed han i Paasken laa i Leirgula. Derfra seilede han fjerde Paaskebag forbi Stadt i et stort Uveir, og 3 Dage senere seilede han indover forbi Agdanæs, i en saa stærk Storm, at alle Seilene fløi fra ham, og Skibene dreve hid og did under Næsfet. Kongen havde ingen anden Udvei end at holde ind ad Aæn; men da de kom did var der Flob, og de kunde formedelst Strømmen intet Ankerfæste faae. Saaledes dreve de op paa Sanden udenfor Bakke, og da kom alle Byfolkene til, som lagde Louge paa Kongeskibet, og fik det med Nød og Neppe flot.

Capitel 76.
Hakon seilede
forbi Stadt i en
stor Storm.

Guttorm Erkebisp, som da var i Byen, tog i alle Dele mod Kongen paa det hæderligste. Jævnliggen holdt de Samtale med hinanden, og engang spurgte Kongen Erkebiskoppen, hvi han havde lagt saa megen Uvenskab for ham for Dagen, medens han var i sin Barndom. Erkebiskoppen siger, at Andres Sindelag mere end hans egen onde Villie havde voldt dette, hvorpaa hele Sandheden kom for en Dag for Kongen, og Erkebiskoppen lovede næste Sommer at komme til Bergen, hvor han skulde ruse Kongen al den Hæder og Ære, som stod i hans Magt. Hakon Konge satte Gunbjørn Jonsen til at vaage over hele

Capitel 77.
Kong Hakons og
Erkebiskoppens
Samtale.

Hlunnar (eller Lunnar), nu Od. Lunder i Sognet af samme Navn og Jævnagers Præstegjæld paa Hadeland.

Frodung (ifke Fortung) i Týri, nu Fregnsen i Tyrifjorden i Hole Præstegd. paa Ringerige.

Pilir (d. e. Beboerne af Thelemarken) staar i Texten aabenbar feilagtigen for Potulir (Thotninger eller Indbyggerne paa Thoten) og Verdælir for Vardælir (Vardøler eller Beboerne af Vardal — see 1 B. S. 33, 34, 65).

Svans, nu Gaarden Svang ved den sydlige Ende af Holsfjorden i Syllingdals Sogn og Eiers Præstegjæld i Bustruds Fogderi, see Osloar-sysla 1 B. S. 33.

Cap. 76. Leirgula (Leirgola), nu Leirgulen, en Gaard med en Havn paa Fastlandet ved det sydlige Indløb til Rugsund i Rugsunds Sogn og Davids Præstegjæld i Nordfjord.

Bakki, Bakke-Kloster ved Throndhjem, see foran S. 53.

Thrøndelagen formedelst den store Ufred, som da var i Oplandene. Da det leed ud paa Baaren, gjorde Kongen sig rejsesærdig nord paa, seilede til Bergen og sad der om Sommeren.

Capitel 78.
Slag mellem
Birkebeiner og
Ribbunger
i Mjosen.

Skule Jarl sad i Tunsberg; men Arnbjørn Jonsfon var østenfor Fjorden og værge Landet der. Ribbungerne vare oppe i Landet med en stor Styrke, og havde bragt mange Skibe op i Dya-Bandet. Birkebeinerne Sysselmænd sadde i Mjosen med mange Folk under Anførsel af Harald Stangarfylja, Olaf Mok, Friderik Slasse og Thorgeir Bisfopsmand. Ribbungerne bragte deres Skibe op i Mjors-Bandet for at opsøge Birkebeinerne. De mødtes ved Kornaholm, hvor der blev et stort Slag. Ribbungerne havde flere Folk og vare meget hidsigere til Angreb; men Birkebeinerne toge saa mandigen imod dem, saa Udsalbet blev, at Birkebeinerne finge Seier, og Ribbungerne flygtede. Der faldt af Ribbungerne ind paa 200 Mand, og disse Krigshøvdinge: Styr Præst, Ornolf af Folarvold, Audun Austansfjor og Thorbjørn Ring; men af Birkebeinerne faldt kun Jaa. Derpaa flygtede Sigurd op til Thoten, og stævne de fra til Fjelds. Da Arnbjørn Jonsfon spurgte, at Bane Skindkniv var paa Kcumarike med en stor Folkeskare, og gjorde der mange Ustykker, sendte han Helge Fjelfhun med det kjæfeste Mandskab mod ham. De traf Bane ved Dya-Bandet, og han løb ombord paa et Skib; men de fik Skibet holdt fast, og ginge mod ham. Længe varede det, inden de fandt ham; dog blev han omsider funden, og med liden Hæder lod Bane der sit Liv.

Capitel 79.
Bispe Gud-
mund kom fra
Island og for-
talte Kongen om
Slaget paa
Grimse.

Kong Hakon sad i Bergen om Sommeren, og havde alle Lendermænd nord fra Landet og fra Gulathinglagen hos sig; men da han spurgte Ufreden paa Oplandene, gjorde han sig rejsesærdig øster til Viken. Henimod Mariemesen kom Gregorius Jonsfons Sendemænd nord fra Throndhjem og fortalte, at Ribbungerne vare komne nord over Fjeldet og agtede sig til Throndhjem, hvorfor disse Mænd bade Kongen stynde sig død. Strax lod Kongen blæse til et Hirdstævne, fortalte denne Tidende, og lyste til, at han vilde vende sig mod Nord, og Alle vare villige til at følge ham. Om Torsdagen seilede Kongen nordøster med 30 Skibe, og da han seilede over Sognsø, mødte han en Knarre, som var kommen fra Island, og der ombord var Gudmund Bispe, der fortalte Kongen mange Tidender fra Island. Den Baar havde Sigvat Sturleson og Bispepøns Mænd slaaes paa Grimse; men Vinteren før var Tune dræbt af Bispepøns Mændene paa Holar. Kongen agtede at seile nord om Altsøarsund, og der spurgte Kongen, at Ribbungerne vare komne nordover Fjeldet med en stor Hær, at de gjorde meget ondt hvor de kom, og vare alt inde i Sofnadal. Da nu Bønderne i Gaulardal spurgte dette, skare de op Krigspilen, og allevegne fra forsam-

Cap. 78. Stangar-fylja. Dette Haralds Tilnavn har maafee Hensyn til Gaarden Stangar (å Stongum) i Sognet af samme Navn paa Hedemarken.

Kornaholm, nu Ekorn-Holm i Mjosen, i S. O. for Feiringens Kirke i Hurdalens Præstegjæld paa Romerige.

Folarvøllr, nu Følvel, en Gaard paa Østfiden af Glommen i Udenæs Sogn og Næs Præstegjæld paa Romerige.

Austansfjor, formodentlig Østense, en smuk Gaard ved den sydlige Ende af Østensø-Banden i Agers og Follougs Fogeri.

Eyja-valu, Øyeren Sø paa Nedre Romerige, see 1 B. S. 43.

Cap. 79. Sognsøer, Sogn-Seen, see 1 B. S. 153.

Grimsey, en langt ud i Havet liggende Ø, som hører til Vadla-fing i Nordlandet paa Island.

Holar, det bekjendte forrige Bispehede i Hjaltadal i Skaga-Fjerd nord paa Island.

Altøjar-sund (Altøysund). Her menes neppe det sidstnævnte Sund, en god Havn paa Sydiden af Altnes i Vilnæs Sogn og Altevolds Præstegjæld i Søndfjord, men snarere Altøysjar-sund, nu Grane-Sund i samme Egn, cfr. 1 B. S. 57.

Sóknadalr, Sogne dal Innerfogn til Størenes Prgd. i Orkes og Guldals Fogderi. Her ligger Gaarden Berudalr eller Bærudalr (Åsl. Belts Jordb.), nu Bordal.

ledes de. Da Ribbungerne erføre dette, vendte de tilbage øster over Fjeldet, og Sende-mændene fortalte Kongen, hvorlunde det nu ikke mindre var at befrygte, at Ribbungerne vilde komme ned i Raumsdal. Nu seilede Kongen nord til Leirgula, da han ansaae det for rimeligt, at de kom ned til Møre, og han biede der indtil han spurgte, at Ribbungerne havde vendt sig mod Østerdalen.

Nu vendte Hakon sørest, og kom før Michaelsmesse til Bergen. Der gav han Lendermændene Hjemlov; men Selv besluttede han der at tage Vintersæde; han havde ud-
 Prevet Leding Sommeren før i begge Halvdelene af Egdafylke; men Skule Jarl havde forud taget den drygste Deel af Ledings-Afgiften, saa Kongen fik Noget af den nordre Halv-
 deel, men Intet af den sydre. Kongen kalder sine Raadgivere til sig, og siger dem dette, og Alle syntes at Jarlen gjorde sin tredie Deel af Norge for stor, naar han vilde have hele Viken, Oplandene og Strækningen heelt Nord til Rygja-Fylke, da derimod Kong Eversers Broder, Erik Jarl, og Bagler-Kongen Philippus havde ladet sig lide med den tredie Deel mellem Svinesund og Ry-
 gjarbit, og saalunde havde hine forrige Høvdinge deelt mellem sig. Kong Hakon sendte da Mænd til Jarlen med Breve, og lod ham sige, at han var meget utilfreds med dette Landesliste, og at Jarlen vilde ikke faa Ufred med Ribbungerne alene, om han længe foer saalunde frem.

Capitel 80.
 Kong Hakon sad
 i Bergen.

Denne Sommer gjorde Andres Skjalbarband og Ivar Utvik et Feidetog til Bjar-meland med 4 Skibe. Aarsagen til dette Tog var, at Andres af Sjemælingar, Svein Sigurdsfon og Ogmund af Spaanheim, med mangre Andre, vare nogle Aar før farne til Bjarmaland med to Skibe, og Andres og Svein fore tilbage om Høsten; men Helge Bograngs-
 fon med sit Skibsmandskab, blev imidlertid tilbage. Ogmund blev og tilbage, og foer om Høsten øster til Sudurdala-Rige med sine Svende og Varer. Imidlertid bleve Halei-
 gerne uenige med Bjarne-Kongen, og om Vinteren fore Bjarmerne imod dem og dræbte hele Skibshyet. Da nu Ogmund spurgte dette, foer han øster til Holmgaard, derfra øster ud til Havet, og standsede ikke før han kom til Jerusalem, hvorfra han foer tilbage til Norge, og denne hans Færd kom i stort Ord. Andres og Ivar fore til Bjarmaland, hvor de gjorde det største Hærverk med Manddrab og Ran, samt finge stort Bytte i Graavarer og brændt Sølv. Da de kom nordensfra, seilede de paa et Strøm-Skjær nordensfor Straumnæs-kinnar, og tre Skibe slap af igjen; men det Skib, som Ivar var paa, fik Søen i Seilene, og Skibet hældede saa stærk, at Søen saldt ind, og dernæst kantrode Skibet. En Mand ved Navn Jøgrim, hjalp Ivar op paa Kjølen, hvilket og lykkedes en tredie Mand. De

Capitel 81.
 Krigstog til
 Bjarmaland.

Leirgula, Leirgulen, see ovenfor.

Cap. 80. Om Agdir, see 1 B. S. 38.

Rygjarbit. Gjernes-Tangen imellem Øster-Riisøer og Kragerø; see 1 B. S. 34, 61.

Cap. 81. Bjarmaland, hvorom see 1 B. S. 77.

Sjaumælingar, nu Gd. Sømæling i Øre Sogn og Thingvolds Præstegd. paa Nordmør.

Spánheimr, nu Spaanum, en stor og smukt beliggende Gaard i Utviks Sogn og Gravens Præstegjæld i Hardanger. En paa denne Gaard staaende Ruin af en gothisk Muurbygning, har man antaget for Levnings af et Kloster, der i saa Fald maa have været et ubetydeligt Filial-Kloster, som ei kan være stiftet før end hen i 14de Aarhundrede, cfr. Saml. f. d. R. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 148 Not.

Sudrdalariki (Súrsdalaríki?) maa vel antages at være det samme som Súrsdalir, der var et Rige i Gardaríke eller Rusland, som laa Nordvest for Bulgaria. Navnet haves endnu i Byen Súsðal, som var Gæde før en Storfyrste, indtil det i sidste Halvdeel af 12de Aarhundrede forflyttedes til Volodimir.

Hólmgardar, Høvgørd i Rusland, see 1 B. S. 120.

Straumnæs-kinnar. I Finmarken, hvor det omhandlede Sted synes at have været, findes, saavidt vides, ei nogen saadan Malsstrøm; derimod haves i Lofoten Sund-Strømmen imellem Flagstad-Ø og Mofsenæs-Ø, hvis inderste Deel fører Navn af Strøm-næs-Strømmen.

stødte en Baad fra Thorbergs Skib, der mistede Forstavnen. Jøgrim bragte Jvar i Baaden; men da han ikke saae noget til sin Kammerat Thorstein, kastede han sig ud i Strømhvirvelen, hvor han omkom med alle dem, som paa Skibet vare, undtagen alene Jvar med nok een Mand. Tillige forgik en stor Mængde Gods. Om Høsten foer Andres til Ha-logaland.¹⁾

Capitel 82.
Tobbes Sønners
Drab.

Imidlertid sad Skule Jarl i Viken med meget Folk og stor Beføstning. Arnbjørn værgebe Landet østenfor Fjorden, saa Ribbungerne ikke der kunde holde sig. Syselmændene vare endnu oppe ved Mjøs med stor Styrke; men Ribbungerne fore meget adspredte, og kom frem snart hift, snart her. De fore nu op til Hadaland, og Sigurd satte sig ned paa Den Frodung i Tyri-Søen. Da Skule Jarl spurgte dette, udrustede han et stort Skib paa 26 Rum og mange Smaaskibe for at seile ind i Drams-Fjorden, efterat han tilforn havde bestemt sig til at lade sine Skibe trække op i Tyri-Søen og saa i Rand-Søen. Da nu Jarlen kom ind i Drams-Fjorden, og de skulde trække Skibene op igjennem den ydre Strøm, kom Ribbungerne til og skjøde paa dem en Stund. Imidlertid kom Skibet over Grunden, og Enden herpaa blev, at alle Ribbunger flygtede øster til Marker; men Jarlen foer til Tunsberg og lidt senere øster til Viken for at opsoge Ribbungerne. Tobbes Søner havde Elfarshysel²⁾ af Ribbungerne, og Jarlen sendte mod dem Simun Ku, Thorð Drasle og Thorfinn Onde. Disse traf Tobbesønnen ved Hlesø og dræbte dem. Ribbungerne havde en stor Styrke østenfor Fjorden, hvor der var ikke mindre end 1400 Mand, som vare gangne i Sigurds Tjeneste. Desuden vare Ribbungerne Herjolf Dyntax og Erik Dregill i Borgarshysel. Ofte strebes de med Arnbjørn Jonsfon; men Tabet var jævnlig paa Ribbungernes Side. Tre Dage dvælede Jarlen i Viken, og der blev holdt mange forskjellige Slag imellem Ribbunger og Virkebener, som ikke her ere fortalte.

Capitel 83.
Skule Jarl
dræbte Ribbun-
gerne.

Skule Jarl sad sin længste Tid i Tunsberg. Kort efter spurgte Jarlen til Ribbungerne, sendte Folk ud imod dem og befalede, at de som vare Koielkammerater skulde to og to kaste Lod imellem sig, om hvo der skulde fare. Thorer Glif og Jatgeir Skald vare Sengesejler, og Lodden faldt paa Jatgeir at fare. De traf Ribbungerne paa et Sted, som heber Kurfjeld, hvor det kom til Slag. Nogle af Ribbungerne faldt, Nogle flygtede; men Virkebenerne fore tilbage til Jarlen. Thorer spurgte sin Fælle Jatgeir, hvorledes det var gaaet paa Kurfjeld, og da sang han denne Vise:

Frodne Bæk, Ørretens Stade,³⁾
Smelter rød⁴⁾ i Slag ved Kurfjeld.
Da vi legte med Ribbunger,
Fik store Thorer,⁵⁾ langt fra mig,
Sig Lungetorvets⁶⁾ Hvile;
Han med svage Kræfter
Døser hen i Tunsberg By
Bed Dværgehusets⁷⁾ Dis.⁸⁾

1) Et Manuskript tilføjer: „og siden blev ingen Bjarmelandsfærd mere gjort fra Norge. 2) Sysselet ved Getaelven, 3) Hvor Ørreten opholder sig. 4) Bliver rød af Blod. 5) Thorer Glif. 6) Lungens Torv er Legemet, Legemet's Hvile er her Pleie. 7) Dværgehusets Huus er Fjeldet. 8) Gudinde — Bjergets Gudinde kalder Digteren her Tunsberg.

Cap. 82. Frodung, Frogn-Den, hvorum see foran S. 35.
Markir, i Smaalehnens Amt, see 1 B. S. 38.
Elfar-sýsla, den sydligste Deel af Bahuus-Lehn, see 1 B. S. 63.
Hlesø, Læso i Rattogat, see 1 B. S. 247.
Cap. 83. Kurfjall (Kyrfjall), der ei synes et have ligget synderlig langt fra Tunsberg, maa derfor uden Tvivl søges paa Vestfold, hvor alligevel dette Stedsnavn nu neppe findes. I

Jarlen lagde megen Vind paa at ødelægge Ribbungerne og sendte stedse Folk hvor-
sommelst han spurgte at de vare. Om Høsten sendte han Bud til Nikolaus Bisfop, at
han skulde være paa Raad med ham for at ødelægge Ribbungernes Flok; men Bisfoppen
fik en Kone, som hedte Usa Blod, en Frille af Gudolf, til at opmuntre Ribbungerne til
Forlig med Jarlen.

Om Sommeren fik Sigurd Ribbung nogle Mænd til at undersøge, hvad Forlig
Jarlen vilde unde ham, om han vilde opgive al Modstand mod Birkebenerne, og da
dette blev Jarlen forebragt, tog han vel derimod og vilde vide Sigurds Tilbud. Da gjorde
Sigurd vitterlig hvad han tænkte, i det han begjærede en tredie Deel af Norge, og at
Jarlen skulde gifte ham med sin Datter. Da nu Jarlen hørte dette, svarede han saa-
lunde: „det staaer i Hakon Konges Magt hvad han vil meddele Sigurd af Landet; men
hverken agter jeg at gifte min Datter ud i Skovene, ikke heller vil jeg dele min tredie Deel
af Landet. Dog hiint vil jeg love Sigurd, at, om han vil stille sig paa min Side, skal
han og alle hans Mænd have Fred, ligesom jeg og skal mage det saa, at han i al Sikker-
hed kan indfinde sig hos Kongen for at føre sin Sag for ham; ikke hellere skal jeg da mod-
sætte mig, at Kongen teer sig sammeligen mod ham.“ Da dette nu kom for Ribbungerne,
tykkedes dem, at deres Sag stod flettere end de tænkte. Men efterdi det var saa trangt
for dem paa alle Kanter, at de ingensteds kunde være i Sikkerhed, overgav Sigurd sig og
sin Skare i Skule Jarls Vold paa Naade og Unaade, neblagde Kongenavnet, overgav sin Skare
i hans Hænder, og betingede sig derimod blot Jarlens Venfkab samt hans Mægling hos Kon-
gen, hvorpaa Jarlen tog sammeligen imod ham. Dette tykkedes at være den fagreste Seier,
Jarlen havde vundet, da han uden Sværds slag havde ødelagt saa stærk en Skare som Rib-
bungerne vare, og nu var Fred over hele Norge. Den Vaar, da Sigurd var med Jar-
len, foer Jarlen til Danmark, og da han kom til Raupmannahavn, havde Greve Heinrich
taget Kong Valdemar fangen, og Jarlen foer tilbage, da han hørte denne Tidende.

Capitel 84.
Sigurd Ribb-
ungs Forlig
med Jarlen.

Den Vinter sad Kong Hakon i Bergen, og det var den sjette af hans Kongedom.
Om Vaaren fore Sendemænd imellem ham og Skule Jarl, og det blev aftalt, at der om
Sommeren skulde vorde et Høvdingemøde i Bergen, hvortil de bedste Mænd i Landet skulde
komme; thi endstjøndt der var god Fred i Landet, stode der dog stor Fordring paa det
Rige, Kongen af sine Fædre havde arvet, af de Mænd som vilde holde sig frem til Re-
gjeringen. Men eftersom Kongen var ung, og Andre havde længe siddet i hans Fædre-
nearv, vare der mangfoldige Mænd, som vare tvivlraadige om hvem de vilde tjene. Nogle,
og det mest blandt Stormændene, vilde gjerne udrydde Konge-Vetten og Kong Sverrers
Afskom, formedelst det gamle Fiendskab, som de til ham havde havt. Hele Almuen der-
imod, baade nord og sør i Landet, var Kong Hakon hengiven.

Capitel 85.
Stævnmøde
mellem Høvding-
erne.

Dette Møde begyndte St. Olafs Aften. Kongen var forud i Bergen tilligemed
Havard, Bisfop i Stavanger, Sorkver, Bisfop paa Færøerne, og desuden disse lærde
Mænd: Nikolaus Erkebegn, Sigurd Abbed, foruden Lendermændene Paal Flida, hans
Søn Peter, Brynjolf Knutsen, Jon Staal, Gaut paa Mel, Ivar Nef. Der var og
Jon Jarl af Orkenøerne, Bjarne Bisfop og Gregorius Rik fra Hjalte-land. Lag-
mændene Dagfinn Bonde og Amund Remba vare fra Gulathingslagen; men fra Thron-

Capitel 86.
Om Kongen,
Bisfopperne og
Lendermændene.

Svarstads Sogn i Laurdal, paa den vestre Side af Laugen-Elv, ligger vel, ved en i denne Elv
faldende lille Bæk, Gaarden Kurstad; men om det er dette Sted, som menes, maa naturligviis
være meget uvist.

Cap. 86. Melr, Mæl i Dvindherred i Søndhordland, see S. 225.

delagen kom disse: Guttorm Erkebisp, Svend Prior i Helgeseter, Asgaut Abbed af Holm, Sigurd Abbed af Tautra, Mester Bjarne, Peter af Husastad og Eysteinn Raadsmand. Tilsteede vare og disse Lendermænd: Gregorius Jonsen, Paal Bagastålm og Asolf af Auster-aa; samt disse Lagmænd: Gunnar Grionbak, Bjarne Mardarson og Thorstein Asmundson. Øster fra Viken kom Skule Jarl, Arnbjørn Jonsen, Lodin Gunnason, Lodin Paalsen, Simon Ryr, Eysteinn Lagmand og Thord Skolle. Fra Opplandene vare disse Lagmænd: Saxe af Haug, Thord Gudmundson, og Sysselmændene Halvard Bratte, Gunnbjørn Jonsbroder, Kolbjørn Raude og Harald Veset. Det blev fortalt, at de fleste af disse havde søgt at overbevise Skule Jarl om, at han var rette Arving til Norge efter Kong Inge. Der kom ogsaa Nikolaus Bispe af Oslo, Asfatin Abbed paa Hovedøen, Odm Abbed i Tunsberg, og disse Provster: Ivar Gesling fra Oslo, Jofrenr fra Tunsberg, Amund fra Grænland, Olaf fra Konghella, Thorgeir Erkebegn fra Opplandene, Mester Thorleif, Baard Provst og disse Sysselmænd: Olaf Mok, Harald Stangarsylja, Thorgeir Bispepsmand, Havard i Sundbu, Fridrik Slasse, Eindrid Bekill og Eilif Rik.

Erfarne Mænd have sagt, at i deres Dage aldrig noget bedre Udvalg af Mænd er kommet sammen i Bergen. Jævnlig havde Hovdingerne Møder, og Kongens Raadgivere vare Martein i Kinzarvik, Sigurd af Onarheim, Askel Kapellan, som siden blev Bispe og Ivar Bodde. Disse bare det Bud fra Kongen til Erkebiskoppen, at de skulde mødes i Træhallen med alle øvrige Hovdinger, Lendermænd og Lagmænd. Dette Møde skulde være Søndagen efter den første Mariemesse. Da de nu kom i Hallen og havde siddet der en Stund, sagde Kongen: „Det er Eder bekjendt, Herr Erkebiske, saavelsom de andre Biskopper og de fleste gode Mænd, som her ere komne, at her ere de, som ville trætte sig til Norges Rige, endstjændt jeg troede, at det var min Fædrenerve, og at jeg var sand Odelsmand til Norge. Men paa det Møde, som nu her er skicket i Lag, bør Eder, Herre, vel at eftergranske Sagens Sandhed, eftersom I er beskicket til at være Hovding baade af Gud og Menneker, ligesom det tilkommer Eder at være Mægler imellem Mand og Mand. Ei heller bør I frygte for at sige, hvad I vide Sandhed at være; thi I kjende tilfulde, hvilke Mænd kunne gjøre Krav paa dette Rige.“

Erkebiskoppen svarer: „det er vist sandt, Herre Konge, at vi ere pligtige til at dømme Ret mellem hver Mand, om vi det kunde. Vi have hørt mange Mænds Krav, som gjerne tilegne sig Norge, og Beskaffenheden deraf er os bekjendt; dog ville vi end gjerne lyde paa deres Tale, for at sælde den Dom, som Gud med de her tilstedeværende Mænds Raad giver os i Sind; thi bede og byde vi i Guds Navn, at alle Mænd ville sige, hvad de vide sandest at være. I, Kong Hakon, sidder nu i Riget, og alle Eders Venner sige, at I er

Capitel 87.
Erkebiskoppens
Tale.

Elgisætr, rigtigere Helgisætr, et Kloster ved Staden Nidaros eller Threndhem, hvorom see foran S. 63.

Hólms (Munkholmens) Kloster sammesteds, see 1 B. S. 149.

Tautra, (Tutero) Kloster i Frestens Præstegjæld, see foran S. 123.

Húsastadir, Husastad i Jnderøens Præstegjæld og Fogderi, see 1 B. S. 49.

Dyngjarnes, nu Dønnæs i Sognet af samme Navn og Næs Præstegd. (cfr. Cap. 173), en af de største Gaarde i Halogaland, var Paal Bagastålm's Bopæl.

Austrått, det gamle Herresæde Østeraad paa Orlandet, see 1 B. S. 158.

Haugr, uden Tvivl Gaarden (ovre) Haug i Stange Sogn og Præstegjæld paa Hedemarken, cfr. S. 95.

Hofudøy, (Hovedø) Kloster, see 2 B. S. 155.

Grænland eller Grænland, hvorom see 1 B. S. 112.

Konnúngahella, nu Kongelf sydligst i Bahus-Lehn, see 1 B. S. 154.

Sundbú, nu Od. Sandbo i Baage Præstegjæld i Gudbrandsdalen, see foran S. 12.

Kinnzarvik, nu Kinservik i Sognet og Præstegjældet af samme Navn i Hardanger.

Onarheimr i Tynæs Præstegjæld i Søndhordland, see 2 B. S. 202.

Arving til Norge efter Eders Fader og alle Eders Forfædre, som Mand efter Mand have raadet dette Rige, uden at Tvindeled nogensinde er kommet derimellem; thi venter jeg den Paastand af de Fleste, at hvad I sige er sandt. Skule Jarl, som er kommen østenfra med mange gode Mænd, kalder sig Arving efter sin Broder Kong Inge, og vi have hørt Mange af hans Venner sande dette med ham. Her er og Guttorm, en Søn af Kong Inge, som kræver Norge efter Fader sin. Med Jarlen er og Sigurd Ribbung, en Søn af Erling Steinvæg, der paaftaaer, at Norge tilkommer ham efter Kong Magnus, som han kalder sin Farsfader. Her ere ogsaa komne Mænd østenfra Gotland, fra Hakon Jarls Søn, Junker Knut, der paa hans Vegne paaftaaer, hvad Folk vide er Sandhed, at han er Jarlens og Kong Ingens ægtefødte Arving, i Følge den Forening, som imellem dem var indgaaen paa Dretting. Til Bidnesbyrd herom fremlægges nu Breve som indeholde, at den efterlevende ægtefødte Arving skulde tage Arv efter begge. Endstjødnt vi nu vide, hvem vi i denne Sag ville følge, ville vi dog høre flere Mænds Betænkning derom.

Capitel 88.
Skule Jarls
Tale.

Skule Jarl talede saalunde: „det er vist, Herr Erkebiskop, at jeg er Kong Ingens samfædrene ægte Broder, og sande Arving efter Kong Olaf den Helliges Lov.“ Kong Hakon svarede: „I er vist Kong Ingens Arving til Alt hvad I retteligen toge efter Eders Fader; men ikke til Norges Rige; thi Kong Inge var sat til at beskytte min Fædrearsv til mit Gavn.“ Jarlen svarer: „jeg kaldes vissest hans Arving til alle de Rettigheder han havde.“ Kongen svarer: „Du skal nu vide, om han arvede Norge efter Fader min, eller om han var sat til at styre Riget efter gode Mænds Raad.“ Da nu Erkebiskoppen fandt, at det kom til Splid mellem dem, bad han dem lade disse hadske Ord fare, og deres Venner sloge sig paa den Side, som deres Hu stod til.

Capitel 89.
Jon Staaels
Tale.

Derpaa stod Jon Staal op og sagde: „det tænkte vi gamle Birkebenere, da vi udgjøde vort Blod og taalte den største Besvær med Kong Sverrer, at denne Tale ei monne behøves; thi Alle sloges vi kun for at frelse hans Fædrearsv for ham og hans Afkom. Dog er det ikke underligt, at Skule Jarl gjør denne Paastand; thi vi have hørt, at der ere de Lagmænd herinde, som aabenbarligen beviiste Jarlen, at han var rette Arving til Norge efter Kong Inge, og dette være talt til Dig, Amund Rembe, og til Dig Eysteinn Hroason, som sidde hist paa Pallen.“ Amund sprang op og svarer: „hvor var Du, da jeg talede Sligt til Dig, eller find mig ham, til hvem jeg Sligt haver talt.“ Eysteinn nægtede ogsaa at have talt slige Ord. Da sagde Arnbjørn Jonsen: „det kan være, at vore Lagmænd have sagt dette; men da have de havt mere af Mjoden end af Kong Olaf den Helliges Lov i Hovedet; det kan og være at de lode sig forlede af Stjænk og Gaver.“

Capitel 90.
R. Hakons Tale
til Gunnar.

Kong Hakon sagde: „Saaledes skulde I ikke fare frem i denne Sags Prov. Vi skulle først tage den Lagmand paa Raad, som har den første Stemme i Kongevalget, nemlig Lagmanden fra Threndelagen. Han er og den ældste Lagmand i Landet; thi han tog imod Lagmandsstolen i Kong Sverrers og Erkebiskop Eysteins Dage. Ikke heller har nogen Mand hos ham fundet Falskhed, Svig eller uretfærdigt Sind, og Alle ansee det for Sandt, at han er den forstandigste Mand i Landet. Og eftersom nu Sagen stodes under Dig, Gunnar Bonde, da siig Du nu i Alles Paahør, hvad Du veed at være sandest for Gud om samtlige vore Krav paa Norge.“

Capitel 91.
Lagmand Gun-
nar Bondes
Rædelse.

Seent tog Gunnar til Orde og sagde: „I opfordrer mig, Herre Konge, til at nævne ham blandt Eder Hovdinge, som Norge tilhører, og det er en stor Byrde for en ringe Bonde-Søn at stifte saa stor en Magt, fra den Ene til den Anden; thi føler jeg at det gaaer mig som Flere, at jeg ræd og skjælvende monne gjøre dette. Thi da Kong Sverrer gav mig dette Hverv, bød han mig at stifte mellem ringe Bondesønner, men ei

mellem Høvdinge, allermindst naar de, som det gjælder, selv høre derpaa. Jeg hørte nu for en Stund siden, at Lagmændene negtede hvad de besværgtes for, og eftersom de fleste neie for Magten, vil jeg ikke lægge den Byrde paa mig, at løse denne Sag. Men eftersom nu de fleste af os ringe Bondesønner have liben Skjønksomhed til at ordne saa stor en Sag formedelst Ukyndighed, og Nogle maaskee ogsaa hælde sig til Benner's Side, da lade vi ham bømme, som veed hvad sandt er, og siger Sandhed, hvad enten Mægtig eller Ringe hører derpaa, uden at ræddes for Nogens Mishag, og det er den hellige Kong Olaf's Lovbog, som efter hans Bud skulde gjælde over hele Norge, og som alle Norges Konger, der Ket ville følge, siden have samtykket. Men skal jeg nu fremføre efter bedste Evne, hvad denne Lov siger mig, da siger jeg saalunde, at Norge ene med Kette tilkommer Kong Hakon, fremfor Nogen af dem, som derpaa i Dag gjøre Krav. Og om end Kong Inge og Hakon Jarl baade sadde i Riget den Dag i Dag, siger jeg dog som saa, at hverken Skule Jarl efter sin Broder, Kong Inge, eller Junker Knut efter sin Fader, Hakon, eller Gutorm efter sin Fader Kong Inge, har nogetsomhelst Krav paa Norge, medens Kong Hakon lever. For Erling Steinvægs Søn derimod nævner jeg ingen Lov, ikke heller kan jeg; ham sige Biskoppernes Lov, de hævede ham og hans Fader, og de monne vide hvor han skal søge sin Fædrearv. Thi slutter jeg dennesinde min Tale."

Capitel 92.
Om Dagfinn
Bonde.

Da bad Kongen Dagfinn Bonde, Lagmand i Gulathingslagen, som dernæst havde den vigtigste Stemme, at fremføre hvad han vidste var sandest for Gud. Dagfinn talede saalunde: „Ung kom jeg til Kong Sverrer, og var med ham i nogle Slag, som og i de tvende han holdt i Florevaag med Væggerne og paa Jonsvolden med Baglerne, og før han gik i Slag udbød han i disse Ord: „Gud, den hellige Maria og den hellige Kong Olaf beskytte os, og saa sandt give mig Gud Seieren, som jeg har en retfærdig Sag at forsvare, og min Fædrearv at værge; men mine Modstandere derimod Uret.“ Og eftersom han og hans Afkom med Kette ere komne til Kongedømmet, da siger jeg efter Loven, og vil forsvare det for Gud, at Hakon Konge med Kette er kommen til Norge; men ingen Anden, som nu derpaa gjør Krav. Og til dette mit Lovsagn føier jeg, at jeg vil staaes for ham, og lade mit Liv ved hans Side om fornødent gøres.“ Denne Tale rostes lydeligen af de fleste.

Capitel 93.
Om Amund
Rembe.

Derpaa sagde Kongen til Lagmanden fra Rygjafylke Amund Rembe; „Efter som det er sagt, Du Amund Bonde haver ladet de Ord falde, at jeg ei med Kette var kommen til Norges Rige, saa siig Du nu, hvad Du veed er sandest for Gud.“ Amund svarer: „mange fagre Gaver har jeg at lønne Skule Jarl, og ofte har jeg af ham været saa vel lønnet, at jeg forgjæves derom vilde tale; men end haver jeg ikke saa aldeles druffen bort Bid og Grimodighed, at jeg ei skulde som Mand følge Sandheden; thi det veed jeg for Gud, at Hakon Konge er retteligen sin Faders Arving og baaren til hele Norge efter sine Forfædre. Derimod haver jeg ofte sagt, at Skule Jarl er rette Lovens Arving efter Kong Inge, sin Broder, og baaren til al den Arv han med Kette fik. End haver jeg Noget med Nogle af Eder Biskopper og Lendmænd at tale: vedgaaer nu Eder's store Ord, som I have talt, da vi Alle sadde hos Skule Jarl, og bleve hos ham vel holdne, da I modtog af ham gode Gaver; I have jo og Hædersbestillinger med stor Vælske, saa I ei skulde smygge fra Sandheden. Thi I have oftere, og med flere Overtalelser, egget Skule Jarl til at gjøre Krav paa Norge end Amund Lagmand, og forlængst monne han have afstedkommet Ufred, om I

Cap. 92. Flóruvágur, Florevaag ved Bergen, see 2 B. S. 142.

Jónsvellir i Bergen, nu Engen, see sammesteds.

Cap. 93. Rygja-fylki (ok Ægda-fylki), see 1 B. S. 90.

havde raadet. Nu gibe Gud Kongen og Jarlen god Fred, og Intet mere har jeg denne-
finde om denne Sag at tilføie. Dog dette vil jeg bede Gud om, at hver Mand, som
haver lagt noget Bærre til denne Sag end Amund Rembe, maatte faae Horn i Hove-
det; men ikke som en Biskopshue.“ Arnbjørn Jonsen sagde derpaa til Eysteinn Hroa-
son: „Eysteinn Fosterbroder og Sengesælle, vi ere baade gamle Baglere, som længe have
været i Telt sammen, lader os nu ei forfølge, hvad vi ofte have talt for Jarlen.“ Eysteinn
svarer: „jeg tænker, at Mange af os have talt de Ord til Jarlen, som nu ikke Alle ville
vedgaae; men det veed jeg sandeligen, at aldrig sagde jeg til Dig eller ham, at Hakon Kon-
ge ikke var retteligen kommen til Norge.“

Da bad Kongen Thord Skolle, som havde Lagmandsstolen østenfor Svinesund, sige
hvad Loven indeholdt om denne Sag. Thord gjenmælede: „ikke er jeg derfor kaldet til
Lagmand, fordi jeg er saa særdeles kyndig i Loven; thi vel have jeg ofte sælbt Dom i ringe
Bønders Sag; men kun lidet forstaaer jeg mig paa Kongers Sag, ikke heller anseer jeg
mig sat til at dømme imellem dem. Dog sagde mig min Fader Thord, som var Lag-
mand, hvorlunde hans Fader og andre vore Forfædre havde sagt, at Norges Mænd steds-
fulde følge Konges Søn, saalænge han var til, tilføiende, at de aldrig monne trives, som
modsatte sig ham.“

Derefter bad Kongen Saxe paa Haug, Lagmand paa Hedemarken, sige hvad Lo-
ven herom havde. Saxe sagde som saa: „jeg var hos denne Konges Fader Hakon, og
da han var hedengangen, hørte jeg alle Biskopper og hele Almuen sige, at de gjerne vilde
tjene hans Søn, om han var til, og ikke siger jeg Andet efter Loven, end at han er retteli-
gen kommen til Norge efter sin Fader.“

Da bad Kongen Thorer, som var Lagmand i den søndre Deel af Opplandene, at lægge
sin Mening for Dagen efter Loven. Thorer siger som saa: „var jeg endog saa vidløs eller
af saa ond en Villie, at jeg vilde sige Andet end disse Mænd tilforn have sagt, monne mine
Ord dog ingen Værd have. Men nu veed jeg det for Gud, for hvis Nafn jeg ogsaa
siger, at aldrig have jeg sagt Andet, end at Hakon Konge har hele Norge som dets rette
Arving, og dette lægger jeg til, at vi alle Norges Mænd bør følge denne vor Kongesøn saa-
længe han er til; thi da farer Norge vel, hvordan end siden dets Skjebne monne vorde.“

Da Lagmændene havde endt deres Foredrag, tog Guttorm Erkebiskop saalunde til
Orde: „nu have vi hørt, hvad vore Lagmænd have sagt, og endskjøndt Enhver har frem-
sat Sagen paa sin Maade, have dog Alle eenstemmigen sagt, hvad vi forhen vidste var
sandt; thi bifalde vi gjerne, at Hakon Konge er ene blandt de nu levende lovligten kommen
til hele Norge, som er hans rette Arv. Dog ville vi, at den Aftale og Forlig skal stande
mellem Kong Hakon og Skule Jarl, som forhen var gjort om Landesfistet; thi det er ligest
til Fred naar de ere som bedst forligte mellem sig; men derom bede vi Kongen, at han
gør det bedste han formaaer mod sin Frænde Guttorm. Men om Sigurd Ribbung have
vi Intet at tale.“ Mange Mænd raadede da meget til et godt Forlig.

Derefter talede Kongen og Jarlen sammen, og Kongen sagde, at han vilde fare øster
til Viken, hvorimod Jarlen skulde fare nord til Throndhjem. Da dette var afgjort, sagde

Capitel 94.
Om Thord
Skolle.

Capitel 95.
Saxe Lagmands
Udsagn.

Capitel 96.
Thorer's Lov-
sagn.

Capitel 97.
Erkebiskop Gut-
torm's Tale.

Capitel 98.
Kongens og Jar-
lens Underhand-
ling om Fier-
dingfistet.

Cap. 94. Svínasund. „Østenfor Svinesund,“ det vil sige i Ranrike, nu Bahuus-Lehn, see 1 B. S. 90.

Cap. 96. Oppland. Man erfarer heraf at Opplandene i Aaret 1223 vare deelte i tvende Lagsogn, nemlig nordri ok sydri lutiin Upplanda, hvilket Forhold endnu stod ved Magt i Aaret 1266 (ifølge et Document), og formodentlig indtil Emanationen af R. Magnus Lagabæters nye Lov i Aaret 1274, cfr. isvrigt 1 B. S. 90.

III. Bind's 2det Hefte.

Rongen, at Landet skulde skiftes i trende Dele, og at den nordligste Tredebeel skulde strække sig nordensfra til Sunnmør, hvorimod Jarlen vilde, at den skulde gaae heelt syd til Sognsø, saa at han kun paa 10 Skibreder nær havde halve Norge. Rongen sagde, at saa maatte det ikke være. Da bad Erkebispens tilligemed Jarlen, at det Skifte skulde stande mellem dem, som skilte Erkebiskoppens og den bergenske Biskops Bispedømme, og efter Erkebiskoppens Raad stadfæstedes dette. I Følge denne Deling bleve Breve gjorte, hvorpaa tryktes Kongens, Erkebiskoppens, Jarlens og Lydbiskoppernes Indsegl, som bekræftede, at Forliget mellem dem skulde stande. Og dersom Ufred gik over Kongens Rige, skulde Jarlen være pligtig til at fare øster i Landet som nord, naar Rongen det behøvede. Der- efter laavede Biskopperne og Lendermændene sig til Hjemreisen. Rongen tog de Mænd med sig nord fra Landet, som tykkedes at være ham mest troe, og satte dem øster i Viken; men Jarlen beholdt sine Venner hos sig. Rongen sendte det største Skib, som han aatte, Guldbringen, øster foran sig, og dette styrede hans Morbroder Bjørn og Olaf Ingasson. Noget senere gjorde Rongen sig færdig, og bad Sigurd Ribbung følge sig øster, til Viken hvori han samtykkede.

Capitel 99.
Om Skifte Jarl
og Sigurd
Ribbung.

Da nu Jarlen fik dette at vide, talte han for Sigurd, at ikke Alt monne være trygt, og siden foer Sigurd med Jarlen nord i Landet. Kong Hakon sagde til Jarlen ferend de skiftes: „eftersom J, Jarl, vil have Sigurd med Eder, da holder ham sømmeligen; men seer til at han ei ypper Ufred imod os.“ Jarlen svarede, at saa skulde det være. Nu farer Jarlen nord i Landet med sine Lendermænd og sit Mandskab; men Rongen foer øster til Viken, og kom den første Søndag i Advent til Lunsberg, hvor alle Mand toge vel imod ham. Nikolaus Biskop, som var kommen forud til Lunsberg, tog glad og sømme- ligen mod Rongen, og gav ham mange Gaver. Rongen overdrog ham den nordre Deel af Oslo Syssel, og gav ham et fuldt udrustet Skib paa 15 Bænke. Biskoppen foer fra Lunsberg 3 Nætter før Jul, og laa Juledagen ved Levøerne. Da sendte Rongen Provst Jofreyr og Dagfinn Bonde til ham, for at indbyde ham til sig i Julen; men Biskoppen takkede Rongen for sin Indbydelse og foer tredje Juledag ind til Oslo eftersom Binden søiede ham. Kong Hakon gjorde den Jul Halvard Bratte og Simon Ru til Lender- mænd. Dette var det syvende Aar af hans Kongedøm.

Capitel 100.
Erkebiskop Gut-
torms Død.

Henimod Paaske foer Kong Hakon ind til Oslo, hvor han var meget længe om Baa- ren. Da kom Sendemænd nord fra Korsbrodrene og Jarlen med Breve, der berettede Guttorm Erkebiskops Død, og tillige, at de i hans Sted havde faaret Abbed Sigurd fra Tautra, som da var udenlands. De bade Rongen dertil lægge sit Samtykke og skrive med ham til Paven. Rongen ændsede det ikke; men baade Biskoppen og han skreve Breve til Paven, som vare Sigurd imod, og de bade, at Peter af Husastad, som foer med Jarlens og Korsbrodrenes Breve til Paven for at fremme Sigurds Sag, maatte vorde Erkebiskop, og saalunde blev det efter Guds Miskundhed.

Cap. 98. Saltsyra, d. e. Udlobet af Aaen Eire imellem Agder og Rogaland, see 1 B. S. 38, 61.

Stad (Stadtland), eller Grændsen imellem Nordfjord og Søndmør, blev saaledes ogsaa Grænd- sen imellem Kongens og Jarlens Deel af Landet.

Cap. 99. Nørdri latin Osloar-sysla (den nordre Deel af Oslo-Syssel, d. e. Osloar-hérad, nu Agerø-Herred eller Thinglag. Oslo-Syssel (hvorom see 1 B. S. 38) finder man i Alminds- lighed kun deelt i den østlige og vestlige Deel, af hvilke enhver efter Regelen bestyredes af en Sysselmand.

Lauføyjar, Levøerne i Borre Præstgd. i Christiania-Fjorden, see S. 217.

Cap. 100. Tautra (Totra), Tuterø Kloster i det Throndhjemste, see foran S. 123.

Húsastadir (Hústadir, Húsabø), Hússtad i Jnderøen, hvorom see 1 B. S. 94.

Sigurd Ribbung havde opholdt sig længe i Værmaland, da han stred med Birke- Capitel 101.
Kongens Brev
til Værmeland.
benerne, og gjorde der Ufred i Kong Hakons Rige. Kongen sendte Brev øster og stæv-
nede til sig mere end 20 af de mægtigste Mænd, som der vare. Værmelænderne lagde
Alt i Kongens Bold, hvorpaa Kongen paalagde dem store Bøder; men tilgav dem af sin
Miskundhed. De svore nu Kongen den Ed, at de skulde være ham troe og aldrig lade
hans Uvemmer trives i deres Land. Kong Hakon gjorde sig derefter rejsesærdig om Vaa-
ren fra Oslo til Tunsberg. Trinitatis Dag, da han beværte sine Folk, opstod der et stort
Klammeri i Byen mellem Hirten, Gjæsterne og Huuskarlene, hvori 5 Mand faldt og Mange
bleve saarede, ja Kongen selv kom i stor Fare, før han fik dem skilt ad, hvorefter Kongen
foer nord til Bergen. Der mødte ham vestenfra Gille-Christ, Ottar Snækolsen, foruden
mange Syderøinger med mange Breve og Vrennder fra deres Land. Der kom ogsaa
Jon Jarl fra Orkneyerne, forligte sig med Kongen om den Sag, som var dem imellem,
og satte sin Søn Harald som Gidsel. Selv blev han hos Kongen om Sommeren.

Samme Sommer foer Skule Jarl nord til Halogaland og kom til Stævnet i Vaa- Capitel 102.
Arne-Hirdmands
Mord.
gen, og med ham var Sigurd Ribbung. Ivar Urvik var Stavnboer paa Jarlens Skib,
som lagde til i Kirkevaag. Da Jarlen vaagne om Morgenen, var alt Mandskab frem-
menfor Masten paa hans Skib borte, og han spurgte hvor de vare. Det blev ham sva-
ret, at de havde et Stævnemøde i Vaagen, og at de fleste vare bevæbnede. Jarlen
sprang op i bare Skjorte, greb sit Sværd, og de som vare blevne tilbage paa Skibet fore
med ham. Da Jarlen kom ud til Vaagen, bragtes ham den Tidende, at Baard Flet og
Thord Præst, en Søn af Erik Bagge, havde dræbt Hirdmanden Arne, en Søstersøn af
Paal Vagaskalm, fordi han havde dræbt deres Sengesele Audgrim uskyldig. Jarlen
blev ilde ved for dette; men Ivar understøttede dem, og paatog sig at svare for Hirdfolket.
Næste Morgen paa Thinget tilbød Ivar Bod for Mordet; men Paal svarer, at Ivar havde
gjort bedre i at indrette sin Seilads fra Bjarmaland saa ei de bedste Bondesønner paa
den vare omkomne, heller end at gjøre sig til Formand for dem, som dræbe Kongens og
Jarlens Hird, og egne Sengesele. Han paastod derhos ingen Bod at ville modtage af
ham, og dermed endtes Thinget.

Da Skule Jarl have fuldbyrdet sit Vrende paa Halogaland, seilede han nordenfra, Capitel 103.
Sigurd Ribbung
undviger.
og da han kom til Nidaros, var der kommet Lenbreve fra Værmeland til Sigurd Rib-
bung fra de samme Værmelændere, som havde svoret Kong Hakon Trostabs-Ed, og dem,
som før havde tjent Sigurd, at han skulde søge at komme bort fra Jarlen og øster til dem.
Erling Rumsfag, som før havde været Sigurds Mærkesmand, var da hans Raadgiver.
De fandt paa det Raad, at de Dagen før St. Olafs Fæst tidlig om Morgenen finge sig
Korkapper af Klerkerne, ginge saaledes ud paa Marken ud om Steenberg, og op paa Gaular-
aas, hvor de skjulte sig en Stund. Da Messen var sunget i Byen, blev det Jarlen
sagt, at Sigurd var borte, og nu lod Jarlen Folk fare afsted allevegne fra Byen baade til Hest og
til Skibs for at lede efter ham; men han fandtes ikke. Jarlen lod gribe en islandsk Mand, An-
dres Thorsteinsøn, Brodersøn af Sæmund i Odde, som havde været med Sigurd, og siger at
han vel maatte vide, hvor Sigurd var; men da Andres ikke vilde sige fra, lod Jarlen ham hænges.

Cap. 101. Værmaland, se 1 B. S. 31.

Cap. 102. Vågar, ogsaa Kirkju-vågar, Vaagen (Kirke-Vaagen) paa Østreaagen-Ø i Halo-
galand, see 1 B. S. 276.

Cap. 103. Om Steinhjærg og Gaularås ved Staden Throndhjem, see 1 B. S. 205, 2
B. S. 91.

Oddi en Gaard i det sydlige Island, hvorefter see foran S. 221.

Jarlen lod og lægge Sag an mod en Klerk, som hedte Baard, der havde laant dem Rapper. Gudmund Biskop var dengang i Byen og gav Jarlen mange haarde Ord, fordi han havde taget Andres af Dage; thi Andres havde tilforn været hos Biskoppen. Jarlen sendte Brev til Kongen, hvori han berettede ham, at Sigurd var løben bort i den Hensigt at begynde Ufred, og Kongen skrev øster til sine Mænd i Viken, at de skulde være paa deres Post.

Capitel 104.
Om Sigurd Rib-
bung og Kongens
Frænde, Olaf
Mof.

Sigurd Ribbung foer øster over Fjeldet, og kom til Østerdalen. Der stødte mange Folk til ham efter den Aftale de før havde gjort, og saaledes samlede en heel Skare, som foer øster til Værmeland, hvor et stort Mandskab stimlede til ham tilligemed disse Krigshøvdinge: Thord Østmand, Erik Late, Thord hans Søn, Halvard Svade og Thorbjørn Krig. De vare i alt 12 Krigshøvdinge, og Alle havde meget Mandskab med sig. Desuden mødte ham der Harald af Skotyn, Alf Styrssøn med hans Broder Gjardar, og Amund af Folvold med stort Mandskab. Værmelænderne modtog alle dem som kom til, og foretog meget hans Styrke.

Siden foer Sigurd med sin Skare til Norge, og kom frem paa Raumarike. De kom usforvarende paa Kongens Frænde Olaf Mof, som var i et Bryllup paa Gaarden Leyrin i Bygden Skaun, omringede Huset, hvor Olaf var og havde en stor Skare og mange raske Mænd hos sig. Ribbungerne tilbød Olaf, men ingen anden, Liv og Fred; men han vilde ei tage derimod, medmindre ogsaa alle hans Fæller fik den. Dertil gave de deres Ja; men da Olaf gik ud holdt de fast paa ham, og dræbte Enhver af hans Mænd, som gik ud. Der faldt 60 Mand og 20 af Kong Hakons Hirdmænd. Saa qvab Sturle:

Øpperen af hede Jærnleg,¹⁾
Som Herfer styrte vilde,
Løb, ræd for Kongemaag,
Langt bort fra Throndhjems By.
Og atter Erlings Frænde
Oppland overfoer med Sværd,
Og Staalets Træer²⁾ finge
Stortung Strid med Ribbung.

Ribbungerne forlangte af Olaf, at han skulde gjøre Ed paa ei at ville være deres Modstander, da de ellers vilde dræbe ham. Han svoer denne Ed; men sagde dog derhos, at Eden ei var lovlig. Saasnart nu Olaf slap bort, samlede Folk til ham, og han fik en stor og god Krigsskare, hvormed han foer mod Ribbungerne, og dræbte Nogle af dem. Men eftersom Ribbungerne havde Frænder i hvert Huus paa Raumarike, fik de snart Nys om Olaf, og kom usforvarende paa ham. Olaf slap ud; men faldt kort fra Husene, og de dræbte de Fleste af hans Følge, som han nyligen havde faaet.

Capitel 105.
Om Frederik
Glasfe.

Disse Mænd, Ivar af Skedjohof og Fridrik Glasfe havde dengang af Kong Hakon faaet Sysler i Hænde paa Hedemarken. Hedemarkningerne lagde meget Mod for Dagen,

1) Drabelige Krigsmand. 2) Stridsmænd, her Hakons Krigere.

Cap. 104. Skotyn (Skotun rigtigst Skodin - som i „den røde Bog“), Gd. Skoen, der, ligesom Folvollr, er beliggende paa den østlige Side af Glommen i Næs Præstegjæld paa Romerige.

Leyrin (Leorin, Lyrin - skrives vel rigtigst, som i „den røde Bog“, Læirin) i Skaun, nu Gd. Løren i Sorums Sogn og Præstegjæld paa Romerige, see 1 B. S. 141 og Saml. t. d. N. Folks Sprog og Hist. II. 121.

Cap. 105. Skedjuhof (Skeidahof - skrives i Dipl. fra 1327, 1337 osv. „a Skæidiofue og Skæidiofue“, nu Skeuf, en stor Gaard i Haajord eller Højgjord Sogn og Annebo Præstegjæld, et Par Mile N. V. for Tønsberg.

fare op Krigspil, udnævnte Mænd af hver Treding, som holdt Vagt Nat og Dag, og vare over hele Hedemarken sammenholdige deri, at den Mand skulde ansees som en Forræder mod Kongen, der ei var paa Benene, naar Nøden krævede det. De havde 100 Mand af hver Treding til at holde Vagt i Bygderne, saa Ribbungerne aldrig finge Fremgang der, hvorimod de ofte reiste sig fra deres Bygder imod Ribbungerne øster i Værmaland og ud til Raumarike, og voldte dem der mangen en varm Dag.

Hakon Konge og Skule Jarl havde gjort den Aftale mellem sig, at de skulde mødes i Bergen, hvor Kongen samme Vinter skulde holde Bryllup. Kongen gjorde forud, som de havde aftalt, Anstalt baade til Jule-Gjæstebud og Bryllups-Gilde. Om Høsten foer Kongen øster til Viken, og fik haardt Veir, da han seilede fra Rott forbi Jæderen. Ved Afdags Tid, kom Kongen til Sælserne under forsat Storm; men Kongen frelste dog sit Skib, Fredsbryderen. Saasnart Kongen kom i Havn, roede han de øvrige Skibe i Nøde paa en Hægtejolle, og viiste Hakon Ravis, som kom først, ind i Havnen. Hakon Ravis havde mistet de fleste af sine Skjolde, som vare ophængte i Forstavnene, og Skibet var meget læk af Seiladsen. Saalænge biede Kongen i Sundet, indtil alle Skibene vare komne. Om Morgen seilede han til Hornborasund, hvor han stødte paa Lastskibe, hvis Mandskab fortalte Kongen, at Ribbungerne vare komne øster fra Værmaland med stort Mandskab, efterat de havde dræbt Olaf Mof, og dette syntes Kongen at være stor Skade. Siden foer Kongen til Tunsberg, hvor Arnbjørn Jonsen og Simon Ryr kom til ham. Kongen fortalte dem, at han agtede sig nord til Bergen, saasnart han blev færdig; men de sigte at han paa ingen Maade maatte fare afsted formedelt den Ufred, som var i Vente. De toge da den Beslutning, at Kongen skulde sende Dagfinn Bonde og Hakon Ravis nordest, for at sigte hvad der forhindrede hans Færd. Tillige sendte han Brev til Sveakongen, hvori han minde ham om den Skade, han havde lidt af Værmerne, og bad ham ei at lade hans Fiender forstærkes i hans Rige, i det han paaberaabte sig den Forening, som havde været mellem de forrige Konger, at den ene skulde jage den andens Uven ud af sit Rige.

Kong Hakon seilede øster til Konghella; men alle de Ribbunger, som da vare i Viken, stak sig undaf op til Marker, saa der blev roligt i Viken, medens Kongen var der. Da kom Askel Lagmand, som var gift med Junker Knuts Moder Fru Kristina, til ham. Kongen indbød sin Frænde Knut til sig, og lovede at vise ham megen Hæder, om han vilde blive hos ham. Lagmanden gav et venligt Svar, men forlangte dog saadanne Vilkaar, som Kongen vanskeligen kunde tilstaae. De talede meget om den Ufred, som Ribbungerne gjorde, og derom at Hakon havde sendt to Breve til Svea-Kongen uden at faae Svar. Lagmanden bad ham sende det tredje Brev, og lod sig forlyde med, at han vilde være tilstede, naar det blev læst, og tilføie hvad der var efter hans Sind passende. Da sendte Kongen et Brev af det Indhold, at Kong Erik skulde før ottende Dag Juul have jaget hans Uvenner udaf sit Rige, og tilføier, at han ellers urvilksomt Selv vilde hevne sin Skade. Lagmanden lovede at give Kongen sand Bæst før ottende Dag Juul, hvorefter han forblev endnu to Dage hæderligen beværtet. Derpaa skiltes de ad. Kongen foer nord til Tunsberg, hvor han kom 7 Dage før Juul, og stævne til sig Lendermændene fra Raumarike og Hadaland, og der strømmede meget Mandskab til Kongen.

Kong Hakon holdt Julen med stor Pragt; men jævnlig kom der Mænd til ham, som flagede over det Ran og Tyveri, som Ribbungerne, Værmerne og Markemændene øvede

Capitel 106.
Om Kong Hakon.

Capitel 107.
Om Kong Hakon
og Askel.

Capitel 108.
Om K. Hakons
Raadslutning.

Cap. 106. Rott (Hrot), Den Rot ved Jæderen, see foran S. 83.

Seløyjar, Sælserne ved Lindsnæs, see 1 B. S. 321.

Hornborasund, Homborgsund ved Lillesand paa Agder, see 2 B. S. 156.

mod dem. Under Julen kom Brev østenfra Sveafongen; men Kongen fandt i hans Ord, at han kun lidet vilde raade Bod paa, hvad Kongen forlangte. Derefter gjorde Kongen vitterlig, at han strax efter Julen vilde ride øster mod Bærmerne og Ribbungerne, for at hævne den Skade, som de havde gjort ham. Tillige sendte Kongen Bud til Arnbjørn Jonsen, at han skulde møde ham ved Eydaflov; men Simon Ryr, Baard Brimstein og Halvard Bratte skulde støde til ham i Marker. Jævnlig holdt han Thing med sine Mænd, og bød dem gjøre sine Baaben istand; han sendte og Bud til Fjorden, at de skulde holde Rideheste i Beredskab for ham, og Vestfoldingerne sendte ham 200 Heste, hvorved de viste deres gode Sindelag imod ham.

Capitel 109.
Om R. Hakon.

Kong Hakon foer fra Tunsberg 3 Dage efter Jul, og med ham vare disse Formænd: Nikolaus Paalsen, Gunnbjørn Bonde og Harald Stangarsfylla. Derimod efterlod Kongen paa Berget Olaf, Ingas Søn og Eysteinn Hroason, tilligemed 200 raske Mænd, som vare mest tungtbevæbnede. Kong Hakon seilede fra Byen udenfjærs paa en Skude, og dette var det ottende Aar af hans Kongedømme. Da han kom til Hauksvik, kom Rideheste ham imøde, og der steg han til Hest med sit hele Mandskab. Da Kongen kom under Eikabergsflov, mødte de ham, der havde faret Landveien, tilligemed mange Bymænd fra Oslo. Derpaa holdt Kongen en Tale til sit Folk, hvori han siger dem, at han vilde dvæle to Nætter i Oslo, og bad dem derefter indrette deres Færd. Nikolaus Bisfop var i Byen og havde spurgt, at Kongen agtede sig til Bærmeland. Der var ogsaa kommen en Præst øster fra Bærmeland, som hedte Jon, og ham fortalte Bisfoppen, at Hakon Konge agtede sig til Bærmeland med hele Norges Hær, hvor han vilde opbrænde Koner og Børn; men alle Præsterne vilde han lægge paa en Stige og hudstrænge. Præsten foer nu bort i en Fart og fortæller denne Tidende hvor han kom frem, og i to Dage gjorde han Reisen fra Norge til Bærmeland. Kongen sendte Harald Stangarsfylla ind til Byen, og lod sige, at han vilde være i Bisfopsgaarden, saalænge han var i Byen. Bisfoppen siger, at Ulve og Kalve ikke godt kunde være sammen, dog red Bisfoppen ham i Møde og modtog ham i al Sammelighed; men Kongen tog ind i sin Syselmands, Halvards Gaard. Han talede om mange Dele med Dagfinn Bonde, og ligesaa om hvad han havde besluttet angaaende sin Søn Sigurd, dersom han ikke mere skulde komme tilbage. Han havde ikke flere Sønner, og Sigurd og Cecilia Kongebatter vare hans Børn med Konga den Unge.

Strax derefter vendte Dagfinn Bonde tilbage, men da han kom østenfor Nesjar kom Drivisen paa ham, og han blev nødt til at vende om til Fastlandet; men paa de fleste Steder vare Ribbungerne i Veien med store Skarer, og en Mængde Tydsfere laae i Sandefjord med deres Rogger. Da de spurgte til Dagfinn, lode de ham fare til sig, behand-

Cap. 108. Eidaskógr, Eidsfoug i Solær, see 1 B. S. 32.

Vervikar („Vervikum, sem Bugard kallas, a Sandum,“ heber det i et Document fra 14de Aarhundrede), nu Bugaarden, en meget betydelig Gaard, strax paa vestre Kant af Ladestedet Sandefjord i Sandefjords Præstegjæld, Laurviks Fogderi, cfr. Saml. t. d. R. F. Sprg. og Hist. 3 B. S. 604—7.

Folldin eller Follo, nu Folloug, see 1 B. S. 61.

Cap. 109. Haugsvík eller Hauksvik, d. e. Drøbak, see foran S. 248.

Eikaberg (Eikabergsskógr, Eikabergsskór). Af disse Varianter er den første vel den rigtigste, nemlig nuværende, strax i Syd for Oslo liggende, Gaard Egeberg paa Berget af samme Navn.

Nesjar, hvorefter see 1 B. S. 206.

Sandaifjorðr, nu Ladestedet Sandefjord i Laurviks Fogderi. De mange tydske Rogger, som det fortælles her laae paa dette Sted, synes at tyde hen til, at Sandefjord allerede paa denne Tid (1225) har været et Handelssted, ligesom det var i Slutningen af 14de Aarhundrede, hvilket blandt andet erfares af „den røde Bog.“

lede ham vel, og lagde hans Skib mellem Roggerne. Isak i Bø, som havde Syssel i Sogn, havde været hos Kongen i Julen, og havde faaet Orlov til at fare Nord; men han kom i samme Drivtis og vendte tilbage til Tydsterne, som toge vel mod ham. Dagfinn blede der med sine Folk indtil Isen minkede, og de fore derpaa nordesten til Bergen.

Kong Hakon foer fra Oslo om Mandagen op til Raumarike, hvor han var om Natten hos Gunnar paa Berg, og gjorde derefter Dmgangs-Besøg i Bygden. Den anden Nat var han oppe paa Fyri ved Elven. Ikke langt fra Midnat kom nogle Mænd af Hestevagten til ham, og sigte, at der var Ufred paa Jærde imod dem. Kongen klædte sig i en Hast paa, og Mandskabet løb ud. Der var saa klart Maaneskin, at Folk kunde see vidt omkring sig; men Kongen vilde ikke lade blæse i Krigsluren, fordi der ei var noget ufredeligt at see, dog sendte han allevegne Folk ud paa Hestevagt. Der vare nogle Mænd komne til Hest fra Hadaland, og disse troede Hestevagten vare Ufredsmænd. Om Morgenens red Kongen med sin Hær østover langs med Aaen til en Gaard, som heder Næs, hvor der var en stor Kirke. Der kom til ham Sysselmændene fra Hedemarken, Fribrik Klasse og Ivar af Skedjohof med 150 vel bevæbnede Mænd. Dagen efter foer Kongen øster til Elven, hvor det blev ham sagt, at Bærmerne havde samlet en stor Hær, og havde faaet Nys om Kongens Jærd. Den følgende Dag foer Kongen til en Bygd som heder Vinger, to Mile derfra, og der blev Kongen om Natten; thi han troede at der vilde komme nogle af Bærmernes Udsendinger til ham. Den samme Afteld overfaldt Ribbungerne Nogle af Kongens Skarer og dræbte nogle Mænd for ham.

Capitel 110.
Falt Nytte om
Ufred.

Kong Hakon kaldte sine Krigshovdinger til sig, og aftalte med dem, hvorlunde Hæren skulde falde ind i Bærmaland; thi Ordet gik, at baade Landsfolket og Ribbungerne vilde gjøre ham Modstand. Der vare og de, som fraraadede ham at ride ind i en anden Konges Rige, sigende, at der var en stor Hær i Bærmaland; men om Sveafongen ogsaa vilde gjøre ham Modstand, vilde Faren vorde end større. Kong Hakon holder da følgende Tale til Hæren: „ingen overvættes Raadhed drager mig til denne Jærd; men om end baade Ribbunger og Bærmere stande op imod os, ville vi dog ei frygte deres Modstand; thi vi have vort Guds og Frihed at forsvare. Ja kommer endog selve Sveafongen imod os, da fcer een af Delene, enten kommer det i en Hast til Forlig mellem os, eller og raader Gud for vor Skjebne. Men visseligen skulde vi hevne den Skade, som er bleven os gjort fra Sveavælde uden nogen vor Skyld.“ Jærden ordnedes nu saaledes, at Kongens Mærke skulde fare i Spidsen med 80 Mand, Skutisvende og Hirdmænd, vel bevæbnede og alle til Hest, og med hver Hest fulgte en Mand til Fods. Først fore Speiderne, som hver havde to Heste. Derefter fore 200 Mand og dernæst 600 Mand fra Oplandene paa Slæder. Dernæst red Nikolaus Paalsen, og Harald Stangarsfylla med 300 ridende Mænd. Dernæst

Capitel 111.
H. Hakons Tale.

Bør (Bær). Herved maa vel enten menes Gaarden Bø i Sognet af samme Navn i Ladestads Præstegd., eller Od. Bø i Hopperstads Sogn i Vik, begge i Yttre-Sogn. Da den sidstnævnte, endstjondt betydelig, ligger henved $\frac{3}{4}$ Mil fra Eæen og temmelig affides, saa gjetter man uden Tvivl med langt større Rimelighed paa den første.

Cap. 110. Berg, nu Od. Berg i Skedsmo Sogn paa Romerige, ikke Berger i Fedt Sogn sammesteds, see Saml. t. d. N. F. Epr. og Hist. II. 117.

Fyri, nu Fyri, en Gaard beliggende ved Glommen, paa dens vestre Side i Udenæs Sogn og Næs Præstegjæld paa Romerige.

Holmr er uden Tvivl den betydelige Gaard Holm i Sognet af samme Navn i Borge Præstegjæld i Emaalehnene.

Næs, nu Næs i Sognet og Præstegjældet af dette Navn paa Øvre Romerige.

Straumr, nu Strøm i Strøms Sogn i Odalen.

Vinger, nu Vingers Sogn i Solær.

kom paa Slæder alt Mandstabet ude fra Søfanten i Alt mere end 800 Mand. Sidst red Lobin Paalsfons og Erling Riobhorn, Harald Befete, Gunnolf Hvite og Guttorm Erlandsfons, med 500 Mand. Kong Hakon havde desuden selv 520 Mand i Bærmaland. Dog syntes Hæren formedelst Slæderne langt større end den var, og endstjændt der var to Miles Jis-Bei over Vandet, var dog den ene Ende af Hæren kommen af Jsen, før end den anden var kommen paa den.

Capitel 112.
Kongen kom til
Bærmaland.

Om Dvælden, da Krigshøvdingerne stiftes fra Kongen, bad han hele Mandstabet møtte sig Midienat. Derpaa lod Kongen blæse i Luren og Hæren rykkede frem efter den Beslutning der var tagen. Vinden var lei og det var meget koldt. Mod Dag sendte Kongen nogle Mænd frem midt ind i Skoven, hvor der var et stort Sælehuus ved Siden af Kirken, og der i Gaarden lod han gjøre en stor Ild. Næsten lige i Dagningen kom Kongen til Ilden, og Mandstabet varmede sig en Stund; thi de fleste blandt dem vare forfrosne. Før end det endnu var ganske lyst, red Kongen derfra med hele Hæren. Eidskov er 12 Mile lang, Kirken ligger midt i Skoven, og naar Jsen ligger, er Veien god og jævn. Da nu Kongen kom ud af Skoven og ind i Bærmaland, kom hans Speidere ham imøde, der fortalte ham, at der ingen Samling af Folk var i Landet, men at alt Folket var flygtet ud af Bygden for Kongen til Skovene. Iligemaade vare alle Ribbunger borte. Derpaa førtes Hæren til nogle Gaarde, som hede Morast, der ligge nærmest i Landet fra denne Side, og der vare alle Folk hjemme. Da gjorde Kongen vitterligt, at han vilde fare med Fred til Bønderne, om de vilde overgive sig i hans Bold, og fæste deres Sag til hans Rikshed.

Capitel 113.
Kongsmændene
Naars.

Der dvælede Kongen en kort Stund og gav alle Mænd Liv og Fred; men der gif Foderet op for Hestene. Om Dvælden kom Kongen til en Bygd, som heder Eidar, hvor han overnatte paa en Gaard, som kaldes Medalbæ, der tilhørte Odd Eriksfons. Dette var Fredagen før Septuagesima. Kongen havde mange af Krigshøvdingerne i sit Telt om Dvælden; thi han havde taget meget Viin med sig nordensfra, som for Frostens Skyld ei kunde føres længere. Da hændte det sig om Natten, at alle Viinfrukterne bleve kastede ud i Gaarden, og en drøi Trediepart af hver af dem var frosen. Disse toge Kjoresvendene og sloge i Stykker; derpaa toge de Jisstumperne, som de smelte; men Nogle fortærede dem hele. Deraf bleve de saa drukne, at de kom op og sloges om Natten, hvorved 14 Mand saaredes og Mange lemlæstedes. Om Morgen bragte Kongen dem til Rolighed, og Syselmændene vilde strax anlægge Sag imod dem; men Kongen gav dem den efter.

Capitel 114.
Bygden ødelæg-
ges af Kongen.

Om Løverdagen kom alle Krigshøvdinge til Kongen, og Hæren var meget hidsig paa at ville brænde Bygden; men Kongen forhalede det til næste Morgen, i den Tanke, at Bønderne vilde komme og tilbyde ham Erstatning. Men da der syntes ikke at være noget Haab mere derom, toge de sig til at brænde overalt i Bygden, hvor de fore frem. Men saa aldeles havde alle Mand forladt Bygden, at der paa ingen Gaard fandtes en Mand. Saa quod Sturle:

Cap. 112. Midskógr, (Skoginn midjan), nu Gd. Midtstoug paa hvis Grund Eidskoug's Kirke i Bingers Præstegjæld endnu staar, cfr. 1 B. S. 328.

Mórastir, nu Morast, ei langt fra den nordste Grændse i Bærmeland, i Eda Sogn og Jøse Herred.

Cap. 113. Eidar, nu Eda Sogn i Bærmeland, i hvilket Gaarden Medalbær, nu Mälby, er beliggende noget sydøstlig for Kirken.

Forræderi
Mod Eneherre
Haardt straffet blev
I Østmarken,
Da Kongen havde
Lest Ellens Hund¹⁾
Og ham møttet
Med Aftetræ.

Bedens Hund²⁾
Med hede Gab
Sluged' hvert et Huus
I Bærners Bygd,
Og snarøiet
Pilens Hund³⁾
Foer ulende
Om Gaardens Led.

Saa siger Olaf Hvitafalsb:

Du Krigsstormens Vækker!
Straffed' Bærners store Svig;
Krig lod Du, Konge, rase,
Ild gif om Folkets Huus.
Bønder lede Dval, da Gaarflammen
Mod høie Himmel stiger;
Sværde-Ilings Ophav!
Med Ild Du revsed' Svig.

Nær ved et Vand løb en gammel Kone ud og spurgte: „hvor er Nordmanna-Kongen?“ Det blev hende sagt. Hun gif hjærbeligen til ham og bad, at han ei vilde brænde hendes Datters Gaard, fordi hun havde vovet at være hjemme. Kongen lovede, at det skulde saa være, kalder til sig en Gæst ved Navn Jon Dmage tilligemed 3 andre, og bød dem sørge for, at ikke Gaarden blev brændt, fordi denne Kone var den eneste blandt Bærmerne, som vilde forlange Misfandhed af ham, tilføiende, at flere Bygder vare blevne ubrændte, dersom Nogle havde indfunden sig hos ham for at bede om Misfandhed.

Da derefter nogle Mænd kom til Kongen, som fortælle ham, at Bærmerne havde fældet Træer i Veien for ham ikke langt fra en Kirke, som hedte Nykirken, sendte Kongen hundrede Mænd til Hest og Bueskyttere afsted. Da de kom til Braatehugsten, vare der kun nogle faa Mænd tilstede, som strax ilede bort, og da bleve de fældede Træer hugget over med Bølser, og Kongen lod imidlertid holde Vagt, at intet Baghold skulde lægges. De som først rede over de fældede Træer med Kongen ilede fort afsted; men siden ledede Mandskabet sine Heste i al Mag over Forhugningen. Da det blev sagt dem, som kom bagefter, at Kongen sloges med Bærmerne fremmenfor de fældede Træer, stormede Mængden frem til Forhugningen, og der blev stor Gny derved at Slæderne senderbrødes. Da Kongen og hans Folk nu hørte Braaket, troede de at der var Ufred paa Færde, og vendte om igjen det forreste de kunde, og nær var der steet en Ulykke, før Folk kjendte hverandre. De fore derpaa til en Bygd ude i Landet, som heder Arvik.

Capitel 115.
Om Ribbinger-
nes Braatehugst.

Kongen kom der med de Folk, som fulgte ham, tidlig om Aftenen, og da han var aflædt, blev der blæst i Krigsluren, og det blev ham sagt, at Bærmerne vare komne og sloges med Mandskabet, som var bagefter i Skoven. Kongen sprang op, tilligemed den Hær som fulgte ham, og de rede afsted til Skoven; men da de mødte Hæren havde den intet ufredeligt hørt, og nær var det bleven deres Død, som havde udbredt dette Rygte.

Capitel 116.
Om Krigsfagn.

1) Ilden, som ødelægger Elsetræet. 2) Brændets Hund er Ilden, som fortærer Brændet. 3) Samme Billede paa Ilden.

Cap. 115. Nyja-kirkja, nu Ny-Kirke ved Nysødens Søen.
Arvikr (Aurvikr), nu Arvika i Sognet af samme Navn ved Kyrkvoiken, en Bugt af Elgafjorden.

Derpaa foer Mandstabet til de for dem bestemte Telte. Før Dag kom 6 Mænd, hvis Formand hedte Geir, til Kongen fra en Bygd, som hedder Strand. De bade Kongen om Misfandhed, og lagde Alt i hans Vold. Kongen tilstod dem Fred og Forlig, og bestemte det Mærke paa alle de Gaarde, som vare i denne Bygd, at de skulde tage en stor Stang, binde derpaa en hvid Blæie, og reise den paa det Huus, som høiest var paa Gaarden og da skulde Alle derpaa kjende de Gaarde som vare givne Fred. I denne Bygd vare ikke mere end 14 Gaarde; dog gjorde flere af Indbyggerne slikt Mærke, og Alle finge de Fred.

Capitel 117.
Kongens Tog i
Bærmeland.

Derpaa red Kong Hakon med hele Hæren om i Bærmeland, og hvor de fore frem blev Bygden brændt der, hvor Indbyggerne ikke vare hjemme. De fore alt til de kom til en Bygd, som hedder Gladathorp, hvor de og brændte. Da nu Kongen kom til en Gaard som hedder Knoll, kom Bønderne til ham, og bade om Naade paa deres Landsmænds Vegne, overladende Alt i Kongens Vold; og fordi Ribbungerne ikke havde været der i Landet, indgik Kongen Forlig med dem, hvorefter de gave ham 8 Gidsler, som fulgte ham hjem til Norge. Kong Hakon vendte nu hjemester, og var om Matten hos Gils Bonde paa Strand, hvor der ikke var brændt. Bærmerne fortælle, at der hviler en hellig Mand ved Navn Thorgeir. Derfra foer Kongen om Morgenens, og hvor de fore frem, blev der brændt, fordi Ingen kom for at bede ham om Naade. Matten efter var Kongen ved Kjolen paa et Sted, som hedder Saurvik, og foer med sine Folk om Morgenens til en Bygd som hedder Holmadal. Før de kom der, havde Folket samlet sig mod dem, hvor der var de fleste Klever og trangeste Skove. Efterat de havde stude paa hverandre en Stund, sprang Mandstabet af Hestene og ind i Skoven efter Bærmerne, som undrømte, og deres Skjebne blev værre end Hines, som ei havde gjort Modstand; thi der blev saa aldeles afbrændt, at ikke en Hytte blev tilbage. Denne Bygd var i Ribbungernes Hænder, og de fleste af dens Indbyggere vare i Sigurds Tjeneste. Saa quod Sturle:

Mod Himlen Jld-Røg spiller,
Jld løb om i tømret Hal;
Vist troer jeg, Skovens Serp¹⁾
Svømmer om blandt Fjeldets Duf.
Treleest Folk udryddes
Før Kongens Brede stor;
I Bærmer's Land blodfarver
Ringsender²⁾ skarpe Klinge.

1) Jlden, som ødelægger Skov og Tømmer. 2) Som uddeler Klinge, d. e. en gavmild Mand.

Cap. 116. Strønd, nu Strand paa Vest siden af Elgå-Fjorden i Elgå Sogn, i S. V. for Arvika og henved $\frac{3}{4}$ Mil nordenfor Glasva Kirke.

Cap. 117. Glada-horp (Gladahors, Gladahros). Af disse Varianter bliver maaskee den første det Rigtige; i alle Fald kan hermed ei være meent noget andet end det lige i Syd for ovenmeldte Strand liggende Glasva Sogn i Gillsbergs Herred. Strax i Sydvest for Kirken ligger Gaarden Knollr, nu Knoll, og noget længere i Syd er Glasfors Jærnbrug.

Saurvik er maaskee nuværende Sulvik ved Kjöllin, nu Kelen eller Kola-Sogn i Jese Herred, og omtrent $\frac{1}{2}$ Mil nordenfor Strønd, hvor Kongen overnattede. Fra Saurvik drog Kongen til Bygden Hólmadalr, der efter Omstændighederne ei kan have været nogen anden, end Dalstrøget, som nu udgjør Jærnsfegs og Karlanda Sogne i Nordmarks Herred, hvilket fordm maa have haft Navn af øystri Hólmadalr, da det modsættes vestri Hólmadalr, som nu fortrinshvis benævnes Holmedal, ved den nordre Ende af Holmedals-Seen i Nordmarks Herred, hvorfra der over Tøftemark i samme Herred kun er $1\frac{1}{2}$ Mil til Rigsgrændsen i Odemarks Sogn i Jdde og Marker Fogderi. Den sidstnævnte Egn maa uden Tvivl være meent med Ausmark, vistnok en urigtig Læstmaade for Audmørk (Ods mørk), der nærmer sig mere til Navnets rigtige Form Øydamørk, see 1 B. S. 38.

Da Kongen nu kom til vestre Holmabal, kom baade Præster og Bønder mod ham, og bade om Naade. Da gjorde Kongen vitterligt, at al Brand skulde ophøre, og truede dem med Tab af Liv og Lemmer, som overtraadte hans Bud. Om Natten var Kongen i vestre Holmabal hos en Præst, som beværte ham vel; men der var ingen anden Drifke end Melkeblende, og der var ingensteds hedtgaet til at faae at drikke i Værmaland; derimod skortede det ikke paa Kjød; thi Dvæget var ingensteds drevet bort. Morgenens efter foer Kongen vester til Skoven, og kom ved Middagstid til sit Rige. Om Natten vare de paa Fjokkesberg i Borgarsyssel, og godvilligen fik han der nok af Alt hvad han behøvede.

Arnbjørn Jonsfon havde 400 Mand, hvormed han efter Aftale, agtede at møde Kongen paa Eidsfod; men da en Hær af Ribbunger vare i Veien, vendte han sig strax mod den, hvorefter de fore den beneste Vej til Oslo. Da de kom der, var der ingen Birkebenere i Byen; thi dvælede de ikke der, men vendte vester ud til Lunsberg. Da Arnbjørn om Dvælden kom til Oslo, vare Ribbungerne Morgenens før farne bort. Nikolaus Bisfop, som var Arnbjørns Fosterfader og gode Ven, forsinkede ham om Dagen under Paaskud af at ville give ham gavnlige Raad; men de fleste sige, at han gjorde dette, fordi han vilde Ribbungerne skulde komme saa langt som muligt undaf. Arnbjørn blev seent færdig til at forlade Byen, fordi hans Folk vare meget drukne, derfor rak han ikke langt om Natten, hvorimod Ribbungerne skyndte sig afsted det forreste de kunde. Da de kom ud i Lier, traf de just en Bonde fra Lunsberg, som hedte Reidulf Guldfrop, og da han fik Nys om Ribbungerne, foer han i al Skynding ud til Lunsberg, hvor der strax blev blæst Alarm i Byen. Olaf havde 250 Mand paa Berget; men de havde Vanskelighed for at troe Reidulfs Ord, og agtede kun lidet derpaa. Aftenen før Paals-Messe kom Ribbungerne til Byen. Enstein Hroason undkom med Nød og Neppe op til Berget, og da han var kommen op Kleven, sædte de Kongens Skuttsvend ved Navn Runolf. Der faldt og Grim Hvite, og desuden bleve flere af Kongens Mænd, i Alt 14, dræbte her og der i Byen. Hirdmanden Ketil Staur og Gjesten Ellif Dværg, som vare ovenpaa et Loft, forsvarede sig saa mandigen hele Natten, saa der vanskeligen gives noget Exempel paa, to Mænd have værget sig bedre end de to. Omfider brøde Ribbungerne Huset ned over dem, og stak deres Spyd derind, hvorefter de faldt med megen Hæder.

Efterat Ribbungerne havde ransaget Byen om Natten, fore de nord under Berget og brændte et Kongeskib paa 20 Koersbænke og tillige Skibet Fjedsbryderen. De brændte i Alt 16 Skibe og dræbte to uskyldige Kjøbmænd. Saa snart Dagen kom, fore de bort vester paa Fjoden. De toge Kongens Leding, hvor de kunde naae den, og plyndrede Bønder og Kjøbmænd hvor de fore frem. Samme Dag ved Middagstid kom Arnbjørn Jonsfon til Byen, og da det blev ham sagt, at han dennesinde ei kunde faae fat paa Ribbungerne, vendte han med hele Hæren tilbage til Valdisholm.

Simon Ryr og Halvard Bratte vare, efter Kongens Befaling, farne op til Marker med 600 Mand; men som Kongen, da de vare komne der, var faren nordpaa, vendte de

Capitel 118.
Om Arnbjørn
Jonsfon.

Capitel 119.
Ribbungerne
brænde Skibene
og tage Ledingen.

Capitel 120.
Om Simon Ryr.

Folkisberg. Herved menes rimelighvis Kongens Fødested, Fjokkesborg i Eidsberg Sogn (see S. 201), ikke den $\frac{1}{2}$ Mil fra Veien liggende Gaard af samme Navn i Rødenæs Sogn.

Cap. 18. Hlidir eller Lidir, nu Liers Præstegjæld ved Drammen, eller Frauna (Frogner's), Brandabaar (Thrandhy) og Syllingadals (Syllingdals) Sogne; hvortil og horte nuværende Brag-næs og Vassiden under Drammens Præstegjæld.

Cap. 119. Foldin. Her har Forfatteren for at undgaa at sige „vestr á Vestfold,“ brugt Udtrykket „vestr á Foldina,“ cfr. Cap. 121 og 122.

Valdisholmr, nu Ballandsø, en Holme i Glommen lige udenfor Od. Lindhoel i Eidsbergs Sogn og Præstegjæld i Smaalehnene, cfr. Cap. 333.

tilbage. Kong Hakon tog den bedste Wei fra Fjolfesberg, og var om Natten i den Bygd, som hedder Leirheimsfog; men om Morgenen før han ud til Oslo, og seent om Aftenen kom nogle Mænd fra Tunsberg, som bragte ham Tidende om hvad der havde tilbragt sig. Morgenen derpaa havde Kongen et Møde, hvori han talte saalunde: „Jeg haver spurgt, at Ribbungerne agte at forsøge sig til Hedemarken for at møde de Bønder, som der have samlet sig. Nu vil jeg stifte Hæren i 3 Dele: Lodinn Gunnasson, Gunnbjørn og Oplænderne skulle have en Trediedeel, og dermed vende sig op til Raumarike efter Ribbungerne; jeg derimod vil fare op til Hadaland, og disse skulle følge mig, nemlig Nikolaus Paalsen, Harald Stangarhyla og Friderik Elasse; men Erik Ljodhorn, Klæmet af Holm, Harald Befetesen og nogle udfaarnde Mænd fra Fjolden skulle fare til Tunsberg, dog ikke længere uden de spørge til Ribbungerne.

Capitel 121.
Om Sendemændene.

Da de Sendemænd, som fore op i Landet, spurgte, at Ribbungerne ikke vare farne ovenom, vendte de vester om Asafog, men finge en vanskelig Wei, og maatte ligge ude om Natten. Da de vare komne fra Skoven, vendte Syselmændene op til Hedemarken; men Lagmændene og Gunnbjørn fore den bedste Wei ud efter Kongen. Da nu Kongen kom til Hakadal, kom Speidere imod ham der og sagde, at Ribbungerne vare farne fra Vestfold op til Ringarike; men de vidste ikke, hvorhen de siden havde vendt sig. Kongen lod sige alle Anførerne, at de skulde være særbige i Otten, og saa vare de. Kongen kom tidlig til Uppdal paa Hadaland. Her spurgte han, at Ribbungerne ikke havde faret op om Ringarike. Da vendte Kongen tilbage ud efter Bygden. Kongen var om Natten paa et Sted som hedder Grattagref, og sendte Ogmund Almodesen med 12 Mand og gode Heste ud i Bygden for at speide. Om Aftenen da Mæden lavedes, sagde den Mand, som sad ved Tægaabningen, at Speiderne løb tilbage til Gaarden, og at der maatte være Ufred. De, som først sprang efter deres Vaaben, sloge Døren i Laas, saa Udgangen blev seen for de øvrige. Der var stor Sne, og Kongen befalede sine Mænd at begive sig op paa en Høi, og træde sig en Wei i Sneen, indtil hans Mandskab, som var adspredt i Bygden, kunde der komme til ham. Da kom Ogmund til Kongen og sagde, at han havde mødt Ribbungerne, som kom udenfra; men vidste ikke hvor talrige de vare. Kongen tiltalte vredeligen sine Speidere og sagde, at de havde taget Flugten for de burde, da de ingen vis Tidende havde at bringe ham, og nu bleve paalideligere Speidere sendte med Ogmund. Han sagde for ham stiftes fra Kongen: „Gud lade mig saalunde komme tilbage, at jeg lærer hver Ribbung at kjende, eller de mig.“

Capitel 122.
Ribbungerne
førre fra Vestf. l.

Da Ribbungerne fore fra Vestfold, forsøiede sig til Oplandene og kom ind paa Ringarike. Saalunde stævnedes de Birkebenerne i Møde; men Ingen havde faaet Nys om hinanden, før de ovenfor omtalte Speidere. Ribbungernes Speidere vendte ogsaa tilbage, og sagde, at de havde seet bevæbnede Mænd, men vidste ikke hvor mange de vare. Da Si-

Cap. 120. Leirheimsskógr, nu Lørenskog Anner sogn til Skedsmo Præstegæld paa Nedre Romerige, hvorover en Hovedvei fører til Oslo og Christiania.

Cap. 121. Asuskógr, nu Asakstogen, en Skovstrækning med en Gaard af samme Navn ved Leer-Elven i Nærheden af Hadelands Grændse i Bjerke Anner sogn til Rannestad Præstegd. paa Romerige. Herfra fører en maadelig Wei forbi Leer-Søen, Aal-Søen og Skjerve-Band til Lunder Sogn paa Hadeland.

Uppdalr, Uppdal, eller det søndenfor Gd. Haakenstad i Lunder Sogn i Øst, til henimod Jævnagers Kirke i Vest, løbende Dalstrøg; saaledes siges Gaardene Høfland, paa hvis Grund Uppdals Kirke stod, og Aulin (nu Olim) at ligge i denne Dal.

Grattagref, nu Gd. Grestegrev, $\frac{1}{4}$ Mil i Nordvest for Jævnagers Kirke.

gurd, som var paa en Gaard, der hed Sotrang, havde spurgt, at Kong Hakon var paa Hadeland, lod han sende Bud i Bygden og sammenkalde sit Mandſkab, som var paa en Høi, hvor de havde ſette Teltboder. Han ſendte 5 af de Mænd, ſom kjendte Veien bedſt, for at ſpeide, og diſſe mødte Dgmund og hans Fæller i Dagbrækningen paa en Gaard, ſom hedder Jafnaker. Der ſaldt alle Ribbungernes Speidere ved Kirkegaarden.

Da Kong Hakon i Otten red fra Gaarden med alt ſit Mandſkab, mødte han Dgmund. Kongen ſpørger, om han vidſte noget til Ribbungerne. Han ſvarede: „Ribbungernes Speidere bие Eder ved Kirkegaarden.“ Kongen ſvarer, at han havde gjort ſine Sager godt. Birkebenerne glædede ſig da i Haabet om ſnart at møde Ribbungerne; thi de vidſte glegt,¹⁾ hvor de havde været henne om Natten; derfor ſkyndte de ſig afſted af al Magt. Imidlertid havde Ribbungerne brugt Natten og havde vendt ſig ned til Tyri-Bandet, ſaa de vare borte, da Kongen kom til det Sted, hvor de havde været. Birkebenerne fulgte deres Farevei og gjorde megen Haſt, og da de kom til Tyri-Bandet, fore juſt Ribbungerne af Iſen og ſtævne de veſter til Dalene. Kongen forfulgte dem til Heſt; thi der var ikke langt imellem dem. Der var megen Sne og Fareveien ſaa ſmal, at ikke Flere end to kunde ride jævnſides. De Ribbunger, ſom vare bageſt, havde kaſtet baade Vaaben og Klæder paa Iſen, og da de vare kjendte i Dalene, vendte de ſig did, hvor der var det meſte Uſøre og trangefte Veie. Da de kom til nogle høie Bergſtraaninger, hvorfra de kunde ſee Birkebenerne paa Iſen, holdt de Raad om hvad enten de ſkulde drage op til Thelamark, eller til Haddingjadal og derfra over til Valdres. De valgte det ſidſte; thi derfra ſyntes de at kunne vende ſig ſaavel nordover til Sogn og Søren, ſom øſterover til Øſterdalene.

Capitel 123.
Om Kong Hakon
og Dgmund.

Capitel 124.
Kong Hakons
Færd.

Da Kong Hakon var kommen til Enden af Bandet, ſtandsede han lidt, og da han mønſtrede Mandſkabet havde han ikke mere end 200 Mand, foruden Svendene. Han holdt nu en Samtale med ſine Mænd, og de fleſte fraraadede ham at fare længere, da Heſtene vare ſaa ilde medtagne. Kongen vendte da om, og tog ud om Modheim den beſteſte Wei til Tunsberg. Nogle bade Kongen ſætte de Skibe i Stand, ſom vare brændte, og derefter fare nord i Landet, for at ſamle Styrke. Medens Kongen var i Tunsberg, kom der Brev nord fra Skule Jarl, ſom vidnede om, at Jarlen ſyntes Kongen ei havde holdt den med ham indgangne Forening, eſtersom Kongen ei var kommen til Bergen i Julen. Jarlen var kommen nordenfra i Følge den Aftale, at Kongen ſkulde holde ſit Bryllup i Julen. Jarlen tilføiede, at han ſkulde bие Kongen til Paafte; og kom han da ikke, maatte han troe, at Kongen ei vilde holde ſit Løfte, og da vilde han ſelv gjøre hvad han ſandt for godt, enten viſe ham Troſkab eller ikke. Alle Kongens Venner bade ham i alle Dele holde ſit Løfte. Der var ſaa ſtærk en Iſvinter i Viken, ſaa Ingen kunne mindes Flig, og om end Folk gik op paa de høieſte Fjelde, ſaa de ingenſteds nogen Abning i Iſen; men derimod ſaa de mange Skibe, baade Rogger og andre Skibe, indfroſne i Iſen. Mange Skibe forgik om Vaaren uden at der ſpurgtes til dem.

1) Meget noie.

Cap. 122. Sótránger. Af de flere Varianter er denne den rigtige, ſom ſees af flere Diplomer fra 14de Aarhundrede. Gaarden hedder nu Sotrang, og er beliggende i Haugs Sogn paa Ringerige. Jafnaker, nu Jævnagers Præſtegaard paa Hadeland.

Cap. 123. Dalir. Hermed er nærmest meent Sognedalen paa Ringerige, ſee 1 B. S. 45.

Cap. 124. Vatz-botninn, d. e. Bunden eller den nordligſte Bugt eller Ende af Tyri-Fjorden, der optager Sognedal-Elven i Norderhaugs Sogn og Præſtegiæld.

Modheimr beſtod fordm af diſſe Sogne: Vikar (Viger), nu forenet med Hovedſognet Heggja, Nyjakirkja (Nykirke), Snarheimr (Snarum), Hólunheimr (eller Hólheimr, nu Helmen) i Sigdalr, Hóſland (Hovland) i Eggjadalr, (eller Eggjadalir, nu Eggedal) ſamt Olberg (nu Outberg) i Krødiſhørad (Krødiſherred), cfr. 1 B. S. 46.

Capitel 125.
Om Gaute
Præst.

Kong Hakon sendte Præsten Gaute øster til Vetta-Herred, for at fræve sin Leeding. Han red den benefste Bei øster over Fjorden, og inden saa Dage kom han ridende tilbage med 300 Heste, og endstjendt det var 3 Dage efter Midfaste, laa Isen aldeles fast over hele Fjorden. Kongen besluttede da at kalfatre de Skibe, som vare brændte. Skibet Øren var sat paa Land nærmest under Berget ved Danakleiv, og dette havde Birkebenerne reddet fra Jlden; thi det Skib, som der sattes paa Land kunde godt fra Berget af beskjætes mod Jlden.

Capitel 126.
Om Ribbung-
gerne.

Da Sigurd Ribbung havde spurgt, at Kongen havde sat sig fast paa Berget, samlede han alt sit Mandskab sammen, og da Bønderne paa Hedemarken laae samlede, og holdt god Vagt for sig, vare Ribbungerne desto mere aarvaagne. Men efterat Kong Hakon havde jaget Ribbungerne bort fra Ringarike, var der nogen Tid, at der ei spurgtes til dem; thi splittedes Bondesamlingen ad, og Bønderne holdt Vagt hver i sine Bygder. Der fortælles at Nogle vare Bønderne saa utroe og saa lidet Kongens Venner, at de hemmeligen sendte Bud til Ribbungerne, hvorpaa disse med deres hele Hær brøde op fra Raumarike, og kom efter Midnat til en Bygd paa Hedemarken som hedder Skaun, hvor der er mange Kirker og gode Gaarde. Ikke saasnart bleve Vagtmændene dette vaer, før de ringede med Stormflokken i Hovedkirken paa Stanger; men eftersom Ribbungerne vare komne midt ind i Bygden, var der ondt for at samle Folk; thi de dræbte hver og een, som vilde ile til Samlingsstedet. De opbrændte ogsaa to Gaarde, Ottastad og Hervin, hvor der boede to af Kongens Mænd, som havde mest at raade blandt Bønderne. Da Bønderne saae Branden, vendte nogle sig did, Andre til Samlingsstedet; men Ribbungerne rede om i Bygderne, og dræbte hver Mand, som de kunde saae fat paa. Sysfelmændene, til hvem de fleste havde samlet sig, rede nu did hvor de fleste Ribbunger vare, og en raft Mand, som hedte Jon Sandhafre, og bar Bøndernes Mærke, red saa hidfigen frem, at han saldt tilligemed flere Mænd, førend Mandskabet samlede. Da Bønderne saae deres Mænd falde, vendte de om, og Enhver søgte at redde sig saa godt han kunde. Ribbungerne forfulgte alle de Flygtende, og dræbte alle dem, de kunde saae fat paa; men saasnart Sysfelmændene kom længere nord i Bygderne, stære de paa ny op Krigspilen. Dog da gif det efter Ordsproget: ei er det let de Flygtende at standse. To eller tre Gange samlede Bønderne igjen; men saasnart de saae en Mængde Ribbunger samlede, ilede de afsted. Ribbungerne bleve desto djærvære jo ræddere Bønderne bleve. Derefter søgte Birkebenerne deres egen Frelse; men Halvard Bisfop foer til Ribbungerne og fik Naade og Fred for Bønderne, hvorimod Kongens Mænd fore vester over Vandet, og ud om Thoten til Tunsberg. Da Ivar af Skaidjohof og Thorgeir Bisfopsmand bragte Kongen Tidende om hvad der havde tildraget sig, blev han dermed saare ilde tilfreds. De bade Kongen fare op til Hedemarken mod Ribbungerne; men det gif som før, at Nogle fraraadte Kongen det, og bade ham fare nordpaa ifølge Aftale mellem ham og Jarlen.

Capitel 127.
Om Ribbung-
gerne.

Ribbungerne toge deres Eiendomme til sig som faldne vare; men lagde store Bøder paa Bønderne, og forligte sig saaledes med dem. Ribbungerne vendte tilbage til Viken, og fore meget djærvælig frem. Nogle Skarer fore Byen saa nær, at de vare ikke mere end een Miil derfra. Som Kongen spurgte dette, udvalgte han 9 Skarer fra Byen til at

Cap. 125. Follidn, den ydre Deel af Christiania-Fjorden, og Vetta-hérad, see 1 B. S. 63, 209. Danakleiv, see Tunsberg 1 B. S. 60.

Cap. 126. Skaun á Heidmørk, nu Stange Præstegjælt paa Hedemarken, see 1 B. S. 33. Stángir (á Stángum), nu Stange Præstegaard, paa hris Grund Hovedkirken staar.

Ottastad ir, nu Od. Ottestad, hvor Innerkirken staar i ovennævnte Præstegjælt, cfr. 1 B. S. 113. Hervinn (Hervinn i Dipl.), nu Od. Hverven, store og lille, Nabogaard til Ottestad.

fare mod Ribbungerne, og følgende vare Formænd for dem: Gunnbjørn, Harald Stangarsfyllja, Ivar af Skeidjohof, Guttorm Erlingsføn og Isak af Bø. De stødte paa 4 Ribbunger-Flokke i Oslo-Herred paa en Gaard som hedder Anglæysa, og der blev et Slag, hvori Birkebenerne finge Seier. Der saldt Nikolaus, Reidars Broder, en af Ribbungernes fornemste Mænd, og 20 Mand med ham, og derefter turde Ribbungerne ei fare Oslo By saa nær som før.

Torsdagen efter i Paaskeugen lod Kongen sine Skibe bringe tværs over Næsset udenfor Skeljastein og siden til Hundsfund, hvor der endnu laa stærk Is; men Havisen var løsnet fra Land og alle Udsundene aabne. Efter Paaske-ugen seilede Hakon Konge nord til Bergen og var 6 Dage paa Veien. Jarlen var før ham i Bergen og tog gladeligen imod Kongen. Der blev nu gjort i Stand til Hakon Konges og Jomfru Margretas Bryllup, hvortil Lendermændene og de bedste Bønder fra Gulathingslagen bleve indbudne, og der kom ogsaa mange geistlige Mænd. Brylluppet var Trinitatis-Dag og stod i 5 Dage med et prægtigt Gilde som bestemt var. Kongen beværtede alle Karlsfolkene i Julehallen; men Dronningen, og Dvinderne med hende, vare i Sommerhallen. Klostermændene derimod, hvis Formænd vare 5 Abbeder, vare allesammen i een Stue.

Capitel 128.
Kong Hakons
Bryllup.

Før Brylluppet sendte Kongen 80 Mand op til Balders, og disse vare deres Formænd: Alf Standæyk, Gunnar Sam og Klemet Lange. Dette var gjort for at holde Vagt medens Brylluppet varede, at ikke Ribbungerne skulde gjøre nogle Optøier. Da disse nu kom til Balders, stødte de paa nogle Skarer af Ribbunger, og disse soer strax mod dem og sloges med dem. Der saldt mange Ribbunger tilligemed to af deres Formænd, hvoraf den ene hedte Alf Skygner, og den anden Thorer Pæla, hvilke havde været de værste Ildgjerningsmænd og Røvere. Derefter vendte Birkebenerne sig imod Gudbrandsdalen, hvor der atter blev Slagsmaal imellem dem og Ribbungerne, hvori Birkebenerne som oftest seirede, men mistede dog deres Formand, Gunnar Sam.

Capitel 129.
Om H. Hakons
Bagmænd.

Efterat Kong Hakon og Skule Jarl havde opholdt sig længe om Sommeren i Bergen, lod Kongen udskrive Leding baade af Folk og Røst over hele Gulathingslag, hvorefter han begav sig paa Veien til Viken med 30 Skibe, hvorimod Skule Jarl vendte tilbage til Throndhjem. De aftalte forinden, at Jarlen skulde, saasnart han kom Nord, fare Landeveien og stode til Kongen ved Mjosen; men den som kom først skulde sørge for at saa Skibe i Stand. Da Kong Hakon seilede forbi Jæderen, kom der et Busse-Skib fra England, og der var Jon Staal ombord, som havde gjort en Balfart til den hellig Thomas Erkebiskop. De seilede nær Kongens Skib, og Kongen spurgte efter Erkebiskoppen, hvorpaa de svarede, at han var i England, reisesærdig til Norge. Kongen spurgte hvo der

Capitel 130.
Jon Staal kom
til Kongen.

Cap. 127. Ang-læysa er uden Tvivl Gd. Læysa, nu Lysse, den øverste Gaard i Surkedal i Osloherad (nu Sørkedalen i Agerherred). Ang-læysa vil vel egentlig kun sige den yderste Gaard af dette Navn (der er nemlig tvende: øvre og nedre), af angi, det yderste af Reget. Det maa herved bemærkes, at Communications-Veien imellem Ringerige og Oslo-Herred i Fortiden førte fra den nordlige Ende af Steensfjorden paa Ringerige igjennem Dalslugten forbi Storfloot og Heglid-Bændene over til Lysse i Sørkedalen, omtrent 2 Mil i N. V. for Christiania, imedens den nuværende Vej igjennem Krokflevan først er anlagt i en meget senere Tid. Da Ang-læysa laa i Oslo-Herred, saa er det aabenbart, at Lunsberg i det følgende staar feilagtigen for Oslo.

Cap. 128. Skelja-stein eller Steinin, d. e. Gaarden eller Stedet Steen (Stille-Steen), beliggende ved Nordsiden af Skeljasteins-sund (nu Piren), som forbinder Skeljasteins-grunn (nu Steensarmen) med Trælen, der atter staar i Forbindelse med Hundsfund imellem Fjorden og Røtterøen, hvilket efter Gaarden Egenæs paa sidstnævnte Ø, ogsaa kaldes Egenæs Sund, cfr. Cap. 333.

var bleven Erkebiskop, og Jon svarer: „han som I vilde, Peter af Husastad.“ Kongen takkede Gud derfor. Om Dvæliden da Kongen kom til Havn, sendte han Breve Erkebiskoppen i Møde, hvorsomhelst han formodedes at lande, hvori der stod, at han skulde være Gud og ham velkommen. Da Kongen seilede forbi Lidendesnæs, kom Friðrik Slasse ham imøde, der fortalte ham, at Ribbungerne vare der vide om i Bygden, og gjorde Mangt baade ham og Bønderne til Fortræd. Kongen dreiede nu af indtil Sundene, og sendte lette Skibe ind til Mannadal mod Ribbungerne. Da nu Kongen seilede ind i Viken, blev det ham sagt, at Ribbungerne vare øster paa Nesjar og i Skida, hvor dengang en Mand ved Navn Grim Svange holdt Bryllup. Da Kongen spurgte det, steg han ombord i en Skude, og foer mod Ribbungerne; men de finge Nys om ham, og fore ud af Byen om Natten. Da Kongen kom i Dagningen og gif Glip af dem, vendte han om ud efter Fjorden, og seilede ind i Viken, østefter Grindhølm-Sund og derfra ind til Dslo. Korsmesse-Aften kom han ind til Næsodden med 16 Skibe. Der deelte han Flaaden, og roede ind under Trælalberg med 7 Skuder, som bleve anførte af Ivar af Skebjohof. De ginge paa Land og laae om Natten i Elvinaregg. Morgenens derpaa i Dagningen roede Kongen ind til Byen. Ribbungerne vare i Byen og sprang op, saasnart de bleve vaer, at Skuderne roede mod Bryggen. De stævne de ud af Byen; men da Ivar kom mod dem, sprang de tilbage til Byen. Da Kongen var kommen op paa Bryggen, trængte han strax op i Byen, hvor der skede kun liden Modstand. Der saldt flere end 20 Ribbunger; men alle de øvrige reddede sig i Kirkerne, og om Morgenens gav Kongen dem Fred. Saa siger Sturle:

Mægtig Skarns-Tvinger
 Gav velbevæbnet' Skarer
 Af Ribbunger i Dslo
 Mørke Slagets Dvæld.

Strax om Dvæliden foer Kong Hakon den beneste Bei fra Byen til Tunsberg.

Capitel 131.
 Erkebiskop Peter
 kommer i Land.

Da Peter Erkebiskop kom i Land, sendte han de Breve til Kongen, som Paven havde frevet med ham, hvori han bad Kongen være Erkebiskoppens Ven. Selv bad Erkebiskoppen ogsaa i sine Breve Kongen om hans Vensteb, hvorimod han lovede ham sit Vensteb og Trosteb. Paa samme Tid kom der Brev til Kongen fra Skule Jarl og Korsbrødrene fra Nidaros, der indeholdt, at Peter Bedrager var kommen i Land, efterat have tilkjøbt sig Erkebiskops Navn med Kong Olaf den Helliges Penge, og de bade Kongen lade ham gribe som andre Bedragere, der svege den hellige Kirke. Disse samme Breve sendte Kongen tilligemed sine egne til Erkebiskoppen, og indbød ham til at komme øster til sig, eller at bie ham i Kongsgaarden, og selv tilbød Kongen sig at følge ham nord til Erkebiskopsædet. Da Kongen kom nord til Tunsberg, kom de store Skibe til ham, der vare sendte i Forveien, som Dronningen og Kongens Moder vare ombord paa, hvor-

Cap. 130. Husastadir, Husastad, see 1 B. S. 94.

Mannadalr (Mannadalr), nu Mandal i Mandals Fogderi paa Agder, see 1 B. S. 39.

Nesjar, Brunlaugnæsset, see 1 B. S. 206.

Skidan (Skida), nu Staden Skien, see 1 B. S. 66, 90, 112 og foran S. 72.

Grindhølmásund, Brængen søndenfor Tonsberg.

Nesoddi, Næsodden i Sydvest for Dslo, see 1 B. S. 81 og foran S. 224.

Trælalberg, nu Alunverket ved Dslo, see 2 B. S. 53.

Elvinar-egg (eller Elvinar-eing). Er den første Læsemaade rigtig, bliver det formodentlig nuværende Grønlien ved den sydlige Side af Alunverket; foretrakkes den anden Læsemaade, da er det uden Tvivl Engesletterne imellem Alunverket og Løven-Elv.

paa han fhyndte sig ind til Oslo. Da kom en dansk Præst fra Sigurd Ribbung med Breve til Kongen, hvori han tilbød Kongen et Slag-Møde ved et Vand som hedder Drafn; men Kongens Mænd troede ikke, at han kunde fare did med Storflibene formedelst Strømmen. Da sagde Præsten: „han tilbyder Eder og det Vilkaar, at I skulle fare ind til Oslo, og derefter nord til Leira, der vil han komme for at slaaes med Eder, og dertil have I begge lige langt.“ Da Kongen gladeligen sagde Ja dertil, traf Præsten Sagen didhen, at Ribbungerne heller vilde Kongen skulle ride op til Eid, og slaaes paa Eidsvold. Kongen svarer: „da vil Veien blive meget længere for os Birkebenerne, som allerede for ere farne nord fra Bergen til Skibs, naar vi skulle ride 8 Raster dem imøde, medens de ikke have mere end 3 korte Mile over Vandet. Men vil dog Sigurd møde os der, da far afsted saa fort Du kan, Præst, og siig Ribbungerne, at de skulle faae Kong Hakons Mærke at see paa Eidsvold, saasnart Gud giver Leilighed.“ Derefter fore Birkebenerne ind til Oslo i største Skynding.

Skule Jarl foer, som der mellem Kongen og ham var bleven aftalt, op i Landet, og med ham Gregorius Jonsen, Paal Bagaskalm, hans Søn Nikolaus og Peter i Giska. Jarlen havde meget og vakkert Folk, og havde ladet slaae mange Skibsfom, som bleve førte i Kløver; han havde og mange Tømmermænd med sig, gjorde al Fortgang paa Veien, og kom til den søndre Deel af Gudbrandsdalen. Da sendte han foran sig 150 Mand, hvis Formænd vare Kolbein Retturyg og Ivar Utrif. Disse kom om Middagen til Hamar, hvor Sigurd Ribbung just var i Bad, og undkom med Nød og neppe til sit Skib, og der faldt nogle af hans Mænd. Derpaa roede han ud paa Vandet, raabte til Birkebenerne og spurgte, hvo der anførte den Skare, som var kommen nordensfra? Ivar svarede, at det gjorde Skule Jarl. Derefter roede Sigurd til Den, hvor hans Folk vare, og sendte Erling Rumbast til Jarlen, der tog venligen imod ham. Siden mødtes Skule Jarl og Sigurd med nogle saa Mænd og taledes ved en Stund. Derpaa tog Jarlen Biskoppens Skib, tilligemed alle de andre, som han kunde faae fat paa; da lod han og bygge 5 Skibe, der vare saa store, at slige ei vare byggede i Oplandene; men de bleve dog i en Kap satte i Stand.

Capitel 132.
Om Skule Jarls
Færd.

Da Skule Jarl forlod Tunsberg, sendte han en Graamunk med Breve til Hakon Ronge, som traf Kongen paa Fjorden, da han foer ind til Oslo, og sagde ham, at Jarlen var faren op i Landet. Han bad Kongen fhynde sig ham imøde, og sagde, at Jarlen vilde sørge for der ei skulle fattes dem Skibe. Nikolaus Biskop var i Oslo og lod de Ord falde, at han vilde søge at stifte Forlig mellem Ribbunger og Birkebener. Der bleve og de Breve fundne, hvoraf Kongen syntes mærke, at Biskoppen ei saa aldeles var ham tro, som han havde lovet; men Biskoppen bad Kongen tilgive sig for denne Gang. Siden foer Kongen op paa Landet, og alle Lendermænd med ham samt alt let bevæbnet Mandskab; men Halvard Bratte blev tilbage med nogle Krigsfarer for at holde Vagt paa Skibene, der bleve lagte ud ved Elgjarnæs. Den første Nat var Kongen hos Gunnar

Capitel 133.
Om Kongen og
Birkebenerne.

Cap. 131. Drafn (Drafn, Draumn), nu Drammens-Fjord, see 1 B. S. 37, 320.

Straumr. Herved menes vel den bekjendte Strem, som forbinder den indre og ydre Deel af Drammens-Fjord, ved Strandstedet Strømmen, som derefter har Navn, see Kraft R. B. II. 676 ff.

Leira, Leer-Elven paa Romerige, cfr. Cap. 217.

Eid, d. e. den vestenfor Vormen-Elv liggende Deel af Eidsvolds Eogn; og Eidsvellir, Voldene eller Sletterne ved Eidsvolds Kirke, paa Dyre-Romerige, see 1 B. S. 33, 90.

Cap. 132. Giska. Giska paa Gøndmer, see 1 B. S. 291.

Oyin, d. e. Oyin helga, Helge-Den i Mjosen paa Hedemarken, see 1 B. S. 42 og foran S. 145.

Cap. 133. Elgjarnæs, nu Elgjærnet, en liden Ø, der i Fortiden synes at have været sammenhængende med Fastlandet, ½ Mil søndenfor Næsod-Tangen i Næsoddens Prgd. ved Indseilingen til Christiania.

paa Berg, den anden hos Amund Lagmand, og nød god Beværtning. Morgenens efter fore Birkebenerne op til Eid, og da mødte Speidere dem, som sagde, at Ribbungerne før dem vare komne til Eidsvold.

Capitel 134.
Om R. Hakon og
Sigurd Ribbung.

Kong Hakon holdt en Tale til sine Mænd ved en Bro og sagde, at Ribbungerne agtede at holde Slag med ham den Dag, og alle Birkebenerne glædede sig ved, at de saa snart skulde møde deres Fiender. Da fore de afsted saa fort muligt, og da de kom op til Kirken, løb hele Hæren ind efter Bassen til Aaen; thi de troede, at Ribbungernes Hær maatte være her i Forveien, efter hvad de havde tilbudt Kong Hakon. Men Ribbungerne holdt denne Aftale som de havde holdt de andre, saa at Ingen af dem var kommen Birkebenerne imøde; thi vendte Kongen om igjen og fordeelte Hæren omkring i Gaardene; men var selv i Præstegaarden. Derpaa sendte han Speidere med nogle Bønder op om Vandet, der skulde sige Jarlen, at Kongen var kommen, og bede ham i største Hast sende ham Skibe i Møde. Kort efter kom Sendemænd fra Jarlen, der sagde Kongen, at Sigurd Ribbungs Hirdmænd, Erling Rumsfag og Alf Styrsson, vare hos ham, og begjærede Fred og Stilstand af Birkebenerne, for at have en Samtale med dem. Kongen gjenmælede, at han ikke havde Noget at tale med Ribbungerne; men Sendemændene sige det var Jarlens Hensigt at forsinke saalunde Ribbungernes Raadslutninger; thi Skibene kunde ei blive færdige før efter 4 Dages Forløb, til hvilken Tid de alle fuldfærdige skulde flyde paa Vandet. Da samtykkede Kongen i at Ribbungernes Sendemænd skulde i al Fred stedes til en Samtale med ham. De frembare deres Værende og sagde, at Sigurd Ribbung tilbød Forlig, og begjærede, at Landet skulde deles. Kongen svarer saalunde: „mere kostede det Kong Sverrer, Jarfader min, og flere Besværligheder maatte han udholde end vi, før han vandt Norge under sig fra sine Venner. Da han fik Enevældet, anskaffede endnu Mange ham fiendtligen; men dog vilde han ei indgange i noget Skifte; men bad Gud skifte efter sin Misfandhed. Nu kunne I ogsaa sige Eders Høvding Sigurd, at Landet ei monne gaae i andet Skifte mellem os end det som Gud vil, og ikke heller vide vi, om Sigurd er virkelig en Søn af Erling Steinvæg. Men det vide vi med Visshed, at Erling ei var Kong Magnus's Søn, og at det var Falskhed han foer med.“ Da bade Ribbungerne om, at der maatte være Fred og Stilstand mellem dem Vinteren over, og at de maatte beholde Oplandene til Sikkerhed. Da Kongen nægtede dette, begjærede de at beholde Hedemarken og Raumarike til Vaaren. Kongen sagde: „om I sidde der i Fred, saa drage I til Eder mange Tyve og ondt Paf, som I pleie, og da vil det vorde vanskeligere at jage Eder afsted end nu.“ Sendemændene fore da til Skibs; men Kongen lod Jarlen sige deres Samtale og tilføiede, at han paa ingen Maade vilde dvæle længere paa Eidsvold end 8 Dage; men agtede den 9de at fare sin Vej. Dette var Dagen efter Allehelgens Messe.

Capitel 135.
Om Skule Jarl
og Ribbungerne

Nu sendte Jarlen Nikolaus Paalsen til Kongen, som meldte Kongen, at Skibene vare færdige; men tilføiede, at de syntes ham endnu ikke tætte, og Kongen bad Jarlen sende sig de Skibe, som vare færdige. Da Nikolaus kom til Jarlen, havde han ladet Skibene gaae paa Vand, men de vare saa løse, at det var vanskeligt at øse dem lunds med Pumpen, og de vare ingenlunde færdige til Krigsbrug. Da havde Ribbungerne forladt den med deres Skibe, og fore hid og did ind i Namundinger og Fjorde. Da Jarlen spurgte dette

Berg i Skedsmo Sogn, see foran S. 249.

Cap. 134. Brú. Broen, ved hvilken Kongen holdt en Opmuntrings-Tale til sine Følk, maa efter Sammenhængen have været Broen over And-Elven ved nuværende Eidsvold Jærnværk.

foer han nord til Ringsaker paa sine Skibe, lod nogle der ophugge og vendte nord til Throndhjem med hele Hæren, uden dennefinde at sende Kongen noget Budskab fra sig.

Kong Hakon biede paa Eidsvold efter Aftale med Jarlen. Derefter foer han bort med hele sin Hær og agtede sig ud til sine Skibe. Da han kom til Raumarike, blev det ham sagt, at Ribbungerne havde bragt deres Skibe over Thoten til Hadeland, og agtede at drage sine Skibe til Tyri-Bandet paa Ringarike. Nu vendte Kongen sig over Hakadal til Hadeland; men den største Deel af Mandskabet forføiede sig ud til Skibene, da der vare Nogle, som ei vidste, at Kongen var vendt om, Andre havde ikke Mod i Bryst til at følge ham. Den første Nat var Kongen i Hakadal; men næste Dag spiste Kongen Middag paa Gullin paa Hadeland, hvor det blev ham sagt, at nogle Skarer af Ribbungerne drog deres Skibe gennem Bygden. Da sendte han Ivar Nef og Mandskab med ham i Forveien; men Kongen foer senere, og kom til en Bygd som heder Brandabu. Der kom nogle Mænd ham imøde, som fortælle, at Ivar var forfulgt paa Skoven Kjølvæg, og mange af hans Mænd dræbte. Kort efter kom Ivar og fortalte, at han havde redet en Stund efter i Skoven, „da mange Ribbunger overumplede os saa pludseligen, at vi med Nød og neppe kunde komme til vore Baaben; thi Skoven er tyk, og tillige løb vore Folk ind i Skoven for at frelse sig; men jeg, og nogle flere med mig, fik vendt vore Heste og rede derpaa tilbage hid.“

Capitel 136.
Om Kong Hakon
og Ribbungerne.

Kong Hakon holdt med sit Mandskab om Dagen paa en Høi, og da var ikke mere tilbage af samme end 300 af 1500. Da det led ud paa Dagen, kom de Forfulgte tilbage fra Skoven, derfor biede Kongen der om Dagen. Nu blev det ham sagt, at Sigurd Ribbung monne komme did med sin Hær, og derfor holdt Kongen sit Mandskab samlet om Natten. Thorbjørn Grom, Kongens Hirdmand, kom ved Afdags Tid og nogle Mænd med ham, som alle vare plyndrede, og nogle saarede af Ribbungerne. Om Morgen en i Lysningen sendte Kongen ud 50 Mand til Hest for at indhente Ribbungerne, og kom de tilbage ved Middagstid og berettede, at Sigurd havde da vendt tilbage til Hadeland med sin hele Hær, og da Kongen syntes det ei lod sig gjøre at forfølge dem op til Blandet, fordi han ingen Skibslæilighed havde, begav han sig til Gæstebud hos Baard, Provst paa Grøn, hvorpaa han vendte tilbage til Oslo med sin Krigsmagt.

Capitel 137.
Om R. Hakon.

Da Nikolaus Biskop paa den Tid var meget syg, sendte han Bud til Kongen og bad ham komme til sig. Kongen havde paa denne Færd opfanget nogle Breve, hvorefter han sluttede, at Biskoppen ei havde bevaret sin Trofasthed imod ham. Dette bar han paa ham, og Biskoppen, som tilstod det, bad Kongen tilgive sig. Han sagde gjerne at ville gjøre dette for Guds Skyld, og da han syntes skille, at der ei var langt tilbage med Biskoppen, dvælede han der indtil Gud kaldte ham fra Verden. Kong Hakon fulgte hans Liig til Graven og gav ham en god og sømmelig Begravelse, som han vel fortjente; thi han var en saare gjæv Mand, der havde meget at sige fremfor alle lærde Mænd i Norge, ligesom han og var kommen af den bedste Æt i Sveavælde og Danmark, foruden at han var af god indenlandsk Æt. Endskjøndt han ingen Ven var af Birkebenerne, sagde dog Kong

Capitel 138.
Biskop Nikolaus's Død.

Cap. 135. Ringisaker, Ringsager i Sognet og Præstegjældet af samme Navn paa Hedemarken, see 1 B. S. 33.

Cap. 136. Hakadalr, Hakadal paa nedre Romerige, see 1 B. S. 49.

Gullyn (Gullin - i Dipl.), nu Gulden, en stor Gaard i Søndre-Nals Fjerding i Grans Hovedsogn paa Hadeland.

Brandabú, nu Brandbo eller Næs Sogn, det nordligste paa Hadeland, see 1 B. S. 34.

Kjølvæg, Kjølvæien imellem Hadeland og Thoten, see foran S. 13.

Grøn (Gron - i Dipl.), nu Grans Præstegaard paa Hadeland.

Hakon om ham, at vanstæfelen havde sig Mand været til som Nikolaus Bisfop, i Berdenskundsfab og Anseelse.

Capitel 139.
Kong Hakon i
Konghella.

Da Kong Hakon foer fra Tunsberg, gav han Dagfinn Bonde, Gaut paa Mæl og flere andre Mænd nord fra Landet Hjemlov; men selv gjorde han sig færdig til at fare øster til Elven. Dronningen og Kongemoderen fore op paa Berget, som Gunnbjörn skulde forsvare, medens Kongen var øster. Medens Kongen var i Konghella, kom Askel Lagmand og Fru Kristina til ham. Lagmanden fortalte ham, at Erik Konge og alle Svear helligt paatalede Kongens Færd til Værmeland. Kongen svarede, at det var Lagmanden bekendt, hvor ofte han havde bedet Sveakongen om at jage de Tyve bort fra sit Rige, som dagligdags røvede i Norges Konges Land. Lagmanden tilstod, at han grant vidste dette, men tilføiede, at Sveakongen var endnu et Barn og havde ingen sikke Raadgivere. Lagmanden var i Kongens Telt, og alt gik meget hæderlig til imellem dem. Dengang vare mange Bagler hos Kongen, saasom Lodin Gunnasson, Simon Kyr og Halvard Bratte. Kongen havde Moro af at drille dem med, at de ei havde tjent den rette Kongesøn, da de vare med Erling Steinvæg. Mange Mænd toge Deel i denne Drillen; men Lagmanden lybde til og sagde til Kongen: „ville I, Herre, give os Gøter Lov til at tage Deel i Eder Nordmænds Spøg?“ Da Kongen gav sit Ja dertil, sagde Lagmanden: „ikke vilde jeg siges Ufsandt naar jeg vidste det bedre. Det er mig ei bekendt, om denne Erling, som Baglerne tjente, var Magnus Konges Søn; men det veed jeg i Sandhed for Gud, at han ikke var den Erling, som sad i Steenvæggen hos os paa Bisingsø. Om ham siges vi, at han var Magnus Konges Søn, derfor tænker jeg, at I have tjent den Urette, som haver givet sig hins Navn; men dette maa Du vide, Simon Kyr; thi Du var indspærret med ham.“ Kongen sagde da til Simon: „sig nu, Simon, hvad Du veed sandest for Gud at være om denne Sag.“ Simon svarer: „det kan jeg vidne for Gud at være mig bekendt; thi jeg sad i Steenvæggen med Erling, og det var ikke den Erling; men derfor tjente vi ham, fordi vi vilde have en Mand, der kunde gjøre Virkebenerne Modstand.“ Kongen frævede de Tilstedeværende til Vidne paa, at Simon tilstod, hvor falskeligen de havde faret frem, saavel som alle de, der tjente denne Erlings Ufsom.

Capitel 140.
Kongen foer til
Bergen.

Kong Hakon og Lagmanden skiltes ad i meget Venstæb, og gave hinanden sømmelige Gaver. Kongen bød sin Frænde Knut at fare med sig til Norge og lovede at vise ham stor Ære for hans Faders og deres Frændstæbs Skyld; men hans Moder raadede ham derfra: Deræfter foer Kongen nord til Tunsberg, hvor han kom Jule-Aften, og sad paa Berget i Julen. Dette var hans niende Regjerings-Aar. Efter Julen foer Kongen nord til Bergen for at samle Mandstæb; thi Ribbungerne forstærkedes meget i Viken og Opplandene. Han satte Gunbjörn efter sig paa Berget med 100 Mand. Kongen seilede udenstjærs; thi alle Sundene vare tilfrosne, og han laa 8 Dage i Hvaler. Der kom Gunnbjörn til ham, og meldte ham, at de Mænd, som han havde dertil udnævnt, ei vilde sidde paa Berget. Da foer Kongen Landveien tilbage til Byen, og trueede dem med stor Straf om de overgave Berget. Derpaa foer han igjen til sine Skibe. Det hændte sig i Tunsberg, at der skulde sættes Mast i Kongens Skib, og da Masten var reist, begyndte den at

Cap. 139. Mæl, Bd. Mæl i Søndhordland, hvilken i nyere Tider har udgjort en Deel af Rosendal Baronies og Stamhus's Hovedgaard. Gaut paa Mæl og Gaut Jonsen er den samme Person, see S. 225.

Cap. 140. Hvållir, nu Valøerne, nogle smaa Der strax østenfor Gremstad i Fjære Sogn og Nedena's Fogderi.

salde frem over Tømmerværket.¹⁾ Kongen stod derunder, da Træet begyndte at falde, men en Mand tog ham i Bæltet og rykkede ham hen imod Rælingen. Der gjorde Gud et stort Underverk; thi ingen Mand kom til Skade, endstjøndt Mange stode derunder. Dette forvoldtes deraf, at der var Jis hvor Masten skulde sættes i Jod.

Da Kong Hakon seilede gennem Eikundasund, vilde han lægge til Lands. Mandstabet satte sig derimod og sagde, at der var Dag nok endnu til at komme Jæderen forbi. Kongen erklærede derimod, at han ingen Lyst havde til at seile, og yttrede, at han havde drømt, hvorlunde der vilde træffe ham noget Uheld førend han kom til Bergen. Dog seilede de Jæderen forbi med god Vær, og kom om Nvælden til Rott. Om Morgenens, da de ginge under Seil, i alt 4 Langskibe, blæste en hvas Sydøstvind, og da de vare komne Nyjasund forbi, tog Vinden saaledes til, at Tougene paa Kongens Skib neppe kunde holde. Seilet kastedes frem paa Ankerfligen, Fjorne og faldt ganske ned paa Skibet, der begyndte at drive ind paa Baerne. Mandstabet gjorde da store Løfter; thi Ingen ventede at undkomme; men dog gjorde Gud et stort Underverk, i det de, endstjøndt med Nød og neppe, naaede Havn ved Verne Aumar. Baaden var knust, Seilet Fjornet, og det meste Redskab havde lidt Skade. Derpaa seilede Kongen nord til Bergen, hvor han stævne Lendermændene fra Gulathingslagen til sig, og sagde dem, at han vilde gjøre sig færdig til at reise øster igjen til Viken. Men da de sagde, at Bønderne ikke saa hastig kunde samle Koft og Mandstabet til Leding, biede Kongen der til frem paa Baaren.

Capitel 141.
Kong Hakon sei-
ler Jæderen
forbi.

Sigurd Ribbung sad paa Oplandene med en stor Styrke. Han sendte Breve nord til Skule Hertug og Peter Erkebiskop, hvori han bad dem søge at gjøre Forlig imellem sig og Kong Hakon, hvorhos han begjærede Landsdeling og Forligelsesmøde mellem Ribbunger og Virkebenerne. Da han havde sendt Brevene nord, stævne han sin hele Hær til sig, og foer med en stor Styrke ud til Viken. Da Virkebenerne, som vare i Viken, spurgte det, trostede de sig ikke til at forsvare deres Syster mod Ribbungerne; men fore Alle nord til Kongen, som tog vel imod dem, og bragte ham Tidende om hvad der var skeet. Kongen overlod dem otte vel udrustede Skibe, hvorpaa de fore tilbage øster med deres Mandstabet. Da nu Sigurds Brev kom nord til Throndhjem, sendte Erkebiskoppen og Jarlen Breve øster; thi de troede, at Kongen var i Viken. Indholdet af Brevene var, at Kong Hakon skulde modtage Sigurd Ribbungs Forligs-Tilbud, og Erkebiskoppen lagde Ban paa hver den, som gjorde nogen Ufred, før Forligsmødet var prøvet. Disse Breve, som en Korsbroder fra Nidaros og en anden fra Oslo tilligemed nogle af Jarlens Mænd bragte, traf Lendermændene østenfor Agder. Da Lendermændene havde hørt Brevenes Indhold, fore Sendemændene nord til Kongen; men Lendermændene ind til Viken. Da de kom til Jarlsø, havde de den bedste Vær til Oslo, hvor Ribbungerne forud vare, og Virkebenerne kunde der have vundet den sagerste Seier; men de vilde ikke udsætte sig for Erkebiskoppens Ban og desuden for Jarlens Brede. Mandstabet vilde fare ind; men de fik ikke raade.

Capitel 142.
Sigurd Ribb-
ung søger Forlig.

Da Brevene kom til Kong Hakon, syntes han ilde derom og sagde: „ikke vil jeg saasnart give mit Ja til dette Landeskifte.“ Siden sendte han nogle Mænd med Breve

Capitel 143.
Om Brevesen-
dingen.

1) Andre oversætte Stavnen; men formodentligen var det Tømmerværk, hvorpaa det Skuur var anbragt, der var paa Krigsskibene.

Cap. 141, Om Eikundasund, Egersund og Rott, Den Rot, see 1 B. S. 289 og foran S. 83. Nyjasund, d. e. Sundet imellem Hvidings-Verne i Vest, og Verne Gjerðholm, Busholm, Ørholm, Lange o. fl. i Øst. Aumar, hvor Kongen med Nød og neppe kom i Havn, ere da de tvende noget i Nordøst for hiint Sund liggende smaa Øer, som kaldes Eyma.

Cap. 142. Jarlsø, Jærø ved Tønsberg, see 1 B. S. 36.

nord til Erkebiskoppen og Jarlen, der indeholdt disse Ord: "J have frebet os til og truet os haardeligen, om vi ei vilde gjøre Forlig med Ribbungerne og overlade Sigurd vor Fædrearv; men os tykkes det haarde Vilkaar at samtykke i Landfiste med den Mand, som efter sin Byrd ingen Ret har til Norge. Nu kommer det for en Dag, som J frev til os i Høst, Herr Erkebiskop, da J kom i Land, at Korsbrødrene og J Alle tilhobe ei vare hverandres Venner. Men Mage søger Mage, og Ribbinger Fride sammen, det gaaer i Opfyldelse paa Jer; dog det være som det vil, Gud skal fiste mellem os, og ikke Biskopper." Erling Rødhorn, som var noget i Slægt med Erkebiskoppen, var da just hos Kongen, og da han hørte dette, svarer han Kongen saalunde: „det er ei underligt, at vor Frænde Erkebiskoppen findes i nogen Utrofskab; thi det følger os Alle, som ere komne af Standala-Øtten, at vi ingenlunde ere troe."

Capitel 144.
Kongen spurgte
Sigurd Ribb-
unges Død.

Da det led ud paa Vaaren, udbød Kongen en stor Leding og rustede sig til en Færd øster til Viken. Samme Stund kom nogle Mænd nordenfra Jarlen med Breve, som sagde, at Jarlen var falden i en haard Sygdom, som ansaaes for meget farlig; men efter Guds Bistand bedredes han af Sygdommen. Da Kong Hakon en Søndag red op til Alreksstad fra Bergen, som hans Bane var, kom en af Ribbungerne i en Fart løbendes ham i Møde og havde i Haanden en Runestav, som en Ribbung sendte Kongen, hvori meldtes, at Ribbungernes Konge Sigurd var død. Han bad Kongen i en Hast sørge for, at ikke Knut skulde komme til at sætte sig i Spidsen for Skaren. Kongen lod strax sende Breve øster til sin Frænde Knut og tilbød ham, som før, gode Vilkaar. Kongen paastryndede derpaa sin Færd øster og kom efter Seljamanna-Festen til Viken.

Capitel 145.
Om Knut Kon-
gefærende.

Sigurd Ribbung døde i Oslo; men hans Folk skjulte hans Død, førte hans Liig op paa Landet og sagde, at han var syg. Derpaa sende de Harald af Lautyn, Alf Styrsson og Erling Rumsfag til Götland til Askel Lagmand og Fru Kristina, og bade, at Junker Knut skulde sætte sig i Spidsen for Hæren, sigende at Landet vilde staae ham aabent, om han kom derhen. Fru Kristina troede deres Tale og overgav Junker Knut i Ribbungernes Hænder, og ham fulgte store Skarer af Gøter og Markmænd.

Capitel 146.
Om Knut og
Ribbungerne.

Da Knut kom til Raumarike, lod han sig ndævne til Konge, hvorpaa en stor Mængde Folk stimlede til ham, som Sturle siger:

Den frygtelige Flok, som
Ei Freden holde vil,
Daadfulde Hovding tog
Efter tappre Fiendes Død.
Stridsøjæve Knut iler bryde
Bue med den tappre Gram;
Thi hidfigen de Gøter
Skjynded' at forraade Land.

De Lendermænd og Birkebenere, som vare i Viken, troede, at der efter Sigurds Død ingen ny Ufred monne være at vente; men da de spurgte denne Tidende, samlede de Mandflok sammen hver i sit Sysfel. Alle Bønderne i Viken vare enige i ei at gange under udenlandsk Hær. Knut foer til Oslo, og lod sig der give Kongenavn. Den Gang havde Guttorm Erlendsson og Klemet af Holm Oslo-Sysfel, og vare vester i

Cap. 143. Standalr og Standala-Øt see 2 B. S. 203.

Cap. 144. Alreksstadir Harstad, see 1 B. S. 81.

Cap. 145. Lautyn (Lauftún, Lautin - i Dipl.), nu Løsten, en stor Gaard i Hovins Annexsogn til Allensagers Præstegjæld paa Romerige.

Hlidi i deres Synfel. Bønderne sammenkaldte et Thing, og udkaarede Mandskab til at fare til Oslo mod Ribbungerne. Bøndernes Formænd vare Steinrod Præst, Thorbjørn Glode, og Erið Ignarbakke, som bar Bøndernes Mærke. Da Ribbungerne spurgte dette, fore de mod dem, og de mødtes vestenfor Aker paa nogle Enge, hvor der blev et stort Slag mellem Gøter og Nordmænd. Der blev en Stands iblandt Bønderne, da de mødtes, og de gif langsomt frem; men da Birkebenerne saae dette, sprang de af deres Heste og ginge djærveligen fremad. Ribbungerne, som havde en modig Høvding, søgte stærkt ind paa dem, og sælde strax i Begyndelsen Bøndernes Mærkesmand Erið Ignarbakke. Da nu Bønderne saae, at Birkebenerne sloges djærveligen, sprang de ogsaa af Hestene og fulgte dem rað og modigen. Kort efter toge Ribbungerne Flugten, og der faldt en stor Deel af deres udvalgte Mandskab tilligemed næsten alle Gøternes Høvdinge. Knut undslap til Hest, og 3 Ribbunger med ham. Han ilede over en Bro, og der faldt hans Hest; men han undkom med største Nød og foer op paa Landet. Paa den Tid havde Ribbungerne den største Deel af Oplandene inde tilligemed alle Skibe baade i Mjøsen og andre Steder. Ribbungerne indsatte Embedsmænd i alle Synsler der; thi der var slet ingen Birkebener paa Oplandene.

Kong Hakon seilede sør til Viken paa et Skib, som hed Dragen, og han seilede foran de andre Skibe. Han lagde til ved Nars, steg der i en Baad, og roede over til Gaarden for at spørge efter Nyt. Bonden paa Gaarden svarer: „Jeg fortæller Eder den Tidende, som vel tykkes Eder god; men mig synes den at være meget ond: jeg havde to Sønner hos Ribbungerne, som nu begge ere døde.“ Derpaa fortalte han Kongen hele Tildragelsen med Slaget paa Aker. Kongen biede paa sine Skibe, og seilede siden ind til Oslo. Derefter stævne de Lendermændene fra Viken til sig, foer til Oplandene, og lod 33 Skibe trække over Land fra Byen. Efterat Knut var flygtet, holdt Bønderne fra hele Oslosynfel sig samlede i god Forsvarsstand, og biede saaledes Kongen. Arnbjørn Jonsen og Simon Ryr lod trække 13 Skibe fra Elven. To Dage var Kongen undervejs. Han kom over det første Eid op til Stafnsbjørg, og der var to lange Mile at trække Skibene gennem Myrer og Skove, inden de kom i Vandet; der kom ham imøde Arnbjørn Jonsen, Simon Ryr og Lodin Gunnason; siden trak de dem over et Eid, som var een Mil langt, sør de kom til Elven. Birkebenerne fore heller voldsomt frem, og da Hakon blev noget dadlet, fordi han kun lidt revsebe, lod han dræbe en af Gæsterne, som havde været mest ustyrlig. Siden klagede ingen Mand over voldsom Udfærd. Om Morgen, da Kongen kom til Eid, sendte han forud nogle lette Skibe, hvis Mandskab greb Ribbungernes Speidere oppe i Mynne, 6 i Alt, og dræbte dem. Om Dvæl-

Capitel 147.

Cap. 146. Hlidið eller Lidið, Bied, den vestre Deel af Osloar-synsla, see foran S. 253. Ignarbakki var forðum Navnet paa Enebakks Præstegaard paa Nedre Rømerige, hvor Erið maaskee havde hjemme.

Aker, den Gaard, hvor nu Ngers Præstebolig er ved Christiania, hvorefter see S. 125. Den Bro, hvor Junfer Knuts Hest styrtede, har sandsynligviis været den foran ommeldte Frysju-Bro ved Gaarden Nedre-Jos, see foran S. 129.

Cap. 147. Årøyjar, Nars, see S. 223.

Stafnsbjørg (Stafnsbjørg, Stadsberg - i „den røde Bog“), nu Stalsberg ved Leer-Elven i Skedsmo Sogn og Præstegjæld paa Rømerige. Fra Oslo over Lørenskog (Leirheimsskógr) til Leer-Elven (Leira) og Øyeren Se (Øyja-vatn) lod Kongen saaledes flere Gange drage Skibe, cfr. Cap. 49, 151 og 152.

Eid, see foran S. 259.

Myrin, nu Gd. Myrer, noget vestenfor Mjøsens sydligste Bugt i Eidsvolds Sogn. En Variant har derimod Mynni, nu Gd. Minde ved Børmens Udløb af Mjøsen; disse Steder ligge kun $\frac{3}{16}$ Mil fra hinanden.

den foer Kongen til Vandet med alle sine Mænd. De havde intet sikkert Nys om hvor Ribbungerne vare; men da de saae et af Ribbungernes Skibe roe lige mod Landet, tog Kongen dette Skib. Derpaa holdt han en Tale til sit Folk, hvori han bød dem ikke at dræbe hans Frænde Knut, om han end saldt i deres Hænder, for hans Fader, Hakon Jarls, Skyld. Da det blev lyst om Morgen, saae Birkebenerne Ribbungernes Skibe fare i største Skynding imod sig, og træde, at de vilde slaas, eftersom de havde langt større Skibe end Ribbungerne. Men saasnart Ribbungerne saae Kongens Færd, lagde de til Lands og flygtede op i en Bygd, som heber Hun; hvorpaa Kongen tog alle deres Skibe, Koste og et stort Bytte. Siden foer Kongen øster til Hammar, hvor der laae mange saarede Ribbunger, som havde været med i Slaget paa Aker, og dem Alle gav Kongen Liv og Fred. Derefter stævne Kongen Bønderne til sig og forenede sig med dem imod Ribbungerne. Knut var flygtet op til Hadaland, og Kongen sendte sin Staller Gudleif af Aft, hans Frænde, og en Mand ved Navn Arnthor til ham, og tilbød ham gode Vilkaar, om han vilde forlige sig. Da Ribbungerne finge dette at vide, vaagede de over at Knut ei skulde komme bort, og dette fortalte Sendemændene Kongen. Derefter ordnede Kongen Alt i Oplandene, lod alle Skibene blive i Njosen, og satte Mænd til at holde Vagt over dem; men gjorde sig selv færdig til at drage nord til Bergen for at møde Erkebiskoppen og Jarlen; thi han spurgte, at de vare komne nordensfra. Kongen sendte sin Mærkesmand, Thorstein Heimnæs, forud nord, med den Anmodning, at de vilde bie ham. Thorstein var 9 Dage paa Veien. Imidlertid gjorde Erkebiskoppen og Jarlen den Aftale med hinanden, at Hiin skulde fare nord; men Jarlen derimod bie Kongen. Kong Hakon holdt Thing i Oslo og Lunsberg, og alle Bønderne vare med ham sammenholdige mod Ribbungerne. Paa Veien derfra nordest, mødte han Thorstein Heimnæs i Portyrja, og han fortalte ham, at Erkebiskoppen havde lovet at bie Kongen, førend han og Jarlen fik hinanden i Tale; men siden var Erkebiskoppen reist nord paa. Han tilføiede og, at Mange vare komne vestensfra over Havet for at træffe Kongen, og bad ham flynde sig. Da Kongen kom til Bergen, traf han der Skule Jarl, Jon Jarl fra Orkenserne, Simon Biskep fra Suderøerne og Abbeden fra den hellige D. Kongen bragte først deres Sag i Drøden efter Overlæg med Jarlen.

Capitel 148.
Knut forstærker sig.

Da Knut løb fra sine Skibe i Njosen, flygtede han vester i Dalene, og da han hørte, at der samlede sig Folk imod ham paa Hedemarken og Hadaland, vendte han sig nordest til Gudbrandsdalen og saa til Dyrstradal og derfra til Værmaland. Her forstærkede han sig atter med Mandfolk og foer siden nord til Norge. Han kom frem i Arnbjørn Jonsfons Sysfel Skaun og Heggim, hvor han gjorde meget Hærverk, og da Bønderne vilde forsvare deres Eiendele, saldt mangan god Mand iblandt dem. Derpaa sendte Arnbjørn Breve til Kongen, hvori han bad ham flynde sig til Viken, og tilføiede, at Ribbungerne styrkede sig meget. Saasnart Kongen spørger denne Tidende, farer han øster i Landet; men Jarlen foer nord til Throndhjem. Da nu Kongen kom til Lunsberg, satte han Er-

Hun, nu Hund, Annerfogn til Bardals Præstegjæld i Thotens Fogderi.

Hammar, Staden Hammer paa Hedemarken, see 2 B. S. 170.

Askr, uden Tvivl den bekjendte Gaard Aft paa Aftøen (Fenhøng), ved Bergen. ei Od.

Afte paa Hedemarken, sfr. Cap. 211 og 2 B. S. 140.

Heimnes, Od. Heimnæs i Nysylke, see foran S. 161.

Portyrja, Havnen Portør, see 2 B. S. 157.

Gyin helga (den hellige De), Icolm-Kill, see 1 B. S. 68—69.

Cap. 148. Skaun og Heggim, d. e. Rastestads og Eidsbergs Præstegjælde i Smaalehuene, see 1 B. S. 38.

ling Ljodhorn igjen der paa Berget for at gjøre et Julegilde i Stand; men selv foer han ud til Jarlso, hvor han laa om Natten. Der kom Sysselmændene Thorgeir Bisfopsmand og Fridrek Slasse ham imøde ovenfra Hadaland og bragte ham den Tidende, at Ribbungerne havde draget Skibe over Eidsfjov hen i Mjosen, og at Kongens Sysselmænd, Guttorm Fjont, Kongens Frænde, og Arne paa Hole vare paa Ven for at forsvare Skibene. Ribbungerne kom uforvarende paa dem og sælbede Guttorm inde i Huset; Arne derimod kom ud; men saldt paa Ugeren med deres Folk. Derpaa toge de alle Skibene i Mjosen og andre Bænde, og da Bønderne spurgte dette, overgave de Bygden og sluttede Fred med Ribbungerne, der nu havde alle Oplandene inde lige til Os. Kong Hakon seilede om Dagen ind til Oslo; der vare da mere end 1200 Bønder og Bymænd, og i en Samtale, som Kongen havde med denne Skare, sagde Bønderne, at de havde fulgt Birkebenerne siden Slaget paa Ufer, „og nu true Ribbungerne os med Vold og at brænde vore Bygder, da de ikke kunne naae os selv; vi ville nu,“ sigte de, „bede Eder, Herre, at I sidder her i Vinter for at forsvare vore Bygder, og vi ville da, naar Julen er endt, give Eder fuld Almenning, og tyffes dette Eder ikke nok, da ville vi give Eder Halvdelen af vort Buxfab¹⁾ og alle Levnetsmidler. Men ville I derimod ikke tøve her, da tage vi fuld Fred af Ribbungerne.“ Kongen takkede dem for sit Tilbud, og sagde, at han vilde give dem sin Beslutning tilkjende, naar han havde talt med sine Mænd. Da nu Kongen talede med sit Raad, fraraadede Alle ham at stole saa meget paa Bøndernes Trofast, saa han satte sig fast i Oslo, og sagde, at det ei var gaaet Kong Everser vel der, da Bønderne gjorde Anfald mod ham. Kongen svarer da Bønderne, at han vilde forblive paa Berget; men vilde efterlade sine Lendermænd til at tage dem i Forsvar. Bønderne havde nu en Samtale sig imellem, og tilbød at give Kongen de bedste Bønder af Kirkesognene som Gidsler, om han havde nogen Mistro til dem. Atter talede Kongen med sine Mænd, men de bade ham fremdeles ei at troe Bønderne. Derimod besluttede Kongen i denne Sag ikke at tage nogen Mands Raad; men erklærede, at han vilde blive hos Bønderne, der bød ham saa gode Vilkaar, og vilde overgive Liv og Gods i hans Hænder. Kongen sad i Hakonsgaarden, men om Julen i Bisfopsgaarden, og lod sende Bud til Bergen og Lunsberg efter hvad dertil behøvedes. Dette var det 10de Aar af hans Kongedøm. Arnbjørn Jonsen sad om Vinteren i Valdisholm for at forsvare Landet og at speide.

Herr Knut foer øster til Gotland og sad der høstvinters; men efterlod nogle Skarer af Ribbunger i Mjosen, som drog Skibe til sig over hele Oplandene. Kong Hakon sendte om Vinteren hemmeligen nogle Mænd med Breve til Høvdingen og andre Mænd i Ribbungerens Hær, og han tilbød dem Fred, om de vilde komme til ham. Mod denne Fred tog først Erling Rumsf, som var en rask Mand, og da han indfandt sig hos Kongen, fik han et sømmeligt Forlig. Kongen sendte nogle Afdelinger af sin Hær til Solser for, under Anførsel af Erling Rumsf, at opsoge Ribbunger, og der saldt 40 Mand af Ribbungerne. Efter den Tid holdt Kongen Erling for en tro Mand, og sagde, at han nu havde hugget sig til Lendermandsret. Derpaa blev gjort et andet Tog til Hest landvæerts til

Capitel 149.
Kong Hakons
Forligs Tilbud.

1) Dvæg.

Hóli, nu Hoel, en støn Gaard i Ræs Sogn og Præstegjæld paa Hedemarken.

Os. En Variant har Oslo, som ei kan være rigtigt; hvorimod Forfatteren efter den noksom bekyndte Betydning af Os, her rimeligt maa antages at have meent Elven Laugens Udløb i Mjosen i Faabergs Præstegjæld i Gudbrandsdalen.

Valdishólmr, Vallandsø i Eidsbergs Sogn i Bergesysfel, see foran S. 253.

Cap. 149. Söløyjar, Solser, see 1 B. S. 32.

III. Bindets andet Hæfte.

Viken, og Formanden for dette var Simon Kyr, der havde 300 Mand. De kom øster til Befja, hvor der vare mange Ribbunger, og da disse finge Nys om Birkebenerne, flygtede de strax undas, dog faldt nogle Ribbunger i Birkebenernes Hænder, og Simon foer tilbage til Kongen. Sommeren efter Sigurd Ribbungs Død flilte Gudolf af Blakkastad sig fra Ribbungernes Flok og foer hjem til sin Gaard. Han søgte sin Frelse i Kirken nær ved Gaarden, hvor der var et godt Forsvar, da han havde gjort mange Ustykker der i Bygden, medens han var med Ribbungerne. Der var en Bonde ved Navn Dtrygg, som han havde flaaet meget og frataget en god Hest, og denne Bonde havde to Sønner, hvoraf den ene hedte Asolf den anden Gudleif. Disse samlede en Hob Folk hvormed de fore mod Gudolf, toge Stiger, satte dem til Kirken, hug Rasterne over og løb derpaa ind i Kirken, hvor de dræbte ham, og kun liden Sorg var der over hans Død.

Capitel 150.
Skule Jarls
Dødsending.

Samme Høst sendte Skule Jarl Kolbein Retturug og Grunde Skatmester som Sendemænd til Kong Valdemar, og da de fore hjem om Vinteren, laae de i Mastrand formedelst Jis. Den Gang var Knut i Ljodhus, og da Ribbungerne spurgte dette, toge de lette Skibe og kom uforvarende paa dem. Der laae mange Kjøbmænd i Havn og vilde ikke hjælpe dem; men de forsvarede sig vel og mandigen, og der faldt begge med fast deres hele Følge. Da nu Kong Hakon spurgte dette, lod han Isen skjære op fra Oslo heelt ud forbi Holmene, hvilket gif for sig i to Dage. Derpaa bleve mange lette Skibe sendte øster til Ljodhus og disse var Formændene derfor: Lodin Gunnason, Simon Kyr, Halvard Bratte, Gunbjørn og Olaf Ingasson. Da de raf frem, var Knut borte tilligemed hele Hæren, og kun nogle faa Mænd vare tilbage, hvis Anfører hedte Bjørn Barke. De sadde i Kastellet nordenför Byen. Birkebenerne omringede Kastellet, som strax overgav sig, og de som deri sadde finge Liv og Fred. Der toge Birkebenerne et stort Bytte; men afbrændte Kastellet, og de lagde store Bøder paa de Bønder, som havde været med Knut. Siden fore de tilbage til Kongen. Saa qvab Sturle:

Norste Folks vise Konge
Lod nedbryde Ljodhus-Værk
I Øst, hvor de stridslystne
Gjære ikke turde.
Jeg veed gilde Heltefonge
Gæter deres Ran gjengjældte;
Folket Kongens Brede solte,
Sligt gif i gammel Skif.

Capitel 151.
Om Kongen og
Knut.

Ribbungerne samlede sig paa Dplandene og vare mandstærke i Mjøsen. Da lod Kong Hakon drage nogle Skibe op i Elven fra Oslo, og paa dem vare Joar af Skedjohof og Saxe Bladspyd Formænd, som vare dygtige Skibsførere. De fleste af Ribbungerne vare farne fra Mjøsen, hvor de havde efterladt alle deres Skibe, og øster til Marker for at møde Knut. Kongen foer fra Oslo op til Eidsvold, hvor han holdt Thing med Bønderne, og de indgif Forbund med ham paa ny. Dersfra vendte Kongen sig til Raumarike og saa øster over Elven; thi det blev ham sagt, at Knut lod drage Skibe fra Hellesfjord, agtende sig

Befja, nu Uddevalla i Vahus-Lehn, see 2 B. S. 185.

Blakkastadir, Blakkestad i Åsters Sogn, see foran S. 151, 224.

Cap. 150. Måsstrandir (Måstrandir, Marstrandir), nu Staden Marstrand, paa en D under Søndre Jndlands Herred i Vahus-Lehn, cfr. Cap. 333.

Ljodhus, Gamle Lødesø i Vester-Gotland, see foran S. 4.

Cap. 151. Elfr, her Glommen-Elv paa Romerige, cfr. om Stafnsbjørg. 265.

Eidsvellir, Eidsvold, see om Eidsiva-ting 1 B. S. 90.

Hellisfjærd r, nu Idde-Fjorden. Uden Tvivl er den bleven saaledes benævnt efter den ved Fjærdens Nordvestside liggende betydelige Gaard Helle i Lomlands Sogn i Vætte-Herred under Nordre

op i Marker og derfra til Elven. Da nu Kongen kom i en Bygd, som hedder Hegg, blev det ham sagt, at dette var løiet; thi vendte han tilbage, før ud til Follo og siden til Oslo, og dette var en halv Maaned før Paaske. Da nu Knut spurgte, at Kongen var vendt tilbage, lod han Skibene trække fra Hellsfjord, hvor Skibe før aldrig havde været trukne, førte dem op til Marker og saa nord til Elven, hvor de kom uforvarende paa Birkebenerne og forfulgte dem fra deres Skibe ud til Oslo.

Da nu Kongen spurgte dette, lod han 35 Skibe trække fra Oslo og fulgte selv med. Kongen sendte Bud til Arnbjørn Jonsen og andre Lendermænd, at de skulde trække Skibe op i Elven, og disse traf Kongen i Nya-Band. Da spurgte de, at Harald af Lattyn og mange Ribbunger vare i en Bygd, som hedder Skaun. Kongen sendte nogle Krigsfarer mod dem, der mødte dem i en Skov, hvor der blev et stort Slag, i hvilket Ribbungerne flygtede, efterat have mistet 50 Mand; men Birkebenerne før tilbage til Kongen. Derpaa lod Kongen Skibene trække ned i en Å, som hedder Kinna, og derfra en Mil over et Eid, før de kom i Elven. Da det blev ham sagt, at Ribbungerne havde vendt sig øster ud fra Elven, styrede Birkebenerne efter dem, traf Skibene over Funder-Eidet, og kom til en Gaard som hedder Fala. Der blev det ham sagt, at Ribbungerne vare øster i Binger. Nu gik Kongen fra Skibene med de fleste af sine Folk; men satte Gunnar Bonde, og Saxe Bladspyd til at bevogte dem. Dette var Søndagen, og Morgenen derpaa i Lysingen stod Kongen lige paa Kirken i Binger, hvor det blev ham sagt, at Ribbungerne laae paa den anden Side af Bandet, og roede hver Dag over Bandet til Messen. Da bød Kongen sine Mænd skule sig i Skoven ovenfor Gaarden; men da Solen begyndte at skinne, saae Ribbungerne Hæren ligge i Skoven og vendte deres Skibe udesten til den Kant, hvor de vare. Birkebenerne skyndte sig da afsted; thi de frygtede for at Ribbungerne skulde tage deres Skibe. De kom uforvarende paa Amund af Folvold, og Nogle bleve dræbte, Nogle jagede Luft i Søen og Alle mistede deres Baaben. Om Morgenen, da Birkebenerne løb frem, syntes Mandfædet Ribbungerne større end det var, og Harald af Lattyn løb op paa Elvebakken og spurgte, hvo der anførte disse Krigsfolk. Harald Stangarsfylla svarede: „vi skulde vel kjende hinanden, Frænde, vi ere Skyldfolk og Syselmænd fra Opplandene.“ Harald sagde: „Hjelden have I saa stor eller vel rustet Hær; men hvor er Hakon Konge?“ „Her er han,“ sagde Harald. Hiin svarer: „hvi vilde han paatage sig saa stort og møjsommeligt Besvær at forfølge os Ribbunger heelt øster til Marker.“ „Mere tænker jeg han gjør det af Nødvendighed end af stor Lyst,“ sagde Harald, „at jage fligt Skarnspak ud af Landet, som I have.“ Derpaa skyndte de sig paa begge Sider det meste de kunde, og skjøde paa hverandre, der hvor Åen var smalest. Da vilste Gud, som ellers altid, stor Misfandhed mod Hakon Konge; thi de som før til Skoven, indtog det Sted,

Capitel 152.

Om Kong Hakon og Ribbungerne.

Viken. Knut maa altsaa have drage sine Skibe igjennem Fem-, Asper-, Åremark-, Odemark- og Ørje-Søerne, og sandsynligviis derfra op i Øgderen, og fra denne over til Øyeren og videre opad Glommen-Elv.

Hegg, Eidsbergs Præstegjæld, see ovenfor.

Cap. 152. Fyja- eller Øyja-vatn, Øyeren, see 1 B. S. 45.

Skaun, Sorums Sogn paa Nedre Romerige, see 1 B. S. 33.

Kinna, nu Kjensmo- eller Glora-Elv, der falder i Glommen strax søndenfor Blaker- og Raanaas-Fosserne, hvorfor Skibene, efter saaledes at være fremførte over et „rastar langt eid,“ maa være komne ned forbi Gd. Nuli i Udenæs Sogn til Glommen. Siden bleve de trukne over Fundereid (ved Gd. Funder i Næs Hovedsogn) formedelst den herværende Fos, og nu op efter Glommen til Gd. Fala (i „den røde Bog:“ a Falo), nu Fulu i Strøms Sogn i Ødalen.

Vingr, nu Binger i Solør. Kirken, som nu staaer paa den vestre Side af Glommen, stod forud paa den modsatte Side paa Præstegaardens Grund.

Folvold, nu Folvel, see S. 236.

som Kongen havde befalet dem. Der fandt de en Afdeling af Ribbungerne og dræbte dem alle. Da de bleve vaer, at Hovedstyrken af Ribbungernes Hær var paa denne Kant af Aaen, satte de over Aaen, hvor de mødte Kongen, og de bleve indbyrdes glade ved hverandre. Saasnart nu Ribbungerne saae, at Kongen havde naaet sine Skibe, vendte de øster om tilbage; men da der var en heftig Strøm og store Stene i Elven, hvor Kongen kom til sine Skibe, og der hvor Ribbungerne vare komne, ginge de paa Land paa begge Sider, og traf deres Skibe efter sig. Nogle styredes med Forker, og naar et Toug brækkedes paa noget Skib, kom det strax i Fare. Da de nu kom der, hvor Elven var smalest, hvilede de paa begge Sider, og Kongen agtede at skaffe; men Ribbungerne skjøde paa dem, og begge Parter fore afsted saa fort de kunde. Ribbungerne fore afsted til Kirkegaarden, og tiltalede Birkebenerne med mange haarde Ord. Kongen bad dem høre op med den Galskab, og bide indtil hans Skibe kom, hvorefter de kunde stifte mere end Ord med hverandre. Ribbungerne paastode gjerne at ville dette.

Capitel 153.
Om K. Hakon.

Da 14 af Kongens Skibe vare samlede, satte han dem paa det bedste i Stand, og medens Kongen gjorde dette, lagde Ribbungerne sine Skibe øster ved Kirken og traf dem tværs over Aaen i et lille Vand, som hedder Binger-Sjø, der strækker sig lige til Eidskov. Birkebenerne roede over Aaen, og da de kom midt ud paa den, saae de, at Ribbungerne havde stillet sig i Fylking og skjøde af al Magt paa dem. De troede nu vist, at Ribbungerne vilde bide dem; thi der de stode havde de en fast Kampplads paa en Bakke, der var 3 Spydkaste høi, og Leren var saa blod, at den ene Fod stod fast, indtil den anden blev sat ned. Det var den største Fare der at angribe dem, men Birkebenerne roede dog djæveligen til Angreb. Da nu Skibene nærmede sig Landet, flygtede Ribbungerne, og Birkebenerne forfulgte dem, i den Tanke at de vilde holde Stand høiere oppe; men da de kom op paa Bakken, vare Ribbungerne ingensteds i Nærheden. Da vendte Kong Hakon sig til sine Skibe og foer øster langs med Vandet alt som Ribbungerne fore undaf, og paa begge Sider roede de af alle Kræfter. Kongen foer øster ovenom langs med Landet; men da Ribbungerne kom til Vasenden, sprang de af Skibene. Kongen forfulgte dem, fældede nogle af deres Mænd og tog alle Skibene. Dette var Mandag i Gangdagene. Kongen bad nu sine Mænd at saae sig Mad; thi de havde ikke spist siden Løverdagen. Da Kongen der spurgte, at Knut havde vendt sig den beneste Vej ud til Marker, vendte han igjen nordover op til Hedemarken, og traf Skibene over Fundo-Eidet ned i Mjøsen. Dengang var Halvard Biskop i Hammar, og Kongen var hos ham Christi Himmelfarts Dag og blev meget vel beværtet. Derpaa ordnede Kongen Alt paa Oplandene og satte Mænd til at vogte paa Skibene. Siden foer Kongen til Eidsvold og siden til Oslo, og var der i en halv Maaned før han gjorde sig færdig til at fare øster til Elven.

Capitel 154.
Brevsendingen
til Kongen.

Da Kong Hakon just var færdig til at fare øster til Landsende, kom der Brev fra Knut, Fru Kristina og Lagmanden, hvori de ansøgte Kongen om Fred for Knut, sigende, at han vilde overgive sig i Kongens Vold, saasnart han kom øster. De bade, at dette maatte holdes hemmeligt, saa Ribbungerne ikke fik det at vide; thi disse vilde dræbte Knut, om han ei fulgte deres Raad. Kongen tog gladeligen derimod og sendte Brev tilbage, hvori han lovede sin Frænde Knut Fred og hæderlig Medfart, om han vilde komme i hans Vold. Da Kong Hakon kom til Elven, og det blev ham sagt, at Ribbungerne vare oppe i Danern, sendte han nogle Mænd til Fru Kristina for at erfare, om Knut vilde staa ved

Cap. 153. Vingr-ajór, nu Binger-Seen, som strækker sig i Sydvest for Binger ned mod Eidsfoug.

hvad han havde lovet, og Fru Kristina svarede, at hun selv vilde komme, og berebe sin Søn Knut Fred hos Kongen. Den Gang var Orm Bisfop og mange Lendermænd hos Kongen, som han vilde skulde være tilstede ved dette Forligsmøde, og han sad i Konghella en halv Maaned, i hvilken Tid der dagligen kom Bud fra Fru Kristina, som sagde, at Knut nu snart vilde komme for at overgive sig i Kongens Vold.

Herr Knut brugte da en List, som hans Fader Hakon Jarl ikke vilde have brugt; han lod Skibene trække østerover Eidsflov, hvor det aldrig før var steet, og kom usforvarende paa Kongens Mænd i Varmaa lige for Eidsvold. Der vare Ivar af Skedjohof, Jon Ketling, Erling Rumsfag, Thorgeir Bisfops-Maag, Andres Hvite og mange Birkebenerne. Bønderne holdt en Samling paa Eidsvold, og af dem finge Birkebenerne Nys om Ribbungerne. Disse havde store Skibe, 1 fjortensædigt og 12 andre Skibe; Birkebenerne havde smærre, men flere Skibe og da de mødtes, blev et overmaade skarpt Slag, Slag, hvori Birkebenerne kom saa meget til kort, at de næsten maatte flygte. Da imidlertid Jon Ketling og Erling Rumsfag kom til paa en Jagt, rettede Birkebenerne sig igjen, og nu vendte Nederlaget sig paa Ribbungernes Side, saa de flygtede førend det ventedes. Knut sprang lige i Vandet og reddede sig med Nød og neppe; der faldt og Mange af Ribbungernes nyperste Mænd; men mange Birkebenerne bleve saarede. Ivar Bonde blev saaret i Foden saa han stedsfiden haltede, og Birkebenerne toge alle deres Skibe. Derefter bleve Bønderne meget bjærve mod Ribbungerne, saa at de jævnligen angreb dem, og dræbte Mange af deres Mænd.

Capitel 155.
Knut's List.

Da Ribbungerne nu saae, at de allevegne kom i Knibe, sendte de Mænd til Birkebenerne i Dplandene for at stifte Forlig. Birkebenerne toge det vel op, og blev der sendt Gidsler paa begge Sider. Birkebenerne sendte Klemet af Holm og Guttorm Erlingsfons til Kongen med alle Ribbungernes Gidsler. De traf Kongen i Hornborusund, og sagde ham sliq Tidende som var, at Alt var overladt til hans Vold og Misfandhed hvorledes han vilde fare med Gidslerne. Kongen tog vel imod dem, og seilede om Dagen til Usviksøyjar, og sendte derpaa atter nogle Mænd til Knut, og lovede Ribbungerne Fred, om de vilde overgive sig i hans Vold. Derefter foer Kongen til Oslo, og kort efter kom Harald af Lattyn, som Sendemand fra Knut, for at faae fuld Fred og Forlig af Birkebenerne. Kong Hakon holdt derpaa et Hirdstævne, hvori han sagde følgende Ord: „de fleste Mænd er det bekjendt, hvilken Ræft¹⁾ og stor Besvær vi have havt formedelft Ribbungerne, og hvor stor Skade vi have lidt ved gode og tappre Mænds Tab, endstjøndt de, som vel er, have mistet langt flere i Strid med os end vi. Nu bede de os om Fred, og dersom vi ville forunde dem den, da bør alt det Onde, som de mod os have udøvet, være upaataalt af os, som gode Hovdingers Sædvane er. Eller dersom vi ingen Fred tilstaae dem, da lader os forfølgge dem saa hart vi kunne; thi nu er deres Styrke formindfket, og dertil staaer min Hu lige saa meget; men dog skulle I raade.“ Birkebenerne erklærede, at de gjerne vilde tilgive Ribbungerne det Tab af Guds og Folk, som de have lidt, heller end at jage længer omfring efter dem. Kongen sendte derpaa Enstein Roafon, Guttorm Erlingsfons og Fridrek Slasse efter Knut og alle hans Mænd, som de traf oppe i Nyja-Band, og fulgte de med Birkebenerne til Oslo og overgave sig i Kongens Vold. Derefter beskikkede Kongen sit Rige i hele Dplandene. De Ribbunger derimod, som ingen Fred turde vente sig, flyg-

Capitel 156.
Ribbungernes
Fær opførsel.

1) Sagen hid og did; bruges mest om Dvæget, som jages omfring i Skovhøven.

Cap. 155. Verma (Varma), nu Vormen-Elv, see 1 B. S. 33.

Cap. 156. Hornborusund i Bahus-Lehn, see foran S. 218.

Usviksøyjar er rimeligviis nuværende Sviks-Rilen i Tanums Sogn i Bahus-Lehn, et Par Mile nordenfor Hornborusund.

tede ud af Riget til Marker, og Magnus Bladstak hedte den Mand, som var i Spidsen for dem, og som de gave Kongenavn. Da nu Kong Hakon spurgte dette, sender han Harald af Lantyn for at gribe Magnus; men da Magnus fik Haralds Ankomst at vide, satte han Mistanke til, at han ikke kunde vente sig noget Godt af ham; thi foer han hen og dræbte ham. Kongen havde ogsaa sendt Breve øster til Værmaland med det Forslag, at de skulde vælge en af Delene, enten jage denne Flok ud af deres Bygder, eller og skulde han forfølge dem med ligesaa stor Ild og Brand, som før. Da nu Bønderne fik dette Brev, samlede de sig sammen, fore mod Magnus, grebe ham og hængte ham op tilligemed Nogle af hans Mænd, og dermed ender Ribbungernes Bedrifter.

Capitel 187.
Om Ivar
Grettir.

Kong Hakon rustede sig til at reise fra Oslo til Bergen og gav sin Frænde Knutto Langskibe, et paa 22 Rum, tilligemed Alt hvad han forøvrigt behøvede. Siden reiste Kongen Nord i Landet, og da han kom til Sælsø, var Skule Jarl der i Forveien med mange og store Skibe. Jarlen havde agtet sig sør til Danmark; men da han traf Kongen, vendte han om, og fulgte Kongen nord til Bergen. De vare begge i Kongsgaarden, omgivne af et stort Følge, og det gik venligen til mellem dem. Hver sin Dag ginge de til hinanden for at more sig, og der var store Drifkegilder i Byen. Lendermændene havde ogsaa store Skarer med sig. Ivar Grettir, en Søn af Paal-Bagaafalm, dræbte en gammel Birkebener om Dvalben efter Aftensang, og ansøgte som Grund, at hans Søn havde været med ved Arne Herjardals Mord. Den Dræbte hedte Erik Bagge, og hiint Mord skede nord i Baagen, som før er fortalt. Saasnart Hirten fik Eriks Mord at vide, vaabenklædte alle haandgangne Mænd sig. Da denne Tidende kom for Paals, og hans Søns, Nikolaus's, Dren, toge de sig dette Værk mod en sagløs Mand meget nær, og fore til Nikolaus-Kirken for at søge Sikkerhed. Hirten gik til Kirken og vilde bryde den op, hvilket blev Kongen meldt. Skule Jarl var just den Gang i Gjæstebud hos Kongen, og begge gik strax til Nikolauskirken, hvor Hirten allerede havde grebet fat paa Paals Frænde, Ivar Nes, i den Agt at dræbe ham. Kongen tog Ivar strax i sin Vold og forbød Hirten at gange i Kirken. Næste Morgen derefter holdt Kongen et Hirdstævne og sagde, at Nikolaus ikke skulde undgælde for dette Værk, som var sket uden hans Villie og Vidende. Derpaa gik Nikolaus ud af Kirken i Kongens Vold. Men hans Broder Ivar hjalp han hemmelig over til Munklif hvor han forblev indtil han foer ud af Landet. Mangan anden Tummel var der om Sommeren formedelsk den overvættes Drifken; men Alt gik venligen til mellem Kongen og Jarlen.

Capitel 188.
Olaf Hakonsøn
fødes.

Skule Jarl bad Kongen give sig Orlov at fare til Danmark for at besøge Kong Valdemar, og han vilde reise fra Throndhjem til Hest sør til Viken om Vaaren. Da Kongen dertil gav Lov, gjorde Jarlen sig reiseferdig nord i Landet. Herr Knut, som blev hæderligen behandlet af Kongen, beilede til Jarlens Datter Jomfru Ingerid, og fæstede hende med Kongens Samtykke. Han besluttede at reise med Jarlen; men holdt sit Bryllup sør Kongen og Jarlen skiltes ad. Paa den Tid blev Olaf, Kong Hakons Søn, fød. Jarlen foer nord til Throndhjem, og Kongen og han skiltes ad i al Venstabs.

Capitel 189.
Sira Thorer ud-
faares til Erke-
biskop.

Høsten før Dionysius's Messe var Peter Erkebiskop død, og i hans Sted var Sira Thorer, som var en Thronder, bleven udfaaret og var allerede reist udenlands. Samme Aar døde Pave Honorius, og Gregorius Pave kom i hans Sted. Den Vinter sad Kong Hakon i Bergen, og dette var det 11te Aar af hans Kongedøm. Mod Vaaren i Fasten gav han

Cap. 157. Seløyjar, Sælsø ved Lindesnæs.

Herjardalr har formodentlig Hensyn til Landstabet Herjedalen, hvorom see 1 B. S. 67.

Vågir, Baagen i Halogaland, see 1 B. S. 276.

Munklif, Munkeliv Kloster i Bergen, see 2 B. S. 85.

sig paa Veien øster til Viken, og kom efter Paaske til Tunsberg, hvorfra han foer ind til Oslo. Da han kom der, vare Skule Jarl, Herr Knut, Gregorius Jonsfon, Asolf Jarlsfrænde og mange andre gode og gjæve Mænd, som havde fulgt Jarlen nordenfra, allerede der i Forveien.

Kongen og Jarlen havde kun været saa Dage i Byen, før den nyindviede Erkebiskop Thorer kom sør fra Rom. Kongen sendte nogle Mænd ham i Møde til Hovedøen, og Erkebiskoppen foer til Kongsgaarden. Da nu Kongen havde bragt Overflod af Levnetsmidler med sig til Skibs nordenfra, men Jarlen kun lidet, var Jarlen som oftest hos Kongen om Dvælden. Kongen var i en Gaard, som hedte Digerskytning; men Jarlen var i Skartælen. Det hændte sig en Dvæld, at en Mand af Jarlens Svite, som hedte Hroe Halkelsfon, dræbte en af Kongens haandgangne Mænd, ved Navn Olaf Hvite, hvorefter Hroe løb hen til den Gaard, hvor Kongen og Jarlen opholdt sig, og gav sig i Kongens Bold, sigende hvad han havde gjort. Kongen svarede saalunde: „eftersom Du gav Dig i vor Bold, skal Du faae Liv og Fred af os.“ Kort efter led Hirdmændenes Luur, og de haandgangne Mænd, som i Byen vare, tilligemed Lendermændene Arnbjørn Jonsfon, Simon Ryr, Lodinn Gunnason og Gunbjørn Bonde, løb samtligen til den Gaard, hvori Jarlens Mænd vare. Da Kongen og Jarlen spurgte dette, bad Jarlen Kongen lægge sig imellem, paa det det kunde gaa bedre, end det saa ud til. Kongen stod strax op, og bad Jarlen bide paa sig; men da han kom til Gaardsledet, var Trængselen saa stor af væbnede Folk, at han ei kunde slippe frem. Han maatte da stige op over Skuldrene af dem og kom saaledes til Jarlens Mænd. Ved hans Ankomst lagde Larmen sig, og Kongen stævne alle Mand til en Samtale med sig paa Halvards Kirkegaard. En af Jarlens Mænd, ved Navn Sigurd, sagde ved denne Leilighed: „Først da havde vi noget for den Ulaade, som os er vlist, naar vi dræbte Kongen, og vilde dette ikke falde os synderlig vanskeligt.“ Hans Kammerater forbad ham det og sagde: „en ussel Karl er Du, naar Du vil, at vi skal begaae Middingsværk mod Kongen til Gjengjæld fordi han kommer os til Hjælp.“ Siden gik Kongen ud af Gaarden, og han fulgte alt Folket nord til Pale; men han havde vanskeligt ved at stagge dem; thi alle Birkebenerne vilde angribe Jarlens Mænd. Erkebiskoppen sendte derpaa Mænd til Kongen og lod han bede, at han vilde see til at forebygge, at der ei opstod nogen Ulykke af denne Sag, hvilket Kongen lovede. Derefter bragte Kongen det til en Stilstand, som skulde vare Natten over, indtil Sagen blev undersøgt. Om Morgenen ledte Kongen Hroe til Halvardskirken og bød ham sørge for sig selv, hvorpaa Kongen gik til Jarlen, og de morede sig med hinanden.

Skule Jarl var kommen nordnedenfra i den Hensigt, at reise til Danakongen, og dertil betjene sig af Kjøbmandsskibe, efterdi han selv ingen havde der paa Stedet. Da laante Kongen ham sine Skibe og gav ham Ledingen af 12 Skibreder, hvorpaa Jarlen, og med ham Herr Knut, Gregorius Jonsfon og Asolf Jarlsfrænde, begav sig paa Veien til Danmark. De traf Danakongen i Raupmannahavn, og han tog vel imod Jarlen. De havde mange hemmelige Samtaler, og han dvælede en Stund hos Dana-Kongen under hæderlig Behandling. Ved Skilsmisfen gav Kongen ham mange gode Gaver og det halve Halland i Forlehnning. Jarlen foer derpaa nord til Norge, og da han kom til Tunsberg, var Kongen faren nord til Bergen. Herr Knut og Gregorius Jonsfon stundede nord til Bergen til Kongen, og finge dertil Delov. Siden ginge de begge ombord i et

Capitel 160.
Olaf Hvite
dræbes.

Capitel 161.
Gregorius
Jonsfons Død.

Cap. 160. Digriskytning og Skartælin vare Gaarde i det gamle Oslo, som ofte nævnes i Diplomer fra Middelalderen denne Stad vedkommende.

Pali. Hvis dette Navn ikke er fremkommen ved en feilagtig Læsemaal af Vali eller Valin (d. e. Baaler, strax østenfor Oslo), saa maa det formodentlig hentyde paa en Plads i Byen.

Skib, og da de kom lige for Enden af Hvarfsnæs, seilede de paa en Baae, og der blev Gregorius tilligemed nogle Andre borte. Han var en særdeles gjæv Lendermand og kommen af de bedste Slægter i Norge, ligesom han var saa godt som en af de sidste af den gjæveste Lendermands-Æt paa Søndiner, som kaldtes Blindheims Mænd. Herr Knut blev med Nød og neppe reddet; men forliste mange herlige Kostbarheder. Derpaa fortsatte han Reisen til Bergen, hvor Kongen tog sømmeligen imod ham. Skule Jarl dvælede om Høsten i Viken; men da det leed længere hen, foer han nord til Throndhjem, og opholdt sig der om Vinteren.

Capitel 162.
Om Jon Jarls
Sendemænd.

Denne Sommer kom vestenfra over Havet Jon Jarls Sendemænd fra Drenserne, med mange gode Gaver, som Jarlen sendte Hakon Konge. Om Høsten sendte Kongen derimod Jarlen et godt Langskib og mange andre Gaver. Denne Vinter sad Kong Hakon i Bergen, og det var hans 12te Regjerings-Aar. Den Tid var god Fred i Landet og god Enighed mellem Kongen og Jarlen. Om Vinteren sendte Thorer Erkebiskop de Ord til alle Biskopper i Norge, at de skulde komme nord til ham om Sommeren, og samme Sommer spurgtes vestenfra over Havet stor Ufred paa Sudersørne.

Capitel 163.
Om Alein Jarl.

Der var paa den Tid en Jarl i Skotland, som hedte Alein og var en Søn af Roland Jarl af Galvei. Han var en overmaade stor Krigsmand, og havde en stor Hær og mangfoldige Skibe. Han hærjede paa Sudersørne og Irland, og gjorde store Feidetog vide om i Vesterlandene. Den Gang var Olaf Gudrødsfons Konge paa Man, der i sin store Trostøb mod Kong Hakon forsvarede sit Rige tappert mod Jarlen. Derimod vare de sudersøiske Konger, som nedstammede fra Sumarlides Æt, Kong Hakon meget utroie. Dugalb Sumarlidsfons Sønner, Dugalb Skrak og hans Broder Dugalb, som var Fader til Jon, der siden blev Konge, vare dengang Konger paa Sudersørne. Det blev ogsaa bekjendt om Ospak, som længe havde været hos Birkebenerne, at han var en Søn af Dugalb og hines Broder. Nok en Broder af dem hed Sumarlide, der ogsaa var Konge paa Sudersørne.

Capitel 164.
Om Andres
Skjaldarband.

Om Høsten foer Kong Hakon fra Bergen øster til Viken, opholdt sig en Tid i Lunsberg og foer derpaa ind til Oslo. Andres Skjaldarband, Kongens Frænde var der ogsaa, og gjorde sig den Vinter færdig til at reise ud af Landet til Jorsal. Han reiste om Vinterer før til Halland, derfra til Sjælland, saa til Hvitsand, og derfra Pillegriims-Beien ud til Havet, hvor han gik ombord paa en Dromund, og aldrig spurgtes siden til ham. Hakon Konge skrev til Keiser Fredrik og andre sine Venner i Udlandet, at de skulde efterspørge ham; men forgjæves. Hans Kone, Ingeborg, og Peter, som blev kaldet Andres's Søn, bleve tilbage. Da Andres blev borte, lod Ingeborg det komme for en Dag, at Skule Jarl var Fader til Peter, og Jarlen gik ved sit Frændskab, tog Peter til sig og fattede megen Godhed for ham.

Capitel 165.
Ospak gives
Kongenavn.

Den Vinter sad Kong Hakon i Oslo, og det var det 13de Aar af hans Kongedøm. Da det leed ud paa Vinteren, holdt Kongen Thing i Byen, og paa dette Thing gav han Ospak Kongenavn, hvorefter han blev kaldet Ospak den Sudersøiske. Derpaa gjorde Kongen vitterlig, at han vilde give ham en Hær om Sommeren vester over Havet. Den Dag Thinget var, kom østenfra Svearige Magnus Broke, en Søn af Jarlen Knut, Birger Brosas Søn, en Frænde af Kong Hakon. Han var gift med Sigrid, en Datter af

Cap. 161. Hvarfsnes, Dvarven ved Bergen, see 2 B. S. 199.

Blindheimr, nu Blindem, en stor Gaard paa Vestsiden af Vigeroen i Harams Præstegjæld paa Søndmer.

Cap. 163. Galvei, d. e. Galloway, det sydvestligste Landskab i Skotland.

Om Sudrøjar, Irland, Vestrland og Maun, see 1 B. S. 68. 70, 76.

Hvitsandr, d. e. Witsan eller Wisan, beliggende mellem Calais og Ambleteuse i det nordvestlige Frankrige.

Rnut Sveafonge, ligesom og deres Søn hedte Rnut. Kong Hakon tog hæderligen mod Magnus, der opholdt sig en Stund hos Kongen, og de skiltes ad i megen Kjærlighed. Vaaren efter døde Thorer Erkebiskop i Throndhjem Paaskebagen, i hvis Sted valgtes Sigurd Sim, en Søn af Eindrid Peine, der samme Sommer foer ud af Landet.

Kong Hakon foer om Vaaren nord til Bergen, hvor han lod en Hær udruste, der skulde følge Kong Ospaf vester over Havet. Til denne Færd stillede Skule Jarl ogsaa noget Mandskab og disse Skibsstyrere: Sigurd Sepil, Sigurd Smed, Paal Balkesfon, derimod sendtes fra Kongen: Ospaf Konge, Thormod Thingfaun, Serk Sygnafjuka, Olver Illteit, Sveinung Svarte og Paal Gaas. Disse havde 11 Skibe med sig fra Norge. Da de vare seilklare, kom Olaf Svarte, Konge paa Man, østenfra, og fortalte om en stor Ufred paa Verne. Han sagde ogsaa, at han havde forladt Man, fordi Allein Jarl havde sammendraget en stor Hær, hvormed han agtede at angribe Nordmændene. Han hermede efter Jarlens mange store Ord mod Norges Mænd. Olaf Konge var 4 Dage i Byen før han foer vester tilbage. Olaf reiste paa Skib med Paal Balkesfon til Orknøerne, og der gav Jon Jarl ham et Skib, som hedte Dren. Da de forlode Orknøerne, havde de 20 Skibe. Da Balke Unge, Paals Søn, og Ottar Snækol erføre dette, forede søresten til Skibs, og mødte Thorkel Thormodsfon i Vestfjord, hvor de sloges med ham. Der faldt Thorkel og to af hans Sønner, men hans Søn Thormod undkom saaledes, at han sprang i et Kar, som flød ved Skibet og drev over med ham til Skotland nordenfor Hattarsfot. Derefter forsoiede Ottar og Balke sig med sine Folk til Kong Ospaf.

Capitel 166.
Slag.

Siden samlede hele Flaaden sig i Ilarsund, hvor der var to af Kong Ospafs Brødre, Dugal og Dungab, og desuden en tredie Høvding, deres Frænde, som hed Sumarlíde, og de havde en stor Hær. De bød Nordmændene til Gjæstebud, og satte stærk Viin for dem; men Nordmændene fik Nys om, at ikke alt var svigløst; derfor vilde de ikke fare til Gjæstebudet. Droge de da Folk sammen paa begge Sider; thi de havde gjensidig Mistro til hinanden. Dungab sov paa sin Broder Ospafs Skib. Kort derefter angreb Nordmændene Suderøingerne, dræbte Sumarlíde tilligemed mange Mand, toge Dugal fangen og lagde ham i Lænker; men kun Faa af Nordmændene faldt. Ospaf var ikke tilstede ved dette, og da han fik det at vide, fløj han sin Broder Dungab fra sig; men tog sin Broder Dugal under sit Bærg. De samlede Mandskab og Skibe fra Verne, i alt 80 Skibe, hvormed de seilede forbi Satirismule ind til Bot, hvor Skotterne havde sat sig fast i et Kastel, som en af Skotterne havde Overbefaling over. Nordmændene lagde til ved Kastellet og gjorde et haardt Anfald; men Skotterne forsvarede sig tappert, og hældte kogende Veg og Bly paa dem. Der faldt mange af Nordmændene, og Mange bleve saarede. Nordmændene fæstede Flager af Løkker over sig, og hug siden i Muren, som var blød og rapede ned for dem. En Kertesvend, Skage Skitrab fløj Befalingsmanden ihjel, idet han sprang op paa Borgmuren. Tre Dage sloges de med Borgmændene før de indtog Borgen, hvor de finge et stort Bytte, og en flott Ridder, som udløste sig med 300 Mark brændt Sølv. Af Nordmændene faldt der Sveinung Svarte, tilligemed i alt næsten 300 Mand Nordmænd og Suderøinger. Derefter finge de en stor Storm, hvori de forliste 4 Skibe med Mandskab og Alt hvad der var ombord. Da de spurgte, at Allein Jarl var før paa Nesjar, og havde sam-

Capitel 167.
Om Nordmændene og Suderøingerne.

Cap. 166. Skid, nu Den Sky, en af Syderøerne, see 1 B. S. 68. Vestfjorden (Vestfjorden) maa saaledes vel være Fjorden imellem bemeldte D og Skotland, og Hattarskot, et Fjærg paa Vestsiden af dette Land, formodentlig ved Mundingen af Loch Torridon.

Cap. 167. Ilarsund, d. e. Sundet imellem Verne Isla og Jura vestenfor Skotland, see 1 B. S. 68.

Satirismulli, nu Fjærgen Mull of Cantire, l. c.

Bót, nu Den Bute paa Vestsiden af Frith of Clyde i Skotland, l. c.

Nesjar. Efter Sammenhængen maa formodentlig hermed menes nuværende Mull of Hal-loway i Wigton-Shire, det sydvestligste Fjærg i Skotland.

let 150 Skibe, hvormed han agtede sig imod dem, seilede de nord under Satiri, hvor de laae en Stund og gjorde mange Landgange. Der fik Kong Olaf en Sngdom og laa en liden Stund før han døde, til sine Mænds store Sorg. Derefter blev Kong Olaf Høvding over hele Hæren. Nu seilede de over under Kjøbmandssøerne og laae der længe om Vinteren. Siden fore de sør til Man, hvor de fandt en Hær samlet under Anførsel af Thorkel Nialsøn. Manboerne vilde ei slaaes med Kong Olaf, saa Thorkels Hær opløstes, og Nordmændene toge ham til Fange og førte ham en Stund med sig i Lænker; siden lagde de en Skat paa Manværingerne af tre engelske Penninge for hver Ro, hvorhos de fulde føde hele Hæren om Vinteren. Sigurd Sepill og Sigurd Smed hjalp Thorkel til at flygte bort, hvilket Nogle af deres Mænd syntes ilde om. Henimod Vaaren fore Nordmændene bort fra Man; men Olaf Ronge blev tilbage. De seilede Nord under Satiri, hvor de steg i Land; men Skotterne kom imod dem og holdt løse Slag imod dem, hvori de løb fra og til, og paa begge Sider faldt mange Folk. Da nu Nordmændene kom til deres Skibe, havde Skotterne dræbt alle deres Svende, som vare paa Land for at gjøre Kosten i Stand, og borttaget deres Madkjedler. Nordmændene gjorde mange Anfald paa Satiri, hvorfra de fore nord til Nerne, og da de kom til Ljodhuus, var Thormod Thorkelsøn kommen der føre dem. Derfor joge ham fra Nerne, dræbte nogle af hans Mænd, berøvede ham alt hans Gods og toge hans Kone til Fange. Derpaa seilede de nord til Orkensøerne; men Paal Balkesøn blev tilbage paa Sudersøerne og faldt nogle Uger senere for Gudrød Svartes Haand, en Søn af Ragnvald Ronge. De fleste Nordmænd seilede strax øster til Norge, efterat de havde vundet Kong Hakon megen Hæder paa dette Tog i Vesterhavet, hvorfor Kongen takkede dem meget.

Capitel 168.
Sigurd Erkebis-
kops Hjemkomst.

Denne Vinter havde Kong Hakon siddet i Bergen, og dette var den fjortende Vinter af hans Kongedømme. Den samme Høst kom Sigurd Erkebiskop hjem fra sin Indvielse; og foer nordest til sin Bispestol. Paa Orkensøerne blev af Nordmændene Olver Jllteit tilbage; han var Kong Hakons Hirdmand og en uregjerlig Mand. Han foer til Hanef Unge, Kong Hakons Skuttilsvend, som da havde Kongens Snsel der paa Nerne. De vare 3 Brødre, nemlig Hanef Unge, Kolbein og Andres; af hvilke Hanef havde en stor Svite af Mænd om sig og var ikke god at komme tilrette med.

Capitel 169.
Om Snækoll.

Der var en Mand der paa Nerne, som hedte Snækoll Gunnessøn, hvis Moder var Ragnhild, en Datter af Erik Slagbrell og af Ingigerd, Ragnvald Jarl den Helliges Datter. Snækoll gjorde Jorðring paa nogle Gaarde der paa Nerne, som de Frænder havde eiet, der vare komne af Ragnvald Jarls Hæd, og som Jon Jarl nu havde under Hænde. Han unddrog sig fra at give Slip paa Gaardene, og da Snækoll derover jævnlig førte Klage for Jarlen, blev han omsider vred og spurgte, om han, som hans Morbroder Harald, vilde kræve Orkensøerne af ham; „thi vil jeg da visse viligen værge mit Rige saaledes, som min Fader gjorde mod Din Morbroder.“ Snækoll svarer: „jeg kan ikke vente, at Du vil unde mig meget af Orkensøerne, da Du forholder mig min lovlige Arb.“ Da lagde Jarlen stor Brede til Snækoll, og da denne tog dette saaledes op, at han ei var sikker for Jarlen, foer han til Hanef og slog sig i Følge og Kammerat stab med dem.

Capitel 170.
Om Hanef.

Om Høsten fore Jarlen og Hanef begge over til Katanæs, hvor de havde deres Herberge i Thorsaa. Begge havde de en stor Svite, og jævnlig opkom Kammeri mellem deres Ffolk, naar de drukne kom sammen om Dvaldene. Da Hanef og hans Fæller en

Satiri, nu Halvoen Cantire i Argyll-Shire i det vestlige Skotland, cfr. 1 B. S. 68.
Kaupmanna-eyjar, uden Tvivl Copeland Innis, en større og tvende mindre Der ved søndre Side af Belfast-Bugtens (Belfast Lough) Munding ved Ireland, imellem Cantire og Den Man.
Ljódhús, nu Lewis, den største af Sydereerne.
Cap. 171. Katanæs, nu Caitness, hvorefter se 1 B. S. 70, her Þórsá, nu Thurso.

Dvæld sad og drak og vare meget lystige, kom en Mand springendes ind til Hanef og sagde: „pas vel paa, Hanef og Kammerater; thi Jarlen agter i Nat at angribe Eder paa Liv og Død; thi han troer Eder ikke, om I boe længere sammen.

Da nu Hanef hørte dette, sagde han til sin Broder Kolbein og Snæfoll, at han an-
saae dette for rimeligt, og vilde ikke være seen til at forebygge det. Nu lader han sine Folk væbne sig, og, saa overdrukne de vare, syntes dem Alle, at dette Raad var godt. Da de nu vare væbnede, ginge de til det Herberge, hvori Jarlen sov, med Ufred og Ild, og angrebe de første de traf paa. Da Jarlen mærkede Ufreden, søgte han at undkomme, og tænkte at skjule sig i en Kjælder, men Snæfoll, Sumarlíde Hrolfsfon, Olver Jllteit, Thorkel Bækil og Hrafn med flere af deres Folk fik Nys om hvor han var og sprang strax i Kjælderen. Snæfoll fandt Jarlen ved en Tønde og gav ham strax Banesaar; nogle af Jarlens Mænd faldt og ved denne Leilighed. Der lode ogsaa Nogle af Hanefs Mænd deres Liv, og Jarlen fik 9 Saar. Efter dette Bert foer Hanef med sit Følge hjem fra Katanes. De fore til Vigur, hvor de satte sig ned i et Kastel, som Kolbein Ruga havde ladet opføre, og samlede til sig i Kastelet Alt hvad de behøvede. Da Jarlens Benner spurgte dette, samlede de Mandfak, fore ud til Vigur og omgave Kastelet, som dog var vanskeligt at angribe. Da forenede sig ogsaa Hanefs Frænder Kolbein i Reinadal med mange Andre, og søgte at stifte Forlig mellem dem. Dette kom saaledes i Stand, at de om Vinteren skulde blive i Orknøerne; men om Sommeren indfinde sig hos Kong Hakon, der skulde fælde Dom i denne hele Sag, hvorefter Forsamlingen hævdedes, og det stod saaledes i al Rolighed Vinteren igjennem. Baaren efter kom Hanef og hans Fæller til Norge, og paa et andet Skib vare Jarlens Frænder og Benner, og næsten alle de bedste Mænd i Orknøerne.

Capitel 171.
Jon Jarls Drab.

Denne Vinter, som var den femtende af hans Kongedom, sad Kong Hakon i Bergen; men om Baaren havde han faret i sine Vreder til Viken, og var endnu ikke kommen østenfra, da Hanef og hans Følge kom vestenfra. Disse toge ind i Aura-Paals Gaard. Kort efter ankom Skule Jarl nordensfra, og noget senere kom ogsaa Kongen, og i Følge med ham Hr. Knut. Da han havde opholdt sig en kort Tid i Byen, lod han sammenkalde alle haandgangne Mænd ved Luren til et Hirdstævne. Da Hanef og hans Fæller kom til Mødet, førte Skutilsvendene Brødrene Hanef og Kolbein, Snæfoll og Rolf Kettlings Sønner, Sumarlíde og Andres op til Borgen, hvor de bleve tagne i Forvaring. Olver Jllteit derimod og de Andre, som havde været tilstede ved Mordet, bleve førte til Tøluholmen. En Gæst, ved Navn Bjørn, som havde været med dem ved Mordet, kom just forbi Mariekirken, da Messen begyndte, for at gaa til Hirdstævnet. Han sagde: „jeg anseer det mere for min Pligt at gange til Messe end til Hirdstævne,“ vender derpaa ind i Kirken, og før Messen var endt, blev det ham sagt, at Olver Jllteit med de andre vare dræbte, saa det reddede hans Liv at han gik i Kirken. Sigvald Skjalgsfon, Jon Jarls Svoger, brev mest paa Klagen over Jarlens Mord. Han greb Thorkel Svarte i en Sval, trak ham langs Gaden, og da de kom til den Gaard, hvor Skule Jarl var, stod denne i Sluggen og raabte til ham: „Sigvald, lad ei Thorkel dræbe medmindre han findes altfor Skyldig.“ Sigvald svarer: „han er saa meget mere Skyldig end Andre, at han gjorde Bold paa Jarlen da han var død.“ Thorkel og Olver bleve førte ud til Hol-

Capitel 172.
Om Orknø-
erne.

Cap. 171. Vigr, nu Den Wire eller Weir, nordensfor Rossoy eller nu Pomona i Orknøerne. Reinadalr (Rennadalr), en Gaard med Kirke paa Nordøstsiden af Rossoy, nu Rendal.

Cap. 172. Aurar, nu Aure, en stor Gaard i Aure eller Sæfelvens Eogn og Orskoug Præstegjæld paa Sendmor.

Tøluhólmr (Tauluhólmr), nu Christjansholm ved Bergen, beliggende i Arne Skibrede og den bergenske Kerkirkes Eogn.

men, hvor 5 Mand bleve halshugne, nemlig Rasn, Olver, Thorkel og 2 Andre, som havde været tilstede ved Jon Jarls Drab.

Capitel 173.
Om Skibsforslis.

Den samme Høst fore Drkenskingerne vestenfra, og alle de bedste Mænd fra Verne ginge ombord paa eet Skib; men Skibet forliste med alle Mand, og der vare Mange, som seent finge Oppreisning for dette Tab. Skule Jarl for nord til Throndhjem om Høsten, og med ham Hanef, Kolbein og Snækoll. Hanef og hans Broder opholdt sig om Vinteren nord paa Dynjarnæs hos Paal Bagaskalm. Om Vaaren foer Hanef til Kongen, og fik af ham Lov til at fare hjem; men han blev dreven tilbage til Hernar, hvor han blev syg og døde, og hans Broder Kolbein døde i Throndhjem kort efter. Snækoll var siden længe hos Skule Jarl og Kong Hakon.

Capitel 174.
Uenighed mellem
Kong Hakon og
Skule Jarl.

Efter Skilsmisfen mellem Kong Hakon og Skule Jarl i Bergen, blev Hakons Søn Hakon fød Mortens-Aften, og Vinteren efter sad Kong Hakon i Bergen, hvilket var det 16de Aar af hans Kongedom. Denne Vinter opkom mange Uenigheder og Trætter mellem Kong Hakon og Skule Jarl, som meget reiste sig fra Lendermændenes Snak. Skule Jarl havde den Vinter mange Skibsbygninger fore, og mange andre Foretagender, som hans Uvenner fattede Mistanke til og udlagde til Utrofskab imod Kongen. Paa den Tid var Fru Ingigerd, Jarlens Datter, som var gift med Hr. Knut, død, og med hende uddøde Venfabet mellem Knut og Jarlen. Hr. Knut havde dengang Halvdelen af Rygjafylke og halve Sogn, og dette Lehn var i hans Vine mindre end han vilde have. Han forestillede Kongen, og Lendermænd med ham, at den Lands-Deeling, som var gjort i Bergen, ikke var lige; men at Skule Jarl havde snarere Halvdelen end Trebiedelen af Landet. Denne Vinter sendte Erkebiskop Sigurd Bud til alle Biskopper i Norge, og stævne dem til at møde sig Sommeren efter i Bergen.

Capitel 175.
Kong Hakons
Drkensing.

Om Vaaren foer Kong Hakon øster til Viken, og sendte Bud til Skule Jarl, at han om Sommeren skulde komme til Bergen, og skulde de da tale om de Tvistigheder, som vare dem imellem. Da nu Kongen kom øster til Viken, stævne han til sig alle Lendermænd med store KrigsFarer, og alle de Sysselmænd, som der vare, og paalagde dem at fare med sig til Bergen. Følgende Lendermænd fulgte ham: Arnbjørn Jonsfon, Simon Ryr, Lodin Gunnafon og Gunbjørn Bonde, og da han kom i Gulathingslagen, stævne han ogsaa der Lendermændene til sig. Kongen havde fra Viken baade meget og skjønt Folk. Da han kom tilbage til Bergen, lagde han KrigsFibene langs Bryggerne lige ind i selve Byen.

Capitel 176.
Om Paal Bagaskalm.

Skule Jarl var i Throndhjem om Sommeren, og Vaaren derpaa lod han sætte et stort Skib paa Stabelen paa Dren, som hedte Langfredag og var meget større end andre Skibe; men der blev lidet gjort derved den Sommer. Da det led ud paa Sommeren, gjorde Jarlen sig rejsfærdig; men det blev kun seent, og han havde med sig 25 Skibe, hvoraf de fleste vare store. Disse Lendermænd vare med ham: Alf (af Thornberg), hans Svoger, Alfolf, hans Frænde, Paal Bagaskalm, hans Søn Nikolaus, Baard Bratte, Eilif af Vold,

Cap. 173. Dynjarnes, Gd. Dønnæs i Halogaland, see foran S. 240.

Herna eller Hernar. Herodet maa rimeligviis forstaaes det samme som Herdla, nu Herlo i Nordhordland, see 2 B. S. 160; men kan ogsaa være Herøjar (Høer) paa Søndmør; Stedet er tvivlsomt.

Cap. 174. Rygja-fylki og Sogn, hvorom see 1 B. S. 43, 61.

Cap. 176. Munkeliv Kloster var beliggende paa Nordnæs, hvis nordlige til Vaagen vendte Side kaldtes Strønd (Stranden) eller Håkarlastrønd.

Vollr (á Velli), Vold. Da der af Navnet Vold findes flere Gaarde i det Throndhjemse, saa vil det neppe være muligt med Sikkerhed at bestemme hvilken af disse her menes. I Varnæs Hovedsogn ligger saaledes en skjøn Gaard af dette Navn, ligesom og i Skatvolds Annersogn, begge i Stordalens Præstegjæld, paa hvilke man kunde gjette.

foruden mange Sysselmænd. Det led langt ud paa Høsten da Jarlen kom sør. Han sendte Paal Vagaflalm i Forveien for at træffe Kongen; og da han kom til Bergen, gjorde Lendermændene ham store Vebreibelser, og sagde det var underligt, at han og de andre Lendermænd, som vare komne nordensfra, vare med Jarlen, men mod Kongen, og bade ham stilles fra Jarlen og drage til Kongen. Men Paal sagde sig ikke at være mod Kongen, fjendt han foer nordensfra med Jarlen, efter Kongens Bud; „og saaledes mener jeg de fleste Lendermænd ere til Sindss, som nordensfra ere komne, at de ikke monne stille sig fra Skule Jarl for Eders Hidsigheds Skyld.“ Siden traf Paal Kongen, som tog vel imod ham, og bad ham fare nordover Jarlen imøde, og saa gjorde han. Da nu Jarlen kom til Bergen, laae der saa tykt af Skibe ved Bryggerne, at det neppe var ham muligt at lægge til. Jarlen lagde paa den Maade til Byen, at han lod sit eget Skib være forrest, dernæst de to største, derefter tre, saa fire og saa alt fort, saa længe der var noget tilbage, og meget fagert var det at see denne Skibs-Orden. Jarlen lagde til ved Nordnæs udenfor Munkeliff ved Haakarlastrand; men havde der et ubeqvemt Leie, saa at nogle Skibe sendbrødes for dem. Saa qvad Olaf Hvitafalb:

Kongen, Thrønderø Drot ugunstig,
Til Lendermænd gjør vidt om Ord;
Jarl førte Flaaden bred' fra Nord,
Over Havet Skibe fløi;
Over ham Folk føre drøie Klage;
For Lendermand stor Møie blev.
Raske Konge med Hærskibe
Indslutter Jarl i Haakarlastrand.

Da Jarlen havde været der en kort Stund, havde Kongen og han et Møde i Kristkirkens Skrudhuus,¹⁾ hvor Kongen gjorde ham mange og haarde Beshyldninger, og siden blev Thinget sat paa Kristkirkegaard. Der blev sat en Stol for Kongen og rundt om ham sadde hans Lendermænd og Raadgivere, og bag Kongens Stol stod Gunnar, Kongens Brønde. Erkebiskop Sigurd var paa Thinget tilligemed alle indenlandske Lydbiskopper og Hr. Knut. Siden kom Skule Jarl paa Thinget med alle sine Mænd, og da de saae, at der ikke var levnet noget Rum for Jarlen paa den Stol, som Kongen sad paa, satte hans Mænd en anden Stol for ham. Da stod op Dagfinn Bonde og holdt en lang Tale, hvori han hilsede Kongen, saaledes som Skif og Brug er, og endte saalunde sin Tale, at han opmuntrede til Fred og Forlig mellem Svogrene. Siden fremsatte Kongen i et snildt Foredrag mange Beshyldninger imod Jarlen, som dennes Uvenner havde fortalt ham. Derefter talede Lendermændene, En efter den Anden, og gjorde Jarlen store Beshyldninger. Da dette var forbi, stod Jarlen op og sagde: „en Vise kan jeg:

Capitel 177.
Kongens og Jar-
lens Møde.

Ornen sad paa Stenen
Lirum Larum.
Ornen sad paa Stenen

Og en anden:

Ornen sad paa Stenen.

Saaledes er det og i Dag; Enhver fremmer sit Vrende paa sin Maade; men alle gaae de ud paa Eet, at bære Beshyldning paa mig.“ Derefter holdt han en lang og snild Tale, hvori han fralægger sig alle de Beshyldninger, som vare gjorte imod ham. Han erklærede, at han var

1) Sakresii.

pligtig at tjene Kongen og vige for ham, men tillige at han gav Lendermændene sin fulde Utaf for deres Indblanding og Bagtalelse. Derpaa sagde Gunnar Kongesfrænde: „os tykkes Du alene da at vise Kongen Skyldig Tjeneste, naar Du aflægger Din Hædersdragt, falder Konger til Fode og overgiver Din hele Sag i hans Vold og Misfærdighed.“ Da svarer Jarlen: „jeg forstod at tjene Høvdingen, medens Du, Gunner, lagde Bind paa Andet.“ Siden stod Kongen op og bød alle dem, som vilde tjene ham, at følge sig i Kirken. Han gik derpaa fra Thinget og hele Almuen med ham; men Jarlen foer til sine Skibe med sit Mandskab, som var kommet nordensfra med ham. Derefter gik Erkebiskoppen og med ham de andre Biskopper imellem og bragte et Forlig i Stand, som Kongen var tilfreds med, hvilket og Jarlen med Haandtag bekræftede. Saa quod Olaf Hvitasæld:

Unge Styrrer stævned' Thing,
 Snarlig Jarlen Kongen svared';
 Herfer Jarlen haardt beskylde,
 Hidsed' op til Larm og Strid.
 Han, som Hæder fremmer, lagde,
 Sag og Tro paa Kongens Knæ;
 Thi fik han, som Staalet farver,
 Freds-Forlig af Folkets Styrrer.

Da gik det, efter det Udvortes at dømme, vensfabeligen til imellem dem, og den Ene var den Andens Gæst; men aldrig havde de siden fuld Tro til hinanden.

Capitel 178.
 Kongedatteren
 Kristina fødes.

Skule Jarl foer nord til Throndhjem om Høsten; men Kongen blev i Bergen frem over Juul, og dette var hans Kongedoms syttende Aar. Den Vinter blev Fru Kristina, Hakons Datter, fød. Efter Julen og henimod Fasten foer Kong Hakon nord til Sogn, og derfra op i Landet. Da han kom til Opplandene, reiste der sig en Uenighed mellem ham og Biskop Paal i Hammar, da Kongen gjorde Fordring paa en Ø, som ligger i Mjøsen og kaldes Helge-Den. Denne havde Inge, som Baglerne kaldte der's Konge, givet til Bispesædet i Hammar; men Birkeneerne kaldte ham en Bedrager af en Konge, og sagde, at han hedte Thorgils Tusfestid og var Dansk. Kongen syntes nu, at hiin ei havde Magt til at give sin Fædreneerf bort; men Biskoppen negtede reent ud at give Slip paa Den. Kong Hakon foer til Tunsberg og var der om Vaaren. Paal Biskop skrev nord til Erkebiskoppen og Skule Jarl, for at søge deres Raad i denne Sag, og efter deres Ordsending besluttede Paal Biskop at reise ud af Landet til Pavegaard (Rom); og foer han da først øster til Gotland, derpaa til Danmark, saa syd igjennem Saxland, og standsede ikke sin Færd førend han traf Paven.

Capitel 179.
 Om Kong Hakon
 og hans Arbejde.

Medens Kongen sad i Tunsberg den Vaar, lod han Stenmuren om Berget sætte i god Stand, lod opføre en Kongsgaard der og bygge et stort Skib, som hedte Olafsfunden. Om Sommeren foer Kongen nord til Bergen. Da kom Skule Jarl nordensfra og de vare begge samlede der. Endstjøndt det nu vel gik til i alt Venskab mellem dem, stillede dog onde Menneſker sig saaledes imellem dem, saa det med Nød og neppe holdt sammen, hvilket siden prøvedes. Kong Hakons Moder, Fru Inga, var hos ham, og han viste sig meget kjærlig imod hende; men om Vinteren blev hun syg og døde før Jule-Fasten. Jarlen foer om Høsten nord til Throndhjem, men Kongen øster til Viken, og sad om Vinteren i Oslo; dette var den attende Vinter af hans Kongedom.

Cap. 178. Gvin helga i Mjors, Helge-Den i Mjøsen paa Hedemarken, see 1 B. S. 42. og foran S. 145.

Saxland, hvorefter see 1 B. S. 6.

Cap. 179, Tunsberg, see 1 B. S. 60.

Haakarle-Høsten kom Sturle Sighvatsfon over fra Island, og foer strax ud af Landet om Vinteren til Paven. Han kom tilbage samme Høst og traf Kong Hakon i Tunsberg, hvor Kongen havde Sturle til Gæst og talede Mængt og Meget med ham. Kongen blev ilde tilfreds, da Sturle fortalte ham den store Ufred, som var paa Island, og spurgte, om det kunde være saa vanskeligt at lægge Island under hans Enevoldsmagt, tilføiende, at der vilde være bedst Fred, naar Een raadede. Sturle meente dette vilde være en let Sag, naar der kom en Mand til, som havde nogen Magt. Kongen spurgte om han vilde paatage sig at fremme denne Sag, og han lovede, med Kongens Bistand, at ville gjøre et Forsøg; men ventede sig hæderlig Belønning derfor, som Kongen fandt ham værdig til, om det lykkedes ham. Kongen bød ham ikke vinde Landet med Manddrab; men ved at fange Mænd og føre dem over til Norge, eller paa en eller anden Maade tilvende sig deres Indflydelse. Sturle var ofte hos Kongen om Vinteren og talede om denne Sag; men om Sommeren, efter at Kongen havde siddet i Oslo om Vinteren, foer Sturle til Island, og var om Vinteren hos sin Fader paa Grund. Imidlertid havde hans Søstendebarn Drækja Snorresfon øvet megen Ufred paa hans Land. Næste Vaar derefter fore Sighvat, Sturle og hans Fader mod Snorre i Reikjaholt med et talrigt Mandskab, og vilde at han skulde bøde for den Udaad som Drækja havde øvet. Snorre vilde ikke samle Mandskab mod sin Broder; men da Thord Sturleson, deres Broder, forgjæves søgte at forlige dem, veeg Snorre tilside, og Sturle satte sig ned i Reikjaholt, hvor han tog alle Snorres Eiendomme under sig. Derefter foer Sturle til Vestfjorden til Drækja, og sluttede et tilsyneladende Forlig, som dog kun varede kort, endstjændt vi ei her behøve at fortælle deres Stridigheder; men Enden derpaa blev, at Drækja den Sommer, efter Magnus Biskops i Skalhøls Raad, foer ud af Landet. Derefter foer Sturle mod Thorleif i Gardar, og de sloges paa Bø i Borgarfjord. Der fik han Magt over Thorleif, som foer fra Island en Sommer senere end Drækja, og da fore ogsaa Snorre Sturleson, Thord Rakali, og Olaf Hvítastald, en Søn af Thord Sturleson, ud af Landet. Nu paaførte Sturle Gísfur Thorgeirsdson og Kolbein Unge Arnorsfon, sin Frænde, Ufred, og om denne Strid skal siden vorde fortalt.

Om Vinteren sad Kong Hakon i Oslo, som før er fortalt, og da opstod mange Stridigheder mellem ham og Skule Jarl, og var det end ved de samme Mænds Mellemkomst, som jævnlig var vante til at spille deres Benfæb. Kong Hakon stævnedes Skule Jarl nord fra til at møde sig, hvorpaa Jarlen holdt Raad med sine Benner; men disse ansaae det for usikkert at betroe sig til hans Avindsmænd, som ei var begges Edsvorne. Selv havde han slet ingen Lust til at reise; men flere af hans Benner opmuntrede ham meget dertil, saa han omsider besluttede sig til at fare, men blev dog meget seent færdig. Han havde 20 Skibe, med hvilke han seilede sør til Nøre, og laa længe om Høsten i Steinavaag. Kong Hakon gjorde sig færdig fra Viken med stort Mandskab og mange Lændermænd. Da lod han sætte frem Olafsfuden, som var et stort og vakkert Skib paa 32 Rum, og da han kom til Gulathingslagen, udbød han Mandskab over alle Fylkerne der. Han sendte Klemet af Holm nord til Thronhjem, og bød ham fare til Frostathing, og sige, at Kongen vilde komme did Nord, dersom Jarlen ei kom ham imøde nordensfra. Da

Cap. 180. Grund, en Gaard i Eyjafjord (Sjords Eyfæl) i det nordlige Island. Reykjaholt, Snorre Sturlesons Gaard i Reykjadal i Pverár-ping Eyd paa Island. Vestfirðir, Vestfjordene i det nordvestlige Island, see 1 B. S. 68.

Gardar (á Gørdom), en Gaard paa Akraunes, og Bær, en Gaard i Borgarfjord i Pverár-ping i det sydlige Island.

Cap. 181. Steinavágr, Steenvaag i Borgunds Præstegjæld paa Søndmør, see foran S. 64.

det led ud paa Høsten, foer Kong Hakon nord fra Bergen med 40 Skibe, og store vare de alle. Der var da mange Lendermænd hos Kongen: Arnbjørn Jonsfon, Lodin Gunnafon, Simon Kyr, Halvard Bratte, Erik Stilk, Ivar Nes, Gaut af Mel, Nicolaus Paalsfon, Peter i Gissa og mange andre gjæve Mænd; han havde derhos meget og vakkert Folk. Da Skule Jarl, som før fortalt, laa i Steinavaag, kom Paal Bagassalm til ham, og sagde, at Kongen havde sammendraget en stor Magt, hvormed han agtede sig nord til Throndhjem. Nu holdt Jarlen Raad med sine Ffolk, hvad enten han skulde fare sørover Kongen imøde, eller vende om igjen nord til Throndhjem. Hiint Thyndede Paal og flere Andre til; dog vare der og Nogle, som bade ham fare nord til Throndhjem, til sine Fostbrødre, og, om han saa syntes, bie Kongen der. Udsalet paa Raadslutningen blev, hvad Jarlen var mest tilbøielig til, at han vendte tilbage nord til Midaros, og stævnebe til sig Heste, for dermed at fare op i Landet. Derimod fraraadede Paal og Flere denne Færd og paastode, at det endnu vilde gaae godt, naar kun Kongen og Jarlen traf hinanden, og bad ham oppebie Kongen. Det blev nu aftalt, at Paal foer sørefter til Møre, Kongen i Møde, og han stødte paa Kongens Flaade ved Solfel; men kom ikke Kongen selv i Tale; thi han var seilklar. De seilede allesammen nord til Throndhjem, og da de kom til Leiranger, fik Paal Kongen i Tale, der svarede venligen paa hans Ord, og meente, at det vilde gaae godt, om Kongen og Jarlen traf hinanden.

Capitel 182.
H. Hakons Ord:
iendina til Skule.

Den Nat da Kongen var i Leiranger, var Skule Jarl i Medalhús og reed derfra ud til Orkadál, agtende sig sør over Fjeldet. Han havde da meget og vakkert Ffolk. Da han kom op til Orknarbru, Filtet fra ham mange af hans haandgangne Mænd og Bener; men Somme paa Updals Skov, hvoriblandt vare disse Anførere: Andott Skafaloff, Elju-Bjarne, Reidar Dyn og mange Andre, som før kaldtes hans Rjæmper. Da blev dette qvædet:

Skules Hirdmænd noksom praled,
Bege ei mens fuldt var Væger;
Danmarks Helte drak af Vælten,
Droge lidt om Fjeld og Skov.
Og da siden Tog begyndte,
Blev onde Knur og tyndt om Stangen;
Mod Inges Broder Eden brødes,
Ingen vilde længer følge.

Olaf Hvítastalb siger saa:

Narsgamle Nag imellem Gjæve
Snedig næred' begges Fiender;
Folket sagde: Edlings Løfte
Til gilde Konge holdtes flet.
Minnug¹⁾ Kongen takled til fra Syd
Sundehest²⁾ med tappre Gutter;
Ost over Fjeldet Jarlen flygted,
Krigsmænd svege Jarlen gjæve.

1) Kongen, som erindrede sig Jarlens Fornærmelser. 2) Skibet.

Sólskel i Vædo Sogn og Præstegjæld paa Nordmør, see 1 B. S. 56.

Leirángarr, en Havn vestenfor Throndhjem, imellem denne Stad og Agdenæs. Paa Karterne over denne Egn have vi forgjæves søgt dette Sted.

Cap. 182. Medalhús, Melhús i Guldalen, see 1 B. S. 94.

Orknarbrú, d. e. Broen over Orfel-Elv (Orkna) ved Birkager i Rennebo Sogn. I Nærheden deraf begynder Updals-skógr (Dalsskógr), see 1 B. S. 51.

Da nu Kongen kom til Nidaros og spurgte, at Jarlen var reden bort, sendte han, efter sine Benners Raad, Paal Bagaskalm og Ivar Nes efter Jarlen, som traf ham i Opdal, og sagde ham Kongens Villie, at han skulde vende om, forliges med ham, og begge sidde i Throndhjem om Vinteren. Dette bar Jarlen for sine Benner, og de fleste raadete stærkt til at vende tilbage; men Nogle meente han ei kunde være bekjendt saa hastigen at forandre sin Beslutning. Jarlen svarer: „jeg seer nok det vilde være raadeligere at vende tilbage; dog skulde de raade, som ville fare syd paa.“ Derefter vender han først over Fjeldet. Da de Syselmænd, som vare paa Oplandene, spurgte at Jarlen var kommen nordensfra, toge de alle de Skibe, som i Mjøsen vare, og 11 Krigshøvdinge ginge der ombord. Blandt disse vare: Gregorius Jonsfon, Herre Andres, Havard af Sundbu, Aslak Smørstakk, Jon Ketling, Amund af Folvold, Dag af Grofa, Odd Eriksfon, Sare Bladspyd, og havde de mandstærke Skarer. Skule Jarl foer til Hamar-Kjøping og opholdt sig der en Stund med alle sine Mænd.

Capitel 183.
Kongen sender
Mænd til
Jarlen

Da Paal Bagaskalm og Ivar Nes kom tilbage til Kongen og fortalte ham om Jarlens Færd, havde Kongen en Samtale med Sigurd Erkebiskop og sine Raadgivere for at æfse deres Raad om hvad herved var at gjøre; det syntes ham høist betænkeligt, at Jarlen var faren først over Fjeldet med en stor Hær til den Deel af Riget, som ene tilhørte Kongen. Erkebiskoppen bad Kongen finde paa et godt Raad, for at Freden kunde stande. Da sendte Kongen Abbed Bjørn i Holm, Ivar af Skedjohof, Wilmund Pilt og Mænd med dem, og bød dem sige Jarlen, at han den Vinter skulde beholde en Trediedeel af alle Sysler paa Oplandene og i Viken, for at Freden kunde stande indtil begges Benner gik imellem. Da nu Abbeden med sit Følge kom til Hedemarken, sendte de Bud til Syselmændene og gjorde dem bekjendt med Kongens Befaling, og bade dem ikke at bryde Freden, forinden de vare komne til Hamar og vidste, hvorledes Jarlen optog deres Værende. Da Kongens Affendinger kom til Hamar, havde Jarlen sendt Nikolaus af Mors, sin Skutlensvend, op paa Hedemarken for at indtræve alle Kongens Indtægter; men Syselmændene havde faaet Nys om dette og agtede sig imod Nikolaus, og dersom Abbeden var kommen to Nætter senere, vilde Freden mellem Kongen og Jarlen være bleven brudt. Da nu Abbeden traf Jarlen og bragte ham Kongens Tilbud, samtykkede han deri, og lovede Fred. Derpaa vendte Abbeden tilbage, men nogle af hans Staldbrodre fore ud til Viken i Kongens Værende. Skule Jarl beklædte en Trediedeel af alle Sysler i Oplandene og Viken, og satte Arne Rusa og Finn Knott i Borgarsyssel. Siden foer han til Oslo, og derfra til Tunsberg, hvor Kongens Mænd, som havde været i Selskab med Abbeden nordensfra, vare komne for ham.

Capitel 184.
Om Sigurd Er-
kebiskop og Ha-
kon Konge.

Da Kong Hakon havde sendt Bjørn Abbed først over Fjeldet, lod han Arnbjørn Jonsfon, med alle de Lendermænd, som vare fra Viken, fare hjem og bød dem at værge Landet, om Jarlen skulde gjøre nogen Ufred der. De kom til Viken kort efter Jarlen og landede ved Grindholms Sund, medens Jarlen var i Tunsberg. Skule Jarl vilde

Capitel 185.
Om R. Hakons
Sendebud.

Cap. 183. Sundbá, nu Sandbo i Waage Sogn og Prgd. i Gudbrandsdalen, see foran S. 12. Folvollr, Od. Folvell paa Øvre Romerige, see S. 236.

Grófa, nu Grue, en betydelig Gaard paa Østsiden af Glommen, nordligst i Udenæs Munne- sogn til Næs Prgd. paa Romerige.

Cap. 184. Mors. Af dette Navn findes i det ringeste ingen Gaard i det nordensjeldste Norge, hvor man snarest maatte falde paa at søge den; man tør saaledes vel med Rimelighed antage det for at være Mors i Borgesyssel, hvor nuværende Kjøbstad Moss er beliggende, ved Ud- løbet af Morsá (Mosses-Elven), efter hvilken et Distrikt havde Navn af Morsadalr, nu Haabels Præstegjæld.

Cap. 185. Grindhólmasund, Brængen, see foran S. 136.

da sende til dem de Mænd, som Kongen havde ladet komme nordensfra med Abbeden, og bad Lendermændene komme til sig til Tunsberg; men disse sagde, at det var Kongens Villie, at Erik Stilk, som havde Kongens Breve, skulde søge Jarlen, men ingen andre Lendermænd. Da disse spurgte, at Jarlen soer med Fred, skiltes de ad, og drog hver til sit Sysfel, men Erik soer med Brevene til Jarlen. Saasnart Arnbjørn kom hjem til Baldisholm, sendte han Bud til de Sysfelmænd, som Jarlen der havde indsat, og bød dem fare bort, sigende at han med ingen Mand vilde dele Borgarsysfel, før han hørte Kongens Ord derfor. Da Sysfelmændene spurgte dette, fore de til Jarlen og sagde ham Arnbjørns Ord. Kongens Sendemænd, som vare i Tunsberg, toge ud af Laurents-Kirken meget Guds, der tilhørte Kongen, uden Jarlens Vidende og førte det nord til Throndhjem. De kom Juleaften til Nidaros og fortalte Kongen de Tidender, de vidste fra Viken. Kongens Venner, som vare komne søndenfra, havde berettet, at der var Mange med Jarlen, som eggede ham til Ufred mod Kongen og til at han ei længere skulde lade sig forjage fra sin Ddel og Eien- dom, og syntes de ei at vide, hvad enten Freden vilde vare Vinteren over eller ikke. Skule Jarl soer efter Julen øster til Elven og opholdt sig meget længe i Konghella. Der ginge mange Mænd i hans Tjeneste, saasom Alf af Leifastad, Thorgils Slydra, Besete Unge, og hans Broder Algaut, hvilke Birkebenerne kaldte Barbelger. Alf havde før været Arnbjørns Huuskarl. Disse ophidsede Jarlen mest til Ufred, og til ei at lade Hakon sidde over hans Fædrene - Arb. Alt for meget gav Jarlen efter for deres Overtalelser, som siden prøvedes. Erkebiskoppen bad Kongen end engang sende nogle Bud til Jarlen om at Freden maatte stande; thi det syntes ham som det endnu truede med Ufred i Viken, og der fore haarde Ordsendinger fra Barbelgerne sammesteds. Da sendtes atter Bjørn Abbed og Bilmund Pilt til Jarlen med Fredstilbud. Hakon Konge sendte ogsaa Bud til Munan Biskopsen og Sysfelmændene paa Dplandene, at de alle skulde drage til Arnbjørn Jonsen og der holde sammen, indtil man vidste, hvad Udfald Abbedens Vren- de til Jarlen vilde faae. Abbeden traf Jarlen øster i Konghella om Vaaren i Fasten, og frembar sit Vren- de for ham, hvilket understøttedes af Begges Venner, og da begyndte Jarlens Sind at bøie sig; men førend de kom, var det nærved at ske den største Ulykke, idet Jarlen var rede til at begynde Ufreden. Hakon Konge sad om Vinteren i Throndhjem. Dette var det nittende Aar af Kong Hakons Kongedøm.

Capitel 186.
Forsøg paa at
fortælle Kongen
og Jarlen.

Skule Jarl soer østenfra Konghella om Vaaren, og sendte Bud til Arnbjørn Jonsen, at han skulde sammenkalde et Thing paa Eidsberg. Arnbjørn, og med ham Erik Stilk, Munan Biskopsen og mange andre Sysfelmænd fra Dplandene, indfandt sig paa Thinget med 300 vel udrustede Mand. De kom før til Eidsberg end Jarlen, og opstillede sig under Kirkegaarden; Arnbjørn sagde, at de før skulde staaes med Jarlen, end sige Ja til Noget, som var imod deres Villie. Skule Jarl kom ogsaa paa Thinget med 350 Mand; men de vare ikke saa vel udrustede, som hine. Han havde en hvid Filt hat paa og sad paa en vakker Hest. Han sagde; „hvi jog Du, Arnbjørn, mine Sysfelmænd fra Borgarsysfel, hvilke jeg havde indsat i den Trediedeel, som Kongen i Vinter tildeelte mig?“ „Fordi jeg,“ svarer Arnbjørn, „havde fuldt og fast besluttet ingenlunde at give Slip paa det Lehn, Kongen havde tildeelt mig, før jeg med Visshed vidste, at han tog det fra mig.“

Valdishólmr, Vallandæ, see S. 253.

Leifastad ir (å Leifastadum - i den „røde Bog“), nu Levestad i Spydeberg's Eegn og Præstegjæld i Smaalehnene.

Cap. 186. Eidsberg, d. e. Eidsberg's Præstegaard i Smaalehnene.

Da svarer Jarlen: „tog Du, Arnbjörn, ikke forhen Borgar-Syssel af mig, og lovede os da alt Godt? Og er Du endog udmærket fremfor andre Mænd i Norge, tykkes det mig dog at være alt for stor Raadhed af Eder, at forholde mig det, som Kongen vil jeg skal have.“ Arnbjörn svarer: „jeg holder det for sandt, at ingen Lendermand skal tage det fra mig, som Kongen gav mig, og for ingen Mand i Norge agter jeg at bøie Hals uden for Hakon Konge, ei engang for den hvide Hat, som nu er her paa Thinget.“ Da sagde Björn Abbed, at Kongen havde den Vinter afstaaet Jarlen den tredie Deel af Sysslerne i Viken og Oplandene, og at han vilde vide alle dem Tak, som lagde godt til mellem Kongen og Jarlen. Nu blev Arnbjörn mygere i sine Ord. Jarlen tog derpaa under sig en Tredie-deel af Borgar-Syssel, og foer nord til Viken, og Abbeden til Throndhjem med Forligs-Tilbudet. Det blev der aftalt, at Kongen og Jarlen skulde mødes om Sommeren i Bergen, og den Ene give den Anden Gidsler indtil dette Møde fandt Sted.

Skule Jarl var i Viken om Vaaren, hvor atter mange Mænd ginge i hans Tjeneste, og han drog mange Folk til sig. Han udrustede tillige Skibe og tog mange Skibe uloven- des fra Bønderne. Han holdt Borgar-Thing Margrete-Messe om Sommeren, hvorpaa han lod tage Arnbjörn Jonsfons Skib, som han agtede at føre nord med sig; men Arnbjörn havde forud ladet bore Hul i Skibet og hugge Indholtene over, saa det blev fuldt af Vand, saasnart det blev flot, og blev strax landsat igjen. Samme Stund kom Sigurd, Kong Hakons Søn, og Ingemund Pufs som Hakons Gidsler til Jarlen, men forud vare Alfolf Jarlefrænde, og Jatgeir Skald komne som Gidsler fra Jarlen til Kongen. Da nu Jarlen var seilklar, foer han nord til Bergen og lagde sig i Kongshavn. Der fore Mænd mellem dem; men Jarlen sagde, at han ikke vilde lægge til Byen, med mindre det blev afgjort, at hans Søn Peter skulde faae den Deel af Norge efter Jarlen, som han havde. Da dette blev Kongen forebragt, negtede han det aabenbarligen, og sagde, at Ingen af hans Afkom skulde nogensinde arve Norge, uden han som var kommen af hans Datter Margreta. Derefter fore nogle Mænd tilligemed Erkebiskoppen mellem dem for at forlige dem, og Jarlen lagde ind til Byen. Omfider bleve de efter gode Mænds Raad saalunde forligte, at begge skulde sidde sammen om Vinteren og holde eet Bord, saa at Jarlen lagde Kosten til hver tredie Dag. Den Vinter gif alt venligen til imellem dem, som altid, naar de vare begge samlede; thi der bleve færre Røgne baarne mellem dem al den Stund de paa Stedet kunde gjendrive. Denne Sommer kom Drækja Snorreson fra Island og fortalte om den store Ufred, hans Frænde Sturle der forboldte, hvoraf Kongen mærkede, at han havde fareet haardere frem, end han havde tilraadet ham.

Den Vinter, da Kongen og Jarlen baade sad i Bergen, var det enogtyvende Aar af hans Rongedom. Om Vaaren i Fasten gjorde de sig færdige til at reise nord til Throndhjem, og seilede Stadt forbi Aftenen før Kare-Søndag; men der kom saa stærk Modvind imod dem, at de maatte lægge ind i Anger. Jarlen seilede om Søndagen fra Sild, og fik saa stærkt Veir, at han maatte lægge bi nord ved Sundolfsstad; han forblev paa Reine i Paassen, og Kongen og Jarlen vare samlede om Vaaren i Kjøbstaden (Nidaros). Da

Capitel 187.
Forlig mellem
Kong Hakon og
Skule Jarl.

Capitel 188.
Forlig mellem
Paal Biskop og
Kongen.

Cap. 187. Borgar-ping eller Thinget ved Borg eller Carpsborg, see 1 B. S. 90.

Konungshöfn, nu Kongshavn paa en lille Ø i Nærheden af Alveen i Strudshavns Sogn, omtrent en Mil sendenfor Bergen.

Cap. 188. Angr, en Havn paa Sande paa Søndmer, see foran S. 83.

Sild, nu Silken, en Ø i Ulfvågr (Ulfsvaag) strax sendenfor Stadt, see S. 157.

Sundolfsstadir (Saundolfsstadir, i et Dipl. fra 1470 „Sandelstade“), nu Sandstad, en Gaard paa Sydvestsiden af Den Hiteren i Hiterens Præstegd. og Fosens Fogderi.

Reinir, Reims-Kloster-Gaard, see 2 B. S. 80.

fom Paal Bisfop fra Hamar did, og talede med Kongen om sin Sag; men endstjændt Bisfoppen altid var stivere i de Møder, hvorved Jarlen var tilstede, fom det dog omsider til Forlig mellem dem saalunde, at Kongen tog ved Den, men lagde andre Eiendele i Stedet, som vare Bisfoppen behagelige, og han vilde have.

Capitel 189.
Opklid mellem
Jarlen og Kon-
gen.

Om Vaaren fom en liden Ting mellem Kongen og Jarlen, hvoraf det kunde sees hvor omspillende deres Forhold var. Dette skede saalunde: da var hos Kongen hans Frænde Gunnar, som havde havt en Trætte med en af Jarlens Gjæster, som syntes at have lidt Overlast af ham. Kort efter foer Gunnar ud til Næs, og agtede sig til det Sysfel, som Kongen havde givet ham. Om Natten, da Gunnar var faren bort, blev det Kongen sagt, at han var bleven dræbt, og at Jarlen havde sendt en Gjæst efter ham og ladet ham dræbe. Kongen lod strax kalde sin Lursvend og klædte sig paa. Alle hans Mænd løb ogsaa til deres Vaaben, ginge ud i Gaarden og opsatte Mærket. Jarlen, som sov i et andet Herberge fort detsfra, vaagnebde ved denne Larm, sprang op og gik ud i Svalen. Han saae, at Dronningen stod ude i Gaarden, og spurgte hende hvad Larm der var paa Jærde. Hun fortalte ham hvad det var; men han bad hende være rolig, det havde intet at betyde. Jarlen klædte sig paa; imidlertid fom Sigurd Kongesøn i Herberget til ham, og de ginge begge ud. Strax efter fom det for en Dag, at dette var intet andet end onde Menneskers Løgn.

Capitel 190.
Skule bliver
Hertug.

Samme Vaar holdt Kongen Dr.-Ting, hvor mangfoldige Mennesker fom, og paa dette Ting gav Kongen Skule Hertugs Navn, hvilket Hædersnavn Ingen før i Norge havde faaet efter nogen christen Konges Ret, som Olaf Hvitastald quab:

Snilde Mænd imellem Svogre for',
Og Begge Gidsler gave der;
Helte, rap' til Hær at samle,
Mødtes og i Sind forligtes.
Norges Styrer, gjæv af Slægt,
Oged Hædersnavn, og pryded,
Stridsdraske Jarl med milde Navn
Af Hertug, og med vakkre Gaver.

Med dette Hædersnavn gav Kongen Hertugen mange hæderlige Gaver, og da begyndte paa ny en venlig Forstaaelse mellem Svogrene.

Capitel 191.
Om Keiserens
Sendemænd til
Norges Konge.

Da Kong Hakon og Hertug Skule raadede Norge, var Fridref Fridrefsson Keiser over Romaborg. Han var en stor Høvding og mange Høvdinge fra andre Lande søgte hans Vensteb. Længe før det skede, som nu er fortalt, sender Keiseren Mænd nord til Hakon Konge og Hertug Skule. Vilhelm hedte han som var deres Formand, og de overbragte Kongen og Hertugen mange Præsenter. De derimod sendte de Ting, som for Keiseren vare vanskelige at saae, og ham syntes kostbare. Siden skede jævnlig Sendefærd imellem Keiseren og Kongen. Paa Kongens Vegne foer først Gudleik af Aft, som traf Keiseren paa Sicilien, og blev af ham venligen modtagen. Siden foer Nikolaus Paals-son, som var længe i Keisergaarden, og fik af Keiseren sømmelige Gaver, ligesom Ingen blandt Nordmændene i den Tid var saa vel antagen som han. Noget senere foer Hroe Konge-frænde og Vaard, en Broder af Isak fra Bø, hvilken sidste Hertugen sendte; men dem

Cap. 189. Nes, nu Bynæsset ved Throndhjem, see 1 B. S. 52, cfr. S. 147.

Cap. 191. Askr, Gd. Aft ved Bergen, see foran S. 266.

Bør (Bær), Gd. Bø i Eogn, see S. 249.

tyffedes ikke at Hroe med Skjensomhed og Sandhed fremsførte Kong Hakons og Hertug Skules Sag. Derefter foer en Mand ved Navn Henrek imellem Keiseren og Kongen; han var fød i Norge, men af tydskt Uet og kaldtes Henrek Sendemand, fordi han foer i mangen Sendefærd og ved herlige Sendinger. Heraf stiftedes det største Venstabs mellem Keiseren og Kong Hakon.

Vaaren efter, da Kong Hakon og Skule Hertug sadde i Throndhjem, havde Vaard Isaks Broder og Hakon Dusa faaet Sysfel paa Hedemarken af Hertug Skule; thi da var Landet saaledes inddeelt, at Hertugen havde Trebiedelen af alle Sytler over hele Norge. Da indtraf den Udaad, at Vaard voldtog en Kone, som var ægteviet til Thord, Søn af Fridref Slasse, som stedse havde været Kong Hakons bedste Ven, og dette var skeet med Hakon Dusas Raad og Vidende. Dette spurgte Kong Hakon og Skule Hertug nord i Throndhjem, og toge det meget ilde op, som rimeligt kunde være, og især yttrede Hertugen derover aabenbart sin Fortrydelse.

Capitel 192.
Om Vaard.

Kong Hakon og Skule Hertug gjorde sig reisefærdige til Bergen om Sommeren; men førend de fore, sendte Kongen Jon Provste-Søn og nogle andre Mænd med ham over Vand øster. Da Kongen og Hertugen vare færdige, fore de til Bergen; men førend de kom Syd, havde Bymændene holdt et Slag med Tydskerne i Bergen, dræbt Nogle og kastet Nogle til Havs, ligesom Mange vare blevne saarede. Anledningen var, at Tydskerne havde lagt deres Rogger ved Bergens Brygge paa et Sted, som Bymændene ei syntes om, og havde knust nogle Skibe, som laae der i Forveien; men da Kongen og Hertugen kom sør, dyskede de dette ned. Jon Provstesøn foer op i Landet, og da han kom til Hedemarken mødte han i Vandet Njosen Vaard Isaks Broder, som laae der paa sit Skib. De toge ham til Fange, dræbte ham, og fore siden øster til Viken. Samme Sommer dræbte Thord Fridrefesøn Hakon Dusa i Tunsberg, for hvad han og Vaard havde gjort Denne Tidende kom for Kongens og Hertugens Øren, og endstjøndt Hertugen udlod sig lidet derom, ansaaes det dog for vist, at dette Manddrab var meget mod Hertugens Sind.

Capitel 193.
Vaards, Isaks
Brøders Drab.

Ud paa Vaaren gjorde Kongen og Hertugen sig reisefærdige øster til Viken og agtede at tage Vintersæde i Oslo. Begge holdt de Juul sammen om Vinteren, og dette var Kong Hakons 23de Regjerings-Aar. Efter Julen holdt Hver sin Huuskost; men drak jævnlig sammen om Dvalden. Sommeren før vare Snorre Sturlesøn, Thord Rakali, Thorleif i Garde og Olaf Hvitaafald komne over fra Island, og vare om Vinteren i Throndhjem. Om Vaaren gjorde Hertugen sig reisefærdig til Throndhjem, og foer strax i Fjæsten. Svogrene skiftes ad i al Venstabs og aftalte, at de skulde mødes om Sommeren i Bergen; thi det skjælnede de tydeligen, at det stedse gif bedre med dem, naar de baade vare sammen. Hertugen kom til Throndhjem før Paaste og sad der til Begyndelsen af Sommeren. Frænderne Hertug Skule og Uolf af Austermaat bleve uenige om Eiendomsretten til Austermaat; thi Abbedissen Fru Sigrid, Hertugens Søster, som havde været gift med Jon af Austermaat tilegnede sig Austermaat som sin Medgift; men Uolf kaldte det sin Kones, Vaugeid Jons-Datters Fædrenearv. Mange Stævnmøder holdtes derom uden at de bleve forligte. Uolf tilbød at lægge andre Eiendomme derfor til Reine-Kloster, som Hertugen vel ikke afstog; men dog ophørte deres Venstabs fra den Tid, og Uolf vendte efter den Dag sin Trostabs til Kongen. Kongen sad om Vinteren i Tunsberg, og da blev hans Søn Magnus

Capitel 194.
Om Birkebe-
nerne.

Cap. 193. Sudrmenn, (Sydmænd), som ere fra Sudrlønd, d. e. Sydlandene, see foran S. 46.

Cap. 194. Gardar, see 1 B. S. 165.

Austrátt, Østeraad Gaard paa Orlandet, see sammesteds S. 158.

fød, og døbt Korsmesse Dag; siden foer han nord til Bergen og sad der. Da kom ogsaa Hertug Skule nordensfra, og begge vare sammen om Sommeren og om Høsten i god Forstaaelse; men dog ikke som da deres Venfkab var paa det høieste. Hertugen laa jævnlig paa sine Skibe, og i Begyndelsen af Vinteren gjorde han sig rede til at reise nordest; men blev dog ikke færdig før Mortensdag. En Mand, ved Navn Hroald, en Broder af Asolf Stryk, havde paadraget sig Kongens Brede formedelst sine Ustykker, og Kongen vilde ikke, at han skulde være i Landet; men han blev dog i Bergen og laa jævnlig i Kirken. En anden Mand, som hedte Sigurd Rærir, havde begaaet et Mord paa Halogaland, og gjort andre Ustykker, hvorfor han sad i Krist-Kirken; thi han turde ikke gange ud for Kongen og hans Mænd. Hertugen gik forbi Kristkirken, før han lagde ud fra Byen, og da gik Sigurd ud af Kirken ombord paa Hertugens Skib, og foer med ham. Hroald foer ogsaa med Hertugen, og begge vare siden hos ham. Da Hertugen kom til Throndhjem, klagede hans Mænd høilighen over, at Kong Hakons Lendermænd havde meget søgt at stifte Splid mellem Kongen og Hertugen, og tilskrev mest Gaut Jonsfons dette. Hertugen spurgte Snorre Sturlesfons en Dag i Spøg: „er det sandt I siger, at han som hidsebe de gamle Konger sammen, havde det Tilnavn Gaut?“ — „Sandt er det, Herre,“ sagde Snorre. „Digt nu en Bise derom,“ sagde Hertugen, „og siig hvor lig denne er hiin.“ Da kvad Snorre:

Han som raader Bytte-Færd,
Kong Ring og Hildetand
Til Slagets Galder egged.¹⁾
Gaut stjærped Odins Storm.
Han, som til Krigen stævner,
Forlænge volder Kongers Splid.
Saalunde bør Vaulunder²⁾
Fra Sværddom³⁾ fjærne sig.

Capitel 185.
Kong Hakons
Drøysending til
Hertugen.

Kong Hakon sad den Vinter i Bergen, og dette var det to og tyvende Aar af hans Kongedøm. Om Vinteren sendte han Bud nord til Hertugen, at han skulde komme nordensfra om Sommeren med lette Skibe, og møde ham i Bergen. Han bød tillige, at de Islændere som vare hos Hertugen, ikke maatte fare ud til Island, førend Kongen havde givet Befel om hvad Værende han død vilde give dem; thi før om Høsten var det blevet spurgt, at Kolbein Unge og Bissur Thorvaldsfons havde slaæes i Skagafjord med Sturlungerne, og at disse vare faldne. Om Vaaren foer Kong Hakon øster til Viken og opholdt sig længe i Tunsberg; der kom til ham hans Venner, baade fra Viken og Opplandene. Kongen fik da Efterretning saavel nordensfra som søndenfra Landet; saaledes fik han at vide, at Hertugen havde givet Snorre Sturlesfons, Drækja og Thorleif Drlov til Island, og givet dem et Skib, som han og Gudleif af Skartastad eiede Halvdelen i hver. Da Kongen spurgte dette, sendte han Brev der nord, og forbad dem at fare ud. Disse Breve kom til dem just som de laae seilklare; men de fore ikke destomindre ud imod Kongens

1) Digteren sigter til den Strid mellem Sveriges Kong Ring og den danske Konge Harald Hildetand, hvortil Odin under en Raadgivers Skikkelse opmuntrede, og hvorom Saxo taler i sin svende Bog. Slagets Galder eller Troldom er Slaget. 2) Bekjendt i den gamle Gudelære, bruges om Konstnere især Smede; — her er det Gaut, som forvolder og sammensmæder Striden. 3) Slag.

Cap. 185. Skagafjodr i Hegraness-fing Nord paa Island.

Skartastadir (Skatastadir), nu Skarstad i den til Numedalen hørende Deel af Bindalens Præstegjæld, cfr. Sturlaug Starfs. S. Cap. 1.

Forbud. Da Hakon Ronge sad i Tunsberg, kom Bjørn Abbed nordensfra, sendt af Hertugen; Kongen spurgte da efter, om Hertugen monne komme nordensfra? Abbeden siger, at han tilvisse vilde komme efter Kongens Ordsending. De blev spurgt hvor mandstærk han monne fare? Abbeden siger sig ei at vide dette. Længe dvælede Abbeden hos Kongen, imedens de Breve freves, som han vilde sende nordover, og da Abbeden var ærdig, kom Asolf Bonde af Austraat nordensfra Throndelagen paa et Skib, som var bemandet med hans egne Huuskarle. Han fortalte den Tidende, at Hertugen gjorde sig færdig til at reise nordensfra, og havde sat Langfredag, Holmbussen, Strindkollen med mange andre Storflibe paa Vand. Asolf fortalte derhos, at Hertugen havde kaldet en stor Mængde Folk sammen fra al Throndhjem. Ordet gik, at han vilde fare til Bergen, og at han agtede at lægge meer Land under sig, end Kongen før havde bestemt. Nu standsedes Abbedens Færd, imedens andre Breve bleve udfærdigede isteden for de første. Hakon Ronge sendte da Bud til sine Lendermænd, Arnbjørn Jonsen og Andre, samt alle Syselmænd, og samlede meget Mandskab til sig; derpaa gjorde han sig reisefærdig til Bergen. Skule rustede sig og til at forlade Throndhjem med 20 Skibe, hvoraf de fleste vare store. Selv havde han Langfredag, som var et overmaade vakker Skib paa 36 Rum. Saa qvad Olaf Hvitafald:

Nu glider ud fra Ankerfest
 Hiin gjæve Hertugs lette Skib;
 Aldrig bedre Bugtens Hest¹⁾
 Vindsfulmet Hav har pleiet.

Da Hertugen om Sommeren kom til Bergen og laa i Florevaag med Flaaden, spurgte han, at Hakon Ronge rustede sig til at reise østenfra med talrigt Mandskab, og havde med sig alle sine Lendermænd og 40 Skibe. Nu holdt Hertugen Raad med sine Mænd, om han skulde bide Kongen, eller fare tilbage nordest. Folk nærede Mistanke om, at Kongen ei var tilfreds med deres Forehavende; thi blev det besluttet, at de ikke skulde bide Kongen, men vende tilbage nordest med hele Hæren.

Kong Hakon kom til Bergen lidt senere end Hertugen var faren nordest, og fandt der Sigurd Erkebiskop og Hertugens Sendemænd Bjørn Abbed og Jatgeir Skald. Da det just ikke saae meget haabefuldt ud med Freden, bad Erkebiskoppen Kongen derfor at drage Omsorg. Det blev da aftalt, at Erkebiskoppen skulde tilveiebringe Stilstand imellem dem om Vinteren, hvortil han fik Kongens Fuldmagt, og han frev strax et Brev til Hertugen, hvori han bad ham ikke at bryde Freden, førend de mødtes, hvad der saa end siden maatte ske. Siden om Høsten reiste Erkebiskoppen i sit Sysel paa Møre. Noget senere gav Kongen sine Lendermænd og Syselmænd Hjemlov, og derefter foer Peter, en Søn af Sigurd Erkebiskop, Asolf af Austraat, Peter af Giska, Thorer af Born, Dgmund Krætidans og Arne Klaf tilbage til deres Sysler, og om disse vil siden blive handlet.

Hertugen foer nord til Nidaros, hvor han lod sine Skibe landsætte. Da kom brat meget Mandskab til ham, som han havde stævnet til sig ovenfra Landet og østenfra Biken, ifølge sin Ordsending. Men da det kostede ham meget at underholde saa mangfoldige Mennesker, lod han i en Skrivelse udbyde over hele Throndhjem fuld Almanning, men Bønderne syntes ikke være pligtige til at underkaste sig saa store Paalæg. Hakon Ronge havde

¹⁾ Hest.

Capitel 156.
 Rongen kom til
 Bergen

Capitel 197.
 Hertug Skules
 Udbud.

Floruvågar, Florevaag ved Bergen, see 2 B. S. 142.

Cap. 196. Born (Borri, Borkn), nu Borten, en stor Gaard i Flaa Sogn og Meelhuus Prægd. i Guldalen.

og sendt Brev til Indthrønderne, at de ikke skulde inblade sig paa større Udbud, end han tog af sine Undergivne. Da saaledes Hertugens Mænd ingen Leding fik, gjorde han sig færdig til at reise ind i det Throndhjemske, og foer selv til Skibs; men Mange af hans Mænd fore Landveien. Disse Formænd vare Alf af Teinastad, Beset Litle og Asgaut hans Broder. Hertugen lagde til med sine Skibe ved Baagsbru, og Bønderne maatte udrede mange Penge til ham, Nogle en Mark Gulb, Nogle to Mark, Nogle deres hele Boeslod.

Capitel 198.
Om Skule Jarl
og Korsbrø-
drene.

Derefter foer Hertugen ud til Nidaros og holdt ofte Raad med sine Mænd og sine Raadgivere. Disse Lendermænd vare hos ham: Alf af Leifastad, Alf af Thornberg, Ivar af Sundbu, Baard Bratte, Baard Varg, Olaf af Vigdeild, Erling Rjodhorn, og Beset Litle og Klemet, Fader til Guttorm af Sudurheim. Da Hertugen sagde sine Mænd, at han vilde give sig Kongenavn, var der Nogle, som dertil meget opmuntrede ham, sigende, at han var rette Arving efter sin Broder, Kong Inge, og beviste af Bøger, at det tilkom ham ligesaavel at tage Kongenavn i Arv, som Eiendom eller Odel. Efter hans egen Attraa og Andres Overtalelser lod han nu sammenkalde Dretthing, og sendte Bud til de bedste Bønder inde fra Throndhjem. Søndagen efter Allehelgens Messe, som var Leonardidag, gik alt Folket, efterat der var ringet til Messe, op til Kirkekirken efter Sædvane. Kort efter kom Hertugen tilligemed mange Folk i Kirken, hvor han gik strax op i Choret, og lod kalde til sig Korsbrødrene; men kunde ei med dem blive ganske enig. Paa samme Tid hørte de, at Bønder, Kjøbmænd og hele Almuen med Luren sammenkaldtes til Dre-Thing. Eysteinn Syre hedte den Korsbroder, som af Erkebiskoppen var bestykket til at give Svar i de Sager, som syntes mest vanskelige. Nu forlangte Hertugen, at Korsbrødrene skulde give Tilladelse til, at Kong Olaf den Helliges Skrin maatte udbæres. De holdt deres Svar tilbage og syntes mærke hvad Hensigten var. Da Hertugen spurgte, hvi de vare saa sene til at opfylde hans Forlangende, sagde de, at det var en meget vanskelig Sag, hvorom de maatte tale i Cenrum sammen. Sira Eysteinn meente det var bedst at hie Erkebiskoppens Mening derom; dog var der nogle af Korsbrødrene, som vilde at Skrinet skulde udbæres. Hertugen svarer: „hvi vil Du stedse modsætte Dig min Sag, vor Villie og Hæder, naar Dine Brødre dertil give deres Samtykke?“ Derpaa gik Hertugen ud af Kirken til Kongsgaarden; men Peter, Hertugens Søn, tilligemed Arnfinn og mange andre bleve tilbage i Kirken, og disse ginge hen og vilde tage Skrinet ned. Da Sira Eysteinn saa dette, gik han til Høi-Alteret og sagde: „vi ville gjøre vitteligt for Alle,

Cap. 197. Teinastadir. Hvis ikke Alf af Teinastadir og Alf af Leifastadir er en og samme Person, og saaledes det første Stedsnavn en Skriv- eller Læsefeil for Leifastadir (hvorefter se foran S. 184), som er det rimeligste, saa maa det formodentlig være Gd. Tenstad i Høi Annerfogn til Alstahaugs Præstegjæld i Hælogaland.

Vågsbrú i Jnderøens Fogderi?, see foran S. 210.

Cap. 198. Þornberg (Hornsberg), nu Tanberg, en stor og, ved sin indtagende Beliggenhed, udmærket Gaard i Norderhaugs Sogn og Præstegjæld paa Ringerige, see Urda 1 B. S. 333 ff.

Sunnbú (Sundbú), Gd. Sandbo i Baage Præstegjæld i Gudbrandsdalen, see foran S. 12.

Vigdeild (i Nsl. Belts Jordb. skrives den ligedan), nu Vigtil. Af dette Navn høres i det Throndhjemske, tvende Gaarde, nemlig i Lerviken og i Frosten; rimeligviis er det dog den i sidstnævnte Sogn.

Sudrheimar. Da Solum paa Leinstranden i Bersens Præstegjæld er den eneste Gaard af dette Navn i hele Throndelagen, saa kan man neppe tvivle om, at det er denne som menes. Ifølge Norske Vidensk. Selsk. Skr. i det 19de Aarh. 1 B. S. 303, skulde det være nuværende Gaard Heim paa Bynæsset; men naar man veed, at denne Gaard først i 15de Aarhundrede (Nsl. Belts Jordb.) skrives „Hæim“ (o: Håheimr), saa falder denne urimelige Paastand bort.

at vi erklære den Mand i Van, som bærer ud Skrinet uden vor, Korsbrødres, Samtykke.“ Peter svarer: „det tykkes os som Du indbyder os til Mjød-Drikke; hav Tak for Tilbudet! tager nu ned Skrinet og bærer det ud.“ Da de toge fat derpaa var det fast, og Peter løb op paa Alteret, og Stød til det med Fødderne før han fik det af Stedet. Nu blev og Korset udbaaret, hvori *lignum domini* var, og Kong Olafs Dre og Spyd, og Hovedmændene derfor vare Peter, Hertugens Søn, og Arnfinn Thjofsson; men de fleste Andre gjorde sig nogle Betænkninger derover.

Da nu disse Helligdomme bleve udbaarne ned igjennem Strædet forbi Kongsgaard-
den, kom Hertugen dem i Møde med den hele væbnede Hird, og foer saaledes ned igjennem Byen ud til Dre-Thing. Amund Rembe stod først op, modtog Hertugen og Hirden, og holdt en lang Tale, hvori han udelede Hertugens Et fra Olaf den Hellige, og paastod, at Hertugen var sin Broder Inges Arving i andet Led, medens Kong Hakon kun var hans Arving i niende Led; men der vare Faa, som ansaae dette for Sandhed uden Hertugens Mænd. Derpaa holdt Arnfinn Thjofsson en Tale, og tyktes Folk ligeledes, at det ei monne være meget sandfærdigt hvad han sagde. Dernæst stod Erling Rjodhorn op, og talte omtrent paa samme Maade som Arnfinn. Siden reiste Hertugen selv sig op, og sagde hvor stor Skam og Forhaanelse han havde lidt af Kongen for sin gode Villie; thi han havde afstaaet ham Land og Landsaatter; men derfor lønnede Kongen ham saa, at han vilde tage den Trediedeel fra ham, som havde været ham bestemt. Mange andre Klager førte han over Kongen. Da Hertugen endte sin Tale, stod Ivar Lagmand op, og opregnede først Hertugens Et. Siden endte han sin Tale dermed at Hertugen var ene berettiget til Norge, og derpaa gav han ham Kongenavn og underlagde ham Folket med alle de Skatlande, som tilhøre Norges Konge, tilføiende til Slutningen, at dette forekom ham det ene Rette. Siden stod Skule, som nu kaldtes Konge, op og talede nogle Ord. Han lagde Haanden paa Skrinet og svor den Ed, at han vilde styre sit Folk efter Kong Olaf den Helliges Lov. Derpaa fremkaldte han sine Lendermænd, som han lod sværge sig Trofæls-Ed, dernæst Skutilsvende, Hirdmænd og Gjæster, og tilsidst Bønder fra alle Fylker. Derefter sluttedes Thinget, og Skule fulgte Skrinet, men der blev ingen Procession gjort for at møde ham, og ikke heller blev der ringet; kun to Korsbrødre ginge Skrinet imøde og ledsagede Skule. Mindre Misnøie syntes man dog at finde hos Korsbrødrene mod Skule, end rimeligt kunde synes; da denne Forretning var endt, foer hver hjem til Sit. Den Dag beværte de han sin Svite. Saa quod Olaf Hvita-Skalb:

Capitel 199.
Hertug Skule fik
Kongenavn.

Evigsuld Plaa kom frem omsider,
Da mellem Stormænd brødes Fred;
Høvding's Svite, endstjændt listig,
Ei Skjæbnen kan modstaae.
Stor var Harm, da Staalstorm vækkes;
Thi begge Heltes Mod og Magt
Af stærke Folk vil mindes,
Alt mens Vand om Jorden flyder.

Og end sang han:

Da tog Høgsnilde¹⁾ Hersers Styrrer
Et større Navn end billigt var.
Thronder styrked' prøvet Høvding,
Lunge Plage Folket aged'.²⁾

1) Høgen, især Falken, var en kongelig Fugl, der stedse fremstilledes af de Gamle som kjæft og ædelmodig.
2) Aved — at ave (revse, plage) heder i almindeligt Sprog: Age.

Sturle siger saa:

Det er ei Løgn,
Alt Skule var
Navnkundig Mand
Bed Hæders Liv.
Skjont ustadig
Tidens Lykke
Mod ham vendte
Skjæbnens Hjul.

Og end videre:

Da Skjoldrødner
Til sin Uheld
Oftore Pragt
For Dagen lægger;
Og den høie
Kongefiende
Edlings Navn
Paa Dre tog.

Capitel 200.
Om Grim Reikan.

Der var kun Gaa af Kong Hakons Hirdmænd inde i Byen medens Thinget var. En af Kongens Hirdmænd ved Navn Grim Reikan foer strax efter Thinget ud af Byen, og, saasnart han fik sand Kundskab om Hertugens Forsæt, fik han sig en Hest og reed ud i Gaulardal til sin Bopæl; der var hans Kammerat kommen i Forveien, med hvem han havde aftalt, saasnart de erfarede nogen mærkelig Tidende, da ufortøvet at søge til Hakon Ronge; men nu vilde han ikke fare. Grim lod sig ikke opholde derved, reiste og kom frem sør i Surnadal, foer saa til Thingvold, hvor han fandt Asolf Bonde og fortæller ham denne Tidende. Derpaa foer han til Arne Blak, som han gav Nys derom, og derfra til Peter i Gizka.

Capitel 201.
Om Skules Eendemænd.

Efterat Hertug Skule havde ladet sig give Kongenavn, holdt han Raad med sine Mænd. Somme gave det Raad, at han skulde strax fare sør mod Kongen med al den Styrke han kunde samle, saa at Ingen fik Nys forud; thi alle Veie bevogtedes baade til Søes og Lands. Andre gave det Raad, at han skulde fare op i Landet med alt sit Krigsfolk, og opholde sig der den høieste Vinter; atter Andre opmuntrede ham til at blive i Thrøndelagen og ruste sig der som bedst, indtil den beleilige Tid kom. Nogle gave ogsaa det Raad, at de skulde dele Krigsmagten, sende den fra sig alle Veie og lade Kongens Mænd dræbe, hvor de fandtes og saa blev gjort; thi dertil havde Hertugen mest Lyst. Nord til Halogaland fore disse Hovdinger: Allgaut, Paal Fot og Sigurd Partin. Op i Landet fore Ivar af Sunbu, Alf af Leifastad, Besete Little, Gudin Geig, Sigurd Tolason, Sigurd Hit, Alf Fari og Erik Guldvæg med 500 Mand. Sør imod Kongen sendte han Olaf af Vigdeild og Guttorm af Sudurheim tilligemed Hirdmændene, Gjæsterne, Kjærtesvendene og den meste og bedste Deel af Hæren.

Capitel 202.
Ivar Korne og Gunnars Drab.

Høsten før havde Kongen sendt sine to Hirdmænd, Ivar Korne og Gunnar Mirman, nord til Hertugen med Breve. De vare begges Tjenestemænd og fore jævnlig imellem dem. Da de havde synet Hertugen Brevene, pholdt de sig en kort Stund førend de gave sig paa Hjemveien. De vare Dagen forud til Gjæstebud hos Hertugen, og medtog de Breve, som han sendte Syd til Kongen, hvorpaa han gav dem Drlov¹⁾, samt 100 Alen Badmel til Reise-

1) Tilladelse til at reise.

klæder. Siden fore de ud til Folskn, hvor de opholdt sig en Stund i Kongsgaarden uden at vente sig noget ondt. Den Dag da Hertugen lod sig give Kongenavn, sendte han sine Brevsvende ud mod Ivar og Mirman paa en Skude, som førtes af Gaut Barbelg og Sigurd Saltsab. De kom usforvarende til Folskn, og fældede strax Gunnar Mirman inde i Stuen, hvor og flere Mænd faldt. Ivar, som var ude paa Loftet, kom ud igjennem en Glug i blotte Skjorte og Lærredsbuxer. Han agtede sig til Kirken; men da denne var læst, løb han op ad en Stige, som stod ved Kirken, op paa Taget, hvor han var om Natten, medens hine holdt Vagt ved Kirken. Om Morgenens var Ivar næsten død af Kulde, og da han bad om Naade, fik han den ikke. Siden gik en Mand op paa Stigen og stak et Spyd gjennem ham, hvorpaa Ivar rapebde død ned, men hans Blod og Indvolde laae tilbage paa Kirketaget. Dette var det tredie Aar efter at Kong Hakon havde ladet denne Kirke indvie. Siden fore Barbelgerne sør til Ljorna, og derinde i Stuen vare to Brødre, som kaldtes Ljorna-Svendene, og vare begge Kongens og Hertugens Hirdmænd. Barbelgerne angrebe Stuen, men hine forsvarede sig vel og mandigen. Barbelgerne steg op paa Stuen og stødte Støre ind. Brødrene saarede nogle af Barbelgerne og dræbte een, førend de faldt med stor Hæder. Barbelgerne ranede der al Maden og Klæderne, hvorpaa de fore ned til Byen og fortalte Hertugen hvad de havde udrettet.

Skule Hertug havde faaet Nys om at Thorer af Born, en Broder af Vegard Beradal, var reist sør fra Kongen, og Hertugen befalede Sigurd Fertil og Eysteinn paa Dre, som han havde givet Sysler paa Møre, til at tage Thorer af Dage, hvor de traf ham. Da de paa deres Reise fra Midaros vare komne til Fladke, spurgte de til Thorerers Færd, hvorpaa Eysteinn og Sigurd saaledes ordnede sin Reise, at Eysteinn foer ved det søndre Land og Sigurd drog over til Raudabjörg. Thorer havde fareet ved det nordre Land, og agtede sig hjem den beneste Wei; han agtede saaledes ikke at komme til Byen. Da nu Sigurd mødte ham ved Raudabjörg, og Thorer ansaae det for unyttigt at bede om Fred, trev han strax sine Vaaben; men da de alle vare bundne ind i en Vylt, blev der kun lidet af hans Forsvar; thi faldt Thorer tilligemed en anden Hirdmand, som hedte Hedin. De afpryglede dygtig Thorerers Mænd, toge derpaa Skibet med Alt hvad paa det var tilligemed Thorerers Søn Thorberg, og fore siden ind til Byen. Efter mange Mænds Bøn skænkedes Thorberg Livet, og var siden hos Hertugen. Sigurd Erkebiskop seilede ind efter Thronhjems-Fjorden, og spurgte ingen Tidende herom, førend han kom til Leiranger. Da tyktes det ham at have taget en værre Vending, end han havde ventet; thi sendte han strax et Brev til Hakon Konge for at melde ham denne Tidende; men selv foer han ind til Byen. Skule Hertug sendte ogsaa Mænd til Halogaland. Allgaut foer inden om Landet over Eldueid, men Paal Fot langs Kysten, og Sigurd Partin til Skibs, efterat de først havde dræbt en Mand ved Navn Jon og en anden ved Navn

Capitel 203.
Thorgils' og andre Kongemænds
Drab.

Cap. 202. Fólkn (Fólkn, Fólkn), nu Stor-Fosen i Fosens Fogderi, der har Navn efter denne Gaard.

Ljóxna, nu Leren paa Den af samme Navn, noget søndenfor Stor-Fosen i Orlandets Sogn og Præstegjæld.

Cap. 203. Veradalr, Gd. Værdalen i Indreøens Præstegjæld, see foran S. 211.

Eyrar eller Hyrar, nu Gd. Dre i Sognet af samme Navn og Thingvolds Præstegjæld paa Nordmør. Skulde Varianten Aurar, som kun Flato-Bogen har, være rigtig, saa maatte rimeligviis dermed være meent Aure Præstegaard i samme Egn, eller kanske den S. 109 ommeldte Gaard af dette Navn.

Fladki (Flagdki), nu Gd. Flak paa Bynæsset ved Thronhjem, see foran S. 22.

Raudabjörg, Reberg i Stadsbygden, see S. 11.

Eldueid (Ellidæid), nu Rumedalsæid, see I B. S. 52, cfr. Fornald. S. II. 5.

Jon Svarte i Bjorøy. Derfra fore de til Torgar og toge bort Nvæget tilligemed en Skude fra en Mand, som hedte Ingjald; derfra fore de til Brunserne, toge en anden Skude, og derfra til Tjelgarheim, hvor de toge Alt hvad Jon Silke eiede. Hans Huusfrue sendte ham Bud ud til Baagen, og strax foer han til Guttorm i Bjarkø, som havde faaet Syssel af Kong Hakon i den søndre Deel af Halogaland. Da de mødtes i Herserne, underrettede Jon ham om hvad han havde hørt, hvilket Guttorm neppe vilde troe; men fore begge paa eet Skib sammen til Gaarden Sandnæs. Da de sadde i Stuen om Nvælben, kom en af Barbelgernes Speidere derind; men da de fattede Mistanke til ham, slog Guttorm ham med Drehammeren, hvorpaa han pakkede sig bort. Siden fore de i Kirken og agtede at blive der om Natten. Ved Afdagstid kom Barbelgerne did, fringsatte Kirken og bade dem komme ud; men det vilde de ikke. Nu sagde Barbelgerne at de vilde brænde Kirken op; men Guttorm meente, at de ikke vilde vove derpaa. De lovede ham flig Fred, som Olaf den Hellige havde lyst over den hellige Kirke, hvorpaa han gif ud; men blev strax dræbt, saasnart han kom ud af Kirkedøren. Jon Silke slap ud af Koredøren og blev dræbt ude paa Ageren østenfor Kirken. Der toge Barbelgerne stort Bytte tilligemed et Skib paa 13 Bænke, som havde tilhørt Guttorm. Siden fore de ud til Salpt, hvor de dræbte Paal Dalks Sønner, Olaf Dalk og Jon Sylgia, Kong Hakons Hirdmand, og toge Alt hvad de eiede. Derfra fore de ud til Arne, og dræbte der Asbjørn Nebba i Melbalbu, Kongens Skutilsvend, og ranede alt hans Gods. Siden fore de nord til Salpta, hvor der boede en Hirdmand, som hedte Einar Præst, og da han ikke var hjemme, plyndrede de meget Gods. Derfra fore de nord til Leifnes, hvor der boede nogle Mænd, som kaldtes Volles-Sønner, som frelst Livet derved, at de den Dag vare farne ud til

Bjórøy, iffe Bjarkøy, nu Bjørø eller Bjørø, en betydelig Gaard i Gladsø Munnsogn til Fosnæs Præstegjæld i Numedalen, cfr. Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. III. 603.

Torgar, nu Torget, en stor Gaard paa Den af samme Navn i Brøns Sogn og Præstegd. i Halogaland, cfr. Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. I. 29, og foran S. 74.

Brunøyjar (iffe Brennøyjar eller Brimøyjar), nu Brøns Præstegaard, see 1 B. S. 24.

Tjelgarheimr, (Varianten Garheimr er en ufuldkommen Form af Navnet — i Nsl. Volts Jordb. Telgarheim), nu Tiltrum, en betydelig Gaard beliggende paa Fastlandet i ovennævnte Sogn, cfr. de oven citerede Samlinger I. c. 130.

Vågar, Baagen, hvorum see 1 B. S. 276.

Bjarkøy, Bjærø i Senjen, see 1 B. S. 258.

Herøyjar, nu Herserne eller søndre og nordre Hero i Sognet af samme Navn i Alstahaugs Præstegjæld, cfr. 1 B. S. 140.

Sandnes, Gd. Sandnæs paa Nordsiden af Alost (nu Alsten D) i Stamnæs Sogn og ovennævnte Præstegjæld. Her boede i Harald Haarfagers Tid en mægtig Mand ved Navn Sigurd, og efter ham hans Svigersøn, Lendermanden Thorolf Dvaldulfsson, indtil han af bemeldte Kong blev tagen af Dage sammesteds. Paa hans Gravhøi reistes en Bantasteen, som formodentlig endnu er at see der paa Gaarden, cfr. Egils Saga Cap. 7, 9, 14. Paa Sandnæs stod forud en Kirke, indtil den 1766 forflyttedes til Nabogaarden Stamnæs.

Salpti, d. e. Saltens-Fjord med omliggende Landstrækninger, eller det egentlige Salten, hvorefter Fogderiet har Navn. Indbyggerne kaldtes Salptverjar. Efter Fortællingen toge Barbelgerne fra Sandnes til Salpt og derfra ud til Arnøyjar (nu Arneerne, eller de frugtbare Der søndre og nordre Arne i Gillestaals Hovedsogn, paa hvilke en af Gaardene maa have haft Navn af Medalbú o: den mellemste Gaard eller Bopæl). De skulde altsaa fra Sandnæs først have taget nordover, Arneerne lige forbi og ind i Saltens-Fjord, derpaa igjen tilbage til Arneerne, og saa atter ind i samme Fjord; men dette synes at være en saa stor Urimelighed, at man nødes til at antage „Salpti“ paa det første Sted for en Feil, rimeligviis istedenfor Sandir (á Sandom, nu Sande) i Fridnom (Trænen Sogn) i Euro Præstegjæld, en stor Gaard omtrent midt imellem Sandnæs og Arneerne.

Leifnes eller Leirnes. Hvilket af disse Navne der er det rigtigste, kunne vi ikke afgjøre, men at de begge betegne samme Sted, er vist nok. Nu heder Gaarden Leinæs, og paa dens Grund staaer Leinæs eller Ledingens Kirke, i Stegens Præstegjæld og Saltens Fogderi.

Skrofar. De gjorde den Anstalt for Bollesfønnernes Bohave, at de stjæle deres Lastfib paa Vand, og ladebe det med alt det Guds, som de eiede undtagen Dvæget. De toge der baade Lærred og Klæde, reent forarbejdet og uforarbejdet Søl og en Mængde gangbar Mynt. Samme Dvæld kom did to af Ivar Petersfons Krigsmænd, Erik Hvide og Thord Tonn, hvilke de dræbte og saarede en Kjøbmand, som hed Jon Smædra, toge saa Lastfibet tilligemed alt Godsset. Dagen efter fore de til Hammarøy, og agtede at dræbe Hakon Raud; men da de spurgte, at Hakon havde faaet Nys om deres Færd, fore de tilbage til Leifnæs, og bleve der om Natten. Saasnart Hakon fik Nys om Ufreden færd han op Krigspilen, og stævnebe Folf til sig. De toge 7 vel bemandede Skuder og kom om Morgenen i Dagningen til Leifnæs, hvor Barbelgerne havde ladet en Skude med Vaaben. Hakon bad dem roe til paa det Færpeste, og da Barbelgerne hørte dette, sagde Paal Fot „lader os flye undas, her ere Salpvaringerne komne og ville hævne Guttorm.“ Algaut var enda ikke kommen til dem, men laa paa den anden Side af Næsset med et Skib paa 13 Korbænke, hvor og Bollesfønnernes Lastfib laa. Paal løb over Næsset, bad dem kappe Tougene og sagde, at alle hans Kammerater vare dræbte. De toge Paal med sig og roede til Leifnæs, men Hakon og hans Følge vare alt borte. Efter en Underhandling imellem Bollesfønnerne og Barbelgerne fik hine Fred, og Ivar Bollesfons skulde følge dem før til Nidaros, og kom der før Juul. Hertugen var misfornøiet med, at de havde dræbt Guttorm Bonde og Jon Silke udenfor den hellige Kirke, lod dem sætte i Jærn, og tog den største Deel af det Bytte, som de havde bragt nordensfra. Ivar Bollesfons forligte sig saaledes med Hertugen, at han skulde betale 12 Mark Guld, omfram hvad der forhen var røvet fra ham, og løste saaledes sit og sin Broders Liv.

Alf af Leifastad foer efter Bestemmelsen op i Landet med 500 Mand, og da de kom øster over Fjeldet dræbte de Olaf Fridason, tilligemed hans Søn og en Mand ved Navn Ivar. Men de fleste af Kongens Mænd fik forud Nys derom og søgte deres Frelse i Kirker eller Skove. Da de kom til Dalene, fiktes Sigurd Tolason fra dem, og foer til Østerdalen, hvor han dræbte Leifsfønnerne; men andre Krigshøvdinge, hvis Formand var Hertugens Lendermand Baard Bratte, fore ud til Oslo, og der var kun Faa af Kongens Mænd. Barbelgerne gjorde Bud til Baard, at han skulde dræbe der saa mange muligt af Kongens Mænd; men Baard bar sig bedre ad end som saa, sagde hvad han havde spurgt og bad dem tage sig i Agt, hvorpaa de fleste af Kongens Mænd fore til Kirkerne og redede sig saaledes. Barbelgerne kom om Natten uforvarende til Byen, hvor de dræbte Sigurd Paktin, Grim Magne, Alf Lepp og 6 andre Mænd. Barbelgerne forbleve derpaa nogen Tid i Byen; imidlertid foer Besete øster i Viken, men dræbte dog Ingen af den Grund, at han frygtede for at Bønderne skulde samle sig imod ham. Hertugen sendte nordensfra med Besete en islandsk Præst til Hr. Knut med det Segl og det Banner, som hans Fader Hakon Jarl havde havt, og tilbød ham at blive hans Jarl; men Hr. Knut vilde ikke modtage Tilbudet, og bad Præsten fare bort. Da Simon Kyr spurgte til Besete, og Hr. Knut sagde ham, at Skule havde reist Ufred mod Hakon Ronge, da samlede Simon Folf og foer tilligemed Besete paa Helle mod Besete med 50 Mand, og traf ham paa en

Capitel 204.
Om Alf af Leifastad.

Skrofar, nu Skraaven Ø, et bekjendt Giskevær i S. Ø. for Østraagen Ø i Hægstad Fjerdings og Lødingens Thinglag i samme Fogderi, men ellers uuder Vaagens Præstegjæld henhørende i det Geistlige, jfr. Budstikkens 5 Aarg. S. 773 f.

Hammarøy, nu Hammerø i Sognet og Præstegjælden af samme Navn i Saltens Fogderi.

Cap. 204. Dalir. d. e. Gudbrandsdalen, hvorefter see 1 B. S. 49.

Hellir, nu Helle, en betydelig Gaard paa den vestlige Side af Jøde-Fjorden (Hells-fjorden) i Lemlands Sogn i Bøtte-Færd i Nordre Viken.

Capitel 205.
Om Skules
Mænd.

Gaard, som heder Solbjørg, og dræbte 27 Mand for ham; men Besete undkom af den Stemme Leg øster til Marker, og blev der indtil Hertugen kom øster om Vinteren.

Nu er at fortælle om de Mænd, som vare sendte sørover mod Kongen, nemlig Olaf af Vigdeild og Guttorm af Sudurheim. De fik seent Bør, hvorfor der langveis spurgtes Nys om dem. Da de saae, at de ikke kunde seile den lige Vej sørefter, dreiede de af og fore ind i Fjordene, der hvor de vidste, at Kongens Mænd vare søre dem. De kom først til Drómunes, hvor Arne Lederung og Eindrid boede, og dræbte alt Nvæget; siden dreiede de indom Næsfet, Syd efter Sundene, og kom til Arne Blakk, hvor de toge alt hvad de kunde faae Haand i, saaledes og for Ogmund Rostung og Andres paa Sjemælingar. Derfra fore de sør i Raumsdal og dræbte allevegne Nvæget for Kongens Mænd, men ingensteds naaede de dets Eiøre; thi Alle vare de farne undaf sørefter. Da Kong Hakon og Erkebiskoppen mødtes om Høsten, kom Hertugens Sendemænd Bjørn Abbed, Jatteir Skald og Soni Sik der ogsaa. Der blev besluttet, at der skulde stande Fred mellem Kongen og Hertugen den Vinter. Dette vedtog Hertugen og bestemte Bans-Straf for dem, som ikke holdt den. Kongen skrev et Brev ud til Hertugen med Abbeden, hvori han bad ham holde denne Fred, eller sende Kongen Bud, om han vilde anderledes. Tillige gav Kongen Lendermændene Hjemlov; men bad dem fare vaerligen indtil de erføre, hvorlunde Freden blev holdt. De fore nord efter udenfjærs, og tænkte ikke paa nogen Ting, før end Varbelgerne kom lige paa dem søndenfra, og da var det ikke muligt at vende om. Ogmund Krækebands skulde have Sysfel i Orkadal og vendte ind til Surnadal, hvor han nedsænkede sin Skude. Arne Blakk skulde have Sysfel i Raumsdal og forsoiede sig sør efter til Kongen. Kongemændene Sigurd Biskopsfon, og hans Folk mødte Varbelgerne paa Lyngvers-Flo; men han undslap med Nød og neppe og foer sørefter til Kongen. De Kongemænd, som fore paa deres Lastskibe med Kjøbmandsvarer bleve dræbte, hvor de fandtes. Da Peter Paalsfon var kommen til Borgund, spurgte han, at Varbelgerne vare komne der forud søndenfra paa 3 Skuder og at Nogle kunde ventes nordfra. Peter havde da givet sine fleste Folk Hjemlov, men havde selv et stort 20sædigt Skib og en Skude. Dermed vendte han sørefter, det forreste han kunde, og da han kom til Herøerne, blev det ham sagt, at Varbelgerne laae der forud med 3 Skuder paa Havnen. Saasnart Peter kom med sit Følge udenfor Havnen, lod han blæse i Krigsluren, og strax Varbelgerne hørte dette, toge de Teltene af og roede bort, hvilket blev bedømt paa forffjellige Maader. Somme sagde, at han lod blæse for at give Varbelgerne et Varsel og saaledes undgaa at begynde Ufred med Hertugens Mænd; derfor holdt han sig rolig i sit Hjem om Vinteren i Gijfa. Kongens Syselmænd Peter og Asolf, Arne Blakk og Sigurd Biskopsfon fore i al Mag, da de kom sør om Stadt.

Capitel 206.
Om sider faaer
Kong Hakon Si-
den de herom.

Kong Hakon sad i Bergen med meget faa Mænd og havde ingen Bestemmelse tagen, hvad enten han skulde fare øster eller ikke; thi han ventede hver Dag nogle Ørdsendinger Nord fra Landet om de Ting, hvorom han havde tilfrevet Hertugen, og da ingen kom, syntes han ane, at ikke Alt var sikkert. Han kaldte derfor til sig sine Raadgivere og havde

Solbjærgir eller Solbjørg, nu Gd. Solberg i 3de Sogn og Præstegjæld i Borgesysfel.
Cap. 205. Drómunes, nu Gd. Drømnæs i den indtil 1837 til Fosens Fogderi; men nu til Nordmørs Fogderi hørende Deel af Nure Sogn og Præstegjæld.

Sjemælingar, nu Gd. Semæling i Dre Sogn og Thingvolds Præstegjæld paa Nordmør.
Lyngversflo, nu Lyngvers Fjord udenfor Romsdalen.

Borgund paa Søndmør, hvorom see 1 B. S. 325.

en Samtale med dem, hvori de tilraadede ham at tage sig i Agt; thi sendte Kongen en Skude nord til Sognsø, en anden, som havde Navnet Batten, og var en hurtig Seiler, bemandet med Kjærtesvende og andre af Kongens Folk, lod han flyde hver Nat ved Foldhelle; men hver Dag roede de ind til Byen og ud igjen om Aavælden. En Nat, som de vare paa denne Vagt, bleve de en Ottearing vaer, som kom roendes af alle Kræfter nordfra langs med Landet. De meente, at det var en Speideskude og stævne lige imod den. Det var Grim Reifan, som bad dem følge sig til Kongen og gav at forstaa, at han soer med en meget vigtig Tidende. De gjorde saa, skjøndt endnu en tredie Deel af Matten var tilbage, og lagde til ved Kongens Brygge og stege der iland. De meldte sig ved Herberget, og Kongen stod strax op, klædte sig paa og gik ind i Forsamlingsstuen til dem; der var Grim allerede kommen og hilste Kongen; Kongen bad ham være velkommen og spurgte om Tidender. Grim svarer: „Stor Tidende er den jeg har at sige Eder Herre.“ Nu fortalte Grim Kongen, at Skule Hertug havde ladet sig give Kongenavn og opsagt den Fred, som var indgaaet imellem dem. Da Kongen paastod, at han ei kunde troe det, sagde Grim: „Hertugen haver og sendt sine Folk allevegne, baade nord og sør og op i Landet for at dræbe Eders Mænd. Han haver sendt mod Eder 14 Skuder med sine Lendemænd og Hirdmænd; thi tager nu Herre, en hurtig Beslutning, efter som han brat kommer her med sine Folk. Hvad jeg fortæller kan ei modsiges, Herre; thi da Hertugen var paa Drething, red jeg ud om Gaularås og dvælede siden i Skoven i Gaulardal, indtil jeg havde fuld Bished om denne Tidende; men nu har jeg været ni Nætter paa Beien nordensfra.“ Kong Hakon spurgte efter sine Syselmænd, som havde fare nordover. Grim fortalte, at han havde truffet alle andre end Thorer, „og ere de i god Behold, om de siden have vogtet sig; men Thorer var faren omkring, og tyktes mig hans Stilling meget farlig.“

Saa Mænd var hos Kongen da han spurgte dette. Han taug en Stund og sagde derpaa: „Gud være lovet, at jeg nu veed hvorledes jeg herefter skal forholde mig; thi længe har dette været paatænkt, som nu er kommet frem.“ Siden gik han til Dronningens Herberge og bad om at indlades. Saa blev gjort, og Kongen gik ind i Herberget. Der brændte Lys, og der kom nogle af Dronningens Tjenere og Tjenestemøer. Kongen gik hen til Sengen, hvor Dronningen stod i Silke-Særk, og kastede over sig en rød Snøre-Raabe. Hun hilste Kongen, som venligen hilste igjen, hvorpaa hun tog en Silkepude, og bad ham sætte sig derpaa; men han afslod det. Hun spurgte om Kongen havde hørt nogen ny Tidende. „Ringe er denne Tidende,“ svarer han, „der er nu tvende Konger i Norge paa eengang.“ Hun svarede: „Kun Een er den rette, og det er J, og saaledes lade Gud og den hellige Kong Olaf det forblive.“ Derpaa fortalte Kongen hende, at hendes Fader havde ladet sig give Kongenavn paa Dre-Thing. Hun svarede: „bedre er det vel end som saa, og troer for Guds Skyld ikke dette, saalænge der endnu kan være Tvivl.“ Derpaa brast hun i Graad, og kunde ikke mere saa et Ord frem. Kongen bad hende være ved godt Mod, og sagde hun ei skulde undgælde sin Faders Brøde. Kort efter gik Kongen bort, og saasnart det blev Dag, lod han holde Messe; siden kaldte han til sig sine Raadgivere; Grim var da ligeledes tilstede, og gjentog den Tidende, han havde bragt. Da blev den Beslutning tagen, at udsende Krigspiil baade nord og sør fra

Capitel 207.
Almenen faar
Tidenden.

Cap. 206. Sognsær, Sogn, Sæen eller Indløbet til Sogne-Fjorden, see 1 B. S. 153 og foran S. 64. Foldhella, nu Hellen, et Ræs imellem Eidsvaag og Hegernæs, strax nordensfor Bergen. Gaularås, nu Byaasen ved Throndhjem, see 1 B. S. 203.

Bergen. Han stævnebe did Almuen og Lendermændene Gaut Jonsfon, Gunnar Konge-frænde, Nikolaus Paalsfon, Brynjolf Jonsfon og Isak i Bø. Samme Dag holdt Kongen Thing paa Kristkirkegaard, og fortalte sine Mænd denne Tidende; men bad dem derfor være ved godt Mod, da det stod ham for Hu, at Udsaldet vilde vorde godt. Morgen efter holdt Kongen Vaabenthing, mønstrede sit Mandskab og sagde, hvorledes det skulde ordnes. Kjøbmændene skulde ligge hver i sin Gildestue med deres Vaaben, men Kongemændene i Kongsgaarden; og han lovede saaledes at mage det, saa ingen Ufred med Guds Bistand skulde komme usforvarendes paa dem. Derpaa lod han sine større Skibe, Hugroen, Olafsfuden, Fitiabranden, Guldbringen og Rygjabranden, flyde paa Vand. Da Hugroen blev skudt ud, gik Underdelen fra, hvorpaa den blev igjen sat paa Land, og i al Maagelighed kalfatret. Alle de andre kom i flot Vand og bleve satte i den bedste Strand, og Kongens Krigsskibe laa langs Bryggen. Hver Dag kom Lendermænd og Sysselmænd til Kongen med store Skarer, og Bøfserne kom med 7 Skibe. Da Peter, Ulf og Sigurd Biskopsfon kom nord fra, fortalte de, at Hertug Skule havde uddeelt alle Syssler nordenfor Stadt.

Capitel 208.
Hona Hakon gav
Barbelærne
Fred.

Kong Hakon sendte disse Krigshøvdinge nord mod Barbelgerne: sin Frænde Gunnar, Peter af Giska og Ulf Bonde med 25 Skibe, og befalede ved Afreisen, at de skulde fare saa langt nord, som det med Sikkerhed vel lod sig gjøre, og bød at faa Kirker og Dinder, som hans Forfædre havde gjort. Siden fore de nord til Borgund, hvor de traf paa Barbelgernes Sysselmænd, Olaf Raabein, Snækoll og Andres Skæla. Derf aldt Mogle af Barbelgerne, før de undkom i Kirken. Virkebenerne toge den Leiding, som de havde samlet; men de fik dog fri Leide til Kongen. Da qvad Snækoll dette:

Aldrig skal jeg,
Skjent jeg evig lever,
Om Syssel bede
Paa Søndmøre;
Thi mig førte
Fiender derfra
Til Bergens Stad
Paa Kongens Bud.

Da Peter og hans Følge spurgte, at Ingen vare nordenfor paa Leiden, men at Hertugen sad med et talrigt Mandskab i Nidaros, saa at det var farligt at fare did, vendte de tilbage til Bergen med Bytte og Fanger. Kongen gav alle dem Fred og Liv, som overgave sig i hans Vold. Kongen sendte Klemet af Holm mod de Barbelgere, som vare sør paa Agder. Han dræbte Olaf Thoreson, en gammel Bagler. Saa snart Bard i Hestby, som Hertugen havde givet Syssel i Rygjafylke, erfoer at Hertugen havde ladet sig give Kongenavn, foer han strax til Kongen og overgav sig i hans Vold, hvorpaa Kongen gav ham god Fred.

Capitel 209.
Kong Hakon
Raadslutning

Kong Hakon holdt jævnlig Raad med sine Lendermænd, om hvilken Beslutning de skulde tage. De, som vare komne nordfra, flyndede meget til, at han skulde fare nord med hele Hæren; thi Barbelgerne havde flitt dem baade ved Folk og Gods; men alle de, som vare søndenfor Stadt, raadede meget til, at han skulde holde sig rolig høist Vinters,

Cap. 207. Vors og Vorsar, hvorum see 1 B. S. 114.

Cap. 208. Hólmr, Gd. Holm i Borgefysfel, see foran S. 249.

Hestbyr, nu Hestbo paa Finsøen i Ryfylke, see 1 B. S. 336.

og Kongen beslattede sig til at sidde i Bergen med Hæren. Hos Kongen var Nikolaus Paalsfon, som var den yngste af alle Lendermænd, og syntes at være den haabefuldeste med Hensyn til Forstand og Fremkomst; men han blev syg og døde kort efter. Dagen før Juul blev hans Liig bisat om Natten. Om Morgenens var Skibet hugroen i Stand, og Kongen vilde, at det før Juul skulde sættes paa Vand. Medens Messen blev sun-gen, lod Kongen Skibet tiltafle, derpaa kaldtes Mandstabet ved Luren til Skibs, og Kon-gen holdt en Tale, hvori han gjorde Bøn for Skibet og formanede Folket til Fred. Derefter gik Kongen Nikolaus's Liig i Møde, takkede Alle og sang selv paa Gravbakken. Kon-gen havde stort Arbejde den Dag.

Øgmund Kræfedands kom til Bergen otte Dage før Juul, og forblev hos Kongen til niende Dag Juul. Kongen gav ham 100 Mand med sig, Hirdmænd og Gjæster, og derpaa foer Øgmund ind i Sogn og derpaa over Fjeldet. Munan Bispepsfon, som da havde Sysseel paa Hedemarken, var flygtet derfra for Barbelgerne ud til Valdres, hvor han var om Julen. Han og Øgmund mødtes, og fore begge sammen ud til Oslo, hvor der var mange af Kongens Mænd forud, som sagde, at Øgmund ei turde være paa Øplandene for Barbelgerne. Øgmund sagde, at hvorvel han troede at være frigsdygtig, syntes han dog at have saa Folk, om Hertugen kom nordensfra. Siden fore de op i Lan-det, og vare i Dalen. Bispep Arne havde sendt en Klerk med Breve Nord til Erke-bispeppen om Høsten førend Ufreden var begyndt, og da han kom frem, lod Hertugen tage alle Brevene. Da han vilde drage sørover igjen, bad Hertugen ham medtage nogle Breve til Bispeppen, hvilke han lod læse for ham, og var det ifkun Gjaeldsbreve til Mænd i Bergen; men da Brevene skulde forsynes med Indsegl, lod Hertugen Breve-ne ombytte, saa at de Breve, Klerken fik med, ei vare de samme. Hakon Konge kom over disse Breve, og fik saaledes Rundskab om al den Svig, der var oplagt mod ham og hans Mænd. Om Vinteren lod Kong Hakon gjøre et stort Jule-Gjæstebud i Stand, hvortil behøvedes meget mere end sædvanligt, saa han havde mange Bekostninger den Juul, og dette var hans 23de Regjerings-Aar. Han havde sendt Mænd øster til Viken efter sin Landskyld og Leding, for at uddele Sold, men der kom Intet søndenfra. Den ottende Dag lod Kongen sine Sølvkar og Sølvfæde bryde sønder, hvorved Hirdmændene fik hvad dem tilkom. Da Kongen 9 Dage efter Juul en Næld gik ud i klart Veir, saae han en forunderlig Stjerne, som var større end andre Stjerner, frygteligere, og der hængte ligesom et Skafte ved. Kongen lod kalde Mester Vilhelm til sig, og da han saae Stjer-nen, sagde han: „Gud være mig naadig, det er et stort Syn. Denne Stjerne kaldes Komet og viser sig før berømte Høvdingers Død, eller før store Slag.“ Denne Stjerne blev seet i mange Lande om Vinteren.

Capitel 210.
En Komet sees.

Da det led ud i Julen, talede Lendermændene om, at de vilde gjerne fare Nord. Kongen syntes ikke stort derom, hvorfor han maatte høre stor Paatale af Mange, som yttrede, at han med Sandhed kunde kaldes: Hakon Sover; men Kongen ændseede ikke dette. Strax ved Kyndelmesses-Tid, gjør han sig reiseferdig, og stævner alt sit Mandstaf til sig. Han havde 40 Skibe, som alle vare store og vel udrustede. Med Kongen vare disse Lendermænd: Gaut Jonsfon, Peter Paalsfon, Asolf Jarlsfrænde, Gunnar Konge-Frænde og Isak i Bø. Før Kongen foer af By, sendte han Dronningen, Junker Mag-nus tilligemed 40 Hirdmænd og meget andet Mandstaf, op til Borgen, over hvilken han

Capitel 211.
Rnut gives
Jarlsnavn.

Cap. 210. Fjall. Om Landeveien fra Bergen til Øplandene over Raudafjall v. s. v., see foran S. 15, 117.

satte Gudleif af Alf til Befalingsmand. Kong Hakon havde om Vinteren sendt Breve øster til Hr. Knut og Arnbjørn Jonsfon med Befaling, at Arnbjørn skulde give Knut Jarlsnavn, hvorefter de skulde værges Viken og Oplandene mod Barbelgerne, og ligesaa mod Hertugen, om han kom nordensfra.

Capitel 212.
Nogle Barbel-
ger dræbes i
Throndhjem.

Da Kong Hakon forlod Bergen, blev det ham fortalt, at Hertugen havde sendt Sysselmænd til Søndmør og Raumsdal. Da Kongen kom til Keilustrøm, udtog han nogle Skibe, som skulde fare Nord paa, og til Styremænd paa disse valgtes Arne Blak, Gunnar Kongefrænde, Asolf og Sigurd Bisfopsfon. De fore i største Skynding, og da de kom nord til Raumsdals-Mundingen, spurgte de, at Finn Knut var med sin Skare inde i Ves, hvorefter Hertugen havde indsat ham som Sysselmænd. Did vendte de sig og dræbte Finn tilligemed nogle Mænd. Hakon Konge havde Intet spurgt om Vinteren nordensfra Hertugen; thi alle Veie vare saaledes bevogtede, at Ingen kunde komme nordensfra, om han end vilde. Men da Kongen var nordpaa, hystedes der om, at Skule berebte sig til at fare op i Landet, og vilde ikke oppebie Kongen. Da denne foer nord forbi Knarrarskeid, blev der et hvast Veir og Snefog, og han lagde i Land ved Sundolfsstad, hvor det blev ham sagt, at Hertugen var faren op i Landet. Da blev besluttet at sende Asolf og Gunnar forud med 15 Skibe. De seilede strakveis nord til Byen (Nidaros) og kom til Byen paa mørkeste Natten. En af Hertugens Mænd, ved Navn Bergthor Ramm, seilede foran dem paa et let Fartoi, og bar Nys herom til Byen. Gunnar Kongefrænde lagde til ved Iluvik og gif der paa Land; men Asolf og Nogle af Mandstabet roede den bedste Veie op i Nidelven og gif der paa Land; men fordi Byfolket havde faaet Nys om dem, havde de reddet sig i Kirkerne; imidlertid dræbte de nogle af Barbelgerne og Nogle bleve saarede.

Capitel 213.
Om Hertug
Skule.

Skule Hertug foer fra Byen Løverdagen i Niugers-Fasten, og var om Natten i Medalhuus, hvorfra han foer ud til Orkadale. Han havde sat Klemet Fader og Guttorm af Sudurheim efter sig i Byen med 200 Mand, for at forsvare sine Skibe og hele Throndelagen. Hertugen foer før over Fjeldet med 500 Mand, det vakkreste Mandstøb og vel udrustet med Klæder, Vaaben og Heste. Alf af Leifastad var forud faret øster med sin Krigsskare, som før er fortalt. Da Munan Bisfopsfon og Dgmund Krækedans, som dengang vare i Gudbrandsdalen, spurgte at Hertugen var kommen nordfra, vendte de om og fore ud til Hedemarken. Da de kom til Ringsaker, var Alf af Leifastad der forud, og der kom han i saadan Nød, at han løb ind i Kirken med alle sine Mænd, hvorpaa Munan og Dgmund med deres Folk fringsatte Kirken og forbleve der langt ud paa Dagen. Men fordi Hertugen ventedes nordfra ud til Oslo, sendte de Bud til Knut Jarl, Arnbjørn Jonsfon og andre Lendermænd i Viken, som derpaa samlede en stor Hær.

Capitel 214.
K. Hakon kom til
Throndhjem.

Kong Hakon seilede ind til Throndhjem og lagde i Land ved Holmen, og da blev ham sagt, at Klemet Fader og Guttorm med mangfoldige Barbelgere vare føre ham i Byen. De vare flygtede did, saasnart de spurgte, at Kongen var ventendes til Byen og sadde trofast i Kirken. De sendte Bud til Kongen og bade om Naade, men intet Svar

Cap. 212. Keilustrøm, nu Keilstrømmen i Østreim's Sogn i Nordhordland, see S. 56.

Raumsdalsmynni, Munden af Romsdals-Fjord, see 2 B. S. 154.

Veoy (Veoyjar - ikke Veroyjar), Vede i Romsdalen, see 1 B. S. 56.

Knarrarskeid, en liden D i Veds Præstegjæld paa Nordmør, see foran S. 26.

Iluvik (Ilsvik), nu Ølsviken, strax vestenfor Staden Throndhjem.

Cap. 213. Medalhus, Melhus i Guldalen, see 1 B. S. 94.

Ringsaker, Ringsager Præstegaard paa Hedemarken, paa hvis Grund Hovedkirken staar, cfr. 1 B. S. 33.

kom tilbage fra Kongen. Da Kongen siden roede ind til Byen, gif Sigurd Erkebiskop ham i Møde med Korsbrødrene. Der vare nogle af Hertugens Venner, som tilraadede Forlig saaledes, at Kongen og Hertugen skulde hver have Halvdelen af Riget, og Begge Kongenavn. Kongen sagde, at han ikke fjættede om noget Forlig paa de Vilkaar. Hertugen havde sendt Fru Ragnhild og Fru Ragnfrid med mange Flere af sin Slægt til Elgiseter. Erkebiskoppen bad Kongen om Fred og Sikkerhed for dem, og han lovede, at han vilde endog tilstaae andre end hine Dvinder, som vare komne i Kirken, dette, og Fred skulde og Alle faae, som sadde paa Holmen. De modtog Forliget, og Nogle ginge til Kongen, Nogle til deres Gaarde. Da Hertugen seer fra Throndhjem, stode de Mænds Gaarde som fulgte ham, ledige, og nu kom og de Mænd fra alle Fylker i Throndelagen, der skulde vogte Varbelgernes Gaarde, og bade Kongen om den Misfandhed ikke at bemægtige sig disse Gaarde. Kongen lod blæse til Things og kundgjorde for Alle, at Varbelgernes Gaarde skulde staae til Sommermaal, og at han vilde bie om de til den Tid vilde indgaae Forlig med ham.

Den Høst, da Hertugen havde ladet sig give Kongenavn, blev Sigurd Erkebiskop vred paa Bjørn Abbed i Holm, baade for hvad han selv havde gjort, og fordi han havde været paa Raad med Hertugen i hans Anslag. For alt dette tilhobe banskette Erkebiskoppen Abbeden. Dermed var han saare ilde tilfreds og appellerede fra Erkebiskoppen til Paven. Da holdt Abbeden og Hertugen Raad sammen, hvorpaa Abbeden laante Penge af Hertugen og satte Holm-Kloster i Pant. Derefter foer han med Hertugens Vreende til andre Lande, Danmark, Thykland og det pavelige Hof. Om Vinteren før Juul foer Abbeden fra Nidaros til Oplandene, og da han kom til Hammarkjøping traf han Munan Biskopsfon, som havde faaet Nys om hans Færd; thi tog han Abbeden tilligemed alt det han foer med, og lod ham følge af fire Hirdmænd og fire andre Mænd over Sogn til Bergen, hvor han blev i Borgen hos Dronningen, indtil Kongen kom nordensfra.

Capitel 215.
Abbed Bjørn
banskettes.

Hertug Skule havde sendt Jatgeir Skald øster til Jæmteland, Helsingeland og Svea- rige med Breve, og da Kong Hakon spurgte dette, sendte han sin Frænde Gunnar efter ham, der foer saa fort han kunde; men havde megen Besvær paa denne Færd og ikke mere end 15 Mand med sig. I Helsingeland dræbte han en af Hertugens Syselmænd, ved Navn Thorer Hrisbit. Siden fore de efter Jatgeir, traf ham i Helsingeland og tog fra ham alle de Breve og Koftbarheder, som Hertugen havde sendt sine Venner, og Jatgeir selv undkom med Nød og neppe, Gunnar fik megen Hæder af denne Færd og kom tilbage til Nidaros før Kongen var særdig til at reise derfra. Da Hakon Konge var i Nidaros, kom nogle Svende nord over Fjeldet og berettede, at Knut Jarl og Kongens Lendermænd havde samlet sig i Oslo med 520 Mand, og gjorde sig sikke Forhaabninger om at vinde Seier over Hertugen, om de end ikke vare saa mandstærke, som de nu vare. De fortalte videre, at Hertugen var hos sit Krigsfolk paa Hedemarken da de fore derover, hvorhos de yttrede de bedste Forhaabninger om Birkebenernes Foretagender.

Capitel 216.
Hertug Skule
sender Brev til
Svearige.

Da Hertug Skule var paa Hedemarken, kom Besete Litle til ham østenfra Marker. Hertugen foer fra Hamar ud til Eidsvold den anden Uge i Langesfasten og sendte Alf af Leifastad forud for sig som Speider. Om Natten mødte han Knut Jarls Speidere, og deres Strid endtes saa, at Knuts Mænd toge een af Alfs Mænd fangen og førte ham til

Capitel 217.
Ufred paa Op-
landene.

Cap. 214. Om Hólmr, Muntholmen og Holms Kloster, see 1 B. S. 149.

Elgisetr, rigtigere Helgisetr, nu Elsfæter, forðum et Munkeloster ved Nidaros, hvorom see foran S. 63.

Jarlen, og da denne Mand havde en Uenighed med en af Jarlens Mænd, lod han ham halslugge. Da Hertugen foer fra Eidsvold, kom en dansk Præst, med nogle andre Mænd til ham og sagde, at Knut Jarl havde sendt ham til Hertugen med det Forslag fra Jarlen, at de skulde mødes paa et Sted som hedder Leeraaboldene, og holde Slag. Hertugen bad Præsten sige Jarlen, at han vilde modtage dette Forslag, og ingen Uro gjøre, før dette Slag var prøvet. Nu gjøre begge Parter sig istand som bedst, træde Snen sammen og egge hverandre indbyrdes til den forestaaende Dyst. Hertugen var om Natten paa en Gaard paa Raumarike som hedder Laaka. Den næste Dags Morgen kom Præsten med sine Ledsagere atter til Hertugen og sagde, at Jarlen vilde at de skulde bringe sine Fylkinger i saadan Orden, at hver Afdeling vidste mod hvem den skulde gaa, og bad Hertugen reise sit Mærke mod Jarlens Mærke, samt at hans Gjæster, som havde sort Mærke, skulde mødes af det Mærke Hertugens Gjæster førte; fremdeles, tilføiede han, vilde Jarlen ordne det saa, at Kjærtessvendene og de Afdelinger, som fulgte dem, skulde have gult Mærke, og imod disse skulde Hertugens Kjærtessvende føres. Præsten bad Hertugen sende nogle Mænd med ham til Jarlen, for at høre disse Ord af hans egen Mund, og han sendte en Mand ved Navn Kaare den Eenhaandede. Men da Præsten og Kaare vare komne et lidet Stykke Wei bort fra Hertugen til en liden Skov, da saae de Birkebenernes Mærke at komme dem imøde. Præsten sagde, at Jarlen syntes være raske og mere uforsagt, end ham var fortalt; thi bad han Kaare at vende tilbage og melde Hertugen hvad det leed, og saa gjorde han. Saasnart Hertugen var færdig med Ordningen af sit Mandskab, fore de frem af Skoven og over Leeraaen, og Birkebenerne fore imod dem paa Elve-Jsen saaledes at der var et Næs som kaldes Leirnæs imellem dem. Hertugens Lendermand Baard Barg og Baard af Gudreksstad, en Søn af Thorstein Rugad, reed i Spidsen for Hertugens Mænd. Da de kom lige for Næsset, kom Birkebenerne, nemlig Arnbjørn Poje og hans Skare imod dem, hvorpaa Barbelgerne vilde vende undas tilbage til deres Fæller; men da Baard vendte Hesten, faldt den under ham, og Arnbjørn fik taget ham til Fange, men Baard af Gudreksstad kom undas, efter dog at have faaet et svært Spydstik imellem Skuldrene, for hvilket hans gode Brynje tog af, saa at han ikke blev saaret. Hertugen dreiede fra Elven op mod Næsset og gjorde sig færdig til Slag, men Birkebenerne kom den anden Wei fra Elven lige imod dem. De skjodes en Stund, og Jon Paris, en af Hertugens Mænd, fik et dødeligt Saar. Baard Barg foer til sin Svoger Erik Stilk og klagede over, at han ikke havde sine Klæder der, og bad Erik give sig nogle Mænd til at følge sig ud paa Jsen, saa han kunde kaste en Runekeyle til sine Kammerater. Erik gjorde saa, og da de kom paa Jsen, foer Baard forrest iblandt dem. Hans Kammerater, som vare paa den anden Side Elven, kjendte ham og ginge ham imøde, hvorpaa Baard løb i en Fart fra Birkebenerne over til sine Kammerater. Hertug Skule var 3 Dage paa Leirnæs; men da han ikke kunde se Hæren længer der, foer han derfra Fredags Morgen tidlig i den anden Uge i

Cap. 217. Låka. Naar man kun lægger Mærke til, at dette Sted var beliggende ved Leira, (Leer-Elven) i Nærheden af en Kirke og ved Landeveien fra Eidsvold, saa kan man allerede ikke mere tvivle om, at det er den omtrent 1000 Alen i S. V. for Nannestads Hovedkirke liggende Gaard Laake, men ikke, som har været antaget, Gaarden af samme Navn i Hovind's Annexsogn til Allensagers Præstegjæld, der er mere end dobbelt saa langt ikke alene fra Leer-Elven, men ogsaa fra nærmeste Kirke (Hovin Annexkirke), og derhos affides fra Veien. Leirnes bliver formodentlig Næsset, som dannes af Leer-Elven og Not-Naen, sendenfor Gaarden Bjernæs paa Vest siden af sidstnævnte Elv lige over for Laake. Leiruvellir (Leeraa-Boldene) ere maaſte de længere nede liggende Sletter i Nærheden af Landeveien og Broen, som fører over Leer-Elven ved Gaarden Leerberg.

Gudreksstadir, Gd. Gauſtad paa Bynæsset ved Throndhjem, ſee foran S. 101.

Langfasten, det var den 9de Marts, og vendte tilbage til Laaka. Da Birkebenerne bleve dette vaer, fore de efter ham. Da Barbelgerne kom til Laaka, traakkede de Sneen sammen paa Brinken ved Husene. Nebenfor Husene var en Dal; men paa den anden Side en Bakke. Da Hertugen saae, at Birkebenerne kom efter dem, og kunde skjønne at de der vilde komme til at mødes, begyndte han at fylke sine Mænd.

Birkebenerne ilede indtil de kom til Laaka, hvor de fylkede deres Hær paa den anden Side ved Dalen. Knut Jarl og Arnbjørn lagde mange Krigsfolk i Baghold for Barbelgerne, under Anførsel af Lodin Gunnason og Hakon Griis; Jon Provsteson anførte Kiærtesvendenes Afdeling, og Thorer Knapp bar deres Mærke; desuden vare der mange Anførere, som ginge i Ryggen af Hertugens Fylking, saa Gaarden var imellem dem. Da Hertugen saae dette, stillede han Folk mod dette Mandskab, og satte til Anførere: Alf af Thornberg, Olaf af Vigdeild, Alf af Leifastad, Besete Litle, Algaut hans Broder og end flere Hovdinge, og da de mødtes, blev der et haardt Slag. Det var vanskeligt for Birkebenerne at gjøre Angreb; thi der var stor Sne og ondt at komme frem, hvorimod Barbelgerne gjorde haard Modstand. Da Jarlen og Arnbjørn meente, at Bagholdene vare komne i Slag, lode de frembære sit Mærke, og ginge ind i Dalen med deres Folk, og op paa Brinken under Hertugens Fylking. Hertugen bød sine Mænd ei være for hurtige i sin Jagt mod Fienden; men lade dem komme langt op, før end de rykkede imod dem; men uden at agte paa denne Befaling ginge Barbelgerne raast imod Birkebenerne. Disse kunde ikke komme frem for Sne, imedens Barbelgerne styrkede ovenfra ned mod dem, saa at de i en Hast maatte vige tilbage derhen hvor de før havde staaet, og mistede der een Mand.

Capitel 218.
Slaget paa
Laaka.

Nu er at fortælle om Bagholdene. Hakon Gris gik i den forreste Række af Birkebenerne, og da de kom sammen blev Birkebenernes Nederlag størst. Der faldt Hakon Gris, Jon Provste-Søn, Guttorm Hegg og mange andre gjæve Mænd; Birkebenerne flygtede, og Mange faldt paa Flugten. Lodin Gunnason løb ind i Krogen af Kirken med sin Afdeling af Mandskabet. Barbelgerne erobrede Mærket og overgave det til Hertugen. Da Jarlen og Arnbjørn mærkede, at deres Mænd vare slagne, sendte de en Mand ved Navn Eilif Kyr med Fredsforslag til Hertugen, og da Sendemanden kom tilbage med de Mænd, Hertugen havde sendt, stode Skjoldene i Snefanen, men alt Mandskabet var borte. Knut Jarl og Arnbjørn flygtede ud til Tunsberg, men Nogle til Oslo og ud til Hovedøen, hvor de skjulte sig i Klosteret. Af Barbelgerne faldt Kolbein, en Broder af Alf fra Thornberg, med nogle saa Andre. Saa qvab Olaf HvitaFald:

Capitel 219.
Knut Jarl tog
Flugten.

Skjoldforsvarer foer fra Nord
Med store Magt til Opland;
Lyse Banner brast paa Laaka;
Hær slagen laa med skarpe Sværd.
Paa Maste-Falk¹⁾ thinggjæve Helt
Til Throndhjem foer fra Sonden;
Jordens Herre Krigsskib brændte,
Men mild han staaend Folket Liv.

Da Yngling havde
Paa Laaka øster
Sværd-Galder²⁾
Forberedt.

Saa qvab Sturla:

Ufreden stod
Af grumme Mand
Inden Landet
Med Folkeheh,

Og Mordalsen
Led Ulvebæf
Og Ornesærd
Vældig vore
Af mægtig Konges
Kriger-Bytte,
I Vinter-Tid,
Stærk i Slag.

1) Maste-Falken er Skibet. 2) Sværd-Troldom forberedt, d. e. beredt til Slag.

Capitel 220.
Hertugen Riens
ter nogle Mænd
Fred.

Skule Hertug gav Robin Gunnason og de Mænd, som vare med ham, Liv og Fred. Derefter foer han ud til Oslo, og lod sig der vælge til Konge; tillige gav han de Mænd, som sadde i Hovede Kloster, nemlig Paal Gaas, Gjardar Styrsfon og flere Krigshøvdinge, Liv og Fred. Mange Birkebenere ginge i Hertugens Tjeneste, hvorefter han dvælede i Oslo en Stund.

Capitel 221.
Kong Hakon i
Throndhjem.

Kong Hakon sad i Throndhjem, som før er fortalt. Det var Kongemændenes Sædvane jævnlig at gange til Helgisæter til Fru Ragnhild og hendes Mænd, og en Dag som de kom der, saae de at Folk løe af dem, som om de vilde drive Spot med dem, uden dog at sige dem Grunden. Den samme Dag kom en Gæst østenfra til Kongen, som fortalte ham om Slaget paa Laaka, og at Mange af hans gjæve Mænd der vare faldne. Dette syntes Kongen en stor Tidende, og der fattedes ikke Spot af Hertugens Mænd, som sagde at næsten hele Kong Hakons Hird var falden, og at det var uvist om Jarlen kunde holde sig. Der paakom alle Kongens Mænd stor Skræk over denne Tidende og Olaf quod denne Vise:

Stærk i Strid vi have spurgt
Birkebeners Tab fra Ost;
Men brat mon Heltegram
Kette Bugten om Gud vil.
Mangen Ynder af Vaabenglam
Bor der glad ved Svig og List,
Men det jeg veed for vist,
At Knut er slagen bleven.

Capitel 222.
K. Hakon taler.

Derefter sendte Kong Hakon Lendermændene Bud, at de i største Hast skulde ruste sig til Færden. Sigurd Erkebiskop kom en Dag til Kongen i Nicolai Kirke, og med ham Lambe, Prior i Helgesæter. Erkebiskoppen sagde til Kongen: „Vi have spurgt, at Hertug Skule har tilføiet Eder mangfoldig og stor Skade ved Tabet af Eders Mænd i Viken; det vilde være skrækkeligt om Eders Uvenner i nogen Tid skulde saae saa megen Fremgang, som det nu seer ud til; det tykkes os derfor raadeligt, at vi søge at tilveiebringe Forlig imellem Eder og Hertugen, baade for Landets og Folkets Skyld; vi ville saaledes gjerne paatage os den møisommelige Færd, og gjøre os færdig til at drage sørover Sjeldet, hvis det har Eders Bifald. Kanhænde vi naae des senere godt Forlig med Hertugen, som det gaar ham bedre.“ Kongen svarer: „Gud takke Eder for Eders gode Villie; thi Enhver kan stille, at I vil fremme Landets Gavn. Men endtskjønt vi nu have taget Skade paa vore Folk, kan det dog være, at der er fortalt mere end sandt er; dog om end saa er, sige vi med Guds og den hellige Kong Olafs Misfandhed, at vor meste Styrke i Landet er der hvor vor Omgivelse er; thi synes mig ilde om at gjøre noget Forlig med Hertugen, før vi have prøvet Styrke med hinanden mere end nu er fæet; thi vi have endnu hverken selv mødt hinanden, eller strebet under vore Mærker. Men hvis det af Skjæbnen er bestemt, at vi skulde mødes, og vil Gud og den hellige Kong Olaf det saa, at jeg bliver den Tabende, da monne det Kaar være forhaanden, at stifte Forlig os imellem; men paa ingen Maade huer det os at gjøre Forlig som Sagerne nu staa; først skulde min Svoger og jeg sees og prøve om det ei gaaer bedre da, end naar Andre staaes paa vore Begne.“ Derefter kom hver Dag Barbelgere, og deriblandt hans Frænde Jon af Sudurheim og Thorfinn af Gyrv,

Cap. 223. Sudrheimar, Gd. Sorum, see foran S. 290.

Gyrv (i Dipl. å Gyrvi), nu Gjerv, en meget betydelig Gaard i Huusfjæds Sogn og Indersøens Præstegjæld og Fogderi, der først i 14de Aarhundrede beboedes af Ridderen Endrid af Gyrv, og senere af dennes Søn? Gudbrand.

til Kongen, og finge Liv og Fred af ham. Han ransagede nu efter de Skibe, som Hertugen aatte, og tog dem til sig, som han syntes om; men de store bleve brændte eller ophugge.

Da Kong Hakon var ganske færdig, lod han blæse til Dre-Thing, saaledes som det tilforn var berammet, og Kong Olaf den Helliges Skrin og Korset, hvori **lignum domini** var, blev udbaaret, og dette var Søndagen en halv Maaned før Paaften. Da blev der givet ung Hakon Kongenavn, og det gjorde Einar Smjørbaek, som siden blev Erkebiskop, og i Overværelse af Sigurd Erkebiskop og de bedste Mænd i Throndelagen, Den unge Konge aflagde Ed ved Kong Olaf den Helliges Skrin efter ret Sædvane. Siden gjorde alle Lendermænd og Hirdstyrere, tilligemed 12 Bønder af hvert Fylke, deres Ed til ham. Der efter talede Kong Hakon den Gamle og sagde, at Bønderne havde sat sig mere op imod ham, end han havde ventet, og de mod deres Konge burde gjøre; men at han dog ikke tilregnede dem det mest, ligesom og det var rimeligt, at det vilde falde ud enten til hans eller Bøndernes Utilfredshed. Den samme Dag var Erkebiskoppen Kongens Gæst, hvorimod Kongen igjen om Mandagen var Erkebiskoppens Gæst, og de gave hinanden gode Gaver.

Capitel 223.
Den unge Hakon
gives Kong-
navn.

Tirsdagen lagde Kongen ud til Holmen; men siden kom han med god Vind Torsdagen efter Palmesøndag i Otten til Hegrans og sov der til det blev lyst; imidlertid kom Mandskabet efter ham nordensfra. Kongen lod da blæse alt Krigsfolk til Landgang og holdt derpaa Huusthing. Nogen Knurren havde ladet sig høre i Hæren siden Slaget paa Laaka, dog mest af Ledingsfolk, og Mange bade om Drlov at fare hjem, da de vare noget frygtomme for at drage længere Syd. Hakon Konge talede da til Hæren saalunde: „Vi have i nogen Tid hørt Knurren blandt Mandskabet, som har været kjed af den lange Faren vi have holdt i Vinter; saa er og Nogle slagne af Skræk, siden hiin Tidende er spurgt østenfra Viken. Dog have mange Mænd maattet taale mere Nød og Besvær for deres Konge, allerhelst ingen Mand af vore have faaet en Skramme, og I ingen Baaberrustning have seet mod Eder. Sligt som nu er os vederfaret, vilde i fordem Dage kun være bleven anseet som et ringe Besvær, og de gamle Virkebenere vilde ei have forladt deres Konge i ikke større Fare. Nu er det min Bøn, at I opføre Eder vel, og ikke forlade os saalunde; thi det vil ikke synes at være handlet af Eder som Mænd. Og saa venter jeg, at ingen halv Maaned fra denne Tid vil gaa, før det staar bedre til med os.“ En gammel Bonde stod op og svarer Kongen: „jeg var i tre Slag med Sværrer Konge, Farsader Din, og naar han saa talede, var der Ingen som betænkte sig paa at følge ham; og hver Mandes Nidding vorde han, som forlader sin Konge, om end Faren var større end som nu er forhaanden.“ Derpaa bad Kongen sine Folk gjøre sig færdige det forreste muligt. Strax de kom til Bergen, lagde Kongen til Byen, hvor alle Folk i Procession ginge ham i Møde og bleve glade ved hans Komme.

Capitel 224.
Kong Hakons
Raadstuning.

Derpaa lod Kongen de Breve ransage, som Bjørn Abbed foer med. Det var Breve fra Hertugen til Paven, Keiseren og mange Høvdinger i Udlandet, som han troede mest skulde forfremme hans Sag, og saa mange listige Dmsvøb vare deri, at vanskeligen nogen Mand skulde troe, at sliig Høvding vilde paa engang sige saa megen Sandhed og Løgn. Der vare nogle Breve deriblandt, som kunde have kostet Abbeden Livet; men dog gav Kongen ham Liv og Fred, saasnart han havde faaet alle Brevene, samt Rundskab om hele hans Vrende; han foer derpaa øster med Kongen. Lendermændene bade Kongen, at han vilde sidde i Bergen under Paaften og frem over Baaren, og give dem Hjemlov, som vare

Capitel 225.
Kongenavnet
gives Hakon
naany.

hos ham; men derimod udbyde Leding over hele Gula-Thingslagen, baade af Folk og Koft, og der samle saa stor en Styrke, at han ei behøvede at ræddes for Hertugen. Kongen svarer: „ei tykkes mig det raadeligt at give dem Hjemlov, som nu ere hos os; thi vi vide ei om vi faae stort større Styrke af Gulathingmændene, end vi nu have. Da tykkes vi og at kjøbe dyrt denne Styrke, om vi tabe dem, som i Viken ere og vor Hæder ville fremme, medens de vove dem selv for os, naar vi snart vil komme til dem. Desuden vil vor Styrke worde mindre jo senere vi komme til dem. Thi ville vi fare i største Skjynding med det Mandskab vi faae, og om jeg end ikke havde mere end 3 Skibe, ja om jeg end skulde fare een Skibs, vilde jeg dog fare øster, men de, som os ikke ville følge, dem skulde vi med Guds Hjælp lønne saaledes som de fortjene.“ Han sagde ogsaa, at han vilde lade fornye den unge Konges Kongenavn, hvormed Folket var tilfreds. Nu blev blæst til Thing Skjærtorsdag ude paa Krist-Kirkegaard, og da blev den unge Konge givet Kongenavn. Derpaa gjorde han Ed efter Sædvane, og efter ham Lendermændene og Bønderne fra hele Gulathingsslagen, fra Orkenøerne, Hjalmland og fra Island. Derefter lystte Kongen til at de skulde lægge Skibene ud Langfredag, og erklærede dem for Landsforrædere, der bleve tilbage. Om Fredagen lagde han ud til Florevaag, og var der om Natten; om Morgenens tog han ind til Byen og hørte Messe, hvorefter han strax foer tilbage, og Løverdagen lagde han før til Grøningasund; men havde da ikke mere end 10 Skibe. Der laa han Paaſtedag, og lod reise to Landtekte, hvori der blev holdt Messe paa det høitideligste og sømmeligste. Der var en hvas Sendenvind og Folkene sagde, at de aldrig vilde faae god Vind, da Kongen ei vilde være i Byen flig Høitid. Kongen bad sine Mænd være ved godt Mod, og sagde at Alt vilde nok worde vel.

Capitel 226.
Arnbjørn Søn-
sons Død.

Imidlertid sad Skule Hertug — for at vi skulde vende tilbage til ham — i Oslo, og drog meget Folk til sig. Siden foer han fra Oslo øster til Baldisholm før Palmesøndag, og sendte desuden nogle Skibe østover til Borg; disse Formænd vare med ham: Wilhelm fra Torgar, og Thorer Mjobein. Da nu Arnbjørn spurgte dette, skjød han sine Skibe paa Vand og foer øster forbi Folden, og da han kom i Borgaraa, mødte han de Barbelger, som vare paa Skibene, jøge dem op paa Land der, dræbte Nogle af dem og tog Skibene. Men da han havde udholdt megen Besværlighed, og var dertil meget alderstegen, fik han en Sygdom og laa kun en kort Stund før han døde. Det ansaaes for et stort Tab; thi Alle som Een sagde, at der paa den Tid ingen flig Lendermand syntes at være i Norge. Skule Jarl kom til Baldisholmen, som han fringsatte en kort Stund, før den blev overgivet, og der tog Hertugen et stort Bytte. Derefter foer han ind til Oslo før Paaſte, og Ingen tænkte da paa at gjøre ham Modstand. Peter, Hertugens Søn, havde en stor Svite i Paaſten oppe paa Hedemarken.

Capitel 227.
Kong Hakon
reiste øster.

Imedens Kong Hakon, som før fortalt, laa i Grøningasund Paaſtedag, kom en Skude østenfra, hvis Formand var Gudleif Eidung, og berettede ham Arnbjørn Sønsons Død, og tillige at Vikværingerne vare meget usamdrægtige, dersom Kongen ei snart kom til dem. Anden Dag Paaſte gif Kongen tidlig om Morgenens paa Land med en Svend. Der var kun svag Vind fra Sydøst; men dog gif han strax tilbage til Skibet, vækkede

Cap. 225, Gulapingslag, Orknøjar, Hjalmland, Island, see 1 B. S. 68, 90.

Flóruvågar, Florevaag, see 2 B. S. 142.

Grøningjasund, noget søndenfor Bergen, see 2 B. S. 76.

Cap. 226. Valdishólmr, Vallandsø i Borgesfysfel, see foran S. 253.

Torgar, Torget i Halogaland, see S. 74.

Foldin eller Follo, nu Folloug, see 1 B. S. 61.

Mandsfabet og bød dem ro ud af Fjorden Hardsø, hvilket skede. Derpaa gik Kongen paa en Skude med nogle Mænd og roede sør til Sandtodra hvor han hørte Messe. Da der var læst, bad han sine Mænd gaae ud og see hvordan det gik med Skibene. De kom ind og sagde, at hans Folk begyndte at seile; og da Sangen var forbi, seilede alle Skibene for god Bør. Kongen skynder sig da som mest, men kunde ikke indhente Skibene førend i Salbjarnarsund, og dog vare Seilene revede paa alle Skibene, inden han naaede dem. Den Dag havde de god og beqvem Vind og seilede om Nvælden til Hvitingsøerne. Saa kvad Sturle:

Rasft lagde
Heltekongens Hird
Haand paa Tong,
Og Master reistes.
Stafne Seil,
I Storm opsvulmed',
Førfremmed
Kongens Hæder;

Og ei saa
Snæffe-Naaer
Ost mod Landet
Svaje saaes.
Guldglindsende,
Under gjæve Mænd,
Edlings Flaade
Med Lykke foer.

Morgenens efter hørte Kongen Messe, og seilede den Dag Jæderen forbi, og da de kom lige ud for Revet, reiste sig en Storm, hvori nogle af Skibene mistede deres Roer. Da de kom udenfor Hvin, knækkedes Koret paa Kongens Skib, saa Roersbladet næsten gik over, hvorpaa de styrede med Bord og Arer sør om Næsset og ind i Skjerande-Sund. Da de vare komne i Havn, blev den Deel af Koret som var tilbage hægtet af, og syntes det Folk at være et stort Vidunder, at et Skib af den Størrelse kunde styres dermed. Onsdagen seilede de til Esjunæssøerne, hvor de lagde bi tidlig om Morgenens; der samlede den største Deel af Flaaden. Siden seilede de ind i Viken, og da de kom til Grænmar, sendenfor Den Aur, da kom imod dem en stærk Sydøststorm med meget Sømørke; da vendte alle de Skibe tilbage i Havn, som ei kunde boue, men Kongen lagde ind under Land i den Havn, som heder Slaatunæs, og var det langt fra det almindelige Led. Her laa han om Natten, og der kom Tidende til Kongen, at alle Varbelgerne vare i Oslo, færdige at fare til Tunsberg mod Birkebenerne. Knut Jarl og Kongens Lendermænd laae der-

Cap. 227. Hardsjór, Kors-Fjorden i Søndhordland, see foran S. 41.

Sandtodra (ikke Sandkaudra etc.), nu Den Sandtorv, strax sendenfor Hardsjór (Kors-Fjord) i Østervold Sogn og Sunds Præstegjæld i Søndhordland. Her stod i Middelalderen en Kirke (Bjergv. Kálfskinn).

Salbjarnarsund (Salthjarnarsund), d. e. den Fjord, som fra Havet i Syd før Salbirni (Sælbo) trænger ind i Stordeens Præstegjæld i Søndhordland og nu har Navn af Sælbo-Fjord.

Hvitingsøyjar, Hvidings-Øerne i Ryfylke, see 1 B. S. 65, 214.

Rift fyrir Jadar, d. e. det bekjendte Jæderens Rev i Kleps Præstegjæld, efter hvilket Gaarden Rif (a Rifvi), nu Reve, i Bore Sogn — paa hvis Grund der have sig flere mægtige Kjæmpehøie — har Navn.

Hvin, hvorom see 1 B. S. 1.

Skerandasund (Skerdanda-, Skjarranda-sund), nuværende Skjernsund eller Stjernsund, som det urigtigen skrives, imellem Skjerno og Fastlandet udenfor Mandal i Halsaa Sogn paa Agder.

Nesit (Næsset), d. e. Lidandisnes, nu Lindsnæs, see 1 B. S. 39, 2 B. S. 175.

Esjunes, nu Hesnæs i Fjære Sogn og Øvestads Præstegjæld i Hedenæs Fogderi, udenfor hvilket Esjunesøyjar (Hesnæs-Øerne) ere beliggende, der indslutte en god Havn, hvorom see S. 151.

Vikin (Vik), see 1 B. S. 60.

Sláttunes, nu Slottenæs, en Gaard, paa hvis Grund Ladestedet Langesund er beliggende, i Bamble Præstegjæld.

imod ved Jarlsø med mange Birkebenere, færdige til at fare Nord Kongen i Møde, medens Nogle vare tilbage paa Berget. Da sendte Kongen Indride Bersesfon med nogle Mænd til Tunsberg, som skulde hemmeligen melde Birkebenerne, at Kongen var kommen til Viken. Mandfæbet paa Kongens Skib havde druffet stærkt om Dvælden og sov længe om Morgenens. Kongen selv var derimod tidlig oppe og bød sine Mænd klæde sig paa, hvilket gik meget seent fra Haanden. Da sagde Kongen: „jeg tænker at Barbelgerne ere raslere til at klæde sig paa i Dag, for at fare ud til Tunsberg mod vore Kammerater.“ Da sprang Birkebenerne i en Hast op og sagde, at det skulde aldrig stee, roede hjæft ud af Havnen, og da de kom frem for Den Aar, da blæste der op en Bør, og de toge til Seilene. Hakon Konge troede da, at alle Skibene havde seilet forbi; men da det tog til at lyse, saae de i Vest, at Skibene seilede udenfjærs; Kongen lagde da bi ved Malstrand og ventede der indtil al Flaaden kom efter. Kongen lovede da for sig og sit Mandfæb, at alle Birkebenere skulde holde Vandfaste Aftenen før den første St. Olafs Helligdag, og ligesaa skulde de faste den sidste eller bøde 15 Penge. Dette holdt de i de første 12 Maanedes; men ikke saa godt siden.

Capitel 228.
Kong Hakon langede i Oslo.

Derfra seilede Kongen til Grindholmsund, hvor Gunbjørn Bonde (Jonsen), Munan Bispepsen og Ivar af Skedjuhof mødte ham og bad ham lægge til under Jarlsø, og der forene sig med Knut Jarl og Birkebenerne. Kongen svarer: „Efter som nu Gud haver givet os denne Bør, vente vi, at den vil vorde en Seiersbør, og den ville vi benytte. Seile de nu efter os, som ville.“ Saa quod Olaf Hvitaskald:

Da Dernæst spurgtes Spydestorm,
Ravnkundig Konge løb fra Nord
Med Stavnsti¹⁾ langs Norges Sider;
Masthoie Bolger tumled' sig.
Stormsvangre Vind laa paa Vand,
Men Seil ei Kongen reve lod;
Og snare Konge Seiersbør
Sin Færd til Strids-Uveir nu spaaed'.

Siden seilede de ind imod Sundet, og da de kom imod Jarlsø, befalede Kongen dem at blæse i Luren. Saasnart Birkebenerne, som laae ved Jarlsø, hørte dette, fastede de Teltene ned og seilede Kongen skyndeligen imøde. Kongen sendte nogle Mænd paa en Skude ind til Tunsberg og paalagde Enhver, enten at bevogte Berget eller og at følge ham. Da Kongen kom ind til Bedjusund, stoppede han der og oppebiede Jarlen og hans Mænd. Siden seilede de ind efter Fjorden med hele Hæren. Saa quod Sturle:

Havheste frede
Under Hovedsmand

1) Skibe.

Jarlsoy, Jærso ved Tønsberg, see 1 B. S. 36.

Auroy, hvorom her er Tale, kan ikke være Den af dette Navn (nu Årø) uordenfor Zomfruland, men Årø imellem Langesund og Helgeraaen.

Malstrandir eller Målundir og Iksund ere Navn, som man vel nu fergjæves søger paa Kysten imellem Langesunds-Fjorden og Grindholmsund (Brøngen) i Tønsberg-Egnen. Det første Sted synes efter Sammenhængen at have ligget omtrent hvor Strandstedet Revlungshavn nu er, paa det yderste af Nesjar eller Brunlaugnæsset.

Cap. 228. Skedjuhof, nu Skeduf i Haafjord Sogn paa Vestfold, see S. 246.

Osloar-fjærd, see foran S. 126.

Bedjusund (Befjusund?), er rimeligviis Sundet imellem Den Bævs og den nordlige Pynt af Jælsøen, lige i Vest for Eoen.

Ind i Bund
Af Oslo Fjord;
Hvor de gjæve
Hertug Skules
Krigshelte
Opstillet' vare.

Vinden minkede, da det leed ud paa Dagen, og da de kom til Sigvaldsstenene, var det stille. Det tog da paa at mørkne, og de roede siden ind til Næsodde og laae der om Natten; Somme sagde for vist, at Varbelgerne vare i Byen. Nu holdt Kongen en Tale til alle sine Styr mænd og Krigshøvdinge, hvori han ordnede Angrebet. Gumbjorn Bonde, Gunnar Paalsen og nogle Syselmænd nordensfor Stadt skulde roe vesten om Hovedøen, lægge til ved Gyljanda og gange østover mod Frysie-Brø, for at møde Varbelgerne, om de der kom frem. Knut Jarl, Simon Ryr og Erik Stilk med Vikværingerne skulde lægge til ved Bryggerne, og erte Varbelgerne op; men Kongen selv og Hærens største Hovedstyrke skulde gange op om Egebergs-Skoven søndenfor Thrælaberg, og saaledes fra sør af angribe Byen. Alle skulde de, saa saare det lysnede af Dag, paa engang lægge til Byen. Ingen Skibe skulde roe fra Hovedø, førend det begyndte at blive lyst, og naar de saae, at Hakon Konge rykke ovenfra Berget imod Byen, skulde Alle paa engang lægge til Byen og Enhver roe i den befalede Orden, men dog lægge først til Bryggerne. Kongen havde før om Dagen sendt Speidere ind til Hovedøen, for at faae sikker Kundskab om Varbelgerne; men da han syntes de bleve længere borte, end han havde ventet, før han selv aasted, og agtede sig til Hovedøen; men da han kom midt i Fjorden, blev der en saa stærk Taage, at de neppe kunde see Stavnene imellem, hvorfor Kongen vendte tilbage til sin Hær. Medens Kongen roede henover Fjorden, havde Speiderne fare ham forbi uden at træffe ham; man var da i Ubished om hvor Kongen monne være, og der reisste sig megen Urolighed i Hæren. Der var da ogsaa Kong Hakons Søn, Hakon den Unge; men han tilligemed mange gode Mænd, saasom Vilhjalm, hans Capellan, Ingemund Kolbeinsøn, Andres Kept, Peter Musa o. fl., lod Kongen gaae ombord paa en af de mest letseilende Skuder, som hedte Ruffinhætta. Han lod ogsaa to andre Skuder blive tilbage hos den unge Konge, og disse befalede han at roe vestenfor Hovedøen og ligge der i Skjul, medens de havde Speidere paa Forbjerget oppe paa Ven, og derfra indhente Tidende om hvad der foregik i Byen. „Er det saa bestemt af Gud,“ sagde Kongen, „at Lykken er os imod og vi faae Ufele, da dvæler ikke her, men roe ud af Fjorden og vent ikke paa Vikværingerne; stands ikke, førend I komme til Bergen, om Gud giver Eder Leilighed dertil.“ Han talede mange sagre Ord til Kong Hakon, før de skiltes ad. Det gik dog ikke med Landgangen som det var bestemt; thi de som skulde lande ved Gyljanda roede ikke did nord. Hakon Konge og det Mandskab, som fulgte ham, gik ombord paa et let Skib, roede søndenfor Derne og lagde til ved Egebergs-Skov, hvor de, som før

Sigvalda-steinar, er formodentlig Steilene (der maaskee er en Forvanskning af Steinnarna), nogle Stær beliggende ved Skibsledet omtrent $\frac{1}{2}$ Mil søndenfor Næsodden, hvorfra see S. 244

Gyljandi (Gjülandi), nu Forstaden Piperviken, see S. 231.

Frysju-brú, Broen over Ngers-Elven ved nedre Fos, see S. 129, 231.

Eikabergs-skógr eller Eikabergskór, af hvilke Læsemaader maaskee den sidste er den rigtige, var søndenfor Prælaberg (nu Alunverket) og maa derfor enten være nuværende Grønlien, eller det høiliggende Kongshavn.

bestemt, gif i Land; efter ham fulgte Knut Jarl, og før de finge Byen i Sigte talede Kongen for Mandstabet paa samme Maade, som Kong Sverrer var vant til.

Capitel 229.
H. Hakons Tale.

„De fleste Mænd monne have hørt,“ sagde han, „og Mange have nøie Kundskab om vore Stridigheder med Hertug Skule. De have været mange og forskjellige, endstjendt det og kan forholde sig hermed som man siger, at sjelden Een alene af To volder Striden. Foruden det som ellers var imellem os, lod han sig give Kongenavn, uden at opsigte den Fred og Stilstand, som var indgaaet mellem os, som aldrig før haver været Exempel paa i Norge. Siden sendte han Mænd fra sig baade nord og sør op i Landet, og lod dræbe begges vores edsvorne Mænd hvor de fandtes, og bar sig ad som Nibbing mod Ufhyldige, der vilde tjene ham ligesaa gjerne som os, uden at de meer skaanedes i Kirker end i Høse. Men foruden alt dette sendte han mod os 13 Skuder, for at lade dræbe eller indebrænde os eller vore Sønner, om Gud havde tilstedet ham det. Nu haver han faaet saa stor Fremgang, saa der vanskeligen gives Exempel paa, at Nogen haver faaet sliig med saa stor Uretfærdighed, allerhøjest efter det Slag, som var paa Laaka mellem hans og vore Mænd, hvor vi lede stor Skade; thi der faldt mange gode Helte, hvilket Tab Frændere og Venner seent vilde forvinde. Nu bede vi Eder Alle, at I ville bevare Eders Mod og Manddom for os; thi vi vente med Guds Misfandhed, at der nu vil blive en Forandring med os. Lægger nu i Eders Adfærd for Dagen, hvad I have at hævne, eller hvad Uret der er os tilføiet, og endstjendt Skule Hertug haver det mest udvalgte Mandstab med sig, da burde dog vi og vore Mænd være deres Overmænd i alle Stykker formedelst Væb og Adfærd, og desto større Bænere vilde det være om vore Venner fik nogen Bugt med os.“ Dernæst opmuntrede han sine Folk ved det Exempelsagn, som Kong Sverrer pleiede at anføre om den Bondeson, der skulde drage i Feldten, fra sin Faders Huus. „Bonden spørger sin Søn før de skiltes ad,“ sagde Kongen, „hvorledes vil Du bære Dig ad, om Du kommer i Slag, og veed med Visshed, at Du skal dø? Bondesønnen svarer: hvad Andet end at slaaes paa det modigste, og falde med Hæder. Men om det nu var saa, sagde Bonden, at Du skulde slippe deraf med Livet? Han svarer: vilde det ikke alligevel være nødvendigt at vise sig som kjæfkest? Nu kunne vi see, sagde Kongen, at der kun gives disse to Ting, men ingen tredje.“ Siden sagde han dem, hvorledes de skulde haandtere deres Vaaben, om de kom til Slag, og gav dem det samme Ordtag,¹⁾ som Virkebenerne vare vante til: Frem Christmænd, Korsmænd, den hellige Kong Olafs Mænd.

Capitel 230.
Hertug Skule angriber i Oslo.

Da det begyndte at lysne og Kong Hakon fik Byen i Sigte, saae de, at alt der var roligt og tyst. Nu sagde Kongen: „jeg frygter, at Varbelgerne have faaet Nys om vor Færd, og ere komne bort fra Byen.“ I samme Dieblis ilede de Skibe, som skulde lægge mod Bryggerne, til fra Hovedøen, og saasnart de saae dette i Byen, løb de til Stormflokken, og da nu Kloffen klang, syntes Kongen og hans Folk vide, at de vare i Byen. De see nu megen Løben og Tummel i Byen, og Størsteparten af Varbelgerne løb til Kongens Gaard, hvor Hertugen sov. Saasnart det blev ham sagt, at der var Ufred paa Færde, klædte og væbnede han sig i en Fart, og stævne de siden op efter Strædet til Halvards Kirkegaard. Der kom mange Folk til ham, og de stævne de samtligen op til Mørstuslokkar, hvor der blev talet om, hvad dette vel kunde være for en Hær, og de fleste sagde, at det monne være Knut Jarl og Lendermændene. De talede nu om, hvad Beslutning de skulde tage, og Hertugen vilde hylse der og tage mod Virkebenerne. Arne Ruga, som bar

¹⁾ Parol.

J. H. H. del.

DSLO

Carte de la Kunst-Verlag

Hertugens Mærke, sagde det var en Skam at lade Knut Jarl tage deres Krigsrustning og Heste i Byen. Derpaa deelte Hertugen Mandstabet og lod Olaf af Vigdeild med nogle Krigshøvdinge fare til det vestre Stræde; men Hertugen og Hovedstyrken af Hæren vendte sig ind mod Halvards Kirkegaard. Han sendte Halvard Stod, en Frænde af Biskop Orm, og mange Mænd med ham, for at fæste af Gjedebro, for at Ingen af Kongens Mænd skulde komme derover.

Da Hakon Konge var i Berghældingen ovenfor Byen og saae, at Fienderne vare paa Mørtustoffar, ilede Kongens Mænd hurtig afsted. Kongen bad Thorstein Heimnæs, en forstandig Mand og af gode Sæder, som længe havde tjent ham og stedse opført sig vel, der bar Kongens Banner, ikke at fare saa hart frem, hvilket ei var til Gavn for dem som, vare mindre lette paa Foden. I dette Aar traf det sig, at første Sommerdag faldt ind paa Paaskefasten, og dette var Løverdagen i Paaskeugen. Al Tælen var ude af Jorden, og det var saa blødt, at Birkebenerne gik i Dynd til Knæes eller længere. Da de nu saaledes vare komne langt frem ad Brinken, løb nogle tilbage mod Kongen og sagde, at Broen var af. Thorstein bad dem derpaa vende om og op til den Bro, som ligger ved Ryginaberg; men Kongen ansaae det ikke for raadeligt. De vendte sig derpaa til Gjedebro, hvor Barbelgerne vaie i Jærd med at tage af Langaasene, som vare tilbage af Broen; men de pakkede sig bort da Birkebenerne kom, endstjøndt 10 Mand vel kunde forsvare den. Der laae endnu to Bjælker, som de kunde gaae over. Kongen udnævned 50 Mand til at gaae foran Mærket, derpaa kom Thorstein med Mærket, men kunde ikke komme anderledes frem, end ved at støtte sig med Spydsodden paa den anden Bjælke, og saaledes gik den Ene efter den Anden. Da de kom over, stode de mellem Dre-Gaden og Nikolai Kirke, og da Kongen var over, havde ikke flere af hans Folk kunnet komme efter end 90 Mand, saa at de netop fyldte Bredden af Strædet. Thorstein bad da, at de skulde gaa op paa det styndeligste, paa det de kunde komme til at angribe Barbelgerne før, end de, som gik fra Skibene. Kongen sagde, at det ei tyktes ham raadeligt at de gik op, saalænge de vare saa faa, men vilde bie indtil Mandstabet kom over Broen. Saasnart nu Kongen saae, at Mesteparten af hans Mandstab var kommen vel over Broen, ginge de op langs Strædet ved Nikolai-Kirken med fylket Hær. Da Kongen kom lige for Guttorm Erlendsfons Gaard, kom Guttorm ham imøde med høie Sko og Kappe paa. Han sagde: „Gud beskytte Eder, Herre, I udsætter Eder nu for stor Fare ved denne Jærd saa faa Mænd som I have; thi Barbelgerne ere her tæt ved Eder med fylket Hær og agte at gjøre Eder Modstand. Giv Gud at jeg var saa rast, som da jeg fulgte Eder i Værmaland.“ Kongen svarede: „hav Guds Tak for Din gode Villie, og gik ind igjen; brat monne Folk komme til os ad alle Veie;“ og da de havde gaaet et lidet Stykke, kom Kong Hakons Søn, Sigurd, dem imøde; han havde Dag for Dag gjort Reisen nordfra, og Kongen takkede ham storligen for hans Komme. Siden fulgte han Kongen med sin Svite, og de ginge frem langs efter Strædet.

Oppe ved Asbjørn Kops Gaard, stod Arne Ruga med Hertugens Mærke og hele Hovedstyrken af Barbelgernes Mandstab fylket. Førend de opstillede Hære kom sam-

Capitel 231.

Kong Hakon kommer til Oslo.

Capitel 232.

Slaget på Høyen delte.

Stod. Maaskee har Biskop Orms Frænde Halvard havt hjemme i Stod i Jnderøens Fogderi, see Brändheimr 1 B. S. 52.

Geitabrú, nu Gjedebroen, som fører over Loen-Elv i Oslo.

Cap. 231. Heimnæs, Od. Heimnæs i Rysfylke, see foran S. 161.

Ryginaberg, Ryen-Berg, cfr. S. 128. Broen ved Ryginaberg er den, som fører over Oslo-Elven ved Dverner, hvilken ogsaa kaldes Dverner-Elven, noget over et Par Tusinde Alen østenfor Gjedebroen.

men, bød Kong Hakon sin Lursvend blæse, og han blæste to Gange, men heller lavt. Kongen sagde: „Bedre blæste Din Vidfejehvalp i Vinter paa Bergens Brygge, da Du tog Sølv derfor af Folk.“ Siden blæste han saa det gjalbede i hver en Knatte. Derefter bød Kongen Mandskabet gange med Mærket, og selv gif han allerforrest, som Sturle qvad:

Den Høistmilde
Stormægtig gif
Foran Mærket
Under Strækkens Hjelm.
Guldvirket
Helligt Banner
Kneised over
Krigerstare.

Kongens Hird,
Stridsbegjærlig,
Gled med
Til Stridens Larm.
Frem paa baade
Kongens Sider,
Under Sving
Af Grepe¹⁾ Vaaben.

Nogle af Barbelgerne vare oppe paa Kirkegaarden, og der fattedes det ikke paa Stenfast; men paa begge Sider stjøde de. Saa qvad Olaf Hvitaskald:

Jærnkledte Folk blodfarved'
I Oslo med den milde Konge
Hildurs straaleglindsend' Maane.²⁾
Krigs-Gilde gjæve Konge reiste;
Blodigt Skjold af Klinger kløves;
Blege Mænd paa Volden fulde,
Da sjunge gyldne Hjaltetunge;
Pantserløse Gram med Lykke slog.

Og da Kongens Mærke blev baaret frem, styrte den Hær af Barbelgerne, som stod udenfor Kirkegaarden, sig paa Flugten; men da Barbelgerne, som vare paa Kirkegaarden, saae at deres Folk flyede, da gjorde de det skarpeste Anfald, og kastede saa tykt med Stene, som de orkede. Arne Rosa³⁾ vendte sig med Hertugens Mærke ind i Kirkegaarden; der var og Lendermanden Vilhjalm fra Torgar og Kjærnen af Barbelgernes Hær; men Somme vendte op østenfor Kirkegaarden, og da søgte mange Virkebenerne did, og Ivar Holm, Ivar Dyre og Thorstein Bøse løbe ind paa Kirkegaarden; men da der var nok af løse Stene indenfor, stjøde Barbelgerne og kastede saa stærkt med Stene, at hine maatte rykke tilbage. Da blev et meget haardt Slag, Virkebenerne gjorde et hvast Angreb; men Barbelgerne forsvarede sig vel og mandigen. Saa siger Sturle:

Kongehird
Slaggudens Ild
Antændte
Med Ringknuser.
Staalfordærvers⁴⁾
Gnistur sprunget
Mod Fodsaale
Af Kjempeben.⁵⁾

Da Alf af Leifastad saae, at de vilde blive indestængte, søgte han ud igjennem Kirkegaardsledet og sloges saare djærvveligen. Han undveg ned til Aaen; men Mange løb

1) Dygtige. 2) Krigsgudindens glindsende Maane er Skjoldet. 3) Ovenfor kaldes han Ruga. 4) Sværdets. 5) Skjoldet. Derved hentydes til den bekjendte Strid mellem Thor og Hrungner. Skjoldet kaldes Kjempevennens (Hrungners) Saale, fordi Hrungner kastede Skjoldet under sig i denne Strid med Thor.

efter ham. Alf faldt i Aen, og efter de fleste Mænds Udsagn gjorde han det tapreste Modværn før end han faldt. Kong Hakon forfulgte derpaa de Barbelger, som flygtede op østenfor Kirkegaarden. Der faldt en Mand af Barbelgerne, som hedte Eysteinn Sundran og nogle flere af Barbelgerne, og kun een af Birkebenerne; men Mange bleve saarede.

Capitel 233.
Barbelgerne i
Kirken.

I den Gade, som Hertugen havde sat Olaf af Vigdeild til at forsvare, kom de Birkebenerne, som vare komne i Land fra Skibene, mod ham, og der blev et haardt Slag. Der vare mange Barbelgere i Bistoppens Kastel, som kastede store Stene ned paa Birkebenerne, saa det var et farligt Arbejde for Birkebenerne baade at angribe de Barbelgere, som vare paa Gaden, og forsvare sig mod dem, som i Kastelet vare. Enden derpaa blev, at Barbelgerne toge Flugten ind i Kirkegaarden, men Olaf af Vigdeild vendte sig med sin Skare opefter nordensfor Kirken. Arnfinn Thjofsson, Hertugens Stallar, trak sig tilbage nord til Nonneklosteret og løb ind i Kirken der; men Kong Hakon trængte med sit Mærke frem østenfor Kirkegaarden, hvor Grim paa Sand stod med mange Barbelgere, Nogle paa Kirkegaarden, Andre ved nogle Smedehuse og kastede derfra Stene paa Birkebenerne det farpeste de kunde. Der faldt af disse Bjarne Hest, som blev fludt i Knæet med et Kastespud; han var en Brodersøn af Karl Svange og Sigurd Skjalg, og en meget haabefuld Mand; desuden bleve Mange saarede. Saa qvad Sturle:

Fæle Dødens Lyn
I Sværdeleg
Fløi imod
Odins Himmel;¹⁾
Og Skjold-Alf²⁾
Rev i sin Fart
Krigens Skj
Med blodigt Lyn.

Da Kongen kom øverst i den Gade, som er ved Siden af Korsbrodre-Gaardene, mødte han Hertugen til Hest og mange Mænd ved hans Side. Da blev der nogen Standsning, før end de angreb hinanden. Birkebenerne stode i en Rendesteen og desuden noget lavere, imedens Barbelgerne stode oppe ved Brønden og i Gaden, hvor der var noget tørrere. Kirkegaards-Ledet var bagenfor Birkebenerne og fuldt af Barbelgere; men under Kong Hakons Mærke var ikke mere end 20 Mand. Da kom Kongen i stor Fare, fordi Hertugen var ovenfor ham med mange Mænd, og Gaardsledet bagenfor dem var fuldt af Barbelgere. Men Gud viiste den Misfandhed imod Kongen, at Ingen angreb ham; thi om dette var skeet, vilde det snart have været ude med ham. Kongen viiste sine Mænd mod Gaardsledet, men selv vendte han sig med sit Mærke mod Hertugen. Derpaa blev der en heftig Kamp ved Kirkegaardsledet. Saa qvad Olaf Hvitasfald:

Capitel 234.
Kongen og Bar-
len mødes.

Da bede Jærn, som Isen stride Strem;
Hammervirket Hildurs Særk
Hærtævner foran Mærkestangen
Farvede med hede Bled.

1) Sværdene. 2) Skjold. 3) Kongen.

Cap. 232. Sundri (Sunrin). Muligens har Eysteinn Sundramadr havt hjemme paa den betydelige Gaard Sundre i Nals Segn og Præstegjæld i Hallingdal.

Cap. 233. Nunnusetr, Nonne-Klosteret paa Leret, see Dslo 1 B. S.

Paa grumme Gonduls Himmel¹⁾ stod
 Hnikar²⁾ Folkets graa Regnbue,³⁾
 Og Kriger-Fylking sloges
 Af skarpe Lyn saa farligt Saar.

Capitel 233.
 Kong Hakon sei-
 rer og Hertugen
 flygter.

Da Barbelgerne ikke længere kunde udholde Vaabenangrebet, sloge de Kirkeboeren i. Skule Hertug var til Hest, og da han saa dette Angreb, bød han sine Mænd rykke frem. En Mand ved Navn Sone Sif stod ved hans Side, og sagde til Hertugen: „Herre, her er nu Kong Hakons Mærke, og selv følger han efter.“ Hertugen svarede: „vi ville ikke destomindre frem,“ og hug derpaa Hesten med Sporerne. Sone tog i Tømmen og holdt Hesten tilbage. Derpaa stjøde Birkebenerne nogle Spyd mod Hertugen som fløi ham tæt forbi. Saa quod Sturle:

Krigsansfører
 Svinged Blodorms⁴⁾
 Lige Skift
 Med løse Haand.
 Han haandfast var
 I Sværdeleeg
 Paa Pilegudens
 Grønne Liv.⁵⁾

Og strax efter dette tog Hertugen Flugten tilligemed alle dem, som fulgte ham. Saa quod Olaf Hvitafald:

Aldrig sloges tvende Helte,
 Skrakomhylled' med blodigt Greb,
 Med større Mod og Manddom;
 Kjøffe Hird mod Borgen iled.
 Folke-Høvding, sær udmærket
 Blandt Jævnbyrdig', reed undaf.
 Sverrers Et seirede med Ret,
 Saa vilde Gud, den milde Hælper.

Just nu samledes Mandstabet om Kong Hakon, og da bød han Thorstein vende sig mod Hertugen med Mærket og de fleste Folk, som der vare tilstede; men selv vilde han ei forlade Gaardsledet, førend det var indtaget, og intet Baghold derfra var at befrygte. Da Hertugen red op ad Gaden, kom mange Folk til ham, som toge Flugten med ham. Gunnar Kongsfrænde kom hurtig til med sit Mandstak, hvorpaa Kongen udsøgte nogle Mænd til at angribe Gaardsledet og lod Bueskyttere flyve op paa Husene og jage dem ned, der stjøde paa Birkebenerne. I det Samme kom Gaut Jonsen med sin Skare til Kongen. Kort efter kom Asolf Stryk ned fra Thorstein og berettede, at han syntes der var tyndt under Mærket, medens der ved Flygtende nede fra Byen samledes meget Mandstak om Hertugen, hvorpaa Kongen sendte Gaut Jonsen med hans Folk til Thorstein. Hertugen havde vendt sig op imod Mørtustokkar; men Thorstein Heimnæs efter ham med det Mandstak som fulgte Mærket, og saaledes faldt hist og her mange Barbelgere i Gaderne. Der faldt Algaut; men hans Broder Besete blev saaret. Gaut Jonsen og Olaf af Vigdeild stødte sammen paa engang i Gaderne; thi Olaf var flygtet gennem det vestre Stræde. Nu havde Olaf ingen anden Udvei end at flygte ind i Laurentii Kirke med sine Mænd; dog faldt nogle af dem udenfor Kirkegaarden. Gaut spurgte, om Olaf vilde modtage Liv

1) Skjoldet. 2) Odins, og Odins Regnbue er Sværdet. 3) Spydet. 4) Jorden.

og Fred, hvilket han gjerne tog imod. Da bød Gaut ham blive i Kirken og ei stole for meget paa denne Fred. Hertug Skule var paa Mørtustokkar, hvor meget Folk kom til ham, og blandt disse følgende af hans Lendermænd: Baard Bærg, Baard Bratte, Erling Bjodhorn og Besete Litle. Da nu Hertugen saae en Mængde Folk i Hælene paa sig, red han op i Landet og tog med sin Hird ind paa Hof til Lagmand Amund Rembe, hvor han spiste.

Jmedens Hertugens Folk og Birkebenerne vare i Strid sammen paa Mørtustokkar, kom der saa meget Mandskab fra Skibene, at Birkebenerne fringsatte hele Kirkegaarden, saa at Barbelgerne ei kunde komme ud, men de havde saaledes stængt for sig, at heller ikke Nogen kunde komme ind. Da Kong Hakon havde ordnet sine Mænd til Angrebet saaledes, som han vilde, gif han ind i Korsbrødre-Gaarden, og derfra i Prædikebrødre-Gaarden. Mellem Olafs-Kirken og Korsbrødre-Gaarden var ingen Steenmuur, men en stærk Skigard; denne lod Kongen nedrive ved Hjælp af et stort Reb, og ved denne Larm bleve Baglerne jagne bort fra Gaardsledet, hvorpaa Birkebenerne naaede Indgangen og den største Deel af Barbelgerne faldt. Saa quod Sturle:

Klingers Bør¹⁾
I Sværdets Vind
Opsvulmed Skjold²⁾
Bestormed'.
End den søle
Ligets Bæste³⁾
Jøssed over
Skjolderand.

Blodig Stang⁴⁾
Jærnomflyngtet
Tras negne Naab
Paa Pilebaad;⁵⁾

Og Ulveridt
Af grønne Skjold⁶⁾
Eled Svølnirs Eg⁷⁾
I klare Luft.

Og Fenris-Ulvens
Søster⁸⁾ smykked
Fi'ndehøvding's
Dødsiet Hjerne,
Med søle Blod,
Med Gjallar-Møens⁹⁾
Grega Naand
I Sværdegoel.¹⁰⁾

Wilhelm af Torgar var sør ved Gaardsledet, og Jvar Dyre raabte til ham og spurgte om han vilde modtage Livet; „Jeg veed ikke,“ svarer han, „hvo af os der haver at raade over Livet,“ og gav Jvar et stort Slag paa Rinden med en Sten. Da sagde Jvar: „siden Du faarer det værre, fal Du og saae det.“ Derpaa blev Wilhelm dræbt; thi da han var saaret til Ulivs, vilde han ei modtage Livet. Mange Birkebenere gjenkjendte der sine Venner og Frænder og Mogle finge ingen Fred, endstjændt de bade derom, Andre vilde

1) I Stedet for det ellers brugte „Sværdstorm.“ 2) D. e. „Skjoldene hugnede under Sværdhug i den heftige Kamp.“ 3) Blod. 4) Spydet. 5) Pilebaaden er Ullers Skib, Skjoldet, altsaa Spydet stødte mod Skjoldet. 6) De i Slaget brugte Skjolde bleve sanderhugne af Sværdet. 7) Svølnir er Odins Tilnavn og Odins Eg er Sværdet. 8) Hæl, Dødens Gudinde, var Fenris-Ulvens Søster og begge Børn af Loke. 9) Hæl. Skjel var en Bro i Underverdenen. 10) Sværdegoel.

Cap. 235. Hof. Man har herved ei alene gjettet paa Hofs Præstegaard i Jets Sogn paa Nedre Romerige, men endog paa Gd. Hof i den vestlige Deel af Agerøherred, uagtet man af Cap. 133 erfarer, at Stedet laa imellem Gd. Berg (i Skedsmo Sogn, see S. 249) og Eidsvold. Da nu ingen Gaard findes i denne Deel af Romerige, som har Navnet Hof, men vel den betydelige Gaard Hofvinn (nu Hovin) i Sognet af samme Navn og i Nærheden af den store Landevei, som fører til Eidsvold, saa er det vel rimeligst at antage, at Sagastriveren har forvevlet disse hinanden saa nærliggende Navne, ligesom Tilfældet er i det følgende Cap. 238 med Ullinsakr og Ringsakr.

ei modtage den, endstjøndt den blev dem buden. Nu vendte Baglerne sig mod den søndre Port, og der stormede saa mange til paa engang, at de ei kunde komme gjennem den, og der saldt Barbelgerne saa tykt, at 3 eller 4 laae paa hverandre, som Sturle qvad:

Hognemoens¹⁾
 Skjold-Gudinde
 Hortes synge
 Med hvæsse Mund
 Seiersfang
 Med høie Klang
 I Krigerfærd
 For Hovedsmand.

Paa samme Tid naaede Knut Jarl og hans Folk den Indgang, som var vestenfor Kirken, og da der var en Gang fra Biskoppens Kastel, som Barbelgerne havde taget i Besiddelse, og op i Kirken, fastede Birkebenerne et Reb over den og rev den ned tilligemed nogle Barbelgere, som vare paa den i det de vilde løbe over til Kirken. Der omkom Hakon Lauf, Hertugens Hirdmand, tilligemed flere, da Gangen faldt.

Capitel 237.
 Hertug Skule
 forfølges.

Da Kongen saae, at alle de Barbelgere, som ei havde faaet Fred, vare komne i Kirken (Arne Røsa kom ei i Kirken og fik dog Fred), ilede han ud af Kirkegaarden, og sprang op paa en sort Hest. Hans Folk finge sig og Heste; men Nogle løb tilfods. Nu red Kongen opefter ud af Byen, havde et Sværd i Bælte, og et andet, ganske blodigt, som havde tilhørt Barbelgerne, i Haanden. Da havde han 300 Mand hos sig, med disse red han en halv Mil op ad Veien, og toge nogle Mænd til Fange, som Alle finge Fred; men ingen Heste fik de. Da gjorde Kongen Holdt og talede saalunde til sine Folk: „dersom min Svoger²⁾ Skule haver flygtet denne Wei, da maa han have sørget for, at det ei bliver godt for os for Heste; thi jeg troer, at vi faae ingen af dem. Mange Folk bleve tilbage i Kirkerne i Byen, og jeg frygter for at det ikke vil gaae dem godt for vore Mænd, eftersom disse ansee sig af dem heiligen fornærmede; men for alt i Verden vilde jeg ikke, at Kirkefreden skulde brydes. Nu ville vi vende tilbage til Byen og forfølge vor Seier, siden vorde Udfaldet af Striden mellem os og vor Svoger som Gud behager.“ Derpaa vendte Kongen tilbage. Barbelgerne havde indenfra spærret Kirkedøren, saa den ei kunde opbrydes, og Birkebenerne bare Træer udenfor, saa Barbelgerne ei kunde komme ud. Kongen gik først til Biskoppen og fik tilligemed sine Mænd Afløsning af ham. Derefter beværte Biskoppen ham, og han fik sin Kost der i nogen Tid. Thorstein Heimnes og Arne Røsa spiste sammen. Kongen viste sig mod Arne, som om han bestandigen havde været ham tro, og saa haard Kongen havde været om Dagen mod sine Uvenner, saa megen Mildhed viste han i at give dem Fred, som overgave sig i hans Vold. Da Valpladsen ransagedes, laa 70 døde Mænd udenfor Døren paa Halvards Kirke; men i det Hele faldt der nær 300 Mand, hvoriblandt mange gode Mænd fra Thrøndelagen, saasom Baard af Gudrestad, en Søn af Torstein Rugad, Peter, Ivars Søstersøn, Vilhelm af Torgar og Grim af Sand. Om Søndagen holdt Kongen Thing ude paa Kirkegaarden og tillyste, at alle de Barbelgere, som i Kirken vare, skulde have Fred. Birkebenerne gik derpaa til Kirkerne, hvor enhver søgte sine Venner; derpaa bleve Barbelgerne deelte i Partier saale-

1) Valkyrien Hildur, Døgnets Datter. 2) Her: Svigerfader.

des, som Kongen bestemte, og givne Fred. Derpaa deeldes hele Byttet efter Krigsmænds Skif. Syv Dage efter Slaget sendte han 15 Skuder med Mandskab nord til Throndhjem. Disse bleve anførte af Asolf af Austraat, Ivar Peterson, Arne Blak, Klemet af Holm, Olaf Riklingsmund, og Baard Groeson, men Kongen selv blev tilbage for at røgte sit Vrende. Han havde givet Gregorius, en Søn af Hr. Andres, Syssel paa Raumarige; men to Aar før Ufreden havde Gregorius opgivet sit Syssel, og var med sine Svende faren sør til Danmark, hvor han var i god Anseelse hos Kong Valdemar. Dette syntes Kongen noget underligt; thi Gregorius havde ei taget Orlov af ham, og samme Vinter Skule havde ladet sig give Kongenavn, sendte Kongen Bjarne Moisesfson med nogle Mænd til Gregorius, bad ham komme tilbage og lovede ham hæderlig Modtagelse, eftersom han prøvede hans Trofast til. Nu foer Gregorius tilbage, og saasnart han kom til Viken, samlede han en Skare og stødte til Birkebenerne før Slaget paa Laaka, ligesom han og var i Oslo hos Kongen. Siden vilste Kongen ham den største Agtelse og gav ham Borgarsyssel. Gregorius var en forstandig og vel begavet Mand. Da det led paa Baaren, foer Hakon Konge fra Viken, og Christi Himmelfartsdag laa han i Salbjarnarsund. Han sad i Bergen om Sommeren.

Skule Hertug var hos Amund Lagmand, som før fortalt, og red om Dvælben til Eidsvold, og derfra alt op til Molde. Om Søndagen foer han op til Helge-Den paa Hedemarken, hvor hans Søn Peter forud var. Der dvælede han en kort Tid, førend han foer videre. Han tog derfra til Ringisaker, hvor han havde henved 100 Mand. Han holdt nu Raad med sine Folk om hvad de nu skulde tage sig til. Besete Litle og Thorkil Slydre bade Hertugen fare øster til Dyrstradal og derfra til Værmaland og Marker til deres Vtjorb, og sagde at han ikke vilde være der en halv Maaned, før han havde ikke mindre Folk end før Slaget i Oslo. Erling Rikshorn, Baard Bratte og andre Trønder sagde, at det ikke var deres Sag, at drives om paa Fjeldene og i Skovene, og bade Hertugen fare nord til Throndhjem til sine Venner, og der gjøre Udvei til Skibe; thi det havde Nordmændene for Skif, naar de holdt Ufred. Det blev derpaa besluttet at vende sig mod Nord; men Thorgils og Besete skiltes fra dem og fore øster til deres Vtjorb med sine Skarer. Hertugen foer nord i Dalene med 80 Mand, og derfra til Ringebo. Da spurgte de, at Birkebenerne vare der før dem, og at Dgmund Kræbedands, Odd Eriksfson og Erik Top havde besat Broen. Hertugen opholdt sig paa en liden Gaard tæt ved Broen; men hans Mænd fore lige hen til den og lode blæse i Luren. Saasnart der var blæst, red Hertugen til Broen og Barbelgerne ginge derover. Jon Sif bar Mærket; efter ham fulgte Guttorm Jonadal, Halvard Dyrtil, Enstein Orre, Hakon Baardsfson, Halkel paa Rygin, Halvard Røll og endnu flere Andre; da de kom over Broen, mødte de Birkebe-

Capitel 238.
Om Skule.

Cap. 238. Moldi (Molgi, Mjolgi). Da man ligeledes forgjæves søger et Sted af dette Navn i Stroget mellem Eidsvold og Helge-Den (Hvin helga) paa Hedemarken, saa nodes man til at antage, at enten den islandste Historiefriker eller hans Afstrevere have forvansket Navnet; thi at gjette paa Gaarden Molden paa Hadeland, eller Molstad paa vestre Thoten, gaar aldeles ikke an, uden ganske at forlade Fortællingens hele Sammenhæng. Snarere har Forfatteren med dette Sted, der maa have ligget øverst paa Romerige, ei langt fra Hedemarkens Grændse, meent den ved Mjøsens sydlige Ende liggende Gaard Minde (Mynni).

Ullinsakr, et Stedsnavn, som ei findes paa Hedemarken eller i Gudbrandsdalen, skal, som ovenfor bemærket, upaatvirelig være Ringisakr (Ringsager paa Hedemarken, see 1 B. S. 33).

Ringabú, nu Ringebo i søndre Gudbrandsdalen, see 1 B. S. 49.

Jónadalr. Maafsee har Guttorm haft hjemme i Jondals Eogn i Hardanger.

Rygin, nu Ryen (i Nsl. Bolts Jordb. a Rygini), en stor Gaard paa Bynæsset ved Throndhjem.

nerne, og der faldt to af Kong Hakons Hirdmænd Ivar Hjalmsøns og Bjørn af Hof. Hertugen red strax efter Birkebenerne over Broen paa en hvid Hest, som hedte Jod, og han havde en god Brynje med en stærk Trøie paa. Birkebenerne trak sig tilbage op i Fjeldlien og Fjode mere end 20 i Senn¹⁾ paa Hertugen, saa hans Skjold var ligesom fryndset af Pile. Hans Hest fik 3 Spydstik, der trængte lige ind til Skafet. Hertugen fik og et Spydstik igjennem Skinnene ved Nlen; men dermed slap Barbelgerne over Broen. Asvard Harm vilde plyndre Ivar Hjalmsøns, da just Arne Laage, Hertugens Søn Peters Svend, der bar Mærket, kom til i det samme, og antog Ivar for at være meget mindre saaret end han var; han hug derfor til ham, men Hugget rammede Aswards Haand saaledes, at den næsten gik af. De førte ham med sig nord til Steig, og rede derpaa deres Vej. Hertugen fik en god Hest, som hedte Gautstaf, og nu fore de afsted indtil de kom til Throndhjem. Hertugen sendte Sigurd Hit og Bruse med nogle Mænd foran sig fra Fjeldet, der dræbte en af Kong Hakons Hirdmænd i Opdal, som hedte Halbor. Birkebenerne fore efter dem nord til Fjeldet og aflivede der Asvard, som Barbelgerne havde efterladt sig paa Steig. Hertugen var om Natten paa Bang i Opdal, og foer derfra til Nidaros, hvor han syntes at finde Almuens Sindelag mod sig meget forandret. Aarsagen dertil var for en stor Deel, at de syntes at have lidt et stort Folketab i Oslo, dernæst at, da Kong Hakon var i Throndhjem, syntes Folket at have hørt mange sandsfærdigere Taler, end dem Hertugen holdt paa Drething; saaledes ventede man ei at see et godt Udfald paa Hertugens Opstand mod Kongen, og vilde derfor ei heller understøtte ham. Hertugen sad om Vaaren i Nidaros og holdt Bord i den brede Stue; men var den længste Tid i sit Herberge, og omgiffes kun lidt med Andre. Han var 3 Nætter i Gilde hos Korsbrødrene; men talede kun lidt; de Fleste havde ogsaa vendt sit Sind ifra ham. Hertugens Venner syntes at han foer uvarlig frem, og tog sig lidt i Agt; men han sagde, at Birkebenerne ikke kunde fare i kortere Tid mellem Viken og Throndhjem. De svarede, at Hakon var faret i en kortere Tid til Oslo end som syntes rimeligt, og det samme kunde end see. Derefter blev en Skude sendt ud i Fjorden for at speide.

Capitel 239.
Om Birkebener-
ne Asolf og
Klemet.

En Mandag Morgen i Gangdagene kom Asolf med sine Folk til Nidaros ganske usforvarende med 15 Skuder. Klemet af Holm lagde sig med to Skuder over ved Bakke; men Asolf og hans Følge lagde sig med den hele Hær ind til Byen. Skule Hertug vaagnede da han hørte Stormkloffen, sprang op, flæbte sig paa og tog sine Vaaben, saavelsom de Andre, der vare i Gaarden. Derpaa sendte han sine Svende ud i Byen, og bød Barbelgerne med andre Folk at støde til sig oppe i Kongsgaarden, for der at tage mod Birkebenerne. Men Svendene kom tilbage uden at faae nogen Mand. To Gange sendte Hertugen Mænd ud i Byen, og fik ingen Mand; de Udsendte sagde, at alle Mænd løbe til Kirkerne. Hertugen spurgte, hvad Raad de nu skulde finde paa, da der ingen Bro var over Nidelven. Hans Mænd bade ham sætte over Elven ved Hjælp af en Skude,

1) Paa engang.

Hof. Om hermed menes Gaarden Hov (å Hof i Vingarheim) i Lillehammers Sogn og Faabergs Præstegjæld, eller en af Gaardene af dette Navn i Lem, eller endelig Hof (eller Søndre Slaaden) i Øyer Sogn i Gudbrandsdalen, lader sig neppe afgjøre; dog er det sidste det rimeligste. Harmar (Brøns Sogn). Naastsee har Aswards Navn Hensyn til denne Egn paa Hælogaland, see 1 B. S. 24.

Steig i Groens Sogn i Gudbrandsdalen, see 1 B. S. 279.

Vångr, d. e. Vangs Præstegaard i Uppdals, nu Opdals Sogn og Prgd. Orfe og Guldals Fogderi, see 1 B. S. 52, cfr. S. 54.

Trumsa-brú. Den omhandlede Bro maa være den bekjendte Tromse-Bro, som ved Trumsnes (nu Tromsøen) fører over Tromsø eller Tromsøen-Elv, imellem Fodvangs og Ringebo Sogne i Gudbrandsdalen.

som stod i Kongsgaarden, og siden at søge til Skovs, om han ei vilde søge ind i Christkirken; han valgte det første. Peter, Hertugens Søn, var ovenfor Kongsgaarden, og ham bad Hertugen fare over Elven med dem, hvilket nogle Høbe af hans Mandskab gjorde; men Peter begav sig ind i Christkirken. Didhen løb ogsaa Baard Bratte; thi han var tung paa Foden. Hertugen gik i Land ved Skellingarhella, og bad sine Folk gange op til Erlendshaug, for at holde Slag med dem, som vare gangne i Land ved Bakke; men de lode som de ikke hørte det, søgte op paa Brinken, og forstak sig i Skoven. Peter, Hertugens Søn, var i Christkirken, hvorfra han soer til Prædike-Munkene, som tilbød ham Fristed hos sig; men han satte ingen Lid til dem og soer med 4 Svende til Bispegaarden, hvor de fik sig en Baad og satte over Elven til øvre Helgeseter. Der soer Peter ind i et Huus, hvor en Kone sad ved Bagsterhellen, og der fik han nogle flette Klæder og skjult sig. Da Birkebenerne kom i Byen og ransagede, vare de fleste Barbelgere komne i Kirkerne, og Baard Bærg var i Korskirken. Birkebenerne havde Nys om Peters Færd, og fore over Aaen til øvre Helgesæter. De sendte en Mand ved Navn Jon Kat ind i Bagsterhuset, og da han kom ud, sagde han, at Peter var derinde. Derpaa lede de ham ud og dræbte ham strax. Han havde ikke været nogen liden Mand af Væxt derhos tyk, og slægtede i sit Udvoortes meest sin Moder-Ut paa. Han var vel lært, god Klærf og gudsfrygtig Mand; men Barbelgerne ansaae ham ei for saa vaabendjærv, som hans Forsædre havde været. Peters Liig blev baaret til Graven, og derefter fore Birkebenerne tilbage til Byen; men sendte Folk ud allevegne for at opspørge Hertugen eller hans Mænd.

Skule Hertug var nu i Skoven og havde spurgt, at Birkebenerne holdt Vagt trindt omkring og havde Speidere overalt. Hans Mænd, som havde fulgt ham, begyndte at forlade ham, og af dem, som han sendte bort, kom næsten ingen tilbage. Erling Ejdhorn soer ind til Tautra, hvor han tog Munkeskappen. Hertugen var to Nætter i Skoven; men Onsdagen før hellig Torsdag, da Kanikerne ginge med Korset, blev der bragt Hertugen Korkapper fra Klosteret, hvorpaa han gik derind med Klosterbrødrene. Hertugen og hans Mænd ginge op i Taarnet, hvor der blev dem bragt Mad og Drikke. Derpaa blev en Seng gjort istand for Hertugen; thi han var meget søvnig.

Capitel 240.
Om Hertug
Skule.

Da Birkebenerne havde faaet Nys om, at Folk vare gangne ud af Skoven til Helgeseter i Korkapper, anede de at det var Hertugen og hans Mænd, grebe strax til deres Vaaben, fik sig Skibe og fore over Aaen. Da Erkebiskop Sigurd blev dette var, soer han tilligemed mange Præster og Bysfolk til Helgesæter. Saasnart Birkebenerne kom til Klosteret, Fjøde Hertugens Mænd saa tidt de kunde. Da Erkebiskoppen nu kom til, forbød han dem at gange mod Klosteret eller der gjøre nogen Ufred; men Birkebenerne sagde, at Klosteret var i den Tilstand, saa Ufred var nødvendig, enten de syntes vel eller ilde derom. Nu bød Erkebiskoppen Penge for at Hertugen med fri Leide skulde fare til Kongen. De vilde ikke dette, med mindre han satte Kong Olaf den Helliges Sæde i Pant paa, at Hertugen skulde holde hvad han lovede. Nogle vare saa hidse, at de ikke agtede paa hvad Erkebiskoppen sagde; men satte Jld paa Klosteret; Andre vilde slukke Jlden; men den fik Overmagt. Da nu Hertugen saa, at de vilde brænde Klosteret, bød han sine Mænd gange ud. Da Hertugen gik ud, holdt han et rundt Skjold for Ansigtet, og sagde: „Hug mig ikke i Ansigtet, thi det er ikke Skik at handle saaledes med Høvdin-

Capitel 241.
Hertug Skules
Fald.

Cap. 239. Om Skellingarhella og Erlendshaug, see foran S. 53.

Cap. 240. Tautra (Totra), Tuterø Kloster, hvorm see S. 123.

Cap. 241. Helgisetr (Elgisetr) Kloster paa Nidarbakki eller Bredden af Rind-Elven ved Threndhem, see S. 63.

ger.“ Derpaa fældede Birkebenerne med deres Vaaben Hertugen og alle dem, som ginge ud med ham, nemlig: Sone Sif, Eysteinn Orre, Aslak Dyrnsteinn, Halfel paa Rygin, Halvard Røll, Bruse Dyrst og Arne Marius. Mester Berg blev meget haardt saaret; men blev dog helbredet. Saa sagde Sturle:

Nu det spørges,
Alt fort efter
Mægtig Hertug
Maatte lægge
Gjæve Liv
Paa Jldens Vei,
I Liigliste
Paa Nidaas Bakke.

Og der gif
Paa Gjallarbro¹⁾
Kongens Maag,
I vældig Kamp
Af Skjoldeblink,²⁾
Da Jldhavs Skjær³⁾
Rødsfælded'
Stærke Mand.

Saa snart Hertugen var falden, vilde Folket slukke Jlden; men det gif ikke for sig, og hele Klosteret brændte.

Capitel 242.
Hertug Skules
Liigfærd.

Hertug Skules Lig blev baaret paa et Skjold til Byen; der blev det pyntet og stod oppe i Nikolai-Kirken. Morgenens efter ginge Asolf og hans Fæller til Erkebiskoppen og forlangte Afløsning¹⁾ af ham. Dette gif ikke saa fort; dog kom det dertil, at de bleve løste, indtil de kunde indfinde sig hos Kongen, og faae at vide hvad han dømte om denne Stordaad. Derpaa besørge des Hertugens Liigfærd paa det sømmeligste. Han blev begravet i Kristkirken nedensfor der, hvor han havde ladet gjøre istand for sin Broder Kong Inges Liig oppe i Steenmuren, og Erkebiskoppen, alle Korsbrødrene og mange andre Geistlige, næsten alle Byens Folk og mange Birkebener var tilstede. Hertug Skules Dødsdag var den 24de Mai (1240), og han var 51 Aar gammel. Hans Død beklagedes meget af mange af hans Mænd; thi han var en saare vennet Mand, hvortil især hans Blidhed og Gæmildhed var Grunden, da han Intet sparede for sine Venner. Dem som vare ham hengivne, gav han mange Værdigheder, skaffede dem Giftermaal, eller forfremmede dem paa andre Maader, og af flige Ting blev han meget vennet. Sin Gaard paa Reine, som var hans Fædreneare, gav han til Kloster, lod der opføre en Steentirke, og stiftede der et Nonnekloster, hvortil han gav mange Penge. Mange andre herlige Ting ere at sige om hans Hovdingsskab, endog de ei her ere optegnede. Han var noget høi og smaltvoren Mand, med et lysebrunt og udmærket stærkt Haar, et lyst og langagtigt Ansigt, og havde de vakreste Dine man kunde see. Han udmærkede sig blandt Alle ved sin Artighed og Høvisshed, var ordsnild og veltalende paa Thinge. Han havde det meste af alt det hos sig, som kunde pryde en god Hovding, og dersom det sidste uheldige Aar ei var kommen over ham, monne det være blevet sagt, at Norge ei havde havt bedre Mand end ham blandt dem, som ei kunde opregne kongelige Forfædre. Han efterlod sig ingen Søn.

Capitel 243.
Kongen spørger
Hertug Skules
Fald.

Efter denne Begivenhed fore Birkebenerne bort fra Nidaros, og Enhver hjem til Sit. Asolf og hans Venner sendte en Mand ved Navn Stephan Thomas-Maag før til Kongen med Breve. Da Stephan kom til Bergen, blev det Kongen meldt, og han lod ham kalde til sig; da han kom, sad Kongen i den samme Stue og paa samme Bænk, som om Vinteren, da Grim Reifan bragte ham sin Tidende. Stephan fremlagde Brevene, og

1) Broen som gaaer over til Underverdenen, d. e. han døde. 2) Sværdenes og Skjoldenes Sammenstød. 3) Jldhav er Digternes sædvanlige Billede paa Gulld og Jldhavets Skjær betyder her mægtige og rige Mænd. 4) Absolution for Klosters Brand.

da Kongen havde gennemlæst dem, sagde han: „i dette Brev ere tvende Tidender; den ene er en ond Tidende, at Helgesæter Kloster er afbrændt; men den anden er, at min Maag Skule er død.“ Derpaa blev blæst til Hirdstævne, hvorpaa han selv kundgjorde den hele Tidende, og bleve hans Mænd meget bestyrtsede derover, men Dronningen mest. Hakon Konge sad i Bergen om Sommeren og lavede der til Vintersæde. Der sad han og om Vinteren, og dette var det 24de Aar af hans Kongedøm. Om Vaaren efter i Fasten indtraf en vigtig Begivenhed i Danmark, da nemlig Baldemar Konge, en Søn af Baldemar Knudsson, døde. Han var paa den Tid en af de gjæveste Konger i Nordlandene, og havde været Konge over Danmark i 39 Aar. Efter ham kom til Regjeringen hans Søn Erik Konge, som havde været Konge med sin Fader 5 Aar forud. Om Vaaren efter foer Kong Hakon øster til Viken; men sendte nord til Throndhjem Jon Einskaftin, der tog Sigurd Hit af Dage, der var Barbelger og ei havde forligt sig med Kongen. Derpaa lod Gregorius Jonsen dræbe Arnfinn Thjofsson; men Vaaren efter dræbte Bjarne Moysesson Jatgeir Skald i Raupmannahavn. Han var da kommen ovenfra Sveabelde, og havde faret heelt østenom, efterat Gunnar, Kongens Frænde, som før fortalt, havde taget Brevene fra ham i Helsingland. Da nu Kong Hakon kom til Viken og øster til Borg, var Gregorius, en Søn af Hr. Andres, en Broder af Kong Philippus, der forud og beilede til Kong Hakons Datter Cecilia. Kongen tog vel imod Forlaget, og det gik for sig noget senere, som siden skal fortælles. Derfra foer Kong Hakon til Konghella, hvor han tænkte at møde Kong Erik; thi Svearne klagede da meget over Kong Hakon, fordi han havde brændt i Værmaland. Kong Erik var dengang oppe i Götland, og vilde ikke møde Kong Hakon; men sendte til ham sin Maag Birger, som da var gift med Kong Eriks Søster Ingeborg. Imedens Kong Hakon var i Konghella, kom ogsaa til ham en Mand, ved Navn Matheus, sendt af Keiser Fridrik med kostbare Gaver, og med ham kom desuden 5 Blaamænd. Kong Hakon foer om Sommeren nord til Bergen, hvor han blev nogen Tid. Samme Aars Høst døde Pave Gregorius, og efter ham kom Innocentius; og den samme Høst tog Gísfur Thorgeirsson Snorre Sturleson af Dage i Reikjahlolt paa Island. Kong Hakon foer om Høsten nord til Throndhjem og sad der om Vinteren. Dette var det 25de Aar af hans Kongedøm.

Om Vinteren kom Herr Gregorius sendefra over Fjeldet, og holdt sit Bryllup med Kong Hakons Datter, Fru Cecilia. Kongen gjorde et hæderligt Bryllupsgilde; men foer siden sør til Bergen, hvor han var om Sommeren. Den Høst kom Snorres Søn Drækja fra Island. Gísfur og Kolbein Unge havde grebet ham og sendt ham over. Da han i Bergen overgav sig i Kongens Vold, lod Kongen strax sin Brede fare, fordi han var faren over til Island mod Kongens Forbud; dog sagde Kongen, at han mere havde fortjent at døe for den Sag end hans Fader, „og ikke monne Din Fader være bleven dræbt, om han var kommen til mig.“ Drækja var om Vinteren i Bergen hos Kongen, der viiste sig meget venlig imod ham, og dette var det 26de Aar af hans Kongedøm. Følgende Sommer var Kongen fremdeles i Bergen, men agtede sig om Høsten øster til Viken for at sidde der om Vinteren. Kongen havde meget at forrette og blev seent særdig. Der kom Mænd til ham fra hiin Side Havet og fra andre Lande, som havde Vrende til ham, og da han endelig om Høsten kom Sør ved Rogaland, reiste der sig en svær Storm, saa han vendte ind til Stafanger, hvor han opholdt sig nogen Tid. Da det nu begyndte

Capitel 24.
Fru Cecilias,
Kong Hakons
Datters Gifter-
maal.

at vintres og Veirliget at blive haardt, vendte Kongen tilbage til Bergen og sad der om Vinteren. Dette var det 27de Aar af hans Kongedøm.

Capitel 245.

Alexanders
Brevsending til
Kong Hakon.

Paa den Tid da Kong Hakon raadede Norge, var Alexander, en Søn af Vilhelm Skottefonge, Konge i Skotland. Han var en stor Høvding og meget begjærlig efter dens Verdens Ære og Herlighed. Som Sendemænd sendte han først to Biskopper vester fra Skotland til Kong Hakon, som skulde forhøre om Kongen vilde overgive det Rige i Suderøerne, som Kong Magnus Barsfod havde erobret fra hans Frænde den skotske Konge Melkolf. Kongen svarede, at Magnus Barsfod og Melkolf vare allerede mellem sig blevne forligte om hvad Rige Nordmændene skulde have i Skotland og de Smaaber, som laae dette nærmest; „men ingen Magt,“ sagde han, „havde Skotternes Konge dengang over Suderøerne, da Magnus Konge vandt disse fra Kong Gudrend, og at Magnus Konge kun havde søgt sin Fædrenearv. Da sagde Sendemændene, at Skotte-Kongen vilde kjøbe alle Suderøerne af Kong Hakon, og bad ham bestemme deres Værd i brændt Sølvs. Kongen svarede, at han ei vidste sig saa trængende til Sølvs, at han behøvede at sælge sine Arvelande, og med den Betsked fore Sendemændene bort. I Anledning heraf opstod nogen Uenighed mellem Kongerne. Alligevel førte Skottekongen denne Sag ofte paa Bane, og sendte desangaaende mange Budskab, men fik dog ingen anden Betsked, end den, som nu er fortalt.

Capitel 246.

Gisfur Thor-
valdsen kom fra
Island.

Den samme Sommer kom Gisfur Thorvaldsen over fra Island og indfandt sig hos Kong Hakon. Samme Sommer fik ogsaa Thord Rakale Orlov at fare ud til Island og havde mange Stridigheder med Kolbein Arnorsen i de to Aar han sad i Vestfjordene. Da Kong Hakon havde siddet tre Aar i Bergen, foer han om Vaaren nord til Throndhjem, hvor han forblev nogen Tid, og just paa den Tid kom Bjørn Abbed tilbage til Norge; han sendte Mænd til Hakon Konge for at bede sig Fred af ham, sigende, at han havde en god Tidende at bringe ham. Deri samtykkede Kongen med Blidhed og bad ham komme til sig, naar han vilde. Han overgav Kongen et Brev, som Paven havde sendt ham med sin Betsignelse, og saa sagde Ord, at vanskeligen sligt Brev var kommen til Norge fra Paven. Om Sommeren var Abbeden hos Kongen; men om Høsten foer Kong Hakon til Viken, og da døde Biskop Orm i Oslo. Kong Hakon sad om Vinteren i Viken; men Bjørn Abbed foer nord paa, og agtede sig hjem til Holm; men kom ei længere end til Selja, hvor han døde. Dette var det 28de Aar af Kong Hakons Kongedøm.

Capitel 247.

Kong Hakons
Brev til Paven.

Da nu Kong Hakon lagde det sagde Brev, som Pave Innuentius havde sendt ham, paa Sindet, indbød han til sig Sigurd Erkebiskop med andre Biskopper i Norge, og bad dem skrive med sig til Paven for at faae Tilladelse til at krone Kongen. Biskopperne toge vel mod Forslaget, og yttrede gjerne at ville skrive med ham, naar han vilde give dem gode Rettebøder.¹⁾ Tillige forlangte de, at han skulde gjøre samme Ed under Kroningen, som Kong Magnus Erlingsen havde gjort, da han blev kronet. Kongen svarede: „saa rundeligen haver Kongerne betænkt Eder med Friheder og Rettigheder, at jeg vanskeligen kan forsøge dem; og dog have I udvidet dem mere end efter Gaven. Men om vi end sværge slig Ed, som Magnus Konge svor, da syntes, saa vidt jeg skjønner, vor Hæder heller at formindskes end forøges derved; thi han ændsede ikke hvad han gjorde,

1) Udvide deres Rettigheder og Friheder.

Cap. 246, Vestfirðir (Vestfjordene) i det nordvestlige Island, see 1 B. S. 68.

Om Klosterne Hólmr (Nidarhólmr), nu Munkholmen ved Throndhjem, og Selja, nu Eslo i Nordfjord, see 1 B. S. 149, 196.

naar han kun fik hvad ei tilkom ham. Desuden synes jeg med Guds Misfandhed ei behøve at modtage eller kjøbe af Eder, hvad Gud retteligen haver tildeelt os efter vor Fader og vore Forsædre. Thi vil jeg uden noget utilbørligt Vilkaar frit og frelst herefter bære Kronen, eller den skal aldrig komme paa vort Hoved." Kort efter sendte Kong Hakon Mænd til Paven, og bad ham sende en af sine Kardinaler, der maatte vise Kongen den Hæder at vie ham under Kronen.

Kong Hakon sad i Bergen Vinteren efter Bispemødet, og dette var det 29de Aar af hans Kongedom. Sommeren efter kom Gislef og Thord Rakale, og forligtes da med Kongen om alle deres Sager. Den Vaar havde Thord holdt et Slag med Brand Kolbeinsfons i Skagafjord, hvori mange og udsøgte Folk faldt paa begge Sider. Om Høsten foer Kong Hakon nord til Throndhjem, og lavede der til Vintersæde. Da det leed ud paa Vinteren, spurgte Kongen, at der samme Aar vilde komme en Cardinal fra Paven til Norge, som efter Pavens Bud skulde krone Kongen. Kongen kundgjorde dette for Erkebiskoppen, og bad ham sende Bud til alle Biskopper, Abbeder og de anseeligste Geistlige, at de skulde indfinde sig i Bergen; Kongen sendte og sit Ord til Lendermænd, Lagmænd, Syselmænd, Hirdmænd og alle de bedste Bønder, og bad dem berede sig paa det sammeligste til denne Færd. Han sendte og Skib vester til England og andre Lande om Vaaren, for at tilveiebringe Alt hvad der syntes ham mest nødvendigt i Norge til at give Kardinalen en god Modtagelse. Knut Jarl var dengang i Throndhjem, hvor han havde sidet i 3 til 4 Vintere, og havde jævnlig under sig 4 Fylker i Throndhjem, Naumadal og det halve Sogn.

Om Vaaren foer Kong Hakon nordfra Throndhjem, og med ham Knut Jarl tilligemed mange andre gode og gjæve Mænd nord fra Landet. Da havde Hakon været Konge i 30 Aar. Da han kom til Bergen, overveiede han med kloge Mænds Raad, hvorlunde han skulde forberede Alt paa det sammeligste til Kardinalens Modtagelse. Om Cardinal Vilhelms Færd, er det at sige, at om Vaaren kom han søfra til England, og Kong Henrik tog sammeligen imod ham. Det blev ham af Engelmænd sagt, af Alvind til Norges Konge og hans Mænd, at han der ingen hæderlig Modtagelse vilde faae, ja endog vanskeligen der faae Mad og ingen anden Drik uden Blande, og de fraraadede ham paa alle Maader at fare til Norge og søgte at indjage ham Skræk baade for Havet og Folkets Grusomhed. Kardinalen svarede saalunde: „da jeg var fjærnere borte fra Norge end jeg nu er, hørte jeg bedre tale om det Folk, som der boer, end I nu gjøre; det blev mig sagt, at der vare mange gode Christne og en forstandig Konge. Deres Erkebiskop haver jeg og seet, og mig forekommer han at ligne gode Høvdinger; ligesom jeg og har hørt, at der er forstandige Biskopper, og venter jeg at der er meget andet godt. Nu haver jeg til dem to Vrender, som jeg venter alle gode Folk ville holde i Vre, det ene er at forkynde dem Jesus Christus Guds sande Søn, det andet er at krone deres Konge med Guds Misfandhed og Pavens Tilladelse; thi frygter jeg ikke for, at der skal fattes mig Mad eller Drikke.“ Siden gjorde han sig reiseferdig og gik ombord. Kardinalen kom til Norge Bortolfs Dag udenfor en D, som hedder Sire, og sendte nogle Mænd forud for at forkynde Kongen sin Ankomst. Paa samme Tid som Sendemændene kom til Kongen, kom ogsaa Kardinalen meget seent paa Dagen seilendes paa sit Skib til Bergens Baag efter dem. Kongen

Capitel 248.
Pavens Ordse-
ding til Kong
Hakon.

Capitel 249.
Kardinalen kom-
mer til Landet.

Cap. 248. Skagafjords Nord paa Jæland, see foran S. 288.

Cap. 249. Siri, nu Udsire, en 2 Mile vestenfor Karmøen beliggende D med et Kapel i Torrestads Præstegæld i Renslykke.

sendte strax nogle Mænd til ham, og tilbød ham al sømmelig Hjælp. Kardinalen sagde, at han vilde overlade sig til Kongens Forsorg. Om Morgen, da Messen var sjungen, gik Kongen til sit Skib kaldet Dragen, som var paa 25 Rorbænke, havde forgyldte Hoveder og i alle Dele var vel udstyret. Alle de Synslemænd, som i Bergen vare, gik ligeledes ombord paa deres Skibe, og tog derhen hvor Kardinalen laa. Kardinalen havde en engelsk Snekke. Kongen steg derpaa med sine Lendermænd og Hirdstyrere ombord paa sit Skib. Kongen traf Kardinalen, og efterat de havde hilset hinanden med største Venlighed, fore de ind til Bryggen. Biskoppen, Præsterne og Klosterfolket gjorde en fager Procession mod Kardinalen, hvorefter Kongen lod ved Luren sammenkalde et Thing ude paa Christ-Kirkegaard, og da Kardinalen kom paa Thing, holdt han følgende Tale:

Capitel 250.
Kardinalens
Tale.

„Jeg vil gjøre alle Mænd bitterlig, at jeg med Guds Misfandhed og efter Pavens Omsorg kom til dette Land for at forkynde dets Mænd Jesu Christi Navn, og krone Eder Konge, til hvilket Værende han ikke sendte en Præst eller en lærd Mand med liden Vælde, men heller mig, en af hans Kardinaler, med Biskops-Navn og saa stor en Magt, at jeg i alle Dele kan binde og løse som om Paven selv var tilstede; thi han vilde, at dette skulde gjøres paa en Maade, som var Kongen mest til Hæder.“ Derpaa talede han vidtledstigen om Troen for Folket og gav siden de Tilstedeværende sin Velsignelse. Kongen og Kardinalen talede siden ofte sammen, og stedse gik Kardinalens Tale ud paa, at vise Kongen den største Hæder. Kardinalen talede jævnlig med Biskopperne. Til sidst kom Erkebiskoppen, og da han havde talet med Kardinalen, syntes Kongen finde, at der var sat noget andet i Kardinalen end denne selv før havde haft i Sinde.

Capitel 251.
Om Kongen og
Kardinalen

En Dag da Kongen og Kardinalen talede sammen i Kristkirken, sagde denne til Kongen: „eftersom I nu, Herre, agter at modtage større Hæder af den hellige Kirke end nogen Konge før i Norge modtog, saa vente vi og, at I ville bekræfte de Kirkens hellige Rettigheder, som Andre have bekræftet for Eder, og endog forøge dem. Saa monne I ogsaa sværge sliig Ed, som Magnus Konge svor, da han først kronedes i Landet.“ Kongen svarer: „jeg mærker nu, Herre, at disse Ord have mere sit Udspring fra andre Mænd end fra Eder selv. End gjerne ville vi bekræfte den hellige Kirke og dens Tjenestemænd den Ret, at den haver samme Frihed som i de Lande, hvor hver for sig, baade Kirke og Kongedom, har sin Frihed og sin Væ. Men har endog nogen Konge tilstaaet hvad han kun for sig selv havde Ret til, ville vi dog ikke krænke vor eller vore Efterkommeres Ret. Kort at sige, vil I kun forrette Kroningen under visse Betingelser, saa ville vi heller ingen Krone bære end paalægge os nogen Tvang, og I behøver ikke oftere at omtale dette.“ Kardinalen svarer: „Herre Konge, lader ikke dette være Eder til Mistykke; thi det skal være som I vil.“ Kort efter sendte Kardinalen Bud til Erkebiskoppen, Lydbiskopperne og Korsbrødrene, og tiltalede dem saalunde: „Jeg talede med Kongen de Ord, som af mig forlangtes, og mig syntes, at han havde større Ret i sin Tale, end de som forlangte noget Andet; thi vil jeg derfor lade Eder vide, at jeg ei vil bedes om andet herefter, end at krone ham saa ubetinget, som den kongelige Værdighed sommer; men om hiin Sag vil jeg ikke tale med ham oftere.“

Capitel 252.
Om Kongen og
Kardinalen.

Kongen talede til Kardinalen paa sine Undersaatteres Begne om mange af deres Mangler, og Kardinalen forbedrede hvad han kunde. Han indbyede Apostelkirken i Kongsgaarden, som Kongen havde ladet bygge, og tillagde den evig Afkædsret. Da blev og

besluttet, at Kongen efter sit Ønske skulde høitideligen krones St. Olafs Dag; thi fra Kong Olaf regnede han sin Slægtstave. Der indtraf paa den Tid et haardt Regnveir, saa der ingen Anstalt kunde gjøres i fri Luft. Man foreslog derfor, at Kongen skulde beværte i de tvende Træhaller, som vare i Kongsgaarden. Kong Hakon havde ladet gjøre et stort Huus, som han havde bestemt til Nøst for sine Knarrer. Dette var 90 Alen langt og 60 Alen bredt. En Dag som Kongen og Kardinalen gik derhen, sagde Kongen: „Efterdi, Herre, vi ikke have stort Huus nok, har J da noget imod, at vi holde vort Gjæstebud her, paa det at desflere Folk maae kunne være hos os?“ Kardinalen svarede: „Det tykkes mig det bedste Raad, som kan være.“ Siden lod Kongen dette Huus indrette med alle de Ting, som tilhørte; thi han syntes aldrig før at have havt saa mange Folk hos sig.

Derefter blev Alt gjort istand til Kroningen St. Olafs Dag, og ved den vare disse Høvdinge tilstede: Vilhelm Kardinal, Sigurd Erkebiskop, Henrik Biskop af Holum, Arne Biskop af Bergen, Askel Biskop af Stavanger, Thorkel Biskop af Oslo, Paal Biskop af Hamar. Iblandt Lægmænd disse Høvdinge: Hakon Ronge og Kong Hakon Hakonsson den Unge, Knut Jarl, Junker Magnus, Sigurd Kongesøn; disse Lendermænd: Gaut Jons-son, Lodin Gunnason, Jon Drotning, Sigurd Biskopsen, Peter Paalsen, Gunnar Kongesfrænde, Munan Biskopsen, Finn Gautsøn, Brynjolf Jonsen og mange andre; 10 Abbeder, Erkebegni og Provster og de fleste Korsbrødre fra alle Bispestole i Landet, 5 Lægmænd, Kongens Stallare, Syselmænd, Hirdstyrere og hele Hirden, tilligemed de bedste Bønder af hvert Fylke. Der var og mangfoldige udenlandske Mænd. Fordi der den Tid var stærk Regn baade Nætter og Dage, blev der teltet med grønt og rødt Klæde mellem Døren paa Kirkekirken og Kongsgaarden, baade ovenfor og paa begge Sider udenfor; desuden var i Kongsgaarden Landtelte, saa man kunde gaae til Herberget uden at lide Meen af Væde.

St. Olafs Aften var paa en Søndag; men paa Helligdagen selv blev der sunget Messe over hele Byen. Derefter blev alt Folket ved Luren sammenkaldt til Krist-Kirke-gaard og 80 bevæbnede Hirdmænd rydgede Veien til Kristkirken. Dette var Konges-Togets Orden til Kristkirken: Først gik Hirden, som skulde rydde Veien, to jævnsides; dernæst to Mærkes-Mænd med Bannere, saa Skuttilsvendene og Syselmændene i gode Klæder, der, næst Lendermændene med dragne Sværd, saa 3 Lendermænd, som bare et stort rundt Bord imellem sig, hvorpaa alle Kroningsklæder og Kongeskrud var. Derpaa gik Sigurd Kongesøn og Munan Biskopsen, som bare to Rigsstave af Sølv, paa den ene var et Guldkors, paa den anden en Ørn af Guld. Dernæst gik Kong Hakon den Unge, som bar Kronen, og Knut Jarl, som bar Bielse-Guldet. Sigurd Erkebiskop og to andre Biskopper ledte Kong Hakon. Dernæst kom Biskopper, Abbeder og andre Geistlige Kongen imøde ved Porten i Kongsgaarden med Procession, og istemmede Responsorium: **Eccemitto angelum meum**, og ginge derpaa til Kirken. Kardinalen tilligemed to Biskopper og hans Klerker stode ved Kirkeporten, og fulgte Kongen til Alteret. Derpaa blev Messe sunget, hvorpaa Kroningen fulgte paa sædvanlig Maade. Da Messen var endt, fulgte Erkebiskoppen med andre Biskopper Kongen hjem til Herberge paa samme Maade som før, syngende Lovsang til Gud. Herefter aflædtes Kongen Kronings-Klæderne og iførte sig sin hele kongelige Dragt, og bar Kronen den Dag. Derpaa gik Kongen til Huset, hvor Gjæstebudet var anordnet, tilligemed alle dem, som deri skulde deeltage. Ved den

Capitel 253.
Kong Hakons
Kroning.

Capitel 254.
Om Kardinalens
Forretning.

Cap. 253. Hólar, et Bispestæde i Hjaltadal Nord paa Island, see 1 B. S. 68.

Cap. 254. Om Christ-Kirken og Kongsgaarden, see Björgvinn 2 B. S. 85.

lille Kristkirke mødte han Kardinalen, og da ginge begge sammen, fulgte af alt Folket. Hele Huset var teltet med malede Tæpper, og beklædt med Hynder, og gode Puder af Silke og guldvirkede fine Tøier. Saaledes fikkes til Sæde i Herberget, at Kongen sad paa den nordre Side indad mod Stuen; paa den høire Side af Kongen sad Kardinalen, saa Erkebiskoppen og dernæst Biskoppen af Bergen og de øvrige Biskopper; paa den høire Side mod Søen, sad Abbeder, Priorer, Provster og andre lærde Mænd. Midt i Hallen lige for Høisædet blev gjort et andet Høisæde, hvorpaa sad Kong Hakon Unge, Knut Jarl, Sigurd Kongesøn, og udfra dem sad Lendermændene. Dronningen sad paa venstre Haand af Kongen, dernæst hendes Moder Fru Ragnhild, saa Fru Kristina og Fru Cecilia, dernæst Fru Ragnfrid, og udfra hende Abbediserne, og saa mange Koner, som kunde faae Plads. Ved den søndre Bæg sad Kongens Hird i to Rader langs efter Huset, og ud fra dem sad Gæsterne, ligeledes i to Rækker; men i alt var der 13 Rader Sæder efter Længden af Huset. En stor Mængde, som ei kunde faae Plads inde, var rundt omkring i Telte. Den første Ret blev indbaaren af disse Lendermænd: Munan Biskopsøn, Brynjolf Jonsøn, Gunnar Kongesfrænde, Sigurd Biskopsøn. Det første Bæger Fjænkede Kong Hakon den Unge for sin Fader, Knut Jarl for Kardinalen, Sigurd Kongesøn for Dronningen, Munan Biskopsøn for Erkebiskoppen, hvorpaa de ginge til deres Sæder.

Capitel 255.
Kardinalens
Tale.

Neppe vare Gæsterne mætte, før Kardinalen lod kalde til Lyd, og forkyndte den hellige Tro for dem i følgende Tale: „Lovet være Gud, fordi jeg i Dag har fuldført det Vrende, hvortil jeg havde Herre Pavens Ombud, og nu er Eders Konge kronet og saa fuldkommenligens hædret, saa at ingen Konge før i Norge sliig Hæder haver faaet. Jeg blev meget fraaraadet denne Færd, da det blev mig sagt, at jeg vilde faae kun saa Folk at see, og faae jeg Nogen, monne de snarere ligne Dyr end Mennesker i deres Adfærd. Men nu faae jeg en utallig Skare af dette Lands Folk, der synes mig at vise god Adfærd. Saa stor en Skare af udenlandske Mænd seer jeg ogsaa, og saa mangfoldige Skibe, at jeg ikke haver seet flere Skibe i een Havn, og jeg troer, at de fleste have bragt gode Ladninger hid til Landet. Jeg blev og gjort ræd for, at jeg her skulde faae lidet Brød eller anden Mad, og den som var kun slet. Nu synes mig der er saa stor Overflod af gode Sager, at baade Huse og Skibe ere fulde. Der blev mig og sagt, at jeg ikke skulde faae anden Drikke end Blande og Vand; men nu seer jeg her alle Dele, som behøves. Nu bevare Gud begge vore Konger, Dronningen, Biskopper, lærde Mænd og det ganske Folk, og give mig Rald til at være Eder og os Alle til Glæde, baade i denne Verden og Hisset.“ Siden gif Kardinalen og hans Mænd bort. Saa qvab Sturle:

Den Lykke kom
Fra Guds Søn
Over Hakon
Med god Hæld,
Da mægtig
Kristnes Formand¹⁾
Indvied Konning
Til gode Fred.

Og heimodig
Paa Kongehoved
Kongelige
Krone satte.
Da kom den strænge
Kardinalen
Op til Bergen,
Som Paven bød.

Og end sagde han saa;

Havbaals²⁾ Hader! Dig Hæderskronen
Kardinalen Wilhelm satte paa;

1) Kardinalen. 2) Havets Baal er Guld, Guldets Hader er garmild Mand.

Aldrig saa god Folkehøvding
 Kaareb ud af Pavenb Bælde.
 Utpydet Konge! Kristneb Styrrer
 Gav Eder Konge-Kronenb Strud;
 Du, Rigbftavenb strenge Fører,
 Med Hæder værgeb stærke Grund.

Kong Hakon og alt Folket med ham, sad efter da Kardinalen gif, indtil Bordene bleve tagne bort og Marieminde var fjunget. Derpaa hilfede han Folket og takkede dem for deres Didskomft. I dette Herberge beværtedes i 3 Dage paa samme Maade, og der ffortede ikke paa hvad fom behøvedes, fom Sturle figer:

End Hørde-Gramb
 Store Pragt
 Foer omkring
 Til Himlenb Hjørner.
 Hvorlund' Volsungen
 Feire funde
 Hæderb Dag,
 Ved fin Kroning.

Mægtig Konge
 Aldrig famled'
 Fra Øst og Vest,
 I pyntet Hall,
 Under Keenboligb²⁾
 Hvide Tag,
 Flere Gjevne
 I ordnet Gæde.

Der manglede ikke paa god Bordftads, og alt var herligen ffaffet tilveie, fom her figes:

Da Guldkar
 For' omkring
 Derinde
 I Vennehaand;
 End alle
 Meenb Lægefæft³⁾
 Hirdenb Hjærte
 Vederqvægeb.

Vinenb Baad⁴⁾
 Med gylden Kant
 Eleg Gummennb Skjær⁵⁾
 Paa Kongemænd.
 Brusend' faldt
 Honninggaven⁶⁾
 I Kongehirdb
 Hjertebaad.⁷⁾

Siden beværtede Kongen 5 Dage i den Hall paa Kongsgaarden, fom vendte ud mod Søen, og der var Kardinalen, Erkebifoppen, alle Bifopperne og de flefte af deres Folk, Lendermænd, Lagmænd og alle de gjæveste Folk i Landet. Hver Dag talede Kongen og Kardinalen, Bifopperne, Lendermændene og Lagmændene sammen om Landets Lærv. Bifopperne bade Kardinalen anmode Kongen om, at give noget af fin Leding til den hellige Kirke; men Kardinalen fvarer: „Kongen er over hele Landet, og hans er hele Riget; og derfom I nu synes, at han ffulde formindffe Noget af fin Ret for Geiftlighedenb Skyld, da ffulle og Enhver af Eder afftaae Noget af fine Indtægter og Landffkyld. Men ville I ikke dette, da kan jeg ikke forlange af Kongen, at han ffulde formindffe fine Indtægter;“ og fiden talede Ingen derom. Derpaa flagede Bønderne meget over, at Bifopperne toge Kirkerneb Tiender, og forøgebe derved deres Forlehninger, eller toge dem selv til fig. Kardinalen fagde, at Kirkerne frit og frefft ffulde beholde deres Tiender og andre Indtægter, faavel fom Bifopperne deres Gods. Derover flagebe og lærde Mænd, at Bifopperne tog Gjæftebud eller Godtgjørelfe derfor af Præfterne, endffjøndt de ei selv fom i Fylket. Kardinalen fagde, at dette var baade mod Guds og den hellige Kirkes Lov, og fagde at Bifopperne ei ffulde tage nogen Godtgjørelfe, naar de ei selv fom, eller vare fnyge, eller fore efter Kongenb og Erkebifoppennb Bud. Da flagebe Bønderne over, at de maatte bøde,

1) Norges Kongeb. 2) Kenedyprenb Bolig d. e. Jordenb. 3) Vinen, fom læger alle Sorger. 4) Bægeret. 5) Lænderne. 6) Mjeden, fom laves af Honning. 7) Bryffet.

naar de om Helligdagene bergebe deres Afgrøde eller toge den Jist, som Gud gav dem. Kardinalen bestemte derpaa, at Folk kunde bjerge sit Hø og Korn, og fiske den Silb, som Gud gav dem, de største Høitidsdage undtagne. Han forbed dem ogsaa Jærnbjrd, og sagde at det ikke sømmede christne Mænd at besværges Gud om Vidnesbjrd i Folks Sager. Mange andre Foranstaltninger gjorde Kardinalen, som her ei ere fortalte.

Capitel 256.
Brødrene Eriks
og Abels Uenig-
hed i Danmark.

I den Tid raadede Kong Erik Valdemarsfons i Danmark. Men efter Kong Valdemars Død blev der Uenighed mellem Brødrene Kong Erik og Hertug Abel, som da var Hertug over Jylland. Paa den Tid havde og Danerne Strid med lybekke Mænd, hvoraf der blev stor Ufred, saaledes at det og var ufredeligt for de Kjøbmænd, som seilede igjennem Danmark. Danerne havde saaledes taget nogle Nordmænds-Skibe i Grønningasund og plyndret dem, ligesom Nordmændene bleve røvede paa flere Steder af Daner og Lybekkere. Denne Sommer, da Vilhelm Kardinal var i Bergen, havde Hakon Konge lagt Beslag paa alle Skibe, som kom fra Danmark, saavelsom Vindlands-¹⁾Jarere og nogle tydske Kogger, hvorhos deres Gods blev tagen i Kongens Vold. Nu bade de Mænd, som førte disse Skibe, Kardinalen lægge et godt Ord hos Kongen, at de kunde faae sit Gods igjen. Han gjorde saa, og bad Kongen misfunde dem for hans Skyld, hvorhos han yttrede, at de rimeligviis vare lidet Skyldige i det Kan, som Voldsmænd i Danmark og Lybek udøvede mod dem, som seilede omkring med sine Varer. Kongen sagde, at han efter Kardinalens Ord vilde lade dem faae deres Gods tilbage; men tilføiede, at han ingenlunde vilde taale Danernes Ustykker, naar de forfulgte Nordmændene med Kan og Manddrab. Saaledes fik Kjøbmændene deres Gods igjen. Den Sommer indviedes Henrik Karlsfons til Bisfop i Holar paa Island.

Capitel 257.
Kardinalens
Ordsending til
Island.

Da udgik, ifølge Kardinalens Raad, en Forordning til Island, at det Folk, som der byggede og boede, skulde tjene Kong Hakon; thi han kaldte det urigtigt, at dette Land ikke adlød en Konge, som alle andre Lande i Verden. Nu blev Thord Rakale sendt over med Henrik Bisfop, for at fremme det Vrende hos Landsfolket, at Alle skulde underkaste sig Kong Hakons Rige, og give flige Skattegaver, som dem sømmede. Denne Sommer blev og Olaf Bisfop sendt til Grønland; men Gissur Thorsvaldsfons blev tilbage i Norge. Da Henrik Bisfop og Thord kom til Island om Høsten, fore de til Borgarfjrd, og Thord underlagde sig de Gudser og Eiendomme, som Sturle Sighvatsfons og hans Jarbroder Snorre Sturlesfons havde aat. Efter Kongens Raad underlagde han sig ogsaa de Gudser, som Thorleif fra Gardar havde eiet; thi han før over til Island mod Kongens Forbud, som før fortalt. Medens nu Thord var nord paa Landet om Vinteren, havde nogle Mænd, som vare Thords Uvenner, flaget deres Sag for Bisfoppen, der havde lovet at forsvare dem, hvorover Thords og Bisfoppens Venfkab begyndte at forspildes, indtil de bleve aldeles uenige, hvilket gif saa vidt at de aldrig forligtes. Bisfoppen forblev to Aar paa Island, hvorefter han vendte tilbage til Kong Hakon og forblev siden stedse Thords største Uven. Derimod fløge Henrik Bisfop og Gissur sig sammen i Venfkab og paastode, at Kongens Sag paa Island vilde gaa bedre, om de bleve sendte derhen.

1) Fra Venden.

Cap. 256. Grønningjasund sendenfor Bergen, see 2 B. S. 176.

Lybika (høst Saxe: Lubeca), Staden Lybeck ved Floden Trave (Traufn), i de Gamles Vindland.

Cap. 257. Borgarfjrd i det vestlige Island, imellem Borgarfjrd og Myre-Syøler. Fjorden har Navn efter den af Skalagrim først byggede, og af hans Efterkommere, de faakaldte Myremænd, siden beboede Gaard Borg.

Gardar (å Gaurdom), en Gaard paa Alfrans ved Borgarfjrd.

Nu ere nogle Tidender fortalte om hvad der foregik imellem Vilhelm Kardinal og Hakon Konge; men mange ved deres Sammenkomst trufne Foranstaltninger, der vare nyttige for Folket, ere ikke her nedtegnede. For Alt hvad Kardinalen i Norge bragte i Orden udstedte han sit Brev med Segl, og da han gjorde sig færdig til Afreise, lod Kongen udruste et Skib paa 20 Rorbænke, to Skuder tilligemed et Førselsskib og gjorde sin Frænde Gunnar til hans Skibsfører. Kongen gav Kardinalen og alle hans Mænd store Gaver, ligesom han og gav Erkebiskoppen, alle Biskopper, Lendermænd og de meest udvalgte Folk sømmelige Gaver, som Sturle qvad:

Dg der sad
Folkets Drot
Guldet gram¹⁾
Paa Giverstol.
Hver Mand fik
Af Ringegiver
Hvad gjæve Folk
Veste kunde.

Sølvermelet
Haarde rene⁶⁾
Der spredes ud
Til høie Slægt⁷⁾
Paa Skrækfuglens⁸⁾
Brede Ski,⁹⁾
Af Ringebryders¹⁰⁾
Bueffjeld¹¹⁾

Da randt op
For ganske Folk
Haandens Dag²⁾
Paa Marvens Himmel.³⁾
Kongestyrers
Arme-Sol⁴⁾
Beskinned' Kongefærd
Paa Falkgrund.⁵⁾

Dg raske Mænd
Hege-Færger¹²⁾
Føre bort,
Laded' med
Havets Jld,¹³⁾
Dg Digel-Snee,¹⁴⁾
Fra glade Møde
Med daadhjæ Gram.

Kong Hakon fulgte Kardinalen ud til Florevaag med alle sine Skibe, og de skiltes ad i største Kjærlighed. Kardinalen kom noget seent afsted sørover til Stafanger, hvor han dvælede nogen Tid. Derfra reiste han til Tunsberg og siden til Oslo; og allesteds, hvor han kom, bragte han Orden i Folkets Sager. Fra Oslo foer han til Konghella og lod der sammenkalde et almindeligt Thing, og der kom ham imøde mange Mænd fra Gotland. Hans Tale gik nu, som forhen, ud paa, at han takkede Gud fordi han kom til Norge. Siden reiste han øster til Sveavælde, og derfra tilbage til Paven og var siden Nordmændenes største Ven.

Om Høsten foer Kong Hakon efter Kroningen til Viken og sad i Oslo om Vinteren. Da kom Kong Harald af Man, en Søn af Olaf Gudrødson, fra Sudersørerne og foer øster efter Kongen, og dette var det 31te Aar af Hakons Kongedømme. I den Tid var Erik Eriksson, en Søstersøn af Danakongen Valdemar, Konge i Svithjod. Men Jarlen Ulf Hase var den største Mand i Svearigets Raad. Han var en Søn af Jarlen Karl den Døde, og en stor Ven af Kong Hakon og Nordmændene. Han siaraadede Erik Konge

Capitel 259.
A. Harald fra
Sudersørerne
trier til Høi Se-
cilia.

1) Den gavmilde Konge. 2) Guldringe som bæres paa Haanden. 3) Armen. 4) Armens Sol er Guld-
ringe paa Armene eller Haanden. 5) Falkenes eller Høgenes Grund er Haanden. 6) Det rene Sølv.
7) Fornemme Folk. 8) Høgens eller Falkenes. 9) Høgens brede Ski er Haanden, som ellers af Digteren
kalder Falkesæde. 10) Den gavmilde Konges. 11) Krumme Fjeld, d. e. Haanden. 12) Hænderne.
13) Guld, d. e. de reiste bort med mange Guldringe paa Fingrene. 14) Sølv som smeltes i Diglerne.

Cap. 258. Flóruvágur, Florevaag ved Bergen, see 2 B. S. 142.

Cap. 259. Man (Maun eller Møn), Den Man i Irlands-Havet. see 1 B. S. 68—69.

at vise nogen Mistyffe over at Kong Hakon lod brænde i Bærmaland. Derimod var der mange andre Smaahøvdinge, som søgte at egge Kongen til at tage nogen Hævn derfor. Herr Birger, en Søn af Magnus Minnefjold, var den tredje fornemste i Svea-
rigets Raad, og han var gift med Ingeborg, en Søster af Kong Erik. Den samme Vinter, medens Kong Hakon sad i Oslo, blev Ivar Thorsteinsøn af Dal sendt til ham fra Sveahøvdingerne for at erfare, hvilket Bederlag han vilde give Svearne for den Ufred, som han havde gjort i Bærmaland. Kong Hakon svarede, at han ei lod sig lede af nogen overvættets Lyst til at brænde i Bærmaland, og at han ei vilde være kommen Øst over Eidsfjeld i saadant Vrende, om ikke Bærmerne havde understøttet meget Skarnspak i Norge til Røveri og Mord, hvorved han sagde sig at have tabt mangen tapper og dygtig Mand; „men eftersom vi paa begge Sider have Noget at klage paa hverandre, vil jeg i anstundende Sommer komme dem imøde ved Lands-Ende, og slutte Forlig med dem, om det vil lykkes.“ Med den Bæstfod foer Ivar tilbage, og det Svar kom igjen østenfra, at Svearne vilde indfinde sig til dette Stævnelag. Medens Kong Hakon sad i Biken, fremsførte Kong Harald sit Frieri til Kongebatteren Fru Cecilia, som havde været gift med Herr Gregorius. Kongen tog det vel op; han fik Ja, og Brylluppet skulde staae i Bergen om Sommeren. Kong Hakon foer nord til Bergen om Vaaren, og sendte Bud til de Mænd, som skulde følge ham i Ledings-Stævne til Landsende. Paa den Tid kom Jon Dugabdsøn, og Dugall Rudres Søn vestenfra over Havet, og begge stundede til at Kong Hakon skulde give dem Kongenavn over den nordre Deel af Sudersøerne. De bleve hos Kongen om Sommeren.

Capitel 260.
Ildbrand i
Bergen.

Fjorten Dage efter St. Hans Dag blev der om Natten Ild løs i Bergen næsten midt i Byen i en Gaard, som hedder Strømmen, efterat der i Forveien havde været meget tørt Veir, hvorfor Ilden greb hurtig omkring sig. Kongen, og kun saa Mænd med ham, kom til Ilden indenfor Peters-Kirken; men snart kom Hirden og Bymændene til, og tænkte at slukke den, førend den udbredte sig videre, men det vilde ikke lykkes. Snart naaede Ilden Mariekirken, saa den begyndte at brænde tilligemed Taarnene. Ildens Gang var saa svær, at den kastede luende Brande op paa Borgen, saa den tændtes, hvorpaa Kongen foer did tilligemed mange Mænd. Mange Folk brændte inde, førend de kom ud. Derpaa vendte Kongen sig til Sandbro, og kom der i megen Fare, eftersom han vovede sig saa bjærvseligen som han pleiede, naar nogen Fare var paa Færde. Der udenfor laa nogle Rogger fra Götland; Kongen foer i en Baad, roede ud til disse, og fik der mange store Kjedler, som bleve fyldte med Søvand, bragte op paa Bryggerne og Vandet derpaa styrket i Ilden, som paa denne Maade ved Guds Miskundhed og Kongens Lykke sluktedes. I Bergen indtraf ogsaa saa Dage derefter den underlige Tildragelse, at der gik Torden med Lynild, som slog ned i Taget paa den Løstsal, hvori Kongens Søn, Junker Magnus, var, og oprev nogle Fagre af Taget; og var det stor Guds Miskundhed, at Lynilden ei slog ind, men foer derfra og ud paa Vaagen, hvor den slog Masten løs fra Rjolen af et Fartøi, som laa der, saaledes at den splittedes i smaa Gliser, og der næsten ikke saaes mere tilbage af den. En Deel af samme slog dog en Bymand fordærvet, som var kommen ombord for at handle, men ingen af de Øvrige, som der var, kom til Skade. Hele Byen indenfor Sandbro var brændt, men udenfor kun nogle saa Gaarde inde ved Vaagsbunden. Noget Tid efter Byens Brand gjorde Kongen et stort Gilde i Kongsgaarden og giftede sin Datter Cecilia med den sudersøiske Konge Harald. Derefter rustede Kongen sig til Le-

dingsstævne, og de Mænd, som skulde følge ham til Mødet med Svearne, kom til ham, saa han havde mange Folk og mange Skibe. Medens han laa i Saltsund, gav han Jon Dugadson Kongenavn og foer derfra nordest. Det var hans Agt tilligemed Dugald, at fare vester med Kong Harald; men de bleve tilbage. Jon sad i Bergen om Vinteren, men Dugald foer øster efter Kongen og blev hos ham den Vinter.

Harald, Sudersøkongen, foer fra Bergen om Høsten og med ham Fru Cecilia Kongedatter, hans Kone. De havde et stort Skib og derpaa mange gode Mænd. Men Skibet forliste med alle dem som derpaa vare, og det er de fleste Mænds Sagn, at de forliste i Dynrøst, søndenfor Hjaltland; thi Braget af Skibet drev søndenfra derind. Dette ansaaes for et stort Tab, og især var det det største Uheld for Sudersøingerne, som saa brat mistede sig Høvding, der havde gjort et saa lykkeligt Giftermaal, og nydt megen anden Hæder.

Capitel 261.
Kong Haralds
forliste.

Da nu Kong Hakon kom til Viken, søgte mange Folk til ham, og de fleste til Hest. Han laa meget længe i Dyngja, og biede der paa Erkebiskop Sigurd og de Mænd, som vare ventendes nordensfra. Kongen havde da mere end 30 Skibe, hvoraf de fleste temmelig store, og meget og vakkert Folk. Erik Sveakonge havde og i Svearige samlet en stor Hær, hvormed han foer vester til Götland om Sommeren, hvor Ulf Jarl og Herr Birger Jarl, hans Svoger, og mange andre Høvdinger, var før ham med mange Folk og de fleste til Hest. Da de kom til Ljodhus, var Hakon Konge endnu ikke kommen, og fordi Svearne havde kun saa Fødemidler med sig, kunde de ikke bide paa Nordmændene; men rede tilbage op til Svithjod. Det traf sig og, at Jarlen Ulf Jase blev noget syg, og samme Høst døde han, hvilket Svearne ansaae for den største Skade, og strax efter Jarlens Død, gav Kongen Hr. Birger, sin Svoger, Jarlsnavn, hvorefter han fik med Kongen den største Deel i Landsens Styrelse. Kort efter Jarlens Død, lode Kong Erik og Birger Jarl aflive Holmgeir, en Søn af Kong Knut den Lange, og en Frænde af Ulf Jarl og de andre Folkunger; men Herr Philippus, som før havde været Holmgeirs største Stykke, blev jaget ud af Landet fra sine Eiendomme. Han var tilforn gift med Elina, en Datter af Peter Strange. Philippus var en Dattersøn af Philippus Jarl, som faldt paa Ufer ved Oslo, og var nær faldt med den norske Konge Hakon.

Capitel 262.
Ulf Jarls Død.

Kong Hakon kom til Konghella om Høsten noget senere end Svearne vare redne bort. Kongen laa der en Stund og ordnede de nødvendige Anliggender. Men eftersom der intet Møde var bleven af mellem ham og Sveakongen, sendte han Einar Smjørbaek og Provst Olaf op til Svithjod til Birger Jarl, for at erfare hvad Sveakongen havde i Sinde, og hvad Ende der skulde blive paa Striden mellem Svearne og Nordmændene. De havde og flere Brender til Jarlen, som siden kom for en Dag, og hvorom længere hen vil vorde talt.

Kong Hakon foer nord i Viken til Tunsberg, og gav Mandfabet Hjemlov, da han agtede at sidde der om Vinteren. Vaaren før var Thorkel, Biskop af Oslo, død; men

Capitel 263.
Kong Hakon sender nogle Mænd til Birger Jarl.

Salteøjarsund, (Salteyrar- eller Salteyrar-sund). Formodentlig Sundet af dette Navn i Bætte-Herred i Nordre Viken i Bahus-Lehn, see S. 98.

Cap. 261. Dynraust (Dunrøst, Dinrøst) var formodentlig et almindeligt Navn paa Havet mellem Hjaltland og Orkneyerne, eller i alt Fald paa den Deel af samme, som omgiver Dynraflarnæs (nu Dunrofsnes), den sydligste Deel af Hjaltland, see Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. 6 B. S. 478.

Cap. 262. Dyngja (Dyngjøsy), nu Dyngø ved Grændsen af Tanum- og Øvilde-Herreder i den nordlige Deel af Bahus-Lehn.

Ljódhus, Gamle Ledese i Vester-Götland, see foran S. 4.

Akr, nu Gaarden Alger (Store-Alger) ved Christiania, see S. 25.

III. Binds 2det Hefte.

om Høsten, da Kongen og Erkebiskoppen vare i Viken, blev Hakon, som da var Skoleme-ster, indviet til Biskop, ligesom og Herve viedes til Biskop paa Orknesserne. Derefter foer Erkebiskoppen hjem nordester. Den Sommer havde Kongen ladet lægge Grundvol-den til Christkirken, saa langt vester som den nu er. Kong Hakon sad om Vinteren i Viken, og dette var det 32te Aar af hans Kongedømme. Den samme Vinter kom Kong Hakons Sendemænd, Einar og Olaf, østenfra Svearige, og sagde, at Jarlen havde ven-ligen optaget deres Vrende, og yttret gjerne at ville være Kong Hakons Ven. Derhos foreslog han, at de skulde mødes Sommeren efter ved Elven, for at stadfæste et venligt og fast Forlig. Sendemændene havde ogsaa forestillet Jarlen, at det vilde give den største Forhaabning om Fred, naar Svogerstabs blev tilveiebragt mellem Hovdingerne, og Jarlen giste sig sin Datter Rikisa med den unge Kong Hakon. Jarlen optog dette vel, og var siden i Alt søieligere end før. Da nu vestenfra spurgtes den Tidende, at Harald Konge og Fru Cecilia vare forliste om Høsten, hugsede Kongen paa, at Verne vare ganske hovdingløse, og sendte Bud nord til Bergen, at Kong Jon skulde snarest muligt fare vester for at bestyre Riget, indtil Kongen kunde sende flere Hovdinger, hvorpaa Kong Jon foer fra Norge om Høsten vester over Havet.

Capitel 265.
Skottekongen
Alexander's
Død.

Skottekongen Alexander stundede meget til Riget i Sudersøerne, og sendte jævnlig Mænd til Norge for at faae kjøbt Landene for Penge; saaledes havde han ogsaa gjort den Sommer; men dog havde han et andet Raad ved Haanden, som ikke var kongeligt, det nem-lig, at han drog en Hær sammen over hele Skotland og rustede sig til et Tog ud til Su-dersøerne, i den Agt, at tvinge disse Lande under sig. Han kundgjorde for sine Mænd, at han ei agtede at standse, førend han havde sat sit Mærke øster om Thursaffer, og indtaget alt hvad Norges Rige aatte vestenfor Solunder. Han sendte Bud til Kong Jon; men Jon vilde ei indfinde sig hos Skottekongen, førend 4 Jarler af Skotland gif i Borgen for, at han kunde fare med Sikkerhed, hvad enten de bleve forligte eller ei. Da nu Kon-gerne mødtes, forlangte Skottekongen, at Kong Jon skulde overgive Bjanaborg i hans Vold, samt 3 andre Kasteller, som han havde faaet af Kong Hakon, tilligemed det Rige, hvori Kong Hakon havde indsat ham. Derimod lovede Skottekongen, at han vilde give ham et større Rige i Skotland, og dertil med sin Hjælp og sit Venstabs, om Kong Jon igjen vilde vorde hans Ven. Dertil opmuntrede alle Kong Jons Frænder og Venner ham; men han holdt stadigen ved sin Trostabs, og vilde ei bryde sin Ed til Kong Hakon, hvorefter Kong Jon foer bort, og standsede ikke før han kom alt nord til Ljodhuus. Da nu Alexander laa i Kjarbar-Sund, drømte han at 3 Mænd kom til ham, hvoraf den ene var i kongelig Skrud. Denne var meget bister, rød i Ansigtet og noget diget af Vært, den anden syntes ham rank voren, noget ung, men meget anselig og vel klædt. Den tre-die var den største af Vært, meget styg, og staldet foran i Hovedet. Denne tiltalede Kon-gen, og spurgte ham, om han agtede at hærje paa Sudersøerne. Alexander syntes svare, at han visse agtede at underlægge sig Verne. Manden i Drømmen bad ham vende

Cap. 264. Kristi-kirkja i Nidaros, d. e. den nuværende Domkirke, hvorom see Schöningh og Schwach's udførlige Beskrivelser over denne mærkværdige Bygning.

Cap. 265. Bjanaborg (Bjarna- eller Bjarnar-borg), d. e. de tvende smaa Der Kairn-burg mere og Kairnburg beg, i Nordvest for Den Mull, henhørende til Sudersøerne.

Sólundar-haf, d. e. den Deel af Nordsøen eller Vesterhavet, som ligger udenfor det vest-lige Norge, og strækker sig nordover op imod Fjorbjerget Stadt. Navnet har det faaet efter Sól-undir, den bekjendte Øgruppe ved Mundingen af Sogne-Fjorden, see 1 B. S. 36.

Kjarbarøyjarsund (Kjarbarsund, ikke Bjarkøyjarsund), d. e. Sundet imellem Verne Kjarbarøy (Kerwaray eller Kerrera) og Mýl (nu Mull) vestenfor Argyleshire i Skotland.

tilbage, som det der var ham mest tjenligt. Da Kongen fortalte denne Drøm, opmuntrede de Fleste ham til at vende tilbage; men det vilde han ikke. Kort efter blev han syg og døde, hvorpaa Skottehæren opløstes, og Kongens Lig blev ført op til Skotland. Sundersingerne sigte, at det var den norske Konge Olaf den Hellige, Magnus Jarl af Orkenøerne og den hellige Columba, som havde vlist sig i Søve for Kongen. Skotterne valgte Alexanders Søn, Alexander, til Konge, der siden blev gift med en Datter af Kong Henrik af England, og blev en stor Høvding.

Om Vaaren begav Kong Hakon sig fra Oslo Sveafongen imøde med stort og vakkert Mandskab, og omhyggeligen udrustede Skibe. Selv havde han Olafsuden, og den unge Kong Hakon et vakkert Skib ved Navn Dragen, og de havde mange andre store og prægtige Skibe. Vinden faldt noget seent til for dem. Med Kongen var hans Frænde, Hr. Philippus Lafrantsøn,¹⁾ som Kong Erik og Birger Jarl havde gjort landflygtig fra Svearike. Da Kong Hakon foer op langs Gøt-Elven, lod han Skibene roe pynteligen frem, for fulde Seil, og foer frem med største Priis, som Sturle siger:

Capitel 266.
Kong Hakon for-
lader Oslo.

Vidt det spurgtes,

At den seierrige

Landets Vogter

Fare vilde

I gode Held

Til Sveas Land

Paa Randvers²⁾

Stærke Ski.

I Ledingsstog

En Lueglads

Gylde svæved

Over Kongens Flaade.

Da bugted' Maaner³⁾

I tatte Raad

Glindsed' over

Nare-Tillie.⁴⁾

Hogemarkens⁵⁾

Lue-Jld

Lange Dei

Sees lyse;

Da den høie

Himmels Sol

Farve stifted

Med Havstraale.⁶⁾

Da nu Kong Hakon kom til Konghella, spurgte han for vist, at Kong Erik, Birger Jarl og mange andre Høvdinger, vare komne østenfra med stort Mandskab. Men da de erfare Norges Konges Færd, og at Kongen havde mangfoldige Skibe og meget Mandskab, vilde Svearne ikke bie; men Kongen red op til Gøtland, og Birger Jarl blev tilbage i Ejdhuus en Tid. Medens Kong Hakon laa i Gøt-Elven, kom Matheus til ham, hilse ham og sagde, at Birger Jarl var reden op til Gøtland. „Birger Jarl havde tænkt,“ sagde Matheus til Kongen, „at det skulde være blevet et fredeligt Møde; men da han spurgte, at I havde en stor Hær, vidste han ikke, om I vilde have Fred.“ Mere fremførte han ikke; men foer derpaa bort.

Derefter kalder Kong Hakon til sig sine Mænd, og overveier med dem hvad Raad man skulde tage; og det syntes dem underligt, at Matheus var saa sage faren bort. Da havde Gunnar Kongefrænde, som var en stor Ven af Birger Jarl, Elfarshysel. Han paastod Jarlen snart vilde vende tilbage, dersom der blev sendt Bud efter ham, hvorpaa Gunnar og Thorlaug Bøse bleve sendte til Jarlen. Kongen sagde, at de ikke skulde tale længere med Jar-

Capitel 267.
Sendebud til
Birger Jarl.

1) Laurents. 2) En i Edda omtalt Viking. Randvers Ski er Skibe. 3) Skjolde, som opstikkes langs Skibsborde. 4) Korsbænke. 5) Haandens, og Haandens Lueild er Fingrenes Guldringe. 6) Guld. Guldringens Glads kappedes med Solens.

len end Matheus havde talet med ham. Derpaa fore de og traf Birger Jarl i Götland. Jarlen var noget studs i sin Tale, og anfelede over, at Kong Hakon havde saa stort Mandskab. Gunnar svarede, at dette ikke var gjort paa Svig; men at det var hans Skik altid at fare med store og vel udrustede Skibe. Han lempede sig med Venlighed efter Jarlen, og bad ham vende tilbage for at tale med Kongen. Jarlen sagde, at Kong Erik var reben op til Öster-Götland og vilde ei vende tilbage. Gunnar gjenmælede, at Landsens Raad var ene der hvor Jarlen var; thi Kong Erik var meget læspende, hvorfor han talede kun lidet, og lod Andre jævnlig tale paa Thinge eller i Forsamlinger. Birger Jarl gav den Befehl, at han vilde komme til Ljodhuus for at vente der paa Kong Hakon indtil næstfølgende Søndag, men dette var Løverbag, og dette Budskab bragte Gunnar og Thorlaug Kongen tilbage. Derefter holdt Kong Hakon Raad med sine Mænd, og der blev taget den Beslutning at drage Jarlen imøde; hvorpaa han forsoiede sig med hele Hæren op til Ljodhuus, som Sturle siger:

Saa var Elven
Heelt at flue
Som gjæve Folt
Guldet saae,
Da den løvsle
Landets Konge
Paa Flaaden ilede
Ad Ljodhuus til.

Der paa kom Gøterne en stor Stræk, da de saae saa mange store og vel udrustede Skibe, og de frygtede meget for at Nordmanna-Kongen, dersom Hovdingerne ei bleve forligte, skulde gjøre stort Hærverk i deres Land, som her siges:

Hjærtet¹⁾
Paa gotisk Mand
I Krigen's Stund
Var sunken ned,
For frygtelige
Sveakonge
Samtykt havde
Sigklings²⁾ Bud.

Capitel 268.
Fru Rikiza for-
loved med Kong
Hakon Unge.

Kong Hakon lagde til ved Torstebakke vestenfor Aaen, lige for Ljodhuus, og biede der til Jarlen kom. Da fore Mænd imellem dem, og da blev den unge Kong Hakons Frieri aftalt, samt mange andre Ting angaaende deres Forlig; derpaa sendte de hinanden Gidsler. Siden mødte de hinanden selv saalunde, at Jarlen foer over Aaen til Kongen, og de talede sig imellem. Deres Samtale gik vel af, og de sluttede Fred mellem Norge og Svithjod, saa at den enes Venner ei skulde have Fred eller styrkes i den andens Rige, hvorefter Kong Hakon den Unge fæstede Jarlens Datter, Fru Rikiza, og dette Giftermaal skulde gaa for sig, naar Kongen og Jarlen fandt Tiden dertil beqvem. Derpaa skiltes de ad i største Kjærlighed. Jarlen foer op til sit Rige; men Kong Hakon til Konghella, og

1) Hjærtet. 2) Kong Hakons.

Cap. 268. Þorskabakki, et Sted, der maa være beliggende paa den vestre Side af Gøta-Elven i Nærheden af nuværende Þorskfogs Jærnbrug i Vesterlands Sogn, lige over for Ljodhús eller det gamle Lødesø.

reiste om Høsten til Tunsberg og derfra til Bergen, hvor han beredte sig til at tage Vintersæde. Denne Høst kom Henrik Bisfop over fra Island, og sagde at Thord Rakale ændsede lidet Kongens Sag, hvorhos han lagde meget ondt for Thord hos Kongen. Kongen tog vel imod Bisfoppen og stævneede Thord til sig samme Sommer. Om Vinteren sad Kongen i Bergen og dette var hans 33te Regjerings-Aar.

Om Vaaren efter kom nogle Mænd østenfra Svearige, som fortalte Kong Eriks Død. Der var da stor Uenighed mellem Folket om Kongevalget, eftersom de Fleste syntes, at Birger Jarls Søn, Kong Eriks Søstersøn, var nærmest til Kongedømmet; thi hans Søster tog hele Arven efter ham. Philippus, en Søn af Knut den Lange, syntes og at have Ret til Kongedømmet; thi hans Fader havde været Konge med Kong Erik. Endelig syntes Knut, en Søn af Magnus Broke, at have Ret til Kongenavn, da han var en Datterføn af Kong Knut, der længe havde været Konge i Sveavælde. Men saasnart Birger Jarl kom til; thi han havde den største Deel i Landets Styrelse, stemte de Fleste for, at hans Søn skulde worde Konge, efterdi han dertil var bedst stiftet, og da blev Birger Jarls Søn Valdemar udvalgt til Konge. Dette var de Hovdinge til stor Mishag, som ansaae sig ligesaa berettigede til Riget.

Capitel 269.
Sveafongen
Eriks Død.

Den Sommer indtraf den vigtige Begivenhed i Danmark, at Abel tog sin Broder Kong Erik med Svig, og lod ham drukne St. Laurenti Aften. Derpaa lod Hertug Abel sig udnævne til Konge over Danavælde, og blev en mægtig Hovding. Om Sommeren foer Kong Hakon nord til Throndhjem, og tog der sit Vintersæde. Om Høsten kom Sigurd Bisfop og Thord Rakale over fra Island og indfandt sig hos Kongen i Throndhjem. Der vare da mange islandske Mænd, saasom: Henrik Bisfop, Gislef Thordvaldsføn, Thorgils Skarde, Jon Sturlesføn, Finnboge Helgesføn, og Samundsfønnerne Philippus og Harald. Mellem dem var stort Partihad; Henrik Bisfop drev paa at Gislef skulde fare ud til Island; thi han var Thords største Modstander, og sagde det var til Unytte, hvad Thord havde gjort, og foregav, at han i Alt kun havde sørget for sig selv, men ei for Kongens Vrende, hvilket dennesinde ogsaa blev troet. Samme Vinter kom Kong Hakons Frænde Herre Knut, en Søn af Magnus Broke, øster fra Svearige og var om Vinteren i Throndhjem. Han forebragte Kongen, at Birger Jarl ei vilde lade ham vederfares den Væ, som han syntes at tilkomme. Kong Hakon sad den Vinter i Throndhjem, hvor han lod gjøre mange Tilberedelser til Julen; thi han havde mange Folk. Han bar sin Krone otteende Dag Juul. Han havde da til Gjæst hos sig de bedste Mænd, som vare i Byen, Sigurd Erkebisfop, Lænbisfopperne og Stadens Korsbrødre; der var Knut Jarl og Hr. Knut, Kongens Frænde, samt alle de gjæveste Mænd i Throndelagen. Dette var hans 34te Regjerings-Aar. Om Vinteren fore Drdsendinger mellem Danafongen Abel og Kong Hakon; denne sendte Bjarne Moisesføn sørover med Breve, og Abel sendte andre Mænd sendenfra med sine Breve, og det blev derved bestemt, at Kongerne selv skulde mødes om Sommeren ved Landsgrændsen, for at afgjøre de Anker Kong Hakon havde over Danerne.

Den Vinter kom Sendemænd østenfra Kong Alexander fra Holmgaard i Gardarike. Deres Formand var Ridder Mikael. De klagede over den Strid, som Kong Hakons Sysfelmænd jævnlig havde nord i Finmarken og østenfor med Karelerne, der vare Statsfjendige under Holmgaards-Kongen; thi de havde viist sig meget ufredelige med Ran og Manddrab. Derpaa overveiedes hvorledes denne Sag kunde blive neddysset; derhos beilede de

Capitel 271.
Fred gattes
imellem Landene.

til Kong Hakons Datter, Fru Kristina, for Kong Alexander. Siden sendte Kong Hakon Bigleif Provstesen og Borgar med mange andre fra Throndhjem i Selstæb med Kong Alexanders Sendebud, som foer over Bergen og østover til Holmgaard, hvilke bleve vel modtagne, og disse stiftede Fred imellem dem og deres Skatlande saalunde, at hverken Kareler eller Finner skulde krige paa hverandre, endstjændt dette Forlig ei blev holdt længe efter den Tid. I denne Tid paaførte Tartarerne fra Østen Holmgaards-Kongens Rige Krig, derfor havde Holmgaard-Kongens Frieri ingen Fremgang. Sendemændene forlode Holmgaard med sammelige Gaver, som Holmgaards-Kongen sendte Kong Hakon. De kom tilbage om Vinteren, og traf Kong Hakon i Viken.

Capitel 272.
Om de svenske
Herrer.

Om Vaaren foer Kong Hakon fra Throndhjem sør til Bergen, hvor han sad om Sommeren, og der var en Mængde Folk. Herre Knut, Magnus Brokes Søn, fulgte Kongen nord fra. Da kom ogsaa østenfra Viken for at træffe Kongen Herr Philippus, en Søn af Kong Knut den Lange, og begjærede, at Hakon vilde give dem Hjælp til at vinde det Rige, som dem syntes med Rette at tilkomme. Men han vilde ingen Hjælp give dem, eftersom det var aftalt mellem ham og Birger Jarl, at den ene af dem ei skulde styrke den andens Venner. Derpaa vendte disse Herrer sig sør paa til Vindland, og samlede der Mandstæb, saavel Bender som Tyskere, hvormed de fore til Svithjod.

Capitel 273.
Islandsfarerne
forliste.

Denne Sommer var mange Mænd fra Island hos Kong Hakon, som sør fortalt, og der blev holdt mange Møder angaaende hvilke Forholdsregler der skulde tages betræffende deres Land, og det besluttedes at sende Henrik Bisfop, Gislef og Thorgils Skarde ud til Island; thi bleve de satte over det Rige paa Island, som Kong Hakon havde faaet hjemlet Ret til, og tillige skulde de understøtte Kongens Sag hos andre Landsmænd. Sæmunds Sønner fore over til Island, og overdroge Kongen ved Haandslag den Magt, som de der havde havt; Sigurd Bisfop, Thord og Jon Sturleson bleve tilbage i Norge. Det Skib, som Sæmundsønnerne vare paa, forliste, og kun 4 Mand bleve reddede. Henrik Bisfop, Gislef og Thorgils derimod dreve tilbage til Norge om Høsten, lede Skibbrud og bleve i Throndhjem om Vinteren. Kong Hakon foer om Høsten øster til Viken i den Agt at møde Danakongen Abel, som sør var aftalt, og Talen var om et Svogerskab mellem dem saaledes, at Junker Magnus skulde faa Kong Abels Datter. Kong Hakon foer om Høsten alt øster til Gøtelven, og da han ikke spurgte noget til Kong Abel, seilede han øster til Mostrarsund, hvor han laa en Stund. Imidlertid kom her mange Rogger, baade Vindlandsfarere og andre Rjømænd, af hvem han erfoer, at Kong Abel ikke agtede at møde ham; thi vendte Kong Hakon tilbage til sit Rige og tog om Høsten ind til Oslo, hvor han beredede sit Vintersæde.

Capitel 274.
Om Brudefæ-
den.

Den Høst var der stor Ufred i Svithjod mellem Birger Jarl og de omtalte Herrer, og de havde paa begge Sider en stor Hær, hvormed de fore mod hinanden. Da nu den Time var kommen, da Birger Jarl skulde gifte sin Datter bort og reise til Brylluppet i Norge, ansaae han det for uraadeligt selv at reise; men sendte sin Datter østenfra med et stadseligt Følge, og to Bisfopper, Lafrants af Skare og Magnus Bisfop, fulgte hende. Den-

Kirjalar, Carelerne eller Indbyggerne i Kirjåland, hvorom see 1 B. S. 12, cfr. S. 26. Tattarar. Herved forstode Nordboerne ei Indbyggerne af Tartariet i Asien, men det østenfor Gardarike boende Folk i Almindelighed.

Cap. 273. Mostrarsund (Mustarsund maaskee rigtigt Monstrarsund?), uden Tvivl nuværende Male-Sund, imellem Mønster og Maleen i Dnåsala Sogn, ved Indløbet til Kongsbakkefjord i Halland.

Cap. 274. Skarlr (å Skaurom eller Skorum), nu Staden Skara i Vester-Gotland, see 1 B. S. 222.

ne Færd var overmaade glimrende, baade formedelst dens Pragt og dens Følge. Der var og Hr. Karl, en Søn af Ulf Jarl, og mange andre gjæve Herrer og Høvdinge fra Svearike. Dette Følge traf Kong Hakon i Oslo, og han tog over al Maade venligen imod dem, som Sturle quab:

Rigdoms Støtte! Gøters Styrrer
 I Guldet's Glands fra Østen sendte
 Sin Datter til Din gjæve Arving,
 Udstyret med den største Pragt.
 O! Du, som knuser vældig Krigerarm,
 Brudsfærdens Svea-Følge
 Beuligst tog imod, og Folket
 Eder's Vældes Ro paaffjønnet.

Siden blev der gjort i Stand et stort Gæstebud i Oslo, hvori den unge Konges Bryllup med Fru Rikiza blev fejret, og Bryllupsgjæsterne vare baade talrige og gjæve. Efter Bryllupsgildet fore Svearne hjem, og Kong Hakon affærdigede dem med sømmelige Gaver. Men medens deres Ophold i Norge, indtraf vigtige Begivenheder i Svearige. Der mødtes Herrerne Birger Jarl, begge Philipperne og Knut Magnuson ved Hervadsbro. De gave sig Alle i Jarlens Bold; men han lod dem Alle hals hugge og mange Andre med dem, dog mest Tyskere. De fleste Svenske Mænd gav han Fred. Siden standsedes Ufreden i Svithjod, og dette Jarlens Verk blev meget forfjællig bedømt.

Kong Hakon og Keiser Frederik vare, som før fortalt, de bedste Venner, og Sendemænd fore jævnlig mellem dem med herlige Sendinger. Der havde da nogen Tid været Ufred mellem Nordmændene og Lybekerne i Anledning af deres før ommeldte Røveri, og Kong Hakon havde skrevet om denne Ufred til Keiseren, der havde Magt over Staden, at Nordmændene ei havde Fred til at seile til Lybek. Den Sommer, Da Erik ved Svig blev dræbt i Danmark, kom der Brev fra Keiseren, der indeholdt, at han havde tilskrevet Lybekerne, at Nordmændene der skulde have den bedste Fred, og at han agtede at gjøre mere Vre af Kong Hakon end af andre Høvdinge i Nordlandene, tillige at han vilde overgive Staden Lybek i hans Bold, saa at han derover skulde være baade Høvding og Herre, samt at han derpaa vilde udstede Brev og Segl, naar Kong Hakon vilde lade saadant forlange. Da nu Kong Hakon saae dette Brev, sendte han Mænd baade til Keiseren, for at gjengjælde dette Budskab, og til Lybekerne, for at slutte fuldkommen Fred med dem. Til Keiseren sendte han Sira Askatin og Amund Haraldsson, en Søn af Harald Stangarsfylla, som fore fra Bergen før til Danmark om Høsten ved Vinternats Tid; men da de 13 Dag Juul kom til Venedig, spurgte de den Tidende, at Keiseren var død før Juul i Apulien. De vendte derpaa tilbage, og agtede sig til Hr. Konrad, Keiser Frederiks Søn, i Svaben; men paa denne Færd bleve de fæstede i Fængsel, i hvilket de forbleve indtil Hr. Konrad udløste dem. Derpaa fore de til Keiseren, der tog sømmeligen imod dem; de finge dog ei deres Vrende udrettet saaledes som om Keiseren havde levet. Det er en almindelig Tale blandt Folk, at Keiser Frederik haver været den gjæveste blandt de romerske Keisere i den senere Tid. Han var Keiser i 39 Aar; men efter ham blev Keiserstolen

Capitel 275.
 Om R. Hakons
 Sendemænd.

Hervadsbrú (iflve Herads- eller Heitnads-brú), nu Herrevads-Bro i Kolbef Sogn i Vestmanland i Sverige, cfr. Lagerbr. Ev. R. Hist. II. 302, Suhm Hist. af Danm. X. 201 o. fl. Cap. 275. Venedig, den bekjendte Stad Venedig i Italien. Pùl eller Apulialand, Nedre Italien eller Kongeriget Napoli, see 2 B. S. 113. Svafa, Landsfabet Schwaben i det sydlige Tydskland, see 1 B. S. 116.

ledig, og der har ingen været indtil denne Bog blev sammenfæven, og Magnus havde været Konge i Norge to Aar efter at Kong Hakon foer vester over Havet. Derefter fore Aftatin og Følge nord til Norge, og traf Kong Hakon i Bergen ved Jonsvaage Tid; de fortalte ham den Tidende de havde, og tykkedes Kongen Keiserens Død at være den største Skade. Bjarne Moisesfon kom tilbage, og havde efter Kongens Raad sluttet en saadan Overenskomst med Lybekerne, at begge Parter gjensidig skulde seile til hinanden med Tryghed og Fred, og forbleve de siden Kong Hakons bedste Venner.

Capitel 276.
Krigsdriftning.

Vinteren efter den unge Hakons Bryllup, sad Kong Hakon i Oslo. Samme Aar, om Vaaren, døde Paal Bisfop i Hamar. Hakon Konge holdt Julen i Oslo om Vinteren, og dette var det 35te Aar af hans Kongedømme. Først i Vaaren døde Sigurd Erkebiskop den 6te Marts, og i hans Sted udfaares Sira Sørle, Korsbroder i Hammar, til Erkebiskop, som foer samme Sommer ud af Landet til Pave Innocents og blev af ham indviet. Sørle Erkebiskop indviede to Bisfopper i Pavegaarden, nemlig Peter, som tilforn var Prædikebroder, til Bisfop i Hamar, og Rikard til Suderøerne. Først i Vaaren foer Kong Hakon fra Oslo øster til Elven, hvor han traf Birger Jarl, og de talede om mange Ting sig imellem. Kong Hakon klagede over den Troløshed, Danakongen Abel havde viist ham ved at bryde det aftalte Stævnelag. Jarlen klagede ogsaa over, at Danerne havde tilføiet Svearne den største Skade ved Rov og Manddrab; dog mest derved, at de havde understøttet Herrerne mod Sveariget. Da saalunde begge syntes at have meget at føre Anke over mod Danerne, besluttede de, at en Hær fra begge Riger om 12 Maanedre skulde udrustes. Kong Hakon med en Skibsflaade fra Norge, og Jarlen med 5000 Mand fra Svearige skulde mødes om Vaaren ved Gøta-Elven og fare mod Danavælde; Kong Hakon skulde seile med Flaaden til Dresund, men Birger Jarl drage med Hæren sør om Halland og Skaane, for der at gjøre det Hærverk mod Danmark de lystede, hvorpaa de skulde træffes i Dresund, og der tage den Beslutning, som lovede den bedste Fremgang, hvis Danerne ei vilde gjøre dem et sammeligt Tilbud. Siden foer Kong Hakon nord til Lunsberg; men Birger Jarl op til Svearige, og Kong Hakon sad om Sommeren i Bergen. Samme Sommer fore Henrik Bisfop, Gissur, Thorgils og Finnbjørn ud til Island, og toge mod de Forlehninger, som Kongen havde bestemt dem. Dog blev der snart Ufred imellem Gissur, Thord og de andre, som Kongen havde givet Magt i Hænde. Henrik Bisfop syntes ei, at Gissur holdt de Løfter han havde gjort Kongen, og vendte sig derfor med sit Venfkab til Gissurs Uvenner. Den Sommer da Gissur og Følge fore over til Island, gav Kong Hakon Thord Rafale Sæfæl nord i Gaulardal. Did foer han; men sendte sin Frænde Kolbein Grøn ud til Island; men han bidrog ikke meget til at forlige Folk da han kom til Island.

Capitel 277.
Abels Strid
med Friserne.

Omcalte Sommer holdt Kong Abel Strid med Friserne, som han vilde paalægge flere Skatter end før havde været. Friserne havde samlet sig og lode Skovene være deres Beskyttere. Da nu Abel opsogte dem, blev han truffen af en Piil, og fik deraf sin Døds. Efter hans Død valgte Danerne Kong Eriks Broder Christopher til Konge, der tog hele Danavælde under sig og blev en stor Høvding. Om Vinteren sad Kong Hakon i Bergen, og dette var hans 36te Regjerings-Aar. Henimod Vaaren gjorde han Udbud over hele sit Rige, baade paa Folk, Levnetsmidler, Skibsredskaber og Vaaben, og sagde, at han med denne hele Hær agtede sig til Danmark. Saaledes samlede om Sommeren en stor Hær, hvormed han foer øster til Viken; i det første gik dog ikke Flaaden samlet

under Seil, men hver gif afsted som de bleve færdige til. Kong Hakon lagde ind ved Tunsberg, hvor han efterlod Dronning Margreta og Fru Rikiza; men selv seilede han øster over Fjorden, hvor meget Mandskab fra Viken og nord fra Landet søgte til ham. Da havde Kong Hakon Olafsfuden; men den unge Konge Dragen, Knut Jarl Dragmarken, Hr. Sigurd Kongesøn Rygjabranden, Peter i Gizka Borgundarbaad og Dgmund Kræfedands Gunnarsbaad, og desuden havde Baard fra Hestbo et stort Skib, ligesom de og havde mange andre Storskibe. Kong Hakon lagde til ved Ramsholmen, i Hervidarsund, hvor Hovedstyrken af Hæren kom til ham; herfra foer han ind til Ramsholt, hvor der stod et stort Skib, som Gunnar Kongefrænde havde ladet bygge efter Kongens Befaling, og som var det største der nogensinde havde været bygget i Norge. Kongen lod Skibet løbe af Bankestoffen, hvilket gif meget heldigen for sig. Derpaa holdt Kongen en vakker Tale og gav Skibet det Navn Korsfuden. Han lod derpaa nogle Mænd blive tilbage for at sætte Skibet i fuldkommen Stand; men selv foer han ud til Flaaden, med hvilken han seilede sør til Ekerøerne, og lod den største Deel af Hæren tilligemed de fleste Lendermænd blive liggende der, imedens Kongen gif ombord paa et letseilende Skib og lagde ind til Lindisholmar i Elven, hvor han spurgte Birger Jarls Ankomst med Sveahæren, saaledes som aftalt var.

Derpaa sendte Kong Hakon sin Søn Junker Magnus og Gaut paa Mel nordest for at bringe Korsfuden til Ekerøerne til de andre Skibe. Da de kom nord, gjorde de det i Stand paa Skibet, som endnu var ufærdigt. Da de nu fore fra Ramsholm, holdt Junker Magnus sin første Tale, og Folket undrede sig meget over, hvor ubarnsligen den blev frembaaren. De styrede Skibene ind til Ekerøerne; men da de fastede Anker i Havnen, løb Spillet, hvorom Ankertouget var lagt, saa fort omkring, at der kom Ild i Spilkrandsen. Folket troede at Touget maatte brænde, og vædede et Telt, hvormed de agtede at slukke Ilden; men Junker Magnus fandt paa et bedre og hurtigere Raad, tog en Bætte fuld af Drikke og styrkede den over Spilkrandsen, hvorved Ilden dæmpedes. Da Korsfuden kom i Ankerleie ved Siden af de andre Skibe, naaede dens Skandsrækker op til Telttaaserne paa Olafsfuden og de andre Skibe. Ovenbords, var Korsfuden 9 Alen over Vandet, saa dette var det største af alle de Skibe som der vare, endstjøndt alle gamle Folk blandt de Tilstedeværende sagde, at de aldrig havde seet saa store Skibe i en Leding. Der gif et stort Skrækkens Rygte af denne Leding og Skibsflaade over hele Halland og Danmark, og Folk syntes at Modstand her var unyttig, som Sturle qvad:

Capitel 278.
Om Kong Hakon
og Magnus.

Foldin, den ydre Deel af Christiania-Fjorden, see 1 B. S. 209.

Dragsmørk. Formodentlig var Knut Jarls Skib bygget paa dette Sted i Lane-Herred i Bahus-Lehn (see 1 B. S. 63), ligesom Sigurds og Peter i Gizka's i Rysylke og Borgund paa Søndmør.

Hestbør, Hestbo paa Fjorden i Rysylke, see 1 B. S. 65.

Ramsholmr, rigtigere er vel Rafns-holmr, hvormed rimeligviis er meent Ravn-Holmen, en liden Ø paa Vestsiden af Kragerøen og Indseilingen til Frederikstad i Borgesjøssel; og Hervidar- eller Hermdar-sund bliver da Sundet imellem hine Der. Lidet nordenfor Ravn-Holmen ligger paa Kragerøen Gaarden Holte, som kan være det Rafns-holt, hvormed meldes, hvis man ellers hermed har tænkt sig et andet Sted end Rafnholm, hvilket er tvivlsomt. I Udskjærene ved Ryssten af Bahus-Lehn findes vel Rambo og Ramsholm; men at man skulde falde paa at bygge Skibe paa disse Steder, lader sig neppe antage.

Ekrøjar eller Eikrøjar, nu Økero i Vest for Hisingen, sybligt i Bahus-Lehn.

Lindisholmar. En liden, til Lundby Sogn paa Hisingen hørende, Ø, paa hvilken det forhenværende Lindholms Slot var beliggende (Tuneld 2 B. S. 221).

Cap. 278. Melr, Gd. Mæl i Dvindherred, see foran S. 225.

III. Bind 2det Hefte.

Velgehestens Styrrer! Følk jeg siger
 Hvorlund' Daners Ufred Du gjengjeldte;
 Dit Følk tyndplanket Skib paa Hav
 Af Bankestoffen rulle lod;
 Og Eders Stormænd langen Stund
 Udbød Følk mod Ran at værge.
 Ei Følket syntes Leding liden
 Mod Danmarks vide Kyster.

Lovpriset Konges Følkesfærd
 Hen til Narebænfen iled;
 Du siden, Guld-Foreder!¹⁾ styred
 Store Flaade for langs Land.
 For Din Bælde, Ringe-Baldr!²⁾
 Hallands Krigsmænd worde rædde.
 Ingen Jota-Kongens³⁾ Krigsmand
 Var uden Skræk for Norges Drot.

Capitel 279.
 Om Kong Hakon.

Kong Hakon havde mange gjæve Mænd med sig i denne Leding; deriblandt vare andre Konger, nemlig Kong Hakon den Unge, Jon, Konge paa Sudurøerne, Kong Dugal, Knut Jarl, Junker Magnus, og Hr. Sigurd. Disse vare de gjæveste Lendermænd: Peter i Giska, hans Søn Nikolaus, Gaut paa Mel og Brynjolf Jonsen. Medens Kong Hakon laa ved Ekerøerne, kom Sørle Erkebiskop fra Paven. Han reiste til ham for Moros Skyld fra Tunsberg; men nylig tilforn var Biskop Arne kommen, som i Tunsberg var bleven overladt et letseilende Skib af Dronningen, for derpaa at fare for til Kongen. I Selskab med ham var Peter Biskop; men tilforn vare hos Kongen Arne Biskop i Bergen, Askel Biskop i Stavanger, Hakon Biskop i Oslo, og mange andre Geistlige.

Capitel 280.
 Om Danernes
 Sendebud.

Medens Kong Hakon laa ved Lindesholm, var Birger Jarl østenfor Aaen med sin Hær ved Gullbergseid. Han havde 5000 Mand, og mange gjæve Mænd vare med ham, saasom Hr. Karl, en Søn af Ulf Jarl, Hr. Holmgeir, en Søn af Folke Jarl, Karl Kneifesson, Jon Engilsen og mange andre gjæve Hovdinger fra Svithjod. Med Jarlen var ogsaa Andres, Konge af Sursdal, Broder til Kong Alexander af Holmgaard, der var flygtet østenfra for Tartarerne. Kong Hakon den Unge, med Peter i Giska og flere gjæve Mænd soer fra Lindesholmar og vare i Gjæstebud hos Birger Jarl; men Dagen derpaa, som var Søndagen før Jonsbaage, drog Birger Jarl med den unge Hakon Kong Hakon den Gamle imøde, og de talede om mange Ting sig imellem. Jarlen sagde, at Danakongens Sendemænd vare komne søndenfra, og laae oppe i Aaen ved Gullbergseid, nemlig to Biskopper, 15 Riddere, tilligemed mange andre, som vare sendte til at slutte Forlig om de Anker, som Kong Hakon førte over Danerne. St. Hansdag mødtes de for at omhandle Sagen, og Følk syntes, at Jarlen holdt mere med Danerne end de havde tænkt; endstjondt Danerne modtog det Forlig, som Kong Hakon foreslog efter de forstandigste Mænds Raad. Saaledes var Forliget, at Danerne skulde betale saa mange Penge i Bøder til Nordmændene, som det kunde bevises, at Danerne havde fraranet dem. Hakon Konge blev og dømt til at betale nogle Penge for de Anker, som Danerne havde over Nordmændene, og disse Penge skulde udredes om Høsten tilligemed nogle af dem, som Danerne havde at udrede, men Halland sættes i Pant for dem, som stode tilbage. Bilde Kong Kristoffer ikke dette, skulde nogle Riddere følge med Kong Hakon, og Nogle med Birger Jarl til Svearige, og sidde der indtil de bleve udløste. Da dette Forlig var bragt istand, bleve Breve udfærdigede, og paa begge Sider forsynede med Biskoppernes og andre bygtige Mænds Indsegl, som Sturle siger:

1) Garmilde Konge. 2) Garmilde Konge, som uddeler Ringe. 3) Jullands Konge.

Cap. 280. Gullbergseid er beliggende i Mäl østenfor Göteborg. En liden Fæstning, Geta-Lejon, ligger nu paa dette Sted, cfr. Luneld om Vester-Gotland S. 27.

Sursdalir var et i Nordvest for Bulgaria liggende Rige i Rusland. Navnet er endnu tilbage i Byen Susdal, der var Residents-Stad for en Storsyrste, indtil det efter Midten af 12te Aarhundrede forflyttedes til Volodimir.

Stridskvasse Eijoldefnuser
Siden gjengjaldt Daner Ranet;
Bryderen af Skibets Mast
Først kom til Eskerøer.
Folk loved Guldbestormer
Meer end nok af Brandstat.
Lovpriset Thrønderes Konge
Lande tog i Pant.

Da nu dette var forhandlet og stadfæstet, holdt Hakon Konge og Birger Jarl nogle Raadslag; derefter opløstes Ledingen, og ikke længe før Petersmessen vendte Kong Hakon nord til Lunsberg, hvor han gav Alle Hjemlov.

Hakon Konge foer, saasnart han var særdig, fra Lunsberg til Bergen, hvor han sad om Sommeren, og da det nu led hen til den bestemte Tid, sendte Kongen Aslak Gust øster til Landsgrændsen med de Penge, som han skulde udrede til Danerne; men der kom Ingen fra Danmark til at modtage Pengene, og Ingen til at udrede dem, der vare lovede. Aslak reiste Birger Jarl imøde, som sagde ham, at Danakongen ingen Pengemulkt vilde udrede den Høst; men vilde, at Kongerne selv skulde mødes om Sommeren og slutte Forlig om alle de Ting, som vare dem imellem, hvortil Jarlen meget opmuntrede. Aslak reiste derpaa hjem. Kong Hakon foer nord i Landet, og sad i Throndhjem om Vinteren, og dette var hans Kongedoms 37te Aar. Om Vaaren i Fasten døde Peter i Giska. Samme Aar døde i Throndhjem Erkebiskop Sørle paa Apostlerne Philips og Jakobs Dag. Kong Hakon foer sør til Bergen. Efter Erkebiskoppens Død bleve Korsbrødrene forligte om at vælge Einar Smjørbak, en Søn af Gunnar Grionbak, til Erkebiskop; men han var ude i Paris. Da sendtes Mester Hakon og Mester Ottar afsted med Breve for at kundgjøre ham dette Valg, men uden at have indhentet Kongens Raad hertil. Om Sommeren foer Kong Hakon øster til Viken og lige til Elven, Danakongen imøde. Kongen lagde til ved Lindesholm; men Birger Jarl var ved Guldbergseid. Der kom og Danakongen Christopher, og havde stor Trøst i Birger Jarl. Da Forliget kom paa Bane, mærkedes det, hvorlunde Danakongen syntes, at Biskopperne den forrige Sommer havde overskredet den Fuldmagt han havde givet dem. Kongerne bleve ei forligte, endstjøndt Birger Jarl tilraadede Forlig, og Nordmændene syntes han holdt meget med Danerne. Saaledes endtes Mødet, at Danakongen red bort uforligt. Han red sørefter gennem Halland, og lod alle Broer over de Elve, han foer over, kaste af. Kong Hakon foer Nord til Viken, hvor han sad om Sommeren.

Den nu omtalte Aar døde Hr. Sigurd, Kong Hakons Søn, og Askel, Biskop i Stavanger. Samme Sommer sendte Kong Hakon Sigurd Biskop og med ham Sigurd Silkesie til Island for at føre hans Sag paa Thing. De havde mange Breve med, hvori Gissur Thorvaldsfons og flere Andre bleve stærkede over til Norge. Vinteren før havde Eijolf Thorsteinsfons, Hrane Rodransfons og Kolbein Grøn indebrændt 3 af Gissurs Sønner tilligemed mange andre Mænd paa Flugumyr. Samme Vinter dræbte Gissur Kolbein Grøn og 2 andre Mænd paa Grimsø, og der var da stor Ufred paa Island. Sigurd Biskop traf Gissur sør paa Landet; han var da sat i Ban af Biskop

Capitel 281.
Om Kong Hakon.

Capitel 282.
Sigurd Konges Død.

Cap. 281. Paris og Parisborg, d. e. Franfrigs store og skønne Hovedstad.

Cap. 282. Flugumýri en Gaard i Skagafjorð, nord paa Island.

Grímsey, en til Þingeyjar-Þing hørende, og langt ud i Havet ved Nordsiden af Island liggende, og, igjennem hvilken den nordre Polar-Cirkel gaar.

Henrik. Da nu Henrik Bisfop hørte Stibets Ankomst, red han til Sørlandet, og begge Bisfopperne satte saa haardt ind paa Gissur, at han foer strax ud af Landet; men satte Odd Thorarinsfons over Skagafjord, og gav ham sin hele Sag i Hænde; men Thorer Thott satte han over sin Fædrene-Arv, og skulde han styrke Odd mod Eijolf og Hrafn. Gissur kom til Bergen, hvorhen Thord Rakale forud var kommen, og der var intet Venemøde mellem dem, hvorpaa Gissur strax foer øster til Viken og indfandt sig hos Kongen.

Capitel 283.
Ivar foer til Is-
land i Kongens
Værende.

Samme Høst lavede Kongen til Vintersæde i Bergen, og dette var det 38te Aar af hans Kongedømme. Baade Gissur og Thord vare ogsaa der, Gissur i Byen og Thord paa Berget. Om Vaaren foer Kong Hakon til Bergen med Korsfluden. Samme Sommer kom Erkebisfop Einar tilbage fra Paven. Han kom fra Havet ind til Alda, og foer strax nordover langs Landet til Throndhjem; men vilde ei indfinde sig hos Kongen, hvilket syntes ham forunderligt. Denne Sommer, da Kong Hakon sad i Bergen, sendte han til Island Ivar Englessøn for med Bisfoppernes Hjælp at rygte hans Værende; thi dem troede han vel. Gissur og Thord gav Kongen Sysler; Gissur fik nemlig et nord i Throndhjem, og Thord et øster i Skida. Vinteren før Ivar kom ud til Island havde Hrafn og Eijolf dræbt Odd Thora-innsfons i Geldingaholmt Vinteren forhen; men Sommeren efter holdtes et Slag paa Tværaa-Stranden mellem Thorbard Thorarinnssons, som havde Hjælp af Thorgils Bødvarssons og Sturle Thordssons, og mellem Hrafn og Eijolf som hans Modstandere. I dette Slag faldt Eijolf; men Hrafn flygtede. Ivar var om Vinteren i Skalaholt, og syntes at Bisfoppen lagde sig Kongens Sag mindre paa Hjærte end han havde lovet. Om Vaaren foer Ivar nord til Skagafjord, hvor han traf Henrik Bisfop og Thorgils Skarde, som var sat over Skagafjord, og forsvarede Kongens Sag for dem. Saalunde kom det dertil, at Alle fra Skagafjorden og Øfjorden betalte Kongen Skat, ligesom de fleste af Bønderne i Nordlandet skulde betale den Skat, som de med Ivar blev forenede om. Ivar foer over til Norge om Sommeren, og syntes at have udrettet mindre af sit Værende end han agtede, hvilket han mest tilskrev Gissur og hans Kammerater, men dog ogsaa noget Thords Venner.

Capitel 284.
Einar Erkebisfop
kom til til Svæde.

Einar Erkebisfop kom til sin Bispestol i Midaros, og da han spurgte Kongens Mispnøj med, at han ei havde indfundet sig hos ham, da han kom i Land, foer han sør til Bergen, og Kongen tog vel imod ham, da de mødtes. Erkebisfoppen var en stor Ven af den unge Konge; han havde givet ham Kongenavn, og lagde siden den største Yndest og Kjærlighed paa ham. Han bad Kongen dele Landet mellem sine Sønner, som de bedst kunde blive enige om. Kong Hakon taledes herom med sine Venner og Raadgivere, som vare af ulige Meninger. Nogle sagde, at Magnus skulde have en Trediedeel af Landet og Hertugs Navn, Andre sagde, at Lehnene skulde deles i lige Halvdele; men Hakon dog høre Kongenavn. Der vare Nogle som erklærede, at de ei vilde indfinde sig til dette Møde, naar ikke lige Lod tilbeeltes Brødrene; de sagde, at det sømmede sig bedst, at Alt blev tilfattet til Halvning dem imellem. Einar Erkebisfop og den unge Hakons Venner bade Kongen bringe denne Sag i fast Orden, og derom udstede Brev forsynet med sit og andre Høvdingers Indsegl. Kongen hørte paa disse Forslag med al Blidhed men sagde, at det

Cap. 283. Bergid i Tånsbergi, senere Tånsberghús, see 1 B. S. 60.

Alda, Den Alden, noget i Sydvest for Atle-Den i Vilnæs Sogn i Søndfjord.

Skida, nu Staden Skien, hvorom see 1 B. S. 90, 112.

Geldingaholt, en Gaard i Skagafjord paa Island.

Iveráreyrar ved Iverá i Eyjafjördr nord paa Island.

Skalaholt, det forrige Bispestæde i det sydlige Island, beliggende i Arnæs Sjøfæl, see 1 B. S. 68. 2. B. S. 118.

var bedst Gud fistebe imellem dem, og Enden blev, at der ingen Deling skede. Erkebiskoppen foer nord til sin Bispestol, og Kongen og han stilles ad i Venstreb. Kong Hakon den Unge havde den Sommer sendt nogle Mænd ud til Spanien til Kongen af Kastilien, og dens Formand var Præsten Elis. De skulde bringe Kongen nogle Høge og andre Ting, som der vare vanskelige at faae. Da de kom ud til Spanien, tog Kongen vel imod dem og Norges Konges Sendinger, og de bleve der en Stund under god Behandling.

Næste Vinter sad Kong Hakon i Bergen og dette var hans Kongedoms 39te Aar. Om Vaaren nær under Paaske sendte Kong Hakon Thorlaug Bøse og nogle Mænd til Danmark med Brev til Erkebiskop Jakob i Lund, for at erfare, om Danakongen vilde holde det Forlig, som var aftalt Føresommeren. Da Thorlaug kom til Lund, tog Erkebiskoppen vel imod ham, og lod ham blive hos sig; men sendte Bud derom til Roskilde i Sjælland til Kong Kristoffer. Da Kongen fik deres Vrende at vide, beholdt han dem hos sig; men sendte nogle Mænd op til Skaane, som skulde gribe Norges Konges Sendemænd. Da Erkebiskoppen herom fik Nys, advarede han Thorlaug, og gav ham Heste hvormed han red op til Svearige; men Nogle af hans Reisefæller bleve lønligen tilbage hos Erkebiskoppen. Thorlaug og hans øvrige Fæller fore den østre Vej til Viken, og saa nord til Kong Hakon i Bergen, hvor de kom Pintsedag og bragte ham sin Tidende og Erkebiskoppens Ordsending om hvorlunde Danakongen ikke agtede at holde noget Forlig med Nordmændene. Kongen udlob sig kun lidet om dette; men kort efter lod han sit Skib Olafsfuden sætte paa Vand, og lod de Ord udgaae, at han vilde fare nord til Thronhjem; men da Skibet var lagt ud under Fenhring, sagde han, at de skulde seile øster til Viken. Han sendte Breve forud til sine Syselmænd i Viken, at intet Kjøbmandsskib skulde seile længere Syd end til Ekerøerne; men vente der paa Kongens nærmere Bestemmelse. Hakon Konge seilede østover langs Landet, og da han kom til Viken, tog han først ind til Tunsberg. Her sendte han Udbudsbreve over hele Viken og stævne alle Lendermænd og Syselmænd til sig. Der samlede en stor Hær og mangfoldige Skibe, med hvilke Kongen styrede før til Ekerøerne. Saa lunde kom der en stor Flaade sammen, og Rygtet gif, at der ikke manglede meget paa 300 Seil, som Sturle quod:

Du ætgode Kongetringer!
Sed kun fort i Ro ved brudt Forlig.
Haarde Hirdmænd takled' til
Stærke Krigsskib med fve Toug.
Nordmanna-Konge førte did
Ud for Elven gjæve Skibsbord';
Nye Planker prøved Rød;
For Dine Fiender det Dødsbud blev.

Da Kong Hakon kom i Ekerøsfund, sendte han en stor Deel af sin Hær før til Halland og bød dem hærje og ødelægge Landet med Jld og Sværd. To Dele af Hæren sendte han heelt før til Glymsteen, under Anførsel af Dgmund Krævedands, Arnbjørn Pose, Baard i Hestbø, Aslak Gus, Paal Gaas og Amund Haraldsson. En tredie Deel skulde gaa

Cap. 284. Kastel i Spania, Kongeriget Castilla eller Castilien i Spanien.

Cap. 285. Roskellda, den danske Stad Roskilde i Sjælland, see 1 B. S. 309.

Fenhring, Afteen ved Bergen, see 1 B. S. 50.

Ekrøjarsund imellem Øfersø (Ekrøjjar, see ovenfor) og Høns i Bahus-Lehn.

Glymsteinn (Glaum-, Gleymsteinn), Naassee nuværende Glumsteen i Faurås-Herred i Halland.

op paa Geitfjør, og denne anførtes af Jon Dronning, Jon Lodinson, Thord Rakali og flere Sysfelmænd fra Viken. De seilede alle tilhobe til Mostersund, som Sturle qvab:

Dine Folk lod tynde Skier¹⁾
Med fulde Tong og Taffel glide
Over Maagens Bold²⁾ ved Mostersund;
Gøther fæle Leding spurgte.
Der siden Dine, Gutter snare Konge!
Seilet falde lod, og det lyåned
Af Krigsskibs Dragehoved,
Da Frygt foer om i Danabygd.

Da Kongen kom til Mostersund, stødte han paa nogle Daner, hvoraf de fleste bleve dræbte.

Capitel 286.
Feidetog til
Danmark.

St. Bartolomæus Dag var paa en Torsdag. Nordmændene gjorde Landgang i Halland, efter som Kongen havde bestemt. De stege i Land ved Glimsteen; men begge Zonerne fore først ind til Bardfjord, og afbrændte der et heelt Kirkesogn. Siden holdt de sør til Geitfjør, hvor de ginge paa Land. Der havde nogle af Landsfolket samlet sig, og forsvarede sig en kort Stund; men der faldt mange Daner. Siden tog Nordmændene paa at hærje Landet og brænde, som Sturle qvab:

Mægtig Konge! Du raaded' Folk at styre
Mod strækomgionne Konges Land;
Og kort derefter raaded' Du
Prude Skarer Land bestige.
Halland Dine store Hirdmænd
Hærjede alt uden Skaansel;
Ost ved Geitfjør Folkeslægter
Bidt og bredt Friheden forspildte.

Nordmændene ginge vide over Landet, dræbte Folk og afbrændte Bygderne; Folket flygtede hvorsomhelst de kunde. Saa qvab Sturle:

Rasse Gutter synge lode
Stridens Jætte³⁾ i Pile-Drev;
Klinger rinde lod af Vunder
Rok af Danafolkets Blod.
Gjæve Malm-Tolle⁴⁾ fulde
Bidt omkring paa snelle Flugt;
Og Krigerhelt, strækomhyllt,
Der gif til Strid i raske Fart

Malmestammens⁵⁾ Stærke ginge
Under Mærke paa viden Grund;
Valgribben⁶⁾ sled i Vaabenmede
Varme Brad af Dine Raad.
Orn med selve Ulven skifted
Hovedsaarets fæle Bove:⁷⁾
Ulven stod over Strømme Blod
Af grumme Folk af grepa⁸⁾ St.

Ogmund og hans Folk ginge paa Land ved Glimstein St. Bartholomæus Dag, og finge ingen Modstand; men dræbte mange Daner. De brændte Bygderne Fredags Nvæl-

1) Skibe. 2) Havet. 3) Egentligen Jætteqvinde, betyder Dren. 4) Malmens d. e.: Sværdenes Tolle eller Træer er krigeriske Helte. 5) Malmestammen d. e. her Kongen. 6) Valpladsens Fugl, Høgen. 7) Blod. 8) Dygtig, gjæv.

Geitkjørr (Geitskor) er rimeligviis den temmelig betydelige S Getters ved Barberg i Himle-Herred i Halland, og har neppe Hensyn til noget Sted paa Fastlandet.

Mostrarsund, hvorum see foran S. 336.

Bardfjördr eller Bardafjördr, see foran S. 220.

den, og fore alt før til en Aa, som heder Eidre, hvor et Handelsthorp blev afbrændt. Lo-
verdag vendte de tilbage, og brændte da atter alle de Bygder hvorover deres Bei falbt.
Saa qvab Sturla:

Stærke Hirdmænd høist i Sky
Tændte Ild i Danavælde;
Hallens Ulo¹⁾ i rene Lue
Vandred' over Hus' paa fredne Land.
Bidt Birkfot²⁾ foer om Bondehuse,
Da rendte rædde Folk til Skovs,
Fra brændte Land, og mange
Helte slagne blev' paa Baal.

Matten til Søndag laae de paa sine Skibe; da opkom der en svær Storm, som
drev nogle af deres Skibe fra sit Ankerleje, men forinden bjergede Mandskabet Godsæt, og
gik selv ombord paa de Skibe, som havde Anker i Bunden. Om Søndagen kom Daner
ned i en stor Skare og dræbte nogle norske Efternøslere paa Landet; siden toge de de Skibe,
som vare drevne i Land, og antændte paa disse et stort Baal, menende at de skulde drive
ud til Nordmændenes Skibe, fordi Vinden, som havde staaet paa Land, havde vendt sig.
Nordmændene roede ind imod dem, da de bleve dette nye Paafund vaer, og satte Stavn-
liaaer i somme Skibe og drog dem til sig, saa at ingen Skade skede. Derefter fore Nord-
mændene bort fra Glymstein; men brændte først Staden Aranæs af, som Sturla qvab:

Elvis Ulven³⁾ drev til varme Tag
Bed Elven Øster store Gnister;
Siden falde høie Halle
I Sorgens Stund i Danabygd.
I rædsom Strid gif op i Lue
Hus' viden om paa Hallands Side;
Over Folkets store Estræde
Ulven foer ved Glymstein nord.

Kong Hakon laa ved Ekerøerne, og da Hæren kom tilbage til ham søndenfra, lod han
sig nøie underrette om alt hvad der havde tildraget sig, og Byttet blev deelt efter Kongens
Raad. Hakon Konge overveiede da, hvorlunde Nordmændene havde gjort megen Ufred i
Danakongens Rige; han holdt derfor Raad med sine Mænd, hvorledes han skulde beskytte
sit Rige, og den Beslutning blev tagen, at sende Simon Prædiker, og Broder Sigurd til
Danakongen med det Vrende, om han vilde forliges eller holde Ufred med Nordmændene,
og med dette Vrende fore de. Danakongen tog imod Forslaget med et tungt Sind, og
yttrede megen Misnøie med at Nordmændene havde seidet i hans Rige. Da de ikke finge
nogen bestemt Besked af Danakongen, fore de derefter tilbage, og fortalte Kongen Udfaldet
af deres Vrende, og at intet Forlig var at vente.

Da Kongen foer fra Ekerøerne, satte han sin Søn Hakon efter øster ved Elven, og
han laa i Straumfund med 10 store Skibe. Disse vare de Skibsfyrere, som bleve tilba- Capitel 287.
Om Kongen af
Spaniens Gen-
demænd.

1) Ild. 2) Ild. 3) Ilden og Vinden, som i Mythologien ere Brødre.

Cap. 286. Eidre, nu Åthran eller Folsenberg's-Møen i Halland.

Aranes, nu Staden Kongsbakka i Fjärås-Herred i Halland, see Richardsons Hallandia
S. 8—9.

Cap. 287. Straumssund. Navnet er nu forsvundet, men maa formedentlig være et
Sund imellem Verne i Kongsbakka-Fjorden, cfr. Richardson l. c.

ge hos den unge Konge: Dgmund Kræfedands, Besete af Helle, Simon Staur, Robin Staur og Præsten Helge Røde. Gjæsterne havde to store Skibe. Kong Hakon selv foer nord til Viken, og først ind til Tunsberg, hvor han dvælede en kort Tid førend han foer nord i Landet; men da han kom til Øster-Agder, kom Præsten Elis, som han havde sendt til Spanien, til ham. Han fortalte Kongen, at Kongen af Spaniens Sendemænd vare komne til Landet, og at deres Formand hedte Sir Gerrant. Han tilføiede, at de havde mange Tidender til Kong Hakon, og blandt andet at Kongen af Spanien vilde befæste deres Benskab ved Svogerskab. Da nu Kong Hakon kom til Randarsund, vare Sendemændene der før ham, og bragte ham deres Vreude. Kongen tog den Beslutning, at de skulde bie ham i Tunsberg, indtil han kom nordfra om Vaaren, og da vilde han give dem Bæstet paa deres Vreude efter forstandige Mænds Raad. Siden foer Kong Hakon nord i Landet og kom om Høsten til Bergen, hvor han lod gjøre i Stand til Vintersæde. Samme Høst kom Ivar Engleson fra Island og bragte Tidender med sig derfra.

Capitel 288.
Kong Hakon Un-
ge lægger Stet
paa Danerne.

Kong Hakon Unge laa om Høsten i Straumsund, som før fortalt, og der stod stor Skænk af ham blandt Danerne. Han sendte Bud om Høsten til de Herreder i Halland, som ubrændte vare, paalagde dem stor Brandstat, og bestemte hvor mange hundrede Nød de skulde udrede til ham, da han ellers vilde fare til dem, og give dem samme Skjæbne, som hine, der var brændt for. Alle Danerne underkastede sig Kongens Paalæg og udredede mangfoldige Nød til ham; men en Deel af Brandstaten løste de med Bør, Lærred, Sølvs og andre Kjøbmandsvarer. Dette Gods blev bragt til Kong Hakon i Straumsund, og han laa der ombord paa sine Skibe heelt til Mortensmesse. Sjælænderne laae samlede hele Vinteren, og vare meget rædde for, at Kongen skulde hærje paa dem. Hakon lod lave til Julegilde for sig i Tunsberg, og did foer han før Juul; men satte Dgmund Kræfedands tilligemed nogle andre Sysselmænd efter sig øster. Hakon Konge sad i Tunsberg under Julen, og kort efter sendte Dgmund mundelig Bud til ham, at han maatte komme øster; thi der vare mange store Drb af Danerne komne ham for Dre. To Nætter efter Juul begav Kongen sig paa Veien; og fik et meget haardt og hvaft Veir stik imod sig, saa han maatte gjøre et Slag før han naaede Havnen i Spjør. Siden gif Kongen paa en Skude og lod sig ro ind til Fastlandet; han foer nu i Gjæsteri den øvre Dei, imedens han lod Skibene seile den ydre før til Elven, og kom han før til Konghella end Skibene. Han sad i Borgen paa Holmen ved Konghella, hvor han var til Fasten. Did kom Breve til ham fra hans Fader, at han skulde fare nord til Oslo og bie ham der til han kom nordfra, for at holde Raad om, hvad de skulde svare paa det Forslag, som Sir Gerrant bragte fra Kongen af Spanien, der forlangte, at Kong Hakon skulde gifte sin Datter Christina med en af hans Brødre. Kong Hakon den Unge foer fra Konghella Aste-Onsdag nord til Oslo. Kort efter kom Breve til ham fra hans Værfader Birger Jarl øster fra Gotland, at han skulde i største Hast komme til ham. Og da nu hans Fader ikke var kommen nordfra, da gjør han sig færdig for at reise fra Oslo til Tunsberg; paa Veien faldt han i en Sygdom, dog bedrede Gud ham snart. Da han kom til Tunsberg, gif han ombord paa et Skib,

Hellir, Gaarden Helle, hvorom see foran S. 295.

Randarsund (ikke Raudasund) paa Agder, nu Rannesund eller Randesund i S. D. for Christianssand, see S. 150.

Cap. 288. Spjør, „østenfor Folden (Fjord),“ nu Den Spjør med en Gaard af samme Navn i Hvaløernes Præstegjæld i Borgebyhøst, see 1 B. S. 83.

Borgen paa Holmen, d. e. Ragnhildarhólmur ved Konghella, see 1 B. S. 154, cfr Cap. 333.

seilede øster til Elven og tog ind til Konghella, hvor han kom i Begyndelsen af Dimmel-
Ugen. Derfra foer han til Bjodhuus, hvor hans Svoger, Sveafongen Baldemar, var for
ham og tog mod ham med den største Venlighed. De rede begge sammen op til Göt-
land. Da nu Birger Jarl spurgte at hans Svigersøn, Kong Hakon, var kommen til
Sveavælde, bød han sine Mænd tage sømmeligen mod ham og hans Folk og bestemte
saa stor Straf for dem, som brugte Spot eller kaldte dem Bagger, eller brugte andre van-
ærende Navne mod Nordmændene, at de derfor ikke skulde miste mindre end deres Hals-
been. Alle Svogrene vare i Paaften i Vester-Gotland paa en Gaard som heder Leinar,
og under Messen paa første Paaftedag ledede Kong Baldemar og Birger Jarl Kong Ha-
kon til Alteret, og viiste ham i Alt den største Ære, ligesom de gave ham Sæde mellem
sig. De skiltes ogsaa ad i største Venfæb og Blidhed, og Kong Hakon red ned til Kong-
hella, hvor han dvælede en Tid om Vaaren, og foer siden nord til Viken. Jævnlig
red han ud og morede sig med Høge og Hunde. En Dag foer han øster over Elven ved
Guldsøen for at more sig; men næste Nat derefter blev han syg; han gjorde sig da færdig
til at fare nord i Viken, hvorpaa Kongen tog ombord paa sit Skib, og det gik vel østen-
for Fjorden; men da han kom til Fjorden tog Sygdommen til. Da lod han sig paa en Sku-
de ro over Fjorden til Tunsberg, og lod sig bringe op til Munkeløstret, hvor han laa.
Da kom en Læge til ham som Sir Ferant havde bragt over med sig, og holdt Raad om
hans Sygdom; men ikke desto mindre tiltog Sygdommen, og han døde kort efter, og hans
Dødsdag var to Dage efter Vitalis-Messe (30te April). Dette syntes alle Folk et overmaade
stort Tab; thi Kong Hakon var særdeles elsket af sine Mænd og gavmild. Han var middel-
maadig, dog noget høi, af Vært, vakker i Synet, haarfager, havde de vakreste Dine, var
stærk, især behændig og let af sig, og den bedste Rytter af alle dem, som da i Norge vare.
Hans Liig blev ført ind til Oslo, og begravet i Halvardskirken, der hvor Kong Sigurd
Jorsalafar ligger begravet.

Kong Hakon sad den Vinter i Bergen, og dette var hans 40de Regjeringsaar. Efter
at de tvende Prædikebrødre, som han havde sendt til Danmark om Høsten, vare komne
tilbage, kunde han af deres Ord høre, at Danaafongen havde lidet Lyst til at forliges med
Nordmændene. Da nu Hakon Konge saae, at der ei vilde blive noget af Forliget, sendte
han Udbuds-Breve over hele Norge; mindst var Ledingen fra Halogaland, men derfor
des større fra de sydligere Fylker. Han sendte tillige et mundtligt Bud til Erkebiskop Einar,
og alle Bysbiskopperne, at de skulde komme til ham det snarest de kunde, for at følge ham
i denne Leding. Kongen lod da et Skib løbe paa Vand, som han havde ladet bygge i
Bergen, og kaldte dette særdeles vakre Skib Mariusuden. Ilden røg af Bankestoffen,
da det gik af. Saa quod Sturle:

Nu gjæve Konge rinde lod
Hærstibs Bjælker paa saltet Hav.
Ilden røg af slidte Bænk¹⁾
For iiskolde Bølges Træder.²⁾

1) Bankestoffen. 2) Skibet.

Leinar (Leinar), nu Kongens-Lena i Hvarfs Præstegjæld i Vester-Gotland.

Gulløy, er maastee nuværende Gullholm, en Ø med et Capel, hvilken ved et smalt Sund
er adskilt fra den søndenfor liggende Hermans i Morlanda Sogn paa Vestsiden af Den Drust i Va-
huus-Lehn; i saa Fald maa Udtrykket „Austr yfir ána i Gulløyna“ være urigtigt. Det fortælles
(i Cap. 333), at Kong Hakon Hakonsfons lod Den først bebygge.

III. Bindes 2det Hefte.

O Skræffelige! Fra Din Grund
 Almenning sammenstimler;
 Folk med milde Haand udsendte
 Stærke Hjælp af Norges Bælde.

Capitel 290.

Rong Hakon
 spørger sin Sønns
 Død.

Da Rong Hakon var seilklar, holdt han øst forbi Agder. Der spurgte han sin Søn, Rong Hakons Død, og dette syntes ham et stort Tab, som det og var. Da styrede han først til Tunsberg, hvor han kaldte til sig Erkebiskoppen og de øvrige Biskopper, samt de forstandigste Mænd, og holdt Raad om, hvad Svar de skulde give paa det Brev, som Sir Jerant havde til ham og Jomfru Kristina. Dette Raad syntes hans Mænd sommeligt, om Lykken vilde følge; thi bestemte Kongen sig til, efter sine Benneres Raad, at sige Sendemændene Ja, og sende sin Datter Fru Kristina ud til Spanien efter de Ord, Kongen havde sendt til ham, dog saaledes at Jomfruen skulde udfaare sig til Mand en af hans Brødre, som hun, og de bedste Mænd, som Kongen sendte med i hendes Følge, likede bedst. Derefter lod Kongen gjøre i Stand til hendes Reise, og bestemte nogle Mænd til at følge hende. De Fornemste deriblandt vare: Peter, Biskop i Hamar, Simon Prædiker, med flere lærde Mænd; desuden vare i Følget: Ivar Engleson, Thorlaug Bøse, Robin Lepp, Amund Haraldsson med mange andre gjæve Mænd, saa de vare mere end 100 Mand. Mange gjæve Koner vare og i Følge med hende. Rong Hakon udstyrede Jomfruen hjemme fra med saa megen Rigdom i Guld, brændt Sølvs, hvide og graa Skindvarer og andre Kostbarheder, saa ingen Mand vidste Exempel paa, at nogen Kongedatter fra Norge var bleven saa rigeligen udstyret. Kongen lod ogsaa tiltakke en stor Snekke, hvori der blev indrettet Soverum, paa den ene Side for Jomfruen, og paa den anden for Sir Jerant; thi han kunde ei være hos andre Mænd formedelsst Søsinge. Denne Færd beredtes med stor Bekostning og Pragt, som Sturle quod:

Raske Konge Ungmø sender
 Paa svulmet Hav til fremmed Land.
 Aldrig spurgtes gjæve Konge
 Bedre Hjemme-Følge give.
 Nare-Blaffens¹⁾ gjæve Sømænd
 I Syderhavet imedtege
 Din Datter, som hun monne være
 Et Kongebarn, i Landet fød.

Capitel 291.

Danakongens
 Tilbud til Rong
 Hakon.

Saa snart Jomfruen var reisefærdig, ginge de til Søes og kom til England ved Jarnamod. Medens Rong Hakon dvælede i Tunsberg, kom meget og vakkert Folk til ham. Saa quod Sturle:

Rige Konge! Flinker Mænd
 Styred' nord fra Finnebygd,
 For Dig at give Møde;
 Planken prøved hule Bølge.
 Ladte Skibe lod Du svæve
 Fra hvert et Kyst paa bredden Hav;
 Og fra Norden Havets Ulv²⁾
 Hvalver Sand om malet Staal ved Elven.³⁾

1) Havhestens d. e. Skibets. 2) Vinden, især den heftige Nordenvind. 3) Gota-Elven. Malet Staal er jærnbeflagne Skibsfavne.

Medens Kong Hakon var i Tunsberg, kom før fra Danmark Absalon Prædiker, som var Provincialis over alle Prædiker-Klostere i den norske Tunge. Han var sendt til Kong Hakon fra Danafongen med den Begjæring, at Nordmændene ei skulde hærje hans Rige, og sagde derhos, at Danafongen vilde heller have et Stævnemøde med Norges Konge, for at forliges med ham efter gode Mænds Raad. Kong Hakon bar dette for sine Venner, som Alle fandt, at det ei maatte tages for Alvor, hvad Danerne sagde, eftersom disse ei havde holdt hvad før var vedtaget. Derfor gav Kong Hakon Broder Absalon den Bested, at han vilde seile til Danmark efter sin Agt; men fare med Fred, indtil det blev prøvet om Danafongen vilde holde Forlig med ham, eller hans Ord kun var Falskhed eller Fjas. Med denne Bested foer Absalon før til Danmark, og med ham Prior Sigurd, som før var sendt herop om Vinteren. Nu gjør Hakon sig færdig til at reise fra Tunsberg, og havde Mariæsuden med sig, som var en Drage paa 30 Korsbænke og det smukkeste af alle de Skibe, som have været gjorte i Norge. Hovedet og Halsene vare guldbeslagne, og Seilene vare stufne med fager Søm. Kong Hakon havde mange andre store og vel udrustede Storskibe, og i Solfin var det aldeles at see som om Jlden brændte af Hovederne, Vimplerne og de forgyldte Skjolde, der vare ophængte ved Stavnene, som Sturle quod:

Diglen's røde Jld¹⁾ blev seet
Paa Seilets fagre Skrifter;²⁾
Gylde Ho'der,³⁾ O! Rhinluens Oder⁴⁾
Kneised' over Dine Drager.
Jld synes brænde paa Skib's-Maa
Af Ullerfibe's⁵⁾ slagne Guld;
Havets Jld⁶⁾ rødsarved' alle
Lueglindsend' Flaades Skjold.

Da Kong Hakon var seilklar, seilede han fra Tunsberg med hele Flaaden øster over Fjorden, og da søgte til ham en stor Hær fra Østfiden af Fjorden. Saa hart seilede Hardangrerne Thorer Greipsson og Baard Groason ind paa Erkebiskoppens Skib, at Stavnen gik af imod Skibets Bow, og styrtede med det samme Alt paa Søen, Stavnen og Skjoldene, som derpaa vare; Vimplerne fæstede i Thorer's Seil, hvorpaa de skiltes ad. Erkebiskoppen lod Baade ro hen for at optage Skjoldene tilligemed Stavnen, og lod denne siden sætte paa Skibet igjen og gjøre forsvarlig fast, og derpaa hængte Skjoldene udenom. Saalunde seilede Erkebiskoppen til Ekerøen Kongen i Møde. Da Kongen fik at vide, at Erkebiskoppens Skib var bleven fordærvet, mærkedes det paa ham, at dette var ham meget til Mishag; men Somme sagde, at der var brudt mindre itu, end Biskoppens Mænd fortalte, og da dette blev sagt til Biskoppen, lod han kaste Stavnen af, som nu drev ved Stranden. Forholdet mellem Kong Hakon og Erkebiskoppen var sømmeligt, men koldt; mod Junker Magnus var Erkebiskoppen høflig, men mod saa Andre, ligesom heller ikke imod Almuen. Siden holdt Kongen et Stævne med sine Folk, og sagde hvilken Skade han og alle Norges Mænd havde faaet ved den unge Konges Død, men endstjændt den almægtige Gud havde taget denne Søn fra ham, var der dog godt Haab med Hensyn til Kongevalg, saasom hans Søn Junker Magnus endnu var tilbage. Erkebiskoppen

1) Guld, som smeltes i Digler. 2) Seilene vare smukt fættede og farvede med skinnende Farver.
3) Gallionen paa Skibet, som var et forgyldt Dragehoved. 4) Flodens Glands er Guld. 5) Skjoldets.
6) Guld.

understøttede denne Sag mest. Da sagde Kongen: „Hr. Erkebiskop, da vi talte sammen om Landesliste mellem mine Sønner, ønskede I meget, at Kong Hakon ene skulde bære Kongenavn efter mine Dage, men Junker Magnus være Hertug. Da tykkedes det Eder og flere andre Mænd underligt, at jeg ikke vilde kundgjøre en saadan Ordning dem imellem; men det syntes mig urigtigt, at gjøre Forskjel imellem mine ligebyrdige Sønner; thi skjød jeg, som stedse, min Sag til Gud, at han skulde skifte imellem dem, og nu er Udfaldet blevet saaledes, at Den er bortkaldet herfra, som I Alle gjerne vilde have beholdt, men Hiin lever igjen, som I, og flere af mine Raadgivere, vilde unde mindre Hæder, end ham tilkom.“ Erkebiskoppen svarede: „Derfor, Herre, bifaldt jeg det, fordi jeg ønskede, at kun Een skulde være Konge i Norge i Sen, og ingen Mand undte jeg denne Hæder bedre, end Hakon; thi han var den ældste af Brødrene, og ham havde jeg desuden givet Kongenavn. Men efterdi at Gud haver kaldet ham bort, da under jeg nu Ingen Kongeværdigheden bedre, end Junker Magnus.“ Alle samtykkede heri lydeligen og yttrede, at de gjerne vilde dette, hvorefter det blev besluttet, at Kong Hakon skulde holde et almindeligt Thing og give Magnus Kongenavn; endog det var sædvanligst, at Kongen blev tagen paa Drething i Throndhjem, saa syntes det dog Alle forsigtigere, at Landet ei var kongeløst, imedens Kong Hakon var borte fra Riget.

Capitel 292.
Magnus udnævnes til Konge.

St. Hans Dag holdt Kong Hakon almindeligt Thing paa Ekerø, paa hvilket Junker Magnus udnævnedes til Konge. Erkebiskoppen Einar gav ham Kongenavn, hvorefter han sværte alt Landsfolket ved *lignum domini*, at holde Lov og Ret. Derefter sværte Knut Jarl til Magnus Konge, og derpaa Lendermænd, Stallare og Skutilsvende, og endelig 12 Bønder af hvert Fylke. Messedagen havde Kong Hakon Kong Magnus til Gæst hos sig tilligemed alle Lydbiskopperne. Erkebiskoppen havde megen Smerte i Hænderne, af den Aarsag var han der ikke; men derimod alle Lendermænd og Hirdforstandere. Dagen efter uddeelte Kong Magnus blandt sine Mænd sømmelige Gaver; men først til sin Fader Kong Hakon. Erkebiskoppen gav han et stort og kostbart Langskib paa mere end 20 Rorbænke med flere Gaver, ligesom han gav alle de bedste Mænd, som vare hans Gæster, sømmelige Gaver. Deraf blev han strax storligen venesæl. Magnus antog da en stor Svite, og deriblandt de Fleste, som havde tjent hans Broder Kong Hakon; thi han skulde blive tilbage for at værge Landet.

Capitel 293.
Kong Hakons Afreise.

Derefter seilede Kong Hakon bort fra Ekerøen med Flaaden; men Kong Magnus vendte tilbage til Viken og sad om Sommeren i Tunsberg. Kong Hakon havde en glimrende Flaade af 315 Skibe med sig til Danmark, som Sturle sagde:

Da Du, Kongesøn, fra Nord
Paa Planke styred til jormed¹⁾ Grund,
Det var som Lyn paa Havet foer;
Bølger pidsked Skibets Sider.
Kongens Mænd styred prægtigt Skib,
Pyntet ud med stolte Seil,
Gyldne Skibsbord' lod Du svaje,
Grundens Bogter! ved Drefund.

Kong Hakon styrede Flaaden ind til Drefund, til Kaupmannahavn, hvor han lagde sig i Refshale-Dybet, og Danerne faldt i stor Forundring over Hærens, som baade var stor og syntes at være vel udrustet, saa at aldrig monne flig udenlandsk Hær være

1) Jormungrund, hvorom Edda taler. Jormet eller dyndet Jord betegner frugtbart Land. Jormungrund betyder ogsaa i Edda Jorden, som Odins Ravn dagligen gjennemflyver.

kommen til Danmark, og Danerne vare angst og bange for at det ei skulde komme til Forlig mellem Kongerne. Saa quod Sturle:

Himlens Ild paa Belgen syntes
Løbe op af bredden Flaade,
Overalt hvor gjæve Konges
Hærskib laae i Danavælde.
Prægtig Konge ret til Jorden
Styred Du, og her i Landet
Ingenlund Exempel gaves,
Alt Konge kom saa stærk som Du.

Firsdagen kom Kong Hakon til Raupmannahafn, men Fredagen derefter kom ogsaa Dana kongen til Staden med en stor Hær, og mange gjæve Herrer; der var Jacob, Erkebiskop i Lund, og 3 Bysbiskopper, samt Jaromar af Re i Bindland. Men da Folk søgte at stifte Forlig mellem Kongerne, var der langt imellem. Nordmændene skyndede Hakon meget til at hærje Dana kongens Rige, men Kongen havde givet Danerne 6 Dages Stilstand, som Gizur Thorvaldsson, der dengang var hos Kongen, quod:

Snilde Konge bød alle dem,
Som nyde Slangens Luesæde,¹⁾
Stilstand holde tryggelig,
Og sætte Fred i Nætter sex.

Meest gjorde Einar Erkebiskop sig Umage for Forlig; men det var, som det almindeligt haver været før med Nordmændene og de Danske, at jo længere de talede derom, jo større syntes dem deres Skade. Erkebiskoppen bragte da i Forslag efter Kongens Raad, at enhver af Kongerne skulde sætte Værd paa sin og sine Mænds Skade. Da Alt kom til Alt, paastod Kong Kristoffer, at han vilde dømme først. Da Kong Hakon erfarede dette, syntes han, som sandt var, at den raadede for hele Sagen, som sidst dømte, thi gav han dertil sit Ja. Kongen havde ogsaa bestemt hvor Enhver skulde gjøre Landgang og hærje, hvis de ei bleve forligte; imidlertid opstod Knur mellem Nordmændene, fordi de ei monne faae Lov til at hærje. Danerne vare meget tilbøielige til Forlig; thi dem syntes Norges Konges Magt at være stor, og et vanskeligt Folk at angribe, som Sturle quod:

Vidtberømte Agder-Konge!
For Alle fra det fædre Hav
En Skrak det var med Dig at holde
Krigerluens Rødsels-Thing.
Dig, Sognelandets Konge,
Folkets Drot af snilde Raad,
Vade alle Daner om Forlig,
Glad' vinde Dine Fi'nder Liv.

Da Kong Kristoffer overveiede denne Sag med sine Raadgivere, tyktes det ham at være meget vanskeligt, at bringe noget Forlig i Stand med Nordmændene; thi tog han da

1) Som eis Guld.

viseligen det Raad efter sine Benneres Tilskyndelse, at han eftergav Norges Konge al sin og sine Mænds Skade. Da Kong Hakon hørte dette, eftergav han ligeledes Dannerne for al den Ufred og de Fiendtligheder, som de havde øvet mod Nordmændene; til denne Sag lagde Alle godt, som vare nærværende, og alle Mænd bleve glade ved dette Forlig, undtagen Jacob Erkebiskop og Hrr. Jarmer af Bindland. Efter Forliget drak Kong Hakon med Danakongen i hans Landtelt, og Dagen derpaa gik Danakongen ombord paa Norges Konges Skib og drak med ham. Ved dette Forlig forbandt de sig i et saa fuldkomment Venkab, at Danakongen sagde, at han skulde være Hakon Konge i Sønns Sted, og Hakon ham i Faders Sted, og at den Ene skulde hjælpe den Anden med sin Styrke saasnart det behøvedes. Siden gav Danakongen Kong Hakon gode Gaver; men Kong Hakon tilbød Kong Kristoffer enten han vilde modtage af ham Mariusuden, eller 3 andre Skibe, som han selv kunde udvælge af Flaaden. Danakongen tog imod Gaven; men vilde siden sende nærmere Bud til Hakon Konge, om hvilke Skibe han vilde have. Derpaa skiltes de ad i stor Kjærlighed, og Kong Hakon foer nord til Norge efter Forliget, og Alle bleve glade ved hans Hjemkomst; saa qvab Sturle:

Gjæve Folkets Herre,
Mægtig Skaane-Konge
Gav Bugt-Jlds¹⁾ Gaver;
Guldsamler havde Held;
Da kom Raumers Konge
Uden Skude tidlig hjem
Med største Pragt og Vre;
Det funde kjække Folk.

Kong Hakon foer først til Tunsberg, hvor han gav Hjemlov til alle sine Mænd; her traf han Kong Magnus og Dronning Margreta. Siden fore de baade nord til Bergen. Der gav Kong Hakon Magnus Rygjafylke. Derefter fore de nord til Throndhjem, hvor de agtede at sidde om Vinteren. Dronningen og Fru Rikiza vare paa Kongens Skib.

Capitel 294.
Kristina Konge-
datters Kærlige.

Nu have vi at fortælle om Fru Christinas og hendes Følges Færd, da de fore sør over Havet fra England til Normandiet. Da de kom der, vilde Jvar Engleson fare vester ud den almindelige Skibsvei; men Sir Jerant, Thorlaug Bøse og de som havde Vren-
de til Kongen i Frankrige vilde finde ham først. De toge derfor Landveien, og kjøbte mere end 70 Heste, omfram dem, som de før havde. Thorlaug Bøse og Sir Jerant fore til Frankernes Konge, som tog vel imod dem, og da han fik at vide, at Jomfruen var i Følge med dem, bad han dem lægge Veien vester over Gasfogne, og gav dem sine Leide-Breve med Segl for at skaffe dem al den Hjælp paa Reisen overalt i Riget, som de behøvede. Saaledes fore de til en Stad, som hedder Narbonne i Kongen af Aragons Rige, og ligger ved Jerusalems-Havet. Da den Herre, som var i Staden, fik Kundskab om Jomfruens Ankomst, indbød han hende til sig tilligemed alle hendes Mænd, og de bleve meget vel modtagne. Dersfra fore de over Catalonien, over store Fjelde og besværlige Veie langs med Jorsala-Havet

1) Havets Jld, d. e. Guld.

Cap. 294. Gaskún (Gascon, Gascónia), Landsskabet Gascogne i Frankrige.
Narbon, Staden Narbonne ved Jørsala- eller Midjardar-haf (Middelhavet) i Provindsen Languedoc i Frankrige.

Kastatinn nýi, Kongeriget Castilla eller Ry-Castilien i Spanien.

Aragún (Ragún, Ragaun, Hragun), Kongeriget Aragon i Spanien.

til den Stad, som heder Gerun. Da Jarlen der i Staden spurgte til Jomfruen, red han hende med to Biskopper og 300 Mand vel to Mile imøde, og da hun kom frem til Staden, tog Jarlen hendes Hest i Bidslet, imedens hun paa den anden Side fulgtes af en Biskop, og saaledes blev hun ledet ind igennem Staden med den største Hæder lige til hendes Herberge; da tog Jarlen Jomfruen af Hesten, og holdt dem Alle Kost i tre Dage. Jomfruen befandt sig vel paa Reisen, og stedse bedre jo længere hun kom frem. Da Jomfruen red til Barsalon, red Kongen af Aragon hende imøde med tre Biskopper og en utallig Hær, mere end tre Mile, og hilste hende paa det sømmeligste. Kongen tog selv hendes Bidsel, og ledede den Hest hun sad paa ind i Staden, hvor han gav hende og hendes Mænd den bedste Beværtning i to Dage, og saaledes fremdeles igennem hele sit Rige; men hvor de kom til nogen Stad, der bleve de mødt af Jomfruer, Riddere og Baroner til Hest, efter Kongen af Aragons Foranstaltning. To Dage før Juul kom Jomfruen til en Stad i Kastel, som heder Sarre, hvor Louis, Kongen af Kastels Broder, og Biskoppen i Afsstorga rede hende imøde, og bleve de der meget vel modtagne. Juleqvælden kom de til Burge, hvor de ligeledes bleve overmaade vel modtagne; de havde Herberge i et Kloster, hvori Kongens Søster Beringer var, og hørte Messe i Staden. Tredie Dag Juul ved Messen offrede Fru Kristine et stort Bordkar, et andet havde hun før ofret i Rodemadun, og af Sligt fik hun saa stor Berømmelse, saa ingen Mand vidste Exempel paa, at nogen udenlandsk Jomfru havde nydt større Ære, og ikke haver saa hæderlig Færd været gjort fra Norge, saavidt Mænd kunde hugse, siden Kong Sigurd gjorde sin Reise. Fjerde Dag Juul rede de ud af Staden Burge, efter Overlæg med Kongen af Kastel, som vilde at Jomfruen skulde komme til ham ottende Dag Juul; men samme Dags Aften sendte Fru Beringer Jomfruen 7 Qvindfolksadler, alle stadselige, og en Baldakin, som hun selv skulde bære. Samme Dag red Kongen af Kastel og Palens Jarl Jomfruen imøde med en stor Skare, modtager hende venligen som sin Datter, tog hendes Hest i Bidslet og fulgte hende hæderligen til Staden. Tiende Dag Juul red Kongen selv med hende til Vallident, hvor Kongens Søn med en utallig Mængde Riddere, Baroner, Erkebiskopper og Lydbiskopper samt Sendemænd, saavel kristne som hedenske, red dem imøde. Kongen lod hende give et sømmeligt Herberge, og viste hende mere Ære, end der nogensinde tilforn var været nogen udlændisk Mand eller Kvinde; hver Gang Kongen eller Dronningen vilde tale med hende, ledede de hende begge til Sæde. Siden sendte Kongen af Aragon Brev til sin Svoger, Kongen af Spanien, hvori han bad om, at han vilde give ham Jomfruen til Ægte. Kongen fremsførte dette for Jomfruen og Nordmændene, overladende hende Valget i dette Giftermaal og sagde, at han var gild Mand og stor Hovding. Men efterdi Nordmændene vidste, at Kongen var noget alderstegen, funde de Betænkeligheder derved, og det blev heller ikke oftere bragt paa Bane. Derpaa opregnede Kongen sine Bredre for Jomfruen, og sagde Enhvers Egenskaber. Frederik, som var den ældste, beskrev han som en rask Mand og Ridder, en god Herre i sit Rige, og en dygtig Jæger, hvoraf han havde faaet et Skur i

Gerun (Gerrun, Gerno), Staden Gerona i Kongeriget Katalónia (Catalunna eller Catalonien) i Spanien.

Barsalon (Bardzalon), Staden Barcelona i Catalunna.

Sarre (Sarti), Staden Soria i Gammel Castilien.

Burge (Burks, Byrgs), Staden Burgos samst.

Afstorga (Storga), nu Byen Astorga i det forrige Kongerige Leon.

Rodemadun (Rothemadun) er, ligesom Ruda og Rüduborg, de Gamles Benævnelse paa Staden Rouen i Nordmandie i Frankrige, see 1 B. S. 71.

Vallident, Staden Valladolid i Kongeriget Leon i Spanien.

Overlæben. Men om sin Broder Henrik sagde han, at han var den bedste Rytter af alle sine Brødre; dog tilføiede han, at han her ei kunde komme paa Bane, efter som han havde gjort Opstand imod sin Fader. Eskerius, bestemt til Erkebiskop, erklærede han for en dygtig Mand, vel flittet til Klerk i Toledo; men at hans Broder Philippus, bestemt til Erkebiskop af Sevilla, derimod ei var flittet til at være Klerk, da han heller vilde more sig med Høge og Hunde. Han kalder ham den bedste Bjørne- og Bildsvins-Skytter, stedse glad og munter, mild og bescheiden og den bedste Selskabsfælle, han er og den stærkeste af alle vore Brødre og derhos en god Rytter. Om hans Vært og Skjønhed sagde Kongen Intet; thi Nordmændene kunde jævnlig se ham selv. De mærkede snart, at Kongen likede ham bedst af sine Brødre, ligesom og Jomfruen og Nordmændene; thi kaarede hun sig ham til Mand efter sine Venners Raad. Saa siger Sturle:

Jeg hørte, at en Mængde Folf
Fra bredden Borg mod Pigen ride;
Bidt om glædes valfke Folf
Ved Havets Ild,¹⁾ som Din Gave.
Siden kaared' snilde Brud,
Efter gjævest' Mænds og Eders Raad,
En af hæderlysten Kongens Brødre,
Som hun til Mage vilde have.

Det var Afskedsdag, da Hr. Philippus fæstede sig Jomfruen med Guds Mistund, Kongen af Kastels Raad og hendes egen Willie. Hendes første Ven til Hr. Philippus var, at han vilde lade bygge en Kirke for den hellige Kong Olaf, hvortil han og svarede Ja, ligesom Alt hvad hun bad strax tilstodes hende. Det blev bestemt, at Brylluppet skulde være Søndagen efter Paaskeugen. Da Tiden kom, feiredes det med den største Pragt, som der i Landet var mulig. Onsdagen efter Brylluppet, kom Kong Hakons Svende Thorald og Bjarne til Spanien, og berettede om Kongens Færd. Siden lavede Nordmændene sig til Afreise. Peter Biskop, Andres Nikolausson og Amund Haraldsson fore tilbage til Norge; men Ivar Engleson, Thorlaug Bøse med nogle andre, toge Veien til Jerusalem, og Ivar døde paa denne Reise.

Capitel 295.
Kongernes og
Dronningens
Møde.

Den Vinter da Kong Hakon sad i Throndhjem efter Forliget med Danakongen, rustede Kong Hakon og Kong Magnus sig til en Reise op i Landet, og fore sørover Dovrefjeld. Da havde Kong Hakon raadet over Norge i 41 Aar. Fru Dronning Margreta foer den ydre Bei og havde et Skib til Bergen, som hedte Sauevommen; her tog hun Mariusuden, paa hvilket hun fortsatte Reisen øster til Viken, hvor hun traf Kongen i Lunsberg. Einar Erkebiskop foer ikke nordensfra; thi der havde fundet nogen Misforstaaelse Sted imellem Kong Hakon og ham, da de skiltes ad. Kong Hakon og Kong Magnus fore øster til Elven til et Møde med Birger Jarl. Da havde Danakongen sendt Bud efter Hjælp baade til Kong Hakon og Birger Jarl i Svearige; thi Hrr. Jaromar gjorde stor Ufred i Sjælland, ligesom Grev Alfs Sønner, Jon og hans Brødre, hærjede Jylland, af hvilken Feide der blev stor Ufred i Danmark.

Capitel 296.
Kongernes og
Birger Jarls
Møde.

Da Kong Hakon og Birger Jarl mødtes ved Elven, talede de mangelunde om Danakongens Ordsendinger og andre Ting, som Landenes Færd krævede. De aftalte mel-

1) Guld.

Tulei, Staden Toledo i Kongeriget Ry-Castilien.
Sibilia, Staden Sevilla i Andalusia i Spanien.

lem sig, at de samme Aar skulde udruste en Hær baade fra Svearige og Norge, for at hjælpe Kong Kristoffer mod hans Uvenner, og det blev bestemt, at Kong Hakon og Birger, hver for sig, skulde stille 400 Mand, med mindre En af dem vilde stille flere. Alt gik som sædvanlig blideligen til imellem dem; thi deres Venstabs tiltog, jo længere det havde været. Da foer ogsaa Fru Rikiza op til Svearige med sin Fader, og Kong Hakon viiste hende al Hæder ved Afskeden. Junker Sverrer blev tilbage hos Kong Hakon, der elskede ham høit; han var ogsaa den haabefuldeste Ungling. Samme Tid sendte Kong Hakon Mariusden sør til Danmark, og Danakongen tog meget venligen mod denne Foræring, saavel som den Ordsending, som bragtes ham, at Hakon Konge og Birger Jarl vilde komme ham til Hjælp, saa saare han monne behøve det. Kong Hakon foer fra Elven, saa snart han var færdig, og nord i Viken, hvor han dvælede en kort Tid i Tunsberg. Derfra reiste han nord i Landet, og kom ved Helligdagernes Tid til Bergen, hvor han opholdt sig om Sommeren, og ordnede mange Ting der med sine Mænd. Om Vaaren forud afbrændte den største Deel af Byen Tunsberg til Manges store Skade. Samme Høst kom de, som havde fulgt Christina til Spanien, tilbage, nemlig Broder Simon, Lodin Lepp og Amund Haraldsson. De kom søveis fra Spanien paa en Rug. Peter Bispep foer derimod Landveien til Glandren, og kom noget senere. Andres Nikolausson blev tilbage i Frankrige i 12 Maanedes. Peter Bispep og Følge fortalte Kong Hakon mange Tidender fra Udlandene, som og om, hvorlunde Kongen af Spanien havde modtaget hans Datter Jomfru Christina og alle hendes ledsagere, hvor kongeligen han havde viist sig ved Afskeden, i det han skjænkede dem i Penge ikke mindre end 800 Mark reent Sølv, omfram hvad de til Ksthold behøvede. De talede og meget om, hvor stor en Ven han var af Kong Hakon; thi hvorsomhelst han havde Strid, skulde hans Hjælp staa ham rede, kun ikke mod Kongen af Frankrige eller Aragon, eller Englands Konge. Kong Hakon lovede derimod at yde Kongen af Spanien al Hjælp, kun ei mod Kongen af Danmark, Sveakongen eller Englands Konge. Kongen af Spanien rustede den Gang en Hær mod Hedningerne, og skyndede Kong Hakon meget til at følge med sig, og saaledes løse sig fra det Korstog, han havde paataget sig. Thi Paven tillod at dette Tog skulde ansees lige med et Korstog til Jerusalem. Samme Sommer kom Peter Bispep op til sin Bispestol i Hamar, efter at have faaet hæderlige Gaver af Kongen, fra hvem han skiltes med meget Venstabs.

Om Sommeren sad Kong Hakon i Bergen og Gizur Thorvaldsen var hos ham. Ham sendte Kongen til Island og gav ham Jarlenavn, hvorimod Gizur lovede at frede Island, og lade alle Bønderne udrede den Skat, som han før havde krævet. Gizur gjorde sig megen Umage for at faa dette paa det lempeligste bragt i Veie. Kongen gav ham tilligemed Jarlenavnet mange sømmelige Gaver, og sendte ud med ham sin Hirdmand Thorald Hvite, ligesom mange andre af hans fortrolige Venner bleve sendte til Island paa andre Skibe for at tilsee, hvorlunde Jarlen udførte Kongens Vrende. Da nu Gizur kom til Island, gjorde han bekjendt, saa vidt og bredt han kunde, hvad Kongen havde gjort mod ham, at han havde beviist ham mere Hæder end nogen anden Mand paa Island, formedelst det Hædersnavn han havde givet ham foruden mange andre Vresbeviisninger, og det lod han og sige, at denne Navnbet¹⁾ ingen Penge skulde koste ham, og ingen Skat skulde derfor lægges paa Landet; samt at de Mænd som ginge i Jarlens Tjeneste, eller bleve

Capitel 297.
Om Gisfur.

1) Navn-Forbedring, svarer til vort „Rang, Titel.“

Cap. 296. Flandr, Glandern, see Flæmingjaland 1 B. S. 133.

Franz, Frankrige, see Frakkland 1 B. S. 129.

III. Bindes 2det Hefte.

hans Hirdmænd og Skuttilsvende, skulde faae samme Værdighed af Kong Hakon i Norge. Derfor ginge mange gode Mænd i Jarlens Tjeneste, og aflagde Hakon Konge Trofskabs-Ed. Snart kom Folk til Kundskab om, at Jarlen falskeligen havde forebragt Kongens Ord; men ikke desto mindre bevarede de deres Trofskab mod Jarlen og Kongen. Om Jarlens og Is-lændernes indbyrdes Forhandlinger haves mange Fortællinger. Vinteren før Jarlen kom til Island, tog Thorvard Thorarinsøn Thorgils Skarpe af Dage i Hrafnagil, fordi Kongen havde sat Thorgils over Øfjord og alle Herreder nordensfor Ørnadalsheiden, som han kaldte sine Eiendomme; men hvortil Thorvard ogsaa syntes at have Hjemmel efter sin Svi-gerinde¹⁾ Steinvør.

Capitel 298.
Om Kong Hakon
og Danerne.

Kong Hakon sad i Bergen om Vinteren, og dette var hans 42de Regjerings-Aar. Vaaren efter kom de Ord fra Danakongen, at Kong Hakon, saavelsom Birger Jarl, skulde fare ham til Hjælp efter det Løfte de havde givet. Da disse Ord kom til Hakon Konge, stævneede han til sig Lendermændene og Syselmændene, lod sætte de Skibe paa Vand, som han vilde have, og udbød Leding; da han var færdig, seilede han øster langs Landet. Da han nu kom østenom Jæderen, kom to Riddere ham imøde fra Danmark, der bragte ham den Tidende, at Kong Kristoffer var død; men Dronningen og alle Høvdinger sendte ham mundelig Bud, at han desuagtet skulde komme dem til Hjælp, som han havde lovet Kong Kristoffer. Han gjorde da, som ellers altid, holdt sit Ord, og lagde først ind til Luns-berg, hvor der samlede en stor Mængde Folk fra Viken, foer derpaa samme Sommer til Danmark med en stor og vakker Hær, og styrede lige til Raupmannahavn, hvor han traf Dronningen. Birger Jarl kom ikke den Sommer til Danmark; men havde dog Le-ding ude, hvormed han gik østenfra til Blekingen. Da Kongen kom til Raupmannahavn, havde Dronningen og Danahøvdingerne forligt sig med Alfs Søn, og syntes saaledes ei at behøve Norges Konges Hjælp. Det mærkedes af Hakon Konges Ord, at han tyktes Danerne havde viist sig vægelsindede og søget Øverenskomsten. Kong Hakon gav og Dronningen sømmelige Gaver, og ligesaa Dronningen ham igjen. Da Kongen var i Raupmannahavn, lod han tage en Rug ved Malmhaugar i Øresund, som tilhørte Hr. Jon, en Broder af Jacob Erkebiskop af Lund; der var ombord nogle Mænd, som havde været med Jarlar, hvem Erkebiskoppen og hans Broder understøttede mest af Danahøvdingerne. Hakon Konge lod Mændene lede frem, og bad Danerne komme for at kjende, om hvad enten de vare Rjebmænd eller Ransmænd; men deres Landsmænd kjendte dem strax for at være de værste Røvere, hvorpaa Somme bleve halshugne, og Somme paa anden Maa-de straffede. Hakon Konge beholdt Ruggen, som siden blev hans Heste-Rug. Ikke saa snart spurgte Jarlar, at Hakon Konge var kommen til Danmark, førend han flyede sør under Windland. Danerne toge Erik, en Søn af Kristoffer, som da var i Børnealderen, til Konge.

Capitel 299.
Kong Hakon og
Kong Magnus
kom til Bergen.

Kong Hakon foer om Høsten tilbage til Norge og nord til Bergen, hvor han sad om Vinteren, og dette var hans 43de Regjerings-Aar. Den Vinter døde Peter Biskop i Hamar, som syntes at være stor Skade; men efter hans Død holdt Korsbrødrene et Møde mellem sig om Biskopsvalget. De bleve ikke enige, og de finge Ingen valgt; men overdroge Valget til Erkebiskoppen. De sendte saaledes nogle Mænd til ham, og bade

1) I Texten: Maagfone.

Cap. 297. Hrafnagil, en Gaard i Eyjafjodr (Øfjord) i det nordlige Island.
Ørnodalsheidi, en Hede ved Ørnodalr (Ørnedal) i ovenmeldte Øfjords-Øyfel.
Cap. 298. Malmhaugar, nu Malmö i Skaane.

ham bestemme, hvo der skulde være Bisfop af dem de havde foreslaaet. Erkebiskoppen gav dem Valget tilbage; men udnævne de dog dertil en Korsbroder ved Navn Lodin, som ingen Ven var af Kongen.

Kong Hakon sad i Bergen om Vinteren. Sommeren før havde han spurgt fra Island, at Gissur Jarl havde lagt liben Bind paa at fremme hans Vrende hos Islænderne; thi sendte han Ivar Arnliotsfon og Paal Einsenyma tidlig om Vaaren over til Island med Befaling at indfinde dem paa Althinget. Da de kom paa Thinget, var Gissur Jarl og de fleste Formænd der forud, og der bleve Kong Hakons Breve fremlagte, hvilke bleve paa forskjellig Maade modtagne. Jarlen fremførte Kongens Vrende, dog paa en anden Maade end som i Brevene stod; men mest satte Jarlens bedste Venner, Sørøendingerne, saavelsom de der vare komne østfra Thjorsaa, sig imod at betale Skat. Ivars og de Andres Vrende bleve saaledes om ikke, og de fore samme Sommer over, og indsendt sig hos Kongen. Det var deres Paastand, at Sørøendingerne ei saa djærvt havde negtet at give Skat, dersom det havde været mod Jarlens Sind.

Capitel 300.
Aftale mellem
Kong Hakon og
Gissur Jarl.

Den Sommer da Kong Hakon sendte Ivar og Paal over til Island, foer han fra Bergen øster til Tunsberg, og med ham Kong Magnus. De fore øster til Elven for at møde Birger Jarl, og Alt gif saare venligen til imellem dem. Jarlen og hans unge Sønner tilligemed mange gjæve Mænd vare Kongens Gjæster, og de knyttede deres Venstabs saa fast, at det ei skulde opløses saalænge Baade levede, hvorchos de aftalte, at de skulde mødes næste Sommer. Kong Hakon foer til Viken, og med ham var Henrik, Bisfop af Holum, der længe havde fulgt ham. Da Kongen kom østfra til Fjorden, blev Bisfop Henrik syg. Kort efter seilede de vest over Fjorden til Tunsberg, og strax efter døde Henrik Bisfop og blev begravet i Nafskirken i Tunsberg. Kongen sang selv paa Gravbakken, og talede ved Graven mange sagre Ord til Bisfoppens Berømmelse, hvilket han i mange Henseender fortjente.

Capitel 301.
Henrik, Bisfop
pen af Holum,
dør.

Derefter fore Kong Hakon og Kong Magnus til Bergen, og agtede sig derfra til Throndhjem. Da de St. Olafs Aften kom til Nidaros, var Einar Erkebiskop før dem i Byen, der var ogsaa kommen Korsbroderen Lodin fra Hamar, som efter Erkebiskoppens Raad mod Kongens Villie var valgt til Bisfop, hvorover han lagde Erkebiskoppen megen Brede til. Da nu Kong Hakon lagde til Byen oppe i Aaen, svingede hans Skib ind paa Stranden lige over for Bakke og kom paa Grunden der. Erkebiskoppen roede til og befalede sine Mænd hjælpe til, at Skibet kunde komme af; men Kongen vilde ingen Hjælp modtage af ham. Siden lod Kongen sætte Støtter under Skibet, at det ei skulde kantro, naar Ebben kom. Da nu Floden kom, flød Skibet, og Kongen lagde ind til Byen, hvor Erkebiskoppen gif dem i Møde med en fager Procession. Erkebiskoppen, som gif med Sira Lodin under Armen, kyssede Kongen, men viste sig noget forlegen. Lidt senere havde Kongen et Møde med Erkebiskoppen om Bispe-Valget i Hamar, og Erkebiskoppen vilde frendeles, at Lodin skulde være Bisfop i Hamar. Men Kong Hakon satte sig tvært derimod, hvorover der blev en stor Strid imellem dem, saa det kom dertil, at Kong Hakon appellerede mod Erkebiskoppen til Paven, og Erkebiskoppen blev derover overmaade vred. Da

Capitel 302.
Kong Hakon og
K. Magnus fare
til Throndhjem.

Cap. 300. Þjórsá, en Elv, som stiller imellem Rángár- og Árnes-Þing paa det sydlige Island.

Cap. 301. Hólar paa det nordlige Island, see 1 B. S. 68.

Fjorden (Follo), nu Folloug, see 1 B. S. 61.

Cap. 302. Bakki, Bakke-Kloster ved Nidaros, see foran S. 53.

Kong Magnus saae dette, gif han imellem dem, og deres Venner paa begge Sider gjorde sig megen Umage for at forlige dem, ligesom og Lodin selv undflog sig for at være Biskop. Omfider bragte Kong Magnus det dertil, at Kong Hakon og Erkebiskoppen mødtes, og ved dette Møde vare tilstede: Kong Magnus, Biskoppen af Sudurserne og Gillsibert, som da var Kong Hakons Klerk, og havde været Erkebegn i Hjalte-land, og som Kong Hakon vilde have til Biskop i Hamar. Enden blev, at Erkebiskoppen valgte Gillsibert til Biskop; men Lodin opgav sin Ret. Eftersom nu denne Sag var sluttet under Paven, sendte de Gillsibert, som var valgt efter begges Villie, til ham, og han foer til Paven med Breve, saavel fra Kongen, som Erkebiskoppen.

Capitel 303.
Om Sendebud
til Hakon.

Sommeren efter foer Kong Hakon ind til Frosta-Thing og afgjorde Kongens Sager. Siden forsøiede han sig sør i Landet, og med ham Kong Magnus. De kom om Høsten til Bergen, hvor Kong Hakon sad om Vinteren; men Kong Magnus foer sør til Stavanger og sad der. Samme Høst kom Ivar og Paal fra Island og fortalte Kongen Udfaldet af deres Vrende, og han fandt at Gissur Jarl slet ikke havde udrettet mere end han havde lovet. Dette var hans 45de Regjerings-Aar, og Vinteren efter døde Junker Sverrer, hvilket Kongen, saavel som mange Andre, syntes at være et stort Tab.

Capitel 304.
Kongernes Sendemænd til Saxland.

Kong Hakon og Kong Magnus havde om Sommeren sendt Broder Nikolaus til Danmark for at frembringe Kong Magnus's Frieri til Jomfru Ingeborg, Kong Erik den Helliges Datter. Broder Nikolaus skulde fare alt sør til Saxland til Hertugen, hendes Morsfader, for at erfare hvad han lagde til i Sagen; thi han var en saare mægtig Hovding, og en af de 8 Mænd, som skulde vælge Keiseren, og var tillige Keiserens Drost, hver Gang han var i den nordre Deel af Lydsland. Da nu Sendemændene kom til Hertugen, tog han sig lidet deraf og sagde, at hans Datterdatter var dansk paa Fædrene-Side, og at Danerne raadete for hendes Giftermaal. Derpaa lod han fremstille for dem to af sine Døtre, vel pyntede, og sagde: „for mine Døtre raader jeg, om Nogen beiler til dem.“ Derefter fore Sendemændene tilbage til Danmark, og saa til Norge, og sagde Kong Hakon Udfaldet paa deres Vrende.

Capitel 305.
Om K. Hakon.

Efter Junker Sverrers Død fore Kongerne Hakon og Magnus ind til Sogn, og saa over Fjeldet til Opplandene, og da de kom til Ringisaker, mødte Einar Erkebiskop dem, og foer med dem sør til Viken; i Tunsberg traf de Broder Nikolaus, som fortalte dem sit Vrenendes Udfald. De sendte derpaa Sira Aflatin og Broder Nikolaus sør til Danmark til Dronningen, Grev Ernest og de Mænd, som havde Svar at give for Jomfruen, for at erfare denne Sags Udfald. Medens de vare paa denne Reise, fore Kongen og Erkebiskoppen øster til Elven for at møde Birger Jarl; men endstjøndt de laae en Stund i Elven, og biede paa Jarlen, kom han dog ikke. Derefter fore de nord til Viken, og biede i Tunsberg indtil Aflatin med Følge kom fra Danmark. Nikolaus blev tilbage der sør, men Aflatin bragte de Ord fra Dronningen, Grev Ernest og Jomfruen, at Kongen skulde sende hende et hæderligt Følge i Møde, hvorimod Dronningen og Jomfruens Frænder lovede at udstyre hende hæderligen og paa det bedste til denne Færd.

Capitel 306.
Jomfru Ingeborg hentes.

Siden besluttede Kongen at stikke Jomfruen Sendemænd imøde, og deres Formænd vare Hakon Biskop, Nymund Krækebands, og Borgar hans Søn, Paal Gaas, og Lodin

Sudrheimar, er paa dette Sted en aabenbar Feil uden Tvivl for Sudrøyar.

Cap. 303. Frosta-thing, see 1 B. S. 90.

Cap. 304. Saxland, hvorefter see 1 B. S. 6.

Fjall, (Fjeldet), her Alperne, see 1 B. S. 6, cfr. 2 B. S. 5.

Cap. 305. Ringisaker, Ringsager paa Hedemarken, see 1 B. S. 33.

Staur. De havde 7 Skibe, de fleste store; Biskoppen havde et Skib paa 20 Sæder, men Dgmund en stor Drage, ligesaa Paal Gaas, dertil havde de meget, vakkert og vel udrustet Mandskab. De fore til Danmark og kom til Hovver i Jylland den Stævnedag, som Danerne havde sat dem, og det var en halv Maaned før St. Olafs Dag. Da de kom der, mødte de ingen Mand, hverken fra Dronningen eller Greven, som gav dem nogen Bæst paa deres Vrende. De sendte derfor Bud til Klosteret, hvori Jomfruen var, for at erfare, om Noget var besluttet angaaende hendes Færd til Norge. Hun svarede, at aldeles Intet var besluttet, det hun vidste. Hun sendte derpaa sin Svend til Dronningen for at spørge, om hun vilde træffe nogen Foranstaltning til hendes Reise; men Dronningen gav det Svar, at hun kunde Intet foretage ved den Sag saa hastig, formedelst den Strid hun havde med Hertugen. Nu lod Jomfruen Nordmændene underrette herom, og da de saaledes vidste, at Dronningen ikke vilde sige nogen Foranstaltning for Jomfruen og de Mænd, som skulde drage Omsorg for at bringe hendes Reise til Norge istand, saa foer Hakon Biskop, og de Mænd som vare med ham paa denne Færd, op til Klosteret for at træffe Jomfruen. De talede med Jomfruen, bade hende selv tage sin Beslutning og styre sin Sag under Guds og Hakon, Norges Konges, Bødd og Forsorg. I Førstningen fremførte hun meget derimod, og mest at hun var kun lidet forberedt til en saa hurtig Afreise; men de svarede, at Alt hvad hun behøvede var paa rede Haand. Enden derpaa blev, at Hakon Biskop trolovede Jomfru Ingeborg med Kong Magnus, og de bestemte en Dag, da de skulde møde Jomfruen, og hun følge dem til Skibene, hvis imidlertid ingen Beslutning om hendes Reise kom fra Dronningen. Paa den Tid laa Birger Jarl i Dresund med Sveahæren, og da han spurgte til Nordmændene, sendte han Bud til Hakon Biskop, at de skulde bide, da han vilde træffe dem, om Tid gaves. Men Nordmændene styndte sig ikke destomindre afsted; thi de vidste forud, at Jarlen havde beilet til Jomfruen paa sin Søn Kong Valdemars Vegne, og derfor havde de ingen Tro til ham. Da Stævnedagen kom, gjorde Nordmændene sig færdige til at gange til Klosteret, og lode nogle blive tilbage for at vogte deres Skibe. Biskoppen, Nordmændenes Krigshøvdinge og den bedste Deel af Mandskabet væbnede sig som til Slag; thi de vare bange for den Beslutning, som Danerne vilde tage, da de vidste, at de selv havde liden Styrke i saa folkerigt Land. Da de kom til Klosteret, stod Sagen i samme Scilling som før; thi henvendte de sig til Jomfruen og bade hende holde sit Ord og følge dem til Skibene. Jomfruen holdt Alt hvad hun havde lovet, og beredte sig til at reise med dem tilligemed to Riddere og hendes Svende. Hende fulgte og 8 Piger, og Alle ginge de derpaa ombord. Priorinden i Klosteret sagde kun lidet hertil; thi hun havde stor Frygt for Nordmændene. Dette skede i en saadan Hast, at Danerne ei vidste Noget derom, før hun var kommen paa Veie, og de Riddere, som fulgte med hende, havde ingen andre Klæder, end de de stode og gik i. Nordmændene forlode Danmark i en Fart og kom ingensteds i Land før i Tunsberg Aftenen før den sidste Olafs-Fest.

Medens Sendemændene vare i Danmark, fore Kongerne tilligemed Erkebiskoppen nord til Bergen. Der kom Sendemænd vestenfra Skotland fra Alexander Skottekongen, nemlig en Erkebegn og en Ridder, ved Navn Miskel; men Kongen syntes de fore mere med fagre Ord end med Trofast. De fore saa hemmeligen bort igjen, at Ingen vidste Noget derom, før end de allerede vare under Seil. Da sendte Kongen Brynjolf Jonsen

Capitel 307.
Om Skottekon-
gens Sendemænd.

efter dem, der hentede dem tilbage med sig, og Kongen siger, at de skulde blive i Norge om Vinteren, fordi de mod Sendemænds Vilis vilde fare orlovsløst afsted.

Capitel 308.
Om St. Hakon.

BisTrop Hakon sendte Mænd med Breve til Kong Hakon, og fortalte ham Alt om deres Reise, som og at Jomfru Ingeborg var kommen til Norge paa Guds og Kongens Naade; han sagde ogsaa, at med saa saa Folk, som de havde, torde de ingen Tro sætte til Danerne, og bide der indtil Jomfruen kunde berede sig saa sømmelig til Reisen, som hun ønskede og hendes Værdighed forbrede; men ikke fortædede det hende paa Guds i Danmark. Dette Brev kom til Kong Hakon i Bergen, og han udlob sig vel om BisTrop Hakons Værende, da Jomfruen var med og med fri Willie havde fulgt ham. Da Kong Hakon saaledes var underrettet om at Jomfruen var kommen til Norge, lod han gjøre Anstalt til at modtage hende og BisTroppen. Han stævneede til sig alle de bedste Mænd i Landet, Hr. Knut Jarl og alle BisTopper; thi Kong Magnus vilde, at Brylluppet skulde holdes snarest muligt. ErkebisTroppen var da i Bergen, og havde fareet østfra om Sommeren med Kong Magnus og fulgt med ham ind til Stavanger, hvor de da vare sammen den hele Sommer og holdt fælles Bord. Kong Hakon sendte Mænd afsted for at møde BisTroppen og Kongebatteren. Disse havde ingen føielig Bind paa Reisen sørfra, og blev liggende henved tre Uger underveis; de ankom saaledes til Bergen 3 Dage før den sidste Mariemesse og lagde først ind i Larevaag. Kongen gif strax til sine Skibe, ligesaa ErkebisTroppen med alle de fornemste Mænd, og agtede at møde Jomfruen; men Veiret var saa hvast, at de ei kunde bruge Arererne. Dagen efter roede Kongerne og de bedste Mænd Jomfruen imøde, og Kongen tog imod hende med den største Venlighed ligesom og hendes hele Følge. Det var bleven saaledes bestemt, at Jomfruen ikke skulde komme i Kongsgaarden før Brylluppet skulde være; hun begav sig da op til Mikaelis Kloster, og BisTrop Hakon med hende; her var hun i 7 Nætter. Da Kong Hakon var kommen hjem, og havde seet Jomfruen, sagde han: „det var min Agt, at tage vel mod denne Jomfru; men saa meget lover hendes Udseende, at jeg nu skal gjøre mere for hende end jeg agtede.“ Kong Hakon overlod til Kong Magnus at bestemme, hvad enten han heller vilde lade indrette det store Næst, „hvori Gæstebudet blev holdt da jeg blev kronet,“ eller om han vilde det skulde holdes i Kongsgaarden i de Kamre, som til saadant Brug vare bestemte. Kong Magnus svarede, at der nu var saa gode Haller i deres Kongsgaard, hvilke ei vare indrettede, da hiint Gæstebud holdtes, at det ingenlunde manglede dem paa Huusrum. Derefter lod Kongen sætte 3de Haller i Kongsgaarden i Stand paa det kosteligste til Brylluppet.

Capitel 309.
Brylluppet.

Søndagen efter den sidste Mariemesse blev Jomfru Ingeborg viet til Magnus Konge med megen Pragt. Medens Kong Magnus holdt sit Bryllup vare begge Kongerne i Steenhallen, tilligemed ErkebisTroppen, LydbisTopperne, Knut Jarl, de fleste af Lendermændene, Hirdstyrerne og de bedste og udsøgte Mænd. Dronningen, Fru Margreta og Jomfru Ingeborg med sit hele Følge, samt Klostermænd og mange andre gode Mænd, vare i Træhallen. I Tulehallen vare Dgmond Kræfedans og Erling Alfsen, samt Kjøbmænd, udenlandske Mænd og Byens Folk. Der blev sagt at der var ikke mindre end 1600 Bryllupsgæster omfram Tjenestemænd. Dette Bryllupsgilde blev holdt med den største Beføstning og den største Overflødighed i alle Henseender, saa floge Folk have sagt, at slikt Bryllup haver aldrig været holdt i Norge som dette. Kong Hakon sagde forud til sine Gæster, at i den Hal hvori han selv beværtede, skulde Enhver have Valget af den Drif, han helst vilde have; thi der fortædede ikke mere paa Vin end paa anden Drif. Kong Hakon raad-

førte sig med sine Venner og Raadgivere om Kong Magnus skulde da strax vies under Kronen eller ikke; men derom vare ulige Meninger. Nogle sagde, at Kong Magnus vilde staa stort paa og holde en anden Hird, naar han fik Kronen, og at deraf vilde opstaae Uenighed mellem ham og Kongen. Hakon Bisfop derimod og Andre, som havde faaret Jomfruen imøde, sagde, at Kongen havde lovet, de begge skulde krones, og bade Kongen holde hvad han havde lovet dem begge til Hæder; men dog gif Kongen seent dertil. Mange af deres Venner yttrede sig herom, og det kom omsider dertil, at Ingen vidste hvad det vilde blive til. Kong Magnus førte selv sin Sag for sin Fader, og sagde saa: „ikke skulde I, Herre min, tro de Mænds Ord, som sige, at jeg monne sætte mig op imod Eder, fordi I giver mig større Hæder, end nogen anden Konge i Norge haver givet sin Søn; thi I veed det selv, Herre min, at jeg haver været myg mod Eder i alle Dele, ikke mindre siden jeg blev Konge, end før, som baade er Eders Hæder og min, og saa venter jeg det end skal være herefter, endstjøndt I under mig den Vre, som I haver lovet mig.“ Kong Hakon svarer: „Sandt er det Magnus Konge, at I haver fjærligen tjent mig, og det er saaledes ufortjent, om jeg ei under Eder den høieste Hæder, som Gud i sin Misfandhed sætter mig i Stand til.“ Bryllupsgildet stod i 3 Dage.

Korsmesse Dag, som var en Onsdag (14de September), lod Kongen gjøre nye Tilberedelser i Gaarden; thi han agtede samme Dag at lade Kong Magnus krone, eftersom Gud havde det forud bestemt. Der blev da aarle om Morgenens holdt Messe over al Staden, og da denne var endt, søgte alt Folket op til Kongsgaarden. Alt gif til paa samme Maade, og i samme Orden, som da Kong Hakon blev kronet. Den største Deel af Hirden var væbnet og iført deres fulde Krigsrustning, for saavel at holde Orden om Kongsgaarden, som og for at holde Veien ryddig til Kristkirken. Først gif Hirden, som skulde gjøre Plads, dernæst de som bare Mærkerne (Bannerne), dernæst Sysselmænd og Skutilsvende, efter dem Lendermænd, derpaa fulgte fire Lendermænd, som bare et stort Bord over deres Hoveder, hvorpaa Kroningsdragten og de kongelige Prydselser laae; dernæst gif Erling Alfson og Brynjolf Jonsen med to Rigsstave af Sølv og prydede med meget Guld; derefter gif Knut Jarl, som bar Kronen, ledet af to Stallare; thi han var meget syg. Ved Siden af ham gif Gaut Jonsen, som bar Kronings-Sværdet; dernæst bleve Kongerne ledede. Ved Kongsgaardens Port kom Bisfopper, Abbeder og Præster dem imøde i Procession og istemmede med Sang, som vedvarede indtil de vare komne for Alteret; derpaa blev sunget Messe, hvorpaa Kroningen lykkelig og vel gif for sig saaledes, som den hellige Kirke byder. Under Messen stod Ridder Misel oppe i Choret, og undrede sig meget over Bielses-Adfærden; thi det er ikke Skik i Skotland at krone Konger. Da nu Kong Magnus var klædt, og Kong Hakon, Erkebisfoppen og de øvrige tre Bisfopper bandt Bielses-Sværdet om ham, sagde den første Ridder: „mig er sagt at Ingen vorder staaet til Ridder i dette Land; men aldrig saa jeg Nogen saa hæderligen staaes til Ridder, eftersom fem af de gjæveste Hovdinge i Landet bunde Kronings-Sværdet om ham.“ Da Kong Magnus var iført sin Skrud, ledte Erkebisfoppen ham til sit Sæde. Derpaa viede de Dronningen. Da Kongen gif til Stolen, som Kong Magnus sad paa, vilde han stande op imod ham; men Kong Hakon lagde Haanden paa hans Skulder og sagde: „ikke skulle I boie Eder for nogen Mand i Dag; thi nu er den Dag kommen, som jeg saa inderligen har bedet om, at jeg seer mit Rjød komme til den Hæder og Vælde, som jeg er langt fra at misunde. Jeg søgte Raad

Capitel 310.
Kong Magnus
krones.

Cap. 310. Erling Alfson af Fornberg (nu Tanberg), Brynjolf Jonsen af Hvollr eller Hvallr (nu Dvale) og Gaut Jonsen af Melr (nu Mæl), see foran S. 62, 176, 225.

i denne Sag, fordi jeg vilde vide Andres Mening herom; og de, som fraraadede mig dette, vare de samme Mænd, som tilforn heller ikke have været Fredsmæglere mellem mig og Dine hedenfarne Frænder; — hvilket Gud forlade dem!" Da Messen var endt, fulgte Erkebiskoppen og de andre Biskopper Kongerne hjem til Herberget, og som forhen, syngende „lover Herren.“ Derpaa aflæbtes Kongen Kroningsdragten, og Erkebiskoppen ydede ham al den Tjeneste, som Bielsen havde Krav paa. Derefter gange Kongerne til Bords, og Magnus Konge bar Kronen den Dag, som var den sagreste Gæstebudsdag til Hæder for Kong Magnus og Fru Ingeborg med deres Mænd, som Sturle quad:

Gjæve, frygtelige Konge,
Ung Du tog mod Hæderskrone,
Med varigt Kongenavn;
Dit Mod er Alle vitterligt.
I Din Lod faldt siden,
Tappre Konge, fulde Magt
Over alle Landets Folk.
Her jeg lyser Kongens Priis.

Du hjæffe Konge-Søn!
Hellig Folkefonges Datter
Med Tre tog til Brud.
Dig hæver Gud til Hæder.
Alle Ting nu snilde Erif,
Dyre Konge, modig styrer
Med den rene Guddoms Hjælp,
Eders Kraft steg og Magt.

Efter dette Gilde gave Kongerne alle Høvdinge sømmelige Gaver, først Erkebiskoppen og andre Høvdinge; Kong Magnus gav alle sine Tjenestemænd og mange Andre Gaver; siden indbød han alle de danske Mænd til Gæst hos sig, som havde fulgt Fru Ingeborg søndenfra, og tog Afsted med Høvdingerne, som derpaa reisste hjem til Danmark, og vare vel fornøiede med deres Vrende; men de Piger og Evende, som huede Dronningen bedst, bleve tilbage.

Capitel 311.
Knut Jarls Død.

Knut Jarl blev meget frank¹⁾ i det før omtalte Gæstebud, saa han blev sengeliggende, og døde kort efter. Kong Hakon gjorde sømmeligen hans Ligfærd, efter hans Hæders Værdighed og Byrd, og han blev begravet i Christkirken ved sin Fader Hakons Side. Knut Jarl var i alle Dele en overmaade beleven Mand, god Klerk og saare gavmild med Penge. Han var høi af Væxt, og havde et vakkert Ansigt; men han var en stor Dranker, hvoraf han ogsaa fik sin Vanhelse. Den samme Høst kom over fra Grønland Odd fra Sjaltar, Paal Magnusson og Knarrar-Leif, som havde været derude i 4 Aar. De sagde, at Grønlænderne havde underkastet sig at betale Skatter, og bøde til Kongen for alle Mord, det være sig paa Nordmænd eller Grønlændere, og hvorsomhelst de udøvedes, i Bygden eller andensteds, saa at Tegngilde²⁾ blev betalt heelt under Nordstjernen, som Sturle quad:

Din Magt Du lifer at forøge
Under kolde Jordens Lande,
Fjernt under Polens Ledestjerne,
Og gjæve Mænd sig derved glæde.
Stormægtige! Ei haver nogen Konge,
Som Du, Din Magt vedligeholdte;
Din Hæders Priis did Folket bære,
Længer bort end Solens Straaler.

1) Terten har dette Ord: krankr, hvorfor det i Oversættelsen er optaget. 2) Bøder til Kongen for en Underkasts Drab.

Cap. 311. Sjalltar (å Sjolttum) er uden Tvivl den nuværende Gaard Skjold, hvorefter et Skibrede har Navn, en af de betydeligste i Birkelands Sogn og Fane Præstegæld søndenfor Bergen i Nordhordland.

Denne Sommer, som her omtales, sendte Kong Hakon Halvard Guldsto til Island. Han kom til Hvítá i Borgarfjord og foer brat til Jarlen, for hvem han djærveligen frembragte Kongens Vrende. Jarlen tog venligen derimod, og lovede at gjøre efter Kongens Bud. Halvard tog sit Herberge i Reikjaholt, og forblev der om Vinteren. Nogle Mænd, som tilforn havde været Kongen imod, svore ham om Høsten Tro og Lydighed. Om Vinteren sad Jarlen nord i Landet, og handlede med Bønderne om, hvad Naad de skulde finde paa i Anledning af hvad Kongen havde fordret og han lovet, hvorved Sandheden om hans Løfte til Kongen kom for en Dag. Da besluttede Bønderne at love Jarlen store Penge, for dermed at udløse den bestemte Gjæld, og nogle Bønder lovede 200, Andre 100, Nogle 12 Orer eller mindre. Da nu Halvard spurgte dette, siger han, at Kongen vilde have Lydighed af Bønderne, og lig Skat, som de bleve forligte om; men han vilde ikke, at Bønderne skulde betynges med saa store Penge-Udredelser. Halvard talede ogsaa Kongens Sag for Vestfjordingerne, der lovede at komme til Thorsnes-Thing om Vaaren, og der sværge Kongen Tro og Lydighed; men da Jarlen fik Kundskab herom, stævne de han Bønderne til Hegrans-Thing, og lod der nogle Mænd sværge til Kongen; men fordi Rasn Oddsson ei kom til Thorsnes-Thing, foer ikke Halvard did; men den hele Sag blev stidt under Althinget. De største Mænd samlede Flokke sammen i Vestfjorden, da det led imod Thingtiden. De sendte Mænd efter Steinvors og Anders's Sønner, for at formaae dem til at ride til Thinget med al den Styrke de kunde samle østenfor Thjorsaa; Thorbard Thorrinsson havde lovet at komme med Østfjordingerne. Gissur Jarl kom til Althinget med mange Folk for at understøtte Kongens Sag. Da nu Jarlen hørte dette, førte han Kongens Sag hos Nord- og Sørændingerne, og kaldte det Forræderi mod sig, dersom de ei underkastede sig Kongens Forlangende. Da Lagretten var sat, tilsvore de fleste Bønder fra Nordlændinge-Fjerdingen og fra Sørændinge-Fjerdingen udenfor Thjorsaa, Kongen Land, Lydighed og Skat til evindelig Tid, som det Brev derom blev gjort bevidner. Siden red Jarlen fra Thinget og før i Laugardal og holdt der Flokken sammen en Tid. Biskop Sigurd red med Halvard vester til Borgarfjord til Tværaa-Thing, og der aflagde Vestfjordingerne samme Ed, som Formændene Rasn Oddsson, Sigurd Bødvarsson, Sturle Thordsson, Einar Thorvaldsson, Vigfus Gunsteensson, og 3 Bønder med hver af dem først svore. Tre Bønder svore og før Borgarfjord. Da havde alle Islændinger forpligtet sig til at betale Hakon Konge Skat, med Undtagelse af Østfjordingerne fra Helkunduheide og til Thjorsaa i Sørændinge-Fjerding.

Næste Vinter efter at Kong Magnus havde holdt Bryllup og var kronet, sad Kong Hakon i Bergen, men Kong Magnus foer før til Stavanger. Einar Erkebiskop fulgte Capitel 512.
Om R. Magnus.

Hvítá i Borgarfjörðr, en Elv, som danner Grændsen imellem Sunnlendinga- og Nordlendinga-Fjærdingene paa Island.

Reykjaholt, en Gaard i Þverár-þing syðpaa Island, see foran S. 281.

Þórsnes-þing, d. e. Thinget for Vestfjordingerne, eller Hnappadals-, Snæfellsness- og Dala-Sýslar, hvilket har Navn efter Gaarden Þórsnes ved Álptafjörð i Snæfellsness-Sýsl.

Hegrans-þing, Skagafjörðingernes Þverðs-Thing, der heldtes paa Hegrans inderst i Skaga-Fjörð, nord paa Island.

Alþing holdtes paa Þingvöllr ved Dræraa syðpaa Island, see 1 B. S. 68.

Vest-firðir (Vestfjörðene) og Indbyggene Vestfirðingar, see sammesteds.

Þjórsá adskiller Rángár- og Árnes-þing paa Sønder-Landet i Island.

Aust-firðir, Østfjörðene, see 1 B. S. 68.

Laugardalur i Árnes-þing Syd paa Island.

Þverár-þing kaldes Borgarfjörðs- og Myra-Sýslar syðpaa Island.

Helkunduheidi, en Heide op fra Lánganes, paa Grændsen af Nordlendinga- og Østlendinga-Fjærdingene.

ham til Skibet, og sagde ved Afstedden: „Det har tilforn stedsse været mig tungere at Filles fra Eder end dennesinde; thi det glæder mig nu, at jeg har kunnet gjøre Eder alle de Tjenester, som det stod i min Magt at gjøre til Eders Hæder. Først gav jeg Eder Kongenavn, derpaa ægteviede jeg Eder til Dronningen, siden viede jeg Eder under Kronen, saavelsom Eders Dronning; kun Eet staar nu tilbage, som Gud ei lade falde i min Lod! nemlig at staa over Eders Grav.“ Kong Magnus takkede Erkebiskoppen baade for hans Ord, og de gjorde Tjenester. Kong Magnus opholdt sig en Tid i Stavanger, hvorpaa han før Juul vendte tilbage til Bergen, hvor begge Kongerne tilbragte Julen sammen. Dette var Kong Hakons 45de Regjerings-Aar. Tidligen om Vaaren fore Kongerne øster til Viken, og agtede sig øster til Elven for at møde Birger Jarl efter det Ord, som var faret imellem dem. De skulde nemlig raadslaa om de Eiendele, som Kong Eriks Døttre havde i Danmark, som Kong Magnus og Kong Valdemar, der var gift med Kong Eriks Datter Sophia, Dronning Ingeborgs Søster, gjorde Fordring paa. Da Kongerne forlode Bergen, bleve Dronning Margreta og Fru Ingeborg tilbage; thi hun var da med Barn. Da nu Kongerne kom til Viken, vare Birger Jarls Sendemænd i Lunsberg, og sagde, at Jarlen formedelst mange Forretninger ei kunde møde dem; men gav det Raad, at begge skulde sende Mænd til Danmark, for at erfare hvilken Udvei Dronning Margreta vilde gjøre med Hensyn til ovennævnte Eiendele, at de kunde skiftes mellem hine Søstre, og de tvende, som ugifte vare.

Capitel 315.
Om K. Hakon

Kong Hakon og Kong Magnus sendte Paal Gaas, Andres Plyt, og Thorlaug Bøse til Danmark for at tilsee dette Eiendoms-Skifte paa Magnus Konges og Dronning Ingeborgs Begne. Da de kom til Danmark var Adalbrekt, Hertug af Brunsvik, der forud, og raadede Alt med Dronningen. Paal og hans Følge blev hos Hertugen om Sommeren; men fik ingen Bæst paa deres Værende. Kong Hakon reiste til Oslo, men Kong Magnus foer øster til Borg for at tilsee de Lehn, som Kong Hakon havde givet Fru Ingeborg i Brudegave. Formedelst den megen Riden paa denne Reise paadrog Kong Magnus sig en Sygdom; derpaa vendte han ind til Oslo, hvor han sølte sig noget lettere. Her gif han i Kirke, og Biskoppen mødte ham i Procession; fra denne Tid bedredes han. Siden fore begge Kongerne til Bergen, hvor de kom ved Helligdagernes Tid, og bleve der om Sommeren. Samme Sommer sendte Kong Hakon, Lodin Lepp og Hakon Eysil ud til Sultanen i Tunis (og Konge i Serkland), med mange Falke og andre Ting, som der vare sjældne, og da de kom ud til Sultanen, vare de der længe om Vinteren, som Sturle quod:

Mægtige! I Serkland hædres Du
For Din Mildhed her i Landet;
Folket lifer Dine Høge
Alt ude ved Blaalands Strand.
Med Hæder spredes vidt omkring
Gaver, som Du ikke sparer,
Dine Skatte, Vidtberømte,
Pryde Jordens Kanter vide.

Denne Sommer kom Halvard Guldsto over fra Island, og fortalte at Islænderne havde tilsvoret Kong Hakon Skat. Over med ham kom ogsaa Sigghvat Vebvarsson, og

Cap. 313. Brúnsvík, Hertugdømmet Braunschweig i Tydskland.

Borg eller Sarpsborg i Borgehøvel, see 1 B. S. 216.

Túnis, Staden med Landskabet Tunis paa den nordafrikanste Kyst.

Serkir, d. e. Indbyggerne af Serkland (Saracener), see 1 B. S. 4.

Bláland, Blaaland, hvorom see 1 B. sammeft.

Sturle Hrafnsson, og da kom ogsaa Abbed Brand Jonsen fra Island efter Erkebiskop Einars Ordsending. Thorlaug Bøse kom til Kong Hakon i Bergen og sagde sig ei at kunne give Underretning om Udsalbet, men Paal Gaas og Andres Blyt vare tilbage. Denne Sommer fødtes i Bergen Olaf, Magnus Konges og Dronning Ingeborgs Søn. Om Høsten fore Kongerne nord til Throndhjem og med dem begge Dronningerne; men Junker Olaf blev tilbage i Nonneklosteret. Da de kom nord til Nidaros, bleve de af Erkebiskoppen modtagne med en fager Procession. Den Vinter sadde Kongerne i Throndhjem. Om Vinteren før Juul kom Andres Blyt før fra Danmark og sagde, at Hertugen og Dronningen ingen Greie havde gjort med Hensyn til de Eiendele, som tilhørte Dronning Ingeborg, og at intet Skifte var gjort mellem Kong Eriks Døtre; men de havde faaet at vide, hvor store Eiendommene vare, og hvor de laae.

Hakon Konge tilbragte Julen i Throndhjem, og havde megen Beføstning. Brand Abbed var hos ham, og Kongen var venlig imod ham. Einar Erkebiskop var syg om Vinteren og kom sjelden til Kongen, men dog var der god Forstaaelse mellem dem, hvortil ogsaa Kong Magnus bidrog alt Sit. Sommeren før vare der komne Breve over Vesterhavet fra Suderøerne fra Kongerne, som klagede meget over den Ufred, som Jarlen af Ros og Rjarnak, Makamals Søn, tilligemed andre Skotter, gjorde paa Suderøerne. De havde nemlig landet ved Skid, brændt af Kirker og Gaarde, og dræbt mange baade Karle og Qvinder, ja de sagde endog, at de havde taget smaa Børn, sat dem paa Spyds-Øde, og rystet dem indtil de faldt ned mellem Hænderne paa dem, hvorpaa de kastede dem døde bort. De sagde ogsaa, at Skotte-Kongen agtede at lægge alle Suderøerne under sig. Da nu Hakon Konge spurgte denne Tidende, fik han derover stor Bekymring og bar denne Sag for sit Raad. Endstjændt nu Enhver havde sin Mening, lod dog Kongen om Vinteren efter Juul udgaae Breve, og udsfrev Leding baade af Folk, Skibe og Koft, saa meget han syntes Landet kunde orke, og stævne de hele Hæren til sig tidligen om Vaaren i Bergen.

Om Vaaren raadslog Einar Erkebiskop med Korsbrødrene om Biskops-Vælget til Holar paa Island og de bleve enige om at vælge Brand til Biskop, med begge Kongernes Samtykke. Da var ogsaa Sira Gilbert kommen tilbage fra Rom; han foreviste Brev fra Paven, som overlod Bispvalget i Hamar til Erkebiskoppen, men dog skulde han vælge Gilbert, efterdi det var Kongens Villie. Den 4de Marts viede Einar Erkebiskop begge til Biskopper, nemlig Gilbert til Hamar, og Brand til Holar paa Island, i Overværelse af Peter, Biskop i Bergen, og Thorgils, Biskop i Stafanger.

Kong Hakon foer fra Nidaros nær Midfaste Landeveien ud til Orkadal, og derpaa før over Fjeldet til Viken, og derfra øster til Elven for at træffe Birger Jarl, da de vare blevne enige om at mødes i Ljodhuus i Paaske-Ugen. Da Kong Hakon kom til Ljodhuus, var Jarlen alt borte, og Kongen foer derpaa nord til Viken. Kort efter reiste Kong Magnus tilligemed Dronningen fra Throndhjem; Paaske-dag lod han holde Guds-tjeneste i Frefosund, og kom kort efter Paaske før til Bergen og foer siden til Stafanger. Kong Hakon foer nord til Bergen Korsmesse-Tid; han forblev der om Vaaren, og holdt paa at ruste sig i al Skynding. Da Kong Magnus havde foranstaltet det For-

Capitel 314.
Udbud.

Capitel 315.
Abbed Brand
udtrones til Bi-
skop i Holar.

Capitel 316.
Kongen rustes sig
til et Toq til
Skotland.

Cap. 314. Ros, Provindsen Ross i den nordre Deel af Skotland, indbefattende Cromarty- og Tayne-Shires, samt en Deel af Inverness-Shire.

Skid, Den Sky vestenfor Skotland, see om Syderøerne 1 B. S. 68.

Cap. 316. Ljódhús, Lodöse, i Vester-Gotland, see 2 B. S. 4.

Freføysjarsund, Frefosund i Huusfads Sogn i Romsdalen, see 1 B. S. 325.

nødne angaaende Udbudet og Skibsrustningen i Rygiashylke, drog han Kong Hakon imøde. Derefter samledes med hver Dag meget Folk om ham, de fleste baade Lendermænd, Syselmænd og haandgangne Mænd i Landet, foruden mangfoldige Ledingsmænd.

Capitel 317.
Kong Hakon
holdt Thing med
Bønderne.

Siden holdt Kong Hakon et almindeligt Thing i Bergen oppe paa Bakkerne, hvor der kom sammen en meget stor Skare. Kongen tillyste der det Tog, han agter at gjøre med Hæren over Vesterhavet til Skotland, for at hevne den Feide Skotterne havde øvet paa hans Rige. Kong Magnus tilbød sig at gjøre dette Tog for ham; men Kong Hakon blive tilbage. Han takkede ham derfor med mange sagre Ord; men sagde dog, at da han var ældre og kjendte nøiere til Vesterlandene, vilde han selv fare denne Færd, hvorhos han overdrog Kong Magnus hele Landets Bestyrelse. Paa dette Thing ordnede han mange Dele Landet vedkommende. Han tilfagde Bønderne, at Syselmændene under hans Fravær i Udlandet ei skulde føre andre end de største Sager for Retten. Til denne Færd havde Kong Hakon det store Skib paa 27 Rum, som han havde ladet gjøre i Bergen ganske af Eeg, hvis prægtige Dragehoveder og Nakker alle vare forgylde. Desuden havde han mange andre store og vel udrustede Skibe. Om Vaaren havde Kong Hakon sendt Jon Langlifarson og Henrik Skot vester til Orkenøerne efter Veivisere til Hjalmland. De fore til Suderøerne og berettede Kong Dugald, at Hæren var ventendes østenfra. Ordet gik da, at Skotterne vilde hærje paa Nerne om Sommeren. Nu tillyste Kong Dugald, at 40 Skibe vare ventendes fra Norge, og saaledes afstode Skotterne derfra.

Capitel 318.
Om K. Hakon.

Noget før Kongen var seilklar, sendte han 4 Skibe forud vester paa. Disse vare Formændene: Ragnvald Urke Nicolausson, Erling Jvasson, Andres Nikolausson og Halvarb Raud. Da Kong Hakon havde sat sit Skib i Stand, lagde han ud af Byen til Eidsvaag med hele Flaaden, og foer siden atter til Byen, hvor han dvælede nogle Dage, tog derpaa tilbage til sine Skibe og seilede ud til Herdlovær, hvor hele Flaaden samledes, baade norden- og søndenfra Landet, og der var en umaadelig stor Hær, som siges i Ragnsmaal og Sturle qvad:

Stridslystne Skarer
Søgte fra Finn'bygd
Larmende Spydstorms
Gjæve Dpvækker;¹⁾
Brusende Bølger
Bar' efter fra Elven
Gjæve Skibsførers
Se'rvante Skibe.

Ingen Ormevangs Skræk²⁾
Saae flere Kampdrotters
Pileslugt-Styrer³⁾
Forsamled' i Sen.⁴⁾

Hader af Ewig
Kjæf i Bølgernes Bruus,
Landets Udstrande
Luffet med Hær-Ski⁵⁾

Eger-Luen da braged⁶⁾
Paa Gestils⁷⁾ sevandte Heste,
Høit over navnfyndig
Mægtige Konge.

Fra seilvæne Ski⁸⁾
Utrættet skinned'
Skjoldenes Sol
Over gjæve Se'rsåhelt.⁹⁾

1) Kjendtlige Krigere. 2) Ormevang, paa andre Steder Slangesæde, er Guld, Guldets Skræk er Manden, som øder Guld. 3) Drabelige Krigere. 4) Paa eet Sted eller paa een Gang. 5) Skibe. 6) Guld det skinnede. 7) En kjendte eddiske Viking; hans Hest er Skibet. 8) Skibe. 9) Kongen.

Cap. 317. Bakkar (å Bakkum), d. e. Bakkerne imellem Muur-Almindingen og Kloster-Pladsen, paa den indre Deel af den bergenske Halvø, som kaldes Nordnæs.

Vestrland, Vesterlandene, see B. S. 78.

Cap. 318. Eidsvågr, nu Eidsvaag i Nasene Sogn og Hammers Præstegjæld, en halv Miil Wei nordenfor Bergen.

Herdlover, nu Herdlovær, n i Herlo Sogn og Mangers Præstegjæld yderst ud imod Havet liggende S i N. W. for Bergen, see foran S. 214.

Ragnvald og hans Følge skiltes fra de Øvrige paa Havet, og kom til Orkenøerne med nogle Skibe. Erling derimod, Andres og Halvard Raud satte Raasen mod den sydlige Deel af Hjaltland, og siden vestenfor Thors-Fjord; men saae ikke Land før Sulnesfær vestenfor Orkenøerne. Siden løb de ind under Skotland, under Dyrnæs, stege paa Land og nedbrøde Kastellet; men de Mænd, som vare deri, flygtede undaf. Derefter afbrændte de mere end 20 Gaarde, og seilede derpaa til Suderøerne, hvor de traf Kong Magnus fra Man.

Tre Dage efter Seljomandsfesten seilede Kong Hakon ud i Solunderhavet med hele Flaaden, og da havde han været Konge i Norge 46 Aar. Han havde en ypperlig Bør og et fagert Veir, og Flaaden glindsede i stor Pragt, som Sturle siger:

Fra Valens Piges¹⁾
Lys, paa Havet fæstet,
Blomstred Boven²⁾ Jld³⁾
Paa klare Himmelvei.
Konge-Skarens Færd³⁾
Paa Havets Strømme
Var som Himlens Jld
Nu heelt at fæue.

Kong Hakon havde meget udvalgt Folk paa sit Skib, og disse vare i Forrummet: Thorleif Abbed fra Holm, Sira Aftatin, 4 Præster og Kongens Klerker, samt disse Læg-mænd: Aslak Gus, Kongens Stallar, Andres af Thississø, Andres Havardsson, Gut-torm Gullason med sin Broder Thorstein, Erik Skota Gautsøn og Flere. Disse vare i Kræprummet: Aslak Dagsøn, Steinar Herke, Klemet Lange, Andres Gums, Erik Dugaldsøn, Kong Dugalds Fader, Einar Lungbard, Arnbjørn Svæla, Sigghvat Bødvarssøn, Høskuld Oddsøn, Jon Høglif, og Arne Slink. I det tredie Rum var Sigurd Jvarssøn, Jvar Rosa's Søn, Jvar, en Søn af Helge paa Loffo, Erlend Skolbein, Dag fra Suderheim, Brynjolf Jonsøn, Gudleif Sneis og flere af Konge-Herbergets Mænd. Andres

1) Valkyriens, og Valkyriens Lys er Skioldet, som fæstedes langs Skibet ovenbords. 2) Bølgens Lys er det sædvanlige Digternes Billede paa Guld. 3) I Texten staaer Ringknausens, det sædvanlige Billede paa en gavmild Konge.

Barøyjar-fjördr eller Barøyjar-fjördr. Det første af disse Navne kan være en ufuldkommen Form af Friparøyjar-fjördr, efter Friparøy (nu Fair Island), og da betegne Havet imellem Hjaltlands- (Shetlands-) Øerne og Orkn-Øerne; det andet, som dog vel er det rimeligste, kunde være Fjorden paa Sydvestsiden af Hjaltland, saakaldet efter en Ø, som nu hedder Barra, men som ferdum med Rimelighed kan antages at have havt Navn af Barøy, see Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. 6 B. S. 493.

Súlnasker (Súlnastapi), nu Sulisker, en Klippe i Havet nærved Den Rona, vestenfor Orknøerne og nordenfor Hebriderne (Suderøerne), see herom Martin's Descript, of the Western-Isl. S. 25.

Dyrnes, nu Djurness, noget østenfor Gap Wrath, nordvestligt i Skotland. I Nærheden af Djurness Kirke ligger Castle Smow Cave.

Man, en Ø i det irlandske Hav, hvorom see 1 B. S. 68—69.

Cap. 319. Sölundar-haf, en Deel af Vester-Havet, see foran S. 332.

Þissisøy (i Bjørgv. Kálfskiunn: Þyssoy, Þysa), nu Tøssø i Fjelds Sogn, henved et Par Mile søndenfor Bergen. Her stod i Middelalderen en Kirke, som var et af de fjorten kongelige Kapeller, cfr. Danst. Magaz. 1 B. S. 323.

Lofló (Lofalæk), rimeligviis Gd. Langlo paa Leinstranden i Melhuus Præstegjæld i S. B. for Threndhjem, som i et Dipl. fra 1333 skrives „Loglo,“ og i Isl. Bolts Jordb. „a Lagaloom.“

Sudrheimar. Rimeligviis havde Dag, ligesom Brynjolf Jonsøn (S. 62) hjemme i Sogn; i saa Fald er det den gamle adelige Sædegaard Serum i Lyster i Jndre-Sogn, der i 17de Aarhundrede tilhørte den bekjendte Corffts Ulfeld, som menes med dette Sudrheimar (der i Bjørgv. Kálfsk., ligesom her, forekommer i Fleertals-Formen „a Sudrheimum“), hvilken Gaard ogsaa nævnes som Riddersæde først i 14de Aarhundrede.

Sneis, en Gaard paa Follong, hvorom see 2 B. S. 164.

Pligt var Kongens Skatmester. Disse vare i Stabnen: Erit Skife, Thorfinn Sigvalds-son, Kaare Endrids-son, Gudbrand Jons-son med flere Skuttilspende. For det meste vare 4 Mænd i hvert Halvrum. Med Kong Hakon foer fra Bergen Magnus, Jarl fra Orknesserne, og ham gav Kongen et godt Langskib. Disse Lendermænd vare med Kongen: Brynjolf Jons-son, Finn Gauts-son, Erling Alfs-son, Erlend Raub, Baard paa Hestbo, Eilif i Naustdal, Andres Pott og Dgmund Krækebans. Ragnvald Urka, Erling Jvares-son, Jon Drotning med flere Skibsstyr-mænd vare tilbage i Bergen, da de ei vare blevne sær-dige. Mange andre gjæve Skibsstyr-mænd fulgte Kong Hakon, om hvem siden vil blive fortalt. Gaut paa Mæl og Nikolaus i Giska bleve tilbage hos Magnus Ronge. Kong Hakon fik en seielig Vind, og efter at have været to Dage paa Havet, gjorde han Land ved Hjaltsland med en stor Deel af sin Flaade ved Breidøsfund, som Sturle quod;

Landenes Styrrer
 Bryder toppyntet
 Blaadues¹⁾ Lang-Sø
 Med vandtætte Planke.
 Lue-Havn lyst
 Med glødrede
 Slangemarks²⁾ Jld
 Fra glindsende Stavn.

Kong Hakon laa næsten en halv Maaned i Breidøsfund og seilede derfra til Orknesserne, hvor han laa en Stund i Ellidarvik, som er nærved Kirkevaag. Da havde Kongen en Samtale med sit Raad, og han gjorde bekjendt for Mandskabet, at han vilde dele Hæren, og sende en Deel deraf sør til Breidafjord og hærje der, imidlertid vilde han selv oppebie Orknessingerne med de store Skibe og den største Deel af Hæren; men Bønderne og Ledingsfolket satte sig imod at fare nogensteds, uden at Kongen selv var med, og derfor blev der intet af deres Færd. Nafs-Festen (den 29de Juli) var paa en Søndag, da lod Kongen holde høitidelig Gudsstjeneste i sit Landtelt, og beværte samme Dag Fol-

1) Bolgerne, med Skum paa Toppen. d. e. det tætte Skib bryder Bolgerne under Sogangen. 2) Slangens Mark eller Søde er det ofte brugte Billede paa Guld.

Hestbýr, Hestbo paa Fjosen i Nysylke, see foran.

Naustdalr, formodentlig Nesdal i Eids Præstegd. i Nordfjord. I Jerde Præstegjæld i Søndhordland have ogsaa en meget betydelig Gaard af samme Navn; men da den her nævnte Kirke i gammel Tid var Præstegjældets Hovedkirke, saa er det rimeligt, at i det mindste en stor Deel af Gaarden paa den Tid har været benyttet til Præstegaard; cfr. 1 B. S. 58.

Ragnvaldsøy (Rogn- eller Ragnvaldsøy), nu South Ronaldsa, den sydligste af Orknesserne, see 1 B. S. 68.

Mæl, Od. Mæl i Dvindhæred, see S. 225. En Søn af Gaut Jons-son til Mæl, var den ovennævnte Finn Gauts-son.

Gizka, Gisso paa Søndmør, see 1 B. S. 291.

Breidøjjarsund, d. e. Sundet imellem det egentlige Hjaltsland (nu Mainland) og Breidø (nu Bressa).

Ellidarvik, nu Elwid, en fortrinlig Havn paa Sydvestsiden af Shapins- (Hjalpandisøy), lige ovenfor Kirkevall. Det er ikke usandsynligt, at den under Frithjofs Ophold i Orknesserne, har faaet sit Navn efter hans Skib Ellida; cfr. Saml. t. d. N. Folks Spr. og Hist. 6 B. S. 107.

Kirkjuvagr (Kirkevaag), nu Kirkevall paa Hrossøy (nu Pomona eller Mainland), den første blandt Orknesserne. I Kirkevaag havde nogle af Orknessernes Jarler og Biskopper deres Sæde, og saavel af Jarlevorgen, som af Bispegaarden, staae endnu smukke Ruiner tilbage. Domkirken her, en skøn gammel Bygning, er indviet til den hellige Magnus Jarl, der blev dræbt i Mæret 1110, og hvis Levninger gjenmes sammesteds.

Breidafjördr, den store brede Fjord i det nordvestlige Skotland, som i Nord og Syd for Tarbit Ness (Torsnes) danner Dornoch-Frith og Moray-Frith.

ket paa sit Skib. Efter Dagsdagen seilede Kong Hakon fra Ellidarvik før til Mule ved Ragnvaldsø med hele Flaaden. Da var Ragnvald kommen til Kongen udenfra Orken-
øerne med de Skibe, som havde fulgt ham. Hakon Konge lagde ind i Ragnvaldsbaag
med Flaaden, og laa der en Stund. Da sendte han mundtlig Bud over til Katanes, og
paalagde dem Igjæld, hvorimod han lovede dem Fred, naar de vilde underkaste sig, eller
og vilde han revse dem paa det haardeste; men Katnæsingerne underkastede sig Igjælben og
Kong Hakon fik Mænd der til at modtage den, som siges i Sangen:

Vise og fredmilde
Nordboens Bogter tog
Skat af udløste Folf
Fra Katanes-Land.
Folf fra vældige Rige
Blev slaget med Skræk
For hærlædte Mand,
Som Brynjen fæster.

Da Kong Hakon laa i Ragnvaldsbaag, drog der saa stort Mørke over Solen, saa at
der var kun en liden lys Ring udenom den, hvilket varede en Stund paa Dagen. Hakon
Konge havde spurgt onde Tidender fra Suderøerne; thi Jon Langelisarfson havde indsun-
det sig hos Kongen, da han var kommen vester til Hjalmland, og bragt den Tidende, at
Kong Jon i Suderøerne havde sveget sin Trofskab mod Kong Hakon og vendt sig til Skot-
te-Kongen; men Kongen vilde ikke troe det, før end han havde prøvet det. St. Laurentii
Dag seilede Kong Hakon fra Ragnvaldsbaag over Petlands-Fjorden og bad Orkensinger-
ne seile efter ham, saasnart de vare færdige. Magnus Jarl var ogsaa tilbage. Han
havde da spurgt, at Jon Drotning, Kolbein Uslakfson og de Skibe, som vare blevne tilbage
og ventedes østenfra, vare komne til Verne. St. Laurentii Aften seilede Kong Hakon forbi
Hvarf med hele Flaaden, og lagde ind i en Havn, som hedder Halsø-Vik. Derpaa seile-
de de til Ljodhuus, og saa til Raunø, og videre til Skidsund til et Sted, som kaldes
Kjerlingesteen. Der kom Kong Magnus af Man til ham, tilligemed Svogrene Erling
Ivareson, Andres Nikolausson, Halvard og Nikolaus Lart. De seilede Alle sammen til-
ligemed Jon Drotning, og skiltes ad i Havet. Nikolaus havde ikke standset paa noget
Sted, siden han seilede fra Norge, før end han kom til Ljodhuus. Den samme Dag Kong
Hakon seilede fra Skidsund, kom Kong Dugal til ham paa en let Skude og bad Hakon
Konge sthynde sig som snarest efter. Kongen seilede derpaa til Mylarsund og derfra under

Ragnvaldsvågr, en Bugt paa Nordvestsiden af Ragnvaldsø i Orknøerne, see 1 B. S. 250.
Katanes (Caithness), den nordøstligste Deel af Skotland. Indbyggerne kaldtes Katnesin-
gar, see 1 B. S. 70.

Petlands-fjordi, Pentland-Frith, imellem Orknøerne og Katanes, see 1 B. S. 68.

Asleifarvik (Halsøjarvik). Hvilken af de Fjorde, som sendesfor Hvarf (Skotlands nord-
vestligste Fjorbjerg, nu Brath) skjære sig ind paa Vestsiden af Provindsen Southerland, her ved
menes, lader sig neppe med Sikkerhed bestemme; kun saa meget er vist, at naar man gjetter paa
Loch Assynt, der er en Indsø, men ingen Vik eller Bugt fra Havet, saa farer man vild. Sna-
rere er det Bugten ved Arelvare, Kylestroom-Frith.

Ljóðhús, Lewis, den nordligste og største blant Syderøerne.

Raunøyjar (Hraunøyjar), nu Verne Rona og Ransøy imellem Rosø og den store Ø Sky
(Skid), som adskilles fra Fastlandet ved Skidsund, i hvilket Kerlingarsteinn maa være beliggende.

Mylarsund, Sundet imellem Den Mål (Mull) og Fastlandet Argyll i Skotland (Sound of
Mull).

Kjarbarø, hvor hele Hæren samlede, samt Dugal Ronge og Sudersingerne. Kongen havde da henimod 200 Skibe, hvoraf de fleste vare store, og alle vel forsynede baade med Folt og Waaben.

Capitel 320.
Kong Hakon, som
der Skibe til
Satiri.

Nedens Kong Hakon laa i Kjarbarø, deelte han Flaaden, og sendte 50 Skibe til Satiris-Eid for der at hærje. Disse Hovdinger stode i Spidsen derfor: Dugal Ronge, Magnus, Kongen af Man, Brynjolf Jonsfon, Ragnvald Urka, Andres Pott, Dgmund Kræfedans og Vigleik Præsteson. Derpaa sendte han 5 Skibe til Bot, som førtes af Erlend Raub, Andres Nikolausfon, Simon Stutt, Ivar Unge Mfarer og Guttorm Sudersing. Siden seilede Kong Hakon sørefter forbi Satiri og laa ved Gudø. Der kom Jon Ronge til ham, og gik ombord paa Thorgils Biskops Skib, og Kongen bad ham følge sig, som han var pligtig til. Men Jon talede sig undaf og sagde, at han havde svoret Skotte-Kongen sin Eid, og havde af ham faaet et større Rige til Lehn end af Nordmanna-Kongen; thi bad han Kongen selv raade over det Lehn, han havde givet ham. Kong Hakon havde ham med sig nogen Tid, og agtede at bøie hans Sind til Trostøb mod sig. Mange toge sig, Hjøndt nødig, af hans Sag. Der kom ogsaa en Abbed fra Graamunkel-Klosteret, der bad om Fred for sit Sæde og for den hellige Kirke, og Kongen tilstod ham hans Bøn og gav ham Brev derpaa. End videre kom der Kong Dugals Mænd, og sagde, at Hovdingerne over Satiri, Myrgad og Engus, som havde Den Il, vilde gange i Kongens Bøld; men under den Betingelse, at Kong Hakon ikke vilde hærje der. Kongen sagde, at han ikke vilde hærje Næstet, dersom de overgave sig til ham næste Dag før Høidags, „ellers lader jeg mine Folt hærje.“ Dermed fore Sendemændene tilbage. Morgenens efter kom Myrgad og Engus til Kong Hakon og lagde al deres Sag i hans Bøld; men han lovede at fæste dem Forlig med Skottekongen, naar de forligte sig, gjorde Eid til ham, og gave ham Gidsler. Kong Hakon paalagde Næstet en Iggjæld af 1000 Nød. Engus og Myrgad overgave Den Il i Kongens Bøld; men Kongen gav Engus denne D i Forlehnning, paa samme Maade som andre suderske Hovdinger havde af ham, som siges i Hrafnsmal:

Hiin rashtalende
Ringerne¹⁾ Styrer
Tog paa herlige Ski
Søveis til Suders.
Il, hærfangne D,
Overgav Engus,
Til Dder af Dalsfens²⁾
Herlige Leie.

Al mægtige Styrer
Al Dyrenes Gab³⁾
Stod Skrak over Vestens
Urede Strande.⁴⁾
Fredløse Konger
Gave de fæle
Koveres Skrak⁵⁾
Hjelmdæfte Pander.⁶⁾

1) Ringerigets Styrer, d. e. Norges Konge. 2) Ormens, og Ormens Leie er Guld. Dder af Guld, er, som ofte bemærket, garmild Mand. 3) Stavnene vare prydede med gabende Dyrehoveder. 4) Dydyngede Steenhøbe. 5) Kong Hakon, som tugtede Koverne. 6) Hoveder, d. e. lagde deres Liv i hans Haand.

Kjarbarø (som ogsaa kaldes Bjarkarø), nu Kerwaray eller Kerrera, noget seendenfor sidstnævnte Sund.

Cap. 320. Satirismúli (Satiriseid?), nu Mull of Cantire, den sydligste Spids af Halvøen Cantire i Argyle-Shire i Skotland.

Bót, nu Den Bute ved Frith of Glyde i det sydvestlige Skotland.

Gudø y, nu Gigha ved den vestlige Side af Cantire (Johnstone Haco's expedit. against Scotland, Num. t. S. 51).

Il, nu Den Ila eller Jsla vestenfor den sidstnævnte D, ved Ilarsund (Sound of Jsla) adskilt fra den i N. D. liggende D Jura.

Nesit (Næstet), d. e. Satiri (Cantire).

Sør paa Satiri er et Kastel, hvori en Ridder havde sit Sæde. Han foer til Kong Hakon, og overgav Kastellet i hans Vold. Kongen befalede sine Mænd, at modtage hvad der var, og satte Guttorm Vasse-Rolf og Mænd med ham over Kastellet. Broder Simon havde ligget syg nogen Tid, og døde da Kong Hakon laa i Guds. Han blev ført ind til Satiri, og Graamunkene modtog hans Lig, begravede det i sin Kirke, og et frynset Tæppe blev breddet over hans Gravsted. Han blev siden kaldet hellig.

Hvad den Deel af Hæren angaaer, som Kongen havde sendt til Satiriseid for der at hærje, da ginge de paa Land og afbrændte de Bygder, som de traf paa, toge alt det Bytte de kunde overkomme, og dræbte nogle Mænd; men Alle, som kunde, flyede undas. Da de kom til Hovedbygderne, hvor baade Folk og Fæ var foran dem, kom der Breve fra Kong Hakon, der forbyd dem at hærje; de fore derpaa bort, skjøndt de lide det meget ilde, og begave sig til sine Skibe med det Krigsbytte, de havde gjort, hvorpaa de seilede under Guds og traf der Kong Hakon, som her siges:

Modige ginge
Pragtrige Konges
Saarlues Dviste¹⁾
Sør mod Satiri.
Krigsvante Helte
Mætted' sortklædte
Sufende Ravnstok²⁾
Paa Skotternes Land.

Da Binden ikke seiede, sender Kong Hakon forud til Bot lette Fartøier, under Anførsel af Andres Pott, for at forene sig med dem, som Kongen havde sendt død. Der spurgtes den Tidende, at de havde indtaget Kastellet, og at de, som deri vare, havde overgivet sig til Nordmændene paa Naabe og Unaabe. Der var og med Nordmændene en Skibsstyrer ved Navn Rudre, som ansaae sig ætbaaren til Bot, og da han el fik Den af Skotterne, gjorde han megen Ufred, og dræbte Mange, hvorfor han af Skottekongen blev dømt i Landflygtighed. Nu kom han til Hakon Konge i Sudersørerne, hvor ham Trostabs-Ed og blev hans Mand tilligemed to af hans Brødre. Saasnart Nordmændene havde forladt dem, der overgave Kastellet, dræbte Rudre 9 Mand af disse; thi han tyktes ikke at have lovet dem Fred. Derpaa underlagde Kong Hakon sig Den Bot, som her siges:

Gjæve Fredbryders³⁾
Ei sparende Færd
Bot vandt brede
Fra Mænd, forhadte af Gud.
Og flyvende Ravn
Rives med fløvede Sværd⁴⁾
Om Hval-Brad paa Sudrø.
Kong-Tiende faldt.

De Nordmænd, som vare i Bot, fore ind til Skotland, hvor de brændte nogle Torpe og mange Gaarde. Rudre foer og vide omkring, øvede Manddrab og Røveri og gjorde alt det Onde han kunde, som her siges:

1) Saarets Lue er Sværdet. Sværdets Dviste er Kriger. 2) Sorte Ravn. 3) Kongens. 4) Med Kloer.

Cap. 321. Satiriseid, det smale Eid hvorved Halvoen Cantire forbindes med Landskabet Knapdale, see 2 B. S. 100.

III. Bindes 2det Hefte.

Utroe Benders
 Havfrandste Bygder
 Afbrændtes, og hed
 Var Hallernes Bane.¹⁾
 Swan-Tejens²⁾ Spydmænd
 Dødseige³⁾ falde.
 Hærdrotter søgte
 Paa Sø-Ski⁴⁾ mod Syd.

Capitel 322.
 Kong Hakon hørte
 jede paa Sunders
 ærre.

Medens Kong Hakon var paa Sudersøerne, kom der Ordsendinger til ham fra Ireland, hvori Iernerne tilbød at undergive sig hans Bælde, dersom han vilde befrie dem fra det haarde Nag, som Engælænderne havde paalagt dem; thi de havde deres bedste Stæder langs Søen inde. Kong Hakon sendte saaledes Sudersøingen Sigurd til Ireland med lette Skibe, for at prøve under hvilke Vilkaar Iernerne vilde indbyde ham did. Derefter seilede Kong Hakon fra Gudø sør forbi Satiris Fjorberg med den hele Flaade, som da var hos ham, og lagde til ved Herøsfund. Paa den Tid kom jævnlig Sendemænd, Præster og Barfods-Munke fra Skottekongen til Kong Hakon, for at mægle Fred mellem Kongerne. Derpaa slap Kongen Jon Ronge løs, bad ham fare i Fred, hvorhen han vilde, og gav ham mange gode Gaver; men han lovede at gjøre Alt for at tilveiebringe Forlig med Skottekongen og indfinde sig hos Kong Hakon, hvis han sendte ham Bud. Formedelt disse Mæglings- og Forligs-Forsøg af Skottekongen, affendte Kong Hakon nogle Mænd til ham, af hvilke de fornemste vare: Bisfopperne Gilbert af Hamar og Henrik af Orkensøerne, samt Andres Nikolausson, Andres Plyt og Paal Sur, som traf Skottekongen i Kjøbstaden Noar, hvorpaa der blev talt om Forlig. Han sagde sig at ville sende Mænd til Kong Hakon med de Forligs-Tilbud, som han vilde indgaae paa; derpaa fore Sendemændene tilbage, og Skotterne kom kort efter. Kong Hakon havde ladet optegne alle Der vestenfor Skotland, som han kaldte sine, hvorimod Skottekongen havde nævnet dem, som han ei vilde give Slip paa, og det var Bot, Hersø og Kumerøerne. I andre Dele var der ikke langt mellem Kongernes Mening; dog gik Forliget ikke sammen. Skotterne forhalede Forliget, men made de det saa, at det ikke aldeles blev opgivet, og fore saaledes tilbage til deres Ronge; det leed imidlertid ud paa Sommeren, og Veiret begyndte at forværres. Derefter seilede Kong Hakon ind under Kumerøerne med hele Flaaden; men fremdeles pleiedes Underhandlingerne. Skotterne gave stedse godt Haab om Forlig, hvorfor endnu et Forligsmøde blev bestemt inde i Skotland, og Kong Hakon sendte did nogle Bisfopper og Lendermænd, som paa den anden Side mødtes af nogle Riddere og Klostermænd; der taledes Mangt og meget om Forliget, men for det meste blev det ved det samme som før, og da det leed paa Dagen, samlede en Mængde Skotter ovenfra Landet. Nordmændene ansaae dette for Mistænkeligt og begave sig til deres Skibe, hvor de traf Kongen og fortalte ham om deres Forhandling. De fleste Flyndede nu til at opsigte Freden og hærje, efter som Hæren havde kun liden Koft.

1) Ild af brændte Haller. 2) Teig er endnu i vort Sprog et afdeelt Stykke Land. Saaledes afdelet Landmanden sine Agre i Teiger. Swane-Teigen eller Swanelandet er altsaa Søen, og Søens Spydmænd er Søkrigere. 3) Døden bestemte. 4) Skibe.

Cap. 322. Herøysjarsund, Sundet imellem Hersø eller Herø (nu Arran) og Cantire, eller nuværende Arran eller Kilbrannan-Sound.

Noar, nu Nairn, en liden Gøstads ved Mundingen af Murray-Bugten i Skotland. Den ligger 2½ Mil fra Inverness og 26 Mile fra Edinburg.

Kumerøysjar, nu Store- og Lille-Cumbray i Frith of Clyde ved den sydvestlige Side af Skotland.

Rong Hakon sendte da sin Hirdmand ved Navn Kolbein den Mægtige til Skottekongen. Han foer med det Fredsbrev, som denne havde sendt Hakon Konge, men Fulde have det tilbage, som Rong Hakon havde sendt Skottekongen. Det var Kolbein paalagt at fremføre det Forslag, at de Fulde mødes med begge Krigshære, og personligen samtale i Overværelse af deres bedste Mænd; bleve de da forligte med Guds Misfand, saa var det vel, i andet Fald Fulde de flaaes med hele Hæren, og da havde han Seier, som Gud vilde. Skottekongen havde ei megen Lyst til at flaaes med Rong Hakon, og der blev saaledes ingen Afgjærelse; Kolbein foer tilbage til Kongen, og tyktes at hans Vrende havde faaet et slet Udfald. Saa siges i Hrafnss-Maal:

End den kampprude
Seiers Helt tilbød
Tidt Slaget fra Ost
Med Heltens Spyd.
Uglade Udværs¹⁾
Mænd ei tør flaaes
Med vældig stærke
Harlysets Oder²⁾

Stilstanden blev nu opsagt; Rong Hakon deelte Flaaden og sendte 40 Skibe ind i Skipafjord; Sudersøingerne bleve anførte af Magnus, Kongen af Man, Dugal Konge og hans Broder Alein, Engus og Myrgad, og Nordmændene af Vigleif Provstesen og Ivar Holm. Da de kom ind i Fjorden, toge de deres Baade og droge dem op til et stort Vand, som heber Lokolofre. Rundt om Vandet laa en Jarls Rige, som hedte Lofnath, og i dette Vand ere mange og vel bebyggede Der. Disse Der ødelagde Nordmændene med Jld og Sværd, ligesom de og afbrændte alle Bygder trindt om Vandet, og gjorde det største Hærverk, hvorpaa de droge til sine Baade, som Sturle siger:

Flugtware,³⁾ som slunge
Den susende Pål,
Baadene drage
Den brede Strandvei.
Urædde Krigshelte
Dede Der
Med Spydenes Tejer⁴⁾
Bed vidtbygget Vand.

Alein, Rong Dugals Broder, gif saa godt som tvært igjennem Skotland, og dræbte mange Mænd. Han tog mange hundrede Nød og gjorde stort Hærverk, som her siges:

Modige Helte
Hærfærd vidt øved'
Mod mørke Ulfeders
Storbyggede Land.

1) Hisevær, Hisesteder ved Søanten, her altsaa Strandboere. 2) Guldets Oder d. e. gærmilde Konge. 3) Som sty Flugten; Modige. 4) Hærskold — Skjoldet er som en Mark, hvorpaa Spydene falde.

Cap. 323. Skipfjædr. Hermed maa vel i Almindelighed menes idetringeste den nordlige Deel af den store Fjord imellem Halvoen Cantire og Skotlands Fastland, men nærmest nuværende Loch-Long (cfr. Johnstone l. c. Anm. t. S. 76).

Lokolofri (Sokolofni), nu Loch-Lomond, Skotlands største Indsø, der ved et smalt Eid (Tarbet) adskilles fra nænnævnte L. Long. Den siges at ligge i Jarledemmet Lofnath (eller Lofnard), nu Lenex eller Dumbarton-Shire.

Stridsrappe Alein
Folkene fælded'
I hede Livsdvales
Fordærvelig' Krig.

Siden fore Nordmændene til sine Skibe, og fik der i Skipafjord en svær Storm, saa at ti Skibe forliste. Da faldt Ivar Holm i en brat Sygdom, der ledte til hans Døen.

Capitel 324.
Om Havensud i
Sunderøene.

Rong Hakon laa imidlertid i Sunderøerne, som før fortalt. Mikælsdag (29de September) var paa en Løverdag, og Mandagsnatten efter opkom en svær Storm med rasende Jlinger. De, som holdt Vagt paa Kongeskibet, raabte da, at en Rug drev for sine Anker. Mandskabet sprang op i største Skynding, slog ned Teltene og klædte sig paa; men Staget paa Ruggen fæstede sig imidlertid i Kongeskibets Galion og borttog Snuden af samme. Derpaa drev Ruggen agterud langs Siden af Skibet, indtil dens Anker greb fat og fæstede sig i Louget paa Kongeskibet, saaledes at Ankerne hagede sig i hinanden. Rongen befalede at kappe Ankertouget paa Ruggen, og saa blev gjort, hvorpaa den drev ud til Den, men Kongeskibet holdt sig, og Mandskabet laa uden Telt indtil det blev Dag. Om Morgen da Floden kom, blev Ruggen flot og drev op. Mandagen rasede Stormen saaledes, at Nogle kappede Masten, og Nogle dreve af. Vinden tog saaledes til at vore, at Mandskabet blot kunde stole paa den gode Ankerbund; thi fæstedes det 5te Anker paa Kongeskibet; men Rongen selv foer i en Baad og roede ud til Den, hvor han lod synge Messe. Kongeskibet drev ind mod Sundet, indtil Storankeret fæstedes; da standsede Driften, efterat 8 Ankere vare fæstede med det, som de havde faaet paa Ruggen; men 5 Skibe dreve mod Land. De Fleste sagde at denne Storm voldtes af Hæveri. Omfider toge Ankerne paa alle de Skibe, som vare paa Drift, Bunden, undtagen paa 3, som dreve helt ind paa Land. Mandskabet blev ganske udaset af Arbejde, som her siges:

Rigdoms vidtberømte
Forøder¹⁾ Inges²⁾
Ugudeligt Folks
Uthyste modstod;
Ogølgebrudt Hav
Fagre Skib løste
Fra Ankerets Fæste
For Ringenes Øder.³⁾

Frygtelig Byge,
Fremtrollet af Hæ,
Blæste paa frigerste Heltes
Guldmandede Hav-Ski.
Fordærvelig Storm
I tudende Hav,
Jog skjoldklædte Hæmper
Mod Skotternes Land.

Capitel 325.
Om Skotterne
Rong Hakon.

Da nu Skotterne saae, at Skibene dreve paa Land, samlede de sig sammen, fore ned mod Nordmændene og Hæde paa dem; men de forsvarede sig fra Ruggerne. Skotterne angreb dem stundom, og vege stundom tilbage; Saa faldt, men Mange bleve saarede. Da sendte Rong Hakon nogle Baade til Hælp; thi Veiret lagde sig noget, som her siges:

Hiin Seiervante,
Sværdenes Slover
Seent sender til Slag
Snare Krigssfare.
Hæren af Helte,
Som dræbte de stolte
Dalganternes⁴⁾ Skare,
Rongen høit prised'.

1) Den gavmilde Rong Hakon. 2) Her den stotste Konges. 3) Atter Hakon. 4) Skotterne.

Siden foer Kongen ud paa Kjærtsevende-Studen med Thorlaug Bøse. Nordmændene vare paa Land om Dvælden og om Natten indtil det begyndte at dages, da fore de Alle i den store Farkost. Saa snart det var bleven Dag, flædte og væbnede Mandskabet sig paa Kongeslibet, og ligesaa paa de andre Skibe, og roede tillands. Om Natten vare Skotterne kommen til Ruggen og havde borttaget af Gudsset alt hvad de kunde bringe med sig. Kort efter kom Kong Hakon til Land tilligemed nogle Lendermænd og mange Folk med dem, og Skotterne gave sig strax paa Flugten. Kongen lod Ruggen rydde og føre alt ud til Skibene.

Kort efter saae de en Hær af Skotter, og alle Folk meente, at det maatte være Skottekongen selv; thi Hæren var stor. Ogmund Kræfedans var paa en Høi med en Afdeling af Mandskabet, og Skotterne angrebe dem som forrest vare. Nordmændene bade Kong Hakon fare ud til Skibene, og vilde ikke at han skulde komme i Fare. Han paastod at ville blive paa Land; men da de ei vilde tillade dette, foer han paa en Baad under Den til sin Flaade. Disse Lendermænd vare paa Land: Herr Andres Nikolausson, Ogmund Kræfedans, Erling Alfsson, Andres Pott, Erlend Raud, Ragnvald Urka, Thorlaug Bøse, Paal Suri og Andres Plyt. De vare i alt otte eller nihundrede Mand paa Land. Tophundrede Mand vare oppe paa Høien hos Ogmund, det øvrige Mandskab stod nebe paa Strandmaalen.¹⁾ Der samlede sig nu en Hær af Skotter, som bestod af nær 500 Ryttere med brynjede Heste og mange spanske Esler, alle udvalgte. Skotterne havde og en stor Hær af Fodfolk, vel udrustede med Baaben, mest med Buer og Ører. Ogmund, med de Nordmænd, som vare paa Høiene, traf sig ned imod Søen, for at ikke Skotterne skulde fringsætte dem. Da kom Andres Nikolausson op paa Høien, og bad Ogmund og hans Folk søge ned til Stranden til dem, som der vare, og ikke sprede sig omkring som Flygtninger, og dette Raad blev fulgt. Skotterne søgte hart ind paa Nordmændene med Stene og Baaben, og disse traf sig tilbage dækkende sig med sine Skjolde. Da de nu kom i en større Fart ned til Stranden end de vilde, troede de, som paa Stranden vare, at Hine vilde fly, og Mange løb da ned til deres Baade, hvormed de kom fra Land. Andres Pott løb over to Baade i den tredie, og foer saaledes fra Land. Mange Baade sank og nogle Mænd omkom, Nogle Nordmænd saldt baglænds i Søen. Somme løb i Ruggen; Hine raabte og bade dem vende tilbage, hvilket ogsaa Nogle gjorde, men dog kun faa. Der saldt Kong Hakons Hirdmand Hakon af Stein og to andre Mænd, hvorpaa Nordmændene rykkede sørefter fra Ruggen, under Anførsel af Andres Nikolausson, Ogmund Kræfedans, Thorlaug Bøse og Paal Sure. Der blev en haard men ulige Kamp; thi der var 10 Skotter om en Nordmand. Der var en ung Ridder blandt Skotterne, som hedte Fergus, baade mægtig af Byrd og Land; han havde en guldbeslagen Hjelm besat med kostbare Stene, og derefter var den øvrige Harnisk. Han red ene djærvveligen mod Nordmændene, og red tillige gennem Nordmændenes Fylking tilbage til sine Folk. Da Andres Nikolausson kom ind i Skotternes Fylking mødte han hiin gjæve Ridder, og hug til ham i Laaret med Sværdet saa Brynien gik i sønder, og Sværdet stod fast i Sadlen, hvorpaa Nordmændene toge af ham et kostbart Belte. Der blev nu et meget haardt Slag, hvori der saldt mange paa begge Sider, dog flest af Skotterne, som Sturle qvød:

2) Den sandede Strandbred.

Cap. 326. Steinn. Jo almindeligere dette Navn er, des vanskeligere maa det være, at bestemme, hvilken Gaard hermed menes. Den bekjendte Gaard Steen paa Ringerige var rimeligvis i 13de Aarhundrede en Kongsgaard; dog nævnes i et Dipl. fra 1357 en Ogmund „a Steini,“ og hans Fader eiede Gaarden før ham. Maaſkee kunde man ligesaa gjerne gjette paa Gd. Steen, hvor Bynæssets Kirke staaer, ved Throndhjem.

Bore hugprude
 Ringflødte Mænd
 Gjæve Helt fælded'
 Paa Brynje-Thing.
 Valgribben fyldtes
 Med Slagne i Hjærnet,¹⁾
 Stævned' af Odet;
 Hvo hevner Ringseder?

Imedens Slaget stod paa, rasede Stormen saaledes, at Kong Hakon ei saae sig istand til at bringe Hæren paa Land; men Ragnvald og Eilif i Naustdal med nogle Mænd roede desuagtet paa en Baad ind til Slaget, og fore overmaade modigen frem; saaledes og de Nordmænd, som vare gangne i Baadene; Ragnvald trak sig da tilbage til Skibene, men Eilif viste stor Mandighed. Da Nordmændene samlede deres Mandskab, trak Skotterne sig undas op til Haugen, og de drillede hverandre en Tid ved at angribe med Skud og med Stene; men da det leed ud paa Dagen, gjorde Nordmændene et meget haardt Angreb paa Skotterne, som siges i Hrafnss-Maal:

Nordmøre Kongens²⁾
 Hærstærke Hærser
 Hilske de fjæffe
 Fiender med Krigsfang.
 Høisæde-Vogters³⁾
 Hird, tapper i Strid,
 Gif prydet med Jærn
 Mod Byger af Sværd.

Eg blodfarvet heed
 I Brynje-Møde,
 I troløse Krigsmænds
 Skjold paa blodige Lun,⁴⁾
 Før end de Skotske
 I Torden af Sværdstorm
 Sig skyndet' undas
 Gamle Helts⁵⁾ Kriger'.

Skotterne flygtede fra Haugen saa fort de kunde, og Nordmændene fore paa deres Baade ud til Flaaden; dog med Banskælighed formedelst Stormen. Om Morgenens fore de paa Land efter de Mænds Liig, som vare faldne. Disse saldt der: Kongens Hirdmænd Hakon af Stein og Thorgils Gloppe; desuden tvende gjæve Bønder: Karlshoved fra Throndhjem og Halkel, samt Askel fra Bjordene tilligemed 3 Kjertesvende, nemlig Thorstein Baat, Jon Balshoved og Halvard Bunjard. Nordmændene kunde derimod slet ikke vide, hvo der saldt af Skotterne; thi de toge hver Een som saldt og førte ham til Skoven. Kong Hakon lod sine Mænds Liig føre til Kirken. Om Torsdagen lod Kongen lette Anker og flytte sit Skib ud under Den, og samme Dag støtte den Afdeling af Flaaden til ham, som han havde sendt til Skipsfjord. Fredagen derpaa var Veiret godt; Kongen afsendte da Gæsterne for at brænde de Skibe, der havde strandet, og den samme Dag seilede han fra Kumro ud til Melasø, og laa der nogle Nætter; her kom de Mænd, som han havde sendt til Ireland, til ham og meldte ham Jernes Tilbud, at underholde hele hans Hær om Vinteren indtil han frelst dem fra Engelsmændenes Vold. Kongen havde stor Lust til at seile til Ireland, men hele Hæren havde meget derimod og da Vinden ei var god derhen, holdt Kongen Thing med alt Krigsfolk, paa hvilket han gav Alle Orlov at seile til Sudersøerne,

1) Mænd som dræbtes i fremmede Lande. 2) Norges Konges. 3) Kongens. 4) Balplads. 5) Hakon, d. e. flygtede for gamle Hakon.

Gloppi har maaſkee Hensyn til nuværende Gloppe i Præstegjeldet af samme Navn i Nordfjord, see 1 B. S. 57.

Melasøy (Melansø), formodentlig Lamslah Jøle udenfor Havnen ved Kilbride paa Den Arran (Herø), Johnstone l. c. S. 109.

efter som Hæren havde Mangel paa Kost; da lod Kong Hakon føre Ivar Holms Læg ind til Bot, hvor han blev jordet. Derefter seilede Kongen fra Melass og laa om Natten under Hersø; derfra til Sandø, saa til Satirismule, og kom om Natten nord under Gudø, og derfra ud til Klar-Sund, hvor han laa i 2 Nætter og paalagde Den en Gjæld af 300 Mød; noget heraf skulde svares i Meel og Øste. Derfra seilede Kongen den første Søndag i Vinteren; men fik saa stor en Storm og Mørke paa sig, at kun saa Skibe kunde have Seil paa Raa, hvorpaa Kongen tog Havn i Kjarbarø. Der fore nu Mænd mellem ham og Kong Jon; men der blev dog intet af deres Møde. Da spurgte Kongen, at hans Mænd havde gjort stort Strandhug i Møl, og dræbt Nogle af Mølværingerne, samt to eller tre af Nordmændene. Derfra seilede Kongen til Mylar-Kalf og laa der nogle Nætter; her fiktes Dugal Konge og hans Broder Alein fra ham, og han forlehnede dem det Rige, som Kong Jon havde havt; men Magnus Konge og de andre Suderøinger havde før fiket sig fra ham. Rudre satte han over Bot, og Myrgad over Hersø. Dugal gav han det Kastel paa Satiri, som Guttorm Bakkafolf havde vundet fra Skotland og sibdet i om Sommeren. Paa dette Tog havde Kong Hakon vundet tilbage alle de Lande, som Kong Magnus Barfod havde vundet fra Skotterne saavel som søndenfor, og underlagt sig dem, som her siges:

Nigders Konge¹⁾ vandt
 Fort igjen fra Skotske Drot
 Alle hans Skatlande,
 Som førte Skjold med Kraft.²⁾
 Ingen Grundens Herre
 Hæved Skjold mod Yngve;³⁾
 Kampfegers⁴⁾ Rige blev
 Ufsadt i Vesterhav.

Kong Hakon seilede fra Mylarkalb til Raunøerne; her laae forud Balte Bonde fra Hjalmland og de Mænd, han havde sendt til Orkenøerne, samt dem han havde givet Orlov at reise til Norge. Da Veiret gik ham imod, seilede han ind i Vestfjorden ved Skid, hvor han blev liggende nogen Tid, og paalagde Den Kost-Skat. Derpaa seilede han til Hvarf; men da han kom udenfor Dyrnæs løjede Vinden af, og Kongen lod Skibene lægge ind i Gea-Fjord, og dette var om Aftenen før Apostlerne Simons og Judæ Festsdag (28de October), som indtraf paa en Søndag. Kongen laa der om Natten. Da Messen var sunget næste Dag, kom nogle Skotske Mænd til ham, som Nordmændene havde taget til Fange. Kongen gav dem Fred og sendte dem op i Bygden, og de lovede at komme ned til Kongen med Slagtenød, men en af dem blev tilbage som Gidsel. Den Dag hændte det sig, at 9 Mænd af Andres Biuzes Skib fore til Lands paa en Baad for at hente Vand, og kort efter høstes et Skrig oppe paa Land. Nogle roede til dem fra Skibene, og to som svømmede paa Vandet, bleve meget saarede tagne op; men 7 vare dræbte paa Land af Skotter, som havde oversaldt dem. De havde løbet til Baaden, men denne

Capitel 327.
 Kong Hakons
 Hirdmænd dræ-
 bes.

1) Hakon. 2) Magnus Barfod. 3) Kong Hakon. 4) Kongens.

Sandøy, den lille Ø Sanda, strax vestenfor Mull of Cantire.

Bjarkarøy, see Kjarbarøy (Kerwaray).

Mylar-kalf, formodentlig Den Cell (Calve), i N. V. for Møl (Mull).

Cap. 327. Vestfjördr (Vestrafj.) er rimeligviis den store Fjord paa den nordvestlige Side af Den Skid (Ski), nu Loch Snizort.

Góafjördr (Gjáfjördr), østenfor Dyrnes (nu Djurness), formodentlig nuværende Loch Eri-
 bol, paa Nordkysten af Sutherland.

var fjæret, paa Land og da de alle vare vaabenløse, kunde intet Forsvar finde Sted. Saasnart Skotterne saae Baadene komme, løbe de til Skoven; men Nordmændene toge Eigene med sig. Om Mandagen seilede Kong Hakon fra Goafjord; men gav den første Mand Fred og lod ham sætte i Land. Kongen kom i Begyndelsen af Natten til Orkøerne og laa i et Sund nordenfor Åsmundarvaag; derfra seilede han til Ragnvaldsvaag, og her samlede den største Deel af Flaaden, som havde seilet i Forveien. Da de seilede over Petlandsfjord, var der en stor Maelstrøm i Fjorden, saa et Skib fra Ringjafylke forliste med alle Mand ombord. Jon i Hestøe drev ogsaa østefter Fjorden, og var nær ved at drive ind i Maelstrømmen; men ved Guds Misfandhed drev Skibet øster ud i Havet, og da han tabte Verne af Syn, seilede han til Norge.

Capitel 328.
H. Hakon seiler
til Kirkevaag.

Medens Kong Hakon laa i Ragnvaldsvaag, seilede den største Deel af Flaaden til Norge, Nogle med Kongens Orlov, men Mange gave sig selv Orlov, da Kong Hakon havde ladet det Ord falde, at han vilde seile til Norge, saasnart han kom til Verne. Da nu Veirliet begyndte at blive haardt og Vinden faldt seent til, besluttede Kongen at sidde paa Orkøerne om Vinteren. Han udvalgte 20 Skibe til at blive tilbage, og gav de andre Hjemlov, men alle Lendermændene vare efter, med Undtagelse af Eilif i Naustdal, som var seilet østover; forøvrigt var Størstedelen af Landets bedste Mænd hos Kongen. Derpaa sendte Kongen Breve til Norge, for at besørge det Nødvendige i Henseende til Rigets Styrelse. Efter Allehelgensdag lod Kongen sine Skibe seile ud til Medallandshavn, men selv forblev han om Dagen i Ragnvaldsvaag og foer siden ud til Kirkevaag. Enhver Skibsstyrmand havde Omsorg for sit Skib; nogle bleve opsatte i Medallandshavn, og nogle inde ved Skalpeid. Kong Hakon red ud til Medallandshavn Løverdagen før Mortensmesse (10de November); Messfeasten blev han meget syg, og laa paa Skibet om Natten; men om Morgenens lod han synge Messe for sig paa Landet. Siden anordnede han hvor hans Skibe skulde landsættes, og bad sine Mænd for Alting drage Omsorg for Skibene; derpaa foer han ind til Skalpeid, og red saa til Kirkevaag, hvor han blev indbudet til Bispeppen med dem af sine Mænd, som han holdt Bort for. Kongen og Bispeppen holdt Bort for sine Mænd hver i sin Hal; men Kongen spiste oppe i sit Herberge. Han lod Kristningen tildele Lendermændene og Krigshøvdingerne en Dre Land til Kosthold for at holde de Folk, som var med dem. Andres Plyt var Kongens Drosset; han skulde holde Kongens Bort og uddele til Hirten, Gæsterne, Kjætesvendene og alle dem han bespiste, de Eiendomme han tilstod dem. Da Manstabet havde draget Omsorg for Skibene, foer Enhver derhen, som anordnet var. Disse Lendermænd vare i Kirkevaag: Brynjolf Jonsen, Erling Alfson, Ragnvald Urfa, Erling i Bjarkø, Jon Drotning, Erlend Raud og mange Andre, saavel Skibsstyrmand, som Krigshøvdinge; men de andre Lendermænd og Skibsstyrmand vare i Herredet paa de Landeieendomme, som vare dem tildeelte.

Capitel 329.
H. Hakons Eng-
dom tiltager.

Kong Hakon havde om Sommeren havt megen Nattevaagen og Befymring, blev ofte kaldet af sine Mænd, og havde liden eller ingen Ro. Men da han kom tilbage fra sit Skib i Medallandshavn, som ovenfor fortalt, da blev han strax sengeliggende af Sygdom, som dog i det første ei var meget heftig; men da han havde lagt nogle Dage, blev han

Åsmundarvagr, nu Dömondwall paa Bognvaldsøy (South Ronaldsa).

Cap. 328. Medallands-havn, en Havn i S. B. for Kirkjuvagr (Kirkwall) og vesten for Skalpeid paa Orkøerne, see Saml. t. d. N. F. Spr. og Hist. 6 B. S. 88.

Skalpeid, det lave Eid, som ferer nordover fra det Siderste af Havnbugten Scapa-Flow til Kirkwaag eller Kirkwall.

Bjarkø, Bjerkø i Thronenæs Præstegjæld i Senjen i Halesgaland, see S. 258.

lettere, og gif oppe i 3 Dage; den første Dag gif han omkring inde i Herberget, den anden Dag gif han i Biskoppens Kapel og hørte der Messe, men den tredje Dag begav han sig til Magnuskirken til den hellige Magnus Jarls Skrin. Samme Dag lod han sig give et Karbad, gif deri og lod sig derpaa rage. Næste Nat derefter tog Sygdommen meget til, og han blev anden Gang sengeliggende, og Alle tyktes, at hans Sygdom havde meget forværret sig. Under Sygdommen lod han læse i Biblen for sig, dernæst lod han sig forelæse latinske Bøger; men det syntes ham for megen Møie, at hugse hvad Alt betydede; siden lod han Nætter og Dage læse norske Bøger for sig; først Historier om hellige Mænd (Ægrender), og da der ei var flere af disse, lod han læse Kongerækken fra Halfdan Svarte og fremdeles om alle Norges Konger efter hverandre. Da Kong Hakon mærkede at Sygdommen tog meget til, bestemte han de Gaver, som skulde uddeles til hans Hird, og bestemte hver Hirdmand en Mark brændt Søl; men Gjæster og Kjærtessvende en halv Mark. Han lod ogsaa veie alt sit uforgylbte Bordsøl, og befalede, at deraf skulde gives hvad der manglede, saa at Alle kunde faae Ret og Skjel. Derpaa bleve ogsaa Breve skrevne til Kong Magnus om Landstyrelsen, og den Understøttelse Kongen vilde yde En eller Anden. Kong Hakon modtog den sidste Nætt en Nat før Lucie-Messe, og derved vare tilstede Thorgils, Biskop af Stavanger, Gillebert, Biskop af Hamar, Henrik, Biskop af Orkneyerne, Thorelf Abbed og mange andre lærde Mænd. Før han salvedes, kyste de Mænd ham, som vare tilstede, og endnu havde han sit Mæle. Han blev abspurgt under Sygdommen af hans fortrolige Mænd, for det Tilfælde at det uhykkeligvis skulde hændes, at han eller hans Søn Kong Magnus saldt fra, om han da ingen Søn efterlod sig, eller om der ikke var nogen Anden af hans Afkom at henvende sig til; men han benegtede aldeles at have nogen anden Søn efter sig, end Kong Magnus, og ingen Datter, hvorom man ei tilforn var vidende. Da Kongetallet var læst forfra indtil Sverrer, da lod han dem begynde at læse Sverrers Saga, hvormed man vedblev Nat og Dag naarsomhøist han var vaagen.

Lucie-Møens Messedag var paa en Torsdag og Lørdagen efter (den 15de Decem- ber), seent om Aftenen, trængte Kongens Sygdom saa stærkt paa, at han mistede Mælet; nær Midnat var Sverrers Saga udlæst, og da Midnat var leden, kaldte den almegetige Gud Kong Hakon fra dette Jordens Liv til største Sorg for dem, som tilstede vare, og for dem som det siden spurgte. Disse Lendermænd vare tilstede ved Kongens Død: Brynjolf Jonsen, Erling Alfson, Jon Drotning, Ragnvald Urka, og nogle Tjenestemænd, som nærmest havde gaaet Kongen tilhaande under Sygdommen. Strax efter Kongens Død blev sendt Bud efter Biskopperne og Præsterne, og saasnart de vare komne, bleve Sjæle- Messer sungne. Derpaa ginge alle Mænd bort fra Herberget uden Thorgils Biskop og Brynjolf Jonsen med 2 andre Mænd. De toge Liget og viiste al den Tjeneste som sømmede en saa gjæv Herre og Høvding, som Kong Hakon var. Om Søndagen blev Kongens Liig baaret op i Loftsalen, hvor en Liigbaare var anbragt med det prægtigste Tilbehør. Liget blev klædt i Hædersdragt, en Krands blev sat paa Hovedet, og i alle Dele pyntet, som det tilkom en saa berømmelig Høvding. Liget blev da lagt paa Baaren, og alle Biskoper og Præster, som vare i Byen, saavelsom alle haandgangne Mænd, begave sig derhen. Kjærtessvendene stode med Kjarter i Hænderne, saa det var lyst over hele Hallen. Da Folket gif hen for at see Liget, forekom det dem flinnende og tæffeligt, og Ansigtet saa fager rødt, som paa en levende Mand. Siden bleve sungne høitidelige Sjæle- messer. Hirten vaagede over Liget om Natten. Mandagen blev Kong Hakons Liig baaret til Magnuskirken, og nedsat der den anden Nat, og Tirsdagen blev Liget lagt i en Kiste, saaledes klædt og smykket, som Skif og Brug er for en kronet Konge, og nedsat i Choret i Magnus-

Capitel 329.
K. Hakons Død.

kirken, og et fryndset Klæde lagt derover. Da blev holdt et Hirdstævne og besluttet, at der hele Vinteren skulde holdes Vagt over Kongens Grav. Ved Juletid udførte Biskoppen og Andres Plyt Kongens Villie og uddeelte gode Gaver til alle Mænd.

Capitel 331.
H. Hakons Liig
føres til Bergen.

Kong Hakon havde bestemt i sin Sygdom, at hans Liig skulde føres øster til Norge; thi han vilde begraves i Bergen hos sine Forfædre og øvrige Frænder. Da Høivinteren var leden og Søen begyndte at blive roligere, blev det store Skib, som Kong Hakon havde haft med sig vester, sat paa Band, og i en Hast tiltaklet. Aftensdag, som var den 5te Marts, blev Kongens Liig taget ud af Gravhvelvingen. Hirden gik derpaa med Liget ud om Skalpeid til Skibet, paa hvilket Thorgils Biskop, Erling Alfson og Andres Plyt vare de fornemste Fører. Om bord var Kongens Hird, som havde fulgt ham vesterover; da de vare færdige, stak de til Søes den første Løverdag i Fasten, og landede efter en haard Modbør for i Silavaag. Derpaa sendte de Breve til Magnus Ronge og berettede disse Tidender. Siden fore de nord til Bergen, saasnart Vinden falde til, og kom til Larevaag om Dagen før Benedict-Messe (20de Marts). Denne Helligdag roede Magnus Ronge, tilligemed Biskop Peter, Liget i Nøde, hvorpaa Skibet blev bragt til Byen og lagt ved Kongens Gaard, og Liget baaret op i Sommerhallen. Morgenens efter blev Liget baaret ud til Kristkirken, ledsaget af Kong Magnus, begge Dronningerne, begge Biskopperne, Præsterne, de haandgangne Mænd og alle Byens Folk, hvorpaa der blev sunget Sjælemesser. Derefter blev det begravet i Choret i Kristkirken og Magnus Ronge holdt en vakker Tale over Graven, og takkede Liigfølget med mange fagre Ord. Alle Tilstedeværende stode over Liget med bedrøvet Sind, som Sturle quod:

Og Herren af Odins Thing¹⁾
Kom til Bergen tre Dage,
For Stridslystne begrove
Enehersteren prude.
Mangen, betyngt af Malm,
Stod med Taare i Bryn
Sorgfuld ved Folke-Grans Grav,
Og store Sorrig var det.

Kong Hakon blev begravet tre Dage før Mariemesse (22de Marts), Aar efter vor Herre Jesu Christi Byrd 1264.

Capitel 332.
Her fortælles om
Kongens Ud-
seende.

Kong Hakon var ikke høi, men af Middel-Størrelse, og vel voren, fuldbred, smal paa Midten og høi i Sæde. Han havde lange Haar, store og smukke Dine; han var ikke langbenet, men noget udtilbeens; i det Hele taget havde han i Vært meget tilfælles med Kong Sverrer, var stor af Ansigt og vakker af Farve. Han var yndet af Alle; var blid, naar han var vel tilmode; men grummelig streng, naar han var vred. Ingen Mand kunde være muntre, lettere og rasere end ham, og blid var han altid mod Fattige og Trængende; thi aldrig var han saa tungsindig, at han jo svarede dem venligen. Han havde værdige og majestætiske Lader, naar han sad hos Hovdinger, var velvillig og høimodig, var ordsnild og veltalende paa Thinge, og var den forstandigste Mand baade i Lovvæsen og Raadslutninger. De forstandige Mænd, som bleve sendte til ham fra andre

1) Kong Hakons Liig.

Cap. 331. Silavågr, nu Silevaag, en liden Bugt paa den nordøstlige Kant af Olfur. Den søndenfor Sælbo-Fjord (Salhjarnarsund), i Fitje Sogn og Stordoens Prgd. i Søndhordland. Laxavågr, nu Larevaag ved Bergen, see foran S. 113.

Høvdinge sagde, at de ingen Høvding havde seet, som mere end han var baade Selfabsmand, Konge og Herre. Han forbedrede meget Lov og Landsret i Norge, og lod indføre i Lovbogen, hvad nu kaldes den nye Lov. Han forbedrede alt Manddrab, at afhugge Fødder og Hænder indenlands, og hvo der bortførte anden Mands Egtefælle skulde ei trives i Landet. Al Blodhevn lod han afskaffe, saa at Ingen skulde bøde for Andres Udaad uden hvad Loven paalagde ham.

Kong Hakon lagde mere Hu til at styrke Christendommen i Norge end nogen anden Konge før ham, siden Kong Olaf den Hellige levede. Han lod gjøre Kristkirken i Trums og kristnede det Kirkesogn. Til ham kom og mange Bjærmer, som vare flygtede for Lætarernes Ufred, disse kristnede han og gav dem en Fjord, som hedder Malanger. Han lod ogsaa bygge en Kirke i Ofoten, og en Skanse og et Bryggekar ved Agdanæs. Han lod opføre en Træhal i Kongsgaarden i Nidaros og et Kapel oppe ved Kongehæberget. Han lod bygge en Kirke i Gulo nordensfor Bergen og flyttede Gulathing did. I Kongsgaarden i Bergen lod han gjøre Apostelkirken af Steen, tilligemed Olafskirken og Klosteret. I Kongsgaarden i Bergen lod han ogsaa indrette to Steenhaller, en Steenmuur om Kongsgaarden, og et Kastel over begge Porte. Han lod opføre Katrine-Kirke ved Sandbro, og et Hospital, hvortil han lagde 200 Maaneders Mæddel. Han lod Borgen i Bergen sætte i fuldkommen Stand, efter at den var afbrændt og forsyne den med Muur paa to Sider tilligemed en Bastion, samt opføre den yderste Borg; ligesaa lod han fra Grunden opføre Allehelgens-Kirke i Vaagsborn, hvortil han under sin Sygdom gav 100 Maaneders Mæddel. Han lod en Steenkirke gjøre paa Augvaldsnæs, som er den fjerde Herredskirke i Størrelse i Norge. Om Tunsberg lod han gjøre en Steenmuur, et Kastel over Porten, og Gota-Kastel over Danakleif. Han lod opføre Huse paa hele Berget og Kongsgaarden ved Lafrants-Kirken; tillige lod han indrette et Hospital søndenfor Olafskirke, hvortil han gav 30 Marks Bol. Han lod udgrave Dybet ved Skeljasteen, saa at nu Røgger kunne fare der, hvor før knap smaa Færger kunde komme igjennem. I Tunsberg lod han opføre Barfobbrødrenes Kirke, som siden blev flyttet før til Dragsmark; der lod han opføre Marie-Kloster med en Steenkirke, hvortil han gav 50 Marks Bol Jorder. Han lod bygge en Borg paa Valkabjerg, og did flyttede han siden Mikolauskirken i Oslo;

Capitel 333.
Her fortælles om
Landets Forbe-
ring og Andre-
tinger.

Cap. 333. Trums (Truns), nu Tromsø, i Senjen- og Tromsø Fogderi i Nordlandene, see 1 B. S. 24, jfr. Saml. t. d. norske Folks Sprog og Historie 5 B. S. 662.

Málánger, nu Malanger-Fjord i nysnævnte Fogderi, see 1 B. S. 24 og bemeldte Saml. 5 B. S. 592 f.

Ófoti (Ufóti), nu Ofotens Præstegjæld i Saltens Fogderi i Halogaland.

Agdanæs, nu Agdenæs ved Indløbet til Throndhjems-Fjorden, see 1 B. S. 80.

Guløy eller rettere Gula, hvor Gulathing holdtes, nu Gulen, hvoraf et Skibredde endnu har Navn, d. e. Evindviks Sogn, hvorefter see 1 B. S. 43—44, 50, 90.

Postula-kirkja (Apostlernes Kirke) i Bergen, det første af de 14 kongelige Capeller, samt St. Olafs K. og Kloster, St. Katarinas (Katrinar) Kirke ved Sandbrú, Hospitalet, Borgen (Borg, Sverrisborg), Allehelgenes (Allra heilagra) Kirke i Vaagsbunden (Vågsbotn) sammesteds, see Bjørgvinn 2 B. S. 84 og fornemmelig Bergens Beskrivelse af Sagen og Jofø S. 26, 29, 35, 39, 43.

Augvaldsnes paa Karmoen i Ryfylke, see 1 B. S. 81.

Om Gota-kastali over Danakleif i Tunsberg, samt om Laurentii (Lafrants) Kirke, Hospitalet, Barfobbrødrenes K. og Kloster, som forflyttedes til Dragsmørk i Bahus-Lehn, Marias Kirke osv., see om denne Stad 1 B. S. 60.

Skeljasteinn (Skille-Steen), nu Gd. eller Stedet Steen. Denne Canal eller Rende, som Kong Hakon lod fordybe, forekommer under Navn af Skeljasteinssund (nu Piren, ikke Trælen, som har været antaget), see 3 B. S. 137.

Valkabjerg, nu Enerhaugen ved Forstaden Leret (Leiran) imellem Christiania og Oslo, see 2 B. S. 55, om Kongsgaarden paa Hyrar (Eyrar-Dren), d. e. Støget søndenfor den nuværende Strandgade, Nicolai (Nicolás) Kirke m. v., see om Oslo 2 B. S. 55.

han lod gjøre en Kongsgaard i Byen ude ved Stranden, lod opføre Huse paa Valdisholm og gjøre en Borg i Konghella paa Ragnildsholmen; han lod og Guldoen bebygge, rydde og opføre Huse paa Ekerserne samt der opføre en Trækirke; han lod bebygge Målstrand og mange andre øde Der i Viken; han lod opføre en Steenborg paa Holmen i Mjosen ved Ringisaker, og deri indrette en Gjæstebudshal; han lod opføre en Gjæstebudshal paa Husaby i Skaun paa Hedemarken, og en anden paa Ringisaker; han lod indrette en Gaard paa Vidheim i Nyjabu; han lod ogsaa gjøre en Gjæstebudshal paa Steig og istandsætte Kirken, som tilforn var kommen meget i Forfald, samt indrette en Gaard paa Hof i Breidn tilligemed en Gjæstebudshal, hvortil han lagde Eiendomme. Han lod ogsaa gjøre en Gjæstebudshal og et Kapel paa Thoptyn, hvor intet var før. Kong Hakon kjøbte Lo i Uppdal, hvorpaa han lod indrette en Gaard, en Gjæstebudshal og et Kapel. Han lod gjøre en Muur om Sverresborg paa Steenberget og bygge Huse der, efterat den af Baglerne var nedbrudt. Jesus Christus, Fader, Søn og Helligaand beskytte og bevare, hædre og velsigne sig Herres Sjæl, der haver efterladt sig saa mange nyttige Ting, som denne velsignede Herre Kong Hakon. Her ender Sagaen.

Valdishólmr, en Befæstning paa en liden Ø i Glommen i Eidsbergs Præstegjæld i Borgesyssel, nu Ballandsø, see foran S. 253.

Ragnildarhólmr, hvorum see Konghella 1 B. S. 151.

Om Gulloy og Ekroyjar i Bahuus-Lehn, see 2 B. S. 217 og foran S. 339.

Måsstrandir (Målstrandir, Mårstrandir), nu Staden Marstrand i Bahuus-Lehn, see 1 B. S. 63.

Steinborg i Mjors. Denne Steenborg, i hvilken Forbrydere senere hensattes (Hirdskr. Cap. 35), hvoraf endnu sees nogle Ruder, var beliggende paa en liden Holme i Mjosen, som endnu kaldes Borgen, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil i Nordvest for Ringsager paa Hedemarken, see Nor. Kon. Søg. T. V. Fol. S. 394.

Vidheimr i Eyjabú (Oyjabú), nu Gaarden Vedum i Dyer Hovedsogn i Gudbrandsdalen, cfr. 1 B. S. 49.

Steig i Froens Sogn i samme Dal, see 1 B. S. 279, 2 B. S. 39.

Hof i Breidn, nu Gaarden Hof i Sødorps Annersogn til Froen. I et Diplom fra 1449 nævnes endnu Hof som Kongsgaard („a Hoffwe Konungsgardhe a Bredhene“), cfr. 1 B. S. 262.

Húsabýr i Skaun, nu Gaarden Huseby i Stange Sogn og Prgd. paa Hedemarken.

Hringisakr, Ringsager Præstegaard sammest.

Thoptyn (Thoptar), nu Tofte, en ved den store Landevei til Throndhjem beliggende særdeles betydelig Gaard i Dovre Annersogn og Læsø Præstegjæld i Gudbrandsdalen. Den nævnes endnu som Kongsgaard i et Dipl. fra 1530 (cfr. 1 B. S. 72). Man feiler, naar man antager, at herved er meent Gd. Tofte i Langlien i Froens Hovedsogn, hvilket erfares af tvende Diplomer fra 1310? og 1317, hvoraf det sees, at Gaarden paa den Tid var eiet af Private og skrive „i Tomtom (eller Toftom) a: Tomtar, Toftar) i Longhullid a Frone.“

Ló i Uppdalr, nu Gaarden Lo, en Mil søndenfor Uppdals Kirke i Orke- og Guldals Fogderi. Kapellet paa Lo stod endnu i Reformationstiden, som sees af Erkebiskop Olaf Engelbrektsens Fordebog.

Sverrisborg á Steinhjörgom (Steenbjerget ved Throndhjem), see Nidares 1 B. S. 204.

En Stump af Magnus Hakonssons Saga.

En Herre, som havde fulgt Kong Hakon, sagde, at det saa ud til Ufred i Vesterlandene. Ordsendinger.
Samme Sommer foer Birger, Abbed i Tautra, ud til Pave-Gaarden. Ham havde Korsbrødrene fra Nidaros foreslaaet til Erkebiskop efter Einar, som da var død om Høsten; men de turde ikke vælge ham, fordi han var Præstesøn og Klostermand. Han traf Kong Magnus i Bergen, men de gavede sig kun libet af med hinanden. Abbeden var i Pavens Gaard om Vinteren.

Efter Kong Hakons Død om Vaaren, sendte de Baroner og Embedsmænd, som vare paa Orkenøerne, Henrik Biskop og Sira Asfatin Kantfær op til Skotland til Kong Alexander, for at forsøge om der kunde tilveiebringes Fred imellem Landene. Dette blev kun tungt modtaget; Skotterne truede med at dræbe de Nordmænd, som vare komne did, eller fæste dem i Fængsel, og klagede over at Nordmændene havde brændt og hærjet mere end den tredie Deel af Skotland; thi kunde de ikke udrette deres Vrende. Da foer Sira Asfatin øster til Norge til Kong Magnus, fortalte ham sin Færd, og hvor tungt hans Vrende i Skotland var optaget. Kong Magnus besluttede at sende Dgmund Kræfedans til Orkenøerne, og gav ham Magt til at forsvare disse. Tillige sendte han Erik Dugalsfær til Suderøerne med et Skib paa 18 Rorbænke, bemandet med Hirdmænd, Gæster og Kjerterfænde. Med ham skulde Jon Thjore og Erik Bøse fare fra Orkenøerne, Hver med sit Skib. Da nu Dgmund kom til Orkenøerne, spurgte han, at Skottekongen havde sendt en Hær til Katanæs, som havde afstrunget dem mange Penge formedelsk den Skat, som Kong Hakon havde paalagt Katanæsingerne. Der gik tillige stærkt det Ord, at der vilde blive hærjet paa Orkenøerne; thi vilde Dgmund ikke lade Mandfæbet fare fra Orkenøerne, saa at Erik og Følge bleve der om Vinteren. Da Sira Asfatin kom til Norge, som før fortalt, var Dgmund med de øvrige alt borte; men Hofkuld Oddsfær beredte sig til at fare vester til Orkenøerne. Kong Magnus gav ham i Følge med sig Broder Mauritius, en anden Barfods-Broder, som hedte Sigurd, og end videre Henrik Skot, for at være dem til Tjeneste. De fore saa fort de kunde op til Skotland til Skottekongen, der modtog dem noget bedre end Biskoppen, og bad dem fare tilbage til Norge og sige Kong Magnus, at han Sommeren efter maatte sende gode Sendebud til Skotland, om hans Hu stod til at gjøre Fred mellem Landene. Den samme Høst fore de tilbage til Norge.

Magnus Konge sad i Bergen om Sommeren, og samme Sommer kom fra Island Om R. Magnus.
Halvard Guldfær, der bragte den Tidende, at alle Islændere havde underkæstet sig Kong Magnus, og at Kong Hakons Død var spurgt i Island, da han foer over til Norge. Der var da med ham Thorbard Thorarinsfær, som overgav sig i Magnus Konges Vold, med alle sine Eiendomme i Island, for hvad han havde forbrudt mod Kongedømmet ved at

Tautra, Tuterø, hvorom see 1 B. S. 123.

Hjori, er maaskee det samme som Hjorar, nu Thjore i Segnet af samme Navn paa Jæderen; i saa Fald har vel Jon havt hjemme paa denne Gaard.

Katanæs, Caithness i Skotland, see 1 B. S. 70.

tage Kong Hakons Hirdmænd, Thorgils Skarpe og Berg, af Dage. Siden have Islænderne aldrig mod sagt at adlyde, hvad Kong Magnus befalede eller forbad, ligesom de og underkastede sig villigere ham end hans Fader, Kong Hakon. Magnus Konge gjorde sig om Hesten reiseferdig til Throndhjem; men blev seent færdig. Allehelgensdag laa han i Leergula, hvorfra han foer til Sild, derfra til Selja, og saa nord om Eidet; men Dronning Margreta foer udenstjærs med Skibene, og de mødtes i Steinavaag. Da Folkene saae en Ild brænde ad Søen til, sagde Kong Magnus, at det var Gaarden i Giska, som brændte, og befalede at nogle Mænd skulde fare derhen, da han paastod det var ubilligt, at de laae roligere der, uden at fare hen for at bjerge Folk eller Gaard, naar det behøvedes. Skatmesteren ombord, Jon Tvistafinn, foer afsted med to Mand af de fleste Halvrum; men de havde en vanskelig Fart. De fik bjerget den nye Gaard, som Nikolaus havde ladet bygge; men den gamle brændte. Derpaa foer Jon tilbage, efterat have ydet Gistmændene megen Hjælp. Siden foer Kong Magnus nord til Throndhjem paa en Kjærtesvendsfæde. Han og Dronning Margreta fore til Ræin; men Kongeskibet seilede ind under Holmen, hvor de fik et meget haardt Natteleie. Kong Magnus seilede ud om Morgen; men kunde ikke lægge til ved Holmen; han holdt derfor ind mod Amundingen, hvor Skibet strandede; men Mandskabet slap i Land og alt Godset reddedes. Samme Høst døde Nikolaus i Giska, og da udbød det sidste Skud af Gistfolkets Slægtrække, som nedstammede fra Arne Armodsson. Nikolaus efterlod sig en Datter, som hedte Margreta, der ansaaes for det bedste Parti der i Landet, baade formedelst hendes Æt, Rigdom og Vænhed. Magnus Konge sad den Vinter i Throndhjem, og dette var hans andet Regjerings-Aar. Om Vinteren efter Juul kom Broder Mauricius, og de som havde været med ham i Skotland, til Throndhjem, og fortalte Kong Magnus Udsalbet paa deres Vrende.

Kong Magnus
reiser til Bergen.

Om Vaaren foer Kong Magnus sør til Bergen, hvor han kom efter Paaske. Da sendte han Biskop Gillebert og Sira Aftatin til Skotland, efter som Skottekongen havde begjæret. Først fore de til Linn i England, hvor der var stor Strid, og Simon Misfort den Sommer var fældet. Biskoppen med Følge foer derpaa nord til York, og de vare der en Stund. Den Høst da Dgmund Krækebans med Følge kom til Orkenøerne, og Skotterne havde taget Skat af Katnæsingerne, overfaldt Herr Dufgal dem paa Tilbageveien, dræbte mange af deres Folk, og tog en stor Deel af de Penge, som de fore med. Han dræbte der en af Skotternes Lagmænd. Samme Sommer fore Skotterne over til Sudebørerne med en Hær, og da tvang de Engus, tilligemed mange af dem der havde fulgt Kong Hakon, da han var i Sudebørerne, til at overgive sig i deres Vold. De fore alt sør til Man og tvang Dens Herre Magnus til at sværge sig Lydighed; men Hr. Dufgal reddede sig paa sine Skibe,

Leirgula (Leirgola), nu Gd. Leergulen i Nordfjord, see foran S. 235.

Sild, Den Silden, og Selja, Den Sæls sammesteds, see 1 B. S. 196, og foran S. 157.

Eid. Hermed menes rimeligviis det østlige og nærmest Sæls liggende saakaldte Mands-Eid, see 1 B. S. 58.

Steinavágr, Steenvaag i Borgunds Sogn paa Søndmør, see 1 B. S. 57.

Gizka, Giske, i samme Præstegjæld, see sammest. S. 57.

Ræin, Ræins Kloster-Gaard i Stadsbygdens Præstegd. i R. B. for Throndhjem, see 2 B. S. 80.

Hólmr, Munkholmen, hvorom see 1 B. S. 149.

Bakki, Gd. Bakke i Nærheden af Rid-Elvens Udløb, see foran S. 53.

Linn, en By i Norfolk-Shire i England, nu Lynn.

York (Jórvík), Staden York, see 1 B. S. 86.

Il, Ila eller Islay, see foran S. 370.

Mon, Den Man, see 1 B. S. 68—69.

saa de ei fik fat paa ham. Vaaren efter kom han til Orkenøerne, og bad om Hjælp, og da slog hans Søn Erik, Erik Bøse og Jon Thjore sig til ham med 3 Skibe.¹⁾

Samme Vinter i Julen indsatte Kong Magnus en Provst i Apostelfirke og Korsbrødre i Bergen, efter Overlæg med Biskop Aftan, og lagde dertil Præbender med meget Guds. Efter Julen blev Kong Magnus saa syg, at han lod sig give den sidste Olie, og samme Aar indviedes Pave Gregorius. Mange gjæve Hovdinge døde i dette Aar, nemlig Englands Konge Henrik, Kong Rikard hans Broder af Alemannia, og Hertug Erik af Sønderjylland. Sommeren efter gjorde Kong Magnus sig færdig til at reise fra Bergen øster til Elven, i den Agt at møde Sveafongen Valdemar efter Aftale. Han kom til Konghella nær under den sidste Mariemesse, og forblev der Mathiasmesse over; men Kong Valdemar kom ham ikke i Møde; men foer om i Sveavælde for at more sig. Kong Magnus, som ikke Njottedede om at bide, foer nord til Tunsberg, for der at tage Vintersæde. Paa den Tid af tog meget af den Yndest, som Kong Valdemar nød i Svearige, medens Birger Jarl levede. Der var da 4 ægtefødte Brødre i Live, Valdemar Konge og Hertug Magnus, Junker Erik, og Benedict, som var Klerk og var givet Haab om at blive Erkebiskop. Men Junker Erik syntes Intet at have og kaldte sig Erik Alls²⁾ Intet. Han var faren over til Danmark og opholdt sig en Stund hos Danafongen, men var i den Tid kommen tilbage, og hans Broder Kongen havde nogen Mistanke til ham. Kong Valdemar havde ogsaa ladet Jon Philipsfon gribe i Kirken og satte ham i Fængsel. Nu sendte Kong Valdemar mundtlig Bud til Tunsberg til Kong Magnus og bad ham for Alting om et Møde, hvorsomhelst han selv vilde bestemme; men Kong Magnus vilde ei fare længer end til Borg, hvor Mødet blev bestemt. En Dag før Kong Valdemar foer til Mødet, bad Junker Erik om hans Tilladelse til at ride ud for Morofhild, og da Kongen tillod det, red han nord til Norge, og nogle saa Svende med ham. Han traf Kong Magnus øster i Varna, paa Veien til Mødet i Borg. Kong Magnus tog vel imod ham, og Junker Erik fulgte ham til Mødet, hvor Magnus Konge gjorde sig Umage for at forlige Brødrene. Han gjorde ogsaa Forlig mellem Jon Philipsfon og Kong Valdemar, der skulde mødes i Skara, hvor 12 Mænd ved Ed skulde bekræfte Forliget. Der fik ogsaa Bo Galin, som havde været med Kong Magnus en Stund, et fredeligt Forlig. Kong Magnus tog imod Kong Valdemar med største Bliidhed og sendte ham Arne Biskop af Skalaholt med flere gode Mænd imøde. Kong Valdemar var hos Kong Magnus al den Stund de vare sammen, og der var det prægtigste Gjæstebud. Alt gik til paa det venligste mellem dem, og mange mærkelige Ting bleve aftalte, som vi her ei nedskrive. Magnus Konge gav Kong Valdemar gode Gaver ved Skilsmisken, og sendte Olaf af Stein foruden flere gode Mænd med Kong Valdemar øster til Skara, for at overvære den Ed, som skulde aflægges i Andledning af Brødrenes og Jon Philipsfons Forlig, og som Kong Magnus, efter Kong

1) Her er en Afbrydelse i Teksten. 2) Slet Intet.

Postula- (Apostlernes-) kirkja i Bergen, see 2 B. S. 84.

Alimania synes her at være Tydsfland eller det romerske Rige.

Fyrir sunnan á, d. e. søndenfor Naen, nemlig Skotland — nu Skotland — Na, som danner Grændsen imellem Nørre-Jylland og Sønder-Jylland eller Hertugdømmet Slesvig.

Borg eller Sarpsborg i Borgesyssel, see 1 B. S. 216.

Varna (Varnø) i Borgesyssel, hvorom see 1 B. S. 36.

Skarir (á Skorum), nu Staden Skara i Vester-Gotland, see 1 B. S. 222.

Skalaholt, Biskopsædet i Syd paa Island, see 1 B. S. 68, 2 B. S. 148.

Steinn. Hvilkken Gaard hermed menes, er formodentlig Navnets Almindelighed neppe muligt at bestemme, cfr. S. 375.

Valdemars Billie, havde paalagt dem. Men Eden blev ikke aflagt til deres Tilfredshed, som skulde være Vidne dertil, og det nærmede sig atter til Tvedragt mellem Svearne. Magnus Konge foer fra Mødet i Borg til Tunsberg, hvor han sad den øvrige Deel af Vinteren. Dette var hans Regjerings 10de Aar. Denne Vinter var der stor Ufred i Danmark, mellem Erik Danakonge og de Tydske. Nu sendte Danakongen Bud til Magnus Konge, for at søge hans troe Vensteb, hvilket han tog vel imod, og sendte Mænd tilbage, ligesom alt gik venligt til i Kongernes Ordsendinger. Lykken søiede Danakongen Erik den Vinter under hans Strid med Tydskerne. Kongen foer om Vaaren fra Tunsberg, og ved Lidandesnæs¹⁾ kom Jon Philippsfon efter ham med en Svite og sagde, at Kong Valdemar, tværtimod det Løfte han havde givet Kong Magnus paa Borg, havde jaget ham ud af Landet. Han fulgte Kongen til Bergen.

Om Sommeren sad Kong Magnus i Bergen og lod udføre den Beslutning han Vinteren tilforn havde taget i Tunsberg. Dik havde han nemlig stævnet alle Sysselmand i Viken til sig til Paalsmesse, og havt en Samtale med dem, hvori han bestemte hvor meget Enhver skulde udrede af sit Sysfel eller sit Lehn. Paa den Tid var Jon Erkebiskop med alle Byskopper i Landet kommen til Bergen, og der var ogsaa de fleste Baroner Lendermænd. To Dage efter Petersmessen holdt Magnus Konge et Hirdstævne i Sommerhallen, og kundgjorde den Beslutning, han vilde tage angaaende sine Sønners Hovdinge-Navn. Da gjorde han og sine Mænd bekjendte med, hvorledes de skulde holde sig i Henseende til Vaaben og andre Dele. Morgenens efter var Messedag i Apostelkirken, og Kong Magnus var tilstede ved Gudstjenesten tidlig om Morgenens, men Junkeren ved en overordentlig Messe i Kristkirken *de spiritu sancto*. Derefter blev Thinget sat paa Christkirkegaard, og Alt saaledes afgjort som Kongen i Mødet havde bestemt. Kongen blev modtagen med en Tale, og Bigleif Stallar talede paa Hirdens Vegne. Derefter talede Erkebiskoppen, og begyndte sin Tale med den Corrig, som alle Nordmænd bare over Kongesønnen Junker Olafs Død, og gjorde vitterligt, hvilken Glæde nu Gud den Almægtige havde forundt Norges Folk og det Land, han havde arvet. Derom holdt han et langt og snildt Foredrag. Derefter holdt Kongen en fager Tale, som endte med, at han gav sin Søn Erik Kongenavn; men Håkon Hertugsnavn, hvorefter de ginge til den hellige Sunnives Skrin og lagde derpaa sine Hænder.

1) Her er adskillige Huller i Texten.

Lidandisnes, Lindsnæs, see 1 B. S. 32.

Om Krist-kirkja, (Christkirken) i Bergen og den hellige Sunnivas Skrin, see Bjørgvinn 2 B. S. 84.

Register.

- Ábúströnd, I. 49.
 Ábyggja Skipreiði, I. 38.
 Aðal-sýsla, I. 26, 167.
 Áfjörðr á Norðmøri, I. 55.
 Áfjörðr í Fjølum, I. 57.
 Afrøy, I. 55.
 Afstorga, III. 353.
 Agðanes, I. 55, 80.
 Agðir (Egða-fylki), I. 38.
 Agnafir, I. 16.
 Áin helga, I. 306.
 Akri við Oslo, III. 123.
 Akri (Akrshorg) á Jörsalalandi, III. 218.
 Akrafjörðr, I. 50.
 Akrar, I. 33.
 Akrin, III. 30.
 Akrshorg (Akr), II. 113.
 Akrshagi (Konúngshagi), II. 55. III. 128, 231.
 Akrshes, II. 55.
 Álaborg, II. 158. III. 146.
 Aldeiga, I. 167.
 Aldeigjuborg, I. 167, 244.
 Aldi (Aldafjörðr), I. 57. III. 100.
 Álfheimar, I. 37, 60.
 Álfheims-hérað, I. 315.
 Alkassi, II. 110.
 Áll á Haðalande, I. 34.
 Áll í Guðbrandsdalum, I. 50.
 Áll í Gauldøla-fylki, I. 52. III. 205.
 Áll í Haddingjadali, III. 139.
 Allda í Fjörðum, I. 57. III. 342.
 Álfjörðr, I. 50.
 Állhús, I. 57.
 Allimania, III. 385.
 Álls-fjörðungur, I. 33.
 Alost, III. 294.
 Alostarhaugr, I. 24.
 Alostarhaugs-sýsla, I. 24.
 Álfafjörðr, I. 158.
 Alptar, III. 19.
 Alreksstaðir (Alfreksstaðir), I. 50, 81.
 Alreksstaða-vagr, I. 83. III. 113.
 Alreksstaða-vatn, II. 84.
 Áltøyyarsund, III. 236.
 Aluborg, I. 6.
 Alviðra, I. 50.
 Alvor, I. 57.
 Alþing í Herjardali, I. 68.
 Alþing á Íslande, I. 68.
 Ámliðir, I. 39.
 Ámorð (Aumorð), I. 38. II. 123. III. 136.
 Ámót, I. 315.
 Ámótsdalr, I. 66.
 Ámundarás (Hefni), 55.
 Andarnes-sýsla, I. 24.
 Ánglæysa, III. 257.
 Ángr á Vestfold, I. 34. III. 127.
 Ángr í Harðángri, I. 110.
 Ángr (Ángrgerð) á Sunnmøri, II. 83, 109, 153.
 Ángrheims-hérað (Stokka-hérað), I. 35. III. 230.
 Ángermannaland, I. 8, 76.
 Apaldrsætr, III. 233.
 Apardjon, II. 167.
 Apavatn, I. 204.
 Apulialand (Púl), II. 116. III. 203.
 Ár, I. 55.
 Aragún, III. 352.
 Arallda, I. 57.
 Aramørk, I. 38.
 Aranes, III. 345.
 Árdalr í Sogni, I. 43. III. 141.
 Árdalr, ytri, innri, á Ríngaríki, I. 46.
 Árdalr í Rógalande, I. 65. III. 195.
 Árdalsfjörðr, I. 65.
 Arnafjörðr, I. 43.
 Arnastaðafjörðr (Ivorstaðir), I. 24.
 Arnarfjörðr, III. 156—57.
 Arnarnes- (Þrándarnes-)þing, II. 121.
 Árnes-sýsla, I. 68.
 Árnes-þing, I. 3.
 Arnøyjar, III. 294.
 Árósl (Upsala), I. 248, 335.
 Árósl í Jótlande, II. 18.
 Árósl vestri, I. 248.
 Áróslbrekka, I. 326.
 Árvíkr, III. 251.
 Áróyjar (Áróy) á Vestfold, III. 233.
 Ásl (Ásmørkin) I. 34.
 Ásar, I. 50.
 Ásbygd, I. 61.
 Ásfjörðr í Þróndh., III. 122.
 Ásgarðr, I. 4, 9.
 Ásin, I. 52.
 Askri á Heiðmarkinni, II. 140.
 Askri við Björgvinn, III. 266.

II

Askvellir, I. 57.
 Askøyjarsund, III. 137.
 Ásleifarvík, III. 369.
 Ásmundarvágur, I. 146, 252. III. 378.
 Ástafjörður, I. 55.
 Ástar, III. 51.
 Ástishólmar, III. 163.
 Ásuslógr, III. 254.
 Atlaøy, I. 57, 59.
 Atløyjarsund, I. 57. III. 58.
 Atroð, I. 66.
 Attundaland, I. 8.
 Auðnodalur, I. 39.
 Auðsholt, II. 162.
 Augudalur, I. 50.
 Augusund (Haugasund) III. 149.
 Augvaldsnes (Ógvaldsnes), I. 64, 81, 90, 95.
 Aulfundarfjörður, I. 55.
 Aulfundynjar-Sókn, I. 55.
 Aulna, III. 79.
 Aulvishaugur (Ölvishaugur), I. 52.
 Aumar, III. 263.
 Aumburnes, III. 123.
 Aumd (Ömd, Hinn, Kviðingý), I. 24, 161, 267.
 Aumd á Vestfold, III. 127.
 Aungløy (Aungull), II. 208. III. 58.
 Aungrar, I. 203.
 Aungulsøy, II. 54, 99.
 Aungulsøyjarsund (Aungulssund), I. 2. II. 54, 99.
 Aurar á Norðmøre, I. 55.
 Aurar á Sunnmøre, I. 57. III. 109, 277.
 Aurdalur, I. 51.
 Auri, I. 108.
 Aurland (Örland), I. 73. II. 92.
 Aurlandsfjörður, III. 117.
 Aurnes (Örnes), I. 43. III. 43.
 Aurslógr, I. 33.
 Aurøy (Aur) við Grænmar, I. 61. III. 160.
 Aurøy við Nesjar, III. 308.
 Austfirðinga-fjörðungur (Austfirðir) I. 68. II. 126. III. 363.
 Austansjór, III. 236.
 Austbú, I. 33.
 Austrarfjörður, sjá Ostrarfjörður.
 Austrátt, I. 158. II. 50.
 Austr-Ágðir, I. 38.
 Austrriki, I. 31. II. 35.
 Austrlond (Austrvegr), I. 22.
 Austrvegr (Austrlond), I. 22, 79.
 Austþorp (Eið), I. 33.
 Austþorp (Kinn's Sókn í Lande), I. 42.
 Aust-Þriðjungur, I. 66.
 Austrøy, I. 68, 300.

Bágabú (Baggabú), I. 52.
 Bágahús, I. 63, 154.
 Bagn, I. 51.
 Bahólmar, I. 90.
 Bakkar, III. 366.
 Bakki (Nunnusetr), III. 53.
 Balagarðssíða, I. 186.
 Balaströnd, I. 43.
 Baldurshagi, I. 43.
 Bamblar, I. 61, 112.

Barðadalur (Barladalur), I. 114.
 Bárðarsund, III. 164.
 Bárðfjörður, III. 220, 344.
 Barðhólmur, III. 167.
 Barkarfjörður (Barknafjörður), I. 55.
 Barvík, I. 308.
 Barzalon, III. 353.
 Barøyjar- (Þarøyjar-)fjörður, III. 367.
 Bataldr, I. 57. II. 151.
 Beðjanar, I. 24.
 Beðjusund (Befjusund?), III. 308.
 Befja, I. 63. II. 185. III. 106.
 Beiara (Beiaraland), II. 116.
 Bæгна, I. 46.
 Beitstöð, I. 52. III. 105.
 Berðla, I. 59.
 Berg í Strinda-fylki, III. 54, 117.
 Berg á Raumaríke, III. 249.
 Berghems-hérað, I. 37.
 Bergit, sjá Sverrisborg.
 Bergit (Túmsberghús), I. 60.
 Berofjarðardalur, I. 63.
 Bifrardalur, I. 49.
 Bifrufjörður, I. 55.
 Billin (Balla), III. 13.
 Birgsá, I. 52.
 Birid, I. 31, 112.
 Birkiströnd, I. 112.
 Birnodalur, I. 24.
 Birnodalsfjörður, I. 53.
 Biskupshöfn, II. 202.
 Bjanaborg (Bjarnaborg), III. 332.
 Bjargvinnar- (Björgvinnar-)vágur, II. 117.
 Bjarkøy (Bjarkrøy), I. 258.
 Bjarmaland, I. 77.
 Bjarnaura, I. 55.
 Bjarnøyjar, I. 325.
 Björøy, I. 54, 126. III. 294.
 Bjugstaðir, I. 57.
 Björgvinn (Bjargvin, Björgyn), II. 84.
 Björgvinn's Biskupsdómi, II. 169.
 Björgvinn's Lagsókn, I. 90.
 Björkudalur, I. 57.
 Blakir (Blakir, Blaukir), I. 33.
 Blakkastaðir, III. 151, 224.
 Bláland, I. 4. III. 364.
 Bleiking, I. 2.
 Blindheimr, III. 274.
 Blökkomannaland (Blakkamannaland), II. 188.
 Boðin, I. 24.
 Boðinjar-sýsla, I. 24.
 Boðvík, I. 52.
 Bókn (Búkn), I. 64, 322, 364.
 Bóknaund, I. 364.
 Bolgaraland, II. 116.
 Bónadalur, I. 57.
 Borar (Bøar?), I. 261.
 Borða, I. 65.
 Borðærnir, I. 63.
 Borg, III. 203.
 Borg (Sarpshorg), I. 90, 216.
 Borgarfjörður, III. 328.
 Borgarskarð, III. 157.
 Borgagjærði (Borgagarði), I. 216.
 Borgar-sýsla, I. 38.

Borgar-þing, I. 90.
 Borgavellir, III. 91.
 Borgin, sjá Sverrisborg, III. 92.
 Borgin litli, III. 206.
 Borgströnd, I. 114.
 Borgund í Sogni, I. 43.
 Borgund í Sunnhorðalande, I. 50.
 Borgund á Sunnmøre, I. 57, 325.
 Borgundarhólmr, I. 129.
 Born (Borkn), III. 289.
 Borra, I. 36.
 Bót, I. 68. III. 275.
 Braband, III. 223.
 Bragasætr, I. 63.
 Brandabú, I. 34. III. 261.
 Bransøy, I. 57.
 Brattalid, I. 165.
 Brattsberg, II. 174.
 Brattsás (Bratsberg), II. 144.
 Breiðablik, I. 7, 54.
 Breiðafjörðr í Skotlande, I. 70. III. 368.
 Breiðafjörðr á Islande, I. 137.
 Breiðin, I. 50, 262. III. 382.
 Breiðumýr, II. 84.
 Breiðøyjarsund, III. 368.
 Bretland, I. 3, 76.
 Brimaborg, sjá Brimar.
 Brimánger, I. 57.
 Brimisesnes, I. 55.
 Brimisøy, I. 65.
 Bringvers Skipreiði, I. 39.
 Bringudalsbygð (Kaldastaða Sokn), I. 50.
 Bristein (Brimstein) III. 88.
 Brjóðheimr, I. 33.
 Broheimr, I. 49.
 Brúa í Fjörðum, I. 57.
 Brúa í Rógaland, I. 65.
 Bruggaberg (Búland) I. 66.
 Brúnnflói, I. 67.
 Brúnsvík, II. 16, 50, 114. III. 203.
 Brúnnøyjar, I. 24. III. 294.
 Brýnar- (Qvislar-) Áttúnger, I. 114.
 Brynjudalr, II. 30.
 Breiðheimar I. 57.
 Bröttuøyri, III. 26.
 Búð, I. 57.
 Búdallr, I. 52.
 Búðar (Búð), I. 56.
 Búgarðr, sjá Vervíkar.
 Búland (Bruggabergs Sókn), I. 66.
 Buml (Bumløy), I. 50.
 Burgs, III. 353.
 Bygðoy, II. 155.
 Bylungsey (Bölungsey), I. 56.
 Býnes (Búnes), I. 147.
 Býra, I. 65.
 Byrða (Byrøy), I. 53, 54.
 Bær, III. 281.
 Boar-hérað, I. 112.
 Boar-Áttúnger, I. 114.
 Bøeckjunes, I. 46, 228.
 Bør í Rógalande, III. 167.
 Bør í Sogn, III. 219.

Dalir, I. 65.

Dalr á Sunnmøri, I. 57.
 Dalr í Sviaríki, I. 9, 31. II. 100.
 Dalr í Fjølum, I. 57.
 Dalr í Sogni, III. 141.
 Dalrinn mikli í Borgarsýslu, II. 123. III. 136.
 Dalsfjörðr á Sunnmøri, I. 57.
 Dalsfjörðr á Fjølum, I. 57.
 Dalsskógr, sjá Uppdalsskógr.
 Damtað (Darmata), III. 218.
 Danavirki, I. 130.
 Danmørk (Danaríki, Danaveldi), I. 2, 22.
 Davíkar, I. 57.
 Depil, III. 56.
 Digradalr, I. 65.
 Digriskytnínger, III. 273.
 Digrmúli, III. 22.
 Dimon, meiri, II. 279.
 Dofra-fjall (Dofra-fjöll), I. 51.
 Dofrar, I. 49, 51, 261.
 Dollshellir, I. 57.
 Dollsøy í Naumudali, I. 54.
 Dollsøy á Sunnmøre, I. 57.
 Drafn (Dröfn, Traufn), I. 37, 320.
 Dragseið (Eið, et efra um eyðit), I. 96, 153.
 Dragsmørk, Klaustr, I. 60, 63. III. 381.
 Drángadalr, I. 112.
 Drifseyjar, III. 60.
 Drómunes, III. 296.
 Drómusund, I. 55.
 Dumbs-haf (Dauða-haf), I. 76.
 Dungalsnypa, I. 70.
 Dúráll, I. 33.
 Dúreksey (Djurey), I. 24.
 Dýflin, I. 76, 78.
 Dýflinar-skíri, II. 105.
 Dyngja, III. 331.
 Dyngjarnes (Dyngjarnes), III. 240.
 Dynrøst, III. 331.
 Dýrnes, III. 367.
 Dyrsá, II. 203.
 Dýrvínjardalr, I. 114.

Eðni (Etni), I. 50.
 Efja, III. 51.
 Egða-fylki (Agðir), I. 38.
 Egða Lagsókn, I. 90.
 Egðerá (Ægisdyra), I. 2.
 Eggja í Stoð, I. 94, 259.
 Eggja í Skeyna-fylki, III. 107.
 Eggjadalr, I. 43. III. 255.
 Egilsøy, I. 68.
 Eið á Raumaríki, I. 33, 227.
 Eið í Borgarsýsla, I. 38, 45. III. 128.
 Eið í Sogni, I. 43. III. 62.
 Eið í Fjörðum, I. 57.
 Eið, sjá Dragsseið.
 Eið í Valdrese, I. 274.
 Eiðafjörðr, I. 110.
 Eiðánger, I. 112.
 Eiðar í Dali í Sviaríki, I. 240.
 Eiðar í Vermalande, III. 250.
 Eiðaskógr í Sviaríki, I. 240.
 Eiðre, III. 345.
 Eiðsa, I. 65.
 Eiðsalr, I. 65.

IV

- Eiðsberg, III. 284.
 Eiðsborg, I. 66.
 Eiðsfjörðr, I. 57.
 Eiðssíva- (Eiðsævis-) Þíng, I. 78, 90. III. 243.
 Eiðsvágr, III. 366.
 Eiðsvellir, I. 90. III. 259.
 Eikaberg (Eikabergsskógr), II. 55. III. 248, 309.
 Eikabergskleif, II. 55.
 Eikarøy (Eikund), I. 65.
 Eikiland, III. 150.
 Eikisdalr, I. 56.
 Eikisfjörðr í Sogne, I. 43.
 Eikisfjörðr í Fjordum, I. 57.
 Eikis-hérað, III. 8.
 Eikjar (Æikjar) I. 34.
 Eikundasund, I. 65. III. 165.
 Einatrönd (Einabygð), I. 34.
 Einbú, I. 327.
 Eiríksfjörðr, I. 165.
 Eistland (Estland), I. 26. III. 88.
 Eivindavík, I. 43.
 Ekkjál, I. 70.
 Ekkjálsbakki, I. 70.
 Ekroyjar (Öykroyjar, Eikroyjar), I. 63, 217. III. 339.
 Eldoyjarsund, III. 163.
 Elfadalr, ytri, I. 315.
 Elfarbakki, III. 218.
 Elfar-sýsla, I. 63. III. 238.
 Elfarós, I. 67.
 Elgjarnes, I. 61. III. 259.
 Elivogar, I. 6.
 Ellda, II. 184.
 Elldcið (Elldueið, Elliðacið), I. 52. III. 293.
 Elldrdalr, I. 57.
 Elliðarvfk, III. 368.
 Ellipallta, II. 35.
 Elridalr, I. 43.
 Elvinaregg (Elvinareing), III. 258.
 Engilsnes (Ægisnes, Aungulsnes), II. 114.
 England (Eingland), I. 3.
 Englands-haf, I. 295.
 Enyndadalr, I. 63.
 Erlenshaugr, II. 53.
 Ermland, I. 129.
 Esjunes, III. 307.
 Esjunesoyjar (Æsjónesoyjar), III. 151.
 Eyðiskógr (Eiðaskógr), I. 2, 31, 32, 62, 328.
 Eyjafjörðr, I. 137.
 Eyja-vatn, sjá Öyja-vatn.
 Eygotaland, I. 14.
 Eyland, I. 9.
 Eyrar (Eyrarbakki), III. 221.
 Eyrar, sjá Öyrar.
 Eyrarsund (Eyrasund), I. 22.
 Eyra-Þíng (Öyra-Þíng), II. 3, 122. III. 22.
 Eyri, sjá Skáueyri.
 Eystri-bygð, I. 165.
 Eystridalir, sjá Öystridalir.
 Eystri-clfr (Gaut-clfr, Elfr), I. 31.
 Ey-sýsla, I. 26, 167.
 Fað (Pað), III. 231.
 Fagaberg, I. 50.
 Fala, III. 269.
 Falstr, II. 24.
 Fani, I. 50.
 Fannesfjörðr, I. 56.
 Fannesströnd, I. 56.
 Farar-Skipreiði, I. 52.
 Farkarls-bryggjur, I. 60.
 Farmannshaugr, I. 80.
 Fauskabryggja, III. 115.
 Fauskar, I. 33.
 Feðja, I. 50.
 Feðjadalr, I. 43.
 Feginsbrekka, III. 28.
 Feneði, III. 337.
 Fenhring, I. 50.
 Fetlafjörðr, I. 191.
 Fífi, I. 282.
 Fimreiti, III. 65.
 Finnland, I. 12, 15.
 Finnørk (Finnabú, Mørkin), I. 76, 120.
 Finnøy, I. 65, 336.
 Firða-fylki (Firdir), I. 43, 44, 45, 57.
 Firdir, sjá Firða-fylki.
 Fistr, I. 65.
 Fit á Raumaríki, I. 33.
 Fit í Sogni, III. 141.
 Fitjar, I. 50, 81.
 Fjadrúndaland, I. 8, 27.
 Fjala-fylki, sjá Fjalir.
 Fjalir (á Fjølum, Fjala-fylki), I. 43, 44, 45.
 Fjall (sjá Mont), III. 203, 358.
 Fjarðbyrjusund, I. 65. II. 13. III. 161.
 Fjarkinnsstaðir, I. 64.
 Fjendsfjörðr, I. 50.
 Fjölmi, I. 55.
 Fjón í Danørk, I. 6.
 Fjón í Norðhorðalande, I. 6, 50.
 Fjörulandsfjörðr, I. 43.
 Fjølbyrja (Fjølhyrða), I. 65. III. 149.
 Fjörutópt (Fjortópt), I. 57.
 Flaðkafjörðr, III. 22, 108.
 Flaðki, III. 22, 293.
 Flandr (Flæmíngjaland), I. 131.
 Flatdalr, I. 66.
 Fleðsberg, I. 66.
 Flóar, I. 66.
 Flóð, III. 139.
 Flókavarði, I. 50, 64.
 Flóruvágur, II. 142.
 Flostr, III. 161.
 Flostrgafl, III. 161.
 Fluguberg, I. 42.
 Flugumýri, III. 341.
 Flæmíngjaland (Flandr), I. 76, 133.
 Föðvángur, I. 50.
 Fogn, I. 65.
 Foksteinar, III. 152.
 Fólavøllr, III. 236.
 Fold, I. 65.
 Foldabú, I. 50.
 Foldin á Hálógalandi, I. 24.
 Foldin, sjá Follo.
 Foldin, Fjörðr í Víkinni, I. 209, 320. III. 41, 256.

- Foldhella, III. 297.
 Foldsnes, 54.
 Fólka, innra, ytra (Fylkisbygð), I. 43. III. 144.
 Fólkisberg, III. 201, 253.
 Follo (Foldin), I. 38, 61.
 Fólskn, I. 55. III. 12, 293.
 Fólskn, litli, I. 55.
 Forberg, I. 33.
 Formintera, II. 111.
 Fors í Ránriki, I. 63, 90. II. 139, 176.
 Fors á Raumaríki, II. 155.
 Fors við Oslo, III. 234.
 Forsæla (Forsoli), I. 63. III. 152.
 Fortún, III. 141.
 Foxerni, II. 101.
 Foxströnd, I. 169.
 Frakkland, I. 131.
 Framnes í Sogne (Váingsnes), I. 43.
 Framnes í Sunnhorðalande, I. 50.
 Franz, I. 131.
 Frástaðir, I. 31.
 Fraunabygð, I. 61.
 Fraunar, III. 253.
 Freiða (Freyða, Fræði), I. 55, 96.
 Freidarberg (Freydarberg), I. 96.
 Frekøyjar, I. 57.
 Frekøyjarsund, I. 325. III. 157,
 Freyjarsund, I. 96.
 Frísland, I. 76.
 Friðarøy, I. 68.
 Fróðaás, III. 137.
 Fróðakelda, I. 60.
 Fróðung, III. 235.
 Frólar Skipreiði, I. 52.
 Frón, I. 50.
 Frosta, I. 52.
 Frosta-þing, I. 67, 90.
 Frysia, III. 129, 162, 220.
 Frysju-brú, III. 129, 234.
 Frøy á Norðmøri, I. 55.
 Frøy í Fjörðum, I. 57.
 Frøyall (Fryal), I. 42.
 Frøylönd (Freylönd), I. 38.
 Frøysvík (Freysvík), I. 43.
 Frøysøy (Freysøy), I. 67. III. 20.
 Fundoeið, III. 269.
 Fúrnes, I. 33.
 Furosund, III. 46.
 Fúrovaldi (Fyrrvalldi), I. 195.
 Fylingsfjörðr, I. 65. III. 152.
 Fylkisakr, I. 134.
 Fyrðadalr, I. 57.
 Fyrðir í Rógaland, I. 61, 324.
 Fyrðir í Sunnhorðalandi, I. 170.
 Fýri, III. 249.
 Fyrileif (Fýrisleif), II. 139. III. 101.
 Fýrisdalr, I. 65.
 Fýrisvellir, I. 13.
 Fægríngar, I. 33.
 Færøyjar, I. 68.
 Galizoland (Galizsioland), II. 109.
 Galvei, III. 274.
 Gandvík, I. 6, 76, 285.
 Gángdaga-þing, II. 160.
 Garðar í Grænlande, I. 191.
 Garðar í Íslande, III. 328.
 Garðaríki (Garðaveldi, Garðar), I. 6.
 Garðarshólmr (Ísland), I. 68.
 Garðmó, I. 261.
 Garðr, I. 83.
 Gareksøy, I. 68.
 Gaskúin (Gascónia), III. 352.
 Gata, I. 279.
 Gaular, I. 43—45, 50.
 Gaularás, I. 205. III. 22.
 Gaulardalr, I. 52.
 Gauldöla-fylki, I. 52.
 Gaulsvík, III. 139.
 Gaupni, I. 43. III. 141.
 Gaur, III. 34, 149.
 Gausdalr (Gausdals-þingá), I. 50.
 Gautakastali, I. 60. III. 381.
 Gautasker, I. 132.
 Gautdalr, II. 158.
 Gauteið, I. 33.
 Gaut-elfr (Elfr), I. 2, 31, 37, 60.
 Gautland, I. 8, 27.
 Geigosund, I. 24.
 Geiráng, I. 57.
 Geirstaðir á Vestfold, I. 35, 40.
 Geirrøðargarðar, I. 6.
 Geirsver, I. 285.
 Geirsey, I. 55.
 Geitabrú, III. 102, 311.
 Geitkjarra (Geitkjørr), III. 220.
 Geldingahólt, III. 342.
 Gelmin, I. 203. III. 51.
 Gemlistaðir, I. 57.
 Gerði, I. 50, 336. II. 165.
 Geriksstaðir, I. 38, 40.
 Gerpín, I. 112.
 Gerun, III. 353.
 Gestrekaland, I. 8.
 Gevaldalr, I. 39.
 Gilling, I. 160.
 Gimsar, I. 141, 170, 202.
 Gimsøy (Gimbisøy), II. 186.
 Giska (Gizka), I. 57, 291.
 Gjoleið, I. 33.
 Gjúfra- (Glúfr-)fjörðr, II. 159.
 Gjollurás (Geilirás), III. 102, 129.
 Gladaþorp, III. 252.
 Glaðsøy, I. 54.
 Glaumshær, II. 228.
 Gloppafjörðr, I. 57.
 Gloppi, I. 57. III. 376.
 Glymstein, III. 343.
 Glæsisvellir, I. 6.
 Gnípalundr, I. 6.
 Góafjörðr, III. 377.
 Goðheimr, I. 4, 9, 11.
 Goðmar, I. 62. II. 139. III. 104.
 Goðmarfjörðr, II. 42.
 Goðrannr, III. 88.
 Goðreksstaðir (Goðreksstaðir), III. 104.
 Goðøy í Hálögalande, I. 160. III. 126.
 Goðøy í Hordalandi, I. 50.
 Goðøyjarstraumr, I. 160.
 Gól, III. 139.

VI

Gond (Gandar Skipreiði), I. 65.
 Gorðin, I. 112.
 Gorsin (Gossin, Gorsøy?), I. 56.
 Gotland, I. 9. III. 88.
 Grafdalr, II. 199. III. 44.
 Grandi, III. 68.
 Grástein, I. 205.
 Grattagref, III. 254.
 Grettisvík, III. 127.
 Grikkland, II. 28.
 Grikklands-haf (Grikksalt), II. 29.
 Grimsbær, I. 86.
 Grimsey, I. 277. III. 236.
 Grimsgarðar, I. 6.
 Grindheimr, I. 50.
 Grindhólmasund, III. 136, 151, 233.
 Grislopollar (Gislupollar), I. 191.
 Grjót, III. 53.
 Grjótur, I. 94, 202. III. 54.
 Grofa, III. 284.
 Grøn (Gron), I. 31. III. 261.
 Gronvinn (Ångr), I. 110.
 Grund, III. 281.
 Grundir, I. 6.
 Grýtingr, sjá Grjótur.
 Græna-fylki, I. 34, 65, 112.
 Grænland (Grønland) í Noregi, I. 112.
 Grænland í Ameríku, I. 165.
 Grænlands-haf, I. 237.
 Græningar, I. 326.
 Grænmar (Grenmar), I. 60.
 Grøðis-hérað (Grandals-hérað) I. 66, 112.
 Græningjasund (Græningjasund), I. 50. II. 176.
 Guða Skipreiði, I. 65.
 Guðbrandsdalir (Dalir), I. 49, 51.
 Guðdalir í Fjølum, I. 57.
 Guðdalir í Hörðalandi, I. 50.
 Guðøy á Sunnmøri, I. 57.
 Guðøy í Suðrøymum, III. 370.
 Gula (Guløy?) í Norðhørðalandi, I. 43—45, 50.
 Gula í Fjörðum, syðra, meðal, norðri, I. 57.
 Gula-þing (Gulaþings-lag), I. 90. II. 91.
 Gullbergseið, III. 340.
 Gullhamar, III. 22.
 Gullyn, III. 261.
 Gulløy, III. 347.
 Gumanes, III. 147.
 Gunnarshør, I. 60. III. 217.
 Gunnfyrðir, I. 157.
 Gunnhildará, II. 84.
 Gunnvaldsborg, I. 191.
 Gýðingjaland, I. 4.
 Gýgisvík, III. 134.
 Gyljandi, III. 231, 309.
 Gyrv, III. 304.
 Gæstal, I. 65.

Haðafylki, I. 34.
 Haðaland, I. 34, 78.
 Haðareid, I. 57.
 Haddíngjadalr, III. 139.
 Hádyr, III. 159.
 Hafrsló, I. 43. III. 111.

Hafsteinssund, III. 136.
 Hafsteinssund í Ránríki, III. 149.
 Hafursfjörðr, I. 65, 66.
 Hakadalr, I. 33, 49.
 Hákarlaströnd (Strönd), III. 278.
 Hákonarhella, I. 102.
 Hálaeyri (Háleyri), III. 97.
 Háland, I. 65.
 Háleygjafylki, I. 24.
 Halland, I. 2.
 Hallkelsvík, I. 57, 140.
 Hálogaland, I. 24.
 Háls, I. 123.
 Hamar (Hamar-kaupánger), II. 170.
 Hamar í Vermaland, III. 7.
 Hamar litli (Litli-Kaupánger), III. 150, 204.
 Hamardalr, I. 67.
 Hamars Biskupsdómi, II. 169.
 Hamarsfjörðr, II. 160.
 Hamarøy, III. 295.
 Hamrasund, III. 155.
 Hár (Há), I. 65. III. 106.
 Harðánger (Ånger), I. 50, 110.
 Harðsær (Harðsjór), I. 125. III. 41, 307.
 Harmr, I. 24. II. 93.
 Harund, I. 57.
 Harundarstaf, I. 63.
 Háshaugar (Hasaugar), I. 39, 90. III. 230.
 Hásteinn (Hafsteinn), III. 98.
 Hattarhamar, III. 22.
 Haugar í Rógalandi, I. 83.
 Haugar í Ránríki, I. 217.
 Haugaströnd, III. 65.
 Haugasund í Sogni, I. 83.
 Haugasund í Ránríki, I. 117. III. 149, 180.
 Hauga-þing, I. 90. II. 138.
 Haugr í Veradali, I. 260. II. 27, 86.
 Haugr á Heiðmörkinne, III. 240.
 Haugsvík, III. 218, 230, 248.
 Haukabýr, II. 89.
 Haukadall á Íslandi, I. 3.
 Haukadall í Fjølum, I. 57.
 Haulmudall, I. 57.
 Haulsna í Sunn-hørðalande, I. 50.
 Haulsna í Norð-hørðal., I. 50.
 Haulsna í Rógalande, I. 65.
 Haulsýn, á Norðmøre, I. 55.
 Haungrar, II. 1.
 Haurðaland (Hørðaland), I. 50.
 Haurðafylki, I. 50.
 Haus, I. 50, 114.
 Háøy í Oslóarfyrði, I. 61.
 Háøy í Orknøymum, I. 68.
 Háøy í Sogni, III. 59.
 Háøyjar í Norð-hørðal., III. 156.
 Hedallr í Valdrese, I. 51.
 Hedallr í Guðbrandsdalum, I. 50.
 Hefnar-mynni, III. 118.
 Hefni (Hempni), I. 55. III. 51.
 Hefríngur, II. 91.
 Heggja í Borgarsýslu, I. 38. III. 128.
 Heggja á Móðheimi, III. 255.
 Hegranes, III. 134, 213.
 Hegranes-þing á Íslande, III. 363.
 Hegravík, II. 143.

- Heið (Heiðs, Jósur-heið), I. 57.
 Heiðabýr (Heiði), I. 133. II. 16.
 Heiði, sjá Heiðabýr.
 Heiði í Herjardali, I. 67.
 Heiðmörk, I. 33.
 Heimnes (Heifnes), III. 161.
 Heinafylki, I. 33.
 Heitradalr, I. 66, 112.
 Helganes, II. 22.
 Helgasund, III. 105, 160.
 Helgheimr, I. 57.
 Helgisetr, III. 63.
 Helkunduheiði, III. 363.
 Hellir, III. 295.
 Hellisfjörðr, III. 268.
 Hellisvíkr (Heslivíkr), III. 136.
 Helloland, II. 121.
 Helloland í Rógalande, I. 65.
 Helloland it mikla, II. 121.
 Hellornes, II. 72.
 Helsingjaland, I. 8, 68, 91. III. 19.
 Helsingjaport, II. 78.
 Helsingjabotn, I. 6.
 Hemra, I. 6.
 Herdalir í Finnlande, I. 186.
 Herðla (Herna), I. 50, 287. II. 160. III. 278.
 Herðluver, III. 214, 366.
 Herdsluvíkar, I. 55. II. 125.
 Herfli, I. 65. III. 164.
 Herjardalr (Herjulfssdalr), I. 67.
 Herjardalr lítli, I. 67.
 Herjólfssnes, II. 219.
 Hernes mikli, II. 147.
 Herólond, I. 38.
 Hersøy (Herøy), III. 372.
 Hervaðsbrú, III. 327.
 Hervíðarsund, III. 339.
 Hervinn (Hvervinn), III. 256.
 Herzla (Herðsla), III. 79.
 Herøya-hálffylki, I. 24.
 Herøyjar á Hálogalande, I. 24. III. 291.
 Herøyjar á Sunnmøri, I. 67.
 Herøyjarsund, III. 372.
 Hesjotún, II. 93. III. 22.
 Hesnisdalr, I. 57.
 Hestbýr, I. 65, 336. III. 298, 368.
 Hillarsund, II. 6.
 Hildinsøy, I. 57.
 Hillistaðir, I. 57.
 Híminbjörg, I. 7.
 Híminheiðr, I. 27.
 Hindará, I. 65.
 Hindøyjar, I. 57.
 Hindøyjar (Hindøyjar) í Þrándh. III. 122.
 Hindøyjar í Fjörðum, III. 156.
 Hinn (Aumd, Kviðinøy), I. 24.
 Hirta ok Hirtubrú, III. 24.
 Hís (Hísargafi), I. 50.
 Hising, I. 63. II. 144.
 Hítr (Hítrar) á Ögdum, I. 39. III. 152, 159.
 Hítr (Hítr, Hítrar) á Nordmøri, I. 55.
 Hjalmland, I. 65.
 Hjaltland, I. 68.
 Hjardarholt, II. 47.
 Hjardalr (Hjærdalr), I. 66.
 Hjardkinn, III. 54.
 Hjartapollr, II. 167.
 Hjerleifsvík, III. 119.
 Hjørsnes, I. 65.
 Hjørstaðir, I. 65.
 Hjörungavágr, I. 140.
 Hlaupandanes, I. 251. II. 46.
 Hleiðra, I. 6, 10, 23.
 Hlesey, I. 247. III. 125.
 Hliðir, sjá Liðir.
 Hlunnar, sjá Lunnar.
 Hlýrskógs- (Lýrskógs-)heiði, II. 16.
 Hódalr, I. 67.
 Hodusægl (Hofdasegl), I. 24.
 Hof í Vestra-Gautlande, I. 240.
 Hof í Fróne í Guðbrandsd., I. 262.
 Hof í Breiðini í Guðbrandsd., I. 262. III. 382.
 Hof í Sogne, III. 141.
 Hof (Hofvinn) á Raumaríki, III. 315.
 Hof í Guðbrandsdalum, III. 318.
 Hofheimadalr, I. 61.
 Hofströnd, I. 49.
 Hofvinn, III. 145.
 Hofvinnabygd, I. 66.
 Hól (á Hólunum), I. 190.
 Hólabygd, I. 114.
 Hólar á Íslande, I. 68. III. 236, 325.
 Hólar í Skáney, I. 312.
 Hólar í Haddingjadale, III. 139.
 Holdhella, II. 150. III. 60.
 Hóli á Heiðmarkinne, III. 267.
 Hóllheimr, I. 39.
 Holtt (Holltar), I. 36.
 Hólliðin (Hólleðis-þingá), I. 50.
 Hollin, I. 112.
 Hólmadalr, øystra, vestra, III. 252.
 Hólmgarðr (Hólmgarðaborg), I. 6, 120.
 Hólmgarðaríki, I. 120.
 Hólmheimr, III. 255.
 Hólmurinn grá, II. 161.
 Hólmodalr, I. 50.
 Hólmr (Niðarhólmr), I. 119. III. 12.
 Hólmr (Hólmin) í Björgv., II. 142. III. 41, 113.
 Hólmr í Borgarsýslu, III. 249.
 Holdsetuland, I. 2, 131.
 Holsi, I. 57.
 Holtáll, I. 52.
 Holtar í Orkadale, III. 121.
 Hópreksstaðir, III. 141.
 Horðin (Haurðin), I. 51.
 Hornhora, Hornhora-þing, III. 218.
 Hornbori á Nordmøre, III. 107.
 Hornborusund á Ögðum, II. 156. III. 232.
 Hornborusund í Ránríki, III. 218, 230, 248.
 Hornesfjörðr, III. 135.
 Horni, III. 122.
 Hornymudalr, I. 57.
 Hornyn, III. 148.
 Hrafnagil, III. 356.
 Hrafnista, I. 74.
 Hrafnseyri, I. 80.
 Hringmararheiði, I. 189.
 Hringstaðir, II. 21.
 Hrossanes (Rossanes), II. 191.

VIII

- Hrossanes (Hosver) í Jótlande, III. 359.
 Hrott (Rott), III. 83.
 Húðrimar, I. 37.
 Húfunesskógr, III. 18.
 Hufr, I. 50.
 Huisvíkr, III. 164.
 Humbla, I. 57.
 Humra (Humbra), I. 86. II. 72.
 Húnardalr (Hún), I. 34, 112. III. 166.
 Hundatúnir (Hundatún), II. 72.
 Hundsund, III. 257.
 Hundsver, I. 325.
 Hundvoka, I. 65.
 Hundþorp, I. 262.
 Húsabør, sjá Hústaðir.
 Húsabýr í Borgarsýslu, III. 159, 204.
 Húsabýr á Heiðmark, III. 382.
 Húsabýr í Orkdælafylki, I. 202.
 Hússtaðir í Raumsdale, I. 55, 56. II. 126.
 Hússtaðir (Húsabør) í Þrándh., I. 94. III. 240, 244.
 Hússtaðir á Sunnmøre, I. 140.
 Hvalr (Hvolr), III. 62, 218.
 Hvalir í Borgarsýslu, I. 38. II. 161.
 Hvalir á Ögðum, II. 161. III. 262.
 Hvaløy, I. 38.
 Hvaløyjar, I. 57.
 Hvanmur, I. 50.
 Hvams-hérað, I. 51.
 Hvamsøy í Sogne, I. 43. III. 61.
 Hvamsøy á Sunnmøre, I. 57.
 Hvarf, II. 219.
 Hvarfsnes, II. 199. III. 42.
 Hveðn, II. 147.
 Hvín, I. 1, 39.
 Hvínisdalr, I. 39. III. 151.
 Hvínisfjörðr, I. 1.
 Hvínverjardalr, I. 1.
 Hvíta, III. 363.
 Hvítahýr, II. 167.
 Hvítíngsøyjar, I. 65, 214.
 Hvítiseið, I. 66.
 Hvítsandr, III. 271.
 Hvítserk, II. 219.
 Hýi, I. 57.
 Hýla, I. 65.
 Hýlsfjörðr, I. 65.
 Hysfjörðr, I. 65.
 Hæmsadalr, III. 139.
 Hæring, I. 160.
 Hæydalsmó, I. 66.
 Høð (Hauð), I. 57.
 Høfn, III. 232.
 Høfuðøy (Hafuðøy), II. 155. III. 79.
 Høfund (Hafund), I. 114.
 Hørundar- (Harundar-)fjörðr, I. 57, 140.
 Høyángsfjörðr, I. 43.
 Høydalsfjörðr, I. 57.
 Høyland, I. 65.
 Høylend á Raumaríki, I. 33.
 Høylend í Þrándheimi, I. 52.
 Idd, I. 38.
 Ísasund (Malstrandir, Málundir), III. 308.
 Ignabakki, III. 265.
 Ignafjörðr (Eygnafjörðr), I. 56.
 Ignardalr, I. 30.
 Íl, I. 68. III. 370.
 Ílarsund, III. 275.
 Íluvellir, II. 122.
 Íluvík, III. 300.
 Ingardalr, I. 55.
 Ingrudalr (Ingardalr), I. 33. III. 108.
 Innvikar, I. 57.
 Írland, I. 76.
 Ísafjörðr í Raumsdali, I. 56.
 Ísafjörðr í Sjúlande, I. 137.
 Ísland, I. 68.
 Ítrottrar-Skipreiðu, I. 52.
 Ívist, I. 68. II. 98.
 Ívitza (Ívissa), II. 112.
 Jaðar, I. 65.
 Jaðrudalr, I. 50.
 Jafnakr, I. 34. III. 255.
 Jalsi, I. 65.
 Jamtaland, I. 67, 91.
 Jamtamót, I. 67.
 Jarlsdalr, I. 148.
 Jarlsfellir, I. 148.
 Jarlsøy, I. 36.
 Jarnamóða, III. 318.
 Járnheraland, I. 8, 337. III. 8.
 Játúns-Skipreiði, I. 65.
 Jöd, I. 54.
 Jóin, I. 55.
 Jólund, III. 230.
 Jóm, I. 137.
 Jómshorg, I. 137.
 Jonadalr, I. 110. III. 317.
 Jónsbryggja, III. 39.
 Jónsvellir, II. 142.
 Jórdán, II. 33.
 Jórsala-haf, II. 33.
 Jórsalaland (Jórsalaheimr), I. 4. II. 33, 108.
 Jórsalir, I. 4.
 Jórúngar, III. 141.
 Jórvík, I. 86.
 Jóstrúdalr, I. 43.
 Jótland (Reiðgotaland, Jótavegr), I. 2, 11, 19, 129.
 Jótlandssíða, I. 186.
 Jungofurða (Öxnafurð), I. 195.
 Jussund, I. 55.
 Jæsheimr (Jasheimr), I. 33.
 Jösurheiðr, I. 66.
 Jætunheimar, I. 6.
 Kalabria, II. 113.
 Kalfskinn, I. 237.
 Kalmarnar (Kalmarir, Kalmarn), II. 127.
 Kalmarnes, I. 312.
 Rambhorn (Ramborn), I. 38.
 Karlsár, I. 191.
 Karmtsund, I. 64, 83.
 Kastala-bryggja, II. 78.
 Kastali (Klaustr), I. 63, 151.
 Kastalinn nýi, III. 352.
 Kastel, III. 343.
 Katanes (Nes), I. 68, 70.

- Raupánger í Skíringssali, I. 35.
 Raupánger í Sogni, sjá Lúsakaupánger.
 Raupavík, I. 34.
 Raupmannahöfn, III. 146.
 Raupmannaeyjar, III. 276.
 Raurmt (Rømt, Rornt), I. 64, 81.
 Reilustraurm, III. 156.
 Ríli, I. 76.
 Rinn, I. 57.
 Rinna, III. 269.
 Rinnheimr, I. 187.
 Rinnlimasfða, I. 187.
 Rinnarvík, I. 110. III. 240.
 Rirkjuvagr, I. 68. III. 368.
 Rirkjuvagar (Vagar), I. 276.
 Rjalarnes, II. 222.
 Rjarbarøy (Bjarkarøy), III. 370.
 Rjarbarøyjarsund, III. 332.
 Rjarrastaðir, III. 55.
 Rjöl (Rilir), I. 76, 91.
 Rjölinn, III. 252.
 Rjolvegr, III. 13.
 Rlaufastaðir, I. 78.
 Klepp, I. 65.
 Kleppabú, I. 52. III. 26.
 Kleppstaðir, III. 108.
 Rlislönd, II. 72.
 Rluain Tarbh, I. 250.
 Rnararskeið, III. 26.
 Rnollr, III. 252.
 Rolabú, I. 34.
 Rolfareid, I. 54.
 Rollsey, I. 50.
 Ronúngahella, I. 63, 154.
 Ronúngssund, I. 16.
 Ronúngshof, I. 32.
 Ronúngshólmr, III. 10.
 Ronúngshöfn, III. 285.
 Rornahólmr, III. 236.
 Rot, III. 27.
 Rrákostaðir, I. 64.
 Rrákrøy, I. 38.
 Rrist-kirkja í Niðarosi, I. 345. III. 332.
 Rrist-kirkja í Björgvinni, II. 84, 142.
 Rrókaskógr, II. 154, 207.
 Rrossanes, II. 223.
 Rrossbrekka, II. 55.
 Rrossbrú, II. 84.
 Rrossøy, sjá Rossey.
 Rrødis-hérað, I. 46. III. 255.
 Rrødr (Rrødrinn), III. 139.
 Rumraland, I. 134.
 Rumrøyjar, I. 68. III. 372.
 Runnóktir (Runnóktir), II. 100.
 Rúrfsjall (Ryrfsjall), III. 238.
 Rúrland (Rýrland), I. 231.
 Rvaldínsey (Rvaddíngsey), II. 100.
 Rvenna-hérað, I. 50.
 Rvenland, I. 12, 76.
 Rvenn-vogaströnd (Rvenná á vogaströnd), I. 45.
 Rviðínsey (Aumd, Hinn), I. 24.
 Rviðufjørðr, I. 24.
 Rviknir í Guðbrandsd., I. 50.
 Rviknir í Öystradalir, I. 315.
 Rvillda-hérað, I. 63.
 Rvilldir, II. 160.
 Rvistadir (Qvistadir), I. 349.
 Rýpr (Rípr, Cypr), II. 113.
 Ryrjálabotn, I. 26.
 Ryrjálaland, I. 12, 76, 120.
 Rænugarðr, I. 6, 120.
 Laðalmr, I. 49.
 Laðhamrar (Laðhamar), I. 165. III. 22, 56.
 Laðir (Iliaðir), I. 54, 80.
 Lafúngsnes, III. 165.
 Lagardalr á Vestfold, I. 34.
 Lagardalr (Laardalr) á Þelamorkinni, I. 66.
 Láka, III. 302.
 Lamvíkar, I. 43.
 Lana-hérað, I. 63.
 Lanasund, I. 63. III. 116.
 Land, I. 34, 42.
 Lángamúli, III. 128.
 Lángatún, II. 168.
 Lángbarðaland, II. 109.
 Lánglóar, III. 34.
 Lángøy, I. 275.
 Lángøyjarsund, III. 155.
 Laufnes, III. 36.
 Laufsund, I. 50.
 Lauføy, I. 54.
 Lauføyjar, III. 217, 244.
 Laugardalr, III. 363.
 Laugrinn (Løgrinn) í Svíþjóð, I. 6, 184.
 Laugrinn í Guðbrandsd., I. 49.
 Lautyn (Laustún), III. 264.
 Laxavagr, III. 113, 148.
 Leifastaðir, III. 284.
 Leifnes (Leirnes), III. 294.
 Leifsbúðir, I. 171.
 Leikberg, II. 166.
 Leikvánger, I. 43.
 Lein (Læini), III. 234.
 Leingjuvík, I. 24, 286.
 Leira á Raumaríki, I. 33. III. 259.
 Leira í Vallande, I. 192.
 Leira (Leiran) við Oslo, II. 55. III. 101.
 Leirángar, III. 282.
 Leirgula, III. 235.
 Leirheimsskógr, I. 33. III. 254.
 Leirin (Læirin, Ljorin), I. 141. III. 246.
 Leirnes, III. 302.
 Leiruvellir, III. 302.
 Lenar (Leinar, Lenrar), III. 168, 347.
 Lenglingslíðir, I. 76.
 Lexodallr, I. 52.
 Lexovík, I. 52.
 Leykin (Løykin), III. 148.
 Liardalr (Ljárdalr), I. 264.
 Lið í Jamtalandi, I. 67.
 Lið í Strinda-fylki, II. 134.
 Liðandi, II. 175.
 Liðandisnes (Nesit), I. 39. II. 175. III. 307.
 Liðar-hérað, I. 51.
 Liðir (Hliðir), I. 1, 34, 37. III. 22, 253.
 Liðstaðir, I. 263.
 Lifánger, I. 52, 343.
 Limafjørðr, I. 19. II. 18. III. 149.

X

Lindheims Skipreiði, I. 112.
 Lindíás, I. 50.
 Lindishólmur, III. 339.
 Linn, III. 384.
 Línastaðir, II. 161.
 Lissibon, II. 110.
 Lista-sýsla (Lista-len), I. 39. II. 87.
 Listi (Listir), I. 39. III. 160.
 Litla-hamar, I. 50.
 Litla-hérað, I. 66, 112.
 Litla-kaupánger, sjá Hamar litli.
 Ljanes, III. 147.
 Ljárándir, III. 155.
 Ljóðhús í Vestra-Gautlande, II. 4. III. 331.
 Ljóðhús í Suðræyjum, I. 68. II. 98. III. 276.
 Ljoxa (Ljoxodalur), III. 114.
 Ljoxa, sjá Lyra.
 Ljoxna, I. 55. III. 293.
 Ló í Þrándh., III. 116.
 Ló í Uppdali, III. 382.
 Lóar, I. 49, 261.
 Lóði, I. 57.
 Lofló, III. 367.
 Lófofjörður (Lofnfjörður), II. 58.
 Lófóta-sýsla, I. 24.
 Lofond, I. 25.
 Lóka (Leka), I. 53.
 Lokalofri (Lokalofni), III. 373.
 Lóm-hérað, I. 33.
 Lóndir, I. 38. III. 40.
 Longadalr, I. 50.
 Losna, I. 43.
 Lúasund, I. 61. III. 217.
 Lumalond, III. 219.
 Lunda-hérað, I. 112.
 Lundar, I. 147.
 Lundr, II. 21. III. 351.
 Lundún (Lundunaborg), I. 82, 187.
 Lungarðssíða (Língarðssíða), I. 61. II. 157.
 Lunnar (Hlunnar), I. 34. III. 235.
 Lúsa-Kaupánger (Kaupánger), III. 62, 141.
 Lúsbreið (Lýgsbreið), II. 56.
 Lustr, I. 43. III. 141.
 Lýhika, III. 328.
 Lýðin, I. 65.
 Lyghesþufva, I. 76.
 Lygnadalr, I. 39.
 Lygra, I. 50, 288. III. 100.
 Lygrufjörður, I. 50.
 Lykr, III. 228.
 Lýngar, II. 48.
 Lýngver, I. 56. III. 153.
 Lýngverslóí, III. 296.
 Lyra (Lira, Ljoxa), I. 94, 147.
 Lyrgja, I. 147.
 Lýrskógs-heiði, sjá Hlýrskógs-heiði.
 Lyrta, sjá Hvítá.
 Lýsa (Klaustr), I. 50.
 Lýsadalr, I. 38.
 Lýsofjörður í Rógalande, I. 65.
 Lýsofjörður á Grænalande, II. 204.
 Læheimr (Læem), I. 33.
 Læin á Þotni, I. 34.
 Læin, sjá Lein.
 Læinaströnd (Læina Skipreiði), I. 52.

Læradalr, I. 43. III. 15.
 Læsjar (Lesjar), I. 49, 261.
 Málánger, I. 24. III. 381.
 Málmhaugar, III. 356.
 Malstrandir (Málundir, Ívasund), III. 308.
 Mannheimr, I. 4.
 Mannheims-hérað (Rédalr), I. 34, 112.
 Mannseið (hit iðra um eið), I. 58, 139. III. 384.
 Manork, II. 112.
 Manvik, III. 74.
 Marðey, I. 54.
 Marfjörður, III. 162, 193.
 Mariuhöfn, I. 194.
 Markarhólmr, III. 155.
 Markir, I. 2, 31, 38, 240.
 Markir (ok Dalr), I. 9. II. 205.
 Markland, II. 221.
 Marnadalr (Mannadalr), I. 39, 90. III. 258.
 Mársøy, I. 132.
 Martustokkar, II. 55. III. 102, 129.
 Másarvík (Mosavík), I. 52, 203.
 Másstrandir (Marstrandir), I. 63. III. 268, 382.
 Maun (sjá Møn), II. 157.
 Mauránger, I. 50.
 Meðalbú, III. 294.
 Meðalbær, III. 250.
 Meðaldalr á Þelamorkinne? III. 167.
 Meðaldalr í Orkdøla-fylki, I. 52.
 Meðalheimr, I. 112.
 Meðalhús, I. 94, 147. III. 28.
 Meðallandshöfn, III. 378.
 Meðalpað, I. 8.
 Meginland á Norðmøri, I. 55.
 Meginland í Hjaltlande, I. 68.
 Melasøy, III. 376.
 Melr á Þelamorkinni, I. 66.
 Melr í Sunnhorðalandi, III. 225, 262, 361.
 Miðfjörður, III. 227.
 Miðjarðar-haf (Jórsala-haf), I. 4, 9, 109.
 Miðskógr, III. 250.
 Mið-sýsla, I. 39.
 Mið-Þröðjúngr (Þröðjúngr), I. 66.
 Miklagarður (Myklagarður), II. 28.
 Mjadmarsund, III. 156.
 Mjöla, I. 24. III. 119.
 Mjólkrá, II. 150.
 Mjors (Mjers), I. 33, 118, 210.
 Mjorsskógr, I. 33.
 Mjødma, III. 156.
 Móar á Raumaríki, I. 33.
 Móar á Þelamorkinni, I. 66.
 Móðastaðir, III. 101.
 Móðguland, I. 38.
 Móðheimr, I. 46. III. 255.
 Móland, I. 65.
 Moldafjörður, I. 57. III. 157.
 Moldi í Raumsdali, I. 56.
 Moldi (Mynni?) á Raumaríki, III. 317.
 Molúngr, III. 8.
 Mont (Munt, Mundiu-fjall), II. 5. III. 203.
 Mórastir, III. 250.
 Mors, III. 283.
 Morsadalr (Mossadalr), I. 38, 61.
 Mostr í Sunnhorðalandi, I. 50, 81. III. 164.

Mostr í Rógalandi, I. 65. III. 164.
 Mostrarsund, III. 336.
 Múla-þing (Mora-þing?), I. 232.
 Múnkabryggja, III. 38.
 Múnkaliði (Klaustr, Mikjals-kirkja), III. 117, 143, 278.
 Músadalr, I. 117.
 Músa-fjórðungur, I. 33.
 Mýl, I. 68. II. 98.
 Mýlarkálfr, I. 68. III. 377.
 Mýlarsund, III. 369.
 Mynni, II. 154.
 Mýrahvarf, I. 37.
 Mýrin (Mynni?), III. 265.
 Myrkvafjörður, I. 29.
 Mýstr, I. 50.
 Mærhafi, I. 70.
 Mæri (Mærin) í Öyna-fylki, I. 94.
 Mæri á Sunnmøri, I. 326.
 Møðruvellir, I. 162, 237.
 Møn (Man, Maun) í Suðrøymum, I. 68, 70, 134. III. 28.
 Møn í Danmørk, II. 157.
 Mørakr, I. 52.
 Møri (Mæri), I. 55.
 Nafardalr, III. 205.
 Nafarstaðir, I. 63.
 Nálasund, I. 55.
 Narbon, III. 352.
 Naumdøla-fylki (ytri ok øfri hálfo), I. 53.
 Naumudalr (Naumdøla-fylki), I. 53.
 Naumudalr í Græna-fylki, I. 65, 112.
 Naustdalr í Sunnfjörðum, I. 57.
 Naustdalr í Norðfjörðum, I. 58. III. 368.
 Naustdalsfjörður, I. 57.
 Naustdalsfors, III. 151.
 Nautasund, III. 105.
 Nautø, III. 166.
 Nes á Heiðmorkinni, I. 34.
 Nes í Orkdøla-fylki, I. 52, 147.
 Nes á Lóm í Guðbrandsd., I. 261.
 Nes í Haddingjadali, III. 139.
 Nes í Sogne, III. 141.
 Nes á Raumarfki, III. 249.
 Nes-hérað, I. 112.
 Nesit, I. 33.
 Nesjar á Vestfold (Nesit), I. 35, 206.
 Nesjar í Skotlande, III. 275.
 Nesjar (Nes) í Suðrøymum, II. 99.
 Nesjar í Skaun á Vestfold, III. 167.
 Nesoddi, I. 61. III. 224.
 Nes-þriðjungur, I. 33.
 Niðarhólmr (Hólmr), I. 149, 192.
 Niðarnes á Ögðum, I. 38.
 Niðarnes (Niðarós), I. 3, 204.
 Niðarós á Ögðum, I. 38.
 Niðarós í Þrándh., I. 204.
 Niðarós Erkebiskupsdømi, II. 67, 69. III. 169.
 Niðarós Lagsókn, I. 90.
 Niðrheimr, I. 43.
 Nissidalr, I. 66.
 Nitjudalr, I. 33.
 Nizi (Nizá), II. 58. III. 150.
 Nizia (Nitia), I. 265.

Njarðarlaug (Njarðarlög), I. 50, 170.
 Njarðheimr, I. 50.
 Njarðøy, I. 25, 54.
 Njarðøyjar-sýsla, I. 53.
 Njotarøy, I. 35.
 Njörðrhof, I. 45.
 Njörvasund (Nørfasund), I. 4.
 Noar, III. 372.
 Nóatún, I. 7, 9.
 Norafjörður, III. 65.
 Norar, I. 43.
 Noranes (Norðnes), III. 66.
 Norðdalr, II. 100.
 Norðdalsfjörður, I. 57.
 Norðfirðir, I. 57.
 Norð-hérað á Lóm í Guðbrandsd., I. 49.
 Norð-hérað á Vága í Guðbrd., I. 49.
 Norð-horðaland, I. 50, 170.
 Norðimbraland, I. 86. II. 72.
 Norðlendinga-fjórðungur, I. 67.
 Norðmandi (Normandi), I. 71, 192.
 Norðmøra-fylki (Norðmøri), I. 51.
 Norðmøri (Norðmøra-fylki), I. 51.
 Norðnes, II. 85, 117.
 Norðr-Agðir (Vestr-Agðir), I. 38.
 Norðrlond, II. 34.
 Norðrøymur í Færøymum, I. 300.
 Norðrøymur í Suðrøymum, II. 98.
 Noregr (Norvegr, Norðvegr), I. 2, 215.
 Noregsveldi, I. 2. II. 105.
 Nori, I. 66.
 Nunnusetr í Oslo, II. 187. III. 128, 313.
 Nunnusetr í Bjørgv., II. 65, 85. III. 38.
 Nýjakirkja, III. 251.
 Nýjamóða, I. 190.
 Nyrfi, I. 57, 325.
 Næðstrønd, I. 65.
 Næirðheimr (Hár), I. 65.
 Nækø, innri, ytri, I. 57.
 Nærðøy, I. 57.
 Nærki, I. 8.
 Norðra-lutanom Sogn, I. 43.
 Norðri lutin á Heiðmorkinni, I. 33.
 Nørfasund á Sunnmøri, I. 57.
 Ödalr, I. 33.
 Oddi í Harðáangre, I. 110.
 Oddi á Íslande, III. 221.
 Oðinsey (Oðinsve) í Danmørk, I. 6.
 Oðinssalr, I. 52.
 Oðinsey í Borgarsýslu, I. 38. III. 151.
 Ofan Mýra-Skipreiði, I. 52.
 Ófóti, I. 24. III. 58.
 Ofrostaðir í Guðbrandsdalum, I. 117.
 Ofrostaðir á Jaðri, I. 170.
 Ogló (Agló-Skipreiði), I. 52, 108.
 Ógnadalr, I. 52.
 Ógni, I. 65.
 Okrø, I. 56.
 Olfos (Ölfus), I. 137.
 Olmfót, I. 57.
 Óna, I. 56.
 Ónarheimr, III. 203, 215, 240.
 Orð (Vist-orð), I. 56. II. 158.
 Orðost, I. 63.

XII

Orfjara (Jórfjara), I. 68.
 Orkadalur, I. 52.
 Orkdøla-fylki, I. 52.
 Orkna, III. 121, 282.
 Orkna-brú, III. 282.
 Orknarós, III. 51.
 Orknøyjar, I. 63.
 Orkodalur á Læsjum, I. 261.
 Ormøy, III. 162.
 Orri, I. 65.
 Orvabergsdalur, I. 57.
 Ós, III. 267.
 Askroð (Askróð), I. 57.
 Oslo (Osló, Aslo), II. 55.
 Oslóarfjorðr, I. 60, 209, 320. III. 126.
 Oslóar-hérað, I. 37.
 Oslóar-sýsla, I. 38. III. 220, (nørðri lutin) 244.
 Oslo Biskupsdømi, II. 170.
 Oslo-Lagsókn, I. 90.
 Ostr (Óstir, Østa), I. 50. III. 39.
 Ostrarfjorðr, I. 273. III. 62.
 Ótta, I. 261.
 Óttarstaðir (Ottastaðir), I. 117. III. 256.
 Ótrøy í Raumsdali, I. 56.
 Ótrøy í Naumudali, I. 54.
 Óttradalr (Ótradalr), I. 39.
 Óttranes, I. 33, 39.
 Óvík, I. 67.
 Þaðreimr, II. 115.
 Þalteskja, I. 6, 120.
 Þalteskjuhorg, I. 6.
 Panonía, II. 116.
 Paris (Þarishorg), III. 341.
 Þeitoland (Þeitulönd, Þeita), I. 192.
 Þellandsfjorðr, I. 68.
 Þetzinga- (Þeizínja-)vellir, II. 188.
 Þilavík, II. 168.
 Þíslar (Þínslar?), III. 167.
 Þólinaland, I. 129.
 Þortyrja, II. 157. III. 137.
 Þostula-kirkja, III. 324, sjá Björgvin.
 Þrimsigð, I. 141.
 Þúl (sjá Apúlealand), II. 113.
 Qviðin, I. 51. III. 157.
 Qviknir, sjá Rviknir.
 Qvíslar- (Brynar) Áltúngr, I. 111.
 Rábyggja Skipreiði, I. 52.
 Raðund, I. 24.
 Rafnabjörg (Rafna- Hrafnabjörg), I. 60. III. 84.
 Rafnsholl, III. 339.
 Rafnsvágr, III. 136.
 Rafunndir, I. 67.
 Ragnhildarhólmr, I. 151. III. 382.
 Rakkastaðir, III. 217.
 Rannes (Rafnes, Hrafnanes), II. 196, 209.
 Ramshólmr (Rafnshólmr), III. 339.
 Randaberg, I. 65. II. 205. III. 28.
 Randar, I. 65.
 Randarós, II. 204.
 Randarsund, III. 151, 346.

Ránheimr, I. 54.
 Ránríki, I. 62.
 Rastarkálfr, I. 96.
 Rasvoll, II. 47.
 Raudaberg í Senjonni, I. 76.
 Raudabjörg á Norðmori, III. 11, 107.
 Raudafjall, III. 17, 117.
 Raudøy, I. 67.
 Raudøyjar-hálfylki, I. 24.
 Rauma-fylki, I. 33.
 Raumaríki, I. 33.
 Raumaríkis-Profastdømi, I. 33.
 Raummelfr (Elfr), I. 36, 50, 78, 210. III. 268.
 Raumsdalr (Raumsdalir), I. 55.
 Raumsdals-mynni, II. 154.
 Raumsdøla-fylki, I. 55.
 Raunøyjar, III. 369.
 Re (Ré) á Vestfold, I. 34. II. 209.
 Re í Fjorðum, I. 57.
 Re (Re-hérað) í Vindlande, II. 18. III. 351.
 Redalr (Mannheims-hérað), I. 34.
 Refaland, I. 26.
 Refnaströnd, I. 50.
 Refskona Skipreiði, I. 52.
 Refsund, I. 67.
 Refundar, I. 56.
 Reidgotaland, I. 14.
 Reidívals Sókn, I. 50.
 Rein, Reinir (Klaustr), II. 80. III. 79, 107.
 Reinadalr (Rennadalr), III. 277.
 Reindalur, ytra, øfra, I. 345.
 Reimr, II. 166.
 Reinlið, I. 52.
 Reinslætta, I. 80.
 Rekuvágr, III. 152.
 Rennabú, I. 52.
 Rennisoy, I. 65.
 Repseið, I. 55.
 Reykjahólar, II. 159.
 Reykjaholt, III. 281, 321.
 Reykjanes, I. 137.
 Reyrr (Røyr), II. 178.
 Riðabú, I. 33.
 Rífit (fyrir Jaðar), III. 307.
 Rímol (Rímul), I. 147.
 Rímansøy, I. 68, 74, 250.
 Rind, I. 33.
 Ríngabú (Hríngabú), I. 50. III. 317.
 Ríngaríki (Hríngaríki), I. 34, 45.
 Ríngisakr (Hríngisakr), I. 49, 250. III. 261 300, 317.
 Ríngones (Hríngínes), I. 206, 279.
 Ríngsfjorðr, I. 190.
 Rípi (Rípar), II. 17.
 Rísaland, I. 6.
 Rísnaufjorð, I. 43.
 Rissin, I. 55.
 Rjóðar, III. 23.
 Róaberg (Róabjörg), III. 121.
 Róbyggjalag (Sætr), I. 39.
 Róð, I. 50.
 Róðar, III. 122.
 Róðlín (Sjáland), I. 8.
 Róðin í Norðhordalande, I. 50.

Róðsfjörðr, I. 65.
 Rófdalr, I. 33.
 Rógaland (Rýgja-fylki), I. 64.
 Róiskellda-(Hróiskellda), I. 309.
 Rólfsøy, I. 38.
 Rollag, I. 66.
 Rómaborgar-ríki, III. 203.
 Ros, I. 50. III. 365.
 Rossadalr, I. 50.
 Rossanes (Hrossanes), II. 191. III. 160.
 Rossøy (Meginland), I. 68, 251.
 Rothemagi, sjá Roðemaðun, Rúða.
 Rott (sjá Hrott), III. 83.
 Róellid, I. 24.
 Rúða (Rúðuborg, Rothemagi), I. 71, 192.
 II. 79. III. 333.
 Rúðuborg, sjá Rúða.
 Rúgsund, I. 57. III. 100.
 Rúgoy, III. 229.
 Rúmadalr (Austbú) á Heiðm. I. 33.
 Rúmadalr á Vestfold, I. 35.
 Rúmanes, I. 112.
 Rúnalönd, I. 63.
 Rúna- (Rauma-)þíng, III. 207.
 Rúslir (Rúslí) II. 205. III. 64.
 Rustahverf, I. 55.
 Rýðás, III. 51.
 Rýðjökull (Rjóðökull), II. 205.
 Rýgja-fylki (Rógaland), I. 64.
 Rýgja-ok Egða-fylkis Lagsókn, I. 90.
 Rýgjar, sjá Áreyjar.
 Rýgjarbit, I. 34, 38, 60, 61, 319.
 Rýgin, III. 317.
 Rýginaberg, III. 128, 311.
 Rýkinsvík, I. 48.
 Rýmskógr, I. 38.
 Ryr (Ryrin, Rørna-Skipr.), I. 52.
 Rækstr í Hordalandi, I. 50.
 Rækstr í Fjörðum, I. 57.
 Ræling, I. 33.
 Ræning, I. 30.
 Røðanes, I. 38.
 Røgnvaldsvágr, I. 250. III. 369.
 Røgnvaldsøy (Rognvaldsøy), I. 68, 146.
 III. 368.
 Rønd, I. 48, 117. II. 171. III. 43.
 Rørgudalr, I. 110.
 Røst, I. 49.
 Røyrdalr (Reyrdalr), I. 34.
 Røysi (Røysi), I. 46, 228.
 Salbjarnarsund, III. 111, 307.
 Salbirni, I. 50. III. 111, 307.
 Sálpt (Sálfta), I. 24, 160. III. 294.
 Sálptadalr, I. 24.
 Saltnes, II. 209. III. 10.
 Saltsyra, III. 249.
 Saltvík, I. 169.
 Saltøyjarsund í Borgarsýsla, III. 40.
 Saltøyjarsund í Ránríki, III. 98, 331.
 Samla- (Samlanda-)hérað, I. 110.
 Samnáng, I. 50.
 Sámøy, I. 50.
 Sandafjörðr, I. 35. III. 136, 248.
 Sanda-hérað, I. 35.

Sandavalla Skipreiði, I. 52.
 Sandbrú, II. 174. III. 330.
 Sandeið, I. 65.
 Sandhaukadalr, I. 61, 112.
 Sandin, I. 33.
 Sandir, III. 294.
 Sandnes, III. 294.
 Sandr í Rógalande, I. 65.
 Sandr á Hálogalandi, I. 169.
 Sandr við Tjalldasund í Hálogal., II. 159.
 Sandr í Verdøla-fylki, III. 316.
 Sandshverf, I. 39.
 Sandver, I. 283.
 Sandvík, I. 251.
 Sandtoðra, I. 50. III. 307.
 Sandøy í Suðrøyjum, I. 68. II. 98. III. 377.
 Sandøy í Raumsdali, I. 56.
 Sarpr, I. 216. II. 141.
 Sarpsborg (Borg), I. 90, 216.
 Sarre, III. 353.
 Sástaðir, III. 12.
 Satíri (Santíri, Nesit), I. 68. II. 98. III. 276.
 Satíriscið, II. 100. III. 371.
 Satírismúli, III. 275.
 Sauða-hérað, I. 112.
 Sauðafjörðr, I. 65.
 Sauði, I. 112.
 Sauðúngssund, I. 44, 45, 196.
 Sauðúngssund in neyrðri, III. 158.
 Saurbør, I. 65.
 Saurbøar (Saurbæir), I. 63. II. 185.
 Saurhlid, I. 358.
 Saurshaugr, I. 91.
 Saurvíkr, III. 252.
 Saxland, I. 6, 23, 129.
 Sefsurð, I. 326.
 Sekkr, I. 80. II. 194.
 Selardalr, II. 18.
 Selja (Sæla), Klaustr, I. 57, 196.
 Seljohverf, II. 92.
 Seljopollar, I. 191.
 Selnesfjörðr, I. 55.
 Selvágr, III. 159.
 Senjab (Sennja), I. 24.
 Serkland (it mikla), I. 4.
 Setnadalr, I. 50.
 Setskógr (Sétskogr), I. 33.
 Sibilia, III. 354.
 Sicksli, I. 57.
 Sfða, I. 3.
 Sigdalr, I. 46. III. 255.
 Siggjarvágr, III. 110.
 Signa, I. 192.
 Sigtún (Sigtúnir), I. 7.
 Sigvaldasteinar, III. 309.
 Sikiley, II. 30, 112.
 Sil (Sli) í Svíþjóð, I. 30.
 Sil í Guðbrandsdalum, I. 49.
 Sflavágr, III. 380.
 Sild, I. 57. III. 157, 285.
 Sinhólmssund, II. 125.
 Sinnin, øystra, vestra, I. 42.
 Sintre, II. 110.

XIV

- Sion (Sverrisborg), III. 84.
 Sira (Syra), I. 38.
 Síri, I. 65. III. 223.
 Sirudalr, I. 39.
 Sjaland (Sjálundr, Selundr) í Danmörk, I. 6.
 Sjaland (Róðhin) í Svíþjóð, I. 8.
 Sjarnarøyjar, I. 65.
 Sjaund, I. 64.
 Sjetnadalir, I. 52.
 Sjón (Sjorn), I. 65.
 Sjemælingar, III. 237, 296.
 Skafsár, I. 65.
 Skagafjörðr, III. 288.
 Skagi, II. 151.
 Skagumó, I. 33.
 Skálaholt, I. 68. II. 148.
 Skálavík, III. 152.
 Skald, I. 65.
 Skaldsfjörðr, I. 65.
 Skalpeið, III. 378.
 Skáney (Skán, Skaun), I. 2, 30.
 Skáneyri (Eyri), II. 156. III. 146.
 Skánøyjarfjall (ok Skánøyjarsíða), III. 151.
 Skánøyjarsíða í Danmörk, I. 88.
 Skaptafells-þing, I. 3.
 Skarar (Skarir), I. 222. III. 336.
 Skarð, III. 228.
 Skarðaborg, II. 72.
 Skarfstaðir, III. 135.
 Skarnsund, I. 203.
 Scharpa, II. 199.
 Skarpasker, II. 167.
 Skartastaðir, III. 288.
 Skartælin, III. 273.
 Skatland, I. 66.
 Skatvali, I. 108.
 Skaun á Raumarfki, I. 33.
 Skaun á Heiðmorkinne, I. 33, 118. III. 256.
 Skaun á Vestfold, I. 35.
 Skaun í Borgarsýslu, I. 38. III. 128, 136.
 Skaun í Orkdöla-fylki, I. 52, 202.
 Skaun (Skeyna-fylki), I. 52.
 Skeðjuhof, III. 246, 308.
 Skeiðakrsströnd, I. 49.
 Skeiðauga-hérað, I. 35.
 Skeiðihyð, I. 61.
 Skeiðihof, I. 63.
 Skeljasteinn (Steinin), III. 257, 381.
 Skeljasteinsgrunn, III. 137, 219, 257.
 Skeljasteinssund, III. 137, 257, 381.
 Skellíngarhella, III. 53.
 Skerandasund, III. 307.
 Skerðingstedja, I. 147.
 Skerpla, III. 79.
 Skeyna-fylki, I. 52.
 Skeyna- (Skona) Sktþreidi, I. 52.
 Skíð, I. 68. II. 98. III. 275.
 Skíða, I. 66, 112. III. 72.
 Skíða-sýsla, I. 34, 66, 112.
 Skíðsund, III. 369.
 Skíðu-Lagsókn, I. 90.
 Skífufjörðr, I. 57.
 Skillíngar, I. 54. III. 21.
 Skipfjörðr, III. 373.
 Skiptisandr, II. 171.
 Skríngssalur (Skíríssalur), I. 35, 48.
 Skjalberg, I. 38.
 Skjalldbreiðsdalr, I. 57.
 Skjótans-vað, I. 14, 15.
 Skoðinarvík, I. 50.
 Skoðin (Skotyn), III. 246.
 Skógabygð á Vestfold, I. 34.
 Skógabygð á Heiðmörk., I. 33.
 Skógheims-hérað, I. 37.
 Skógr, II. 195.
 Skorpa í Hordalande, I. 57. II. 199.
 Skorpa í Suðrøyjum, II. 99.
 Skoruströnd, I. 65.
 Skot, I. 326.
 Skothorgará (fyrir sunnan á), II. 16. III. 385.
 Skotland (Skotaveldi), I. 70.
 Skotlandsfirðir, I. 70. II. 98.
 Skrattasker, I. 154.
 Skrauthvals-hérað, I. 51.
 Skrðuströnd, I. 57.
 Skríksvík, I. 63. III. 18.
 Skrofar, III. 295.
 Skúrhagi, II. 145.
 Skúsás (Skýsás), III. 154.
 Skútá, I. 12.
 Skútones, I. 64.
 Skútusund, III. 152.
 Skyrdalr, I. 63, 145.
 Skæreið (Særcið), I. 35.
 Sláttunes, I. 61. III. 307.
 Slè (Slèsvík), I. 129, 130, 132.
 Sleimdalur, I. 112.
 Slèsmynni (Slesdyr), I. 132.
 Slèsvík, I. 132, 133. II. 117.
 Sletta, I. 50.
 Sliarósvellir, I. 67.
 Slíðir, I. 51.
 Sløstaðir, I. 57.
 Smalsarhorn, I. 164.
 Smálond, I. 9, 312. II. 126.
 Smíðabúðir, II. 174.
 Smjørberg, III. 84, 138.
 Smyl (Smylin, Smjøl), I. 55. III. 26.
 Snartheimsdalr, I. 34, 112.
 Snaus, II. 209.
 Sneis (Snæis), II. 164.
 Snos, I. 52. II. 209.
 Snældda (Snelda), III. 128.
 Snæland (Ísland), I. 68.
 Sogn (Sygna-fylki), I. 43.
 Sognfjara, I. 43.
 Sognsær, I. 153. III. 64.
 Sokn, I. 65.
 Sóknadalr í Sogni, I. 43. III. 64.
 Sóknadalr á Rógalande, I. 65.
 Sóknadalr á Ríngaríki, I. 46. III. 139.
 Sóknadalr í Þrándh., I. 52. III. 11, 54, 235.
 Sóknarsund, I. 65, 364.
 Sólánger, III. 128.
 Sólhjörg (Sólhjargir) í Ránrfki, I. 63. II. 145.
 Sólhjörg (Sólhjargir) í Borgarsýslu, III. 227, 296.
 Sólheimadalr, I. 56.

Sólheimr, I. 112.
 Sólt, I. 65, 172, 268.
 Sólskel (Sólskjel), I. 55, 56, 58. III. 150.
 Sólubú, I. 51.
 Sólundar-haf, III. 332.
 Sólundir, I. 43, 136. II. 71.
 Sólvorn (Sólvarnar), I. 43. III. 141.
 Sóløyja-Prófastdømi, I. 33.
 Sóløyjar (Sóleyjar), I. 32, 33.
 Sónesta, I. 24.
 Sótahaugr, I. 66.
 Sótanes (Sótanes-hèrað), I. 63.
 Sótasker, I. 184.
 Sótr (Sótir), I. 50.
 Sótránger, III. 255.
 Span (Spanía, Spanialand), II. 109.
 Spángareið, I. 39.
 Spánheimr, III. 237.
 Sparabú (øfri ok neðri hálf), I. 52.
 Sparbyggja-fylki (ok Skipreiði), I. 52.
 Sparmørk, III. 167.
 Spínd, I. 39.
 Spjør, I. 38. III. 40.
 Sproðeið, I. 68.
 Sprotavellir, III. 27.
 Staðarholl, II. 149.
 Staðr á Norðmøri, I. 55, 80.
 Staðr í Fjörðum, I. 57, 58.
 Stafafjörðr, I. 57. III. 118.
 Stafanes, I. 44, 57.
 Stafanesvágr (Stafángsr-fjörðr), I. 57, 59.
 Stafángir í Fjörðum, I. 57, 59.
 Stafángir í Rógalande, II. 13.
 Stafángsr Biskupsdømi, II. 169.
 Stafveru, III. 160.
 Stafushjörg (Staðsberg), III. 265.
 Stafnes, I. 114.
 Stafnfurðobryggja, II. 73.
 Stafr í Verdøla-fylki, I. 94, 339.
 Stafr í Gaulðøla-fylki, III. 28.
 Stallr, III. 230.
 Standalr (Stændalr), III. 230.
 Stánganes (Stánganes-hèrað), I. 63.
 Stángarvík, I. 55.
 Stángir í Borgarsýsla, II. 206.
 Stángir á Raumaríki, III. 161.
 Stángir á Heiðmorkinni, III. 235.
 Starahvarf (Varmudalr), I. 33.
 Stauðla (Stoðla, Stuðla), I. 50, 171. II. 164.
 Staurin í Gaulðøla-fylki, I. 52.
 Staurinn í Vindlande, I. 167.
 Steðja, III. 64.
 Steig í Guðbrandsdalum, I. 279. II. 39. III. 17.
 Steig á Hálogalandi, II. 208.
 Steigarberg, III. 59.
 Steigar-sýsla, I. 24.
 Steinavágr, I. 57, 325. III. 64.
 Steinhjörg, II. 91. III. 28.
 Steindarfjörðr, I. 50.
 Steinborg, III. 382.
 Steinin, I. 60.
 Steinker, I. 203.
 Steinn í Eistlandi, I. 11, 26.
 Steinmore, I. 86.

Steinn á Ríngaríki, I. 45, 48.
 Steinn í Orkdøla-fylki, I. 213. III. 34, 104.
 Steinn (?), III. 375.
 Stíllusund, I. 40.
 Stúklastaðir, I. 343.
 Stím (Stym), I. 65, 66. II. 126. III. 157.
 Stjóradalr, I. 52.
 Stjórðøla-fylki, I. 52.
 Stjórnin, I. 55.
 Stjórvellta, II. 179.
 Stoð, I. 52. III. 311.
 Stoðrheimr (Stofrheimr), I. 57. II. 164.
 Stofna, III. 218.
 Stokki (Stokka-hèrað, Ángrheims-hèrað), III. 230.
 Stokksund, I. 15, 16.
 Stóladalr, I. 57.
 St. Olafs Thing, I. 69.
 Storð, I. 50.
 Strandabarmr, I. 50.
 Strandvíkabygð, I. 50.
 Straumahvarf, I. 114. III. 159.
 Straumeyjarnes, I. 18.
 Straumin við Björgvinni, II. 84.
 Straumneskinnar, III. 237.
 Straumur í Jamtalandi, I. 76.
 Straumur á Raumaríki, III. 249.
 Straumur á Vestfold, III. 259.
 Straumssund, III. 345.
 Streingreiðs-Skipreiði, I. 38.
 Streituland, I. 46.
 Strind (Inn- og Út-strind), I. 52, 213.
 Strind (Gullfjórðungur) á Vors, I. 114.
 Strinda-fylki, I. 52.
 Strindarfjörðr, III. 41, 61.
 Strindsær (Strindsjór), I. 213. III. 124.
 Strjón (Inn- ok Upp-strjón), I. 57.
 Strønd á Ríngaríki, I. 46.
 Strønd í Rógalandi, I. 65.
 Strønd í Vermalandi, III. 252.
 Strøndin á Sunnmøri, I. 57.
 Stúfrar- (Stumnar-)dalr, I. 34.
 Sudalønd (Svðaland), I. 66.
 Suðaþorp, II. 41.
 Suðrdalaríki (Súrsdalir), II. 237.
 Suðrheimar í Sogni, III. 367.
 Suðrheimar í Orkdøla-fylki, III. 290.
 Suðrheims-Þriðjungur, I. 33.
 Suðrland, I. 70.
 Suðrlønd (Suðrríki), III. 46.
 Suðrmannaland, I. 8.
 Suðrríki (Suðrlønd), III. 46.
 Suðrvík, I. 186.
 Suðrvirki, I. 187.
 Suðrøyjar, I. 68.
 Suðþorp, I. 50.
 Súla í Verdøla-fylki, III. 318.
 Súla á Sunnmøri, I. 57.
 Súladalr, I. 65.
 Súlt, I. 57.
 Súlasker (Súlnastapi), III. 367.
 Sumra, II. 127.
 Sumrarós (Sumarós), II. 127.
 Sund í Hordalandi, II. 199.
 Sund í Jamtalandi, I. 67.

XVI

Sundadh., I. 8.
 Sundaleið, I. 38.
 Sundbú, III. 12, 140, 290.
 Sundi, III. 160.
 Sundólfsstaðir, III. 285.
 Sundri, III. 313.
 Sundsvágr, III. 161.
 Sunndalr á Norðmøri, I. 55.
 Sunndalr í Svíaríki, II. 100. III. 19.
 Sunnes, II. 85.
 Sunn-firðir, I. 57.
 Sunn-haurdaland, I. 50.
 Sunnifli, I. 57.
 Sunnlendinga-fjórðungur, I. 68.
 Sunnmøra-fylki (Sunnmøri), I. 56.
 Sunnmøri (Sunnmøra-fylki), I. 56.
 Surnadalr (Syrnadalr), I. 55, 291.
 Surnadals-skógr, I. 55.
 Sursdalir, III. 340.
 Suvellir (Sílvellir?), I. 263.
 Svadhú, I. 33.
 Svaðagarðr, I. 51.
 Svafa, II. 116. III. 203.
 Sváfuvík, III. 159.
 Svanháls, I. 217. III. 105.
 Svans, III. 235.
 Svartheimr, I. 50.
 Sveggjaðar, I. 55.
 Sveggjaðarsund, I. 55. III. 153.
 Sveig, I. 67.
 Sveinar, III. 105.
 Sverrastígr, III. 15.
 Sverrishorg við Niðarós, III. 382.
 Svertuborg (Svartuborg), I. 63.
 Svíaríki (Svíaveldi), I. 8.
 Svíasker, I. 184.
 Svínasund, I. 38. III. 217.
 Svindalir, I. 38.
 Svínælfina (Svernaefni), I. 66.
 Svíþjóð, I. 8, 9.
 Svíþjóð hit mikla (eðr kalda), I. 4, 11.
 Svoldr (Svoldr), I. 173.
 Svæðrufjörðr, I. 43.
 Sybdi, I. 57.
 Syðra ok norðra lutanom Sogn, I. 43.
 Syðri ok norðri lutin á Heiðmørkinni, I. 33.
 Sygna-fylki (Sogn), I. 43.
 Sygnaströnd (Uppheims Sókn), I. 43, 114.
 Sygnudalr, I. 39.
 Syllingadalr, I. 37. III. 253.
 Sýrströnd, I. 43. III. 69.
 Syrubeck, I. 60.
 Sæheimr á Vestfold, I. 35, 80.
 Sæheimr á Norðhordalandi, I. 50, 81, 102.
 Sæheims-hærað, I. 34.
 Sæheimsröð, II. 171.
 Sæiljugerði (Seljugerði), I. 66.
 Sæimsfjörðr, III. 98.
 Sæla, sjá Selja.
 Sælabú, I. 52. III. 151.
 Sælasjór, III. 10.
 Sæløyjar, I. 321. III. 159, 164.
 Særáll, I. 39.
 Sætr (Róbyggjalag), I. 39.
 Sætrsdalr (Óttradalr), I. 39.

Sætt, II. 114.
 Sævareiðsfjörðr, I. 50.
 Sæviðarsund, II. 35.
 Sølvi, I. 55, 80. III. 107.
 Sæmpnin (Sæmpnin), I. 24.
 Taðvinarbæk, II. 55.
 Tanais, I. 4.
 Tautra í Raumsdali, I. 56.
 Tautra (Klaustr) í Þróndh., III. 123.
 Teigar, I. 60.
 Teinastaðir (Leifastaðir), III. 290.
 Teknaðsfjörðr, III. 165.
 Temps, I. 187.
 Tiendetaget, I. 166.
 Tinn, I. 66.
 Tinndalr, I. 66.
 Títólfssnes, III. 164.
 Tíundaland, I. 8.
 Tjalldasund, I. 24. II. 159.
 Tjarnøy, I. 63.
 Tjelgarheimr, III. 294.
 Töðrarfjörðr, I. 57, 326.
 Tolga, I. 65.
 Tolmilaskogen, III. 8.
 Toluhólmr, III. 113, 161, 277.
 Toluvík, III. 161.
 Torfastaðir, I. 64.
 Torgar, III. 74, 294.
 Trafn (Traufn), III. 91, 328.
 Traknøy, I. 24.
 Tregðasund, III. 232.
 Tresfjörðr, I. 56.
 Trianæma, I. 76.
 Trums, I. 24. III. 381.
 Trumsabrá, III. 348.
 Tryggvahrer, I. 111.
 Tryggvaby, I. 111.
 Trysiljar, I. 315.
 Túmaþorp, II. 113.
 Túnet (Túnis), II. 113. III. 364.
 Túnga, III. 51.
 Túngu-hærað, I. 63.
 Túngunes, I. 65.
 Túnhæims-hærað, I. 63.
 Túnhval, III. 141.
 Túnir, I. 38.
 Tunnaskagi, III. 136, 162.
 Tunnuskógar, III. 136.
 Túnsberg, I. 35, 60.
 Túnsberghús, I. 60.
 Túnsbergs-lagsókn, I. 90.
 Túnsbergs-sýsla, I. 34, 60.
 Túnsætr, I. 315.
 Tuskaland (Turskaland), I. 192.
 Tyldalr, I. 315.
 Týri (Týrvi), I. 46. III. 13.
 Týrisdalr, I. 66, 112.
 Tyrkland, I. 5, 11.
 Týrvist, I. 68. III. 98.
 Tyssin, I. 50.
 Tøy, II. 110.
 Ulaðstir (Ulaztir), II. 106.
 Úlfasund, I. 57, 96. II. 11. III. 57.

Úlfreksfjörðr (Úlfkellsfjörðr), I. 237.
 Úlfsteinn, I. 37.
 Ullaragr, I. 230.
 Ullaráll, I. 46.
 Ullarøy, I. 38.
 Ullínshof á Raumaríki, I. 33.
 Ullínshof á Heiðmorkinni, I. 34.
 Ullínshofs-Þrúðjúngr, I. 33.
 Ullínssýn, I. 49.
 Ullínsvánger, I. 110.
 Umbar, I. 65.
 Undanfjall, III. 227.
 Undiragr, I. 67.
 Undradalr, I. 43.
 Undursøyjar, III. 20.
 Ungaraland, II. 116.
 Unnards, III. 66.
 Uppdalr á Haðalandi, I. 34. III. 254.
 Uppdalr í Orkdøla-fylki, I. 52, 202. III. 54.
 Uppdalr í Græna-fylki, I. 66.
 Uppdalsskógr, I. 54, 202. III. 54.
 Upphaugr, I. 144.
 Uppheimr, I. 43, 114.
 Uppland, I. 8.
 Upplönd, I. 23, 42. III. 243.
 Upplönds lagsókn, I. 90. III. 213.
 Uppsala Erkebiskupsdómi, I. 67.
 Uppsala-ríki, I. 8.
 Uppsálar, I. 1, 8.
 Upsi (Ofsi), I. 34.
 Upsvígur, I. 57.
 Urðadalr, I. 33.
 Urgorøst, I. 263.
 Usa í Guðbrandsdalum, I. 263.
 Usa í Norðimbralandi, II. 72.
 Uskodagr, I. 50.
 Usmodagr, I. 55.
 Usvíkseyjar, III. 271.
 Útsteinn, I. 65, 84, 323.
 Útvíkar, I. 57.
 Vaðheimsfjörðr, I. 43.
 Vaðilsøy, III. 165.
 Vaðla, I. 36.
 Vaðøyjar (Vågøyjar?), III. 164.
 Vága, I. 49, 261.
 Vágaland, I. 252.
 Vágar (Kirkju-vágar), I. 153, 276. II. 159.
 III. 245.
 Vágshotn, II. 142.
 Vágshró, III. 210.
 Vågøy í Fjörðum, I. 57.
 Vågøy í Raumsdøla-fylki, I. 56.
 Vågøy á Sunnmøri, I. 57.
 Vågøy í Færøjum, I. 68.
 Valangsfjörðr, I. 55.
 Valaströnd, I. 50.
 Valhonda-fjörðúngr, I. 46.
 Valdishólur, III. 253.
 Valdres, syðri ok nørðri lutin, I. 50.
 Valident, III. 353.
 Valin (Volin), II. 55.
 Válar, I. 38.
 Valkaberg (Valkahjerg), II. 55. III. 131, 384.
 Valland, I. 71.

Valldalr, I. 57, 326.
 Valrøy, I. 57.
 Valsnes (Hvalsnes), II. 159.
 Vambarhólur, II. 93.
 Vanaland (Vanaheimr), I. 4, 11.
 Vanasýn, I. 39.
 Vánger á Vors, I. 114, 273.
 Vánger í Orkdøla-fylki, III. 318.
 Vángerbygd, I. 46.
 Vánger Sökn, I. 50, 274.
 Vángervíkaströnd, I. 55. II. 92.
 Vaníli, I. 57.
 Vápnadalr, II. 84.
 Vápnafjörðr, I. 137.
 Vápnavað (Skjótansvað), I. 14, 15.
 Varaldsøy, I. 50.
 Varandi, I. 192.
 Vardagr, I. 34, 112.
 Vardýnjar, II. 100.
 Vargfót, I. 24.
 Vargøy, I. 76.
 Vargøyjarhús, I. 76.
 Varhaugr, I. 65.
 Varir, III. 127.
 Varldalr, I. 49.
 Vermudalr (Vermudalr, Starahvarf), I. 33.
 Varna, I. 36, 38.
 Varnes, I. 52, 53, 94, 157.
 Varteigar, I. 38. III. 203.
 Vatn, I. 155.
 Vatzbú, I. 31.
 Vatzdalr á Fjølum, I. 57.
 Vatzdalr á Íslandi, I. 330.
 Vatzfell, III. 10.
 Ve Skipreiði, I. 39.
 Vear, II. 100.
 Vehjarga-Þing, II. 13.
 Vehjörg (Vehjargir), II. 13.
 Veddrar, I. 52.
 Veddøy, III. 153.
 Veðradalir, I. 167.
 Veðrøy, I. 312.
 Vefner (Vefsn), I. 24.
 Vefringr, I. 57.
 Veggerstaf, I. 24.
 Veggir í Ránríki, I. 114.
 Veggir í Rógalandi, III. 159.
 Veglið, I. 66.
 Veggund, I. 57, 326.
 Veida, I. 55.
 Veidastönd, I. 43.
 Veigin, III. 123.
 Veiklin, I. 53.
 Veikundalr, I. 33.
 Veldrar, I. 34.
 Veleaga, I. 76.
 Velong, I. 33.
 Vendil, I. 22.
 Vendilskagi, I. 22.
 Vera-skipreiði, I. 72.
 Veradalr (Verdøla-fylki), I. 52.
 Veradalr í Øyna-fylki, III. 211.
 Verdøla-fylki (Veradalr), I. 52.
 Verma (Varma), I. 33.
 Vermaland, I. 8, 31, 60.

XVIII

- Vervíkar (Búgarðr), III. 248.
 Vesong, I. 33.
 Vestfirðinga-fjórðungur (Vestfirðir), I. 68. III. 363.
 Vestfjörðr í Hálogalandi, I. 295.
 Vestfjörðr í Skotlandi, III. 377.
 Vestfold (Vestmarar), I. 31, 60, 61.
 Vestmannaeyjar, III. 226.
 Vestmannaland, I. 8.
 Vestmarar (Vestmar), I. 31, 61.
 Vestnes, I. 56. III. 98.
 Vestra-Gautland, I. 8, 60. II. 81.
 Vestr-Agðir (Norðr-Agðir), I. 38.
 Vestr-áll, I. 24.
 Vestri-Árós, I. 248.
 Vestribyggð, I. 163.
 Vestrlönd, I. 78.
 Vest-Þrídjúgr, I. 66.
 Vestþorp á Raumaríki, I. 33.
 Vestþorp (Ullínsakrs Sókn) í Lande, I. 42.
 Vetta-hérað, I. 63.
 Vettaland, I. 216. II. 185.
 Veøy, I. 56. III. 153.
 Viðbyggja-skipreiði, I. 52.
 Viðheimr á Þelamorkinni, I. 65.
 Viðheimr í Guðbrandsdalum, III. 382.
 Viðir (Hvitisciðis Sókn), I. 66.
 Vigarsheið (Vikarsheið), I. 39.
 Viggja, I. 147, 343.
 Vigmundar-skipreiði, I. 52.
 Vigr (Vigrin) á Sunnmøri, I. 57.
 Vigr í Suðrøyyjum, III. 277.
 Vigþa (ytttra, meðal, innri), I. 54.
 Vík (Víkabyggð) í Sogne, I. 43. III. 141.
 Vík (Saxavík) í Strínda-fylki, II. 103.
 Víkadalur, I. 65.
 Víkar í Eistlandi, I. 26. III. 88.
 Víkar í Hálogalandi, II. 159.
 Vikarsheið, I. 137.
 Víki- (Víkjar-)Áttúgr, I. 114.
 Víkin (Vík), I. 59.
 Víkingavágr, III. 152.
 Víkins lagsókn, I. 90.
 Víkøyjar, I. 103.
 Vilhjálsbær, I. 191.
 Vilnes, I. 55.
 Vímar (Uppvímar), I. 38.
 Víma-skipreiði, I. 38.
 Vína, I. 77, 284.
 Vincestr, II. 4.
 Vindgil, I. 315.
 Vindland (Vendland), I. 129, 137.
 Vínarheimr, I. 50, 114.
 Víngr, I. 32. III. 249, 269.
 Víngrsjór, III. 270.
 Vínulmörk, I. 36.
 Vinja í Rógalandi, I. 65.
 Vinja á Vors (Vinjar-Áttúgr), I. 114.
 Vínland hit goða, I. 170.
 Vínobakki, I. 112.
 Vinreið, I. 57.
 Virland, I. 26.
 Visidalr, III. 181.
 Vísíngsøy, III. 171.
 Visk, III. 149.
 Viskardalr, II. 91.
 Vistidalr, I. 56.
 Vitá, III. 32.
 Viðir, I. 118.
 Volubú, I. 51.
 Vors (Vaur, Vørs), I. 50. III. 15.
 Vúlgaria, I. 333.
 Vækkheimr, I. 50.
 Væløy (Veløy), I. 35.
 Vænir, I. 2, 24. II. 65.
 Vænnubygð, I. 50.
 Vøllr á Íslandi, II. 36.
 Vøllr í Þróndheimi, III. 278.
 Vølunes, III. 152.
 Vørva, I. 14, 15.
 Ylfa, I. 24.
 Ylfve-sýsla, I. 24, 169.
 Ymislönd, I. 65.
 Yrjar, I. 53, 55.
 Ystar (Ustar), III. 51.
 Ysta-Skipreiði, I. 52.
 Ytrøy (Øyni), I. 52, 203.
 Yxnøy (Øxnøy) á Vestfold, I. 35. III. 136.
 Yxnøy á Sunnmøri, III. 153.
 Æðøy, I. 55. III. 26, 156.
 Ægisdyra, I. 130.
 Ægisfjörðr, I. 159. III. 58.
 Ælvágr (Ævágr), I. 114.
 Æmblodalr, I. 57.
 Ærst (Ørsðr), I. 57.
 Ærvík, I. 141.
 Æfra-dalir (ok ytra-dalir), I. 67.
 Ælvishaugr (Aulvishaugr), I. 52, 91.
 Æmd, sjá Aumd.
 Ærsðr (Ærstr), I. 57.
 Æxnadalshéiði, III. 356.
 Æxnafurð (Jungofurða), I. 195.
 Æy, I. 117.
 Æya- (Øyða-)mörk, I. 38. III. 252.
 Æyastadir, I. 38.
 Æyin helga í Rógalande, I. 65.
 Æyin helga (Æyin mikla) á Heiðm., I. 31, 42. III. 145.
 Æyin helga (Jona) í Suðrøyyjum, I. 68. II. 98. III. 266.
 Æyin helga í Orknøyyjum, I. 68.
 Æyin iðri, I. 52.
 Æyjabú (Eyjabú, Øyjar), I. 50. III. 382.
 Æyjafjall, I. 66.
 Æyja (Æya) Sókn, I. 50.
 Æyjasund, III. 263.
 Æyja-vatn (Eyja-vatn, Eyna), I. 33, 35.
 Æyna- (Eyna-)fylki, I. 52.
 Æyrafjörðr, I. 65.
 Æyrar (Eyrar) á Norðmøri, I. 55. III. 293.
 Æyrar í Oslo, III. 381.
 Æyraskógr, I. 57.
 Æyra-þíng (Eyra-þíng), II. 3, 122.
 Æyrisfjörðr, I. 56.
 Æystrudalir (Eystridalir, Austrdalir), I. 315. III. 18.

Øysta-Gaustland, I. 8.
 Øystrasalt, I. 129. III. 8.
 Øystusyn, I. 110.

Þarfar, III. 135.
 Þelamørk, I. 65.
 Þengilstaðir, I. 34, 48.
 Þesalr (Tesalr?), I. 38.
 Þexdalr, II. 93.
 Þilskunn, I. 66.
 Þimin (Þymæn, Lyðin), I. 65.
 Þinarós, III. 108.
 Þínganes, I. 45, 50, 126.
 Þíngvøllr á Norðmøri, I. 55. III. 127.
 Þíngvøllr á Íslandi, I. 68.
 Þissisøy (Þyssisøy), I. 50. III. 367.
 Þjóða, II. 42.
 Þjóðalúg, I. 35.
 Þjóðmyrar, III. 28.
 Þjórar (Þjóri?), I. 65. III. 383.
 Þjórsá, III. 357.
 Þjórtandi, I. 325.
 Þjotta, I. 153.
 Þjuma, I. 35.
 Þjörn, I. 63. III. 43.
 Þockadalr, I. 55.
 Þófnadalr, I. 39.
 Þoptar (Þoptyn), I. 72. III. 382.
 Þornberg, III. 176, 290.
 Þorpar, III. 139.
 Þórqvíslir, I. 55. II. 92.
 Þórsá, II. 166.
 Þórshjörg, I. 80. III. 107.
 Þórshöfn, I. 68, 300.

Þorskabakki, III. 334.
 Þórslønd, I. 63.
 Þórsnes, I. 38.
 Þórsnes-Þíng, III. 363.
 Þórsøy á Vestfold, I. 35. III. 151.
 Þórsøy á Norðmøri, I. 55.
 Þórsøy (Þornsøy) í Fjörðum, I. 57.
 Þórvíkadalr, I. 35.
 Þotn, I. 34.
 Þotskar (Þoskar), I. 21.
 Þotsvíkin, I. 34.
 Þrándabýr, III. 253.
 Þrándarnes í Þrándheimi, I. 52.
 Þrándarnes- (Þrándarnes-)fylki, I. 24.
 Þrándarnes-Þíng, I. 24, 90, 267. II. 121.
 Þrándheimr (Þrándheimr, Þrándalag), I. 52.
 Þrándheims-mynni, I. 94, 292.
 Þraungi, III. 108.
 Þrúðvágr (Þrúðheimr), I. 7.
 Þrúma, I. 38.
 Þrymlínga, III. 161.
 Þrælaberg, II. 55, 187. III. 101.
 Þrøttin, I. 50.
 Þúfa, III. 127.
 Þúfdalr, I. 66.
 Þulunes, I. 114. III. 157.
 Þumla (Þumla-heiði), II. 58.
 Þursasker (Þussasker), I. 257.
 Þveráreyrar, III. 342.
 Þverár-Þíng, III. 363.
 Þýðdalr, I. 52.
 Þýðanes, I. 67.
 Þyssodalr, I. 65.

Trykfeil og Rettelser.

1ste	Bind	Side	2	Linie	22	nedenfra	Jänäkämäsäs	läs	Jänäkernäsäs.
—	—	—	50	—	8	—	„Tyssin eller“ udgaar.	—	Vännubygd.
—	—	—	—	—	11	ovenfra	Vinnubygd	—	—
—	—	—	54	—	15	nedenfra	Salin (nu Elven?) gaar ud.	—	Stafångr.
2det	—	—	13	—	13	—	Stafågr	—	Brungöy
—	—	—	93	—	10	—	Bungöy	—	—
—	—	—	151	—	8	—	at tilføie: eller maafsee Gaarden af samme Navn i Kane Sogn, strax sendenfor Bergen.	—	—
—	—	—	160	—	6	—	vestlige	—	vestligste
—	—	—	161	—	7	—	austr	—	austr
—	—	—	166	—	—	—	Ordet „meldest“ gaar ud.	—	—
—	—	—	169	—	2	—	Ordene „og med“ gaar ud.	—	—
—	—	—	202	—	3	—	Önarheimr	—	Önarheimr
—	—	—	226	—	1	—	S.	—	S. 165.
—	—	—	—	—	2	—	S.	—	1 B. S. 68.
—	—	—	364	—	9	—	fulde	—	maatte det andet Stedsnavn Bókn være feilagtigt, og
3die	—	—	65	—	3	—	Hauga-strönd	—	Huga-strönd
—	—	—	72	—	1	—	Ombudsmand	—	Ombudsmand
—	—	—	79	—	6	—	af	—	har
—	—	—	100	—	1	—	Gröningjasund	—	Gröningjasund
—	—	—	120	—	3	—	Devli	—	Devle
—	—	—	136	—	5	—	yderste	—	yderste og
—	—	—	149	—	16	—	50	—	65.
—	—	—	218	—	4	—	S.	—	S. 62.
—	—	—	225	—	4	—	Gaute	—	Gaut
—	—	—	240	—	11	—	49	—	94.
—	—	—	265	—	15	—	Li:d	—	Lier
—	—	—	271	—	7	—	Visingöy	—	Visingöy
—	—	—	287	—	4	ovenfra	ved	—	med
—	—	—	289	—	3	—	De	—	Da
—	—	—	290	—	11	—	Klemet, Fader til	—	Klemet Fader og
—	—	—	293	—	17	—	ned	—	ind
—	—	—	315	—	1	nedenfra	Ringisagr	—	Ullinshof
—	—	—	317	—	5	—	(Ring)säger	—	(Næs) Præstegaard
—	—	—	368	—	20	—	Søndhordland	—	Søndsfjord
—	—	—	—	—	10	—	Chapins:	—	Chapins-ay

Til Oplysning om det nu forsvundne Gaardnavn Staf i Bærdalen, see 1ste B. S. 94 og 339, anmærkes, at vestenfor og i Nærheden af Baku ved Landeveien, som fører igjennem Hoved-Dalen, ligger, foruden Gaardene Lundskind, ford. Lund-skjænoyar og Kirkju-skjænoyar, hvor i Fortiden stod en Kirke, samt Østskind, ford. Au-skjænoyar (Aust-skjænoyar?), — ogsaa en betydelig Gaard, der i Matriculen findes skreven Stubbskind, men som endnu i 15de Aarhundrede skreves Stafs-skjænoyar (Stafskeniar). Formodentlig er det denne Gaard, som vor Historie betegner med det ene Navn Staf.

I Anledning af Anmærkningen til 2den Deel S. 93, har Hr. Pastor G. D. Faye, som localiseret i den omhandlede Egn, havt den Godhed at meddele nogle Oplysninger hvoraf det erfares, at Navnet Østdun, som i Matriculen findes anført for en paa Havnoen, ved Grændsen af Brøns og Thjofte Sogne, liggende Gaard, bliver udtalt „Østun“ der i Egnen: — her har man altsaa de Gamles Hesjotún. Paa Vestsiden af Havnoen, strax nordenfor Ankerpladsen Havnsund, samt ei langt fra Østun, ligger en Holme, som kaldes Vomma. Overføres dette Navn efter vort Udsprog i Genetivformen, kommer det til at hede Vammar eller Vambar, — altsaa Vambar-holmr.

Endelig bør vi og gjere opmærksom paa, at siden de geographiske Bemærkninger til dette Werk nedskreves, have tvende Forfattere, med den nyeste Localundersøgelse til Bergen, antaget Toluholm for identisk med Holmen, hvilket urettelig har særdeles meget for sig, see Urda 2 B. S. 251—56 og 259.

Det gamle Norge
Efter gamle Sagar, Lørdæger og
Skind-Breve
UDARBEJDET
AF
GERHARD MINTHE
1840.

Throndhjems Domkirke.

100363233 - 1

